

ODYSSEIA

Homéros

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

43 poboček, **3** pojízdné knihovny, **4 000** akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, **60** Kč za registraci

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz

www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

Odysseia

Homéros

Přeložil Otmar Vaňorný

Znění tohoto textu vychází z díla [Odysseia](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Petr Rezek v roce 2007. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Text díla (Homéros: Odysseia), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), není vázán autorskými právy.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Neužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 20. 11. 2018.

OBSAH

ÚVOD K PRVNÍMU VYDÁNÍ.....	10
1. Homéros.....	10
2. Odysseia.....	16
Obsah.....	17
Hlavní myšlenka	19
Rozdělení Odysseie	22
Umělecká kompozice.....	22
TÉLEMACHOS	30
ZPĚV I	31
V domě Odysseově	31
ZPĚV II.....	47
Sněm na Ithace.....	47
Télemachova cesta	58
ZPĚV III	62
U Nestora, krále pylského	62
ZPĚV IV	79
U Meneláa, krále spartského	79
Úklady ženichů.....	99
NÁVRAT ODYSSÉŮV	108
ZPĚV V.....	109
Odysseus odplul od nymfy Kalypsy k Faiékům	109
ZPĚV VI	126
Odysseus u Faiéků. Nausikaá	126
ZPĚV VII.....	138
Odysseus hostem krále Alkinoa.....	138
ZPĚV VIII	150
ZPĚV IX.....	170
Příhody Odysseovy.....	171
Kikonové.....	171

Lótofagové	173
Kyklóps Polyfémos	173
ZPĚV X	189
Aiolos, král větrů	189
Laistrýgoni	192
Kirké	193
Odysseus v podsvětí	204
ZPĚV XI	209
Rozmluvy Odysseovy s dušemi mrtvých v podsvětí. Elpénór	210
Teiresiás	212
Matka	214
Slavné ženy starověku	216
Agamemnón, Achilleus, Aiás	220
Agamemnón	222
Achilleus	224
Aiás, syn Telamónův	227
Mínós	228
Óríón	228
Muka Tityova, Tantalova a Sisyfova	228
Héráklés	229
Návrat. Pohřeb Elpénorův	230
ZPĚV XII	232
Rady Kirčiny	232
Seirény	237
Odrasné skály (Plankty)	239
Skyllé a Charybdis	239
Stáda Héliova na Thrínakii. Smrt soudruhů Odysseových	241
Odysseus zahnán k nymfě Kalypse	246
ZPĚV XIII	248
Faiéci dovezli Odysseá do jeho vlasti na ostrov Ithaku	248
POMSTA NAD ŽENICHY	255

ZPĚV XIV.....	265
Odysseus u pastýře Eumaia.....	265
ZPĚV XV.....	284
Návrat Télemachův.....	284
Rozmluvy Odysseovy s Eumaiem.....	294
Télemachos u Eumaia. Setkání s otcem.....	300
ZPĚV XVI.....	303
Nové úklady ženichů.....	314
ZPĚV XVII.....	320
Odysseus ve svém domě. Řádění ženichů.....	320
ZPĚV XVIII.....	340
Žebrák Íros.....	340
ZPĚV XIX.....	354
Rozmluva Odysseá-žebráka s Pénélopeiou. Noc. Ráno.....	356
Odysseus poznán od služky Eurykleie.....	367
ZPĚV XX.....	375
ZPĚV XXI.....	389
Zápas v lukostřelbě.....	389
Pobití ženichů.....	395
ZPĚV XXII.....	404
ZPĚV XXIII.....	421
Odysseus a Pénélopeia se poznají.....	421
ZPĚV XXIV.....	434
Duše padlých ženichů v podsvětí.....	434
Setkání s otcem Láertem.....	441
Boj s povstalými Ithačany a smír.....	448

*Drahému rodišti svému,
milému
RYCHNOVU NAD KNĚŽNOU
z lásky, a úcty a vděčnosti
posvěcuji své dílo –
snad již poslední.*

*Ó KRÁSNÉ ŘECKO, VELIKÉ I V PÁDU,
VŽDY NESMRTELNÉ, AČ TĚ VÍCE NENÍ*

Byron – Krásnohorská

ÚVOD

K PRVNÍMU VYDÁNÍ

1. Homéros

Ještě byla Evropa, nynější sídlo kultury, většinou porostlá hustými lesy, plnými divoké zvěře, ještě obyvatelstvo její žilo kočovnický, jsouc na velmi nízkém stupni vzdělanosti, když už u Řeků, hlavně maloasijských, byla pěstována ušlechtilá dcera Mús, vznešená poesie. Blahobyť a vysoká kultura obyvatelstva vedly k vyšší, ušlechtilé zábavě. Na dvorech knížat zpívali pěvci o hrdinských činech reků, a zpěvy jejich byly poslouchány s napjatou pozorností a divné kouzlo jímalo posluchače.

Plavci vracející se z dalekých cest vyprávěli podivné příhody a divy ze vzdálených krajin, a nosili tak hojně podněty fantazii básnické.

Není divu, že množství pěvců bohatou látku básnický zpracovalo.

Prvním plodem jejich básnické činnosti byly písňe zpívané k loutně.

Z písňe vyvinul se nový druh básnický: epos, který se liší od písňe způsobem provedení, hlavně klidnou obšírností, kdežto sloh písňe je stručný, zhuštěný. Ale básně epické byly zprvu krátké; pěvci, aoidové, kteří na hradech knížat zpívali velmožným pánům při hodech pro zábavu, nemohli panstvu přednášet básně příliš dlouhé.

Časem zdokonalena básnická technika a propracovány charaktery. Básnická řeč a verš, které srostly v jedno a plynuly přirozeně a nenuceně, byly básníkovi poslušným nástrojem schopným vyjádřit, co jeho básnická fantazie vybudovala.

Výrazy, obraty, verše, ano i celá místa se tak ustálily, že jich básníci při stejné příležitosti stejně užívali. Zobecněly a staly se majetkem všech, jakousi konvencí. Byly sice básníkům ulehčením, ale ztratily ráz původnosti a zevšedněly.

Dlouho, dlouho, snad několik století, byla poesie takto pěstována, než byly vytvořeny básně tak velkolepé, jako byly Ílias a Odysseia.

Již před Homérem bylo mnoho bájí, písní i básní, ale to, co zbudoval on, bylo něco zcela jiného, než vytvořili jeho předchůdci. Najisto použil básnických výtvorů dřívějších, ale jeho Ílias a Odysseia byly zjevy nové, nebývalé, velkolepé a původní. Uměleckým založením i provedením lišily se nesmírně od písní i epických básní dosavadních. Proto také dávali jim Řekové přednost přede všemi ostatními básněmi, které byly konečně slavnými eposy Homérovými nadobro zatlačeny. Nezachovala se ani jediná.

Íliadou a Odysseiou počíná se řecká literatura, ale nikoli epické básnictví. To kvetlo dávno před Homérem, a Ílias a Odysseia jsou jeho vyvrcholením, nikoli počátkem. Jejich výbornost a neobyčejná cena posud budí podiv i nejlepších básníků moderních i nejpřísnějších kritiků.

Znalost Homéra rozšířena byla v celém národě, i v lidu obecném. Právem řekl Platón, že Homéros vychoval Řecko. Jeho básně přímo srostly se životem národa.

Výboji Alexandra Velikého stal se náš básník majetkem všeho vzdělaného světa. Byl znám až v Indii a přeložen do mnohých jazyků, do syrštiny, arabštiny a arménštiny. Znalost Homéra pokládána za první podmínku vyššího vzdělání.

Dlouhé časy trůnil Homéros na obloze řecké vzdělanosti. Křesťanství ho zatlačilo skoro úplně a dlouho o něm téměř nikdo nevěděl. Jen ponenáhlu křísila se vědomost o dávném poetovi řeckém, ale dlouho mu nebylo rozuměno, až teprve za nynější doby dochází plného a zaslouženého ocenění.

Homérovo dílo je velmi rozměrné a básník do něho vložil všecko, co velkým duchem svým pojal.

Bylť potulným pěvcem, mnoho viděl, slyšel, poznal a zkusil. Stýkal se s lidmi všech stavů, vysokých i nízkých, poznal krále i královny, viděl jejich blahobyt, moc a nádheru, poznal vznešenou společnost, její dvornost a společenský mrav, její zálibu, hry a sport, ale viděl i bídu chudákovou a lopotu dělníkovou. Poznal lidskou duši, boj snah a vření vášní,

zápasy dobra i zla, šlechtnosti i podlosti, zmatek i vír života. Jeho bohatá zkušenost vedla ho bezpečně lidským bludištěm, z něhož vybíral jen to, co ducha povznášelo a zušlechťovalo.

Cesty po souši, horách i mořích naučily jej pozorovat neživou přírodu i zvířata.

To všecko se obrazilo v bohatém jeho nitru a všestranný jeho duch přetvořil to v nesmrtelné obrazy krásy. Měl neobyčejnou pozorovací schopnost, bohatou, tvůrčí obrazotvornost. Byl i pronikavý psycholog a neobyčejný znalec lidí a jejich duše. Byl stejně veliký v poesii vznešenosti jako malosti, povznesen nad všednost, ale uměl z ní vykouzlit nejkrásnější perly poesie.

Jeho řeč je ušlechtilá a hudba verše sama sebou okouzluje.

Homéros byl i hluboký myslitel a shrnul ve svých arcidílech všecku kulturu tehdejšího i dřívějšího světa hellénského, shrnul všecko vědění i cítění, morálku, názor na život a činy lidské, na svět, osud, na bohy a poměr člověka k nim, na život posmrtný atd., atd., zkrátka shrnul celý kosmos tehdejších i dřívějších lidí hellénských. „Čas od času dá Osud lidstvu básnického génia, který jako by pronikl a promítl pod zorným úhlem věčnosti do nekonečna celý stávající svět. Homér, Dante, Shakespeare, Cervantes, Goethe, Dostojevskij. – Básník takový zpetrifikuje, řekl bych, celou kulturu náboženskou své doby, všechny poznatky vědy, soudobé pravdy a soudy morálky, věci metafyzické, filosofii životní – a stane se učitelem a tvořitelem celých generací na dlouhou dobu. Tak vidím v Homérovi zjev, který zakončuje heroickou dobu staré Hellady a ve svém díle zavírá náboženství, zeměpis heroické éry atd. – slovem celý antický svět té doby.“ (J. S. Machar)

Není tedy divu, že Ílias a Odysseia byly nejdražším klenotem a chloubou národa řeckého. Nebylo knihy, která by měla větší autoritu a význam než básně Homérovy. Tvůrce jejich platil vždycky za největšího zákonodárce básnictví epického a Řekové viděli v něm pramen vši moudrosti, veškerého vzdělání a učnosti a tlumočníka národního ducha. – Achilleus a Odysseus byli jim vzory řeckého charakteru.

Nejznamenitější hlavy národa řeckého hledaly a nalézaly v Homérovi poučení a doklady svých nauk, umělci brali z něho podnět k svým výtvorům. Všichni básníci ho následovali, nikdo nedostihl.

Ílias a Odysseia jsou z nejvelkolepějších projevů lidského ducha, a Homéros je právem čítán mezi nejpřednější spisovatele všech věků.

Byl *vypravovatel* virtuos, který kouzlem svého slova unáší posluchače v jiný svět, lepší, skvělejší a ideálnější, vládna neomezeně našimi myšlenkami a city. Prvním okamžikem, kdy Homéra začneme číst, jsme v jeho moci a chtíce nechtíce jdeme tam, kam nás vede sladké kouzlo jeho nevyrovnatelného umění. A jdeme rádi.

Se stejnou *plastičností* a *názorností* popisuje hrůzné zjevy přírodní, bouři, zuření větru, mořský vír, jako klidnou krajinu, ostrov, přístav, palác a umělecké dílo. Předměty a děje jako by se před námi zvedaly a od pozadí odrážely – jako bychom je před sebou viděli v plné životnosti a skutečnosti. Viz popis bouře (V); neméně mistrné je popsání Kalypsiny jeskyně na Ógygii (V), zátoky Forkýnovy na Ithace (XIII), vnitřku paláce Alkinoova (VII), jehlice Odysseovy (XIX) atd.

Vypravování jeho nikdy není jednotvárné, nýbrž vždy *nové* a *rozmanité*. Osoby i dějstva pestře se střídají. Vizme jen první část Odysseie! Co tu rozmanitých dějů! A tak je to v celé básni.

Osoby vystupují před námi *dramaticky živě* jako v divadle na jevišti. Básník sice také o nich sám vypravuje, ale záhy nám je předvádí, jak jednají, mluví, uvažují. Přečtěme si jen místo, kde Odysseus a Eumaios, kráčejíce k městu, potkají se s Melanthiem, nevěrným pastýřem koz (XVII), vizme Odysseovo setkání se stařečkem Láertem (XXIV), představme si Odysseá, jak stojí ve dveřích s lukem a šípy v ruce před užasými ženichy – z bídného žebráka najednou je tu sám král, strašný mstitel bezpráví (XXII). Vizme Odysseá, jak prohlíží luk, a řeči ženichů (XXI) a celý odstavec líčící pobyt Odysseův u Polyféma (IX), Kirky (X, XII) atd., atd.

Dramatický ráz básně zvyšují *řeči*. Jsou logicky jasné, přirozené a výrazné, přiléhají k situaci a povaze osob, trefně vystihující charaktery,

myšlenky a city. Vypravování básníkovy jest jimi vhodně a hojně proloženo.

V buzení *iluze* nemá soka. Vykouzluje před námi zdání pravdy a života i tam, kde idealizuje, ano i tam, kde jsme si vědomi pravděpodobnosti a nemožnosti jeho údajů. Ale básník to podá tak, že se nám to zdá skutečností. Snad můžeme použít slov, kterých Bjørnstjerne Bjørnson užil jiným smyslem: „Skutečnost a báseň, kde báseň je stejně skutečná jako skutečnost.“¹

Charakteristiky jsou mistrné a důsledné. Nedějí se rozborů a úvahami básníkovými, nýbrž skutky a řečmi osob charakterizovaných. Jak mistrně charakterizoval povahu otročí ústy pastýře Eumaia, který byl syn královský, ale unesen byl zrádnou služkou a pak od Foiničanů prodán do otroctví:

*Nemát' služebný lid, když páni už nevládnou nad ním,
potom už valnou chuť své povinné konati práce,
neboť hodnoty půl vždy odnímá vidoucí v dálku
člověku Zeus, jak poroby den jej postihne jednou.*

Jediným tahem vykreslil rozpustilost mladých služek, které si dělaly blázna ze starého žebráka (Odysseá), když se jim nabízel, že bude za ně ve velké síni udržovat oheň.

Řekl – ty vypukly ve smích a vzájemně na sebe hlédly.

Zrovna jako dnes! Jako bychom ty služky před sebou viděli! Pohlédly jedna na druhou a smály se.

Světověznámý je takzvaný *homérský klid*, to jest klidné, důstojné vypravování. Básník nedává se unést citem, vášní ani nedočkavostí – nespěchá. Zastaví se stejně u věcí vedlejších jako u hlavních a věnuje jim

---

¹ Laichterova sbírka krásného písemnictví XI. *Povídky* Bjørnstjerna Bjørnsona. Řada II. Str. 171.

stejnou pozornost. Když před první bitvou v Íliadě sešel se branný lid achajský do shromáždění, předstoupil sám král Agamemnón se žezlem v ruce – teď by každý očekával, že básník řekne: „a pravil“. Místo toho však básník začne vykládat, že to žezlo zhotovil sám božský umělec Héfaistos a dal je Diovi, Zeus dal je bohu Hermovi, Hermés králi Pelopovi, Pelops synovi svému Átreovi, Átreus zanechal je na smrtelné posteli bratru svému Thyestovi a ten je zanechal Agamemnonovi, synu Átreovu. Teprv potom uvádí básník řeč Agamemnonovu. Takovéto odbočky, jak vidět, přetrhují pásmo vypravování. Někdy mají ten účel, aby budily nebo zvětšovaly napětí.

Básník umí děje dovedně *stupňovat*. Scéna za scénou je napínavější, děj stoupá, až dostoupí vrcholu. Příklad to nejlépe osvětlí: Odysseus byl mořskou bouří zahnán na ostrov Faiéků. Byl zubožen, mořským kalem zohyzděn a bez šatu. Spal v keři. Druhý den obdržel od královské princezny šat a v tomto darovaném rouchu musil jít do cizího města, do králova domu jako ubohý trosečník, aby si vyprosil pohostinné přijetí. Objímá královně kolena, prosí a potom sedá u krbu do prachu. A hle! Svou osobností, důstojným chováním, rozumnou řečí a statečností dobývá si znenáhla úcty a svrchované vážnosti. Podivení Faiéků roste, pěvec o něm pje, sám osobně ukáže svou sílu a zručnost – a konečně, hle, on je to sám – ten ubohý prosebník je slavný Odysseus!

Pravou ozdobou básní Homérových jsou *přirovnání*. – Básník líče nějakou důležitou událost, vzpomene si na jiný podobný děj – a proto jej poví. To je původ přirovnání. Jestliže jej zvolený obraz vábí, zastaví se u něho a rozvede jej obšírněji, nestaraje se o to, že na chvíli opouští hlavní děj básně. Tím se stává, že v přirovnáních Homérových nacházíme věci, které k hlavnímu ději nemají vztahu. O mnohých přirovnáních nelze říci, že by jimi básník chtěl děj básně znázornit; u jiných je zase zřejmo, že jich básník proto užil, aby líčený děj zobrazil a osvětlil. Není účelem přirovnání, aby proud vypravování byl zrychlen. Děj se jimi nerozvíjí, nepokračuje, nýbrž naopak zdržuje. Čtenář je nucen se zastavit, neboť přirovnání jej odvádí od děje v básni líčeného a strhuje jej k zvolenému obrazu.

Přirovnání jsou malé básně, malé malby a charakteristiky, jimiž básník své líčení oživuje, čtenáře osvěžuje a jednotvárnost přerušuje.

Aby přirovnání působilo, musí být vzato ze světa posluchačům známého, musí být stručné, jasné, názorné, původní, vždy nové a rozmanité. S dějem básně musí se stýkat v jednom bodě styčném.

Přirovnání jsou význačnou vlastností poesie a slohu Homérova. Bez nich nemůžeme si Homéra vůbec ani myslet. Básník je v nich mistrem od nikoho nepředstíženým. Není divu, neboť k jejich vytvoření je třeba bystrého pozorování, tvůrčí fantazie a invence, jimiž ne každý básník tou měrou vyniká jako Homéros. Když Odysseus (vlastně básník) líčí, jak šestihlavá Skyllé unášela mu do výše k jeskyni šest nejlepších soudruhů, kteří ve smrtelném zápase volali na pomoc Odysseá, zmítající zoufale rukama i nohama, tu vzpomene si na podobný výjev, když ryby jsou taženy udicí z vody a zoufale sebou zmítají. Obraz pak provede obsírněji (XII).

Krásná mladistvá princezna královská Nausikaá hraje se svými průvodkyněmi v míč na břehu mořském. Básníkovi připadne na mysl krásná bohyně lovu Artemis, jak po hřebenech Erymanthu neb rozlehlého Taygetu kráčí se svými nymfami na lov. Podobenství to je provedeno s nevyrovnatelným mistrovstvím (VI).

Nejpřednější vlastností Homérovou jest nepředstihlá napínavost. Viz o ní *Naše doba* 1921.

2. *Odysseia*

jest menší a mladší než Ílias, od níž se liší celou svou povahou. Poukážeme aspoň na některé rozdíly:

Ílias jest báseň válečná a šlechtická. *Odysseia* báseň míru a lidová.

Skoro v celé Íliadě je líčen boj. Válčí tam Achaiové s Trojany, ale ne z nějaké zdivočlosti. Chtějí potrestat urážku, která se stala tím, že od trójského prince Parida byla spartskému králi Meneláovi unesena manželka Helené i s poklady. V *Odysseii* je sice také boj, Odysseova pomsta nad ženichy a boj s povstalými Ithačany, ale popis těchto bojů zabírá

jen malou část básně, všecko ostatní je líčení života v míru. Ílias je báseň války, Odysseia báseň míru.

V Íliadě vystupují jen králové, a ti jsou líčeni jako lidé nejlepší a nejstatečnější, lid ustupuje do pozadí. Jediný Thersítés opřel se králům, ale byl za to bit, a ostatní lid – se smál.

V Odysseii je sice střediskem básně také *král*, Odysseus, ale nejlepší lidé básně jsou vzati – ze sluhů, šlechta je tam živel násilnický, zne-mravnělý a zločinný, zpupný a lidem pohrdá.

Je-li v Íliadě pravou mravní perlou Hektór, královský princ trójský, v Odysseii je to Eumaios, venkovský pastýř vepřů, sluha Odysseův, a Eurykleia, domácí služka Pénélopeiina.

Básník má v lidu zjevné zalíbení, a je mu nakloněn.²

Posluchači Odysseie nebyli již mocní páni na pevných hradech, nýbrž pracující lid – chudý, jako byl básník sám. Ani Odysseus není pyšným králem, nýbrž laskavým otcem – jak si lid krále představuje. Odysseus udělal si postel, vystavěl si člun. Otec jeho Laértés pracuje na zahradě v dělnických šatech.

Řekl-li Alexandros Veliký, že Hésiodos je básník pro sedláky, Homé-ros pro krále, může se tento výrok týkat jen Íliady, nikoliv Odysseie.

Ílias je báseň dvorská, Odysseia lidová.

Obsah

jest bloudění a návrat ithackého krále Odysseá a pomsta nad zpupnými šlechtici jeho zemí.

Odysseus, jako jiní králové achajští, odplul s vojskem do války trójské, která trvala deset let. Když se vracel, byl mořskou bouří zahánán do dalekých končin a bloudil zase deset let. Jeho nepřítomnosti využili synové předních šlechticů ze všech jeho zemí, počtem sto osm, chodili denně do domu krále, strojili tam hostiny, dávajíce porážet nejlepší kusy ze všech jeho stád a pijíce jeho víno. Královnu nutili, aby si někte-

---

² A. Roemer v *Homerische Aufsätze* 1913 dovozuje, že Odysseia má ráz demokratický a dělnický a že byla určena drobnému lidu, nikoli šlechtě.

rého z nich vybrala za muže. Když pak se jim dospívající syn Télémachos opřel, chtěli ho zavraždit a majetek jeho si rozdělit. Jejich drzost dostoupila takového stupně, že se chystali zabít i samého krále Odysseá, jestliže se vrátí.

Zatím dlel Odysseus na ostrově Ógygii, daleko na západě, u krásné, ušlechtilé nymfy Kalypsy, sám a sám, bez lodí a vojska, nemaje možnosti dostat se domů. Kalypsó ho přemlouvala, aby ji pojal za manželku, slibujíc mu nesmrtelnost a věčnou mladost. Ale ani krásné sídlo nymfino, ani její lákavé sliby nemohly odvrátit Odysseá, by horoucně netoužil domů. Sedal na pobřežním skalisku, a s očima uszlzenýma hleděl směrem, kde byla jeho milá Ithaké, přeje si vidět aspoň kouř vystupující z jeho domoviny a potom zemřít. Ale neměl naděje na návrat.

Ani doma nebylo lépe. Když před třemi lety mladí šlechtici přišli do králova paláce, bylo Télémachovi sedmnáct let. Nezkušený mladík ani dobře nechápal dosahu toho všeho, co se kolem něho dělo. Teprv nedávno poznával zpustlou drzost vetřelců, kteří se jemu i matce jeho jen posmívali. Chápal již nejen škody, které mu dělali, nýbrž i potupné ponížení vlastní i rodinné. Ale nebylo rady, nebylo pomoci. Bylť vychován bez otce, jen od matky, něžné sice a pečlivé, ale pasivní a neenergické, u níž neviděl než pláč, nerozhodnost a zoufalství. Toužil sice po otci, kterého dosud neznal, ale rady si nevěděl. – Ani Odysseus, ani Télémachos nemohli pomoci – události uvázly v písku. Bez bohů nebylo vysvobození.

To je situace, do které zapadá naše báseň.

Počinu ujala se bohyně Athéné, která vždy pomáhala chytrému a statečnému Odysseovi.

Navrhla totiž ve schůzi bohů, aby Hermés byl s Diovým rozkazem poslán ke Kalypse, by Odysseá propustila. Sama odešla na Ithaku dodat síly Télémachovi a vybídnout jej, aby druhý den svolal sněm Ithačanů, přednesl národu své stížnosti a vyzval ženichy opustit jeho dům. Pak mu poradila, by odplul do Pylu ke králi Nestorovi a do Sparty ke králi Meneláovi pátrat po zmizelém otci.

Kalypsó poslechla Diova rozkazu a Odysseus vyplul na člunu, který si ve čtyřech dnech sám zhotovil. Ale bouře rozbila mu člun a zahнала jej do země blažených plavců Faiéků, kteří jej přijali, pohostili a slíbili mu, že ho dopraví domů. Při večerní hostině na rozloučenou vypravoval jim své předchozí příhody. Příští pak noc dovezli ho spícího na Ithaku, kdež jej Athéné proměnila ve starého žebráka a poslala k pastýři Eumaiovi, aby tam čekal na syna, který dosud byl u spartského krále Meneláa. Télemachos na pobídku Athéninu rychle se vrátil, u Eumaia poznal se s otcem, a oba pak umluvili spolu pomstu nad ženichy. Pak Odysseus vešel do vlastního domu jako starý, otrhaný žebrák, přesvědčil se o neslýchané drzosti ženichů, věrnosti manželčině, nepořádku v domě a nevěrnosti některých sluhů a služek. Zatím Pénélopeia nevědouc si už jiné rady, rozhodla, že pojme za manžela toho, kdo napne luk Odysseův a prostřelí otvory dvanácti sekyr, zabodnutých řadou do podlahy. Nikdo z ženichů neměl tolik síly, aby luk napjal. – Tu když už byly závody skončeny, Odysseus požádal s nevinnou tváří o luk, aby prý zkusil, má-li dosud takovou sílu, jakou míval v mládí. Po těžkých překážkách dostal luk do rukou a postřílel velkou část ženichů. V dalším boji, vedeném oštěpy, zvítězil konečně Odysseus a pobil všechny ženichy. Jejich příbuzné, kteří proti němu povstali, porazil a s národem se smířil.

Hlavní myšlenka

Má Odysseia nějakou základní myšlenku, pojící a jednotící ideu, která by byla podkladem básně a vysvětlovala líčené události?

Historik Hérodotos spojoval a vysvětloval historické události svých *Dějin* ideou o řádu světovém, ustanoveném vševládnoucí, vše pořádající mocí božskou za udržení rovnováhy v přírodě, lidském životě a v dějinách. Kdo tuto rovnováhu poruší, ať zločinem, ať pychem, ať přílišnou mocí, ano i nezměrným štěstím, toho bohové zničí.

Čteme-li bedlivě Odysseiu, neubráníme se dojmu, že i Homéros, učinil podkladem událostí Odysseie etickou ideu o vině a trestu. Jí spojoval a vysvětloval děje své básně.

1. Zločin musí být potrestán a odčiněn.

Tuto ideu básník prováděl na zpupných ženiších. Kde jen může, vypisuje zpupnost a zvrhlost ženichů a líčí je jako lidi zlé a nešlechtné. Pomstu nad nimi má neustále na mysli a často k ní poukazuje. K ní směřuje všechno, co se v básni líčí, pro ni všechno se děje.³

---

³ Dojem tento mění se v jistotu, jestliže uvážíme některá místa v Odysseii:

Když služka Eurykleia spatřila pobité ženichy, chtěla jásat, ale Odysseus ji zakřikl těmito slovy (XXII):

„V duši jen, stařenko, plesej, buď zticha a nejásej hlasně!
Nebyl by pobožný čin chtít jásat nad smrtí mužů!
Tyto zde božská vůle a hrozné zhubily činy,
neboť nectili nikdy ni jednoho z pozemských lidí,
ať byl dobrý, ať zlý, ať kdokoliv mezi ně přišel.
Proto teď za svou zpupnost jsou stíženi hanebnou smrtí!“

Odysseus to zřejmě prohlašuje, že ne on, nýbrž bohové potrestali ženichy za jejich hrozné činy. Sebe pokládá za nástroj vyšší vůle božské.

Kdo by si nevzpomněl vznešených slov, která Svatopluk Čech vkládá do úst Janu Žižkovi po vítězné bitvě na hoře Vítkově: „Milí bratři! Nechvaltež mne, ale chvalte toho, jehož jsme my všichni pouhými nehodnými nástroji. Milostivý Bůh povalil slabou rukou naší nepřátele své i naše, protivníky pravdy svaté a našeho jazyka českého i slovenského. Pán všemohoucí, svatá naše záštita, porazil a zetřel mrzkou pýchu jejich. Jemu buď proto čest a chvála na věky věkův amen!“ (Sebrané spisy Sv. Čecha, IX. Výlety, str. 325). Když byli všichni ženichové pobiti, tu héraold Medón prosil Odysseá za slitování. Odysseus mu dal milost a pravil (XXII):

„Neboj se nic! Můj syn již zachránil tebe a spasil,
abys v duši to poznal a také jiným to řekl,
kerak šlechtný čin jest mnohem lepší než špatný,“

tj. za špatné činy lidé bývají stíženi trestem, za dobré odměnou.
K Athéně pravil bůh Zeus (XXIV):

„Nebyl-li úmysl ten kdys *vymyšlen od tebe samé,*
jednou že Odysseus přijde a všechny ty ženichy ztrestá.“

Slova ta dokazují zřejmě, že pomsta stala se řízením božím.

Tato místa jsou důkazem, že básník podložil své básni ideu o vině a trestu a provedl ji na konkrétním případě, tj. na zpupných ženiších.

2. Ale E. Belzner vidí v Odysseii ještě také myšlenku státní (v *Home-ricke Probleme* 1912).

Když král se vzdálí a je dlouho nepřítomen, nastává v zemi anarchie, mizí cit práva a mravnosti. Ale *bez zákonnosti a pořádku nastává ve státě rozvrat*.

Tuto ideu provedl básník ve státě ithackém.

Postavil proti sobě dvě strany: ohroženou rodinu královskou a zpupné vetřelce šlechtické, kteří spoléhají se na to, že král nepřijde, dopouštěli se pustého násilí, sahajícího až k úmyslu vraždy vlastního krále a jeho syna – za tím sobeckým účelem, aby jeden z nich stal se králem ithackým. Toto nebezpečí a bezradnost královské rodiny líčí často a s oblibou.

Je-li tento výklad správný, pak by ovšem Odysseia nebyla pouhým vyprávěním událostí, nýbrž dílem uměleckým velikého významu, založeným na ideách, zasahujících hluboko do života lidského. Je tu líčen boj práva a státního pořádku, zastoupeného legitimním králem, s bezprávním a zdivočilostí vzešlou z dlouhé jeho nepřítomnosti, boj, který skončil vítězstvím práva a státního pořádku.⁴

Pak jest ovšem Odysseia báseň hlubokého mravního a státního názoru, básník sám jest hluboký myslitel. Před našima očima zvedá se

---

⁴ Vizme, co praví starý král Láertés cizinci (Odysseiovi), když se ho tázal, zdali tato země jest Ithaké (XXIV):

„Ovšem, jest to ta země, ó cizinče, po níž se tážeš,
avšak násilný lid, pln zpupnosti, nad ní teď vládne.“

Slovy těmi zřejmě jest naznačena anarchie, která za nepřítomnosti královny v zemi nastala.

Na sněmu ithackém starý šlechtic Aigyptios si stěžuje (II), že

„dosud tu nebylo sněmu ni porady občanů starších
od dob, co Odysseus slavný se vzdálil na dutých lodích“
a žehná tomu, kdo sněm svolal.

I národ tedy cítil, že státní život Ithačanů vyšinul se po odchodu Odysseově z obvyklých kolejí.

Z těchto míst je vidět, že básník měl na mysli též ideu státní.

básník velikán, muž filosof, který nejen shrnul ve svých arcidílech veškerou kulturu všeho světa hellénského, nýbrž uměl ze spleti lidského života vybrat vznešenou ideu mravní, spojil ji s ideou státní a založil na ní veliké své dílo.

Úprava scén je mistrná. Ženichové cítí se úplně bezpečni, hýří v domě Odysseově, tupí syna králova i hosty jeho – ale pomsta se blíží: V domě Odysseově objeví se cizí, neznámý žebrák. Zpupní šlechtici mají z něho posměch, házejí po něm podnožkou a vyhrožují mu. Cizinec trpí, trpí, ale najednou, když se toho nejméně nadáli, stojí před nimi strašný mstitel s lukem a šípy v ruce – Odysseus sám. – Mstitel zpupnosti, pychu, bezpráví a násilí zve je k boji. Nastane zápas, dlouhý a zoufalý. Na jedné straně je sto osm mladých, silných mužů, na druhé straně jen Odysseus, jeho syn a dva věrní pastýři.

Rozdělení Odysseie

Odysseiu lze rozdělit na tři díly: I. Osudy Télémachovy (takzvaná Télémachie), II. Návrat Odysseův, III. Pomsta nad ženichy.

Každá z těchto částí je samostatná, ale ne tak, aby ji bylo lze od ostatních oddělit, naopak všechny jsou sloučeny společnou myšlenkou a žádná nemá sama o sobě smysl. Každá je myslitelná jen ve spojení s ostatními částmi.

Umělecká kompozice

a) Úprava látky

Události naší básně trvaly deset let po zboření Tróje. Kdyby je byl Homéros vypisoval postupem chronologickým, děj za dějem, jak se za sebou zběhly, byla by báseň zabrala také deset roků.

Avšak básník shrnul a seskupil všechny události kolem jediného hlavního děje a jedné mravní idey a položil počátek vypravování do posledního, tj. do desátého roku bloudění Odysseova, uváděje nás do středu událostí (in medias res), tj. do okamžiku, kdy Odysseus měl se

vydat z ostrova Ógygie na cestu domů. Odtud vypravovány všechny děje až ke konci.

Dřívější události jednak vypravoval sám Odysseus u Faiéků, jednak je básník při příležitosti podal epizodicky. Takto báseň zabrala jen čtyřicet jeden den.

Ten hlavní děj je pomsta nad ženichy, tou mravní ideou je potrestání viny, tj. trest za poruchu mravní rovnováhy.

Básník nejprve rozdělil své vypravování ve dvě pásma, která později spojil v jedno: Nejdřív líčil podniky Télemachovy (v I. části), pak návrat Odysseův (v II. části). Teprve v III. části, když se oba setkali a poznali u pastýře Eumaia, spojili se k společné činnosti proti ženichům – dřív pracoval každý zvlášť, nevědouce o sobě.

b) Těsné spojení všech částí Odysseie

Odysseia je celková, jednotná stavba, v níž je všecko pevně spojeno a svázáno. Vše je napřed promyšleno, řádně umístěno, všecko těsně souvisí, k sobě náleží a odkazuje. Nelze tedy nic odejmout, nic vyloučit ani přestavět.

Část II, Návrat Odysseův, je těsně spojena s částí III, Pomstou nad ženichy, i s částí I, Télemachií: Lehkomyslní ženichové dopouštěli se nečestných, ano zločinných skutků a byli si vědomi, že by trestu neušli, kdyby se Odysseus vrátil – nemohli nic jiného čekat. Proto se chystali, že ho sami zabijí. Boj byl nevyhnutelný, a bezpečnost jedné strany mohla být vykoupena jen záhubou druhé. Návrat Odysseův sám sebou tedy přinášel boj, jako zase tento boj bez návratu Odysseova nebyl možný. Část II a III tvoří nerozlučný celek, jedinou báseň.

Ale i část I, Télemachie, je těsně spojena s částí II a III.

Toho máme neklamná svědectví. Uvádím hlavně slova ithackého věštce Halithersa na sněmě ithackém (II). Varuje tam ženichy a napomíná je, aby se krotili, připomíná jim starou věštbu, že se Odysseus vrátí dvacátého roku, nejsa od nikoho poznán – že je už nablízku a chystá jim smrt a záhubu. Toto místo je neklamným důkazem, že Télemachie je těsně spojena s ostatními dvěma částmi, Návratem Odysse-

ovým (II) a Pomstou nad ženichy (III). Halithersés věští tu i návrat Odysseův i jeho pomstu nad ženichy.

K tomu připojujeme ještě tyto úvahy:⁵

Čtenář by nepochopil, proč hned po návratu Odysseově dály se takové přípravy k pobití těch mladých lidí, kdyby mu jejich řádění nebylo dříve předvedeno, a to se stalo v I. části, v Télemachii. Již proto je tedy Télemachie nutná. Bez Télemachie není Odysseie.

Dále: Odysseus nemohl pomstu provést sám a sám. Měť proti sobě sto osm silných mladých lidí, nepočítaje ani jejich sluhů. Potřeboval nutně někoho, kdo by mu pomohl. A kdo jiný než vlastní syn? Ale Télemachos, jak jsme už pověděli, byl vychován bez otce, jen od matky, něžné sice, ale neenergické. Byl bázlivý, ostýchavý, neodhodlaný, nevěda si v ničem rady. Takový pomocník by mu byl málo platen. Bylo potřeba učinit z něho statečného muže. Proto Athéné došla na Ithaku, aby mu dodala síly, proto poslala ho na cesty. Každý z nás ví, jak cesty posilují ducha a dodávají samostatnosti a energie. Télemachos viděl cizí panovnické dvory, slyšel od krále Nestora, Meneláa i královny Heleny, jak byl otec jeho moudrý v radě, jak byl odhodlaný a statečný v boji, jaké odvážné činy provedl, jak byl lstivý. – Takový muž již něco dokáže a lze se na něj spolehnout a jemu se svěřit. Doma by o tom Télemachos nebyl slyšel. Zvěděl také, jak se Orestés pomstil za smrt otcovu. Oba králové jej povzbuzovali k odhodlanosti a pomstě nad ženichy. Od Meneláa zvěděl dokonce, že otec před dvěma lety byl ještě živ. Konečně poznal docela určitě, že ho Athéné provází a jemu pomáhá, a Nestor jej o tom důtklivě ujistil. To všechno nemohlo na Télemacha nepůsobit.

Odhodlanosti dodala Télemachovi také božská znamení a jejich výklady, dva orlové na ithackém sněmě a výklad Halithersův (II), orel u Meneláa a výklad Helenin (XV) a jestřáb, když Télemachos se vrátil na Ithaku, a výklad Theoklymenův (XV).

---

⁵ Píšeme obšírněji o Télemachii nejen proto, že bývá vyhlašována za část později přidanou od cizího básníka, nýbrž i proto, že pochopením této části lze pochopit celek.

Z cest vrátil se jiný Télémachos, než býval doma; nebylo to již ustrašené polodítě, nýbrž odhodlaný, zralý muž. S ním už mohl Odysseus podstoupit boj proti ženichům.

Tedy i po této stránce se ukázalo, že I. část básně, Télémachie, jest nevyhnutelným článkem celkového plánu básníkovy.

Ostatně je to samozřejmé z expozice na počátku Odysseie. Tam Athéné ve schůzi bohů snaží se o obojí věc, o návrat Odysseův i o cestu Télémachovu. Navrhuje, aby byl Hermés poslán ke Kalypse, sama pak ohlašuje, že zajde na Ithaku, posílí Télémachu, vyzve ho, aby svolal sněm Ithačanů a pak ho pošle na cestu. Podle toho byla Télémachie již v prvotním plánu básníkově.

Télémachie není a nemůže být samostatnou básní, Télémachos nehodil se za hrdinu eposu. Byl nesamostatný, bázlivý, nevěděl si s ničím rady, byl povahy spíše pasivní. Ani obsahem se Télémachie nehodí za samostatný epos. Télémachos chce na sněmě vypudit ženichy z domu – nepodařilo se, jde hledat svého otce, ale nezví nic více, než že před dvěma lety byl ještě živ. Výsledek všeho snažení jeho byl negativní. Jaký by to byl hrdinský epos, který nemá hrdinu a ukončeného děje? Po svém návratu našel otce tam, kde ho nehledal – tedy náhodou – a hned se činnost jeho spojila s otcovou.

Jako samostatný epos je Télémachie nemyslitelná, ale jako součást Odysseie má svůj smysl a oprávnění.

Hlavní osobou Télémachie je vlastně Odysseus. Hned prvním veršem postaven je do popředí, dále čteme, jak bohové o něm mluví, Poseidon se naň hněvá. Athéné se ho ujímá, syn po něm touží, host Mentés (Athéné) vypráví o jeho statečnosti, na sněmě Télémachos připomíná jeho vlídnou vládu, Halithersés věští jeho návrat a pomstu, Télémachos vydává se na cestu, aby po něm pátral, Nestor, Meneláos i Helené jej velebí – zkrátka téměř vše, co se v Télémachii vypravuje, děje se kvůli Odysseovi. Odysseus je nepřítomen – ale každý cítí jeho přítomnost.

Télémachie jest výbornou expozicí a přípravou ostatních dvou částí.
Vizme:

I stav rodiny Odysseovy i stav říše vyžadují návratu Odysseova. – Je nejvyšší čas, aby se vrátil.

Ale Odysseus je pryč, nikde po něm ni vidu ni slechu – Télemachos vydá se na cestu, aby po něm pátral – konečně zvidáme, že očekávaný ochránce a spasitel je živ na Ógygii u nymfy Kalypsy a touží domů. – Však již brzy přijde, vždyť i sami bohové se usnesli poslat Herma ke Kalypse, aby jej propustila. Vše očekává, vyžaduje příchodu jeho. Půda je připravena, zkyprěna – je čas, aby básník nám předvedl reka samého – osobně.

Tak dovedl si básník připravit situaci, tak probudit očekávání svého posluchačstva či čtenářstva.

I část III je těsně spojena s Télemachií. Návrat Télemachův ze Sparty je položen do části III, tj. do doby, kdy už Odysseus byl doma u pastýře Eumaia. – Hned jak se Odysseus vrátil na Ithaku, Athéné ho poslala k Eumaiovi, aby tam čekal na Télemacha – patrný to odkaz na Télemachii.

Smysl pro uměleckou kompozici osvědčil básník *umístěním apologů*. „Apology“ (*Alkinú apologoi*) jest název Odysseova vyprávění o jeho dřívějších příhodách od zboření Tróje až do doby, kdy ho bouře mořská zahнала na ostrov Ógygii k nymfě Kalypse (IX–XII).

Je to veliká epizoda o 2195 verších, která citelně přerušuje proud vypravování.

Náš hrdina seděl právě u večerní hostiny na rozloučenou ve společnosti krále i šlechty faiécké. Byl bez starosti: mělt' slíbeno, že bude bezpečně dovezen do své vlasti. Již mu nehrozilo nebezpečí, neboť báječné lodi faiécké nemohly zbloudit. Doba bludných cest a hrůz minula, a co ho čekalo, mohlo být jen příjemné. Cítil se úplně šťasten. A do této chvíle štěstí a klidu básník položil své apology. Král Alkinoos vyzval cizince, aby řekl své jméno a rodiště a vyprávěl své příhody. Nerad slyšel Odysseus, že v blažené té chvíli má vyprávět o svých trudech, které na svých bludných cestách zakusil, ale nemohl nevyhovět svému hostiteli.

Apology jsou báseň v básni, která nás uchvacuje ze skutečného života do říše bohů, obrů a čarodějek, mořských oblud, vírů, skalních vlnobití a čarovných pěvkyň, do zemí věčného šera, ano i do samého sídla zemřelých. Obraz jde za obrazem, divnějš a divnějš, a čtenář ani nevěda ocitne se ve světě divů, kde vládne neviditelná moc, čarodějný proutek a neodolatelná síla.

Básník vkouznil toto vypravování mezi dvě těžké doby. Odysseus právě vyvázl z lákadel Kalypsiných a přestál mořskou bouři, krutý to zápas, ale ještě větší mu nastával doma. Teď měl chvíli klidu, štěstí a odpočinku – však ho ubohý trpitel potřeboval.

Apology jsou rozhraním mezi minulostí a budoucností. Ale mají v básni důležitý úkol: Básník představil nám v nich Odyssea jako muže nanejvýš hrdinského, chytrého a vytrvalého. Kdo překonal takové hrůzy, ten překoná i ženichy. Jedině druhové jeho mu byli všude překážkou a vrhali ho z nesnáze do nesnáze. S nimi nemohl přijít domů, měla-li se podařit pomsta nad ženichy. Odysseus musil se vrátit sám.

Všimněme si, jak obratně básník uvádí čtenáře do říše bájí a jak jej z ní opět vyvádí: *Bouře* zahrnala Odyssea do mysu Malej do neznámých krajů, „kde vše divné se rodí a zraje“ – nazpět do světa skutečnosti přivezla jej *bájná loď* za noci a spánku. Bouří u Malej zavřela se za ním skutečnost a ocitl se ve světě pohádek, ze kterého procitl až na půdě otcovské. Jako sen! Tajemně odešel ze světa skutečnosti, tajemně se do něho vrátil. Tiše a neznámými cestami pluli faiéčtí plavci, tiše a v noci vyložili spícího hrdinu na břeh ithacký, a právě tak tiše odpluli, neznámo kam. A pohádkový národ Faiéků zmizel trestem Poseidonovým – již nebude zbloudilce převážet! Není ho – čarovná loď faiécká je proměněna ve skálu.

Tím, že příhody své vyprávěl *sám Odysseus*, dosáhl básník několika výhod:

Odstraněna byla jednotvárnost podání, která by jistě byla nastala, kdyby byl celou báseň vypravoval básník sám. Odysseus vyprávěl první osobou (*Z Tróje mě unášel vítr... Těm jsem pohubil lid*), čímž báseň zpestřena a nabyla milé rozmanitosti.

Podivné ty události byly pravdě podobnější, když je vyprávěl ten, kdo je sám zakusil.

Posluchači byli klidnější a soustředěnější. Vypravovatel, který všechno, co vyprávěl, také zažil, seděl mezi nimi živ a zdrav. Nechvěli se o jeho život ani při největších hrůzách a mohli se klidně oddat kouzlu jeho vypravování.

Konečně dosáhl i zkrácení časového. Příhody Odysseovy od zboření Tróje do příchodu na Ógygii trvaly tři léta a Odysseus je vypověděl za jediný večer při hostině. Připočteme-li k tomu sedm let pobytu na Ógygii, o kterém se náš hrdina zmínil hned při vstupu do králova paláce, zkrácena doba desíti roků na dva večery (večer, kdy přišel, a večer, kdy vyprávěl), které však do počtu dní jsou už započteny, takže oněch deset let vůbec nezabralo zvláštního času.

Přehlédneme-li celkově, jak básník upravil látku a sestavil ji v umělosti báseň, vidíme, že *počátkem* všech dějů je schůze bohů na počátku básně. *Podnět* ke všemu dala bohyně Athéné, která i potom vlastně sama všechno prováděla. *Východiskem* je ostrov Ógygie, odkud se Odysseus vracel. Odtud se pak události přirozenou cestou a rychle rozvíjely až ke svému dokončení. Příhody *minulé* buď Odysseus vypravoval u Faiéků nebo je básník uvedl epizodicky při vhodné příležitosti. Apology jsou vklíněny v průběh událostí nanejvýš obratně ve chvíli nejvhodnější. Jsou jakýmsi mostem, po kterém lze přejít od počátečního průběhu děje ke stadiu rozhodných příprav. Mají také ten účel, aby Odysseus byl čtenáři představen jako hrdina úplně schopný, aby provedl hrozný boj se ženichy. *Střediskem* je Télemachovo setkání s Odysseem u Eumaia a jejich úmluvy. Je to jakýsi uzel, ve kterém jsou spoutány dosavadní přípravy se zrajícím provedením pomsty. *Středem* všeho je Odysseus, i tam, kde osobně nevystupuje. S nevystihlým uměním byl hned na počátku básně postaven do popředí, ale hned zase odsunut – bylť příliš daleko. Nežli se vrátí, může básník zatím vypsát situaci na Ithace a vylíčit cestu Télemachovu.

Krátká tato úvaha je důkazem, že Odysseia je pevný, zaokrouhlený, soustředěný celek podle jednotného plánu od jediného básníka, Homé-

ra. Všecky části jsou spojeny vnitřními důvody, vše je promyšleno, napřed připraveno, odůvodněno a umělecky upraveno. Nelze některou část vyjmout nebo přestavit.

Jak malicherné proti těmto vývodům jsou snahy oněch kritiků, kteří z neporozumění nadělali v básních Homérových pravé spousty. Místo aby je hleděli vyložit tak, jak jsou, pochopit celkový smysl a stavbu plánu a vysvětlit některé nedostatky z povahy básnickovy tvorby, trhali báseň na části, z nichž některé vylučovali, jiné přestavovali atd. Nehleděli básně vyložit z nich samých, nýbrž posuzovali je podle požadavků odjinud přinesených, hlavně podle pravidel logiky a vyspělé tvorby moderní. Udělali si již napřed představu, jak by báseň měla vypadat, a když tam nenalezli, co tam sami vložili, zavrhovali básně, vytýkali chyby a přičítali je vybájeným pořadatelům a zpracovatelům. Zapomněliť, že řecká poesie epická vyrostla sama ze sebe, bez jakýchkoli vzorů, a že tedy se tam leccos jeví, co se neshoduje s požadavky přísné kritiky. Nebylať básnická technika ještě dokonale vyspělá. A přece jak snadno lze si některé nedostatky vyložit!

Posudky kritiků bývají subjektivní. Části, které jsou od jedněch naprosto zavrhovány, jiní vychvalují, přičítajíce jim všecky možné krásy a dokonalosti. Kritických spisů o Homérovi je veliké množství, ale cena jejich je celkem malá. Studium jich bývá trapné i samým klasickým filologům – neoborníkům by zkazily veškeren požitek z četby. Škoda času! Komu jde jen o požitek z četby, nekaz si ho četbou kritiků! Ponech je odborným badatelům! Čti báseň jako báseň, a oddej se jejímu kouzlu, a snad ani neshledáš nedostatků tak často vytýkaných!

TÉLEMACHOS

ZPĚV I

V domě Odysseově

O muži zchytralém, Múso, mi vypravuj, který se mnoho,
mnoho byl nabloudil světem, když posvátnou vyvrátil Tróju,
mnohá uviděl města a smýšlení národů poznal,
množství vytrpěl béd též na moři, trudě se v duši
zápasem o svůj život a návrat milených druhů.
Avšak přece ni tak jich nespasil, jakkoli toužil,
poněvadž vlastní pych byl všechněm příčinou zkázy.
Bláhoví! Jedlit' skot, jenž náležel Hyperíonu
Slunci, a za to ten bůh den návratu domů jim odňal.
O tom něco i nám teď vypravuj, Diova dcero!

Tenkrát ostatní všichni, kdo náhlé záhubě ušli,
byli už v domově svém, když vyvázli z války a moře.
On jen sám, ač toužil, by návrat a manželku spatřil,
Kalypsou, vznešenou nymfou, byl zdržován, bohyní jasnou,
v její prostorné sluji — vždyť chtěla ho manželem míti.

Ale když oběhem let již konečně nastala doba,
ve které věční bozi mu do vlasti určili návrat,
Ithaky — také tam jej četné stíhaly strasti,
ač byl ve středu svých.

S ním cítili bohové soustrast,
všichni, jen Poseidon ne. —

Ten prudce se na něho hněval,
na reka rovného bohům, než do své země se vrátil.

Ten však byl u Aithiopů, již bydlí v končinách dálných,
u Aithiopů, jichž lid jest rozdvojen na koncích světa,
jedni, kde vychází slunce, a druzí, kde zapadá opět.

Slavnostní oběti býkův a ovcí se účastnil právě.
Tam tedy při hodech seděl a těšil se. Ostatní bozi
u Dia Olympského tou dobou společně byli.

Otec bohů a lidí k nim počal mluvit, k bohům.
Aigisthos, bezvadný muž, teď právě mu na mysl přišel,
kterého Orestés sklál, syn přeslavný Agamemnonův.
Na toho tedy si vzpomněl a k bohům promluvil takto:
„Divno, jak neprávem lid jen bohům přičítá vinu!
Od nás jen všeliké zlé prý pochází, avšak i sami
strojí si strast jen zpupností svou — byť naproti sudbě.
Tak teď naproti sudbě zas manželku Átreovcovu
Aigisthos pojal za choť a jej, když vrátil se, zabil,
věda přec o náhlé zhoubě, vždyť my jsme mu výstrahu dali,
Hermeia bystrého zraku mu poslavše, Argova vraha,
nevraždit Átreovce a nebrat si manžeku jeho,
sice že za otce svého se nad ním Orestés pomstí,
jakmile dospěje věkem a po své zatouží vlasti.

Toto mu pravil Hermés, však, ačkoli smýšlel s ním dobře,
Aigisthos poslušen nebyl. Teď odpykal najednou všecko.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Kronovče, všech nás otče, ty nejvyšší vladaři vládců,
ovšem byl onen člověk, jak zasloužil, postižen zhoubou —
tak necht' každý zhyne, kdo páchá takové věci!
Já se však pro Odysseá, jenž chrabrým je hrdinou, rmoutím.
Chudák! Vzdálen jsa svých, tak dlouho již útrapy snáší
na výspě oblité mořem, kde střed jest hladiny mořské.
Ostrov je stromoví plný, a bohyně obývá na něm,
Atlanta zhoubné mysli to rozenka. — Jemu jsou všechny
mořské hlubiny známy, a sám též vysoké nese
sloupy, jež širou zemi i nebesa od sebe dělí.
Od té zdržován jest, ač chudák velmi si stýská.

Ona však úlisnou řečí a vlídnými slovy jej stále vábí, by Ithaky své již zapomněl, ale on přece přál by si alespoň kouř, jak stoupá z otčiny v dáli, spatřit, a potom by chtěl již zemřítí. — Copak tvé srdce, Olympský, pohnout se nedá? — Což nečinil Odysseus tobě u lodí achajských vděk, když hojně žertvy ti vzdával v širé krajině trójské? Proč tolik's naň zanevřel, Zéve?!“

Kronovec, sběratel mraků, jí odvětil těmito slovy: „Jaká to, dítě, ti řeč teď vyklouzla z ohrady zubů? Já že bych na Odysséa měl, božského, zapomenouti, který rozumem svým lid předčí a nejvíce žertev bohům nesmrtným vzdal, již sídlíme na nebi širém!? Avšak hněvá se naň bůh Poseidon chvějící zemí, urputně stále a stále, že oslepil rovného bohům Kyklopa Polyféma, jenž vyniká největší silou z druhých Kyklopů všech.

Ten z rozenky Forkýna, vládce nad mořskou nezmarynou tůní, se narodil z Thoósy nymfy, kteroužto Poseidáón kdys objal v prostorné sluji.

Zemětřas Poseidáón mu nijak nechce sic proto života vzít, však v otcovskou zem jej pustiti nechce.

My tedy, veškeří bozi, se uraďme bedlivě všichni o tom, jak by se vrátil, a Poseidon odloží potom ten svůj hněv, vždyť naproti všem nám, nesmrtným bohům, nikterak nebude moci sám jediný pouštět se v zápas.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto: „Kronovče, otče nás všech, ty nejvyšší vladaři vládců, jestliže toto se teď všem blaženým zlíbilo bohům, aby se ve svůj dům zas chytrý Odysseus vrátil, pak ať se Argův vrah hned vydá, průvodce Hermés, na ostrov Ógygii a tamo co nejdříve možná

Kalypse pletenců krásných ať božskou oznámí vůli,
že se již do vlasti své má hrdinský Odysseus vrátit.

Já pak v Ithaku zajdu, bych vznítla v synovi jeho
o mnoho větší sílu a smělost mu vložila v srdce:
Achajce kadeřích dlouhých ať na sněm k poradě svolá,
ženichům všem necht' výpověď dá, již stále a stále
bijí mu četné ovce a lesklé loudavé krávy.

Potom ho do Sparty pošlu a do Pylu písečného,
pátrat, zda vrátí se otec, ten milený, zví-li co o něm,
aby tak u všech lidí se vzácné dodělal slávy.“

Řekla a na obě nohy si připjala opánky krásné,
božské, ze zlata celé, jež nosí ji nad mořskou plání,
jakož i nad širou zemí, jak větry se kupředu ženou.
Chopila silné dřevce, jež ostrým se končilo hrotem,
těžké, velké, pevné, jímž rozráží Olbřímorodá
branné hrdinů rady, když záštím proti nim vzplane.

Sestoupila s olympských výšin a na zem se spustila skokem,
snesla se v ithackou zemi a před vchodem králova domu
vkročila na práh dvorní a držela kované kopí,
Mentovi, Tafiů vládci, jsouc podobna, hostovi domu.

Zpupných ženichův dav tam zastihla: Tito si právě
na dvoře s kaménky hrou, blíž dveří, krátili chvíli,
sedíce na kožích krav, jež předtím zabili sami.

Zatím héroldi jejich a hbití sluhové uvnitř
jednak jiskrné víno jim v měsidlech mísili s vodou,
jiní stolečky zas jim houbami dírkovatými
myli a k židlím kladli a hojné krájeli maso.

Télemach podobný bohům si Athény nejdříve všiml.
Sedět s ženichy právě a smuten byl v mileném srdci:
otec mu na mysli tkvěl, ten hrdina — — kdyby tak přišel!!

Ha! jak v paláci svém by ty ženichy rozehnal rázem!! —
Sám by byl opět králem a ve svém domě by vládl! — — —

V myšlenkách těch tam s ženichy dlel — vtom Palladu zhlédl,
vstříc jí ke vchodu vyšel, a velmi se pohoršil v duši,
host že již dlouhý čas jest u vchodu. Přistoupil rychle,
za pravou ruku ji chopil a převzal jí kované kopí.
Potom se ozval takto a pravil perutná slova:
„Hoste, buď zdráv! Buď vítán, a srdečně! — Ale až potom,
až bys pojedl dost, nám povíš, čeho si přeješ.“
Řekl a krácel napřed, a Pallas brala se za ním.

Když pak vstoupili dovnitř a v komnatu vysokou vešli,
dlouhé její kopí jí o pilíř vysoký opřel
v hlazenou oštěpů schráň, v níž mimo to ještě v tu dobu
jiná mnohá kopí měl hrdinský Odysseus státi.

Potom ji ke křeslu vedl a posadil, pokrývku prostřev,
krásnému, úpravnému, jež vespod podnožku mělo.
Sám si k ní přistavil židli, hned u křesla, opodál shluku
ženichů, neboť by host, byv rozmrzen povykem jejich,
mohl si znechutit jídlo, jsa u lidí nadmíru zpupných.
Chtěl se též po otci ptát, jenž dlouho byl z domova vzdálen.

Vodu vtom v konvici zlaté, a překrásné, přinesla služka,
vlila ji v stříbrnou mísu, by mohli si umýti ruce,
načež hlazený stůl z nich každému stavěla vpředu.

Klíčnice ctná jim přinesla chléb, jež na stolky dala,
přidavši jídel hojně, jež ochotně ze zásob nesla.

Podnosy s všelikým masem pak zdvihl a předložil kraječ
každému z nich, pak ze zlata číš jim postavil vedle.

Héroid obcházel stolky a naléval každému víno.

Zpupní ženiši též tam vkročili. Tito pak v síni
ihned, pořadem všichni, si na křesla sedli a židle,
načež héroldi statní jim nalili na ruce vodu.

Košíky pečiva plné jim služebné na stolky daly,
vína až po samý vrch jim sluhové v měsidla vlili.

Po jídlech předložených a chystaných zvedali ruce.
Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
hned zas zábava jiná se ženichům zlíbila v srdci:
společný tanec a zpěv, jež bývají průvodci hostin.
Hérold Fémíu pěvci dal krásnou do ruky loutnu,
ten pak ženichům pěl, byv násilím donucen k tomu.
Pěvec, na loutnu hraje, jim počínal zpívati krásně.

Tehdáž Télemachos děl k Athéně jiskrných zraků,
hlavou skloniv se níže, by druzí to nemohli slyšet:
„Nebudeš, milý hoste, mi zazlívat, když ti cos řeknu?
Těmto zde tohleto dvě jest na mysli: Zpěvy a loutna —
snadno, když jmění cizí a beze vší náhrady tráví
muže to, jehož bílé kdes deštěm na souši kosti
tlejí neb mořská vlna kdes vodou jimi tam zmítá.

Tohoto kdyby tak zhlédli, až v ithackou zemi se vrátí,
ha! jak každý by chtěl být raději střelhibitý v běhu,
než být bohatým zlatem a hojnost oděvu míti!

Nyní však osudem zlým již zahynul. — — Útěcha žádná
nezbývá nám, byť ještě i teď kdos z pozemských lidí
tvrdil, že opět přijde. — Den návratu navždy mu zašel.

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
kdopak a odkud jsi rodem? Kde město i rodiče tvoji?
Jaká byla to loď, s níž připlul jsi? Kterak tě plavci
přivezli v ithackou zemi a kýmže se pyšnili býti?
Neboť nemyslím přec, že's přišel na ostrov pěšky!

Také tohle mi řekni, a pravdivě, abych to věděl:

jdeš sem po prvé dnes, či's pohostným přítelem naším po otci mém? K nám četný lid sem přichází stále odjinud: Velice rád můj otec s lidmi se stýkal.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Já ti to povím tedy a skutečnou pravdu ti řeknu.
Mentés jméno je mé, můj otec — s pýchou to pravím —
statný je Anchialos a plavcům Tafiům vládnu.

Nyní však se svou lodí a soudruhy takto jsem přišel:
Do města Temesy pluji, kde cizí řečí se mluví,
pro měď po moři třpytném a vezu tam železo lesklé.
Koráb na břehu mám — tam navenku — opodál města,
na vodách zátoky Rheitru, jež pod Néjem lesnatým leží.
My pak, s pýchou to pravím, jsme pohostní přátelé spolu
od dávných dob, však, chceš-li, jdi Láerta, starého reka,
zeptat se na tuto věc!

Ten do města nyní už nikdy
nechodí pryč — jest navenku sám, kdež trampoty snáší,
se svou staříčkou služkou, jež dává mu jídlo a pití,
kdykoli v údech mdlých jest těžkou únavou stísněn,
s bídou vláčeje krok kdes po svahu vinného sadu.

Ted' jsem zavítal k vám, když slyšel jsem, že pryč tvůj otec
doma už jest. Však bozi as ted' jej zdržují v cestě.
Jistěže Odysseus slavný ti nezhybnul na zemi ještě,
nýbrž je posavad živ — však zdržován na moři širém,
na výspě oblité mořem a krutí jej svírají muži,
suroví, kteří ho as tam zdržují naproti vůli.

Já však tuto ti věc ted' předpovím, jak mi ji právě
do srdce vnukají bozi — a to se ti vyplní jistě,
třebaže nejsem věštec a ptáků důkladně znalý:
Otec zajisté tvůj již nebude na dlouho vzdálen
z otčiny své, byť železných pout jej svírala vazba,
neboť se, chytrý jsa muž, již postará, jak by se vrátil.

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
jsi-li, tak statný muž, syn samého Odyssea.
Žasnu, jak krásným zrakem i hlavou se podobáš jemu,
neboť velice často jsme oba dva bývali spolu,
dokud se nevzdálil ještě, jda do Tróje, kamo i jiní
argejští šlechtici přední se vydali na dutých lodích.

On pak mne od oněch dob již nespatriil, ani já jeho.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Já ti to povím, hoste, a skutečnou pravdu ti řeknu:
Matka mi ovšem tvrdí, že z něho jsem zrozen, však já to
nevím. Svůj vlastní rod sám sebou nepozná nikdo.

Já bych věru si přál být někoho šťastného synem,
který by na svých statcích se dožil klidného stáří.
Takhle však muž, jenž nejhorší los má ze smrtných lidí,
prý jest roditel můj — když na tuto věc jsi se tázal.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Jistěže bohové chtějí, by rod tvůj bez slávy nebyl,
příště, když Pénélopeia tě zrodila statného takto.

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni:
Jaký to kvas? Ký dav se tu shromáždil? Co to tu slavíš?
Svatbu či slavnostní hody? — To není přec hostina přátel!

Jak si tu nadutě vedou! Jak zpupně se hodovat zdají
uvnitř paláce tvého — tu hněv by se v rozumném muži
vznítíl, kdyby sem vstoupil a mnohé ty mrzkosti viděl.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Hoste, když po věci té ses tázal, zvědět to chtěje,
dřív sic mohl náš dům být nádhery plný a bohat,
dokavad onen muž v svém domově přebýval ještě,
teď však, snujíce zkázu, to bohové rozhodli jinak,
od nichž z vědomí všech byl vyhlazen, jako snad nikdo

z lidí. Takový žal bych necítil, kdyby i zemřel,
budže by stihla ho smrt mezi soudruhy v krajině trójské,
aneb v náručí přátel, když ke konci přivedl válku.
Byl by mu vysoký rov lid veškerých Danaů zřídil
k počtě a velkou slávu by synovi v budoucnu zjednal —
takhle však vichoru vztek jej beze vší uchvátil slávy.
Pryč je — ni vidu, ni slechu — a mně jen stesky a nářky
zanechal.

Nejen však proň, pln žalosti, kvílím a sténám,
nýbrž i jiné ještě mi bohové útrapy dali:
Kolik tu šlechticů jest, již na blízkých ostrovech velí,
na Samě, na Dúlíchiu i Zakynthu porostlém lesy,
rovněž i veškerá šlechta, jež na skalné Ithace vládne,
všickni ti za matkou mou sem chodí a jmění mi tráví!
Ona té odporné svatbě se nijak nemůže vzepřít,
avšak provést ji nechce — a oni jen jedí a maří
majetek můj — již zakrátko sám snad pohlcen budu.“

Hluboce vzrušená v duši mu odvece bohyně Pallas:
„Ach, jak velice, mním, tvůj vzdálený otec ti chybí,
který by pravici svou na ty nestoudné ženichy vztáhl.

Kdyby tak najednou přišel a v paláci, v popředí dveří
stanul: mohutný štít, dvě oštěpů, na hlavě přilbu —
takový, jako jsem sám jej tenkrát po prvé spatřil,
když byl v paláci našem a vesel popíjel víno,
od Íla Mermerovce se vraceje z Efyry domů,
neboť na rychlé lodi i tam se byl Odysseus dostal,
chtěje si smrtící jed v ní opatřit, aby jím mohl
natírat kované šípy!

Však Mermerův syn mu ho nedal,
neboť veliký strach měl z bohů žijících věčně.
Otec však můj mu ho dal, vždyť z celé ho miloval duše. —
Kéž by se Odysseus nyní, jsa takový, s ženichy potkal!

Všichni by rázem zašli, a chuť by jim k ženění zhořkla!

Avšak tahleta věc jest ovšem v pravici boží,
zdali se opět vrátí a vykoná nad nimi pomstu
ve svém domě či ne. —

Však radím ti přemýšlet o tom,
kterak ženichy ony bys vyhnal ze svého domu.

Avšak nyní mě poslyš a vezmi slova má k srdci!
Svolej k poradní schůzi, hned po ránu, achajskou šlechtu,
všechněm řekni svou vůli a bohové buďtež ti svědky.
Potom ženichy vyzvi, ať do svých se rozejdou domů,
matka pak, jestli ji duch snad pobádá znova se provdat,
nechat domů jde k otci, jenž velkým majetkem vládne!

Doma jí vystrojí svatbu a dají jí svatební dary,
přehojné, jež, jak slušno, pak milá dostane dcera.

Avšak, dáš-li si říci, ti povím rozvážnou radu:

Vyprav nejlepší loď, již dvaceti veslaři opatř,
vypluj a po otci svém hled' pátrati, vzdáleném dlouho,
někdo-li něco ti řekne neb nějakou Diovu pověst
uslyšíš, kterážto zvlášť jest lidem poselkou zvěstí!

Nejprve do Pylu pluj, tam s Nestorem jasným se porad',
k rusému Meneláu se odtud do Sparty vydej!

Z Achaiův oděných kovem onť poslední domů se vrátil.

Zvíš-li, že otec žije a že se ti navrátí domů,
tu bys to ještě i rok pak vydržel — přese vši trýzeň.

Zvíš-li, že otec už zemřel a že ho již na světě není,
do milé otcovské země se hled' pak navrátit zase!

Doma mu nasypej hrobku a vzdej mu i pohřební oběť,
přehojnou, jako je slušno, a matku pak za muže provdej!

Až však tohleto všechno již vykonáš řádně a skončíš,
potom přemýšlej o tom i ve svém srdci i v mysli,
kterak bys ve svém domě ty ženichy se světa shladil,
ať již potajmu lstí, ať veřejně — neslušit' tobě
na malé dítě si hrát, vždyť nemáš dětská už léta!

Copak ti není známo, jak slavný Orestés slávu
zjednal si po všem lidstvu, když usmrtil otcova vraha,
Aigistha úskočného, jenž otce slavného zabil?

Ty též, příteli můj — vždyť zřím, jak's krásný a velký —
statně se drž — pak chválu ti vzdá též z potomstva mnohý!
Avšak já už půjdu, bych k rychlé lodi a druhům
přišel, ti čekají na mne a snad již velmi se mrzí.
O to teď starej se sám, můj výrok vezmi si k srdci!“

Rozumný Télémachos jí na to dal odpověď tuto:
„Jistěže, smýšleje dobře, mi mluvíš toto, můj hoste,
jako as k synovi otec, a nikdy to nepustím s myslí.
Teď však zdrž se tu ještě, ač velice na cestu spěcháš,
aby ses osvěžil v lázni a pokrmem občerstvil síly!
Vezmi si dar, bys radosti pln k své lodi se vracel,
klenot to vzácný a krásný, jenž bude ti vzpomínkou potom
na mne, jak po každé dává svým hostům hostitel dary.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Již mne tu nezdržuj dél, já velice na cestu spěchám!
Dar pak, který mi dát tvé milé tě pobádá srdce,
dej mi, až nazpět půjdu, bych vzal si jej do svého domu,
vybera obzvlášť krásný, a já dám stejně ti vzácný!“

Pallas jiskrných zraků mu zmizela po těchto slovech:
ulétla vzhůru jak pták, když velkou sílu a smělost
vložit do jeho duše a vznítit více než dříve
vzpomínku na otce v něm.

Syn rázem v mysli to poznav,
užasl ve svém nitru, když poznal, že to je božstvo.
Hned pak k ženichům šel jak hrdina podobný bohům.

Právě jim zpíval pěvec, ten přeslavný — potichu všichni

seděli poslouchajíce. On opěval Achaiův návrat
trudný, který z Tróje jim určila bohyně Pallas.

Fémiův božský zpěv však slyšela Íkariovna,
moudrá Pénélopeia, jež v horní komnatě dlela.
Se schodů vysokých sešla, jež z její komnaty vedly,
avšak nikoli sama, dvě služek kráčelo za ní.

Když pak vznešená paní již ke sboru ženichů přišla,
stanula u dveří síně, jež důkladně stavěna byla,
avšak zastřela dřív svůj obličej závojem lesklým,
zároveň po každý bok k ní přistoupila pečlivá služka.

S pláčem k božskému pěvci se ozvala těmito slovy:
„Fémie, ty přec znáš tak mnohé půvabné zpěvy
o skutcích reků a bohů, jež pěvcové velebí rádi.
Z těch jim některý pěj v jich družině, oni ať přitom
píjí, mlčícce, víno — jen této mi nezpívej písně,
smutné, která v mých prsou mi trápí milené srdce
vždycky, vždyť stálý mě žal z nich ze všech nejvíce stihl!
Postrádámť takové hlavy a ve svém srdci mám pořád
hrdinu, jehožto slávy střed Argu i Hellas jsou plny.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Proč nám závidíš, matko, by milý pěvec nás bavil
zpěvem svým tak, jak pudí ho duch, vždyť nejsou tím vinni
pěvci — jest patrně Zeus tím vinen, dáváje všecko
lidem jedoucím chléb, jak jemu se po každé líbí.

Nelzeť za zlé mu mít, když Danaův opěvá osud,
zlý, vždyť takový zpěv jest nejvíc veleben vždycky,
který nový je těm, již slyší zpívati pěvce.
Potlačit hled' svou nechut' a poslouvej pěvcovu píseň!
Nebylť Odysseus sám, jenž pozbyl dne návratu svého

v Tróji. Tam pozbyli žití též jiní rekové mnozí.

Jdi však v komnatu ženskou a vlastní spravuj si práce:
kužel a stav, kaž služebným svým, ať bedlivě všechny
prací hledí si svých, než hovor starostí bude
mužů a nejvíce mou, jenž ve svém domě jsem pánem!“

Ona tu užasla velmi a odešla v komnatu ženskou,
neboť synovu řeč v své srdce si vštípila moudrou.
Vystoupila v komnatu horní, i její služebné ženy,
plakala nad mužem svým, až konečně na víčka oční
Pallas jiskrných zraků jí libý vložila spánek.

Ženiši náramný křik však spustili v komnatě stinné,
neboť zatoužil každý, by stala se manželkou jeho.

Rozumný Télemachos k nim počal mluvit takto:
„Ženiši matere mé, již naduté pýchy jste plni,
teď již hodujme dále a bavme se, ale ať nikdo
nekřičí — krásná je věc být přítomen pěvcově písni,
takého, jako je tento, jenž hlasem roven je bohům.
Ráno však půjdeme na sněm a tamo si sedneme k radě,
abych pověděl vám své smýšlení do očí přímo:
opustit tento můj dům! — Zas jinde si hostiny strojte,
vlastní jmění si travte a jeden druhého hostěte! —

Pakliže však se vám zdá být vhodnější toto a lepší
jmění *jednoho* muže a beze vší náhrady mařit,
mrhejte! K bohům však já mám úmysl volati věčným,
zdali by jednou Zeus dal provést odvetné skutky. —
Pak byste mohli tu v domě — a beze vší odvety — zhynout!“

Pravil, a ihned všichni se do pysků zakousli zuby,
s podivem hledíce naň, jak před nimi odvážně mluvil.

Jemu zas Antinoos, syn Eupeithův, odpověděl takto:
„Jistěže, Télémachu, tě učí bohové sami
takové pyšné řeči a s takou smělostí mluvit.
Kéž by tě naším králem zde v Ithace oblité mořem
nezvolil Zeus, ač po otci svém máš k vladařství právo!“

Rozumný Télémachos mu na to dal odpověď tuto:
„Nebudeš, Antinoe, mi zazlívat, co ti teď řeknu?
Ano, i králem se stát bych neváhal, Zeus-li jen svolí!
Myslíš, že vladařem být, jest ze všeho nejhorší věcí?
Není — není tak zlé být vladařem! Jměním mu rychle
vzmáhá se dům, sám o mnoho víc jest nad jiné vzácný.
Ovšem tady je dost též jiných achajských vládek,
v Ithace oblité mořem, i věkem mladých i starých:
z těchto ať někdo je králem, když zahynul Odysseus slavný!
Potom však budu si já svým vlastním vládnouti domem,
jakož i čeledí svou, již získal mi Odysseus slavný.“

Na to mu Eurymachos, syn Polybův, odpověděl takto:
„Télémachu, ta věc jest ovšem v pravici boží,
kdo bude z Achaiů vládcem zde v Ithace oblité mořem.
Sám si svůj majetek podrž a ve svém domě si vládni! —
Jen ať někdo sem přijde a násilím, proti tvé vůli,
pokud jsou v Ithace lidé, ti na tvůj majetek sáhne!! —

Teď bych zeptal se rád, ó rozmilý, na toho hosta:
Odkud ti host ten přišel? A z které se pyšní být země
rodem, kde jeho je původ, a kdeže má otcovskou půdu?
Nese ti nějakou zprávu, že otec domů se vrací?
Či sem přichází proto, by obstaral potřebu vlastní?

Kterak rychle se vzchopil a zmizel, nedočkav ani,
abychom poznali jej, vždyť nebyl všední dle tváře!“

Rozumný Télémachos mu na to dal odpověď tuto:
„Zanikl, Eurymachu, již návrat milého otce.
Žádné nevěřím zprávě, ať odkudkoli by přišla,
nedbám docela nic též nijakých znamení božských,
po kterých matka se ptá, když věštce si do domu pozve.
Jest to můj pohostný přítel, již po otci, původem z Tafu,
Mentés jeho je jméno a synem býti se pyšní
statného Anchiala a plavcům Tafiům vládne.“

Takto děl Télémachos, ač poznal bohyni v duchu.

Oni se oddali tanci a libému zpěvu a takto
spolu se bavili hlučně a čekali na příchod šera.
Takto se bavili stále, až večerní nastalo šero,
potom se rozešli domů a každý se uložil k spánku.

Télémachos šel na dvůr, kde na místě velice krásném
vysoká ložnice stála, a zevšad bylo ji vidět.
Tam tedy na lůžko krácel a přemnoho rozjímal v myslí.
Před ním s planoucí loučí šla pečlivá Eurykleia,
která se zrodila z Opa, a toho byl Peisénór otcem.

Ji kdys Láertés vládce si z vlastního majetku koupil
ještě když mladistvá byla, a dvacet za ni dal býků,
stejnou jí vzdávaje čest, jak ctěné manželce v domě,
v styk však s ní nevešel nikdy, by nebudil žárlivost v choti.

Žhoucí mu svítila loučí.

Ta ze všech nejvíce služek
vždycky ho mívala ráda, i pěstila, dokud byl malý.

Otevřel k ložnici vchod, jež důkladně stavěna byla,
potom si na lůžko sedl a jemnou svlékl si sukni,
kterou do rukou dal té stařeně, pečlivé ženě.
Stařena složila sukni a celou ji srovnávši řádně,
nad lůžkem zdobeným řezbou ji kvapila pověsit na hřeb.

Vyšla pak z ložnice oné, a přitáhši veřeje kruhem
stříbrným, za řemen táhla a závorou zavřela dveře.

V ložnici po celou noc, když v ovčí se zahalil rouno,
přemýšlel o cestě své, k níž dala mu Athéna podnět.

ZPĚV II

Sněm na Ithace

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
milý syn Odysseův se zvednuv se svého lůžka
oblekl šat, pak břitký meč k svým zavěsil plecím,
potom na nohy lesklé si přivázav opánky krásné,
vyšel z ložnice ven, svým vzezřením roven jsa bohům.
Héroidům zvučných hlasů dal hned pak svolati mužstvo
Achaiů kadeří dlouhých, by na sněm k poradě přišli.
Tito je volali tedy, a oni se scházeli kvapem.

Avšak když se už sešli a všichni se v hromadu shlukli,
odešel na sněmoviště a v ruce měl kované kopí,
nikoli sám — dvě rychlých psů s ním běželo cestou.

Tehdáž božský vděk kol jinocha rozlila Pallas.
S podivem hleděli naň, když přicházel, veškeri lidé.
Sedl, kde sedával otec, a kmeti mu ustoupili všichni.

Hrdinský Aigyptios k nim první mluvití počal,
věkem už shrbený stařec a nadmíru zkušený člověk.
Tohoto milený syn v zem trójskou bohatou koňmi
s božským kdys Odysseem se vzdálil na dutých lodích,
Antifos, kopiník statný.

Jej divý usmrtil Kyklóps,
v klenuté jeskyni své, když poslední hody si chystal.
Synů ještě měl tré: z nich jeden se s ženichy stýkal,
Eurynomos, dva druzí si hleděli otcova statku.

Antifa na mysli měl v ten čas, pln stesku a nářku.
Pro něho zvlhly mu oči a tato k nim promluvil slova:

„Nyní, ithačtí muži, mě poslyšte, něco vám řeknu!
Dosud tu nebylo sněmu ni porady občanů starších
od dob, co Odysseus slavný se vzdálil na dutých lodích.
Kdo však svolal nás nyní, a jakou je potřebou nutkán?
Je to snad nějaký jinoch, či muž již staršího věku?
Slyšel snad nějakou zprávu, že vojsko již domů se vrací,
již by nám pravdivě řekl, když dříve se dověděl o ní?
Říci chce něco stran obce a promluvit veřejně o tom?
Šlechtný zdá se mi být — buď pozhnán!
Kéž by mu ráčil
ke zdaru obrátit Zeus, oč ve svém srdci se snaží!“

Milý syn Odysseův se těšil z té příznivé řeči.
Proto již neseděl déle a zatouživ veřejně mluvit,
stanul ve středu sněmu, kde berlu mu do ruky vložil
Peisénór, hlasatel statný, jenž chytrou byl obdařen radou.
Nejdřív se obrátil k starci a touto jej oslovil řečí:
„Muž ten vzdálen není, ty sám v té chvíli ho poznáš.
Já jsem povolal lid — jsemť žalem nadmíru sklíčen:
Nikde jsem neslyšel zprávu, že vojsko již domů se vrací,
kterou bych oznámil vám, když dřív bych se dověděl o ní.
Nic nechci říci stran obce a veřejně rokovat o tom.
Je to však vlastní má nesnáz. Mně záhuba do domu vpadla,
dvojí: mně zahynul otec, muž šlechtný, kterýžto kdysi
nad vámi panoval tady a laskavým otcem vám býval.
Nyní zas o mnoho větší mě postihla pohroma druhá,
která mi dům můj zhubí a živnost mou nadobro zničí:
vtírá se ženichů dav mé mateři, ačkoli nechce,
milí to synové mužů, již tady jsou nejlepší ze všech.
V dům však jít matčina otce se zdráhají, k Íkariovi,
který mohl by sám svou vlastní vybavit dceru:
vdal by ji, komu by uznal, a kdo by mu nejvíc byl vítán,
nýbrž do domu k nám den ze dne si uvykli chodit,

dávají porážet krávy i tučné ovce a kozy,
strojíce bujné hody a pijíce jiskrné víno,
drze — a zásoby mé jsou mrhány.

Neníť tu muže,
jaký Odysseus býval, by od domu odvrátil zhoubu.
My však nemůžem sami ji odvrátit. Avšak i pozdě
budem soucitu hodni a nezběhlí v obraně rázné.

Však bych se ubránil sám, jen kdybych k tomu měl sílu! —

Nelze, co děje se teď, již snášeti: hanebně zašla
celá domácnost má! Již sami se pohoršte nad tím!
Také jiných se lidí, svých vlastních sousedů, styďte,
kteří tu v okolí jsou! — Též bohů hněvu se zhrzte,
aby vám nevzešel pád z jich nevole nad zlými skutky!

Pro Dia Olympského i Themistu snažně vás prosím,
která svolává vřdycky i rozpouští porady mužů,
přátelé, ustaňte přece — a nechte mě zármutkem trapným
v samotě nýt! — Což tatíček můj, váš Odysseus dobrý,
ukřivdil v úmyslu zlém vám Achaiům holení krásných,
že mi zas v úmyslu zlém teď příkoří činíte z pomsty,
tyto zde podněcujícíe?

Mně mnohem bylo by lépe,
kdybyste majetek můj, má stáda mi snědli vy sami.

Kdybyste vy mi je snědli, pak brzy bych náhradu dostal.
Potud po celém městě bych domluvou naléhal na vás,
majetku žádaje nazpět, až všecko by vráceno bylo.
Takto však nezhojitelné mi vrháte trápení v duši!“

Tak pln hořkosti pravil a berlou o zemi mrštil,
slzy mu vytryskly z očí — a všecken ho litoval národ.

Tehdáž každý z nich byl potichu, odvahy neměl
nikdo, by na Télemacha se prudkou osopil řečí.

Jediný Antinoos mu odvětil těmito slovy:
„Příliš zvysoka mluvíš a bezuzdně! Cos to jen řekl,
zlehčuje nás!? Tyť v úmyslu máš nás poskvρνnit hanbou!

Nejsou naprosto nic tím achajští ženiši vinni,
nýbrž tvá milená máť, jež dobře je úskoků znalá.
Vždyť je to třetí již rok — již čtvrtý pomalu zajde
od té doby, co lstí nám Achaiům ducha jen šálí,
všem nám naději dává a každému slibuje zvláště,
poselství vzkazujíc nám, však myslí na jiné věci.

Na příklad tuhletu lest, krom jiných, si smyslila v duši:
Napjala osnovu velkou a počala v komnatě tkáti
osnovu rozměrů velkých a jemňounkou, nám ale řekla:
„Jaří ženiši moji, když zahynul Odysseus slavný,
počkejte nějakou chvíli a nekvapte na ten můj sňatek,
co by jen pohřební háv — ať příze mi nepřijde nazmar —
Láertés, vládyka náš, měl hotový, až by ho jednou
zhoubný úmrtí los snad zachvátil, zármutku plný,
aby mi některá z žen pak neměla v Achajsku za zlé,
kdyby tak zámožný muž měl bez roucha ležeti v hrobě.“

Řekla, a mužný náš duch byl poslušen vyzvání toho.
Opravdu velký ten háv pak tkávala, ale jen ve dne,
v noci jej párala opět a loučí si svítla k tomu.

Takto tři léta tu lest nám skrývající, šálila všecky.
Uběhl rok již čtvrtý a nové nastalo jaro.
Tenkrát, dobře to vědouc, nám ze služek jedna to řekla.
Také jsme sami ji stihli, jak párala tkanivo skvostné.
Tu pak musila již, byť nerada, tkanivo skončit.

Ty však teď odpověď slyš nás ženichův, abys i sám ji
věděl ve vlastní mysli a také Achajci všichni:
matku svou odešli z domu a poruč jí, aby si vzala,
koho jí vybere otec, a kdo by se líbil jí samé!

Bude-li dlouhý čas tak soužití achajské syny,
to jen na mysli májíc, co Pallas dala jí štěďře,

znalost překrásných prací a rozum nadmíru bystrý,
lživost, že ze žen žádná, ni z dávných, to neměla nikdy,
z Achajek pletenců krásných, jež v dobách dřívějších žily:
Alkména, neměla Tyró ni Mykéné s členkou krásnou.
Žádná však neměla z nich té chytrosti jako tvá matka...

Není však vhodné právě, co zamýšlí Pénélopeia,
neboť potud ti živnost a jmění budeme trávit,
pokud setrvá máť v svém smýšlení, které jí nyní
bohové vkládají v hrud'!

Sic velkou sobě tím slávu
zjednává, avšak tobě jen velkou po jmění touhu.

My však do domů svých dřív nepůjdem, ani kam jinam,
dokud si nevezme toho, kdo z Achaiů by se jí líbil.“

Rozumný Télémachos se ozval naproti tomu:
„Naprostο nemožno jest, bych rodičku, vychovatelku
vyhnal, nechce-li sama. Snad otec je ve světě někde,
ať již mrtev či živ — pak těžko bych jejímu otci
velkou náhradu dal, když matku bych svémocně vyhnal.

Těž by mě otcův trest pak zastihl, jiné by tresty
seslal mi bůh, vždyť Lític by hněv pak vzývala matka,
hrozný, z domova jdouc. Těž lid by mě pohanou stíhal.
Já tedy takových slov své rodiče neřeknu nikdy.

Váš-li však vlastní duch má do sebe poněkud studu,
opusťte již můj dům!

Zas jinde si hostiny strojte!
Vlastní jmění si travte a jeden druhého host'te!

Pakliže však se vám zdá být vhodnější toto a lepší,
jmění *jednoho* muže a beze vší náhrady mařit,
mrhejte! Bohy však já mám úmysl vzývati věčně,
zda by mi jednou Zeus dal provést odvetné skutky. —
Pak byste mohli tu v domě a beze vší odvety zhynout!“

Domluvil Télemachos. — Tu Kronovec vidoucí v dálku
s výšin vrcholů hor dvě orlův poslal jim v letu:
Ptáci se nějaký čas k nim blížili s vanutím větru,
letíce poblíž sebe a rozpjata majíce křídla.

Když však přilétli orli, kde střed byl hlučného sněmu,
hned pak přilétli k sobě a zamávlí křídloma prudce,
zrak jich na hlavy všech byl namířen s výrazem zhouby,
potom mocnými drápy si zdrásavše tváře i hrdla,
k východu přes jejich domy a přes město ulétli rychle.

Trnul nad věštbou lid, když na vlastní oči to spatřil,
starostliv ve své duši, co ze zjevu toho as vzejde.

Tehdáž hrdinský kmet k nim promluvil, Halithersés,
Mastorův syn, jenž jediný znal z všech souvěkých lidí
rozeznat ptačí lety a vyložit, co z toho vzejde.

Dobrou radu chtě říci, k nim promluvil těmito slovy:
„Nyní, ithačí muži, mě poslyšte — něco vám řeknu!
Avšak ženichům zvláště chci povědět tento zde výklad,
na které velká se strast již valí: Odysseus dlouho
daleko od milých svých as nebude, nýbrž tu někde
nablízku jest — ten vraždu a smrt již ženichům všechněm
chystá! — I mnohým jiným se pohromou stane, kdo tady,
v Ithace patrně z dálky, má obydlí.

Z příčiny této

snažme se zkrotiti pych těch ženichů! — Oni však sami
dříve by měli se krotit — a lépe to učinit ihned!
Nevěštím bez zkušenosti, jsemť věšteg výborně znalý,
neboť se vladaři též, jak myslím, splnilo všecko,
co jsem tenkrát mu věštil, když k Tróji se po lodích plavil
argejský voj, s nímž odešel též náš Odysseus moudrý:
Děl jsem, že zkusí mnoho a všechněch pozbuda druhů
teprv dvacátý rok v svůj domov se konečně vrátí,
nikým nejsa tu poznán — a teď se to splňuje všecko.“

Jemu zas Eurymachos, syn Polybův, v odpověď pravil:
„Starochu, honem běž domů a věsti ta proroctví svoje
dětem si svým, ať nějaká strast jich nestihne příště!
Věci ty o mnoho líp já sám jsem vyložit schopen.
Hojnost všelikých ptáků se prohání pod září slunce,
není však každý pták přec věštecký! —

Odysseus jistě

v cizině za své už vzal — však ty's měl zahynout také,
s ním — pak nemoh' bys nám těch věšteb tolik tu hlásat,
drážditi Télémachu, jenž beztoho hněvu je plný —
odměny pro svůj dům snad čekaje — dá-li ti jakou.

Avšak tohle ti řeknu, a také to splněno bude:
Jestliže mladšího muže, ač mnohé a dávné znáš věci,
budeš mámiti řečmi a takto jej ke hněvu dráždit,
věziž, že nejprve on tím utrpí útrapy větší,
neboť docela nic přec nesvede naproti těmto.
Tobě pak pokutu dáme, a ty pak se mrzeti budeš,
maje ji dát, pak citelný bol v tvém srdci tě pojme.

Sám však Télémachovi bych rád dal veřejně radu:
Nechat' přiměje matku, by ke svému odešla otci!
Doma jí vystrojí svatbu a také jí přehojné dary
dají, které, jak slušno, pak dostane za věno dcera.
Neboť dříve, jak myslím, se achajští synové sotva
zřeknou těch obtížných námluv.

My z nikoho nemáme strachu,

ani ne z Télémachu, ač dar má jazyka velký.

Nedbáme docela nic tvých proroctví, která nám, starče,
vykládáš, docela planá — a jen se nám zprotivíš více.
Jmění se bude i dál zas vyjídat, aniž kdy dáme
náhradu, dokavad máť nás Achajce zdržovat bude
se sňatkem, zatím co nám jest čekati stále a stále.

O její chytrost se přeme a nejdeme za jinou ženou,
jakou každému z nás jest příslušno manželkou míti.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Eurymachu i druzí, co tady jste ženiši zpupní,
o to vás nehodlám dál již prosit a hovořit o tom,
neboť i Achajci všichni i bohové dobře to vědí.

Loď však rychlou mi dejte a dvacet veslařů do ní,
aby jak tam, tak zpět mou cestu mi razili mořem.
Hodlámť do Sparty jíti a do Pylu písečného,
pátrat, zda vrátí se otec, jenž dlouho je z domova vzdálen,
dí-li mi někdo co o něm, neb aspoň Diovu pověst
uslyším, kterážto zvlášť jest lidem poselkou zvěstí.

Zvím-li, že otec žije a že se mi navrátí opět,
tu bych to ještě i rok pak vydržel přese vši trýzeň.

Zvím-li, že otec už umřel a že ho již na světě není,
do milé otcovské země se ihned pospíším vrátit,
dám mu tam nasypat hrobku a vzdám mu i pohřební oběť,
přehojnou, jako je slušno, a matku pak za muže provdám.“

Takto děl Télemachos a usedl.

V středu jich povstal
Mentor, jež bezvadný král kdys míval důvěrným druhem.
Jemu, když odjížděl s loďmi, vše v domě svém svěřil a velel,
aby byl poslušen starce a všeho mu bezpečně chránil.

Dobrou radu chtě říci, k nim promluvil těmito slovy:
„Nyní, ithačtí muži, mě poslyšte, něco vám řeknu:
Nikdy ať laskav už není a dobrého, něžného srdce
žezlem vládnoucí král, ať po právu nesmýšlí nikdy,
nýbrž ať vždycky je zlý, ať páchá zločinné skutky,
božského Odysseá když žádný pamětliv není
z národa, nad nímž vládl a laskavým otcem mu býval!
Já se však nehorším nic, když zpupní ženiši tito,
plní úmyslů zlých chtějí špatné skutky tu páchat:
dávajíť hlavy své všanc, když mrhají násilím drzým
majetek Odysseův — vždyť nevěří, že by se vrátil.

Na lidi ostatní však jsem rozhořčen, kterak tu všichni
mohou potichu sedět, ni slovem nezakročíce,
nechtí ženichy zkrotit — tak nečetné — takový zástup!“

Na to pak Leiókritos, syn Euénorův, mu pravil:
„Mentore zbavený smyslů, ty škůdníku, co jsi to řekl?
Jakže? Ty pobízíš lid nás krotiti? — Ale je těžko
pouštět s muži se v boj, zvláště s přesilou — o hody pouze!

Kdyby i Odysseus sám, ten z Ithaky, osobně přišel
domů a ženichy statné, co hodují v paláci jeho,
vyhnat ze svého domu si ve svém umínil srdci —
sotva by zplesala žena, ač po něm velice touží,
že už tu jest, vždyť bídná by smrt jej na místě stihla,
chtěl-li by s přesilou válčit — tys nemluvil rozumná slova!

Vy však, každý z vás, již domů se rozejít hleďte!
Jemu pak Halithersés a Mentor připraví odjezd,
kteří už od prvních dob jsou po otci přáteli jeho.

Avšak dlouho, jak myslím, si posedí v Ithace tady,
dychtiv zpráv, však na tuto pouť as sotva se zmůže!“

Tak k nim promluvil tedy a rozpustil narychlo schůzi.

Odcházel ze sněmu lid, v své obydlí pospíchal každý,
jenom ženichů dav šel do domu božského krále.

Avšak Télemach sám šel stranou po břehu mořském,
v moři si umyl ruce a potom se k Athéně modlil:
„Bože, mě slyš, jenž předešlý den sem's v obydlí naše
přišel a rozkaz mi dal, bych vyplul po mlžném moři
pátrat, zda vrátí se otec, jenž dlouho je z domova vzdálen.
Avšak ve všem tomto mi Achajci překážky činí,
ze všech však ženiši nejvíc, již velké jsou zpupnosti plni.“

Těmito prosil slovy.

Vtom Pallas přistoupila zblízka,
Mentoru podobna jsouc jak postavou těla, tak hlasem.
Potom se ozvala takto a pravila perutná slova:
„Nebudeš, Télémachu, ni později špatný a hloupý,
chrabrý-li otcův duch jest opravdu v srdce ti vštípen,
jaký vždycky byl on jak v konání skutků, tak v radě.
Pak se ti nezkaží též tvá výprava — nebude marná.

Pakli však rod tvůj není ni z něho ni z Pénélopeie,
potom naděje nemám, že splníš, co zamýšlíš v srdci,
neboť málo je synů, by rovni se zrodili otcům,
horší je většina jich, jen málo je lepších než otec.
Ježto ni v budoucí čas však nebudeš špatný a hloupý,
aniž důmysl otcův tě dosavad opustil zcela,
můžeš s jistotou doufat, že provedeš toto své dílo.

Ženichů pranic nedbej, ni jejich myslí a snahy,
šílenců: nedbajít práva a také rozumni nejsou.

O černé zhoubě a smrti ni nejmenší nemají tuchy,
která jest jim už blízka a za den všecky je zničí.

Nenít výprava tvá již daleká, kterou máš v mysli,
neboť po tvém otci jsem takovým přítelem tobě,
že ti i obstarám koráb a cestou ti průvodcem budu.
Ty však se navrať domů a opět s ženichy obcuj,
připrav si zásoby jídla a všecky je do nádob zavři:
do džbánů dvojuchých víno a do pevných kožených měchů
melivo, sílu to mužů, a já zas soudruhy v lidu,
kdo by chtěl ochotně jíti, ti seženu — přemnoho lodí
v Ithace oblitě mořem lze vyhlédnout, nových i starých.
Já ti pak vyhlédnu sám z nich některou, nejlepší ze všech,
potom jí výpravu dáme a vyplujem na širé moře.“

Athéna, Diova dcera, tak pravila. Potom už děle
nemeškal Télémachos, když hlas ten zaslechl božský,
nýbrž vrátil se domů, jsa smuten v mileném srdci.

Opět ženichy zpupné tam v komnatě paláce stihl,
s koz jak stahují kůže a pekou na dvoře vepře.

Vykročil Antinoos mu naproti s úsměvem na rtech,
načež jej za ruku chopil a touto jej oslovil řečí:
„Příliš zvysoka mluvíš a bezuzdně! Nechtěj už déle
chovat na srdci svém nic špatného, řeči ni skutků!

Avšak pojďme zas jíst, též popíjet, jako kdy jindy!
To však docela všechno ti Achajci opatří jistě,
vybrané veslaře s lodí, bys vyplout mohl co nejdřív
do Pylu posvátného a pátrat po slavném otci!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Naprosto nemožno jest, když vy jste tak nadměru zpupní,
sedět při hodech mlčky a těšit se radostí klidnou!
Není-li dost, když jmění jste mé, tak hojné a vzácné,
mrhali, chtíce mou matku, když já jsem ještě byl malý,
teď však, když jsem už velký a slyším a chápu i jiných
lidí již řeč, když v hrudi se mé již rozmáhá smělost,
o to se snažit budu, bych strašnou přivedl zhoubu
na vás — ať do Pylu půjdu, ať zůstanu v domově tady.
Odpluji přec, má cesta se nezmaří, o které mluvím,
třeba i na lodi cizí — své vlastní lodi a plavců
nemám, neboť se vám tak lepším zdálo býti.“

Pravil a ruku mu svou pak vytrhl z pravice jeho,
snadno — a ženichů dav zas v domě si hostinu chystal,
při čemž mu spílali ještě a zlými jej dráždili slovy.
Takto pak leckterý děl z těch mládců zpupnosti plných:
„Jistě to Télemachos má na mysli záhubu naši:
buďtože nějakou pomoc si přiveze z písečného
Pylu, neb dokonce Sparty. Tak strašně se do toho žene! —
Či snad i v úmyslu má plout v úrodnou efyrskou zemi,

aby si morový jed z té krajiny přivezl domů,
který by v měsidlo vhodil a nás tak zahubil všechny?“

Jiný takto zas mluvil z těch mládců zpupnosti plných:
„Kdopak to ví, zdaž také on sám jak rodiel jeho
nezbloudí na duté lodi a nezhyne daleko přátel?
Avšak takto by nám jen rozmnožil námahu naši,
neboť musili bychom si rozdělit majetek všechen,
dům pak materi dáti a onomu, kdo si ji vezme!“

Télemachova cesta⁶

Řekli, on v zásobní síň však sestoupil, Télemachos,
prostrannou, s vysokým stropem, v níž bronzu a zlata měl kupu,
mnohé v truhlicích šaty a vonného oleje hojnost.
Džbány tam starého vína a nadmíru chutného k pití
stály a nápoj čistý a božský chovaly v sobě,
opřeny o stěnu jsouce, hned za sebou — kdyby snad někdy
Odysseus přišel domů, když mnohé vytrpěl strasti.

Byly tam silné dveře a závorou přilehlé těsně,
dvojkřídlé; Eurykleia tam klíčnice ve dne i v noci
bděla a hlídala síň, jsouc nadmíru zkušena v mysli.
Tato se zrodila z Opa, a toho byl Peisénór otcem.

Zavolav v zásobní síň svou klíčnici, toto jí řekl:
„Honem v dvouché džbány mi nalej, matičko, víno
libé a nejlepší po tom, co pořád pro toho chováš,
kdo ti je na mysli stále, ten ubohý — kdyby snad přišel,
Odysseus, vznešený rodem, a osudu ušel a smrti.

Dvanáct naplň mi džbánů a každý uzavři víkem,

---

⁶ Zpěv II, III a IV.

do měchů sešitých pevně mi ječné nasypej mouky!

Dvacet ječmene měř dej do měchů, mletého jemně!

S nikým však o tom nemluv a slož mi to hromadně všecko!

Já si to odnesu sám až navečer, jakmile matka
vystoupí v komnatu horní a oddá se libému spánku.

Hodlámť do Sparty odplout a do Pylu písečného,
pátrat, zda vrátí se otec, ten milený, zvím-li co o něm.“

Zalkala Eurykleia, když domluvil, pěstounka milá,
načež, hlasitě štkajíc, mu pravila perutná slova:

„Proč jen, synáčku můj, ten nápad ti na mysl přišel?
Jakpak můžeš jen chtít tak daleko do světa jíti,
jediný milený syn?

Již zahynul daleko vlasti

Odysseus vznešený rodem kdes v neznámých končinách světa! —

Oni ti nástrahy zlé, jak vyjdeš, vymýšlet budou,
abys jich úklady zhynul, a všecko ti pobrali jmění.
Zůstaň tu jen, sed' v majetku svém!

Vždyť nemusíš snášet

na mořské nezmarne pláni zlé útrapy, ani tam bloudit.“

Rozumný Télémachos jí na to dal odpověď tuto:

„Matičko, neboj se nic, ten záměr bez bohů není.
Teď však mi přísahu vyřkni, že nepovíš mateři o tom,
leda až jedenáct dní neb dvanáct skončí svou dráhu,
lečže mě pohřeší sama a zaslechne, že jsem se vzdálil,
ježto by žalostný pláč jí krásné zohyzdil tváře.“

Pravil, a přísahu bohů mu stařena skládala velkou.

Když pak se zařekla služka a přísahu skončila řádně,
ihned v dvouuché džbány mu libého nalila vína,
do měchů sešitých pevně mu ječnou pak vsypala mouku.

On pak se v komnatu vrátil a obcoval s ženichy zase.

Pallas jiskrných zraků si jiný zas smyslila záměr:
Chodila po městě všude, jsouc podobna Télemachovi,
ke všem se blížila mužům a s každým mluvila zvláště,
zvouc je, by k rychlé lodi se navečer hromadně sešli.

Nato pak Noémona, jenž syn byl Froniův slavný,
žádala za rychlý koráb, a ten jí jej ochotně slíbil.

Zapadlo jasné slunce, a stíny již halily cesty,
když mu již do moře loď dal spustit a náčiní do ní
složil, jímž pokrytý pevně vždy ve svém nitru má koráb,
na kraji přístavu loď pak zakotvil.

Druhové zdatní

hromadně sešli se k ní, a každého nutkala Pallas.

Athéna jiskrných zraků zas jiný si smyslila záměr:
Do domu božského vládce se Pallas vydala potom,
na víčka ženichů všech tam sladký rozlila spánek,
rozum pijícím mátla a číše jim srážela z rukou.
Po městě, chtějíce spáti, se rozešli, aniž tam déle
zůstali, neboť spánek se snášel na jejich víčka.

Pallas jiskrných zraků pak pravila Télemachovi,
Mentoru podobna jsouc jak postavou těla, tak hlasem,
dřív však z komnaty ven jej vyzvala, k bydlení vhodné:
„Veškeří, Télemachu, již druhové holení krásných
usedli ke svým veslům a na tvůj čekají odjezd,
pročež pojďme už také a nechtějme v cestě jich meškat.“

Tak tedy pravila k němu a napřed kráčela Pallas,
chvatně, a Télemachos šel bohyni Athéně v patách.

Ale když k rychlé lodi a k mořské hladině sešli,
nalezli na břehu v písku své soudruhy kadeří dlouhých.
Tehdy k nim Télemachos, muž bujaré síly, se ozval:

„Pojďte a potravu nosme, ó přátelé, neboť mám všechno hromadně schystáno v domě — a máť má o ničem neví, nevědí o ničem služky — jen jediná slyšela o tom!“

Jinoch dokončiv řeč, šel vpopředí, druzi šli za ním. Oni to snášeli všecko a do lodí pokryté pevně dali, jak milený syn jim rozkázal Odysseův.

Sám pak do lodi vstoupil, a Pallas kráčela před ním: Sedla si na zád' lodní a současně po jejím boku sedl si Télemachos.

I spěchali odvázat lan,
potom vstoupili na loď a k veslovým kolíčkům sedli.

Pallas jiskrných zraků jim poslala příznivý vítr,
Zefyra ostrého dechu, jenž hlučí po moři třpytném.

Soudruhům Télemachos pak dával důtklivý rozkaz
připravit nářadí lodní — ti rozkazu poslušni byli:
Vyzdvihli smrkový stěžeň a v zářezu příčného trámu
v lodi jej vztyčili vzhůru a ku přídě přitáhli lany
řemením pleteným pevně a bílé pak vytáhli plachty.

Zadul do středu placht jim Zefyros, po obou stranách
vlna, jak kvapila loď, kol boků šuměla bouřic.
Po vlnách koráb se hnal, svou dráhu si po moři klestě.
Na rychlém korábu černém pak lanová přívázavše,
měsidla plná vína si do své stavěli lodi,
ze kterých obět' lili všem bohům žijícím věčně,
Palladě jiskrných zraků však nejvíce, Diově dceři.

Po celou noc pak koráb, i za jitra, dráhu si razil.

ZPĚV III

U Nestora, krále pylského

Opustiv překrásný proud, bůh Hélios do výše stoupal
k nebesům pevným jak kov, zkad bohům by nesmrtným svítil,
jakož i smrtným lidem, již žijí na zemi žírné.

Do města Nélea vládce tu připluli výstavného,
do Pylu.

Právě v ten čas tam Zemětřas kadeří tmavých
obětí černých býků byl uctíván na břehu mořském.
Seděli v devíti řadách, pět set jich na každé řadě
bylo, a každý ten díl měl devět před sebou býků.
Právě už pojedli droby a pálili ze stehen maso,
když vtom vjížděli hosté.

Ti plachtoví souměrné lodi
shrnuli, spustili kotvy a potom vystoupili na břeh.

Vystoupil Télémachos, a Pallas kráčela před ním.
Pallas jiskrných zraků mu první pravila toto:
„Nesmíš už nesmělý být, ó příteli, ani dost málo!
Proto jsi sem přec po moři plul, bys po otci pátral,
kde as jej ukryla země a jakým byl osudem stížen.
K Nestoru, statnému jezdcí, se nyní odebeř přímo,
abychom zvěděli radu, již ve své ukrývá hrudi!
Žádost přednes mu sám, ať neklamnou zprávu ti řekne!
Jistě ti neřekne lež, vždyť velkým je rozumem nadán.“

Rozumný Télémachos jí na to dal odpověď tuto:
„Jak jen k němu mám jít? Jak mám se jen obrátit na něj?
Nejsemť v rozvážných řečech až dosud nikterak zběhlý!

Mladý stydí se muž, když starších se mužů má tázat.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Něco si, Télemachu, v svém vlastním vymyslíš duchu,
něco ti bůh zas na rozum dá — já nemyslím přece,
že bys bez vůle bohů moh' zplozen a vychován býti“

Tak tedy pravila k němu a napřed kráčela Pallas,
chvatně, a Télemachos šel bohyni Athéně v patách.

Do kruhu občanů pylských a k jejich sedadlům přišli. —
Nestor právě tam seděl a synové. Družina jejich
strojila hody, tu pekouc, tu na rožně bodajíc maso.

Jakmile spatřili hosty, hned přistoupili hromadně všichni,
podali k pozdravu ruce a zvali je, aby si sedli.

Peisistratos pak zvlášť, syn Nestorův, přistoupiv k hostům,
podal jim oběma ruce a ihned je posadil oba
k hodům na měkké kůže, jež ležely na břehu v písku,
po bok Nestoru otci a bratrovi Thrasymédovi.
Předložil podíl drobů a také víno jim nalil
do krásné ze zlata číše a potom k přípitku pravil
k Athénské Palladě takto, jež bouřného Dia je dcera:
„K vladaři Poseidonu se nyní, cizinče, modlí!
Jeho je hostina tato, k níž, připluvše, právě jste přišli.
Ale až úlitbu vzdáš a se pomodlíš, jak je to slušno,
pak též druhovi dej ten pohár sladkého vína
k oběti, neboť myslím, že také se k nesmrtným bohům
modlí, poněvadž všem jest nezbytně potřeba bohů.
Ale tvůj druh jest mladší, as se mnou stejného věku,
pročež zlatou tu číš teď podávám nejprve tobě.“

Pravil a do ruky číš jí dával s lahodným vínem.

Z dvornosti moudrého muže se Pallas těšila v duši,
poněvadž nejprve jí dal zlatý do ruky pohár.

K vladaři Poseidonu se ihned modlila vroucně:

„Slyš mě, ó Poseidone, ty vladaři chvějící zemí,
nerač, když prosíme tebe, nám odmítnout tyto zde věci:
Nejdřív Nestoru vládci a také rozencům jeho,
avšak i ostatním též, všem pylským občanům vesměs,
za tuto přeslavnou žertvu rač líbeznou odměnu dáti!
Mně pak i příteli popřej, ať šťastně se vrátíme domů,
jakmile provede to, proč přišli jsme na lodi černé!“

Takto se modlila Pallas a všecko to konala sama.
Dala pak Télemachovi ten krásný dvojité pohár.
Milý syn Odysseův se modlil způsobem stejným.

Opekše svrchní maso a potom s rožňů je stáhše,
každému podíl dali a skvostné slavili hody.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
Nestor, gerénský jezdec, k nim počal mluvit takto:
„Nyní je spíš už vhod, bych zvěděl a na to se optal
našich hostů, kdo jsou, když dost již požili jídla.

Kdopak jste, hosté naši, zkad vlhkou plujete dráhou?
Máte snad zařídit něco, či bez cíle bloudíte jenom
mořem širým sem tam jak lupiči, kteří jen bloudí,
život dávají všanc, však cizincům záhubu nesou?“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto
— směle, vždyť Pallas to byla, jež odvahu v duši mu vdechla,
sama, by po otci pátral, jenž dlouho byl z domova vzdálen,
aby tak u všech lidí se vzácné dodělal slávy —:

„Nestore, Néleův synu, ty velká Danaů pýcho,
tážeš se, z které jsme země, a já ti to vyložím řádně:
My jsme se vydali k vám až z Ithaky pod horou Néjem.
Není to obecní věc, než soukromá, o níž chci mluvit:
po zvěsti o otci pátrám, tak proslulé, zvím-li kde o něm,
o slavném Odysseu a hrdinském, o němž se praví,
s tebou že pospolu válčil a trójské vyvrátil město.

Neboť jsme o všech druhých, kdo válčili naproti Tróům, slyšeli, kterak zhynul z nich každý žalostnou smrtí, avšak při něm i smrt nám zakryl Kronovec temnem. Nemůžet' jisté zprávy, kde zemřel, nikdo mi říci, zdali kdes na suché zemi byl od svých nepřátel zhuben, či snad na širém moři, kdes ve vlnách Amfitríty.

Proto se utíkám teď k tvým kolenům, zdali bys nechtěl otcovu žalnou smrt nám zvěstovat, jestli's ji spatřil vlastníma očima svýma, či od těch, kdo bloudí, jsi slyšel nějakou zvěst — vždyť k velikým máť jej zrodila strastem. Nic mi však ze šetrnosti neb soucitu mírniti nechtěj, nýbrž přesně mi vylož, co všechno's na cestách viděl!

Prosím tě, jestli ti kdys můj rodiťel, Odysseus čacký, slovo neb nějaký čin byl slíbil a také pak splnil v Tróji, kde achajský lid byl nucen snášeti strasti, na to si nyní vzpomeň a neklamnou pravdu mi řekni!“

Nestór, gerénský jezdec, mu odvětil těmito slovy: „Ty jsi mi vzpomenul běd, jež danajští synové kdysi nezdolní silou, můj milý, v té zemi jsme musili snésti, když buď na rychlých lodích jsme za plnem po mlžném moři brázdili vlny sem tam, kam vedl nás Achilleus slavný, neb když vedli jsme boj kol hradeb Priama krále, velkých, kde zhynuli všichni, kdo nejlepší rekové byli. Tam má bojovný Aiás svůj hrob, též Achilleus slavný, tam též Patroklos jest, jenž věhlasem roven byl bohům, tam i můj Antilochos, muž hrdinský, nad jiné silný, milý můj syn, jenž nejlepší byl jak v běhu, tak v boji.

Jiných jsme hojnost běd tam zkusili. — Kdo by si troufal ze všech smrtelných lidí ty útrapy vylíčit všecky?

Kdybys i plných pět let — snad šest let pořád tu zůstal, táže se, kolik jsme běd tam zkusili Achajci slavní, do země otcovské dřív bys jistě se rozmrzen vrátil.

Devět jsme let vší možnou lstí jim chystali zhoubu,
pořád jim snujíce zmar — syn Kronův stěží to skončil.

Tenkrát nikdo tam nebyl, kdo chtěl by se v radě mu rovnat,
tváří v tvář — on každého z nich, ten hrdina slavný,
překonal všelikou lstí — tvůj otec, jestliže vskutku
jeho jsi vlastní syn — já s úžasem na tebe hledím!
Neboť vskutku tvá řeč jest rozumná, sotva lze věřit,
že by se mladší muž tak rozumně vyjádřit uměl.

Tehdáž po všechem čas jak já, tak slavný tvůj otec
vždycky jsme řečnili stejně i ve sněmu lidu i v radě.
Svornou majíce mysl, jsme duchem a rozvážnou radou
smýšleli Achaiům všecko, co zvlášť by jim na prospěch bylo.

Když jsme pak Priamův hrad již konečně zbořili strmý,
a když jsme vstoupili v lodi a bůh nám rozštěpil vojsko,
tehďáž v srdci svém Zeus nám strojil žalostný návrat,
Achaiům: nedbalit' práva a nebyli rozumni všichni,
pročež nehodou zlou z nich mnozí stížení byli
pro hněv, jímž Jiskrnozraká je stíhala, Olbřímorodá.
Vznítilat' Átreovce, by spolu se srazili hádkou.
Svolali achajské mužstvo, by na sněm sešlo se všecko,
zpozdile, naproti řádu, když večer zapadlo slunce.
Do sněmu, opilí vínem, se achajští synové sešli.
Tam jim dávali výklad, proč na sněm svolali národ.

Tenkráté Meneláos všem achajským občanům radil,
po širém mořském hřbetě již pomýšlet na návrat domů.

Bratrovi úmysl ten byl nemilý, neboť si žádal
lid tam zadržet ještě a svaté slavnostní žertvy
Athéně vzdát, chtělť hrozný hněv té bohyně smířit.
Bláhový: neměťt' zdání, že nijak se usmířit nedá.
Bohové žijící věčně svých citů nemění rychle.

Takto tam obadva stáli a prudkou řečí se přeli.

Vtom však zdvihl se v ráz lid Danaů holení krásných.
S velkým lomozem vstal — bylť smýšlením rozdělen na dvě.

Celou jsme strávili noc, zlé úmysly naproti sobě
snujíce, poněvadž Zeus nám strojil pohromu zhoubnou.

Po ránu na jasné moře jsme někteří spouštěli lodi,
do nichž jsme majetek dali a ženštiny s hlubokým pásem,
polovic jich však zůstala tam, chtěc s Átreovcem,
vladařem Agamemnonem tam čekat nějakou dobu.
Avšak polovic nás zas vstoupila v lodi, jež rychle
pluly, a nějaký bůh nám urovnal rozsáhlé moře.

Potom jsme k Tenedu přišli a bohům oběti vzdali,
chtějíce k domovu plout, však dosud nám nechystal návrat
ukrutný Zeus, jenž neblahý svár v nás po druhé vznítíl:
Někteří ke Tróji zpět své prohnuté koráby vezli,
ti, jimž Odysseus velel, rek zmužilý, důvtipu plný,
chtějíce Átreovci být po vůli, Agamemnonu.
Já však s četným lod'stvem, jež za mého vedení plulo,
prchal, neboť jsem tušil, že bůh nám záhubu chystá.

Prchal i Týdeův syn, muž bojovný, přemluviv druhy.
Rusý však Meneláos se vypravil později a v Lesbu
dohonil nás, když dlouhou jsme pouť tam v úvahu brali:
máme-li na západ plouti a minout skalnatý Chios
směrem k Psyrii výspě, však ostrov ten nalevo nechat,
či snad východně Chia a minout větrný Mimás.

Prosil jsem, aby nám bůh dal znamení, on nám je také
seslal a vybídl nás plout k Euboií prostředkem moře,
bychom co možná nejdřív se vyhnuli hrozící zkáze.

Tehdy se pozdvihl vítr a vanul: koráby rychle
propluly rybné dráhy, až u mysu Geraistu v noci
přistaly — Poseidonu jsme potom pálili hojně
býčí ze stehen maso, že velké jsme propluli moře.

Čtvrtý právě byl den, když u Argu souměrné lodi
s družinou Diomédés, syn Týdeův, statečný jezdec,
zastavil. K Pylu zas já jsem plul. Vát nepřestal vítr
příznivý nám, když jednou mu bůh tak vanouti velel.

Tak jsem se vrátil, bez zpráv, můj mileny. Nevímte ani,
který z Achaiů těch byl zachráněn, který z nich zhynul.
Co jsem však z doslechu zvěděl, zde ve svém paláci sedě,
zvědětí máš, jak slušno, a nechci ti ničeho ztajit:

Dobře i oštěpem slavní prý připluli Myrmidoni,
které slavný rek, syn chrabrého Achilla vedl,
dobře i Filoktétés, syn Poiantův slavný, se vrátil.
Na Krétu Ídomeneus své soudruhy přivedl všechny,
kteří unikli z války, a nikdo mu neodňat mořem.

O Átreovci i vám, ač vzdáleným, známo, jak přišel,
kterak mu žalostnou smrt však připravil Aigisthos doma.
Arciže on pak sám svou zločinnost odpykal bídně. —

Jak je to vhod, když zhynulý muž má naživu ještě
syna! — Tak Orestés též pak potrestal otcova vraha,
Aigistha úskočného, jenž otce mu slavného zabil.

Ty též, příteli můj — vždyť zřím, jak's krásný a velký,
zmužilý buď, ať chválu ti vzdá též z potomstva mnohý!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Nestore, Néleův synu, ty velká Danaů pýcho,
strašně se Orestés pomstil, a daleko široko o něm
roznesou Achajci pověst, že zvedí i potomci o tom.

Kéž bych v takovou sílu byl já též od bohův oděn,
abych zločiny trapné těch ženichů ztrestati mohl,
kteří tak zpupně si vedou a nezbedné páchají skutky!
Avšak takého štěstí nám oběma nedali bozi,
milému otci ni mně — ted' nezbyvá nežli to snášet.“

Nestór, gerénský jezdec, mu odvětil těmito slovy:
„Když's mi to, příteli můj, teď řekl a uvedl v paměť,
velký že ženichů dav prý o tvou se uchází matku,
páše však v paláci tvém jen špatnosti proti tvé vůli,
řekni, zda jařmu se sám chceš poddávat — či by snad na tě
nevražil lid v tvé zemi, jsa poslušen božího hlasu?

Kdo ví, zda přijde tvůj otec a jejich násilí ztrestá,
ať již docela sám, ať společně s Achajci všemi?

Kéž by tě měla tak v lásce ta bohyně jiskrných zraků,
jako se o Odysseá kdys starala proslaveného
tehďás v trójské zemi, kde Achajci snášeli strasti,
neboť jsem neviděl ještě tak zjevné milosti boží
jako tam Odysseovi vždy Pallas po boku stála.
Kdyby tě měla tak ráda a v srdci tě na péči měla,
tu by pak na sňatek ten z nich leckterý zapomněl navždy.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Myslím, že tento tvůj výrok, ó starče, se nesplní nikdy.
Příliš mnoho jsi děl — jsem překvapen! Kdybych i doufal,
nemohlo by se to státi — i kdyby to bohové chtěli.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Mladíku, jaká ti řeč teď vyklouzla z ohrady zubů?
Bohové snadno, když chtějí, též zdaleka zachrání muže!
Já bych si raději přál, byť mnohé strasti mě stihli,
opět přijít domů a spatřit den návratu svého,
nežli se ihned vrátit a zhynout u svého krbu,
právě jak Agamemnón své ženy a Aigistha zradou.

Arciže odvrátit smrt, všem společnou, nelze ni bohům,
kdyby i sebe kdo jim byl milejší, jakmile jednou
zhoubný úmrtí los jej zachvátí zármutku plný.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Nemluvme o tom již nikdy, ó Mentore — vždyť mě to souží! —
neboť už zajisté otec se nevrátí, poněvadž dávno
černou mu zhoubu a smrt již nesmrtní určili bozi.

Teď bych jinou zas věc chtěl zvědět a na ni se zeptat
Nestora znalého práva a moudrého nad jiné lidi,
neboť lidské tři věky, jak praví se, národu vládne,
takže se nesmrtným zdá, když takto se na něho dívám!

Nestore, Néleův synu, teď skutečnou pravdu mi řekni:
Copakže Agamemnón byl zabit širokovládny?!
Kdepak byl Meneláos? A jakou mu vymyslel zhoubu
Aigisthos, úskočný muž — vždyť mnohem lepšího zabil?!
Nebylť za doby té přec v achajském Argu, však někde
bloudil po světě širém — jak *on* si ho zabítí troufal?“

Nestór, gerénský jezdec, mu odvětil těmito slovy:
„Já ti to povím, synu, a všecko ti pravdivě řeknu:
Jisto je, že jsi i sám již vytušil, co by se stalo,
kdyby byl Meneláos tam živého Aigistha stihl,
rusý Átreův syn, když domů se od Tróje vracel.
Nikdo by Aigisthovu pak mrtvolu nepokryl prstí,
nýbrž by od dravých ptákův a od psů rozsápán býval
na pláni, opodál města, jsa položen, aniž by která
z Achajek zalkala nad ním, vždyť hrozný zosnoval zločin.

Zatím co v Trójské zemi jsme sváděli zápasy četné,
on žil v zákoutí Arga a hověl si, v pastvišti koní,
všemožně královskou choť svou sladkou sváděje řečí.
Ovšem za prvních dob tím mrzkým zhrdala skutkem
vznešená Klytaiméstra, jež šlechetné smýšlení měla.
U ní také tam byl muž pěvec, kterému rázně
ukládal Agamemnón, jda do Tróje, ženu mu hlídat.

Když ji však božský los byl konečně zapletl k pádu,

tehďáz onoho pěvce dal Aigisthos na pustý ostrov
odvést a za lup a kořist ho dravým zanechav ptákům,
ochotně ochotnou již ve svůj si zavedl palác.

Hojné za stehem maso pak na svatých oltářích spálil,
mnohý i do chrámu skvost jim zavěsil, zlato i roucha,
smělý vykonav čin, jak nikdy se nenadál v srdci.

My však, plující z Tróje, jsme pořád pospolu byli,
Átreovec a já, svým přátelstvím spojeni stále.

Když pak jsme k předhoří Athén, jež posvátné Súnion slove,
připluli, příteli mému bůh Apollón řidiče lodi
zbavil života v ráz, svým libým ho zasáhnuv šípem,
an měl kormidlo v rukou a řídil letící koráb,
Frontia Onétorovce, jenž nejlíp z plemene lidí
uměl zařídit loď, když vichřice na ni se hnaly.

Tím se on zdržel v plavbě, ač velice na cestu chvátal,
neboť chtěl soudruha pohřbít a pohřební oběť mu vzdáti.

Avšak když byl i on již na cestě po moři třpytném
na svých korábech dutých a doplul k Maleiím strmým,
Kronovec vidoucí v dálku mu neblahou po moři plavbu
stanovil, fučících větrů naň poslav zuřivý útok.
Rázem tu obří vlny se vzdouvaly, podobné horám.
Vichr mu rozptýlil lodi a některé ke Krétě zahnal,
kdež kol Jardanských vod svá obydlí Kydóni měli.

Hladká a strmá skála se sklání do vody příkře
na samém Gortýny konci a zvedá se v mlhavém moři.
Notos přívally vln tam k levému pohání mysu,
k Faistu, a nevelký tes tam velké odráží vlny.

Tam tedy připluly lodi.

Jen stěží unikli zkáze
mužové, avšak lod'stvo mu o skály rozbily vlny.
Zbýlých korábů pět, jež modravé průčelí měly,
vítr a přívál vln jim přihnaly k Aigypta proudům.

On tam hojné zboží a zlaté poklady sbíral,
s koráby po zemích bloudě, kde cizí řečí se mluví.

Zatím byl Aigisthos doma a nastrojil zhoubné ty skutky.
V Mykéně bohaté zlatem byl vládcem po sedm roků,
usmrtiv Átreovce, a lid byl v poddanství jeho.

Nastal už osmý rok, když slavný se Orestés vrátil
z Athén nazpět domů a usmrtil otcova vraha
Aigistha úskočného, jenž otce mu slavného zabil.

Když pak pohrobní kvas všem Danaům Orestés dával
za smrt hrozná své matky a Aigistha zbabělé mysli,
vrátil se Meneláos v týž den, rek mohutný hlasem,
veza si hojné zboží, co mohly jen unéstí lodi.

Ty se i netoulej dlouho, můj milený, z domova vzdálen,
opustiv všecko své jmění a zanechav ve vlastním domě
muže tak nadmíru zpupné — sic všecko ti mezitím stráví,
tvoje si rozdělí statky — a cesta tvá bude pak marná!

Já však ti důtklivě radím, bys došel k Meneláovi,
který, není to dlouho, se vrátil z ciziny domů,
z krajin vzdálených lidí, že sotva by mohl kdo doufat
v návrat, koho by jednou tam zahnal bouřlivé vichry
na tak vzdálené moře, že odtamtud nelze ni ptákům
téhož roku se vrátit — tak velké a hrozná je moře!
Proto teď se svou lodí a se svými druhy již vypluj! —

Chceš-li však po souši jet, jsou koně i povoz ti k službám,
jsou tu i synové moji, již mohou ti do skvělé Sparty
průvodci být, v níž Átreův syn má obydlí rusý.

Prosbu však přednes mu sám, ať neklamnou pravdu ti řekne.
Jistě ti nepoví lež — jest velkým rozumem nadán.“

Řekl, i zapadlo slunce a nastal večerní soumrak.

Pallas jiskrných zraků jim také pravila toto:
„Opravdu, milý starče, ta slova jsi řekl, jak sluší.
Teď však jazyky řežte a s vodou míchejte víno,
abychom Poseidonu a druhým ulili bohům,
potom však pojďme už spát — již blíží se hodina spánku:
zapadlť sluneční svit již v temnotu. Při hodech bohů
seděti dlouhý čas jest neslušno — líp je se vzdálit.“

Pravila Diova dcera, a slova ta slyšeli všichni.

Potom sluhové hned jim nalili na ruce vody,
víno až po samý vrch pak jinoši v měsidlo vlivše,
dali jim po řadě všem, když z pohárů ulili bohům.
Jazyky házeli v žár, pak každý povstal a ulil.

Ale když ulili bohům a pili dle libosti srdce,
tehďáž Athénská Pallas a Télemach podobný bohům
oba se chystali již zas ke své se odebrat lodi.

Nestór tomu však bránil a těmito mluvil k nim slovy:
„Tomu rač zabránit Zeus, též druzí nesmrtní bozi,
abyste *ode mne vy* k své rychlé odešli lodi,
jako bych věru byl žebrák a ve všem naprostý nuzák,
který by pokrývek neměl ni hojných podušek v domě,
v kterých by mohl on sám neb hosté pospati měkce!
Já však pokrývky mám, mám hojnost koberců krásných.

Tohoť nebude bohdá, by milý syn Odysséův
musil si na krytou loď jít ulehnout, pokavad já jsem
naživu ve svém domě a po mně pak synové moji,
abychom hostili hosty, když přijdou do domu mého.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Výborně, milý kmete, jsi promluvil! Slušno, by tebe
poslechl Télemachos, jest mnohem slušnější toto:
On teď ať odejde s tebou, by oddal se libému spánku

v paláci tvém — já na černou loď zas nyní se vrátím,
abych povzbudil druhy a poručil, čeho je třeba,
neboť pyšním se já být starší než ostatní všichni,
druzí jsou mladšího věku, as stejného s Télemachem,
který je nad jiné chrabrý — jen z lásky se vydali se mnou.

Tamo si lehnout půjdu, hned u černé vyduté lodi,
pro dnešek, avšak zrána chci do země hrdinů chrabrých
Kaukónů plout, vždyť dluh tam mám, jenž nový ni malý
není — ty se svým hostem, když jednou ti do domu přišel,
odešli syna a povoz, a také koně mu vyber,
které nejlepší máš jak v bujaré síle, tak v běhu.“

Pallas jiskrných zraků jim zmizela po těchto slovech,
majíc podobu orla.

To vidouce, užasli všichni.

Stejně se divil i kmet, když na své oči to spatřil.
Jinocha za ruku chopil a těmito promluvil slovy:
„Doufám, příteli milý, že nebudeš bázliv a slabý,
když již v takovém mládí jsou bohové průvodci tvoji:
nebyl to jiný z bohů, co sídlí v olympských domech,
než jen Trítogeneia, ta kořistná Diova dcera,
která statného otce ti ctívala z Argeiů nejvíc.

Slituj se nade mnou, paní, a vzácné slávy mi popřej,
popřej jí všem mým synům a také ctihodné choti!
Za to ti tučnou krávu dám za oběť, širokočelou,
divokou: žádný muž ji dosud pode jho nevzal.
Tu ti chci za oběť dáti a zlatem jí obložím rohy.“

Těmito prosil slovy, i slyšela Athénská Pallas.

Jim pak Nestor kmet byl vůdcem, gerénský jezdec,
synům a dcer svých mužům, v svůj krásný palác je veda.

Když pak v proslulý dům již vkročili tohoto vládce,
ihned, pořadem všichni, si na křesla sedli a židle.

Příchozím královský kmet dal v měsidla namísit vína libého: jedenáct roků je klíčnice zavřeno měla, ted' však sundala víko a s nádoby této je sňala.

Z toho jim v měsidlo kmet dav namísit, úlitbu činil, vroucně se k Athéně modle, jež bouřného Dia je dcera.

Ale když ulili bohům a pili dle libosti srdce, všichni se rozešli k spánku a každý k domovu spěchal.

Nestór, gerénský jezdec, jej ve svém uložil domě, milého Télemacha, ježž božský Odysseus zplodil, na lůžku zdobeném řezbou, jež v ozvučném podloubí stálo, po bok Peisistratovi, jenž chrabrý byl náčelník mužů, který ze synů všech byl jediný neženat v domě. Avšak vládyka sám spal ve vnitřní paláce části, v které mu královská choť tam zřídila postel a lůžko.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá, Nestor, gerénský jezdec, se zvednuv se svého lůžka, ze své ložnice vyšel a na hladké kameny sedl, které zřízeny měl blíž vysokých paláce dveří, bílé, a jasný lesk plál z nátěru.

Sedával na nich

Néleus vládyka dřív, jenž věhlasen roven byl bohům. Ten však už podlehl smrti a sešel v Hádovo sídlo.

Ted' zas gerénský Nestor tam sedával, Achaiů strážce, s žezlem v pravici své. Kol něho se hromadně sešli synové, vyšedše z ložnic. Tam Echefrón, Thrasymédés bohům podobný byl, tam Stratios, Árétos, Perseus, hrdinný Peisistratos k nim přišel konečně šestý. Po bok mu Télemachos byl posazen podobný bohům.

Nestór, gerénský jezdec, k nim počal mluvit takto: „Honem, milené děti, mi vyplňte toto mé přání,

abych nejdříve z bohů si naklonil Athénu k přízni,
která docela zřejmě mi k božské hostině přišla.

Jeden jdi pro krávu v pláň, ať přijde co nejdříve možná
s pole mi sem, nechť pastýř krav s ní bez dlení přijde,
jeden jdi k černé lodi, jež náleží Télemachovi,
přiveď z ní soudruhy všechny, jen dva tam toliko nechej!
Mimoto jeden z vás ať zlatníka Láerka vyzve,
aby se dostavil rychle a krávě tu pozlatil rohy.

Ostatní buďte tu všichni a rozkaz doneste dovnitř
služkám, by přeslavný hod byl chystán bohyni v domě,
dále ať sedadla snesou a třpytnou vodu a dříví.“

Řekl — ti kvapili hned, jak rozkázal.

Kráva vtom přišla

s pláně, a od lodi rychlé a souměrné přišli i druzi
chrabrého Télemacha, a také se dostavil zlatník.
Kovářské náčiní měl v své pravici, nástroje díla,
kovadlo, měl též perlík a dovedně zrobené kleště,
kterými zlatý ten kov znal zpracovat.

Athéna přišla,

hodů se účastnit chtíc.

Vtom Nestor, staříčkový jezdec,

zlatníku podal zlato, by krávě té ozlatil rohy,
aby tu ozdobu zříc, v svém srdci se těšila Pallas.

Stratios, Echefrón slavný, tu jalůvku za rohy vedli,
na míse zdobené květy jim Árétoš, kráčeje z domu,
přinášel pravicí vodu a levicí ječmenná zrna
v košíku, Thrasymédés pak udatný sekyru ostrou
v pravici měl, pak přistoupil blíž, sklát jalůvku chtěje.
Perseus držel pak mísu, a starý počínal jezdec
obět' mytím a zrním, a Palladu vzývaje, s hlavy
stříhal jalůvce srst, již v obět' do ohně házel.

Když pak skončili prosbu, a krávě dán na čelo ječmen,

ihned tu Thrasymédés, syn vládky Nestora chrabrý,
přistoupiv, jalůvku ťal. Hned sekyra přeťala krční
svazy, a jalůvka sil jest zbavena.

Zavýskly hlasně
veškery dcery a snachy, i manželka Nestora vládce,
ctihodná Eurydika, již nejdřív dal Klymenos život.

Nad zemi širokých cest pak jalůvce nadzdvihše hlavu
drželi, Peisistratos ji podřízl, náčelník mužů.

Temná když vytekla krev, když z kostí se odloučil život,
jalůvku rozkrájeli, však zvlášť z ní vyřízli kýty —
činíce patřičně všecko — a celé je pokryli lojem,
v dvojí jej složivše vrstvu, a syrové dali nař maso.

Pálil to na dříví kmet, jenž přilíval jiskrné víno,
u něho jinoši stáli a v rukou vidlice měli.

Když pak snědli už droby a spálili ze stehen maso,
krájeli ostatní části a na rožně nabodše kusy,
pekli a točili rožni, jež na hrotech broušeny byly.

Zatím Télemachovi dá lázeň připravit v domě
spanilá Polykasta, již nejmladší dceru měl Nestór.
Když pak jej umýt dala a natřít olejem mastným
a když krásným pláštěm a sukni mu odít se dala,
jinoch vystoupil z vany, jsa bohům postavou roven.
Hned pak k Nestoru kráčel a sedl si k vladaři lidu.

Opekli vrchní maso a kvasili, stáhše je s rožňů,
sedíce, sluhové řádní svým dozorem byli jim k službám,
kteří i libý mok jim do zlatých pohárů lili.

Když pak žízeň i hlad již nadobro zahnali všichni,
Nestor, gerénský jezdec, k nim počal mluvit takto:
„Komoně krásné hřívý již připněte, synové milí,
k povozu Télemachovi, by mohl se na cestu vydat!“

Oni ho slyšeli rádi a ochotně poslušni jsouce,

přivedli rychlé koně a hbitě je zapřáhli k vozu.

Do něho jídlo a víno jim klíčnice dala a k tomu zákusky, jež jsou vládcům, již bohy jsou živeni, jídlem.

Ihned pak Télemachos již vstoupil do krásné korby, po bok mu Peisistratos, syn Nestorův, náčelník mužů, rovněž do korby vstoupil a otěže do rukou chopiv, ku běhu do koní švihl — ne neradi pádili tito na pláň, a strmý Pylos již zakrátko s očí jim zmizel.

Koňové po celý den svým jařmem na šíjích třásli.

Zapadlo jasné slunce, a stíny již halily cesty, když již do města Fér v dům Dioklův přijeli s vozem, syna to Orsilochova, jenž pocházel z Afeia rodem. Strávili u něho noc — král jídlem a pitím je hostil.

Zora když, s jitrem se rodíc, se zjevila růžovoprstá, opět zapřáhli koně a na vůz vkročivše zdobný, vyjeli z průjezdu domu a zvučného podloubí jeho.

Bičem do koní švihli — ne neradi pádili tito.

Přijeli v pšeničnou pláň, čímž za krátkou dobu se jejich končila pout', vždyť pádili v kvap jich koňové rychlí.

Zapadlo jasné slunce, a stíny již halily cesty.

ZPĚV IV

U Meneláa, krále spartského

Přijeli do země spartské, jež plna je roklín a nízká.
Ihned mířili v dům, v němž slavný byl Meneláos.
Shledali, kterak v ten čas svých dětí slavil dvě svatby,
syna a bezvadné dcery, a množství příbuzných hostil.
Vladař posílal dceru, by synovi průlomce vojů,
Achilla, manželkou byla.

Ji zaslíbil, přikývnuv hlavou,
v trójské zemi, a teď jim bohové plnili svatbu.

Tam tedy rozenku svou chtěl vyslati s koni a vozy,
do města Myrmidonů, vždy slavného, k vladaři jejich.

Synovi dával za choť zas Spart'anku Alektorovnu,
silnému Megapenthovi.

Ten zrodil se, miláček srdce,
ze služky. — Heleně bůh již žádného potomka nedal,
jakmile Hermionu, svou rozmilou zrodila dceru,
která se Afrodítě svou krásou rovnala zlaté.

Tak tam slavili hody, a v paláci s vysokým krytem
přátel a sousedů sbor kol vladaře proslaveného
seděl radosti plný, a božský pěvec jim zpíval,
na loutnu provodě zpěv.

Dvě kejklířů bylo tam také,
kteří, když počínal zpívat, se točili ve středu jejich.

Oni tam u vchodu domu, i sami i koňové jejich,
vládyka Télemachos i Nestorův potomek slavný,
stanuli. Vykročiv z domu, je spatřil velitel sluhů,
obratný Eteóneus, druh vladaře proslaveného.
Ihned palácem kráčel, by řekl to vladaři mužstva,

potom přistoupil k němu a pravil perutná slova:

„Cizinci jacís tu jsou, ó vladaři živený Diem,
jinochů dvě, jichž rod, jak zdá se, je z velkého Dia.
Řekni, zda vypřáhnout mám z jejich povozů komoně rychlé,
či je mám k jinému poslat, kdo chtěl by je pohostit v domě!“

Rusý tu Meneláos, pln nevole, odvětil takto:

„Nebyl’s přec, Eteónee, až dosavad, Boéthův synu,
bláhový muž — ted’ bláhovou řeč jak chlapeček vedeš.
Ještě snad málo jsme jedli, než přišli jsme konečně domů,
oba kdys u cizích stolův, a čekali, zdali by Zeus snad
budoucně z takových bēd nás vyprostil! — Vypřáhni koně,
cizince samy ved’ sem, necht’ k hodům s námi si sednou!“

Řekl, ten z komnaty vyšel a ihned zavolal k sobě
jiné obratné sluhy, by zároveň vyšli s ním samým.
Oni hned zpode jha spřež jim vypřáhli, zpocenou během,
potom ke koňským žlabům je chvátali uvázat v stáji,
do žlabů vsypali špaldu a smísili s ječmenem bílým,
potom chopili vůz, jež opřeli o stěnu třpytnou,
cizince zavedli v dům ten vznešený.

Spatřivše palác

krále, jenž Diem byl živen, se dívali s podivem na vše. —

Jako by ze slunce zář neb z měsíce svítila jasná
po domě s vysokým krytem, jenž patřil slavnému králi.

Když však dost již dlouho se s rozkoší dívali na vše,
ve vanách, hlazených krásně, se umyli, vstoupivše do nich.

Když pak je umyly služky a olejem natřely údy,
a když vlněným pláštěm a sukni jim oděly těla,
na křesla k Meneláovi si usedli, Átreovci.

Vodu vtom k umytí rukou tam v konvici přinesla služka,
zlaté, velice krásné, a vlila ji v stříbrnou pánev,
načež hlazený stůl jim každému stavěla vpředu.
Klíčnice ctňá jim přinesla chléb, jež na stolky dala,

přidavši jídel hojně, jež ochotně ze zásob nesla.
Podnosy s všelikým masem pak zdvihl a předložil kraječ
každému z nich, pak ze zlata číš jim postavil vedle.

Rusý je Meneláos tam vítal vlídně a pravil:
„Berte si jen, buď po chuti vám — však teprve potom,
až byste pojedli dosti, se zeptám, kteří jste muži.
Nijak se nezvrhla ve vás, jak vidět, vznešenost otců.
Z králů vládnoucích žezlem a živěných Diem jste vzešli!
Mužů, jako jste vy, muž nízký nebývá otcem!“

Řekl a býčí hřbet jim předložil velice tučný,
pečený, rukou jej vzav. Ten ku počtě jemu byl určen.
Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.
Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
tenkráté Télemachos děl k synovi Nestora vládce,
hlavou k němu se skloniv, by ostatní nemohli slyšet:
„Pohled', Nestorův synu, jenž nad jiné milý's mi v srdci,
jaký tu od bronzu lesk, též od zlata, třpytného kovu,
po domě hlaholu plném — i od stříbra, slonové kosti!
Jen snad jediný Zeus má v Olympu takový palác!
Co je tu nesmírných krás, já s úžasem na to se dívám!“

Rusý Átreův syn však zaslechl rozmluvu tuto,
proto se ozval takto a pravil perutná slova:
„Diovi, příteli milý, by nikdo se nemohl rovnat!
Nesmrtný jeho je palác i všecken majetek jeho.
Z lidí majetkem svým snad někdo se může mi rovnat —
jiný snad ne — jej já, když mnoho jsem zkusil a bloudil,
teprve v osmý rok jsem s lod'stvem jej přivezl domů.

Na Kypros, do Foiníkie i Aigypta, bloudě, jsem přišel,
k Aithiopům i v sídónský kraj; též k Erembům dálným,
ano i v libyjskou zem, v níž jehně má zakrátko rohy,
také průběhem roku se líhnou tam třikrát ovce.

V oněch krajinách nikdo, ni majetník stáda ni pastýř

o sýr nemají nouze, ni o maso, o mléko sladké,
nýbrž pořáde dost jim dává dobytek mléka.

Zatím co po zemích těch jsem bloudil, sbíraje hojné
zboží, milého bratra mi jiný usmrtil náhle,
bratra, jenž netušil nic — lstí vlastní manželky kleté.
Proto i majetek tento, jímž vládnu, mi k radosti není.

Od otců, kdokoliv jsou, již jistě jste slyšeli o tom,
neboť množství běd jsem zkusil a domácnost ztratil,
v níž se mi blaženě žilo a dost jsem měl vzácného jmění.

Radš bych v paláci byl jen s třetinou majetku toho,
kdyby jen mužové žili, co zhynuli, vzdáleni jsouce
od Argu, pastviště koní, tam v širé krajině trójské.

Přece však já, ač pro všechny lkám, pln stesku a nářku,
pro reky, každou chvíli, zde ve svém paláci sedě —
jednak polehčím srdci, když běduji, jindy však zase
ustávám lkát, vždyť hrozný žal nás omrzí záhy —
přec však nad těmi všemi, ač smuten, netruchlím tolik
v duši jak nad jedním z nich. Můj spánek a jídlo mi kalí
vzpomínka naň, vždyť tolika běd z nás nezkusil nikdo,
kolik jich Odysseus přestál a zakusil. — Jemu se tedy
útrap dostati mělo a mně zas stálého žalu
nad ním.

Již dlouhý čas jest v cizině, nevímeť ani,
zdali je mrtev, či živ.

Proň jistě se manželka souží,
rozumná Pénélopeia i Láertés, vládyka starý,
jakož i Télemachos, jež opouštěl, sotva se zrodil.“
Řekl a pro otce tím v něm vznítil po nářku touhu.
Uslyšev o otci svém, hned s víček vyronil slzu,
když svůj nachový plášť byl dříve si před oči zdvihl
oběma rukama svýma.

A Meneláos to spatřiv,
ihned přemýšlet počal i ve svém srdci i v mysli,

zdali ho nechati má, až sám by se o otci zmínil,
či se ho vypyávat dříve a po všem pátrati zvláště.

Co on přemýšlel takto i ve svém srdci a v myslí,
z komnaty s vysokým stropem, a vonné, Helena přišla,
stejnou postavu majíc jak Artemis se šípem zlatým.

Lenošku skladnou snadno jí Adrésta na místo kladla,
Alkippa koberec nesla, jenž z jemné vlny byl utkán,
Fýlů stříbrný koš, jež darem kdysi jí dala
Alkandra, Polyba choť, jenž bydlil v aigyptských Thébách,
v městě, kde ve všech domech je pokladů složeno nejvíc.

Tento dal Meneláovi dvě stříbrné koupací vany,
dal mu i trojnoží dvě, též deset talentů zlata.

Manželka Heleně zvláště pak poslala líbezné dary:
dala jí zlatý kužel a košík s kolečky vespod,
stříbrný, okraj jeho byl vrouben dokola zlatem.

Ten tedy přinesla Fýlů a před svou paní jej dala,
košík, jenž umělou přízí byl naplněn, na něm pak samém
kužel navrchu ležel, jsa obalen brunátnou vlnou.

Helena na křeslo sedla, jež vespod podnožku mělo,
načež manžela svého se po všem tázala takto:

„Manžele živený Diem, zda víme už, z kterého rodu
tuhleti mužové jsou, již do domu našeho přišli?
Pravdu-li řeknu, či klam? Však srdce mě nutí to říci,
neboť podoby té, jak myslím, nižádný nemá
ze všech mužů ni žen, já s úžasem na něho hledím,
kterak podoben jest ten cizinec Odysseovu
synovi Télemachovi, jež opouštěl, sotva se zrodil,
rek ten, když achajský lid — jen pro mne, tu nestoudnou ženu —
odplul pod trójské hradby a zamýšlel odvážnou válku.“

Rusý pak Meneláos jí na to dal odpověď tuto:
„Tak teď myslím i já, jak tušíš, manželko moje.

Také takové nohy měl on, měl takové ruce,
takové pohledy očí, i hlavu i na hlavě vlasy. —

Právě jsem na něj vzpomněl a počal jsem vyprávět o tom,
kolik podstoupil strastí a zkusil žalostných útrap,
pro mne. Tu vyronil host zpod zraků bolestnou slzu,
když svůj nachový plášť byl dříve si před oči zdvihl.“

Na to mu Peisistratos, syn Nestorův, odvětil takto:
„Vladaři živěný Diem, ty mocný národa vůdce,
jeho to rodný syn jest opravdu, jak jsi teď řekl,
jest však rozvážné myslí a velmi se ostýchá v duši
marnou pronášet řeč, když takto sem po prvé přišel,
před tebou, jehožto hlas, jak božský, slyšíme rádi.

Nestór, gerénský jezdec, mě z domova zároveň poslal,
abych ho sprovedil sem — vždyť velice touží tě spatřit —
zda bys mu poradit chtěl buď nějaké slovo neb skutek.

Množství strastí má syn, když z domova vzdálen je otec,
nikoho nemaje v domě, kdo chtěl by mu spojencem býti.

Tak je i s Télemachem — jest bez otce, nikoho nemá,
kdo by mu v národě chtěl být pomocen odvrátit zhoubu.“

Rusý tu Meneláos mu na to dal odpověď tuto:
„Nastojte! Do domu mého mi syn teď přichází právě
nadmíru milého muže, jenž tolik vytrpěl pro mne.

Měť jsem naději já, až vrátí se, že ho pak poctím
nejvíc z Argeiů všech, jen kdyby nám po lodích rychlých
Olympan, vidoucí v dálku, byl popřál do vlasti návrat.
Byl bych mu vykázal město, zde v Argolsku, vystavěl palác,
až bych ho z Ithaky sem byl přivedl s jměním i s synem,
se vším i národem jeho, a z měst bych vyprázdnil jedno,
z těch, jež v okolí stojí a já jsem vladařem jejich.

Bydlili bychom tu oba a často se scházeli spolu,
naší pak lásce a štěstí by nic již nebylo v cestě,
leda až mráкотná smrt nás oba by pokryla temnem.

Avšak radosti té sám bůh nám patrně nepřál,
od něhož ubožák ten byl jediný návratu zbaven.“

Pravil a roznítit tím v nich všechněch po nářku touhu.
Plakala Helena z Argu, jež dcera je Kronovce Dia,
plakal i Télemachos i Átreův Meneláos.

Ale ni Peisistratos se nemohl ubránit slzám,
poněvadž na Antilocha si vzpomněl, slavného reka,
kterého zabil Memnón, syn slavný zářivé Zory.

Na toho tedy si vzpomněl a pravil perutná slova:
„Ty že jsi, Átreův synu, vždy moudrý nad jiné lidi,
říkával Nestor kmet, když někdy jsme vzpomněli tebe
v našem paláci doma, když druh jsme se tázali druha.

Pročež, je-li ti možno, mne poslechni, neboť já nerad
žalným se oddávám nářkům, když večeřím — ráno zas vstane
Zora, jež rodí se s jítrem, ač jinak za zlé to nemám
nad tím buditi nářek, kdo osudu došel a zemřel.

Vždyť je to jediná čest, již nebohým vzdáváme lidem,
s hlavy si ustříhnout vlasy a s tváří skropiti slzu.

Mně též zahynul bratr — a nijak nejhorší nebyl
z Argeiů kdys. — Tyť jistě to víš, však já se s ním ovšem
nesetkal, aniž ho spatřil — však nad jiné Antilochos
vynikal prý: on nejlepší byl jak v běhu, tak v boji.“

Rusý pak Meneláos mu na to dal odpověď tuto:
„Příteli, všecko, cos pravil, by každý rozumný člověk
řekl a učinil též, byť nad tebe věkem byl starší,
vždyť máš takého otce — a proto tak rozumně mluvíš!

Přesnadno mužův rod jest poznati, kterému hojně
štěstí usoudil Zeus v den zrození jeho i sňatku.
Podobně teď též Nestoru dal, den ze dne že stále
ve svém paláci sám své stáří blaženě tráví,
synové jeho jsou moudří a kopím výborně vládnou.

Tak tedy pláč, jenž vypukl dřív, již potlačme nyní,
hostiny radš teď pomněme zas. Necht' na ruce vodu

nalejí nám, vždyť času je dost až ráno se radit,
Télemachovi i mně — pak podrobně budeme mluvit.“

Toto děl Meneláos. Hned nalil jim na ruce vody
obratný Asfalión, druh vladaře proslaveného.
Po jídlech předložených a schystaných zvedali ruce.

Helena, zrozená z Dia, však jiný si smyslila záměr:
Vhodila kouzelný lék jim do číše, ze které pili,
tišící žalost i hněvy a hojící všeliké strasti.
Kdokoli polkne ten lék, jenž v měsidle s vínem je smíchán,
tomu již den ten celý ni slzička neskane s tváří,
byť mu i zemřela máť neb vlastní roditel jeho,
kdyby i před jeho tváří mu bratra neb milého syna
vraždili ostrým mečem — a na vlastní oči to viděl.

Takové mocné léky, a účinné, Diova dcera
měla. Ty Thónova choť jí svěřila, Polydamna,
z Aigypta.

Živná prst' tam rodí přemnoho bylin,
míchaně: mnohé zhoubné a mnohé uzdravující.

Tam jest lékařem každý — a nad všecky na světě lidi
zkušení jsou, vždyť Paiéón bůh jest praotcem jejich.

Když tam dala to kouzlo a kázala nalíti vína,
opět se ujala slova a řekla mu odpověď tuto:
„Vladaři živeny Diem a také přítomní tuhle
synové vzácných mužů, hned tomu, hned onomu z lidí
udílí Zeus jak dobré, tak zlé, vždyť vše mu je možné.

Nyní hodujte dále, a sedíce v paláci tady,
bavte se hovorem družným, chcít' vyložit veselý příběh.
Všeho bych nemohla říci ni podrobným způsobem vyčíst
počet zápasů všech, jež ztužil Odysseus svedl.
Jenom tohle, co proved' a troufal si hrdina silný

v Tróji, kde tolik strastí jste musili, Achajci, snášet:
Jednou on sám své tělo si ranami potupně zmrskal,
potom i chatrný plášť, jak čeledín, přes plece hodiv,
do města širokých tříd, v němž nepřítel bydlil, se vloudiv,
jiným se člověkem stavěl a žebráka ze sebe dělal,
takého, jakým nikdy se nejevil v achajských lodích.

V takovou podobu skryt, šel do Tróje.

Nikdo tam ani

nemukl. Jedině já jej poznala v přetvářce jeho.

Tu jsem mu otázky kladla — on vždy se jim chytrácky vyhnul.

Když však jsem dala mu koupel a olej k natření těla,
když jsem jej oděla v šaty a mocnou přísahu vyřkla,
dříve že nezradím Tróům, že Odysseus do města přišel,
dokud by k rychlým lodím a ke stanům nepřišel nazpět,
tu teprv celý mi plán, jež chystali Achajci, zradil.

Potom když množství Tróů svým břitkým usmrtil mečem,
odešel k Argeiům nazpět a mnohou jim přinesl zprávu.

Hlasitě Trójanky druhé tam kvílely, ale mé srdce
plesalo, vždyť můj duch již dávno se k návratu klonil,
neboť jsem nad bludem svým tam plakala, k němuž mě svedla
Afrodíta, když z vlasti mě mé tam přivedla milé,
když jsem zradila dceř, svůj manželský pokoj a muže,
ačkoli neměl vady ni v rozumné mysli ni v kráse.“

Rusý tu Meneláos jí na to dal odpověď tuto:

„Všecko to pravdivé jest, co's pravila, milená ženo.
Já přec tolika již jsem poznal mysl a snahy
mužů hrdinské mysli a mnohé země jsem prošel,
avšak takého muže jsem neviděl na vlastní oči,
jaký byl milený duch, jež ztužilý Odysseus míval.

Na příklad tohle co proved a muž ten silný si troufal

uvnitř v tesaném koni, v němž Argejci, šlechtici vesměs, sedíce, vraždu a smrt všem trójským mužům jsme nesli.

Vtom tam přišla jsi ty — toť musil tě pobídnout k tomu bůh, jenž úmysl měl dát oslavu trójskému vojsku, také i Déifobos, muž podobný bohům, šel s tebou.

Tříkrát, hmatajíc všude, jsi obešla dutou tu skrýši, potom zřetelně jménem jsi volala achajské vůdce hlasům manželek všech své volání podobným činíc.

Tehdáž Týdeův syn, já sám, též Odysseus slavný, sedíce v jejich středu, jsme slyšeli, kterak jsi vzkřikla.

Všichni jsme povstali v ráz, vždyť v srdci jsme vřele si přáli vyjít ze skrýše ven neb rychle ti odvětit z nitra.

Odysseus nám však bránil a zdržel dychtivost naši.

Potom už každý z nich byl potichu, z achajských synů, Antiklos jediný jen chtěl nahlas ti odpověď dáti.

On však rukama svýma jej držel za jeho ústa,

Odysseus, pořád a pořád a spasil tak Achajce všechny — potud, až Athénská Pallas tě odvedla od koně stranou.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:

„Vladaři živěný Diem, ty mocný národů vládce, ach tím hůř, vždyť žalnou svou smrt tím nemohl zdržet, kdyby kdo ve hrudi své byl míval i železné srdce.

Ted' však zaveďte nás již na lože, bychom už také konečně sladkým spánkem se na loži občerstvit mohli!“

Řekl a Helena z Argu svým služkám dávala rozkaz, v předsíni postavit lůžka a prostřít povlaky na ně, krásné, nachové barvy, a rozestřít koberce přes ně, vlněné pokrývky navrch, by mohli se přikrýti jimi.

Služebné z komnaty vyšly a v rukou světlo jim nesly, ustlaly v předsíni lůžka, a héraold vedl tam hosty.

Tam tedy, v předsíni domu, si na lože ulehli k spánku

hrdinský Télemachos a Nestorův rozenec vzácný.

Átreův syn však sám spal v zadní paláce části,
Helena s oděvem dlouhým mu po boku, vznešená paní.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
vladař mohutný hlasem se zvednuv se svého lůžka,
oblekl šat, pak břitký meč k svým pověsil plecím,
potom na nohy lesklé si přivázav opánky krásné,
ze své komnaty vyšel, jsa bohům na pohled roven,
přisedl k Télemachovi a těmito promluvil slovy:

„Jaká tě potřeba asi, ó hrdinský Télemachu,
po širém mořském hřbetě sem přivedla do skvělé Sparty?
Tvá to, či obecní věc? Ted' řekni mi neklamnou pravdu!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:

„Vladaři živěný Diem, ty mocný národa vládce,
jdu sem, zda nějakou zvěst bys mohl mi o otci říci. —

Můj jest vyjídán dům, má žírná pole mi zpusťla.
Příbytek můj jest nepřátel pln, již stále a stále
bijí mi četné ovce a lesklé loudavé krávy,
ženiši matere mé, již naduté pýchy jsou plni.

Proto se utíkám ted' k tvým kolenům, zda bys mi nyní
otcovu žalnou smrt chtěl vylíčit, jestli's ho spatřil
vlastníma očima svýma, či od jiných slyšel, že v světě
dosud se plahočí kdes, vždyť máť jej zrodila k strastem.
Nic však ze šetrnosti neb soucitu mírniti nechťěj,
nýbrž přesně mi vylož, co's vlastníma očima viděl!

Prosím tě, jestli ti kdy můj rodiťel, Odysseus řádný,
slovo neb nějaký čin byl slíbil a veskrze splnil
v Tróji, kde tolik strastí jste musili Achajci snášet,
na to si nyní vzpomeň a pověz mi neklamnou pravdu!“

Rusý tu Meneláos, pln nevole, odvětil takto:

„Aj, toť pochyby není, že lehnout chtěli si v lůžko

hrdiny chrabrého ducha, ač sami jsou zbabělé myslí.

Jako když uloží laň svá mlád'ata vylíhlá právě, sající, v houšť, v níž silný lev má bydliště svoje, sama pak po stráních běhá a úvalech porostlých travou, na pastvě, zatím co lev zas ve své se bydliště vrátě lani a mlád'atům jejím tam bídnou připraví zhoubu, podobně ženichům on kdys bídnou připraví zhoubu.

Kéž by jen, otče ty Zéve, i Athéno, kéž by jen Foibe, takým jsa, jakým býval, když na Lesbu vzdělaném dobře povstal a s Filomélovcem se do půtky o závod pustiv, o zem praštil jím prudce — i zplesali Achajci všichni. — Kdyby se Odysseus nyní, jsa takový, s ženichy potkal, všichni by rázem zašli, a chuť by jim k ženění zhořkla.

O tom, nač se mne ptáš, zač prosíš mne, nikdy ti jinou od pravdy odchylnou řeč bych neřekl, nezklamal nijak, nýbrž co mořský kmet, jenž nezná klamu, mi řekl, z toho ni jednoho slova ti zatajit nechci ni zakrýt.

Ač jsem pospíchal domů, mě v Agyptě zdrželi ještě bohové, neboť jsem dřív jim slavnostní úspěšné žertvy nevzdal, a bohové chtějí, by dbalo se příkazů jejich.

Na moři bouřlivých vln jest rozložen jakýsi ostrov v popředí aigyptské země, a zovou jménem jej Faros, tolik jsa od země vzdálen, co dutý koráb by za den ujel, když ostrý vítr jej pudí odzadu k spěchu!

Jest tam i vhodný přístav, kde strkají souměrné lodi se souše na mořskou tůň, když tmavé si nabereou vody.

Bozi mě po dvacet dní tam poutali. Neváli vůbec větrové vanoucí mořem, již všechněm korábům dutým po širém mořském hřbetě jsou průvodci při jejich plavbě.

Byl by mi došel už pokrm, a s ním též síla mých lidí, když vtom bohyně jakás, jež mořského starce je dcera, Prótea velmocného, mi pomohla, soucitem jata, Eidotheá, vždyť nejvíce v ní jsem probudil lítost.

S ní jsem potkal se sám, když chodil jsem opodál druhů,
kteří lovili ryby, kol ostrova chodíce stále,
na hroty křivých udic, když hlad jim žaludek týral.

Ona tu přistoupila ke mně a tato mi pravila slova:
,Bláhový's cizinče, člověk — až přespříliš — slabého ducha!
Či snad z úmyslu chabneš, a těší tě útrapy snášet? —

Kterak tu dlouhý čas již prodléváš! — Docela žádné
pomoci nemůžeš najít, a zmužilost druhů ti mizí!'

Řekla, já na její řeč jsem dal jí odpověď tuto:
,Jakkoli, božko, se zveš, já skutečnou pravdu ti řeknu,
já že tu proti své vůli jsem zdržován — nejspíš jsem bohy
nesmrtné urazil nějak, co sídlí na nebi širém.

Ty však říci mi rač — vždyť bohům všecko je známo —
kdo mě tu z bohů poutá a zdržuje v odchodu odsud.

Řekni, jak v rodnou se zem zas vrátím po rybném moři!'

Děl jsem, a bohyně jasná mi dala hned odpověď tuto:
,Cizinče, já ti to povím a zcela ti pravdivě řeknu:
Chodívá sem kýs mořský kmet, jenž neklame nikdy,
Próteus to, aigyptský bůh. Jest nesmrtný — jemu jsou všechny
mořské hlubiny známy a Poseidonu je poddán.

Ten jest, jakož se dí, můj otec a já jeho dcera.

Tohoto kdyby ses moh' tak zmocniti, nastraže léčku!

On by ti naznačil směr tvé cesty i dalekost její,
též jak v rodnou se zem zas dostaneš po rybném moři.
Také, kdyby sis přál, on řekne ti, živěný Diem,
co as v paláci tvém jest dobrého, co je tam zlého,
zatím co na dlouhé pouti, a obtížné, z domu jsi vzdálen.'

Řekla, já na její řeč jsem dal jí odpověď tuto:
,Ted' však řekni mi sama, jak nastrojít na kmeta léčku,
aby mi neušel nějak, mě zhlédna, neb z předtuchy předem,
neboť věc je to těžká, by člověk překonal boha.'

Děl jsem, a bohyně jasná mi ihned pravila toto:
,Cizinče, já ti to povím a skutečnou pravdu ti řeknu:
Kdykoliv Hélios bůh jest rozkročen nad středem nebes,
přijde sem mořský kmet, jenž v ničem se nemýlí nikdy,
pokryt jsa čeřivem temným, jež způsobí Zefyrův vítr.
Když pak vystoupí z vln, hned v duté sluji si lehne.

Tuleni hromadně spí kol Prótea, děti to krásné
bohyně zrozené v moři, když vystoupili ze sivé tůně,
odporný z mořských hlubin tam zápach vydechujíce.

Tam já zavedu tebe, jak Zora se objeví ráno,
pak tě tam položím k nim. Ty dobře si soudruhy vyber,
tři, jež nejlepší máš v svých lodí pokrytých pevně!
Každý ti čarovný čin teď povím tohoto starce:
Tuleně ze všech nejdřív si obejde kolem a spočte,
když pak je po pěti sečte a všechny je obhlédne zrakem,
lehne si do středu jich jak pastýř do stáda ovcí.

Jakmile shlédnete jej, jak na zem si ke spánku lehl,
hned pak na mysli mějte i statečnost ducha i sílu!

Držte ho, byť se i vzpíral a vymknout chtěl se vám z rukou!

Zkusí se ve všechno změnit, co na naší pozemské půdě
vůbec se rodí a hýbe — i ve vodu, planoucí oheň.
Vy však držte ho pevně a ještě ho tiskněte více!

Ale až konečně sám zas lidskou řečí se zeptá,
onen maje zas tvar, v němž zřeli jste k spánku ho lehat,
pak již násilí nechej, a můžeš starce zas pustit,
reku, a na to se zeptej, kdo z bohů asi tě stíhá,
též jak v rodnou se zem zas vrátíš po rybném moři.'

Řekla a vrhla se v tůň, jež velice zvlněna byla.

Já ale nazpět k lodím, jež ležely na břehu v písku,
kráčel, a po cestě té v mé hrudi se bouřilo srdce.

Ale když ke své lodi a k hladině mořské jsem sešel,
hned jsme si schystali jídlo, a noc již nastala božská.

Potom na břehu mořském jsme všichni si ulehli k spánku.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
u moře širokých drah jsem já již po břehu krácel,
k bohům vroucně se modle, a tři jsem soudruhy vedl,
k nimž jsem v podnicích všech měl největší důvěru vždycky.

Zatím se v mořský klín zas bohyně vnořila širý,
ze čtyř tuleňů kůže mi z mořských vynesla hlubin,
začerstva stažené všecky, a chystala nástrahu otci.
Potom na břehu v písku nám zřídívši ložiska čtyři,
na nás čekala sedíc.

Když přišli jsme k bohyni samé,
kázala lehnout si řadou a všecky nás oděla v kůže.

Hrozné bylo by nám v nich ležeti: strašlivý zápach
z tuleňů živených mořem nás týral záhubně všecky —
neboť kdopak by z nás chtěl ležet s obludou mořskou?

Nám však pomohla sama a výborný prostředek našla:
přineslat' voňavku božskou a pod nos ji každému dala,
která voněla libě a z oblud zmařila zápach.
Takto jsme s trpělivostí tam čekali po celé jitro.

Tuleni hromadně z vln pak vystoupli. Ti se tam všichni
potom skupili řadou a lehli si na břehu mořském.

V poledne vystoupil z vod sám kmet. Svě tuleně našed
tučné, obešel všecky a zase je spočítal přesně.

Nejdřív přičetl nás k těm netvorům, netuše pranic,
že by to nástraha byla, a sám pak lehl si k spánku.

S křikem jsme na něj se vrhli a starcovi rukama tělo
svírali.

Záludných lstí však stařec nepustil s myslí:

Ve lva s mohutnou bradou se nejdřív proměnil Próteus,
potom hadem se stal, pak pardálem, velikým kancem,

ve strom s vysokým listím neb v plynou vodě se měnil.
My však nezlomnou silou jej drželi, stateční v srdci.

Když však tohoto starce již úklady počaly mrzet,
tehdy se ujal slova a řekl mi otázku tuto:
,Kdo to jen, Átreův synu, ti z bohů tuto dal radu,
v nástrahách proti mé vůli, mě přistihnout? — Čeho si přeješ?‘

Řekl, já na jeho řeč jsem dal mu zas odpověď tuto:
,Starče, ty dobře to víš — proč vytáčkou na to se tážeš? —
Já tady dlouhý čas již prodlévám, docela žádné
pomoci nemohu najít, a zmužilost srdce mi mizí.
Ty však říci mi rač, vždyť bohům všecko je známo,
kdo mě tu z bohů poutá a zdržel mě v odchodu odsud,
řekni, jak v rodnou se zem zas vrátím po rybném moři!‘

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
,Ty's měl Diovi otci a veškerým ostatním bohům
krásné oběti vzdáti — a odplout, abys co nejdřív
plavbou po třpytném moři se do země otcovské dostal.

Neníť losem ti dáno, bys spatřil své milé a přišel
ve svůj výstavný palác a do své otcovské země,
leč že bys k Aigypťu vodám, té nebem živé řeky,
znova se vydal nazpět a svaté slavnostní žertvy
bohům nesmrtným vzdal, již sídlí na nebi širém,
potom ti teprv návrat, jež zamýšlíš, bohové dají.‘

Toto mi děl ten stařec, a moje se sklíčilo srdce.
Veleť, bych v aigypťskou zem zas poznovu po mlžném moři
odplul a dlouhou tu pout' zas vykonal, obtíží plnou.

Přec však jsem slova se ujal a řekl mu odpověď tuto:
,Kmete, to zajisté všecko, jak velíš, vykonám jistě.
Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
všechn-li achajský lid v svých lodích se bez škody vrátil,
kterých jsme, Nestor a já, tam nechali, plující z Tróje,

či kdos na lodi z nich snad trpkou zahynul smrtí,
aneb v náručí přátel, když ke konci přivedl válku.'

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
,Pročpak to, Átreův synu, chceš věděti? Netřeba tobě
znát to a zkoumati též mou vědomost — nemyslím totiž,
dlouho že bez pláče budeš, až všechno se úplně dovíš:
Mnozí zajisté z nich jsou zabiti, mnozí jsou živi.

Při svém návratu však dvě vladařů toliko zašlo
z Achaiův oděných kovem — vždyť bojů's byl účasten také.
Jeden kdes na širém moři je zdržován, zaživa ještě.

Aiás byl stížen zhoubou i s koráby o dlouhých veslech.
Nejdříve Poseidáón jej přihnul k vysokým Gýrám,
velkým to skalním tesům, a takto jej zachránil z moře.

Tak by byl ušel smrti, ač Pallas se horšila na něj,
kdyby byl nemluvil zpupně a nebyl tím velice zbloudil.
Tvrdit', že bez bohů, sám, z těch propastí unikl mořských.

Uslyšel Poseidáón, jak chlubná pronesl slova,
ihned trojzubce svého se rukama silnýma chopiv,
vrazil do gýrských skal, jež rázem rozštěpil ve dvě.
Skála tam zůstala sice, však do moře úlomek spadl,
na kterém Aiás seděl a před chvílí velice zbloudil.
V nesmírnou nesl jej tůň, jež nadmíru zvlněna byla.

Tak tam zahynul Aiás a v solné se utopil vodě.

Unikl sic tvůj bratr a vyhnul smrti se šťastně
na dutých korábech svých, byv zachráněn velebnou Hérrou.

Když však doplouti měl, již zakrátko, k strmému mysu
Maleiím, tehdáž bouř jej najednou přepadši prudká,
na rybné moře ho nesla, an z hluboka ze srdce vzdychal,
k hranicím oné země, kde míval Thyestés sídlo,
dřív, však Thyestův syn tam tenkrát, Aigisthos, sídlil.

Ale když potom i odsud se bezpečný jevil mu odjezd,

bůh jim dal příznivý vítr, a šťastně se dostali domů.

Ach, jak radosti pln zas vkročil na rodnou půdu!
Milenou vlast svou líbal a objímal, s očí mu hojně
kanulo vřelých slz, když, blažený, otčinu spatřil.

Zvěd, jenž na hlídce byl, jej zahlédl.

Postavil jej tam

Aigisthos, úskočný muž, jenž v odměnu za to mu slíbil
dát dva talenty zlata.

On rok tam bedlivě hlídal,
aby mu neprošel tajně a nesáhl k obraně rázné.

Zvěd šel do hradu rychle, by řekl to vladaři mužstva.

Ihned záludnou lest pak vymyslel Aigisthos na něj:
Dvanáct vybraných mužů, již v národě nejlepší byli,
v zálohu skryl, však připravit kvas zas poručil jinde.

Potom mu naproti vyjel, by přivítal Agamemnona,
Aigisthos s koni a vozy — však smýšlel hanebný úklad:
Vedl jej v dům, an netušil smrt, však potom ho zabil
při hodech, jako když býk jest usmrcen nad vlastním žlabem.
Neušel z králových druhů ni jediný, kteří s ním přišli,
neušel z Aigisthových — ti všichni tam v paláci padli.‘

Toto mi děl ten stařec, a moje se sklíčilo srdce.

Na písku sedě, jsem plakal, a duše má nepřála sobě
dál již na světě žítí a vidět sluneční světlo.

Když jsem se naplakal dosti a zoufale nazmítal v písku,
tu pak mořský kmet zas promluvil, neznalý klamu:
,Nechtěj už, Átreův synu, tak dlouho a trvale plakat,
poněvadž žádného konce tím nedojdem, nýbrž se pokus,
jak bys co nejdříve možná zas přišel v otcovskou zemi.
Bud' jej živého ještě tam zastihneš, nebo jej možná
Orestés zabije dříve, a ty pak bys ku pohřbu přišel.‘

Toto mi řekl ten stařec, a duch můj mužný a srdce,
ačkoli jsem byl truchliv, mi poznovu okřáli v hrudi.

Tu jsem se ozval takto a mluvil perutná slova:

„O těchto tedy již vím, však jmenuj mi třetího muže,
který, ještě jsa živ, jest na širém zdržován moři —
či by snad byl již mrtev? Chci slyšet to, jakkoli truchliv.“

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
„To jest Láertův syn, jenž bydlí v ithacké zemi.
Toho jsem na výspě zřel, jak prudké prolévá slzy,
v obydlí Kalypsy nymfy jsa poután proti své vůli.
Avšak není mu možno, by do země otcovské přišel:
nemát korábů s vesly, ni soudruhů, kteří by nazpět
po širém mořském hřbetě mu cestou průvodci byli.
Tobě však souzeno není, bys, vladaři živěný Diem,
v Argolsku, pastvišti koní, měl osudu dojít a zemřít:
v rovinu élysijskou tě nesmrtní bohové pošlou,
na samých hranicích země, kde rusý je Rhadamanthys.
Na ní smrtelný lid svůj život nejsnáze žije:
není tam sněhových vánic ni bouří ni lijáků prudkých,
nýbrž Zefyru dech tam hlasným ševelem vane,
posílán Ókeanem, by váním zchlazoval lidi,
ježto jsi Helenin manžel a Diovým zetěm jim sloveš.“

Řekl a vrhl se v tůň, jež velice zvlněna byla.

Já ale nazpět k lodím i s průvodci rovnými bohům
kráčel a po cestě té v mé hrudi mi bouřilo srdce.

Ale když k rychlé lodi a k hladině mořské jsme sešli,
hned jsme si schystali jídlo, a noc pak nastala božská.
Tu tedy k příboji moře jsme odešli k spánku si lehnout.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
nejdřív jsme na jasnou tůň své koráby s pobřeží stáhli,

potom jsme dávali stěžně i plachtoví v souměrné loďstvo, naposled vstoupili plavci a k veslovým kolíkům sedli, veslem zpěněnou tůň pak tepali, sedíce řadou.

Zas jsem v Agyptu vodách, té nebem živěné řeky, zakotvil koráby svoje a slavnostní úspěšné žertvy vzdal.

Když bohů hněv jsem smířil žijících věčně, rov jsem bratrovi zřídil, by navždy měl nezmarou slávu.

Skončiv to, plul jsem nazpět. I dali mi příznivý vítr bozi, již v otcovskou zemi mě narychlo poslali milou.

Ty však v paláci mém tou dobou ještě se pozdrž, až by as jedenáct dní neb dvanáct svou skončilo dráhu! Potom tě vypravím čestně a skvostné ti věnuji dary: koňů dám tré, dám hlazený vůz, pak ještě ti k tomu přidám překrásnou číš, bys, vzdávaje nesmrtným bohům oběti, na věčný čas měl také vzpomínku na mne.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto: „Nechtěj mne, Átreův synu, zde zdržovat po dlouhou dobu! Já sic po celý rok bych s radostí u tebe zůstal, aniž bych po svém domě a po matce pocítil touhu, neboť nadmíru rád tvé zprávy a hovory slyším, avšak mrzuti jsou již druhové, kteří mne v Pylu čekají, v posvátném městě — ty dlouho mě zdržuješ tady. Dar, ježž hodláš mi dáti, mi vzácným pokladem bude.

Koňů si v ithackou zem však nevezmu, nýbrž je tady nechám k okrase tobě: ty vládneš planině rovné, širé, kde jetele hojně i šáchoru, pšenice roste, samopše, ječmen bílý, jenž rodí široké klasy.

Nejsou však v Ithace louky ni široká rejiště koňská, jsou tam jen pastviny koz, však hezčí než pastviny koní.

Nemát' z ostrovů žádný, jenž kloní se k hladině mořské,
lučin a sjízdných míst, však nejméně Ithaka naše.“

Vladař mohutným hlasem se usmál po těchto slovech,
rukou jej pohladil vlídně a tuto mu odpověď řekl:
„Věru dle toho, cos děl, můj milený, z krve jsi dobré.
Změním ti tedy ten dar, vždyť mně to je úplně možno:
Z darů, jichž v paláci mém jest velké složeno množství,
ze všech ti nejvzácnější a nejhezčí darovat hodlám.
Měsidlo, umělé dílo, ti dám. — Jest z ryzího stříbra
celé, a okraj jeho je vrouben dokola zlatem,
Héfaistovo to dílo, mně zas je sídónský vladař,
vládky Faidimos dal, jenž do svého domu mě přijal,
když jsem zavítal k němu — a to teď tobě chci dáti.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Mezitím hodovnici šli do domu božského krále,
s sebou majíce ovce a mužů posilu, víno,
manželky závoju krásných jim chutné pak podaly chleby.

Tak tam skvostný hod byl strojen v králově domě.

Úklady ženichů

Ženiši za té doby se před domem Odysseovým
bavili házením disku a vrháním oštěpů lovčích
na půdě upěchované, kde zpupně si vedli i jindy.
Antinoos jen seděl a Eurymach podobný bohům,
ženichů náčelníci, svou chrabrostí nad jiné přední.

Tehdy se přiblíživ k nim syn Froniův, Noémón statný,
oslovil Antinoa a těmito slovy se tázal:

„Víme už, Antinoe, či dosud není nám známo,
z Pylu kdy písečného syn vládcův domů se vrátí?

Odplul tam na mé lodi, a teď je mi korábu třeba:
v prostorný élidský kraj mám přehlout — mámtě tam koně.
Dvanácte jest tam klisen, jež kojí mi robotné mezky,
divoké — jednoho z nich sem hodlám přivést a zkrotit.“

Řekl, ti užasli v mysli, vždyť nikdo z nich tušení neměl,
v Pylos že nélejský odplul. Spíš každý se domníval jistě,
někde že navenku jest buď s bravem neb s pastuchou vepřů.

Jemu zas Antinoos, syn Eupeithův, odvětil takto:
„Neklamnou pravdu mi řekni, kdy odešel, kteří šli spolu
z Ithaky vybraní mládci. — Či vlastní dělníci jeho
se sluhu vypluli s ním? — Též tohle by učinit mohl!

To mi též pravdivě řekni, chciť o všem zprávu mít přesnou,
zdali ti černou loď vzal násilím — proti tvé vůli —,
či's mu ji zapůjčil sám, když na tebe naléhal řečí!“

Noémón, Froniův syn, zas na to mu odvětil takto:

„Sám jsem mu dal svůj koráb — a copak by učinil jiný,
když by ho takový muž, jež útrapy týrají v duši,
žádal, tu odepřít prosbu by opravdu nesnadno bylo!
Mládci, již v našem lidu jsou po nás nejlepší ze všech,
odpluli s ním, já viděl jsem sám, jak jejich byl vůdcem
Mentor — neb nějaký bůh, jenž jemu byl podoben ve všem.
Tohle jen divno mi jest: já statného Mentora viděl
za jitra včerejší den, jak do Pylu na koráb vstoupil.“

Tak tedy Noémón pravil a odešel k otcovu domu.
Jim však zpupný duch byl naplněn oběma hněvem.

Ženiši přestali hráti a sedli si společně s nimi,
ke kterým Antinoos, syn Eupeithův, mluvit počal,
nevole pln, mrak zalil mu hrud', jež hněvem se mocně
plnila, strašný žár jak plamen z očí mu sálal:

„Proklatě! Troufalý čin byl proveden smělostí drzou
od Télemacha — ta cesta! — My myslili, že se mu zkazí.
Navzdor tolika nám — jen tak — ten chlapeček zmizel,
na moře koráb spustiv a nejlepší z lidu si vybrav! —

Ten nám zatopí ještě! — Však Kronovec samému jemu sílu měl zlomiti dřív, než dožil se tohoto věku!

Lod' však rychlou mi dejte a do ní veslařů dvacet, abych, až popluje z cesty, si v záloze počíhal na něj mezi skalnatým Samem a Ithakou v průlivu mořském, aby ta za otcem plavba se s koncem potkala smutným!"

Řekl, a všickni tu řeč hned schválili, každý byl pro to. Hned pak povstali z rady a v palác královský vešli.

Avšak Pénélopeia už dlouhou nebyla dobu neznalá záměrů těch, jež ženiši v mysli své snuli: všecko jí vyrazil Medón, jenž poslouchal úrady jejich, za dvorem paláce stoje, když uvnitř kuli své plány.

Ihned palácem kráčel, by řekl to Pénélopeii. Sotvaže vstoupil přes práh, hned pravila Pénélopeia: „Z které tě příčiny as sem poslali ženiši zpupní? Snad máš oznámit ženám, jež v paláci božského vládce slouží, by nechaly práce, a *jim* zas chystaly hody? Nikdy mne neměli chtítí — a vůbec se scházeti tady! Kéž by ten dnešní den již posledně, posledně jedli!

Vy se tu scházíte často a hojně mrháte jmění, statek to rozence mého, tak moudrého!

Copak jste nikdy neslechli od otců svých, když ještě jste bývali malí, jaký Odysseus býval, když obcoval s vašimi otci? Nečinilť nikomu křivdy ni slovem nikdy ni skutkem v lidu, jak u božských králů to nezřídka obyčej bývá: k jednomu chovají hněv, však druhého milují zase. On však vůbec nikdy se nechoval k nikomu zpupně.

Špatně však smýšlení vaše a řádění mrzkosti plně patrné jest — však za dobrý čin pak vděčnosti není.“

Rozumný hérold Medón jí na to dal odpověď tuto:
„Kéž by jen, královno moje, to vrcholem neřestí bylo!
Naopak! Mnohem horší a hroznější úmysl jiný
ženiši mají v mysli — kéž Kronovec zabrání tomu!
Samého Télémachu chtí ostrým zabiti kovem,
až by se vracel domů!!

Ont' odplul po otci pátrat
do Pylu posvátného a odtud do skvělé Sparty.“

Řekl, a v okamžik ten jí kolena klesla i srdce,
ztratila na dlouhý čas svůj hlas, slz přival jí zalil
oči, a řeč, již chtěla jim dát, jí uvázla v hrdle.

Po chvíli nabyla řeči a řekla mu odpověď tuto:

„Medonte, pročpak mi syn můj odešel? Vstupovat přece
v koráby rychlé v plavbě on nemusil! — Lodi se mužům
stávají mořskými koni a jezdí dalekým mořem.
Má-li i jeho snad jméno být smazáno z paměti lidstva?“

Rozumný hérold Medón jí na to zas odvětil takto:

„Nevím, zda nějaký bůh jej ponukl, či ho snad jeho
vlastní pobídl duch plout do Pylu, aby tam pátral
po otci, zdali se vrátí, či kterou smrtí byl stížen.“
Tak tedy promluvil hérold a odešel vládcovým domem.

Duch jí v mučivý bol byl zahalen, neměla síly,
aby si na židli sedla, ač mnoho jich po domě bylo,
nýbrž sedla si na práh a v komnatě stavěné pracně
počala žalostně lkát — kol kvílely služebné ženy,
co jich po domě bylo, i mladé věkem i staré.

K nim pak, hlasitě lkajíc, se ozvala Pénélopeia:

„Poslyšte, milé služky! Mně nejvíc dal Olympan strastí
ze všech, co zrozeny byly a vyrostly zároveň se mnou.

Nejdřív jsem ztratila muže, tak vzácného, hrdinu lvího,

který z Danaů všech svou zdatností nejvíce proslul,
vzácného, jehožto slávy střed Argu i Hellas jsou plny,
teď zas milý můj syn byl prudkými odnesen vichry
bez slávy z paláce mého a nikdo mi neděl, že odjel.
Ukrutné! — Copak ni vám ten nápad nepřišel žádné,
aby mě vzbudila ze sna, ač dobře jste věděly o tom,
kdy on k černé lodi se z domova odebral duté?

Kdybych to zvěděla tenkrát, že zamýšlí takovou cestu,
byl by tu najisto zůstal, byť velice na cestu kvapil,
nebo by mrtvolu mou byl v paláci opustit musil.

Honem některá z vás sem starého Dolia pozvi,
sluhu, ježž otec mi dal, když k vám jsem z domu se brala,
který mi stromový sad teď pěstuje, aby co nejdřív
podrobně, přisedna k němu, to starému Láertu řekl,
zdali by ve svém duchu si vymyslíl nějakou radu,
z venkova do města přišel, by u lidu stýskal si na ty,
kteří chtějí zahubit jeho i potomka Odysséova!“

Na to zas pěstounka milá jí pravila, Eurykleia:
„Na místě, děvuško milá, mě tvrdým probodni mečem,
nebo mě nechej v domě — již nemohu dál ti to skrývat!
Já jsem věděla všecko a dala mu, začkoli žádal,
jídlo a libé víno, však přiměl mě k přísaze velké,
dřív že ti neřeknu nic, než dvanáctý den by se zjevil,
lečže ho pohřešíš sama a uslyšíš, že se ti vzdálil,
ježto by žalostný pláč tvé krásné zohyždil tváře.

Teď však se umyj v lázni a čisté roucho si vezmi,
vystup v komnatu horní a s tebou tvé služebné ženy,
bohyni Athénu vzývej, jež bouřného Dia je dcera!
Ta by jej ovšem potom i od smrti zachránit mohla.

Kmeta, jenž ztýrán už jest, však netýrej! — Nemyslím totiž,
že by se Láertův rod byl nadobro blaženým bohům
zprotivil. Některý přec z nich zůstane, kdo by měl vládu

nad domem s vysokým krytem a žírnými navenku poli.“

Takto jí ztišila nářek a zdržela od pláče oči.

Ona se umyla v lázni, a čisté roucho si vzavši,
vystoupila v komnatu horní, i její služebné ženy.

V košík si nabrala zrní a vzývala Athénu takto:

„Vyslyš mě, Nezmožitelná, ty Kronovce bouřného dcero,
jestliže v paláci svém můj důvtipný Odysseus někdy
tučné ze stehen maso ti spálil z ovce a tura,
na to si nyní vzpomeň a milého syna mi zachraň,
od nás ženichy odvrát', již zlé jsou zpupnosti plni!“
Řekla a zalkala hlasně, a Pallas vyslechla prosbu.

Ženiši náramný křik vtom spustili v komnatě stinné.

Takto pak pravil ten onen z těch mládců zpupnosti plných:

„Kněžna, již mnozí chtějí, již jistě nám veselku chystá,
avšak tušení nemá, že synu jest připraven zánik.“

Tak tam mluvil ten onen, však nevěděl, jak se to stalo.

Ale tu Antinoos se ujal slova a pravil:

„Zběsilci, hled'te se přec těch zpupných varovat řečí,
naprosto všech, sic někdo tu věc jim vyzradí dovnitř!

Teď již povstaňme s místa a proved'me, potichu hezky,
záměr, který se nám byl na mysli zalíbil všechněm!“

Pravil a dvacet mužů, těch nejlepších, zvolil si ze všech.

Na mořský břeh pak vyšli a k rychlému korábu svému,
nejdřív na mořskou tůň svůj koráb s pobřeží stáhli,
potom dávali stěžeň a plachtoví do lodi černé,
načež pletivem z kůže si kvapili přivázat vesla,
činíce patřičně všecko, a bílé napjali plachty.

Zbraň pak na rychlou loď jim přinesli druhové statní.

Konečně spustili kotvy. Pak na břeh vystoupili sami, na němž požili jídla a čekali na příchod šera.

Moudrá Pénélopeia však zatím v hoření síni ležela na lůžku lačná a nechtěla jídla ni pití, strachem, zda hrdinský syn jí unikne hrozící smrti, či snad zahyne lstí těch ženichů nadmíru zpupných.

Jako as přemýšlí lev, byv sevřen zástupem lovců, obavy pln, když nástražný kruh kol něho se úží, nejinak úzkosti plnou ji pojal sílivý spánek: usnula, klesnuvši zpět, když všechny jí ochably údy.

Pallas jiskrných zraků zas jiný si smyslila záměr: Stvořila lidský přízrak a Ithímě podobný vzrůstem, dceři to Ikariově, jenž chrabrým hrdinou býval. Byla to Euméla choť, jenž bydlil v thessalských Ferách.

Do domu božského vládce jej poslala bohyně Pallas, přimět Pénélopeiu, jež žalem hlasitě štkala, aby již nechala nářku a kvílení plného pláče.

Přízrak se protáhl v jizbu dle řeménku závory dveřní, stanul nad její hlavou a tato k ní promluvil slova: „Pénélopeio, ty spíš, jsouc v milém truchliva srdci! Bohové žijící blaze to nechtí dopustit ani, aby ses rmoutila takto a plakala, vždyť se ti ještě vrátit může tvůj syn, jenž bohům viníkem není.“

Moudrá Pénélopeia mu dala zas odpověď tuto, ačkoli ve snové bráně se v libý nořila spánek: „Copakže přišla jsi k nám, má sestřičko? — Nikdy přec jindy nechodíš sem, vždyť daleko nás jest obydlí tvoje. Ty mě teď zveš, bych nechala běd, své žalostné trýzně, nesmírné, kterou se trápím i ve svém srdci a v mysli. Nejdřív jsem ztratila muže, tak vzácného, hrdinu lvího, který z Danaů všech svou zdatností nejvíce proslul,

vzácného, jehožto slávy střed Argu i Hellas jsou plny.
Teď můj milý syn zas na duté lodi mi odplul,
mladistvý hoch, jenž činů i slov jest nezkušen ještě.
Pro něho běduji víc než pro ztrátu manžela svého,
pro něho všechna se třesu a obávám, že ho cos potká,
aťsi už u lidí těch, k nimž odešel, aťsi už v moři.
Vždyť má nepřátel mnoho, co na něho úklady strojí,
chtíce ho zabít dřív, než do země otcovské přijde.“

Na to pak mlhavý přízrak jí odvětil těmito slovy:
„Vzmuž se, a docela nic v své mysli se nelekej příliš!
Taková průvodčí přec jej provází, jakou i jiní
mužové chtěli by mít svým průvodcem, neboť to může,
Pallas to Athénská sama, s tvým kvílením útrpnost majíc.
Nyní mě poslala sem, bych poselství toto ti řekla.“

Moudrá Pénélopeia jí na to zas odvece takto:
„Jestliže's bohyně vskutku a slyšela's výpověď božskou,
nuž pak zprávu mi dej též o mém ubohém muži,
je-li kde na živu ještě a vidí sluneční světlo,
či již podlehl smrti a sešel v Hádovo sídlo!“

Na to pak mlhavý přízrak jí odvětil těmito slovy:
„Nemohu o tvém muži ti podat zevrubnou zprávu,
zdali je mrtev, či živ — jest nehezké do větru mluvit.“

Řekl a unikl ven ten přízrak závorou dveřní,
mizeje ve vzdušných vancích.

I procitla ze spánku náhle
rozenka Ikariova, a milé jí okřálo srdce,
že tak významný sen k ní přikvačil v temnotě noční.

Ženiši do lodi vešli a vlhkou se plavili drahou,
myslíce na kvapnou smrt, již chystali Télémachovi.

Jakýsi skalný ostrov jest rozložen uprostřed moře
mezi skalnatým Samem a Ithakou, uprostřed obou,
Asteris, nevelký sic, však po obou ostrova stranách
ochranné zátoky jsou.

Tam Danajci číhali na něj.

NÁVRAT ODYSSÉŮV

ZPĚV V

Odyseus odplul od nymfy Kalypsy k Faiékům

Zora již od vznešeného se zdvíhala Títóna s lůžka,
nesouc věčným bohům i lidem smrtelným světlo.
Bozi, již sešli se k radě, a sedli si, ve středu jejich
vysoko hřmící Zeus, jenž moc má největší ze všech.
Athéna množství běd jim líčila Odysseových,
vzpomněvši na něj — ji hnětlo, že dosud je v nymfině sídle:
„Zéve i ostatní bozi, již žijete věčně a blaze,
nikdy ať není už laskav a nejedná něžně a správně
žezlem vládnoucí král, ať po právu nejedná nikdy,
nýbrž ať vždycky je zlý, ať páchá surové skutky,
božského Odysseá když žádný pamětliv není
z národa, nad nímž vládl a vlídným otcem mu býval.
On teď na výspě mešká a kruté útrapy snáší
v obydlí Kalypsy nymfy, jsa poután proti své vůli.
Nijak není mu možno, by do země otcovské přišel,
nemát korábů s vesly ni soudruhů, kteří by cestou
po širém mořském hřbetě mu jistými průvodci byli.
Teď zas ženiši dychtí, by milého syna mu skláli,
až by se vracel domů.

Ten odplul po otci pátrat
do Pylu posvátného a odtud do skvělé Sparty.“

Kronovec, sběratel mraků, jí odvětil těmito slovy:
„Jaká to, dítě, ti řeč teď vyklouzla z ohrady zubů?!
Nebyl-li úmysl ten kdys vymyšlen od tebe samé,
jednou že Odyseus přijde a všechny ty ženichy ztrestá?
Ty teď, věc ti to snadná, buď synovi vůdkyní zručnou,

aby se vyhnul zkáze a do země otcovské přišel,
oni pak na lodi své ať nazpět zas odplují domů!“
Řekl, pak oslovil Herma a k milému synovi pravil:
„Herme — ty také jindy mi býváš po každé poslem —
Kalypse pletenců krásných jdi říci mou nezvratnou vůli,
že se již do vlasti své má ztužilý Odysseus vrátit,
nikým ze smrtných lidí ni z bohů provázen nejso,
na voru sroubeném pevně, byť hojně útrapy snášel.
V Scherii, hrudnatou zem, v den dvacátý mohl by připlout,
do země faiéckých mužů, již rodem blízcí jsou bohům.
Tito pak rádi ho přijmou a poctí ho, jako by bůh byl,
potom na lodi své jej pošlou do milé vlasti,
hojnost zlata i bronzu, i roucha mu přidají darem,
tolik, co v samé Tróji by Odysseus nedobyl nikdy,
byť se i ve zdraví vrátil a dostal z kořisti podíl.
Neboť je losem mu dáno, by spatřil své milé a přišel
v dům svůj s vysokým stropem a do své otcovské země.“

Domluvil. Argův vrah byl poslušen, průvodce Hermés.
Ihned na obě nohy si uvázal opánky krásné,
božské, ze zlata celé, jež nosí ho nad vlhkou drahou
jakož i nad širou zemí — i lítá s vanutím větru.
Pak vzal kouzelný prut, jímž lidem podle své vůle
bdícím uspává oči a jiné zas ze spánku budí.
Prut ten tedy měl v rukou a vznášel se Argovrah silný.
Přeletěl píerskou zem, pak shora se na moře spustiv,
odkvapil po vlnách mořských, jsa roven rackovi ptáku,
který při lovu ryb, když z hrozných hlubin je lapá,
v mořské nezmorné tůni si husté peruti smáčí.
Tomu byl podoben bůh, když kráčel po četných vlnách.

Ale když oné výspy už dospěl v končinách dálných,
vystoupiv od mořských vod bůh Hermés na suchou zemi,

přišel až k velké sluji, v níž měla své obydlí nymfa
Kalypsó pletenců krásných, již zastihl v jeskyni právě.

Oheň vysoko plál tam s ohniště, do dálky vůně
z pěkných cedrových polen a z jalovce ostrovem páchla,
jak tam na krbu plála — a bohyně, při stávku chodíc,
tyčí ze zlata tkala a libým zpívala hlasem.

Po stranách jeskyně té byl lesík rostoucí bujně,
osiky, olšové stromy a cypřiše líbezně vůně.
Ptákové širokých křídel tam hnízdili na větvích stromů,
byli to kalousi, sýci i havrani jazyků dlouhých,
mořští, jimž jedině lov jest obvyklý na moři širém.
Tamtéž při duté sluji se vinné révové pjalo,
dokola, pěstěné bujně, a kypělo plnými hrozny.
Byly tam praménky čtyři, hned za sebou — voda jak křišťál,
řadou poblíže sebe, a každý směřoval jinam.
Měkké fialek louky a miřku bujely tamo,
kolkolem. — Tam by i bůh byl nadšen, kdyby tam přišel,
vida tu veškerou krásu, a ve své duši by zplesal.

Stanuv tam, velice žasl vrah Argův, průvodce Hermés.
Když pak všemu se dost již ve své nadivil mysli,
vskočil v prostornou sluj bůh Hermeiás.

Na první pohled

Kalypsó, bohyně jasná, jej poznala, sotva ho zhlédla,
neboť bohové věční si navzájem neznámí nejsou,
nikdy, byť některý z nich měl daleko obydlí svoje.
Chrabrého Odysseá však nestihl ve vnitru sluje,
neboť na břehu seděl a naříkal, na němž i jindy
slzami, sténáním žalným a bolestmi rozrýval srdce,
za mořskou nezmornou tuň pln pláče se dívaje často.

Kalypsó, bohyně jasná, se tázala průvodce Herma,
na křeslo skvostné a lesklé jej vyzvavši dříve si sednout.
„Copakže přišel's ke mně, ó Hermeie se zlatým prutem,
milý a hodný úcty, vždyť ve zvyku nemáš sem chodit.
Pověz, co na mysli máš, mé srdce mi velí to splnit,
jestliže mohu to splnit a vůbec to splnit je možno.
Avšak dříve pojd' dál, bych dala ti jídlo a pití!“
Toto mu bohyně řekla a stolek před něho dala.
Pil tedy s chutí a jedl vrah Argův, průvodce Hermés.

Když pak už pojedl dosti a pokrmem občerstvil ducha,
tehdy se ujal slova a řekl jí odpověď tuto:
„Ptáš se mne, bohyně boha, proč přicházím. Nuže, já tedy
všecko, jak káže mi pravda, ti vyložím — vždyť mi to velíš.
Kázal mi Zeus sem jít — však velice nerad to dělám:
Kdopak by probíhal rád tak rozsáhlou hladinu solnou?
Neníť tu nablízku měst, v nichž lidé dávají vždycky
bohům oběti svaté a vybrané slavnostní žertvy.
Avšak naprosto nelze, by jiný některý z bohů
rozkaz bouřného Dia buď přešel neb přivedl nazmar.
Jest prý u tebe muž, jenž nejvíc je neštěstím stíhán
ze všech těch, již válčili kdys kol trójského města
po devět let, však v desátý rok, v němž zbořili město,
nazpět plující domů, se rouhali Athéně těžce,
ta pak zuřivý vichr a dlouhé vzbouřila vlny.
Ostatní druhové zdatní mu tenkrát zhynuli všichni,
jeho sem zavál vítr a bouřná přihnala vlna.
Nyní káže ti Zeus, bys hned jej pustila odsud,
neboť mu souzeno není, by zemřel daleko přátel,
nýbrž je losem mu dáno, by spatřil své milé a přišel
v dům svůj s vysokým krytem a do své otcovské země.“

Kalypsó, bohyně jasná, se zděsila nad těmi slovy.
Potom se ozvala takto a pravila perutná slova:
„Jak jste vy bohové zlí, jak závistní, nejvíce ze všech,
majíce bohyním za zlé, že s lidskými muži se snoubí,
jestliže někoho z nich svým mužem zjevně si zvolí!
Zora když Óríóna si zvolila růžovoprstá,
též jste jí nepřáli toho, vy bohové žijící blaze,
až pak na Ortygii ctná Artemis zlatotrúnná
žití ho zbavila v ráz, svým libým ho střelivši šípem.
Tak když s Íasiónelem kdys Démétér kadeří krásných
vstoupila v družný styk, když podlehla milostné touze,
na nivě orané třikrát — tu nebyl neznalý dlouho
věci té Zeus, jenž usmrtil jej svým zářivým bleskem.
Teď zas se horšíte na mne, že muž dlí smrtelný u mne.

Toho jsem spasila já, když seděl na trámu lodním,
samoten, protože Zeus lod' rychlou zářivým bleskem
srazil mu doprostřed moře a rozbil ji v zvlněných vodách.
Ostatní druhové zdatní mu tenkrát zhynuli všichni,
jeho sem zavál vítr a bouřná přihnala vlna.
Toho jsem hostila já, jej pěstila, říkajíc často,
že mu chci nesmrtnost dáti a mladost po všechny časy.

Inu, když naprosto nelze, by jiný některý z bohů
rozkaz bouřného Dia buď přešel neb přivedl nazmar,
může si jít, když Zeus jej pobízí k tomu a pudí
na mořskou nezmornou pláň — však průvod mu nemohu dáti.
Nemámť korábů s vesly ni soudruhů, kteří by cestou
po širém mořském hřbetě mu na lodi průvodci byli.
Ráda však radu mu dám — též ničeho tajit mu nechci,
jak by se úrazu vyhnul a do země otcovské přišel.“

Na to jí Argův vrah zas pravil, průvodce Hermés:
„Tak jej tedy už propusť a strachuj se Diova hněvu,
sic by se rozpálil zlostí a na tebe zanevřel proto!“
Tato k ní promluvil slova a odešel Argovrah silný.

Kalypsó, vznešená nymfa, pak spěchala k chrabrému reku, neboť to Diův byl vzkaz, jež slyšela od Herma právě. Seděl na břehu zas, jak shledala. Nikdy mu oči od slz nebyly suché, a věk se mu rozplýval sladký v tesknotě po milé vlasti — již neměl záliby v nymfě.

Ovšem za nočních dob byl s nymfou, donucen k tomu, v její jeskyni duté a lehal s ní — chtějící nechtě. Zato však po celý den pak na skalách seděl a březích, slzami, sténáním žalným a bolestmi rozrýval srdce, za mořskou nezmornou pláň pln pláče se dívaje stále.

Kalypsó, bohyně jasná, tu přistoupila k němu a řekla: „Ubohý, již mi tu nelkej a života svého si nenič, poněvadž opravdu již mám úmysl vypravit tebe.

Nuž, teď sekyru vezmi a dlouhá hled' porazit dřeva, spoj si je v široký prám, dvě pokrovů připevni k němu, nahoře, aby tě moh' tak po mlžném unášet moři! Já pak jídlo a vodu a rudé do voru víno v hojné míře ti dám, což najisto zbaví tě hladu. Také tě oděju v šaty a pošlu ti zezadu vítr, abys beze všech ztrát zas do země otcovské přišel — budou-li bohové chtít, již sídlí na nebi širém, kteří mocnější jsou než já jak v mysli, tak v činu.“

Zděsil se Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál. Potom se ozval takto a pravil perutná slova: „Jinou to, bohyně, věc máš na mysli, nikoli průvod, když mě tu projíždět zveš — jen na prámu — propasti mořské hrozné, obtíží plné — vždyť nejezdí jimi ni lodi souměrné, rychlé v plavbě, když těší se z Diova větru. Já bych proti tvé vůli si netroufal vstoupiti na prám, nemáš-li odvahy k tomu, bys vyřkla mi přísahu velkou, ty že mi pohromy zlé již nehodláš způsobit jiné.“

Kalypsó, bohyně jasná, se usměje výroku tomu,
pohladí hrdinu rukou a takto se vysloví k němu:
„Jaký's to ferina člověk! Ty daremných myšlenek nemáš!
Jaké to nyní slovo ti na mysl připadlo říci!
Svědkiem budiž mi Země i širá nebesa shůry,
jakož i styžský proud, jenž dolů stéká a bývá
příisahou nejděsnější a největší blaženým bohům,
jiné že pohromy já teď nemíním vymýšlet tobě,
nýbrž že na mysl chovám a stanovím, co bych i sobě
samé chystala též, jsouc takou stížena tísní,
neboť i můj přec duch jest spravedliv: nechovám v prsou
železné srdce ni já, než plné soucitu s druhým.“

Tak tedy pravila k němu a napřed kráčela nymfa
chvatně, a Odysseus hned šel bohyni Kalypse v patách.
Kráčeli v dutou sluj jak nymfa, tak smrtelný člověk.
Tam pak si na onu židli, s níž předtím zvedl se Hermés,
sedl, a všeliká jídla mu ihned nosila nymfa,
jaká smrtelným lidem se dávají k jídlu a pití.
Sama však Odysseóvi si božskému naproti sedla,
jí ale ambrosii a nektar nosily služky.
Po jídlech předložených a schystaných zvedali ruce.

Když pak už okřáli dost jak jídlem, tak také pitím,
Kalypsó, bohyně jasná, tu počala mluvit takto:
„Zchytralý Odysseé, ty z Láerta vládyko jasný,
chceš tedy opravdu domů a do milé otcovské země
odejít — nyní — a hned? — Nuž šťastnou cestu i takto!
Kdybys na mysl měl jen tušení, kolik ti strastí
losem dáno je nést, než do země otcovské přijdeš,
tady bys zůstal se mnou a střehl bys obydlí toto!
K tomu bys nesmrtným byl. — Však ty jen spatřiti dychtíš
manželku. — Po této jen den ze dne si roztoužen stále!
Já přec pyšnit se mohu, že nejsem horší než ona

vzrůstem ni postavou svou, vždyť nijak se nesluší přece,
aby snad o vzrůst a krásu se bohyně s ženami přela!“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Nerač pro tuto věc být hněvivá, vznešená nymfo!
Sám přec předobře vím, oč moudrá Pénélopeia
krásou a velikostí svou jest pozadu naproti tobě,
vždyť jen smrtelná jest, tys nesmrtná, nestárnoucí.
Ale i tak bych chtěl, den ze dne jsa roztoužen stále,
opět přijít domů a spatřit den návratu svého.

Kdyby mě některý bůh zas potápěl na moři třpytném,
snesu to ve hrudi své — můj duch zná útrapy snášet.
Vždyť již přemnoho běd jsem vytrpěl, přemnoho zkusil
v bojích a v mořských vlnách — ať přidá se k tomu i toto!“

Řekl, i zapadlo slunce a nastal večerní soumrak.
Oni tu dovnitř vešli a v zákoutí jeskyně duté
spolu se kochali láskou a pospolu u sebe byli.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
ihned sukni a plášť vzal na sebe Odysseus slavný,
sama však vznešená nymfa se oblekla v bělostnou řízu,
velkou, jemnou a lepou, a pás kol boků si dala,
krásný, skvoucí se zlatem, a na hlavu vzala si závoj.
Potom hned Odysseovi již chystala chrabrému průvod:
Dala mu sekyru velkou a bronzovou, do ruky vhodnou,
broušenou s obou stran. V té sekyře topůrko bylo
z olivy, velice krásné a do ucha vražené pevně.
Teslici hladkou mu dala a potom vedla ho cestou
ostrovem na kraj břehu, kde vysoké strměly kmeny,
osiky, olšové stromy a do nebe rostoucí jedle,
dávno už oschlé a zprahlé, by vodou lehce mu pluly.
Když mu byl ukázán břeh, kdež vysoké strměly kmeny,
Kalypsó, bohyně jasná, zas odešla v obydlí svoje.
On pak porážel dřeva, a rychle šlo kupředu dílo.

Dvacet jich porazil celkem a sekyrou osekál všecky,
potom je přitesal zručně a srovnal přímo dle šňůry.

Zatím mu nebozez též tam přinesla bohyně jasná,
jímž si je navrtal všecky a těsně je vespolek spojil.
Kolíky potom a hřeby svou pramici Odysseus sbíjel.

Jakou si vyměří muž, jenž v tesařské práci je zběhlý,
podlahu v nákladní lodi, jež velmi je veliké šířky,
takový široký prám též Odysseus vyrobil sobě.

Potom postavil žebra a s břevny je spodními spojil,
dlouhá poboční břevna pak přibiv, dílo své skončil.

Do prámu hotovil stěžeň a ke stěžni příhodné rahno,
načež si zhotovil rek též kormidlo k řízení prámu.

Konečně vrbovým proutím jej ucpal dokola celý
naproti příboji vln, pak hojně nastlal tam listí.

Kalypsó, bohyně jasná, mu zatím přinesla plátno,
aby si zhotovil plachty — i tyto si udělal zručně.

Obratě, ráhenní lana i táhla si uvázal v prámu,
načež na jasnou tůň jej konečně pákami spustil.

Čtvrtý právě byl den, když všecko již hotovo bylo,
pátého Kalypsó jasná jej se své pouštěla výspy,
lázeň zříditi mu davši a v roucho jej oblekši vonné.

Potom bohyně jasná mu na prám dala dva měchy,
jeden byl s tmavým vínem a druhý, veliký, s vodou,
vítr pak lahody plný, a příznivý, poslala za ním.

Rozepjal Odysseus slavný své plachtoví, těše se z plavby,
potom si na prám sedl a kormidlem v běhu jej řídil,
zručně, a na jeho víčka se nikterak nesnášel spánek.

Stále jen k Boótu hleděl, jenž pozdě se k západu chýlí,
k Pléjadám, k Medvědu zřel, jenž Vůz též nazýván bývá,

točí se na témž místě a zíraje na Óríóna
koupelí Ókeanových sám jediný účasten není.

Kalypsó, bohyně jasná, mu velela souhvězdí toto
pořád nalevo mít, až mořem plavit se bude.
Celých sedmnáct dní již hladinou mořskou se plavil,
ale v den osmnáctý se stinné mu zjevilo horstvo
faiécké pevniny v místech, kde pro něj nejbližší byla. —
Jakoby nějaký štít tam spatřil na mlžném moři.

Vtom jej Zemětras mocný, když vracel se od Aithiopů,
s vrchů solymských spatřil, už zdaleka. Zhlédl jej totiž,
právě když po moři plul.

Bůh vzkypěl prudčeji v duši,
zakýval božskou hlavou a pravil ke svému srdci:
„Aj — již pochyby není, že jinak se rozhodli bozi
o něm, zatím co já jsem prodléval u Aithiopů.
Blízko již faiécké země je bezmála, kdež mu je dáno
z velkého osidla béd být vyproštěn, které ho tísní.
Avšak ještě, jak mním, jej sdostatek proženu strastmi!“

Řekl a sháněl mračna a širé rozbouřil moře,
trojzubec do ruky vzav. Pak vzbuzoval všemožné vichry
kdejakých bouřných větrův a úplně zahalil mračny
zároveň moře a zemi, a s nebe se prostřelo temno.
Euros srazil se s Notem i s Zefyrem dujícím ostře,
s Boreem, jasným větrem, jenž válí veliké vlny.

Tenkráté Odysséu i kolena klesla i srdce,
potom však, úzkosti pln, děl ke své zmužilé duši:
„Běda, já ubohý člověk! Co stane se konečně se mnou? —
neboť velmi se bojím, že pravdu mi bohyně děla:
řekla, že v příboji vln, než do země otcovské přijdu,
zkusím přemnoho strastí — a teď se to splňuje všecko!
Do jakých Kronovec chmur teď širá nebesa halí!
Kterak rozbouřil moře, a jaké ženou se vichry
kdejakých bouřných větrů — má náhlá zhouba je jistá.

Tříkrát Danajci blazí — a čtyřikrát —, zhynulí tehďáž
k libosti Átreovců tam v širé krajině trójské!
Tam jsem s nimi i já měl zhynout a osudu dojít
v onen zajisté den, v němž největší Trojanů počet
po mně své oštěpy metal kol padlého Péléovce.
Byl bych tam pohřben býval a slávu by hlásali o mně.
Ted' však mi souzeno jest, bych zhynul žalostnou smrtí!“

Řekl, vtom seshora v prám proud velké vlny mu vrazil,
hrozně se přivaliv na něj, že prám se mu zatočil vírem.
Daleko v tůň byl vymrštěn sám — vtom kormidlo prámu
rázem vypustil z rukou, a stěžeň mu rozlomil v půli
větrů strašlivý svár, jež zuřivě vrhly se na něj.
Také ráhno i s plachtou mu daleko sletělo v moře.
Sám pak po drahý čas byl zatopen, nemoha dlouho
z velkého návalu vln zas na povrch vody se dostat,
poněvadž tížil ho šat, ježž dala mu Kalypsó jasná.
Pozděj se přec zas vynořil z vln, z úst vyplivl vodu
mořskou odporné chuti, jež proudem mu crčela s hlavy.
Ale ni tak svůj prám, byť stísněň, nepouštěl s mysli,
nýbrž pustil se za ním, a ve vlnách mořských jej chopiv,
do středu jeho si sedl, by konečné smrti se vyhnul.
Prám pak přívalem vln byl smýkán semo i tamo.

Jako as severní vítr v čas podzimu bodláčím smýká
plání, a bodláčí přec, jsouc sepjato, na sobě visí,
nejinak od větrů prám byl smýkán semo i tamo.
Jednak jím pohodil Notos, by Boreás v tůni jím zmítal,
nebo jej opustil Euros, a Zefyros mořem jej honil.

Zatím však Leukotheé jej spatřila, Kadmove dcera,
Ínó půvabných kůtků, kdys mluvící smrtelná žena —
nyní se v bouřných vlnách jí od bohů dostalo pocty.
Ta s ním útrpnost měla, když takto byl v útrapách zmítán.

Letem jak vodní pták z vln mořských vznesla se vzhůru,
na prám sroubený pevně si sedla a toto mu řekla:
„Copakže, ubohý muži, tak hrozně se na tebe hněvá
Zemětras Poseidáón, že tolik ti působí útrap?
Avšak tě nezničí přece, byť sebe víc o to se snažil.
Ty to teď udělej takto, vždyť nemoudrým býti se nezdáš!
Svlékni si tuhleten plášť, svůj prám nech zmítati větrům,
pluj pak rukama svýma a přičiň se, aby ses dostal
mořem k faiécké zemi, kde vyváznout losem ti dáno.
Tu máš! Tuhletu roušku si pod svá podestři prsa,
božskou, a neměj strachu, že utrpíš něco neb zhyneš.
Avšak až rukama svýma se pevně dotekneš země,
opět roušku si odvaž a v moře ji brunátné vrhni
opodál s pevné země a přitom stranou se odvrát!“

Toto mu pravila Ínó a do rukou dala mu roušku,
sama pak vrhla se v tůň, jež velice zvlněna byla,
podobna vodní lysce, a vlna ji přikryla tmavá.

Přemýšlel Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
potom však, starostí pln, děl ke své zmužilé duši:
„Jenom ať nějakou lest zas někdo mi nechystá z bohů,
když mi tu dává rozkaz, bych sešel se svého prámu!
Dosud však nemám chuť být poslušen: ve velké dálce
suchou jsem zahlédl zemi, kde pravil, že vyváznout mohu.
Spíše to udělám takto — a to se mi nejlepším jeví —:
Dokud prámové trámy mi kolíky spojovat budou,
potud na prám budu a vytrvám, snášeje strasti,
teprv až příval vln můj prám by mi roztrřštil zcela,
potom bych teprve plul — nic lepšího nelze si smyslit.“

Co on přemýšlel takto i ve svém srdci i v mysli,
Zemětras Poseidáón naň vzbouřil velikou vlnu,
klenutou, hroznou, těžkou, jež vrazila do prámu prudce.

Jako as hromádku plev kdys prudký rozfoukne vítr,

vyschlých, a ovšem snadno je rozmete na všechny strany, takto mu dlouhé trámy té pramice rozmetlo božstvo.

Sedl si na jeden trám jak na koně jízdného jezdec, svlékl však se sebe roucho, jež dala mu Kalypsó jasná, hned pak pod svá prsa si vespod rozestřev roušku, roztáhl obě své ruce a pustil se prsoma do vln, snaže se vlnami plout.

Vtom zhlédl jej Zemětraš mocný, ihned zakýval hlavou a pravil ke svému srdci:
„Tak, když mnoho jsi béd již vytrpěl, blud' si tu mořem, nežli se dostaneš v zem, v níž lid jest živený Diem. Nebudeš jistě ni tak, jak myslím, si na strasti stýskat!“
Takto děl Poseidáón a do koní půvabné hřívý švihl a odjel do Aig, kde má svůj proslulý palác.

Athéna, Diova dcera, si jiný však smyslila záměr: Ihned všech ostatních větrů ta bohyně zavřela dráhy, velíc, by přestali váti a všickni si ulehli tiše. Ztišila před ním vlny a prudkého Borea zdvihla, aby tak doplul země, v níž bydlili faiéčtí plavci, Odysseus, vládyka jasný, a vyhnul se osudu smrti. Dvě tam nocí, dvě dnů byl silným vlněním mořským zmítán a náhlý zmar měl na očích Odysseus často. Ale když třetí den již Jitřena pletenců krásných vzbudila, zklidnil se vítr, a najednou na moři byla bez větru hladina klidná. Vtom spatřil nablízku zemi, bystře se podívav vpřed, byv zdvižen vysokou vlnou.

Jako když k radosti dítkám zas otcův život se vrátí, který nemocen leží a kruté útrapy snáší, týrán jsa dlouhý čas, když hrozný ho napadl zloboh, ale pak na radost všem byl záhuby od bohů zbaven,

nejinak země a háj v něm vzbudily velikou radost.
Ihned chvatněji ploval, by vstoupil nohama na souš.

Když pak tolik byl vzdálen, co člověk by dokřikl hlasem,
vtom již zaslechl hřmot, jenž naproti skalám se zdvíhal.
Příboj to velkých vln tam burácel, na suchou zemi,
s hukotem stříkaje hrozným, až všecko se pokrylo pěnou.
Nebylot' přístavů nikde ni úkrytů lodím ni záštit,
než jen vyčnělý břeh, jen bradla a skaliny strmé.

Tenkráté Odysséu i kolena klesla i srdce,
potom však nevole pln děl ke své zmužilé duši:
„Běda mi! Když mi už Zeus ted' proti mé naději dopřál
spatřiti zem, když tuto zde tůň jsem překonal plavbou,
výstup mi z pěnivých vln v těch místech se nejeví nikde.
Hranaté viděti jest jen skaliny, kolem nich všude
bouří jející příboj a hladká strmí tu skála,
pod ní je hluboká tůň, z níž není nikterak možno
nohama vystoupit na břeh a uniknout hrozící zkáze.
Ať jen nemrští mnou, když chtěl bych vystoupit z vody,
příboj na skalní tes! Pak marný byl by můj pokus!
Budu-li plout však při břehu dál, zdaž někde bych našel
pozzvolný březní svah neb nějakou zátoku mořskou,
strach mám, že vichoru bouř zas znova mě zachvátíc prudká
požene na rybné moře, a budu pak zhluboka vzdychat,
nebo že popudí bůh snad velikou obludu na mne
z moře, jichž Amfitríté si slavná přemnoho živí.
Vímť já, že veliký hněv má slavný Zemětřas na mě.“

Zatím co přemýšlel takto i ve svém srdci a v mysli,
najednou na drsný tes jej velká pudila vlna.

Tam by si sedřel kůži a kosti své rozdrtil v těle.
Pallas však jiskrných zraků mu do duše vštípila toto:

vskočil na skalní tes, jež do obou uchopiv rukou,
držel, sténaje těžce, až velká se přehnala vlna.
Tak jí unikl sic, však nazpět šumící vlna
strhla ho zas, zas v mořskou tůň jej daleko vrhla.

Jako když mořský polyp se ze svého ložiště vleče,
v bradavkách chapadel jeho se drobné kaménky drží,
takto se s odvážných rukou mu sedřely útržky kůže
o onen skalní tes — jej velká zalila vlna.

Tenkrát by ubohý rek byl naproti osudu zhynul,
Pallas však jiskrných zraků mu do duše vštípila důvtip,
opět se vynořit z vln, jež na pevnou stříkaly zemi,
opodál příboje plout, blíž pevniny, zhlédne-li někde
pozdvolný březní svah neb nějakou zátoku mořskou.

Ale když plul pak dál, až k ústí krásného proudu
bystřiny konečně připlul, kde zdál se mu nejlepší výstup,
hladký a prostý skalin, kde od větru jistý byl úkryt,
cítil, jak bystřiny proud tam vtéká, a počal se modlit:
„Kdokoli's, pane, mě slyš, vždyť vřele jsem o tebe prosil,
hrozbám Poseidonovým chtě uniknout z bouřného moře,
neboť hoden je úcty i u samých nesmrtných bohů,
kdokoli z lidí, již bloudí, jde s prosbou, jako jdu já teď
s prosbou ke tvému proudu i kolenům, vytrpěv mnoho.
Proto se slituj, pane, vždyť s prosbou k tobě se hlásím!“

Řekl, a bůh hned zastavil proud, své zadržel vlny,
před ním tišinu vod pak způsobiv, hrdinu ústím
zachránil na břeh řeky.

Když vystoupil, klesly mu nohy,
klesly i silné ruce. Byl duch též vysílen mořem.
Na celém těle byl zpuchlý, a mořská voda mu proudem

crčela z nozder i úst. Byl bez dechu, nemohl mluvit,
ležel bez sebe, sláb, vždyť hrozná ho zmáhala mdloba.

Když pak přišel zas k sobě a v hrud' se mu sebrala síla,
bez dlení od svých prsou si odvázal Íninu roušku,
spustil ji v říční proud, jenž od výspy do moře tekł.
Nesla ji velká vlna zas do proudu. Ínó ji rychle
do milých chopila rukou. On vzdáliv se od břehu řeky,
v rokytí k zemi se sklonil a žírnou políbil půdu.

Potom však nevole pln děl ke své zmužilé duši:
„Běda, co mám zas zkusit, co stane se konečně se mnou?
Kdybych tu strastnou noc měl strávit na břehu řeky,
mohlo by zhoubné jíní a čerstvá rosa mě zhubit,
poněvadž umdlením sil již bezmála vypouštím ducha,
neboť s úsvitem ranním vždy fouká od řeky chladno.
Pakliže vystoupnu na stráň a do lesa tmavého stínem
vejdu a v křovinách hustých snad pozdřímnu, zda by mi přešla
zima a úbytek síly, a sladký spánek mě pojal,
strach je, že dravé zvěři se lupem a kořistí stanu.“

Když tak přemýšlel v srdci, tu uznal vhodnějším toto:
odešel do křoví kvapně, jež našel poblíže vody
na místě vůkol zjevném. Tam vstoupil v houštinu dvojí
z olivy plané i štěpné, jež vyrostly z jednoho místa.

Nemůže větrový proud jí proniknout, vanoucí vlhkem,
nemůže sluneční zář jí prosvítit paprsky svými,
aniž kdy pronikne dešť tou houštinou. Takto ty husté
křoviny zarostly v sebe — a do těch se Odysseus ukryl.

Ihned prostorné lůžko si nahnul rukama svýma,
neboť všelikých listů tam ležela hromada velká,
že by se mužů i dvě neb tré v něm zachránit mohlo
za doby studené bouře, byť řádila s prudkostí velkou.

S radostí spatřiv je rek, jenž tolik zápasů přestál,

lehl si do jejich středu a nahnul na sebe listí.

Jako když v černý popel si oharek ukryje někdo
u hranic území svého, kde není již sousedů žádných,
chráně si zárodků ohně, by nemusil rozžehat jinde,
takto se Odysseus skryl v tom lupení.

Pallas mu rychle
na oči rozlila spánek, by v době co nejkratší možná
milá víčka mu zastřel a zbavil ho únavy trudné.

ZPĚV VI

Odysseus u Faiéků.

Nausikaá

Takto tam Odysseus spal, jenž tolik zápasů přestál,
úplně přemožen spánkem a únavou.

Athéna zatím
odešla v kraj, v němž faiécký lid má zemi a město.

V prostranné Hypereii kdys bydlil faiécký národ,
poblíž kyklópských mužů, již lid jsou zpupnosti plný,
kteří je loupili často, svou silou předčíce nad ně.
Král pak, podobný bohům, je přesídlil, Nausithoos,
v Scherii, daleko lidí, již pořád se po zisku honí.
Hradbami obehnal město a lidem dal vystavět domy,
bohům zbudoval chrámy a lidem rozdělil pole.
Ten však už podlehl smrti a sešel v Hádovo sídlo,
vládl pak Alkinoos, jenž božských byl úmyslů znalý.

Pallas jiskrných zraků se vydala do jeho domu
chrabrému Odysseu chtíc připravit do vlasti návrat.
V ložnici zdobenou krásně tu vstoupila, ve které dívka
spávala, postavou těla i krásou bohyním rovná,
dcera to chrabrého krále a zvala se Nausikaá.
S ní tam spaly dvě služky, jež Charitky dařily krásou,
s obou veřejí stran, vchod zavřen byl lesklými dveřmi.
Vešla jak větrný vánek a kvapila k dívčinu lůžku.
Stanula nad její hlavou a podobna přítelce její,
dceři to Dymantově, jenž nad jiné vynikal plavbou,
družce to téhož věku a v srdci jí nadmíru milé.

Této si podobu vzala a pravila Jiskrnozraká:
„Copak tě, Nausikao, tak netečnou zrodila matka?
Vždyť tvá lesklá roucha ti dosud bez péče leží!
Nemáš daleko sňatek, kdy musíš míti i sama
krásný háv, též dáti jej těm, kdož povedou tebe.
Vždyť přec z takových věcí se šíří u lidí pověst
chvalná, a potěchu má jak velebná matka, tak otec.
Pročež půjdeme prát hned po ránu s úsvitem Zory.
Já pak s tebou chci jít, bych pomohla, abys co nejdřív
prádlo zas v pořádku měla.

Již nebudeš svobodná dlouho,

ježto již šlechtici přední se hlásí o tvoji ruku
z celé faiécké země, kde též máš kolébku svoji.
Hned, jak vysvitne jitro, jdi požádat slavného otce,
aby ti mezky a vůz dal vystrojít, kteří by vezli
zástěry, ženská roucha a veškery koberce lesklé.
Ale i samé tobě to mnohem vhodnější bude,
nežli jen pěšky tam jít — jsouť prádelny daleko z města.“

Pallas jiskrných zraků jí zmizela po těchto slovech
na Olymp, na kterém prý jest bohům na věky věkův
bezpečný byt. Jím nezmítá bouř, též nikdy ho liják
nemáčí, nikdy se sníh tam nesype, nýbrž tam jasno
bez chmur se prostírá všude, a bílé se rozlévá světlo.
Na něm blažení bozi den ze dne jsou v radosti živi.
Tamo šla Jiskrnozraká, když pokyn dívčině dala.

Zora vtom krásnotrúnná se zjevila.

Procitla ihned

dívčina oděná krásně, a nad snem pojal ji podiv.
Kráčela rodným domem, by podala rodičům zprávu,
milému otci i matce, a uvnitř oba je stihla.
U krbu seděla máť — kol ní též služebné ženy —

předivo nachové barvy tam spřádajíc.

Otce však zhlédla,
právě když ze dveří kráčel a do schůze slovných vládců
k poradě jejich se bral, kam zvali jej Faiéci statní.

Ona tu přistoupila blíže a pravila k milému otci:
„Nedal bys, tatíčku milý, mi vypravit nákladní vozík,
vysoký, pevných kol, bych mohla si na řeku k prádlu
odvézt nádherná roucha, jež dosud mi špinavá leží?
Vždyť přec i tobě se sluší, když s našimi šlechtici tady
sedíš a poradu konáš, bys čistá měl na sobě roucha.
Pět též milených synů je ve tvém zrozeno domě:
dva z nich ženati jsou, tré svobodných v kvetoucím věku.
Ti pak vždycky si přejí, by oděv vypraný měli,
kdykoli ku plesu jdou — toť na mé pěči je všecko.“

Takto mu pravila dívka, však zmínit se o mladé svatbě
styděla před milým otcem. Ten chápal vše v srdci a řekl:
„Nechci ti odepřít mezků, a ničeho jiného, dítě,
jed' jen, a žádaný povoz ti vypraví sluhové moji,
vysoký, pevných kol — též košinu připojí k němu.“

Řekl a na sluhy zvolal. Ti na slovo poslušni byli.
Venku hned mezcí vůz jí chystali, jedoucí lehce,
potom přivedli mezky a pode jho zapřáhli k vozu.

Zatím lesklé šatstvo si z komnaty snášela dívka,
které na onen vůz pak složila, hlazený krásně.
Také do vozní skříně jí chutná všeliká jídla
dávala máť, též zákusků dost, pak nalila vína
do měchu z kozí kůže. Tu na vůz vystoupila dívka.
Matka pak plynňý olej jí v zlaté přinesla láhvi,
aby si natřela tělo i její služebné ženy.
Vzala pak do ruky bičík a chopila opratě lesklé,
bičíkem švihla je k běhu, a mezkové s lomozem jeli.
Kvapem pádili stále a vezli i šatstvo i dívku,

avšak nikoli samu: hned za ní kvapily služky.

Když pak dospěly k místu, kde překrásná proudila řeka, kde jsou prádelny stálé a zhluboka vytéká hojný krásný zdroj, v němž vyprat by moh' byt' sebevíc prádla, ihned služebné ženy šly vypřáhnout zpodě jha mezky, načež je zahnalý dále, by na břehu mírného proudu pásli se na chutné trávě.

A potom s povozu dívky oděvy rukama vzaly a do temné snášely vody, kdežto je šlapaly v jamkách a o závod konaly práci.

Když pak vypraly všecko a vymyly veškeru špínu, kladly to na mořský břeh, kus za kusem, tamo kde nejmíc u moře pobřežní písek je mořskou omýván vodou. Dívky se umyly v moři a natřely olejem mastným, potom na mořský břeh té řeky si sednuvše k jídlu, dlely, až sluneční zář jim nadobro osuší prádlo. Když pak se najedly dost jak služebné ženy, tak kněžna, roušku si sundaly s hlavy a potom hrály si míčem. Kněžna pak bělostných loktů jim činila počátek reje.

Jaká Artemis jest, jdouc po horách, střelkyně šípů, buďtože po Erymanthu neb dlouhém Taygetu kráčí, těšíc se z divých kanců neb z laněk střelhbitých v běhu — s ní tam venkovské nymfy, jež bouřného Dia jsou dcery, veselou laškují hrou — máť Léthó se raduje v srdci, poněvadž ze všechněch jich jest nejvyšší hlavou i čelem — snadno ji pozná každý, ač všecky jsou velice krásné: právě tak nad své služby ta panenská předčila dívka.

Když však hodlala již zas nazpět k domovu jeti, do vozu zapřáhnout mezky a krásná složiti roucha, Pallas jiskrných zraků si jiný zas smyslila záměr: aby se Odysseus vzbudil a spatřil spanilou dívku,

jež by mu vůdkyní byla až do města faiéckých mužů.

Míčem po jedné z děv vtom hodila králova dcera,
ten však služky se chybil a sletěl v hlubinú víru.
Ony tu hlasitě vzkřikly.

I procitl Odysseus slavný.

Sedaje, přemýšlet počal i ve svém srdci i v mysli:
„Pro boha! Jakých to lidí jsem opět do země přišel!
Jsou to snad násilníci a divoši nedbalí práva,
či to jsou pohostní muži a mají pobožnou mysl?
Jako bych ženský křik byl zaslechl, a mladých dívek,
nymf, jež na vrších hor svá obydlí mívají příkrých,
neb též v pramenech řek neb na luzích porostlých travou. —
Či bych někde tu byl snad nablízku mluvících lidí?
Sám se však přesvědčím o tom a sám se chci podívat na to.“

Domluvil Odysseus slavný a zespod křoviny vyšel,
potom pravicí pádnou si ulomil listnatou větev
z husté křoviny oné, by zakryl nahotu těla.
Vykročil vpřed jak horský lev své věřící síle,
který jde větrem a deštěm — však přesto mu divoce planou
zraky, an za lovem krav neb stáda se ovčího žene,
nebo i plachých laněk — však hlad jej nutí i k tomu,
aby i v pevný dvůr šel s odvahou napadnout ovce.
Taktéž Odysseus měl v kruh dívčin pletenců krásných
vkročit, ač bez šatu byl — však nouze ho nutila k tomu.

Strašný dívkám se zdál: bylť mořským zohyžděn kalem.
Každá jinam z těch dívek se rozprchly po strmých březích.

Čekala králova dcera, z nich jediná, neboť jí vdechla
Athéna odvahu v mysl a bázeň sňala jí s údů.
Klidně mu stanula vstříc.

On rozjímal, zdali by neměl
obejmout kolena její a prosit spanilé dívky,
či snad jenom tak zdálky ji prosit lichotnou řečí,

zdali by dala mu šaty a do města cestu mu řekla.

Když tak rozjímal v srdci, tu uznal vhodnější toto:
prosit spanilé dívky jen zpovzdáli lichotnou řečí,
aby ji nepojal hněv, když kolena její by objal.
Pročež získavou řečí, jí lichotnou, mluvíti počal:
„Pro boha, prosím tě, paní! Jsi božstvo, či smrtelný člověk?
Jestliže's některá z bohyň, co sídlí na nebi širém,
s Artemidou bych já, jež velkého Dia je dcera,
krásou, postavou těla i velikostí nejbliž tě srovnal.
Jsi-li však některá z lidí, co mají na zemi sídlo,
třikrát blaženi jsou tvá velebná matka i otec,
třikrát blaženi bratři, vždyť jistě jim nadmíru srdce
po každé rozkoši blahou se pro tebe rozhrívá v hrudi,
kdykoli zří tak vzácný květ jít v rejžiště k tanci.
Avšak nejšťastnějším v svém srdci se pocítí ze všech,
který zvítězí dary a tebe si odvede domů,
neboť dosud nikdy jsem takého člověka nezřel
ze všech mužů ni žen — já s úžasem na tebe hledím.
Jenom jsem na Délu kdys blíž Foibova oltáře spatřil
palmový mladý strůmek, jak ze země vyrůstá vzhůru,
neboť i tam jsem přišel, a množství lidu šlo se mnou
na cestě té, z níž tolik mi běd pak vzejítí mělo.
Tam jsem právě tak stál, jak ztrnulý, když jsem jej spatřil,
dlouho, vždyť takový kmen, mním, dosud nevzrostl z půdy.
Tak teď tobě se divím a žasnu, a bojím se hrozně
dotknout se kolenou tvých, ač těžký smutek mě stíhá.
Včera, až v dvacátý den, jsem z třpytného vyvázl moře,
do té doby mě vlny a prudké honily vichry
od výspy Ógygie — teď *sem* mě zas uvrhlo božstvo,
abych tu též snad zakusil strast, vždyť sotva se, tuším,
skončí, a množství běd snad dříve mi přisoudí bozi.
Avšak slituj se, paní, vždyť vytrpěv útrapy mnohé,
nejdřív přišel jsem k tobě — z těch druhých nikoho neznám

z lidí, co v krajině této a v městě své obydlí mají.
Do města cestu mi ukaž, dej roucho, bych tělo si oděl,
jestliže's vzala, sem jdouc, snad nějaký na prádlo obal!
Bozi pak račte ti dát, čeho ve své mysli si žádáš,
muže i dům — též přidejte vám dar svorného ducha
vzácný! Nic lepšího nad to ni hezčího na světě není,
než když, smýšlením svorní, svou domácnost společně vedou
žena i muž, svým odpůrcům v žal, však na radost velkou
všechněm příznivcům svým, však nejvíc zvědí to sami.“

Dívčina bělostných loktů mu odvece, Nausikaá:
„Cizinče, ježto se nezdá, že zlý jsi neb nemoudrý člověk,
Kronovec, Olympský Zeus, nám lidem rozdává štěstí,
sám, jak dobrým, tak zlým, jak jemu se pokaždé líbí.
Snad též tobě to dal — pak musíš všecko to snášet.
Teď, když do naší země a našeho přicházíš města,
nebude chybět ti roucho, ni ostatní, čeho by každý
prosebník stíhaný těžce, měl dostati, sejda se s námi.
K městu ti ukážu cestu a povím ti národa jméno:
Faiéci v krajině této a v městě své obydlí mají,
dcera jsem chrabrého krále, jenž Alkinoos se zove,
na kterém závisí vláda a veškerá Faiéků síla.“

Řekla a velela hned svým služkám pletenců krásných:
„Děvčata, stůjte mi již! Kam prcháte, spatřivše muže?
Či snad mínění máte, že přišel sem nepřítel jakýs?
Nežije takový člověk a také se nezrodí vůbec,
který by k Faiékům přišel a přinášel do jejich země
vražedný boj, vždyť faiécký lid jest u bohů v lásce.
Bydlíme v končinách dálných, až na samých hranicích světa,
na moři bouřlivých vln — sem z lidí nechodí nikdo.
Tohle kýs ubožák jest, jenž, bloudě, sem k Faiékům přišel,
jehož se ujmout slušno, vždyť od Dia zajisté všichni

hosté i žebráci jsou, jimž dar, byť malý, je milý.
Avšak podejte, služky, teď cizinci jídlo a nápoj,
k mytí mu ukažte místo, kde jistý je od větrů úkryt!“

Řekla, i stanuly služky, a navzájem k tomu se zvouce,
cizince zavedly v úkryt, jak rozkaz dala jim paní,
rozenka chrabrého krále, a zvala se Nausikaá.
Vedle mu sukni a plášť tam složily, aby se oděl.
Potom i plynný olej mu v zlaté přinesly láhvi,
načež ho vyzvaly služky, by v říčním proudu se umyl.

Tehdáž k služebným dívkám se slavný Odysseus ozval:
„Stranou se postavte tamhle, vy dívčiny, dokavad s beder
samoten mořský kal bych neomyl, olejem tělo
nenatřel — dlouhý čas jsem na těle oleje neměl!
Nechci se já přec před vámi mýt, vždyť velmi se stydím
před vámi obnažen býti, jsa u dívek pletenců krásných!“
Řekl, ty odešly stranou, a ihned kněžně to řekly.

On tedy, Odysseus slavný, si omýval v bystrině s těla
solný kal, jenž záda i široké plece mu halil,
sedlinu z nezmorné tůně si se svých stíraje vlasů.
Když pak spláchl už všecko a natřel se olejem mastným,
potom si oblekl šat, ježž dala mu panenská dívka.

Tehdáž bohyně Pallas, jež velkého Dia je dcera,
větší napohled vzrůst, též plnost těla mu dala,
hustý mu spustila vlas, jenž květům se kosatce rovnal.

Jako když dovedný muž kol stříbra si obkládá zlato,
jemuž Héfaistos sám byl mistrem i bohyně Pallas
v různých umělých pracích, že lepá vytváří díla,
taký mu rozlila vděk kol hlavy i okolo plecí.

Odysseus odešel stranou a sedl si na břehu mořském,
krásou a půvabem záře.

I hledíc s podivem na něj,
k dívkám pletenců krásných se dívčina ozvala takto:
„Děvčata bělostných loktů, teď poslyšte — něco vám řeknu!
S knížaty rovnými bohům ten cizinec nepřijde ve styk
bez vůle všechněch bohů, co v Olympu obydlí mají,
neboť dřív se mi zdál být nadmíru škaredý vnějškem,
teď však rovná se bohům, co sídlí na nebi širém.

Kéž by jen takový muž byl mým kdys nazýván chotěm,
maje tu obydlí s námi, a kéž se mu zlíbí tu zůstat!
Avšak podejte, služky, teď cizinci jídlo a nápoj!“

Ony ji slyšely rády, a ochotně poslušny jsouce,
ihned cizinci tomu šly předložit jídlo i nápoj.

Odysseus jedl a pil, jenž tolik zápasů přestál,
hltavě — dlouhý čas již žádné nepožil stravy.

Dívčina bělostných loktů si jiný však smyslila záměr:
složiti totiž prádlo a naložit na krásný povoz.
Mezky hned silných kopyt dá zapřáhnout, vystoupne na vůz,
potom pobídne hosta a touto jej povzbudí řečí:
„Teď již, cizinče, povstaň — jdi do města! Hodlám tě zavést
do domu slavného otce, a v něm, jak s jistotou čekám,
se všemi těmi se poznáš, kdo z Faiéků přední je šlechtic.
Ty však to udělej takto, vždyť nemoudrým býti se nezdáš:
Pokud venkovem půjdem a po polích vzdělaných lidmi,
dotud ty za mým vozem a za mezky s dívkami tuhle
kvapem kráčetí hled' — já cestou ti vůdkyní budu.

Ale až přijdem k městu, jež kolem je hrazeno velkou
hradbou, a s obou stran jest krásná zátoka mořská —
Těsný je do města vchod, vždyť všechny jich prohnuté lodi
leží na cestě k němu — máť každá stanici zvláštní.
Mají tam náměstí také kol oltáře Poseidonova,

s kameny přivalenými, jež pevně jsou vsazeny v zemi.
Náčiní do lodí černých si na tom náměstí robí,
plachty a lodní lana, a krásná si hoblují vesla,
poněvadž toulec a luk lid faiécký na péči nemá,
nýbrž jen lodní vesla a souměrné lodi a stěžně.
Tyto jsou jejich pýchou, když brázdí zpěněné moře.

Prchám jich pomluvě zlobné, vždyť mohl by zajisté potom
potupit někdo mě z nich — jsouť lidé nadmíru zpupní —,
aby pak neřekl kdos, byť sprostší, do cesty přijda:
,Kdo to jde s Nausikaou, muž nadmíru krásný a velký,
cizinec, kdepak ho našla? Ten jistě jí manželem bude!
Snad byl kdes zahrán bouří, a z jeho jej přivedla lodi —
někoho z dálných krajin — vždyť nablízku nebydlí nikdo.
Či snad nějaký bůh sem na její horoucí prosby
sestoupil s nebeských výšin a bude s ní po všecky časy?
Líp je, že vyšla si sama a muže si odjinud našla,
neboť si docela nic těch zdejších neváží mládců,
Faiéků, kteří ji chtějí mít za ženu, četní a vzácní.'

Takto by mluvili lidé, a mně by to potupou bylo.
Sama mám dívčině za zlé, když, pášíc takové věci,
bez vůle rodičů svých, ač ještě jsou naživě oba,
s muži by hledala styk, než veřejná nastane svatba.

Ty však pokyny mé teď vyslechni, cizinče, rychle,
aby co nejdřív ti dal můj otec průvod a návrat.
Krásný je Athénin háj, jak shledáš, u samé cesty,
z osik, teče tam zdroj, kol něho se prostírá louka.
Tam svůj knížecí úděl a vinici zkvetlou má otec,
tak asi daleko z města, co člověk by dokřikl hlasem.
Na tom místě si sedni a vyčkávej, co bychom asi
do města dojely s vozem a do domu otcova přišly.
Až bys nadít se mohl, že přišly jsme asi tak domů,

teprve pak hled' do města vjít — tam ptej se, kde mocný
Alkinoos má dům, můj otec, vládyka chrabrý.
Každý jej poznat může a každé maličké dítě
může tě dovésti tam, vždyť jiných Faiéků domy
nejsou stavěny tak jak hrdiny Alkinoia.
Jakmile však náš palác a dvorec tě v ochranu pojme,
rychle pak projítí hled' skrz komnatu, až by ses dostal
k matce!

Ta u krbu sedí a v jasných paprscích ohně
niti, jež nachové jsou, tam spřádá — hotový zázrak —
o sloup opřena jsou. Jí za zády sedí tam služky.

O týž opřené sloup má milý otec můj křeslo,
na němž jak nebešťan sedí a přitom popíjí víno.
Toho ty zatím pomiň a kolena mateře naší
oběma rukama chop, bys spatřil den návratu svého,
rychle a k radosti své, byť z velké bys pocházel dálky!
Ona-li ve svém srdci ti přízniva, cizince, bude,
můžeš s jistotou doufat, že spatříš své milé a přijdeš
ve svůj výstavný palác a do své otcovské země.“
Tak tedy pravila k němu a lesklým bičkem švihla
mezky. Ti poklusem chvatným se vzdálili od proudů řeky.
Mezkové kvapili statně a nohama kráčeli statně.
Dobře je řídila dívka, by mohli jí stačiti pěšky
služky i Odysseus také, a s rozvahou švihala bičem.

Zapadlo jasné slunce. I přijeli k slavnému háji,
Athéně zasvěcenému. Tam usednuv Odysseus slavný,
ihned se k bohyni modlil, jež velkého Dia je dcera:
„Kronovce bouřného dcero, ó vyslyš mě, Nezmožitelná!
Alespoň nyní mě slyš, když dříve's mne nechtěla slyšet,
když mi byl tříštěn koráb, a tříštil jej Zemětřas slavný!
Popřej, ať k Faiékům přijdu a vzbudím v nich soucit a lásku!“

Těmito prosil slovy. Jej slyšela Athénská Pallas.
Ještě mu na oči jít však nechtěla: šetřilat' z úcty
otcova rodného bratra, jenž velmi se urputně hněval
na reka rovného bohům, než do své země se vrátí.

ZPĚV VII

Odysseus hostem krále Alkinoaz

Prosil tak Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
zatím co silní mezci se s dívkou do města brali.

Ale když k přeslavnému se blížila otcovu sídlu,
stanula před vchodem domu, a bratří podobní bohům
shlukli se kolem sestry a ihned zpode jha vozu
jali se vypřáhat mezky a do domu nosili roucha.
Dívčina v ložnici svou pak spěchala. Komorná její,
z Apeiry Eurymedúsa, jí ihned rozžehla oheň.
Z Apeiry Eurymedúsu kdys přivezly prohnuté lodi,
vládci ji vybrali v dar, vždyť vládyka Alkinoos
všechněm Faiékům vládl, a lid jak boha jej ctíval.
Dceru pak bělostných loktů mu pěstila, Nausikau.
Nyní jí rozžehla oheň a vnitř jí chystala jídlo.

Tehdáž Odysseus vstav, šel do města. Athéna hustou
tělo mu zakryla mhou, jsouc velice pečliva o něj,
sice by z Faiéků hrdých snad některý, v cestu mu přijda,
mohl jej tupiti slovy a po jeho jméně se ptáti.

Ale když Odysseus měl již vkročit v rozkošné město,
Pallas jiskrných zraků v té chvíli mu do cesty přišla
v podobě mladé dívky, jež konev na vodu nesla.
Stanula před ním přímo, a Odysseus slavný se tázal:
„Nechtěla bys, mé dítě, mě zavést do domu muže,
vladaře Alkinoa, jenž panuje nad tímto lidem?”

---

^z Zpěv VII, VIII a IX.

Neboť přicházím sem, muž cizí, zkoušený těžce,
z ciziny, z daleké země, a proto tu nikoho neznám
z lidí, co v krajině této a v městě své obydlí mají.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Nuž já, tatíčku hoste, ti palác, jakož mi velíš,
ukážu: nablízku má své obydlí statný můj otec.
Hezky však potichu pojd', já cestou ti vůdkyní budu!

Ty však si nevšímej lidí a nikoho na nic se neptej,
neboť netrpí rád lid faiécký cizince v zemi,
ani jich nehostí vlídně, když někdo sem odjinud přijde.
Hbitým, plujícím vkvap, svým korábům důvěřujíce,
brázdí nesmírnou tůň, vždyť toho jim Zemětřas popřál.
Rychlé jsou jejich lodi jak myšlenka, nebo jak křídlo.“
Tak tedy pravila k němu a napřed kráčela Pallas,
chvatně a statný rek šel bohyni Athéně v patách.

Z Faiéků proslulých plavbou však neviděl cizince nikdo,
ačkoli po městě šel jich středem. Nechtěla toho
Pallas pletenců krásných a vznešená: okolo něho
božské rozlila temno, vždyť měla oň starosti v duši.

Divil se přístavům jejich a také souměrným lodím,
divil se místům sněmův a městským předlouhým hradbám,
vysokým, chráněným koly kol dokola — hotový zázrak.

Ale když k přeskvostnému se dostali královu domu,
Pallas jiskrných zraků tu počala mluvit takto:
„To jest, tatíčku hoste, ten palác, který mi velíš
ukázat. Vládcí tam jsou, jak shledáš, živení Diem,
kteří tam při hodech sedí. Ty dál jen kráčeť a v srdci
neboj se nic, vždyť smělý muž má zajisté v každém
podniku lepší zdar, byť i odněkud odjinud přišel.
Ty si však přede vším jiným hled' vyhledat královnu v domě!

Árétu nazývá lid svou vládkyni. Pochází z téže rodiny, z které i král byl narozen, Faiéků vláde.

Nejprve Nausithoovi byl Zeměřas Poseidon otcem, matkou pak Periboia, svou krásou nejspanilejší, chrabrého Eurymedonta to ze všech nejmladší dcera, který dřívějších dob byl králem Gigantů pyšných, ztratil však zpupný ten lid, též vlastní život svůj ztratil.

S touto se Poseidon snoubil a zplodil chrabrého reka, vládyku Nausithoa, jenž nad lidem Faiéků vládl. Byli pak Alkinoos a Rhéxénór synové jeho. Rhéxénór, mladistvý choť, však bez synů, Stříbrnolukým Foibem byl sklán — jen jedinou choť v svém zanechal domě, Árétu.

Alkinoos ji potom za ženu pojav, vzdával jí takovou čest, jak žádná nebývá ctěna z žen, jež spravují dům, svým manželům poddány jsou. Taká je zajisté čest jí vzdávána z celého srdce od jejích milých dítek i samého Alkinoia. Také však od lidí všech, již na ni jak bohyni hledí, vlídněji pozdravujete, když městem kráčívá někdy. Však též důvtipem bystrým i ona je nadána hojně, ženám, jež v oblibě chová, i mužům smiřujíc sváry. Ona-li ve svém srdci ti přízniva, cizinče, bude, můžeš s jistotou doufat, že spatříš své milé a přijdeš v dům svůj s vysokým stropem a do své otcovské země.“

Pallas jiskrných zraků zas odešla po těchto slovech po mořské nezmorné pláni, když z luzné Scherie vyšla. Přišla pak do Marathónu, pak do Athén širokých ulic v pevný dům Erechthéův.

Tou dobou Odysseus kráčel v slavný dům Alkinoův a počal přemýšlet v duši, před domem zastaviv krok, než na práh kovový vstoupil.

Jako by ze slunce zář neb z měsíce svítila jasná
po domě s vysokým krytem, jenž patřil chrabrému králi!
Stěny tam stavěné z mědi i vpravo i vlevo se táhly
od prahu k pozadí síně, kol vroubené z ocele římsou.
Pevný vladařův dům byl zavírán zlatými dveřmi,
veřeje stříbrné byly a vězely v kovovém prahu,
horní byl ze stříbra práh, byl zlatý ve dveřích kroužek.
Zlatí po obou stranách, i stříbrní, byli tam psové,
které Héfaistos sám byl zhotovil zkušenou myslí
chrabrému Alkinoovi, by hlídali komnaty jeho.
Psové ti nesmrtní byli a mladí po všecky časy.
Sedadla opřená o zed' tam napravo, nalevo byla
od prahu k pozadí řadou, a jemné ležely na nich
pokrývky, tkané krásně, jež dovedně zrobily ženy.
Na těch faiéčtí vůdci si v komnatě sedávali,
když tam jedli a pili a hojnost mívali všeho.

Byly tam postavy chlapců, jež ze zlata zrobeny jsouce,
na pevných podstavcích stály, a pochodně plály jim v rukou,
hostům svítilce v noci, když v paláci slavili hody.

Padesát služebných žen má ve svém paláci vladař.
Jedny z nich pšenici žlutou mu melou na ručních mlýnech,
jiné tkaniny tkají a jiné předou zas přádlo,
sedíce v pohybu čilém jak štíhlé osiky listí.
Z pláten setkaných hustě pak plynný skapuje olej.

Právě jak faiécký muž jest ze všech nejvíce zběhlý
střelhbítě po moři hnát své koráby, zrovna tak ženy
dovedou tkaniny tkát, vždyť Pallas jim Athénská dala
dovednost v překrásných pracích a rozum nadmíru bystrý.

Za dvorem veliký sad jest rozložen poblíže vchodu,
jiter čtyř, kol s obou stran jest ohrada sadu.
Vysoké stromoví v něm jest viděti rostoucí bujně:

marhany, hruškové kmeny i jabloně s ovocem skvostným,
smokvoně sladkých plodův a olivy rostoucí bujně.
Plodů tam nechybí nikdy, ni nehynou v zimě ni v létě,
nýbrž jich po celý rok jest dostatek, stále a stále,
jemným Zefyru vánkem se rodí nebo již zrají.
Za hruškou hruška tam zrá, tam za jabkem dozrává jabko,
po fíciích zrají fíky a po hroznech dozrává hrozen.
Těž tam viničný sad jest vysázen úrody velké:
jedna té vinice část jest výslunná na rovném místě,
pražená slunečním žářem. Tam jednak sbírají hrozny,
jednak je lisují už — zas jinde jsou kyselky vpředu,
sotvaže opadal květ, však jiné už temně se barví.
Za krajním pořadím rév jsou záhony vzdělané krásně,
plně všelikých zelin a úrodou stále se skvějí.

Uvnitř je pramenů dvě, z nichž jeden se rozlévá celou
zahradou, druhý zdroj zas pod dvorní zápraží teče
směrem k hrdému domu, kdež měšťané čerpají vodu.
Tak ten královský dům byl božstvem vykrášlen skvostně.
Odysseus stál tam a žasl, jenž tolik zápasů přestál.

Když však všemu se dost již ve své nadivil mysli,
honem překročil práh, pak vstoupiv do nitra domu,
shledal, jak Faiéků vůdci a vládcové Argovu vrahu,
Hermovi bystrého zraku, svou úlitbu z pohárů činí,
kterého naposled ctí, když mají už na lůžko jíti.
On pak komnatou šel, jenž tolik už podstoupil bojů,
hustou jsa zahalen mhou, v níž bohyně Pallas ho skryla,
až již k Árétě přišel a ke králi Alkinoovi.

Odysseus kněžniných kolen se oběma rukama chopil —
když se vtom božský mrak zas rozptýlil okolo něho.
Všichni se ztišili v ráz, když v paláci uzřeli muže,
s podivem hledíce naň. —

Vtom snažně ji Odysseus prosil:

„Áréto, jejíž otec jest Rhéxénór podobný bohům,
k choti a kolenům tvým, když mnoho jsem zkusil, jdu s prosbou,
jakož i ke tvým hostům.

Těm bohové požehnat račtež
v žití, a každý z nich necht' vlastním zanechá dítkám
hojný majetek v domě a úděl národem daný!
Průvod mi připravte, prosím, bych přišel do země rodné,
rychle, vždyť vzdálen jsa svých, tak dlouho již útrapy snáším!“
Takovou pronesl prosbu a ke krbu do prachu sedl,
k ohni. I umkli všichni, a úplně nastalo ticho.

Hrdinský Echenéos k nim po chvíli mluviti počal,
který byl věkem starší než ostatní Faiéci všichni,
v řečech však vynikal zvlášť — znalť mnohé věci a dávné.
Dobře to smýšleje s ním, k nim promluvil těmito slovy:
„Vladaři, nikterak hezké a slušné tohleto není,
když je tu na zemi host, tam při krbu v popelu sedě,
tito pak prodlévají a na tvé čekají slovo.
Pročež cizince zvedni a na křeslo stříbrnohřebé
sednout mu vel, pak héroldům kaž nám v měsidlech ještě
s vodou namísit víno, ať vzdáme i bleskovládci
Diovi čest, jež prosebník ctný svým průvodcem mívá.
Klíčnice večeri též ať ze zásob hostovi podá!“

Vladař bujaré síly, jak uslyšel výpověď tuto,
k cizinci Odysséu, jenž statný byl, důmyslu plný,
došel, jej od krbu zdvihl a posadil na skvoucí křeslo,
příkázav mužnému synu, by povstal, Láodamantu,
který mu po boku seděl a kterého miloval nejvíc.

Vodu vtom v konvici zlaté, a překrásné, přinesla služka,
vlila ji v stříbrnou mísu, by mohli si umýti ruce,
načež hlazený stůl jim každému stavěla vpředu.

Klíčnice ctná jim přinesla chléb, ježž na stolky dala,
přidavši jídel hojně, jež ochotně ze zásob nesla.
Odysseus jedl a pil, jenž tolik zápasů přestál.

Vladař bujaré síly se ke svému héroldu ozval:
„Měsidlo, Pontonoe, teď naplň a v komnatě všechněm
rozdej lahodné víno, ať vzdáme i bleskovládcí
Diovi čest, ježž prosebník ctný svým průvodcem mívá!“
Řekl, a Pontonoos jim lahodné namísiv víno,
rozdal je po řadě všem, když nalil k oběti v číše.

Ale když ulili bohům a pili dle libosti srdce,
tenkráté Alkinoos se ujal slova a pravil:
„Nyní, Faiéků vůdci a vládcové, slyšte má slova,
abych promluvil k vám, jak duch v mé hrudi mi velí!
Již jste se najedli dost, teď jděte už domů se vyspat!
Ráno pak větší počet si pozveme obecních starších,
v domě tu poctíme hosta a potom nesmrtným bohům
krásné oběti vzdáme, a potom výpravu jeho
budeme na péči mít, ať bez trudu, beze vší práce
host jest vypraven námi a do země otcovské přijde,
rychle a k radosti své, byť z velké pocházel dálky,
aby ho nehoda zlá snad nestihla uprostřed cesty,
nežli by do země své byl dopraven. — Doma pak ovšem
bude mu snášeti všecko, co osud a sudičky kruté
upředly v rodný mu den, v němž máť jej zrodila na svět.

Pakli však některý bůh sem sestoupil s nebeských výšin,
jinou patrně věc nám bohové nebeští strojí,
neboť jindy se vždycky nám bohové dávají vidět
v pravé podobě své, když konáme přeslavné žertvy.
Tu pak hodují při nás a sedí pospolu s námi.

Někdo-li na cestě z nás, byť samotén, s nimi se potká,
žádný se netají z nich — jsmet' blízci příbuzní jejich,
stejně jak Kyklopové a Gigantů divoké plémě.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Zřekni se myšlenky té, ó vladaři! Já přece nijak
nejsem podoben bohům, co sídlí na nebi širém,
vzrůstem ni postavou svou, než toliko smrtelným lidem.
O komkoli vám známo, že nejvíce z veškerých lidí
žalostí má, pak jistě i já jsem strastmi mu roven.
Avšak ještě i víc bych neštěstí vyprávět mohl,
co jsem všelikých běd již vytrpěl po vůli boží.

Teď však nechte mne jíst, ač velmi jsem na duchu stísněn!
Neníť drzejší věc, než hrozný žaludek v těle,
neboť si vynutí vždycky, byť násilím, aby ho každý
dbal, byť velmi byl týrán a velkou žalost měl v duši.
Tak teď i já mám na srdci žal — však žaludek stále
nutí mě k jídlu a pití a vyhání ostatní všecko
z paměti, co jsem kdy zkusil, a káže mi dosyta pojíst.

Vy však popilte sobě, hned po ránu, s úsvitem Zory,
byste mě nešťastného zas do země zavezli rodné,
třeba i po dlouhých strastech!

At' zahynu, jenom když uzhřím
majetek svůj, svou čeled' i palác s vysokým krytem!“
Řekl, a všichni tu řeč hned schválili, každý byl pro to,
aby byl vypraven host, jenž řádná promluvil slova.

Ale když ulili bohům a pili dle libosti srdce,
všickni se rozešli k spánku, a každý šel do svého domu.
V komnatě jedině on byl doposud, Odysseus slavný,
Áréta poblíž něho i vladař podobný bohům
seděli, náčiní stolní pak sklízely služebné ženy.

Áréta bělostných loktů tu první počala mluvit,
neboť sukni a plášť hned poznala, spatřivši krásný
oděv, jež utkala sama i její služebné ženy.

Proto se ozvala takto a mluvila perutná slova:
„Na jednu věc, můj hoste, já sama se nejdřív tě zeptám:
kdopak a odkud jsi rodem? — A od koho dostal's ta roucha?
Neděl's, že na ostrov náš ses dostal po moři bloudě?“

Důvtipný Láertův syn jí odpověděl těmito slovy:
„Těžká to, královno, věc, bych podal ti zevrubnou zprávu,
když tak přehojně strastí mi bohové nebeští dali.
Já však povím ti přec, nač ptala ses, chtějíc to zvědět.
Ostrov kýs Ógygie se rozkládá daleko v moři,
bydlí tam Kalypsó lstná, jež z Atlanta zplozena byla,
bohyně pletenců krásných, a vznešená, se kterou vůbec
nikdo se nestýká z bohů ni žádný ze smrtných lidí.
Mne jen nešťastného jí ke krbu přivedlo božstvo,
samotného, vždyť Zeus loď rychlou mi zářivým bleskem
srazil doprostřed moře a celou mi úplně rozbil.
Ostatní druhové zdatní mi tenkrát zhynuli všichni,
já ale objal jsem kýl své vlastní prohnuté lodi,
hnán jsem byl po devět dní, až v desátém za černé noci
na ostrov Ógygii mě zahnali bozi. Tam bydlí
Kalypsó pletenců krásných a přemocná. Tato mě vzala
v ochranu, hostila s péčí a pěstila, říkajíc často,
že mi chce nesmrtnost dáti a mladost po všechny časy,
avšak nemohla přec mé srdce mi přemluvit v hrudi.
Tam jsem po sedm let byl trvale, smáčeje pořád
slzami božský šat, jež sama mi Kalypsó dala.
Ale když osmý rok již nastoupil oběhem času,
tehdy mě vybídla sama a rozkaz dala mi odplout,
ať již na rozkaz Diův, ať její se změnila vůle.

S prámem, jež pevně jsem zrobil, mě vyslala, davši mi hojně
jídla a libého vína a v božská mě oděvši roucha,
vítr pak lahody plný a příznivý poslala za mnou.
Celých sedmnáct dní jsem mořskou hladinu brázdil,

ale v den osmnáctý se stinné mi zjevilo horstvo
této zde krajiny vaší — a milé mi zplesalo srdce.
Avšak žel, vždyť znova mě strast zas potkati měla
hojná, již Poseidáón mi poslal, chvějící zemí,
povzbudiv prudké větry — a takto mi zamezil cestu:
Vzbouřil nesmírné moře, a hrozná mi nedala vlna,
abych, sténaje těžce, tím prámem byl unášen dále.
Potom mi rozbila prám zlá vichřice — já ale přece,
plavaje, tuto zde tůň jsem přebrodil šťastně a včera
větrem a přívalem vln byl k vaší pevnině přihnán.

Když jsem vystoupit chtěl, vln příval téměř mě zničil
u břehu, na velké skály a žalostné místo mě vrhnul.
Já však se uhnul zas nazpět a, plavaje, konečně v říční
vplul jsem proud, kdež na zemi vstup byl nejlepší ze všech,
hladký a prostý skalín, kde jistý byl od větru úkryt.
Klesnův, pomalu sil jsem nabýval. Přišla pak božská
noc. Já vystoupiv ven z té nebem živé řeky,
usnul jsem v hustém křoví, když hojně jsem na sebe listí
shrnul. Tu na oči mé bůh rozestřel předlouhý spánek.
Tam v té hromadě listí, jsa smuten v mileném srdci,
spal jsem po celou noc, spal ráno — i v poledne ještě.
Slunce se chýlilo níže, a sladký mě opustil spánek.

Tu pak na břehu mořském jsem spatřil služky tvé dcery
hráti a uprostřed nich tvou rozenku, bohyním rovnou.
Prosil jsem. Šlechtný duch tvé rozence nechyběl pranic,
že by se nenadál nikdo, když s mladším se člověkem sejde,
že by si počínal takto — věk mladší má rozvahy málo.
Dala mi hojnost jídla, a také jiskrné víno,
kázala umýt se v řece a dala mi tohleto roucho.
Tak jsem, ač velice truchliv, ti skutečnou pověděl pravdu.“

Na to pak Alkinoos mu odvětil těmito slovy:
„Není to vhodné právě, co moje si smyslila dcera,
ježto tě nevedla hned sem do domu s družinou dívek
služebných, vždyť přec k ní ses nejdřív obrátil s prosbou!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Nerač pro tuto věc svou vzornou kárati dceru!
Ona mě vybídla hned, bych s jejími služkami krácel.
Já však nechtěl jsem sám, vždyť bázeň a ostych mi bránil,
že by se nějak tvůj duch snad zachmuřil, kdybys to viděl,
vždyť jsme my synové lidští zde na světě dráždivi příliš.“

Na to pak Alkinoos mu odvětil těmito slovy:
„Nikterak není, hoste, v mých prsou takové srdce,
které by vzkypělo marně — jest ve všem zachovat míru!
Kéž by jen, otče ty Zéve i Athéno, kéž by jen, Foibe,
takový muž, jak ty's, jenž se mnou stejně by smýšlel,
manželem byl mé dcery a mým se pak nazýval zetěm!
Já bych ti daroval palác a hojný majetek k tomu,
kdybys tu zůstati chtěl. Však nechceš-li, nikdo tě tady
z Faiéků zdržovat nesmí — kéž Diu se nezlíbí toto!
Výpravu do vlasti tvé jsem stanovil, abys to věděl,
na zítřek: ty budeš ležet a spánkem překonán spáti,
oni tě klidným mořem pak povevou, až by ses dostal
do své vlasti a domu, a kam by se zlíbilo tobě,
byť by to o mnoho dál než na samu Euboii bylo,
jež prý nejdále jest, jak tvrdí plavcové naši,
kteří přišli až tam, když rusého Rhadamanthya
vezli, jenž Titya chtěl kdys navštívit, rozence Země.
Avšak i tam kdys přišli a dojeli bez trudu k svému
cíli a v tentýž den zas nazpět dopluli domů.
Všaktě to poznáš i sám, oč koráby moje a plavci
veslem vířiti tůň jsou nejlíp cvičeni ze všech.“

Zplesal tu Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál.
Potom počal se modlit a mluvil těmito slovy:

„Kéž by mi, Kronovče Zéve, co slíbil, vyplnil všecko
Faiéků král! Ten po všechen čas nechť po zemi žírné
nezmarnou oslavu má, však já kéž do vlasti přijdu!“
Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Aréta bělostných loktů pak velela služebným ženám
v podloubí postavit lůžko a prostřít povlaky na ně
krásné nachové barvy a rozestřít koberce přes ně,
vlněné pokrývky navrch, by mohl se přikrýti jimi.
Služebné z komnaty vyšly a v rukou světlo jim nesly.
Když pak, pílíce kvapně, mu pevné ustlaly lůžko,
přistoupily k hostovi blíže a touto jej pobídly řečí:
„Hoste, již odejdi spat — jest ustláno pro tebe lůžko!“
Řekly, a na lože jíti mu velice vítáno bylo.

Takto tam Odysseus spal, jenž tolik zápasů přestál,
na lůžku zdobeném řezbou, jež v ozvučném podloubí stálo.
Avšak Faiéků král spal v pozadí vysoké síně,
v které mu královská choť již chystala postel a lůžko.

ZPĚV VIII

Zora když, s jitrem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
vladař bujaré síly se zvedal se svého lůžka.

Odysseus, bořitel měst, vstal také, vládyka jasný.

Vladař bujaré síly byl cestou hostovi vůdcem
Faiéků na sněmovišťě, jež u lodí zřízeno bylo.
Když pak na místo přišli, hned na hladká sedadla k sobě
usedli.

Bohyně Pallas pak celým chodila městem,
héroldu moudrého krále jsouc úplně podobou rovna,
neboť na péči měla, by chrabrý se Odysseus vrátil.

Ke všem chodila mužům a s každým mluvila zvláště:
„Vzhůru, ó Faiéků vůdci a vládcové, pospěšte nyní
odejít na sněmovišťě, ať od hosta slyšíte zprávu,
který právě sem přišel v dům našeho moudrého krále,
po moři zahrán byv k nám — jest bohům postavou roven!“
Řekla a v občanech všech tím vzbudila touhu a žádost.

Zakrátko sedadla všecka i sněm byl přeplněn lidmi,
když se tam občané sešli.

Ti spatřivše statného reka,
s podivem hleděli naň, vždyť bohyně, Athénská Pallas,
mužský mu rozlila vděk kol hlavy a okolo plecí,
větší na pohled vzrůst, též plnost těla mu davši,
aby se Faiékům všem stal nad jiné vítaným hostem,
by se též důstojným jevil a mohutným, závodů schopným
četných, ke kterým jej pak vyzvali faiéčtí muži.

Avšak když se už sešli a všichni se v hromadu shlukli,
tehdy k nim Alkinoos se ozval těmito slovy:

„Statní Faiéků vůdci a vládcové, slyšte má slova,

abych promluvil k vám, jak duch v mé hrudi mi velí:
Host ten — nevím, kdo jest — sem přišel do domu mého,
ať již z východních krajin, ať západních, po moři bloudě,
prose, by dán mu byl průvod, a výprava bezpečna byla.
My pak, jako vždy jindy, mu průvod vypravme honem:
žádný, naprosto žádný, kdo do mého zavítá domu,
nemusí dlouhý čas, pln kvílení, na průvod čekat.

Nuže, my černou loď teď stáhněme na jasné moře,
která popluje prvně, a dva necht' a padesát plavců
z národa zvoleno jest, již nejlepší byli už dříve!

Z těch necht' pečlivě každý si na kolík přiváže veslo,
potom ať vystoupí z lodi, a vrátě se do mého domu,
rychle si připraví jídlo — a já mu ho poskytnu hojně.

Plavcům jsem úkol tento již uložil, ostatní všecka
knížata vládnoucí žezlem se do mého sejděte domu,
krásného, bychom hosta v mém paláci hostili s láskou!
Nikdo se nezdráhej z vás! Též pro pěvce božského hleďte
poslat, pro Démodoka! —

Dar zpěvu mu poskytlo božstvo,
štedře, by veselil lid, jak duch jej ke zpěvu pudí.“
Vladař skončiv tu řeč, šel v popředí, ostatní za ním,
knížata vládnoucí žezlem, a pro pěvce božského kráčel
héroid.

K nezmorné pláni se dva pak a padesát plavců
vydalo, vybraných zvlášt', jak vladařem veleno bylo.

Ale když k rychlé lodi a k hladině mořské už sešli,
nejdřív na mořskou hloub svůj koráb s pobřeží stáhli,
potom dávali stěžeň a plachtoví do lodi černé,
načež pletivem z kůže si kvapili přivázat vesla,
činíce patřičně všecko, a bílé napjali plachty;
konečně spustili kotvy a potom, vystoupše na břeh,
do domu statného krále se kvapem na pochod dali.

Podloubí, vnitřek domu i dvůr byl naplněn zcela, když se tam sešel už lid, jak mladý věkem, tak starý.

Vladař dvanácte ovcí a osm jim poručil zabít vepřů bělostných zubů a k tomu dvě loudavé krávy. Horlivě stáhli s nich kůže a chystali hostinu libou.

Zatím přišel i héraold a přiváděl milého pěvce, zvláštního miláčka Músy, jež dala mu trýzeň a dobro, neboť mu odňala zrak, však libým jej dařila zpěvem. Héraold mu postavil křeslo, jež stříbrné zdobily hřeby, do středu hodovníků, a o sloup je vysoký opřel, potom nahoře na hřeb mu zvučnou pověsil loutnu, na sloup nad jeho hlavu, a naznačil, jak by ji sundal, před něj krásný stůl pak postavil, na něj dal košík, k němu pak pohár vína, by pil, jak srdce si žádá.

Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni, Músa tu pobídla pěvce, by zpíval hrdinství reků, píseň, jejížto sláva až k nebesům sahala tehdáž, Odysseův to rozbroj i Achilla Péléovce, kterak se dostali v spor kdys na skvělé hostině bohů, mluvíce výhružná slova.

Syn Átreův, velitel mužů,
v srdci se radoval svém, když danajská šlechta se přela:
Takto mu prohlásil kdys bůh Apollón, hlásaje věštbu,
na půdě posvátné Pýthy, když přes práh kamenný přešel,
chtěje se po věštbě ptát — již valil se počátek zhouby
na vojsko jeho i trójské — dle úmyslu velkého Dia.

Tak pěl přeslavný pěvec — a Odysseus uchopil rychle plášť svůj nachový, velký, jej silnýma rukama svýma zdvihl a přes hlavu stáhl a krásný jím obličej zastřel, neboť se Faiéků styděl, že s víček slzy mu kanou.

Kdykoli božský pěvec se na chvílku zastavil v písni,
honem si utřel slzy a plášť zas s hlavy si stáhl,
chopil dvojuchý pohár a uléval nesmrtným bohům.
Když zas počínal zpívat a k zpěvu ho pobídli opět
Faiéků šlechtici přední, jež vábila pěvcova slova,
opět tu Odysseus kvílel a pláštěm hlavu si zakryl.

Tenkráté žádný druhý si nevšímal hostova pláče,
vladař toliko sám jej zahlédl, všimnuv si toho,
poněvadž u něho seděl a slyšel hluboké vzdechy.

Ihned tu k Faiékům pravil, již veselí milovní byli:
„Slavní Faiéků vůdci a vládcové, slyšte má slova!
Hostinou dost náš duch jest ukojen, dělenou stejně,
jakož i hudbou loutny, jež hodů skvělých je družkou,
teď již vyjděme odsud a ve všech zkusme své síly
závodních hrách, ať tento zde host svým přátelům řekne,
až se zas vrátí domů, oč předčíme nad jiné lidi
zápasem, pěstním bojem a skokem a rychlostí v běhu.“
Vladař skončiv tu řeč, šel v popředí, ostatní za ním.

Pěvcovu zvučnou loutnu pak pověsil nahoru na hřeb
héroid, jej za ruku chopil a z mužské s ním odcházel síně,
veda ho toutéž cestou, jíž brali se ostatní všichni
Faiéků šlechtici přední, by s podivem hleděli na hry.

Odešli na závodíště a zároveň zástupy lidu,
bez počtu, četná pak mládež, a vzácná, vstávala ke hrám.

Zvedl se Akroneós a Elatreus, zvedl se Nauteus,
Ókyalos a Prymneus i Ponteus i Anchialos,
Anabésineós také a Eretmeus, Próreus a Thoón,
povstal syn Polynéův, vnuk Tektonův, Amfialos,
zvedl se Euryalos jak Arés, záhubce mužstva,
statný Naubolův syn, jenž postavou těla i krásou
nejlepší z Faiéků byl krom hrdiny Láodamanta.

Slavného Alkinaoa tři synové k závodům vstali,
Halios, Láodamás a výborný Klytonéos.

Nejdřív zkusila sil část jinochů v závodním běhu.
Určen jim od šraňku běh: ztad střelhitě, zároveň všichni,
pádili, prachový mrak svým během budíce v pláni.
Hrdinský Klytonéos byl ze všech nejlepší v běhu.

Jako as na nivě brázdu by zoralo spřežení mezků,
o tolik přiběhl dřív, a ostatní zůstali za ním.

V zápase lopoty plném se zkusili mladíci jiní,
ve kterém Euryalos byl ze všech nejlepších první,
v skoku zas Amfialos byl daleko nejlepší ze všech,
diskem nad své druhy zas Elatreus o mnoho předčil,
pěstí pak Láodamás, syn králův, nad jiné statný.

Když pak se veškeren lid již závody pobavil v duši,
tenkrát Láodamás, syn vladařův, promluvil takto:

„Nyní se otažme hosta, ó přátelé, zdali se učil
hrám, zdaž nějakou zná. Svým vzrůstem nezdá se slabý.
Stehna i lýtka má silná i odshora oboje paže,
mohutnou šíji a nadbytek sil — též, zdá se, mu mládí
nechybí nic — však pohromy zlé jej ztrhaly mnohé.
Neníť horšího nic, jak myslím, nežli je moře,
které zeslabí muže, byť sebe byl silnější člověk.“

Na to pak Euryalos zas těmito odvětil slovy:
„Zajisté, Láodamante, ta slova jsi patřičně řekl,
jdi teď a sám jej vyzvi a návrh tento mu pověz!“

Králův výborný syn, jak slyšel výpověď tuto,
vstoupil do jejich středu a k hostovi promluvil takto:

„Poslyš, tatíčku hoste, i *ty* teď ve hrách se pokus,
jestliže nějakou znáš — jest slušno, bys vyznal se ve hrách.
Větší nemůže muž mít oslavu, dokavad žije,

nežli co rukama svýma i nohama provésti umí.

Nuž, jen chutě to zkus — hled' rozptýlit žalosti srdce!
Neníť výprava tvá již daleká, nýbrž ti k cestě
lod' již spuštěna v tůň, jsou průvodci hotovi k plavbě.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:

„Proč toho žádáte na mně, jak na posměch, Láodamante?
Útrapy spíš ted' na srdci mám než v závodech zápas,
neboť přemnoho běd jsem vytrpěl, mnoho jsem zkusil.
Nyní tu uprostřed vás, ač dychtiv jsem domů se vrátit,
prodlávám, za pomoc prose i krále i národa všeho.“

Nato zas Euryalos jej do očí pohaněl takto:

„Nezdá se, nezdá, hoste, že's v nějakých závodech vůbec
zběhlý, jakých dost jest pěstěno u lidí všude,
nýbrž se potloukáš mořem, jsa na lodi s četnými vesly,
vůdcem jsa takových plavců, již za svým obchodem jezdí,
pamětliv nákladů lodních a po zboží výměnném slídě,
sháníš hrabivý zisk — že's zápasník, věru se nezdá.“

Posupně pohleděv naň, děl důvtipný Odysseus toto:

„Příteli, nemluvil's hezky, a zdá se mi, zpupný že's člověk!
Zřejmo, že nikoli všem jsou libé dávány dary
od bohů: pěkný vzrůst, však také výmluvnost, důvtip.
Neboť některý muž jest velice pozadu krásou,
zato však slovům jeho jest od boha propůjčen půvab.
S rozkoší hledí naň lid, jak s úplnou jistotou mluví,
přítom však skromně a mile — a ze všech je sněmu první.
Když pak po městě kráčí, tu na něj jak na boha hledí.

Avšak jiný zas muž jest postavou podoben bohům,
zato však od jeho slov jest půvab nadobro vzdálen.

Rovněž podoba tvá jest překrásná, že by ji lépe
nestvořil ani sám bůh, však k ničemu není tvůj rozum.
Vzbouřil's prudkým hněvem v mých prsou milené srdce,

ježto's nemluvil správně — já zápasů neznalý nejsem,
jako teď povídáš ty! — však, myslím, býval jsem z prvních,
dokud jsem na svou mladost a na ruce spoléhat mohl.
Teď však mě svírají strasti a útrapy! Zkusil' jsem mnoho,
zápasy sváděje s muži a strašnými vlnami pluje.

Ale ač přemnoho běd jsem vytrpěl, zápasy zkusím,
neboť mě hněte tvá řeč — ty's výtkou mi pobouřil srdce.“

Pravil, a jak byl v plášti, tak vyskočiv, popadl diskos,
náramně velký a tlustý a mnohem hrubší než ony,
kterými v společných hrách jsou zvyklí Faiéci házet.
Tím tedy zakroužil kolem a mrštil pravici pádnou.
Zasvištěl vzduchem kámen — a rychle se skrčili k zemi
Faiéci s dlouhými vesly a mořskou proslulí plavbou
pod vrhem kamene toho. —

I přeletěl veškery znaky,
střelhitě vyletěl z ruky.

Ty znaky tam Athéna dala,
postavou rovná muži, a tato mu pravila slova:
„Hoste, i slepý muž tvůj znak by tu rozeznat mohl,
rukou hmataje kol, vždyť není nablízku druhých,
nýbrž je ze všech nejdál — buď bez bázně v zápase tomto!
Stěží by z Faiéků kdos sem dohodil — neřku-li dále!“

Zaplesal Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
rád jsa, že ve sboru jich tak vlídného přítele viděl.

Tenkráte s lehčí myslí se ozval k Faiékům takto:
„Nuž — jen dohod'te tam — jstet' mladíci! — Brzo i jiným
diskem tam dohodím zas, jak doufám, nebo i dále!

Jestliže srdce a duch vás ostatní k zápasům pudí,
sem pojd' a se mnou se zkus — jsemť příliš rozhněván od vás —
v zápase v pěsti, ba v běhu — já v ničem vzpírat se nechci —
kdokoli z Faiéků všech, krom samého Láodamanta —

hostitel můj jest přece! — Kdo přel by se s pohostným mužem?
Toť by byl nemoudrý vskutku, ba docela ničemný člověk,
kdo by se s hostitelem chtěl pouštět v závodech v zápas,
když jest v národě cizím. — Ten vlastní štěstí by šlapal!

Jiných však zamítnout nechci a nikým pohrdnout vůbec.
Avšak chtěl bych ho znát, když mám s ním měřit své síly.
V ničem pozadu nejsem, co týká se závodů mužských!
Také hlazený luk znám bohdá výborně napnout:
první zasáhnu muže, když vystřelím z lučiště šipku
v hustý nepřátel dav, byť druhové velice četní
stanuli po mém boku a stříleli po mužích z luků.

Jediný Filoktétés mě ovšem předcíval lukem,
kdykoli v krajině trójské jsme stříleli, achajští mládci.
Z ostatních, to vám tvrdím, jsem daleko nejlepší v střelbě,
ze všech, co nyní žijí, a chléb jest pokrmem jejich.

Hrdinům dávných dob bych nechtěl se v závodech rovnat,
dokonce Hérákléu neb Eurytu oichalskému,
kteří ve střelbě šípů i s bohy se pouštěli v zápas.

Proto i zemřel záhy rek Eurytos, nedočkav ani
stáří v paláci svém, vždyť Foibos jej Apollón zabil,
velmi se rozhněvav naň, když zval jej k zápasu v střelbě.
Kopím házeti znám, jak žádný stříletí šípem.

Jenom toho se bojím, že někdo mě z faiéckých mužů
předhoni v závodě během. Já v bouřných plavaje vlnách,
zle jsem zeslaben byl, vždyť na svém korábu tehdy
neměl jsem potravy dost, čímž milé mi zemdlely údy.“
Pravil, i umkli všichni a úplné nastalo ticho.

Jediný Alkinoos mu těmito odvětil slovy:
„Hoste, co právě jsi děl, nám nijak nelibé není;
ty jen výbornost svou chceš dokázat, která je v tobě,
z hněvu, že tento zde muž, k nám přistoupiv, pohaněl tebe,
tak, jak žádný by muž tvou výbornost nemohl zlehčit,

kdokoli v duchu by svým měl schopnost mluvití správně.

Ty však výpověď mou teď vyslechni, abys i jiným jednou ji pověděl rekům, až ve svém paláci budeš hodovat u své choti a u svých milených dítek, výborných vlastností našich jsa pamětliv, jaké nám dává skvostné výkony Zeus už od dávna, od doby otcův. Výborni v pěstním boji a zápasech nikterak nejsme, v běhu však letíme křepce a v plavbě jsme na moři mistři. Vždy nám jsou příjemny hody, i kithara, rovněž i tance, také výměna šatův a teplé lázně a lůžka.

Nuže, ať z Faiéků oni, kdo přední jsou v tančení mistři, započnou rej — necht' tento zde muž svým přátelům řekne, jakmile vrátí se domů, oč předčíme nad jiné lidi, v plavectví, v rychlém běhu i v tančení, jakož i v zpěvu!

Nyní ať některý z vás sem zvučnou narychlo loutnu přinese našemu pěvci — ta někde je v paláci našem!“

Bohům podobný král tak promluvil. Zdvihl se héraold hodlaje dutou loutnu tam přinést z králova domu.

Dozorci, zvolení z lidu, pak povstali, celkově devět, kteří v závodních hrách jim pořádně řídili všecko, srovnali rejiště k tanci a krásný zvětšili okruh.

Zatím se přiblížil héraold a zvučnou přinášel loutnu pěvcovi Démodoku.

Ten do středu kráčel a jaří mládci se stavěli kol, již v tancích obratni byli. Dupotem božský rej pak provedli.

Odysseus vida kmitavé pohyby noh, pln podivu na to se díval.

Pěvec krásně se jal pak zpívati, na loutnu hraje, o lásce Aréa píseň a Kypřanky s členkou krásnou, kterak kdys v Héfaistově se po prvé objali v domě,

tajně: on dal jí mnoho a zhanobil lůžko i sňatek v paláci Héfaistově. Však ihned mu s poselstvím přišel Hélios, který s nebes jich milostné objetí viděl.

Avšak sotva se bůh té bolné doslechl zvěsti, ihned v kovárnu šel, v svém srdci jim pohromu stroje:

Velké kovadlo své dav na špalek, osidla koval nezlomná, nerozpojná, by na místě musili zůstat.

Zrobiv nástrahu tuto, jsa na svůdce rozhněván v srdci, vkročil v ložnici svou, v níž milé stálo mu lůžko.

Tam kol postelních noh svá osidla rozpínal všude, mnoho jich spustil shůry, až od stropu, s příčného trámu, jemných jak pavučin síť, již spatřit nebylo možno samým blaženým bohům — tak klamavě zrobena byla.

Když pak tu nástrahu lstnou kol postele rozestřel všude, do města Lémna se bral, jen na oko, výstavného, které mu ze všech zemí jest nejvíc na světě milé.

Zlatem svítící Arés však nebyl na stráži marně: spatřilť, jak odchází pryč bůh Héfaistos, umělec slavný. Do domu slavného boha si ihned pospíšil Arés, Kypřanky s čelenkou krásnou jsa dychtiv se oblažit láskou. Bohyně před malou chvílí se od otce, silného Dia, vrátivši, usedla právě.

On vstoupiv do nitra domu pravici vřele jí stiskl a tato k ní promluvil slova: „Sem pojď na lůžko, milá, ať spočinem v náručí lásky! Nenít' Héfaistos doma, ted' odešel, před chvílí právě, k Sintiům mluvícím drsně se odebral, na ostrov Lémnos.“

Řekl, a na lože jít jí velmi se žádoucím zdálo.

Hned pak vstoupili v lůžko a usnuli — vtom se však pouta umělá sevřela kol, jež chytrý Héfaistos zrobil, takže ni údem hnout již nemohli, natož se zvednout.

Tehdy již viděli oba, že vyváznout není jim možno.

Vtom však přeslavný bůh k nim přistoupil, dovedný mistr, který se obrátil zpět, než došel na ostrov Lémnos. Hlídal zaň Hélios bůh, jenž o všem zprávu mu podal. Tu on se vrátil domů, jsa v milém zkormoucen srdci.

Stanul ve dveřích síně, a hněv jím lomcoval divý, strašný pozdvihl pokřik a zvolal na všechny bohy:

„Zéve i ostatní bozi, co žijete věčně a blaze, sem! nechť vidíte věc, sic směšnou, však nesnesitelnou! Vizte, jak Afrodíté mě chromého — Diova dcera — znectívá po všechen čas — jak drzého Aréa kochá, ježto je silných nohou a krasavec — zato však já jsem mrzák se narodil na svět. —

Však nikdo mi není tím vinen, než jen rodiče oba — ti nikdy mne neměli zrodit!

Pohleďte jen, jak tuhleten pár jest v objetí lásky, vystoupiv na mé lůžko — a já na to hledím pln smutku!

Nebudou chtít, jak doufám, byť na chvilku, takto tu ležet, třeba by hořeli láskou — a brzy je oba dva přejde spaní — má vazba a lest tak dlouho je poutati bude, až by mi otec vrátil mé veškeré milostné dary, které jemu jsem dal, když chtěl jsem tu nestoudnou dívku. Krásná dcera to jest, však neumí krotiti vášně.“

K paláci s kovovým prahem, když domluvil, sešli se bozi, Hermeiás, rychlý posel, a Poseidon chvějící zemí, také Apollón vládce tam pospíšil dalekostřelný. Avšak bohyně útlé se studem zdržely doma.

Bohové, dárcové dobra, však stanuli ve dveřích síně: bouřný smích vtom vybuchl z úst všem blaženým bohům, vidoucím umělou lest, již důvtipný Héfaistos zrobil.

Takto pak pravil ten onen a na svého pohlédl druhu:
„Špatnosti nemají zdar! Též váhavý rychlého chytne,
jakož Héfaiastos teď, byť loudavý, Aréa chytil,
nejvíc rychlého z bohů, co v Olympu obydlí mají,
lstí, ač kulhavý jest — teď pyká za cizoložství.“
Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Potom k Hermovi děl syn Diův, Apollón vládce:
„Herme, ty Diův synu, ty průvodce, blahosti dárce,
zdalipak též bys chtěl tak na lůžku ležet a spáti
u zlaté Afrodíty, jsa sevřen tuhými pouty?“

Na to mu Argův vrah zas pravil, průvodce Hermés:
„Kéž by se chtělo to stát, ó vladaři dalekostřelný!
Tříkrát tolik by pout, byť bez konce, mohlo mě svírat,
vy pak, bozi, se dívat a veškeré bohyně k tomu,
u zlaté Afrodíty bych přec chtěl na lůžku spáti.“

Řekl a v hlasitý smích zas propukli nesmrtní bozi.

Poseidon jenom se nesmál a pořád úsilně prosil
Héfaiasta, umělce mistra, by Aréa vyprostil z vazby.

Takto se k Héfaiсту ozval a pravil perutná slova:
„Pust' jej! Za to ti ručím, že najisto ve sboru bohů
Arés, zcela jak velíš, ti povinnou náhradu splatí!“

Na to mu přeslavný bůh zas pravil, dovedný mistr:
„Vladaři, chvějící zemí, jen tohleto nežádej na mně!
Špatné záruky jsou chtít záruky za špatné dávat.
Jakpak ve sboru bohů bych tebe pak svázati mohl,
kdyby mi Arés prchl, až unikne dluhu a vazbě?“

Zemětraš Poseidáón mu na to dal odpověď tuto:
„Héfaiaste, kdyby ti chtěl snad nakrásně utéci Arés,
vyhna se pokutě své, já sám ti tu náhradu splatím.“

Na to mu přesilný bůh zas pravil, dovedný mistr:
„Nelze a není slušno se vzpírat přímluvě této.“
Pravil Héfaiastos silný a jal se hned rozpínat pouta.

Oni pak, zbaveni pout, jež tuhá nadmíru byla,
rázem se vzchopili oba: i odešel do Thrácka Arés,
úsměvná Afrodíté se brala zas na ostrov Kypros,
do Pafu, kdež má háj, má oltář obětí plný.

Tamo ji umyly v lázni a natřely olejem božským
Charitky, jaký se skví jen na tělech nesmrtných bohů.
V šaty pak, rozkoše plné, ji oděly — hotový zázrak.

Tak pěl přeslavný pěvec, a ve své duši se těšil
Odysseus, slyše ten zpěv. S ním zároveň ostatní všichni
Faiéci s dlouhými vesly a mořskou proslulí plavbou.

Rozkázal Alkinoos, by Halios s Láodamantem
dva jen tančili sami, vždyť nebyl nikdo jim roven.

Do ruky vzali si míč — byl krásný, nachové barvy,
který Polybos jim svou umělou zhotovil rukou.

Jeden vždycky ten míč až k stinným oblakům hodil,
prohnuv se vzad, vtom se země druh zas, vyskočiv vzhůru,
po každé hravě ho chytil, než nohama dopadl na zem.

Když pak do výše přímo si dost již nahráli míčem,
potom se do tance dali a rejčili po zemi žírné,
občas měníce rej — jim druzí tleskali mládci,
stojíce na závodisti, a hlučný se ozýval lomoz.

Tenkrát se ujal slova a promluvil Odysseus slavný:
„Mocný ty Alkinoe a nad lidi veškery slavný,
jak ses honosil dříve, že v tanci jste nejlepší mistři,
skutečně stalo se tak — já s úžasem na ně se dívám.“

Vladař bujaré síly se těšil z pochvaly této,
pak již nemeškal dále a pravil k Faiékům plavcům:

„Slavní Faiéků vůdci a vládcové, slyšte má slova:
Host náš, jak se mi zdá, jest moudrý opravdu člověk,
pročež, jako je slušno, mu pohostné věnujme dary!

Dvanácte počtem knížat je v našem národě jasných,
kteří tu mají vládu, a já jsem třináctý kníže:
z těch nechť sukni a plášť dá každý, vyprané čistě,
za dar hostovi přinést a talent vzácného zlata!
Všecko to dejme mu rychle, a společně, aby to v rukou
měl náš host, ať radosti pln zas k jídlu se běře!

Avšak samého jej nechť vlídnými slovy a darem
udobří Euryalos, jenž slušné mu neřekl slovo!“

Řekl a všichni tu řeč hned schválili, každý byl pro to.
Hned pak héraolda svého mu každý pro dary poslal.

Na to mu Euryalos zas těmito odvětil slovy:
„Mocný ty Alkinoe a nad lidi veškery slavný,
nuž, já usmírím zas, jak velíš, našeho hosta:
Tento mu daruji meč — jest bronzový, rukovět jeho
ze stříbra zrobena jest, kol dokola kryje ho pochva
ze sloně řezané nově — ten bude mu za mnoho státi.“

Řekl a podal mu meč, jež stříbrné zdobily hřeby,
spolu se ozval takto a pravil perutná slova:

„Zdráv buď, tatíčku hoste, a děl-li jsem nějaké slovo
drsné, ať chopí je vichr a vzápětí odnese odsud!

Bohové račte ti dát, bys choť svou spatřil a domov,
neboť vzdálen jsa svých, tak dlouho již útrapy snášíš!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Zdráv buď, příteli, též, ať bozi ti požehnat ráčí!
Avšak po meči tom nechť touha tě nepojme pozděj,
který's právě mi dal, když dříve's mě udobřil slovy.“

Na plec pak pověsil meč, jež stříbrné zdobily hřeby.

Zapadlo jasné slunce, a dary tam byly už vzácné,
které v královský dům jim přinesli héraoldi statní.

Synové statného krále pak přijavše překrásné dary,
šli k své ctihodné matce a u ní je složili všechny.

Vladař bujaré síly byl všechněm po cestě vůdcem.
Potom vkročili dovnitř a na křesla vysoká sedli.

Vladař bujaré síly k své Áreté promluvil takto:
„Přines, manželko, truhlu, tu skvostnou, nejlepší ze všech,
do které sukni a plášť hled' vložit, vyprané čistě!
Ohněm rozpalte kotel a hostovi ohřejte vodu,
aby se osvěžil lázní, a spatře ty složené ladně
dary, jež přivéztí proň sem slovní Faiéci dali,
z hodů v duši se těšil a poslouchal nápěvy písni!

Já pak tuto zde číš dám hostovi, překrásnou, zlatou,
aby si po každé vzpomněl i ve svém paláci na mne,
až bude Diovi obět' a bohům ostatním vzdávat.“

Tak k nim promluvil král.

Hned kázala Aréta služkám
trojnohý velký kotel co nejrychlejš na oheň dát.

Služky tu lázeňský kotel šly postavit na oheň žhoucí,
nalily do něho vody a pod ním topily dřívím.
Plápolal velký žár kol trojnože, voda se hřála.
Zatím králova choť tam hostovi překrásnou truhlu
přinesla ze své síně a libé dary tam kladla,
veškero zlato i šat, jež Faiéci dali mu darem.

Sama pak krásnou sukni a plášť tam hostovi dala,
načež se ozvala takto a pravila perutná slova:

„Sám si teď' prohlédni víko a uzel si zadrhni rychle,
aby tě neobral někdo, až pojeděš domů a budeš
spánkem sladkým spáti, jsa vezen na lodi černé!“

Slyše to Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
u truhly zavřel víko a uzel zadrhl rychle,
umělý, jakému kdys byl vyučen od mocné Kirky.

Hned pak ho klíčnice zvala, by honem do vany s vodou
vstoupil a umyl se v ní — on teplou uviděl lázeň,
velké radosti pln, vždyť pak už, co opustil sídlo

Kalypsy kadeří krásných, se málo mu dostalo péče.
Tenkrát jak nějaký bůh byl pěstěn trvale u ní.

Když pak ho umyly služky a olejem natřely tělo,
a když krásným pláštěm a také jej oděly sukní,
Odysseus vystoupil z vany a k mužům pijícím víno
kráčel.

Tu Nausikaá, již bohové dařili krásou,
stanula u dveří síně, jež důkladně stavěna byla,
žasnouc, když s údivem v očích se dívala na Odyssea.
Potom se ozvala takto a pravila perutná slova:
„Hoste, buď zdrav, však vzpomeň si též, až ve vlasti budeš,
na mne, vždyť za život svůj mně's první povinen díky!“

Důvtipný Láertův syn jí těmito odvětil slovy:
„Rozenko chrabrého krále, jež zveš se Nausikaá,
kéž by mi dopřál Zeus, choť Héřin, mohutně hřmící,
přijít do svého domu a spatřit den návratu svého!
Pak bych tě jistě i tam den ze dne jak bohyni ctíval
pořád modlitbou svou — ty's, dívko, mi spasila život.“
Řekl a vladaři po bok se na křeslo posadil potom.

Oni již dělili jídlo a mísili v měsidle víno.

Zatím se přiblížil héraold a přiváděl milého pěvce,
Démodoka, jenž v lidu byl ctěn.

Hned stavěl mu křeslo
do středu hodovníkův a o sloup je vysoký opřel.

Důvtipný Láertův syn tou dobou héraoldu pravil —
ukrojiv ze hřbetu kus, však větší zbyla tam částka,
z kance to bělostných zubů — kol skvělo se kypící sádlo —:

„Héroldo na! Ten kus dej pěvcovi, aby jej snědl,
milému Démodoku: chci poctit ho, jakkoli truchliv,
poněvadž každému pěvci se u všech na světě lidí
velké dostává pocty i vážnosti, ježto mu Músa

do duše vštěpuje zpěv, rod pěvců pojavši v lásku!“

Řekl, a ihned héraold to nesl a do rukou vložil
lechovi Démodoku — ten přijal to, plesaje v srdci.

Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
důvtipný Láertův syn děl tehdáž pěvcovi toto:

„Nejvíce, Démodoku, tě chválím z veškerých lidí.

Tebe bud' Apollón učil neb Diova rozenka, Músa,
neboť docela správně jsi opěval Achaiův osud,
všecko, co dělali kdysi, co zkusili, útrapy všecky,
jako bys při tom byl sám, neb slyšel to od jiných lidí.

Ted' však přejdi zas jinam a zapěj, kterak byl zřízen
onen dřevěný kůň, jež Epeiios s Athénou zrobil,
kterak na trójský hrad jej dopravil Odysseus slavný,
v nástrahu dav tam reky, již Ílion zbořili potom.

Jestliže, milý pěvče, to patřičně vyložíš všecko,
ihned po celém světě to všechněm rozhlásím lidem,
tobě že božský zpěv byl vštípen milostí boží!“

Toto mu děl. — Jej pobídl bůh, a pěvec hned počal
odtud píseň mu pět, jak z Danaův odpluli jedni
na lodích pokrytých pevně, když oheň do stanů vrhli,
druhá pak Achaiů část kol slavného Odysseá
byla již uprostřed Tróů, jsouc v dutém ukryta koni,
poněvadž trójský lid již sám jej zatáhl na hrad.

Tak tam stál ten kůň. Lid beze vší rozvahy mluvil
sedě tam okolo něho, a trojí pronášel radu:

jednak sekýrou krutou to duté sroubení rozbít,
nebo je vyvléci na hrad a odtud se skály svrhnout,
nebo je v obětní dar tam nechat k smíření bohů,
jakož také vskutku se pozděj vyplnit mělo.

Takový města byl osud, by zhynulo, jakmile pojme

velkého ze dřeva koně, v němž Achajci, šlechtici vesměs, majíce skrýš, zlou zhoubu a smrt všem Trojanům nesli.

Zpíval, jak achajský lid pak trójské rozbořil hradby, když byl vystoupil z koně a z dutého úkrytu vyšel.

Zpíval, jak každý jinde to strmé pustošil město.

K domu však Déifobovu jak Odysseus s podobným bohu hrdinou Meneláem se přihnal, jsa Aréu roven.

Tam pak v přehrozný zápas se s Trojany odvážně pustiv, zvítězil konečně skrz Palladu, bohyni chrabrou.

Tak pěl přeslavný pěvec — a Odysseus, slyše tu píseň, pohnutím nyl, proud slz zpod víček tváře mu máčel.

Nejinak běduje choť, když na svého muže se vrhne, který před svým městem a v popředí krajanů padne, od města svého i dítek den záhuby odvrátit chtěje.

Ona jej umírat vidouc a naposled škubati údy, s hlasitým nářkem naň padne, a četní odpůrci krutí do jejích plecí a do zad ji odzadu bijíce dřevci, v zajetí vlekou ji pryč, kdež trudy a bídu pak snáší. Teskností plnou žalu jí chřadnou pak v zajetí líce. Takové žalné slzy mu kanuly s obrví jeho.

Tenkráté žádný jiný si nevšímal hostova pláče, vladař toliko sám jej zahlédl, všimnuv si toho, poněvadž u něho seděl a slyšel hluboké vzdechy.

Ihned k Faiékům pravil, již vesel milovní byli: „Slavní Faiéků vůdci a vládcové, slyšte má slova: Nechat' teď Démodokos už zadrží varyto zvučné, neboť k radosti všem té písňě tu nezpívá nyní.

Od té doby, co jíme a božský započal pěvec zpívati nám, on nepřestal lkát, pln vzlyku a žalu, tento náš host — as veliký bol jej na duši tíží.

Nuže ať přestane zpívat, ať všichni se těšíme vesměs, hostitelé i host — toť mnohem by vhodnější bylo,

neboť hostovi ctnému to všecko se k libosti děje,
průvod i milé dary, jež všichni mu dáváme z lásky.
Prosebníka i hosta si váží jak rodného bratra
každý muž, byť nemnohou věc svým rozumem chápal.

Pročež zchytralou lstí též *ty* nám už neskrývej déle,
nač se tě míním ptát, vždyť lépe je, abys to řekl:
Pověz jméno mi své, jímž otec i matka tě doma
zvali, i občané v městě i lid, jenž v okolí sídlí!
Nenít nikoho z lidí, kdo vůbec jména by neměl,
ať jest vzácný či nízký, jak jednou zrodí se na světě,
nýbrž mu rodiče vždycky, jak zplodí ho, dávají jméno.
Také mi vlast svou řekni a jmenuj národ i město,
by tě tam dovezly lodi, svou myslí míříce k cíli.
Nemát' faiécký lid v svých korábech řidičů lodních,
nemá kormidel též, jež jiné koráby mají.
Znajít' koráby samy jak mysl, tak záměry plavců,
znají též úrodná pole i osady veškerých lidí,
všude, a hladiny mořské vždy brázdí velice rychle,
zakryty v mlhu a mrak — jim není potřeba nikdy
bát se, že mohly by mít buď nějakou škodu neb zkázu.

Jen jsem tuhleť věc kdys zaslechl od Nausithoa,
otce, jenž často mi říkal, že Poseidon zanevřel na nás,
poněvadž všechněm lidem jsme bezpeční průvodci mořem.
Pravil, že nastane den, v němž úpravný faiécký koráb,
plovoucí z výpravy zpět, nám rozbije na mlžném moři,
město pak s obou stran nám velkým pohořím sevře.

Takto mi kmet ten mluvil, a božstvo to provésti může,
aneb nesplní toho, jak jemu se zalíbí v srdci.

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
jak jsi byl zahnán s cesty a do kterých zemí jsi přišel,
jaké viděl's v nich lidi a vhodná k bydlení města,
kteří jsou násilníci a surovci nedbalí práva,

kteří však pohostní muži a duch jich bohů se bojí.

Řekni mi též, proč pláčeš a truchlíš v hlubinách srdce,
kdykoliv Ília osud i Danaův argejských slyšíš.

Toť přec bohů je dílo: ti určili smrtelným lidem
zhoubu, by zpívali kdys též pozdní potomci o nich.

Či snad ti před trójským městem i některý příbuzný zhyнул,
statný to muž — snad zeť, snad tchán, již z veškerých lidí
po vlastní krvi a rodu nám bývají nejdražší v duši?

Či snad některý druh, tvůj přítel laskavé myslí,
zdatný? Neníť míň než rodný bratr nám vzácný,
kdo je náš důvěrný druh, jenž dobrým je rozumem nadán.“

ZPĚV IX

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:

„Mocný ty Alkinoe a nad lidi veškery slavný,
krásná věru je věc být přítomen pěvcově písni,
takého, jaký je tento, jenž hlasem roven je bohům.

Jistěže lepšího nic, jak myslím, nelze si přátí,
než když veškeren lid jest naplněn veselou myslí,
když jsou hosté v domě a slyší pěvcovu píseň,
sedíce pospolu v řadě, a před nimi stoly jsou plny
chleba a hojného masa a číšník z měsidla víno
čerpá, nalévá v číše a hostům je dokola nosí.

Tot', jak za pravdu mám, jest, tuším, největší rozkoš.

Tobě však zatoužil duch, bys po mých stenotu plných
strastech se ptal, bych ještě i víc měl stesku i nářku.

Copak ti tedy mám nejdřív a co ti mám naposled říci,
když tak přehojně strastí mi nebeští bohové dali?

Nejdřív jméno vám své teď vyjevím, byste i vy je
znali, a já též vám, až záhubě uniknu šťastně,
byl pak pohostný přítel, ač od vás daleko bydlím:

Odysseus, Láertův syn, jsem já, jenž veškerym lidem
znám jsem všemožnou lstí — má sláva až do nebe sahá.

V Ithace, patrné z dálky, mám obydlí, pohoří na ní
Nériton chvějící listím jest viděti, ostrovů vhodných
k bydlení hojně je vůkol a jeden je druhému blízko:
Dúlichion i Samé a Zakynthos porostlý lesem.

Ithaka sama je nízká a nejvýš se rozkládá v moři,
k západu, ostrovy druhé pak k východu leží a slunci,
drsná, však pěstounka mládců je výborná — nemohu věru
nad svou rodnou vlast nic sladšího na světě uzřít.

Já sic Kalypsou nymfou byl v její jeskyni duté
poután, bohyní jasnou, jež chtěla mě manželem mítí,

rovněž i aiajská Kirké mě ve svém poutala domě,
mocná bohyně lstná, jež chtěla mě manželem míti,
avšak nemohly přec mé srdce mi přemluvit v hrudi,
neboť nad rodnou zemi a rodiče na světě není
sladšího nic, byť někdo i dům měl bohatství plný
v cizích krajinách někde, jsa od svých rodičů vzdálen.

Tobě však vyličím teď svůj návrat klopoty plný,
který mi usoudil Zeus, když z trójské jsem země se vracel.

Příhody Odysseovy⁸

Kikonové

Z Tróje mě unášel vítr a ku městu Kikonů přihnal,
k Ismaru.

Těm jsem pohubil lid, jich zpustošil město.
Hojný po městě lup, též ženy jsme rozdali sobě,
všecky, by o stejný díl z nás žádný ošizen nebyl.
Tehdy jsem zval své druhy, co nejrychlejš odtamtud prchnout,
oni však, bláhový lid, mé výstrahy nechtěli dbáti.
Tam pak hojné víno se na mořském pobřeží pilo,
brav tam hojně byl klán, též lesklé, loudavé krávy.

Zatím Kikoni prchli a volali Kikony druhé,
sousedy své, již bydliště svá dál od břehu měli,
lepší a četnější byli a uměli s válečných vozů
s mužstvem sváděti boj — když potřeba bylo, i pěšky.

Potom přišlo jich tolik, co z jara je listů a květů,
časně, a tenkrátě zlý nás Diův postihl osud,
ubohý lid, jenž hojný žal pak snášeti musil.

---

⁸ Zpěv IX, X, XI a XII.

Stanuvše, počali bitvu, a válčice u lodí rychlých,
oštěpy kovových hrotů tam házeli naproti sobě.

Dokud po ránu bylo a svaté vzrůstalo světlo,
dotud, ač bylo jich více, jsme v obraně zdrželi útok,
ale když jasné slunce se chýlilo k výpřeži býků,
zvítězil Kikonů voj, nás Achajce na útěk zahnav.

Po šesti z každé lodi nám soudruhů holení krásných
zhynulo, my však druzí jsme unikli zhoubě a smrti.

Pak jsme se na cestu dál zas vydali, sklíčení v srdci,
rádi, že ušli jsme smrti, však milých pozbyvše druhův.

Prohnuté koráby mé však dříve se nehnyly s místa,
než všech nebohých druhů jsme třikrát zvolali jméno,
kdož byli Kikony skláni a v zápase na pláni padli.

Kronovec, sběratel mraků, nám tehdáž na loďstvo poslal
Borea s hroznou bouří a úplně zahalil mračny
zároveň moře a zemi, a s nebe se prostřelo temno.
Střemhlav koráby nám jen letěly, plachtoví na nich
na tré, na čtvero kusů nám roztrhl zuřivý vichor.
Narychlo stáhli jsme v loď své plachtoví, lekše se zhouby,
lodi pak úsilným kvapem jsme k pevnině přihnali vesly.

Nocí jsme dvě, dvě dnů tam meškali, stále a stále
velikým zchvácením síly a zármutkem trávice mysl.

Ale když třetí den nás Jitřena pletenců krásných
vzbudila, vztyčivše stěžně a bílé napjavše plachty,
sedli jsme: lodi hnal vítr a řídili kormidla správci.

Snad bych se, úrazu prost, byl do země otcovské dostal,
vlny však Borrás a proud, když chtěl jsem Maleii oplout,
zahnal mě od břehu souše a zapudil od Kythér stranou.

Lótofagové

Odtud po devět dní jsem po rybném moři byl větry zhoubnými hnán, až v desátý den jsem s koráby přistal k území Lótofagů, již jedí pokrmy z květin.

Z lodí jsme na souš vyšli a čerstvé si nabrali vody, načež při lodích rychlých se najedli druhové kvapně.

Když pak jsme pokrmu dost již požili, jakož i pití, tenkrát soudruhy své jsem vysílal na zvědy vyjít, jaký žije tam lid, jenž zemskými plody se živí, zvoliv soudruhů dvě, druh třetí byl héroldem jejich. Oni tam odešli rychle a s Lótofagy se sešli.

Avšak Lótofagové jim nechtěli připravit zhoubu, soudruhům mým, než lotosu plod jim pojísti dali.

Kdo však lotosu květ jen jedinkrát okusil sladký, nechtěl nám donésti zprávu a odtud vůbec se vrátit, nýbrž raději chtěl tam zůstat, u Lótofagů, lotosu plod tam jísti a návrat vypustit z mysli.

Ty jsem přiváděl k lodím, ač plakali, proti jich vůli, pak jsem v korábech dutých je pod lávky vtáhl a svázal, potom však ostatním všem jsem velel soudruhům věrným, aby již do lodí rychlých co nejkvapněj vstoupili všichni, lótos by nesnědl někdo a návratu nepustil z mysli.

Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli, veslem zpěněnou tuň pak tepali, sedíce řadou.

Kyklóps Polyfémos

Pak jsme se na cestu dál zas vydali, sklíčení v srdci, až jsme se v Kyklopů zem pak dostali, násilných, zpupných, kteří na věčné bohy se úplně spoléhajíce, nechtějí orat půdy, ni sazenic rukama sázet,

nýbrž bez orby všecko a neseto samo jim roste,
ječmen a rež, též vinný keř, jenž rodí jim hrozny
velikých zrn — jest Diův to dešť, jenž růsti jim dává.

Nemají pořádných sněmův a vůbec zákonných řádů,
nýbrž jim dutá sluj jest obydlím, každému jiná,
na vrších vysokých hor, kdež každý má úplnou vládu
nad vlastní ženou a dětmi, a jeden druhého nedbá.

Na moři nevelký ostrov se podél přístavu táhne,
nejsa ni příliš blízko ni daleko Kyklópské země,
lesnatý kraj, v němž divokých koz jest bez počtu živo,
všude, a lidský krok s těch míst jich neplaší nikdy:
lovec s ohařem svým tam nevkročí, kterýžto v lese
chodí po hřbetech horských a hojně útrapy snáší.
Pastýř tam nepase stád, též ostrova neoře nikdo,
nýbrž neoset jest den ze dne a nezorán stále,
lidí jest úplně prost — jen živí mekavé kozy.

Nemají Kyklopové ni lodí červených lící,
není tam stavitel muž, jenž uměl by Kyklopům sroubit
koráby pokryté pevně, by svázely veškeré věci,
plujíce do lidských sídel, jak činí přečasto lidé,
jezdíce navzájem k sobě a hladinu brázdíce loďmi.
Ti by jim zřídili ostrov, že byl by pak vzdělaným zcela,
neboť neplodný není a všecky by přinášel plody.

Jsou tam i kypré louky a pořád zvlažené hojně
na břehu zpěněné tůně — i réva by stále tam rostla.
Jest tam i ornice rovná, a mohli by požínat vždycky
vysoké osení včas — jeť tučná odspodu půda.

Jest tam i vhodný přístav, a provazu potřeba není:
netřeba spouštět kotvu, ni ku břehu koráby vázat,
nýbrž toliko přistat a počkati, až by se plavcům
opět zachtělo plouti, a příznivé zavály větry.

Na samém zátoky konci se prýští třpytivá voda,
zpod sluje tekoucí zdroj, kol dokola osiky rostou.
Tam jsme se blížili s lodí, a bůh nás nějaký vedl,
čirou tmou, náš zrak tam ničeho neviděl vůbec:
hustý mrak kol korábu byl, vždyť nemohla s nebes
proniknout měsíční zář, jsouc temným zakryta mrakem —
neviděl žádný z nás svým vlastním zrakem té výspy,
neviděl dlouhých vln, jak valí se naproti souši,
teprv až pokryté pevně nám ku břehu přistaly lodi.

Když pak přistaly lodi, tu stáhli jsme veškery plachty,
načež na mořský břeh též sami jsme z korábů vyšli.
Tam jsme se oddali spánku a jasné dočkali Zory.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
onou jsme chodili výspou a s podivem hleděli na ni.

Tehdáž horské nymfy, jež bouřného Dia jsou dcery,
sehnaly s hor nám kozy, by druhům se dostalo jídla.
Rychle tu křivé luky a oštěpy s tulejí dlouhou
vzali jsme ze svých lodí a stříleli, skupeni ve tři
čety, a zakrátko bůh nám dopřál hojného lovu.

Měl jsem dvanácte lodí a na každou připadlo losem
devět koz, mně samému však jich vybrali deset.

Takto jsme po celý den tam dleli až k západu slunce,
nadbytek masa jsme jedli a lahodné pili jsme víno,
neboť ruměný mok nám dosud nedošel v lodích,
nýbrž bylo ho dost. Když svaté jsme odňali město
Kikonům, každý druh své džbány si doplnil vínem.

V blízkých jsme Kyklopů zem též hleděli: kouř jsme tam zřeli,
slyšeli jejich hlasy i mečení ovčí a kozí.

Když pak zapadlo slunce a nastal večerní soumrak,
tehďáž na břehu mořském jsme všichni si ulehli k spánku.

Zora když, s jitem se rodíc, se zrodila růžovoprstá,
tehdy jsem svolal schůzi a všechněm toto jsem pravil:

,Nyní, soudruzi věrní, tu čekejte ostatní všichni,
já ale se svou lodí a se svými vlastními druhy
odpluji prozkoumat lid té krajiny, jakých je mravů,
jsou-li to násilníci a surovci nedbalí práva,
či snad pohostní muži a mají pobožnou mysl.'

Takto jsem děl, pak vstoupiv v lod' svým druhům jsem velel,
na koráb se mnou vstoupit a odvázat od břehu lana.
Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli,
veslem zpěněnou tůň pak tepali, sedíce řadou.

Připluvše k onomu místu, jež nebylo daleko od nás,
hned jsme tam spatřili sluj, blíž hladiny, na kraji břehu,
vysokou, vavříny krytou.

Tam četná spávala stáda
ovcí a koz — kol vysoká zeď k jich bezpečí stála,
zdělaná z kamenů velkých a do země vsazených pevně
jakož i z vysokých jedlí a z dubů s vysokým listím.

Obrovský muž tam přebýval v ní, jenž všecka ta stáda
samoten v ústraní pásal a nechodil k ostatním druhům,
nikdy, než opodál žil, jen bezpráví na mysli maje.

Byltě to úžasný zjev, muž velikán, podoben nejša
muži, jenž pojídá chléb — spíš vrcholu lesinatému
vysokých hor, jenž jediný sám ční nad druhé výškou.

Tehdáž ostatním všem jsem velel soudruhům věrným,
na místě u lodi býti a na strážu u lodi čekat.
Já však ze všech druhů si vybrav nejlepší dvanáct,
šel jsem a kozí měch jsem nesl si tmavého vína
obzvlášť lahodné chuti — syn Euanthův dal mi je darem,
Marón, kněz Apollóna, jenž Ismaru záštitou býval,
ježto jsme v ochranu svou jej přijali s pobožnou úctou,
syna i choť, vždyť háj, jenž Foibovi zasvěcen býval,
stinný, sídlem mu byl.

Ten skvostné mi věnoval dary:

vzácné ze zlata skvosty, jež vážily talentů sedm.
Také mi z ryzího stříbra dal měsídlu, k tomu pak vína
libého, nesmíšeného mi v dvanáct dvouuchých džbánů
nalíti dal.

Byl božský to mok — však ze sluhů nikdo
ničeho nevěděl o něm ni ze žen služebných v domě —
jenom on sám, s ním milená choť, pak klíčnice jedna.

Kdykoliv hodlali pít ten sladký ruměný nápoj,
ve dvanáct mírek vody jen jedinou nalili číši:
ihned tu libá vůně se šířila z měsídlu toho,
rajská, nikdo by rád ten nápoj zamítnout nechtěl.

Veliký měch jsem naplnil jím, též vzal jsem si jídlo
v kožený vak, vždyt' mužný můj duch již tenkrát tušil,
že se tam objeví muž, jenž velkou je vyzbrojen silou,
surovec, který ni práva ni žádných zákonů nezná.

Kvapně jsme do sluje vešli, však jeho jsme samého nikde
nenašli vnitř — on na pastvě kdes byl s tučným svým bravem.
Vstoupivše v jeskyni onu, jsme s podivem hleděli na vše:
sýrů na lískách plno a v chlívech nadbytek bylo
jehňat všude a kůzlat, jež tříděna byla dle stáří:
zvlášt' byl nejstarší chov, zvlášt' mlád'ata středního věku,
rovněž i nejmladší zvláště — a z nádob žinčice tekla
vrchem, z dojaček pevných, i z putýnek, do kterých dožil.

Tenkrátě věrní druzi hned zprvu mě prosili snažně,
bychom si odnesli sýry, pak nazpět přišli a rychle
abychom ze stájí oněch si vyhnali jehňat a kůzlat
na svůj rychlý koráb a vypluli na solnou vodu.
Já však nedbal jich slov — což mnohem by bývalo lépe —
chtěje jej samého spatřit — a dá-li mi pohostné dary.
Bohužel, neměl se on mým druhům k radosti zjevit.

Potom jsme vznítily oheň a obět' vzdali a sami

sýr jsme si brali a jedli a sedíce čekali na něj
vnitř, až vrátí se z pastvy.

Vtom obrovské přinášel dovnitř
břemeno vyschlého dříví, by k večeři svítilo jemu.
Dříví v jeskyni shodil a velký způsobil rachot.
Hrůzou jsme skočili nazpět a skryli se do kouta sluje.

Potom v prostornou sluj svá tučná stáda si vehnal,
všecka, jež k dojení bral, však v hlubokém prostoře venku,
před vchodem, nechal samce, jak kozly, tak berany všecky.

Potom veliký balvan dal ke vchodu, vzhůru jej zvednuv,
obrovskou mající tíži — ni velké by dvacet dva vozy
důkladné, o čtyřech kolech, tím balvanem nehnuly s místa —
takovou strmou skálu, a velikou, ke vchodu vložil.

Sedl a počal dojit své mečící kozy a ovce,
konaje patřičně všecko, a pod každou postavil mládě.
Polovic bílého mléka si ihned sraziti nechav,
uhnětl sedlinu z něho a vložil v pletené koše,
v nádobách druhou si půl však ponechal, aby pak mohl
z něho si brátí a pítí, i aby mu k večeři bylo.

Když pak, spěchaje kvapně, už dokončil tyto své práce
Kyklóps, rozžehl oheň, nás uzřel a takto se tázal:

„Aj, aj, hosté! Kdo jste? Zkad vlhkou plujete drahou?
Máte snad řízení jakés? Či bez cíle bloudíte jenom
mořem širým sem tam, jak lupiči, kteřížto bloudí,
život dávají všanc, však záhubu cizincům nesou?“

Tak k nám promluvil Kyklóps, a všechněm se sklíčilo srdce.
Hromový hlas nás zděsil a ohromná velikost obra.

Přec však jsem slova se ujal a řekl mu odpověď tuto:
„My sem — z trójské země — jsme — zahrání — achajští muži —
bouřemi kdejakých větrů. — My přes velkou hladinu mořskou
chtěli jsme k domovu plout — však po jiných cestách a drahách

přišli jsme sem — tak zajisté Zeus nám usoudit ráčil.

Vévody Agamemnona se mužstvem pyšníme býti, jehožto nyní sláva je největší pod nebem širým, neboť takové město on zvrátil a pohubil množství lidu.

My náhodou sem, k tvým kolenům, prosebně jdeme, zda bys nás pohostil vlídně, neb jinak nějaký dárek ráčil darovat nám, jak bývá ve zvyku k hostům.

Ty pak bohů se boj, můj rozmilý — jdemeť sem s prosbou. Jestliť mstitelem Zeus všech hostů a prosebných lidí, pohostný bůh, ježž prosebník ctný svým ochráncem mívá.'

Takto jsem děl. Ten řekl mi hned, pln surové mysli: „Bláhový's, cizince, muž, neb z krajin jsi dalekých přišel, když mě tu zveš, bych bohů se bál neb nevole jejich. Pramálo Kronovec bouřný i ostatní blažení bozi Kyklopům na péci jsou — jsmet' mnohem silnější nad ně.

Tak bych také ni já — snad strachem z Diova záští — nešetřil tebe ni druhů, když duch můj toho by nechtěl.

Avšak nyní mi řekni, kde's přistal s úpravnou lodí, někde-li daleko odsud, či nablízku, rád bych to věděl!'

Zkoumal mě tak. — Já zkušený muž však dobře to poznal, pročž poznovu zas jsem řekl mu výmyslem lstivým: „Zemětrás Poseidáón můj koráb mi úplně rozbil, když jím do skály mrštil zde na břehu krajiny vaší, přihnav ji k úskalí tomu, když vítr ji přinesl s moře. Já pak s těmito jen jsem náhlé záhubě ušel.'

Takto jsem děl, ten neřekl nic, pln bezcitné mysli, nýbrž vyskočil rázem, a po družích vztahuje ruce, dva z nich najednou chopil a mrštil jimi jak psíky o zem, až mozek z hlav jim vytékal, podlahu třísně,

potom za údem úd jim rozkrájev, zchystal si jídlo:
žral jak lev, jenž v horách je živ. Též nenechal zbytkem
ničeho, masa ni útrob, ba ani ne morkových kostí.

My však s hlasitým pláčem jsme k Diovi pozdvihli ruce,
vidouce krutý ten čin — nám zoufalství svíralo srdce.

Když pak konečně Kyklóps si objemné naplnil břicho,
poživ lidského masa a napiv se čistého mléka,
lehl si uvnitř sluje, jsa roztažen středem svých ovcí.

Tehdáž úmysl tento jsem pojal v srdnaté duši:
přistoupit, broušený meč pak od své vytasit kyčle,
jemu jej do prsou vrazit, kde bránice objímá játra,
rukou jej ohmátna dřív. — Však bránila myšlénka jiná:
vždyť by i nás tam náhlá smrt pak zastihla jistě:
nebyli bychom mohli ten balvan rukama pouze
odstrčit s vysokých dveří, tak obrovský, který tam vložil.

Tak tam, lkajíce žalně, jsme jasné dočkali Zory.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
Kyklóps rozžehl oheň a dožil vzácné své ovce,
konaje patričně všecko, a pod každou postavil mládě.
Když pak, spěchaje kvapně, už dokončil tyto své práce,
dva z nás popadl opět a hned si je připravil k jídlu.

Posnídav, tučný brav pak vyhnal z jeskyně Kyklóps,
balvan lehounce sňav, ten přetěžký, avšak jej zase
přistavil ke vchodu zpět, jak na toul by přiložil víko.
K hoře ten tučný brav zas vyháněl, hvízdaje hlasně,
Kyklóps.

Já tam zůstal a zlou jsem mu záhubu strojil,
zda bych se nějak pomstil, a dá-li mi Athéna slávu.
Konečně záměr tento se jevil mi nejlepším ze všech:
Kyklópův veliký kyj tam u jedné ohrady ležel

z olivy zelené ještě — ten uťal, by za hůl mu sloužil,
až by mu úplně vysch' — nám zdálo se na první pohled,
jako by stožár to byl — tak z dvacetiveslové lodi,
nákladní, široké, černé, jež mořskou projíždí tůň:
takto se nám ten kyj zdál na pohled dlouhý a tlustý.

Z něho jsem odsekl kus — tak na sáh — přikročiv k němu,
ten jsem pak odevzdal druhům a velel jim seškrabat kůru.
Oni jej sedřeli hladce, já přiostrčil, přikročiv k němu,
na konci, pak jsem jej chopil a rozžhvil na ohni žhoucím,
pak jsem jej vložil pod trus a skryl jej pečlivě pod ním,
neboť po celé sluji ho leželo nesmírně mnoho.

Potom soudruhy své jsem vyzýval rozhodnout losem,
kdo by se odvážit měl kyj zvednout a pospolu se mnou
obru jej zarazit v oko, až sladký spánek ho pojme.
Losem zvoleni druzi, jež sám bych si jistě byl vybral,
čtyři, a já jsem se sám k nim přidružil jakožto pátý.

S bravem krásného rouna se vrátiv navečer zase,
ihned v prostrannou sluj svá tučná stáda si vehnal
všecka, ni jediný kus v tom hlubokém nenechav dvoře,
bud'tože tušil něco, neb bůh mu to poručil takto.

Potom ten velký balvan dal ke vchodu, k výši ho zvednuv,
sedl a počal dojit své ovce a mečící kozy,
konaje patřičně všecko, a pod každou postavil mládě.
Když pak, spěchaje kvapně, už dokončil tyto své práce,
dva z nás popadl opět a hned si je připravil k jídlu.

Tehdy jsem oslovil obra a řekl mu, přistoupiv blíže,
koflík rukama drže, jenž pln byl tmavého vína:
,Kyklope, na! pij víno, když lidské si pojedl maso!
Hleď jen, jaký to nápoj jsme skrytý v korábu měli.
Ten jsem ti za oběť nesl, zda chtěl bys mě vypravit domů,
dojat soucitem se mnou — ty řádíš však nesnesitelně!
Ukrutný! Jakpak by měl též příště tě navštívit někdo

jiný z hojného lidstva?! Tys nejednal patřičně se mnou!

Děl jsem, on chopil ten koflík a vyprázdnil.

Hrozně mu chutnal

onen lahodný nápoj, a po druhé zase mne žádal:

„Ještě mi laskavě dej! A též své jméno mi řekni,

ihned teď, bych podal ti dar, jenž byl by ti milý!

Zajisté žírná prst' též Kyklopům vydává révu
velikých zrn, vždyť Diův dešť jim nalévá hrozny,
tohle však ambrosie a nektaru věru je výron.“

Takto mi děl, já jiskrný mok jsem znova mu podal.

Třikrát jsem vína mu podal, on — hlupák — třikrát je vypil.

Ale když Kyklopovi se vínem zatměly smysly,
tehdy jsem oslovil obra a mluvil lichotnou řečí:

„Na jméno slavné se ptáš, ó Kyklope, já ti je tedy

povím, však ty mi dej dar, jak právě's mi před chvílí slíbil!

Nikdo se nazývám jménem, a *Nikdo* mě volají všichni,
otec i matička moje i ostatní druhové všichni.“

Toto jsem děl. Ten řekl mi hned, pln bezcitné mysli:

„*Nikoho* tedy já sním až naposled, po družích jeho,
ale ty ostatní dříve — a to ti buď pohostným darem!“

Řekl, i zvaživ se zpět, kles naznak a mohutnou šíjí
stranou nakloniv ležel, a vtom ho již ovládal spánek,
krotitel všechněch tvorů.

Vtom z jícnu mu vyhrklo víno

se sousty lidského masa — on dávil, vínem jsa zpitý.

Tehdy jsem onen kyj hned hluboko pod popel strčil,
až by se žárem vznítil, a druhům jsem dodával srdce
všechněm, by nikdo mi z nich pak necouvl, přemožen bázni.

Jakmile však ten z olivy kyj měl v ohni už chytit,

ač byl zelený ještě, a byl již rozpálen strašně,

z plamene blíž jsem přinášel jej — vtom druhové ke mně
stoupili, a do srdce bůh jim vštípil zmužilost velkou.

Druzi ten z olivy kyj pak chopili, na konci ostrý,
jemu jej do oka vbodli, já točil jím, svrchu oň opřen.

Jako když lodní trám kdos vrtá, nebozez vezma,
při čemž druhové jeho jím vespod za řemen točí,
s obou jej chopíce stran — ten točí se stále a stále,
tak tím řeřavým kyjem jsme točili v obrově oku,
okolo něho pak krev, jak točil se, kroužila horká.
Vůkol brvy a víčka mu docela opálil plamen,
ana mu panenka plála a kořínky praskaly žárem.

Jako když sekyru velkou neb žhavou teslici kováč
do vody studené vnoří, a kovy ty hlasitě syčí,
takto mu syčelo oko kol žhavého z olivy kyje.

Zařval bolestí strašně, až kolem ječela skála.
Hrůzou jsme skočili zpět, však Kyklóps ze svého oka
vytrhl prudce ten kyj, jenž hojnou krví byl zbrcen,
prýč jím od sebe mrštil, a mávaje rukama divě,
křičel a Kyklopy volal, co kolem jeskyně jeho
po kopcích šlehaných větry svá bydliště ve slujích měli.

Ti tedy slyšíce křik, hned se stran se sbíhali různých,
k jeho se stavěli sluji a ptali se, cože ho souží:
,Čímpak jsi, Polyféme, tak postižen, že jsi tak vzkřikl
za doby božské noci, a proč nás ze spánku budíš?
Někdo-li z lidí ti brav tam vyhání proti tvé vůli,
nebo tě samého lstí tam vraždí — či by snad silou?'

Mohutný Polyfémos jim z jeskyně odvětil takto:
,Přátelé, *Nikdo* mě lstí, však dokonce nevráždí silou.'

V odpověď Kyklopy mu pravili perutná slova:
,Sám-li jsi ve své sluji a *Nikdo* ti nedělá křivdy,
nemoci velkého Dia se nijak vyhnouti nelze —
otce však modlitbou svou hled' vzývati, Poseidona!'

Řekli tak, odcházejíce, a moje se zasmálo srdce,
jak to mé smýšlené jméno a skvostný je výmysl zmaťl.

Kyklóps žalostně sténal a v hrozných se svíjeje mukách

rukama kolem hmatal a odstranil od vchodu balvan. Sám si pak u vchodu sedl a natáhl dopředu ruce, zda by snad někoho lapil, an s bravem chce ze dveří vyjít, neboť se domníval v mysli, že já jsem takový hlupec.

Já však přemítal v duši, jak věc tu co nejlépe provést, zdali bych od svých druhův i od sebe odvrátil nějak zhoubu — tu kdejakou lest jsem spřádal, kdejaký záměr, neboť šlo o náš život, a strašná se blížila zkáza.

Konečně záměr tento se v duši mi nejlepším jevil:

Byli tam berani tuční a husté mající rouno,
velice krásní a velcí a porostlí brunátnou vlnou.

Ty jsem svazoval k sobě, však potichu, krouceným proutím,
na kterém spával Kyklóps, ten netvor, zločinů strůjce,
po třech pokaždé vzav.

Z nich střední soudruha nesl,
po pravém boku a levém šli druzí dva, kryjíce druha.

Neslo vždy beranůu tré nám soudruha, ale já sám jsem —
byl tam veliký beran a z celého nejlepší stáda,
toho jsem chopil za hřbet a pod jeho huňatým břichem,
celý se skrčiv, jsem visel a pořád se rukama držel
přehnutých chomáčů vlny, jsa schoulen, statečný v srdci.
Tak tam, lkajíce žalně, jsme jasné dočkali Zory.

Zora když, s jitrem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
tenkrát se beraní brav již na pastvu z jeskyně hrnul,
ovce však mečely v stájích, vždyť nejsouce dojeny dosud
k prasknutí vemeny měly.

Však jejich velitel hrozně
trápen bolestí krutou, všem ovcím na hřbety sahal,
když tak zpřímá tam stály, a neměl bláhový zdání,
druzí že připjati jsou těm vlnatým beranům pod hrud'.

Naposled beran stádní se plížil ke vchodu sluje,
vlnou ztížen a mnou, jenž chytrou jsem mysl měl v duši.

Silný tu Polyfémos, jej omakav, toto mu pravil:
,Berane můj, jak to? — Vždyť kráčíš po sluji ze všech
poslední! — Nechodíš jindy až za všemi ovceři vzadu,
nýbrž ze všech první vždy útlé květiny spásáš,
dlouhým kráčeje krokem! —

I k proudům řeky jdeš první.

První, když blíží se večer, se vracíš do stáje z pastvy.
Avšak nyní jdeš sám, až poslední. — Jistě si stýskáš
pro pánův zrak, jež zlý mu ten muž byl nadobro zničil
se svými krutými druhy, když vínem smysly mu zmámil,
Nikdo — však dosud ještě, jak mním, své neušel zhoubě.

Kéž bys smýšlel jak já, kéž nabyl bys schopnosti mluvy,
abys mi povědět mohl, kde před mým ubíhá hněvem!

Jak by mu stříkal mozek zde ve sluji na všechny strany
po zemi, jak bych jím tloukl, a moje by okřálo srdce
opět z těchto mých běd, jež ničemný spáchal mi *Nikdo!!*'

Pravil a ze dveří ven toho berana od sebe pouštěl.

Když pak už kousek cesty jsme od sluje byli a stáje,
sám jsem se berana pustil a všechny jsem odvázal druhy.
Hned pak ten brav, jenž štíhlých byl noh, pln tučného sádla,
často se obračejíce, jsme hnali, až přišli jsme k lodi.

K velké radosti své nás viděli druhové milí —
ty, již smrti jsme ušli, však ostatních želeli s pláčem.

Já však bránil jim lkáti a každému brvami kynul,
ovce pak krásného rouna, a přečetné, druhům jsem velel
vehnat do naší lodi a vyplout na solnou vodu.
Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíčkům sedli,
veslem zpěněnou tuň pak tepali, sedíce řadou.

Když jsem už od břehu byl, co by člověk dokřikl hlasem,
tehdy jsem oslovil obra a mluvil jízlivou řečí:
,Kyklope, nebyl, jak vidíš, to zbabělec, jehožto druhy

ve své prostorné sluji jsi krutým násilím jed!
Ovšem — za ty zlé skutky tě musila stihnouti pomsta —
surovče — hosty své jíst ses neštítel ve vlastním domě!!
Proto's byl od Dia ztrestán i ode všech ostatních bohů.'

Děť jsem, tu o mnoho víc v svém srdci se rozlítit Kyklóps,
vrchol veliké hory hned ulomiv, po nás jím mrštil.
Balvan dopadl vzad, hned za loď ztemnělé přídy,
takže jen chybělo málo, že srazil by kormidlu vrchol.

Mocně se zvlnila tůň, jak do vody padala skála:
příboj vln hnál k pevnině loď, jak nazpátek šuměl,
z moře to nával vln, jenž koráb zpátky hnál k souši.

Já však předlouhou tyč jsem do rukou uchopil, a koráb
odstrčiv, soudruhům svým jsem dával důtklivý rozkaz,
rychle se na vesla vrhnout a uniknout hrozící zkáze,
hlavou jim všechněm kyná — ti schýleni mávali vesly.

Když jsme se dvakrát tolik už vzdálili, plující mořem,
opět jsem oslovit jej měl v úmyslu, ale tu všichni
druzi mi se všech stran v tom bránili vlídnými slovy:
,Odvážný! Proč zas chceš toho divého drážditi muže,
který již teď, když skalinou vrh', nám připudil koráb
nazpět k pevnině zase, my myslili, že tam už zhyne.
Kdyby byl někoho z nás buď hlesnout neb promluvit slyšel,
byl by nám rozdrtil lebky a jistě i trámová lodní,
hranatým balvanem hodě — vždyť hází s takovou silou!'

Řekli, však nemohli přec mým duchem zmužilým pohnout,
nýbrž poznovu zas jsem řekl mu, rozhněván v srdci:
,Kyklope, kdyby se kdos snad zeptal tě ze smrtných lidí,
kterak ti byl tvůj zrak tak potupným způsobem zničen,
řekni, že bořitel měst byl ten, jenž oka tě zbavil,
Odysseus, Láertův syn, jenž bydlí v ithacké zemi!'

Toto jsem děť.

Ten zalkal a toto mi v odpověď pravil:

„Aj, již pochyby není, že dávná věštba mě stihla!
Byl tu kdys muž, jenž věštiti znal — byl sličný a velký,
Télemos, Eurymův syn, jenž vynikal uměním věštným,
který nám věštby tu hlásal a dožil se velkého stáří.
Věštec tento mi řekl, že jednou to všechno se splní:
rukou Odysseovou že o zrak připraven budu.

Já však stále jsem čekal, že postavou velký a krásný
jednou se zjeví tu muž, jenž ve velkou sílu je oděn —
ted' však takový slaboch, tak maličký, ničemný mužík,
jediné oko mi vzal, když vínem mi omámil smysly!

Vrat' se však, Odyssee, chci dary ti dáti a vroucně
prosit, by Zemětrás slavný ti udělil do vlasti průvod.
Já jsem rozenec jeho, on otcem mým býti se pyšní.
On mě pak, bude-li chtít, zas vyhojí — z ostatních nikdo
jiný z blažených bohů, ni žádný ze smrtných lidí.'

Řekl, já na jeho řeč jsem dal mu zas odpověď tuto:
,Kéž bych tě o tvou duši i o život mohl tak jistě
připravit, Polyfème, a v Hádovo sídlo tě poslat,
jako ti ztracený zrak sám Zemětrás nezhojí nikdy!'

Toto jsem obrovi řekl, on pozdvihl ku Poseidonu
k hvězdným nebesům ruce a modlil se ke svému otci:
,Bože, ty temných vlasů, jenž objímáš zemi, mě vyslyš!
Jestliže tvůj jsem vskutku a otcem mým býti se pyšniš,
dej, ať bořitel měst v svůj domov nepřijde nikdy,
Odysseus, Láertův syn, jenž bydlí v ithacké zemi!
Je-li však losem mu dáno, by spatřil své milé a přišel
ve svůj výstavný palác a do své otcovské země,
pozbud' soudruhů všechněch a vrat' se tam pozdě a bídně,
samoten, na lodi cizí, a v domově nalezni strasti!'
Těmito prosil slovy — bůh temných vlasů ho slyšel.

Potom, poznovu zas, vzal skalinu o mnoho větší,
napjal velikou sílu a zakrouživ mrštil jí po nás.
Balvan dopadl vpřed, hned za loď ztemnělé přídy,
takže jen chybělo málo, že srazil by kormidlu vrchol.
Mocně se zvlnila tůň, jak do vody padala skála,
příboj vln hnál kupředu loď, již popohnal k výspě.

Připluvše k ostrovu tomu, kde koráby pokryté pevně
pospolu kotvily stále, a milí druhové naši,
lkající, seděli kolem a pořád čekali na nás,
tam tedy připluvše s lodí jsme vyjeli na písek březní,
načež na mořský břeh též sami jsme z korábu vyšli.
Potom ten obrův brav jsem z korábu vyhnal a rozdál
druhům, by o stejný díl z nich žádný ošizen nebyl.
Mně však samému zvlášť toho berana při dělbě dali
druhové holení krásných, a toho jsem na břehu zabil
Kronovci tmavomrakému, jenž panuje nad celým světem,
pále mu ze stehen maso.

Zeus nedbal na moji oběť,
nýbrž rozjímal v mysli, jak všecky by pokryté pevně
lodi nám úplně zničil i věrné soudruhy moje.

Takto pak po celý den tam tehdy až k západu slunce
nadbytku masa jsme jedli a lahodné pili jsme víno.
Když pak zapadlo slunce a nastal večerní soumrak,
tehďáž na břehu mořském jsme všichni si ulehli k spánku.
Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
tehďáž soudruhům svým jsem dával důtklivý rozkaz,
vstoupit na rychlý koráb a odvázat od břehu lana.
Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli,
veslem zpěněnou tůň pak tepali, sedíce řadou.
Pak jsme se na cestu dál zas vydali, sklíčení v srdci,
rádi, že znikli jsme smrti — však milých pozbyvše druhů.

ZPĚV X

Aiolos, král větrů

Připlujem k aiolské výspě, kde má své obydlí stálé
Aiolos, Hippotův syn, jenž milý byl nesmrtným bohům.
Ostrov ten po moři pluje a kolem je ohrazen celý
kovovou nezlomnou hradbou a hladká z něho ční skála.
S ním tam dvanácte dítek má obydlí v paláci jeho.
Šest má dcer, šest synů. Ti bují v rozkvětu mládí.
Otec dcery své provdal a vlastním dal za ženy synům.
Oni tam při otci milém a při své pečlivé matce
hodují každý den — jest bez počtu před nimi jídel.
Dvorem slyšet je hluk, jenž z vonné se ozývá síně
za dne. Když nastane noc, spí u svých ctihodných chotí
na lůžkách zdobených řezbou a kobercích velice krásných.
Tamo jsme do jejich místa a krásného paláce přišli.

Hostil mě celý měsíc a na všechny věci se tázal,
na Tróju, argejské loďstvo a na návrat Achaiů z války.
Já pak bohovi zas jsem patřičně vykládal všecko.
Když jsem už odplouti toužil a žádal za jeho průvod,
nikterak neodpíral a výpravu ochotně chystal.

Dal nám na cestu měch, jež z devítiletého býka
vyňal a fučivých větrů v něm spoutal pohybů volnost,
neboť Kronovec Zeus jej stanovil vladařem větrů,
aby z nich každý bouřil neb konejšil, jak se mu zlíbí.
Potom na duté lodi jej stříbrnou tkanicí vázal,
třpytnou, by ani dost málo mu nemohlo uniknout z měchu.
Jedině Zefyrův vánek mi dopředu poslal, by vanul,

chtěje, by lodi i nás hnal kupředu.

Takto se arci
nemělo stát, vždyť nerozum náš nám způsobil zkázu.

Devět napořád dní, jak ve dne, tak v noci, jsme pluli,
až se nám v desátý den již zjevila otcovská půda,
také jsme viděli tam, již nablízku, nítiče ohňů,
když vtom, námahou mdlého, mě sladký přemohl spánek:
pořád jen táhla jsem řídil a z druhů jich nikomu nedal
jinému, bychom co nejdřív se dostali v otcovskou zemi.

Zatím druhové moji však vespolek mluvili o tom,
mníce, že do domu svého si odvážím zlato a stříbro,
které mi Aiolos dal, syn Hippotův chrabrého ducha.

Takto pak pravil ten onen a na svého pohlédl druha:
,Divno, jak tento zde muž jest všechněm milý a vzácný
lidem, kdykoli k nim jen zavítá, v zemi a město.
Mnoho již pokladů vzácných si přivází z Ília domů,
z kořisti — tuhle však nám, ač tutéž prošli jsme cestu,
každému do vlasti své jest s prázdnýma rukama jíti.
Rovněž mu teď zas Hippotův syn dal z přátelské přízně
tohle — nuž honem pojďme a pohleďme, co by to bylo,
kolik zlata a stříbra se skrývá v tomto zde měchu!'

Řekli, a rada ta zlá v jich poradě nabyla vrchu.
Rozvážou měch — vtom větrové v ráz jim vyrazí z měchu.
Rázem je popadla bouře a od země otcovské hnala,
plačící na mořskou pláň.

Vtom ze svého procitnuv spánku,
ve své statečné mysli jsem počal přemýšlet o tom,
měl-li bych vyskočit z lodi a život ve vlnách pohřbít,
či snad klidně to snést a zůstat naživu ještě.
Já jsem to snesl a zůstal a ležel na lodi tiše,

zastřev tvář — však vichoru vztek hnal koráby naše
nazpět k aiolské výspě, a druhové žalostně lkali.

Z lodi jsme na souš vyšli a čerstvé si nabrali vody,
načež při lodích rychlých se druhové najedli kvapně.

Když pak jsme pokrmu dost již pojedli, jakož i pití,
tenkrát jednoho druha a hérolda přidruživ k sobě,
v Aiolův skvostný jsme dům zas vstoupili.

Jeho jsme našli
hodovat u své choti a u svých milených dítek.
My pak vešli jsme dovnitř a na prahu, u samých dveří,
sedli. —

Ti na mysli žasli a těmito slovy se ptali:
,Copakže, Odyssée, sem jdeš? — Ký zloboh tě stihl?
Vždyť jsme tě vyslali přec tak pečlivě, aby ses dostal
do své vlasti a domu, a kam by se zlíbilo tobě!‘

Řekli, a na to jsem já zas promluvil, truchlivý v srdci:
,Zhoubní druzi a spánek mě uvrhli do této bídy,
kletý — než pomozte nám, ó přátelé, vám je to možno!‘
Děl jsem a lahodou slov v jich přízeň se vlichotit hleděl.

Oni tu umkli všichni — jen otec mi odvětil takto:
,Ihned z výspy mi táhni, ty nejzvrhlejší z tvorstva!
Nelze mi přec, bych hostil a do vlasti posílal muže,
který blažených bohů si zřejmou nenávist získal!
Pryč! Vždyť přišel jsi sem, jak patrně, protivný bohům!
Takto mě vyháněl z domu, a já jsem zhluboka vzdychal.

Pak jsme se na cestu zpět zas vydali, sklíčení v srdci.
Plavcům klesal duch, když musili veslovat pracně
pro naši zpozdilost vlastní. — Už nevál příznivý vítr.

Laistrýgoni

Po šest napořád dní, jak ve dne, tak v noci, jsme pluli, v sedmý k strmému městu jsme konečně Lámovu přišli v Télepyl laistrýgonský, kde pastýř pastýře volá: jeden z nich vháňí stádo a druhý je na pastvu žene.

Tam by si člověk, jenž nespí, i dvojí výdělek mohl získati: za pastvu skotu a za pastvu bělostných ovcí, neboť tam noční dráhy jsou denním nadmíru blízké.

Vplujem ve vzorný přístav — tam zříme, jak okolo něho strmá se s obou stran, kol dokola, skalina zdvívá, z moře pak příkré břehy a vyčnělé naproti sobě při ústí do výše trčí, a vchod jest velice úzký. Ihned každý můj druh tam vehnal prohnutý koráb, lanem pak přivázal loď v té zátocce sevřené zevšad hustě, vždyť mořská se tuň tam nevzdula vanutím větru, nikdy, ni mnoho ni málo — a jasná tam hladina byla.

Jedině já svou černou loď jsem zadržel venku, na samém pokraji břehu, a ke skále přivázal lanem. Potom jsem vystoupil na vrch a na skalné vyhlídce stanul: nikde tam nebylo půdy, již zorali muži a býci, v daleku jen jsem zahlédl kouř, jak do výše stoupá.

Tenkráté soudruhy své jsem vysílal na zvědy vyjít, jací v krajině té jsou lidé žijící z chleba, zvoliv soudruhů dvě, druh třetí byl héroldem jejich. Druhové z korábu vyšli a plochou dali se cestou, po které s vysokých hor lid svážíval na vozích dříví.

Tu pak se potkali s dívkou, jež před městem vážila vodu, vladaře Antifatéa to dcerou, statnou to děvou. Ke zdroji krásných proudů ta dívčina scházela právě, k Artakii, z níž denně si lid bral do města vodu. Poslové přistoupili k dívce a počavše hovor se ptali,

který je král té země a kterému národu vládne.

Dívka jim udala hned dům otcův s vysokým krytem.

Ale když v slavný ten dům již vkročili, našli tam ženu velkou jak vrchol hory — i pojala hrůza je před ní.

Ohledně sněmu lidu jim manželka zavolat dala, statného Antifatéa.

Ten krutou jim připravil zhoubu: popadl jednoho z druhův a hned si ho připravil k jídlu. Druzí dva vylítli z domu a úprkem přiběhli k lodím.

Po městě řev však pozdvihl král — hned na jeho pokřik mohutní Laistrygoni se se stran sbíhali různých, bez počtu — nikoli mužům, spíš Gigantům podobní jsouce.

Oni tu s vrcholů skal hned počali balvany házet přetěžké. Strašný hřmot byl vzbouřen po lodích všude, jak tam hynulo mužstvo a koráby tříštěny byly. Každý je bodal jak ryby a k mrzkým si odnášel hodům.

Co tak soudruhy mé v té hluboké zátoce kláli, zatím broušený meč jsem vytasil od statné kyčle, jím jsem provazy přetřal, jež na lodi ztemnělé přídý byly, a soudruhům svým jsem dával důtklivý rozkaz, rychle se chopit vesel a uniknout hrozící zkáze.

Lodníci mořskou tůň hned zvířili, lekše se zhouby. Unikl k radosti mé můj koráb z převislých skalín na širokou mořskou pláni — ty druhé tam hromadně zašly. Pak jsme se na cestu dál zas vydali, sklíčení v srdci, rádi, že znikli jsme smrti — však milých pozbyvše druhů.

Kirké

Připlujem k aijské výspě, kde má své obydlí stálé Kirké pletenců krásných a mluvící bohyně mocná, Aiéta zhoubné myslí to z jedné rodiny sestry:

Hélios, pochodeň lidstva, jich obou je rodiel vlastní
z matky, jež Persé slove a dcera je Ókeanova.

Ku břehu oné výspy jsme přistali s korábem mlčky,
v ochrannou zátoku přímo, a bůh nás nějaký vedl.
Tenkrát vystoupše z lodi, dva dny jsme a ještě dvě noci
leželi, ztrátou síly a zármutkem soužice mysl.

Ale když třetí den nám Jitřena pletenců krásných
přinesla, ostrý meč jsem do rukou chopil a oštěp,
narychlo od lodi své jsem kráčel na rozhled vzhůru,
zda bych zaslechl hlasy a spatřil zoranou půdu.

Vyšel jsem na drsnou skálu a na jejím vrchu jsem stanul.
Zdalo se, jako by kouř tam stoupal z Kirčina sídla,
od země širokých cest skrz husté křoví a stromy.
Tu jsem přemýšlet počal i ve svém srdci a v myslí,
mám-li tam na zvědy jít, když dým jsem tam uviděl žhavý.
Když jsem tak přemýšlel v srdci, tu vhodnějším uznal jsem toto:
na mořský břeh jít dříve a k rychlému korábu svému,
dát svým soudruhům najíst a potom je na zvědy poslat.

Když pak, kráčeje zpět, jsem k prohnuté lodi se blížil,
dojat byl nějaký bůh v mé samotě soucitem se mnou,
neboť parohatého mi jelena do cesty poslal,
velkého: kráčel k řece, jda z lesní pastviny právě,
dychtiv pít, vždyť sluneční žár už velmi ho soužil.
Toho, jak kráčel z lesa, jsem ranil do středu hřbetu,
páteří. Kovový hrot skrz naskrz pronikl tělem.
Zachroptěv, do prachu padl, a z těla mu vyletěl život.
Opřev se o něho nohou, jsem kopí kované z rány
vyrvál a položil na zem a nechal je na místě ležet.
Avšak potom jsem sám šel natrhat chraští a proutí,
z něhož jsem upletl provaz, as na sáh, zkroucený pevně
s obou stran, jímž nohy jsem spjal té obludy velké,
pak jsem ho na šíji nesl a k černé lodi jsem kráčel,

podepřen o kopí své, vždyť na pleci nebylo možná
jednou rukou ho nést — bylť náramně velký ten jelen.

Před lodí jsem jej shodil a potom soudruhy svoje,
ke všem přistoupiv zvlášť, jsem vlídnou povzbudil řečí:
,Přátelé, vždyť přec dřív, byť velice truchliví, vejť
nemůžem v Hádův dům, než hodina osudu přijde.
Vzchopte se! Dokud co jísti, co píti je na lodi rychlé,
s chutí pomněme jídla a nechtějme trápit se hladem!'
Děl jsem, i poslechli hned mé pobídky druhové moji,
s tváří stáhli si roucha a jelena zhlédli a žasli
na břehu nezmorné tůně — bylť náramně velký ten jelen.
Když pak dost již dlouho se pozorně dívali na něj,
všichni si umyli ruce a skvělé chystali hody.

Takto jsme po celý den tam seděli k západu slunce,
nadbytek masa jsme jedli a lahodné pili jsme víno.
Když pak zapadlo slunce a nastal večerní soumrak,
tehdáž na břehu mořském jsme všichni si ulehli k spánku.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
tehdy jsem svolal schůzi a ke všem toto jsem mluvil:
,Druhové, slyšte má slova, ač mnohé snášíte strasti!
Není nám, milení, známo, kde východ je, ani kde západ,
ani kde pochodeň lidstva, bůh Hélios, pod zem se noří,
ani kde vychází zas, nuž vejděme v úradu rychle,
najdem-li nějakou radu, však, myslím, není tu žádná...
Vyšel jsem na drsnou skálu a spatřil s vyhlídky ostrov,
kterýžto se všech stran jest bez konce obklopen mořem.
Ostrov sám jest nízký. I spatřil jsem, pohlédnuv bystře,
uprostřed ostrova kouř skrz husté křoví a stromy.'

Takto jsem promluvil k druhům, a těmto se sklíčilo srdce:
přišlyť jim na mysl hrůzy, jež přestáli u Antifata,

jakož i Kyklópův pých, toho zpupného lidožrouta.

Propukli v hlasitý sténot a proudem ronili slzy,
avšak docela nic jim jejich neprospěl nářek.

Já však rozdělil jsem své soudruhy holení krásných
ve dvě oddílů stejných a každému přidělil vůdce:
já byl velitel jedněch a Euryloch podobný bohům,
druhých, pak v kované přilbě jsme nakvap točili losy:
tehdy los Eurylochův z ní vyskočil, chrabrého reka.

Vykročil Eurylochos, s nímž kráčeli dvacet dva druzi,
s pláčem, my zůstali tam, však všichni jsme vzlykali hořce.

Kirčin našli dům. Byl zbudován z kamenů hladkých,
výstavně, v úvalu lesním, a na místě viděném zevšad.

Byli kol stavení toho i horší vlci i lvové,
zakletí od Kirky samé, jež dala jim škodlivé bejlí.
Ti však se nevrhli na ně, jen povstali docela mírně
s místa a dlouhým chvostem se lísali k soudruhům našim.

Jako se lísají psové, když odněkud z hostiny někdy
domů vrací se pán, jenž nosí jim lahůdky chutné,
tak se k nim lísali vlci i lvové mohutných drápů.
Oni však velmi se lekli, když uzřeli hrozné ty dravce.

Stanou v předsíni domu té bohyně pletenců krásných,
Kirky, a slyší ji zvnitř, jak libým zpívajíc hlasem,
tká tam tkaninu božskou a velikou, jaká jen bohyň
bývají mistrná díla, i jemná i lepá a skvostná.

Polítés, náčelník mužů, tu první mluvití počal,
který z druhů mi všech byl nejvíc milý a vzácný:
,Přátelé, žena je vnitř, jež tkajíc tkaninu velkou,
zpívá líbeznou píseň, že celá kol podlaha zvučí,
bohyně, neb snad žena — nuž nyní se ozveme rychle!
Toto jim Polítés řekl — ti zvučným se ozvali hlasem.

Odemkla lesklé dveře a z komnaty vystoupila rychle,

dovnitř je zvouc — hned vešli tam s ní, vši rozvahy prosti, jediný Eurylochos, jenž úklady tušil, tam nešel.

Potom je uvedla v jizbu a na křesla sednout a židle zvala, pak žlutavý med, pak sýr, pak z ječmene mouku s pramenským smíchala vínem a přilila záhubné šťávy k jídlu, by otcovská zem jim nadobro zmizela z mysli. Avšak když jim to dala, a vypili, ihned je potom prutem kouzelným šlehla a zavřela v prasečí chlívy.

Mělit' hlavy jak vepři i chrochot i štětiny také, jakož i tvar, jen rozum byl zdrav, jak býval kdy dřive. Plačící druhové v chlív jsou zavřeni — Kirké jim dala žaludů k jídlu a bukvic a také bobulí dřínu, stravu to zvyklou vepřům, již lehají na holé zemi.

Nakvap tu Eurylochos se k černému korábu přihnál, dát nám o družích zprávu a o jejich osudu trpkém.

Ale, ač dychtil mluvit, ni slova nám nemohl říci, neboť velký smutek mu celým pronikal srdcem, zrak se mu slzami plnil a bolest ho svírala v srdci.

Když jsme se všichni ho ptali a již jsme se počali horšit, tu teprv vyložil nám, jak zhynuli ostatní druzi:

„Šli jsme, jak rozkaz jsi dal, tou chrastinou, vládyko slavný, našli jsme krásný dům: byl zbudován z kamenů hladkých, výstavně, v úvalu lesním a na místě viděném zevšad.

Žena tam hlasitě pěla a velkou tkaninu tkala — bohyně, neb snad žena — tu druzi se ozvali hlučně. Odemkla lesklé dveře a z komnaty vystoupila rychle, dovnitř nás zvouc — hned vešli tam s ní, vši rozvahy prosti, jen jsem jediný já tam nevešel, úklady tuše.

Ti se tam ztratili všichni, a společně — nikoho z druhů nebylo zřít, ač dlouhý čas jsem meškal a čekal.’

Rekl, já zavěsil meč, jež stříbrné zdobily hřeby,

na plece, kovaný, velký, a potom lučičtě také.
Pak jsem zval Eurylocha, by toutéž cestou mě vedl.
On však kolena má hned rukama oběma objev,
prosil, žalostně štkaje, a řekl mi perutná slova:
,Nech mě tu, živený Diem, a nenuť mne proti mé vůli!
Vímťe, že ani ty sám již nepřijdeš, aniž sem koho
ze svých přivedeš druhů — radš prchněm s těmito rychle,
poněvadž bychom takto dni záhuby uniknout mohli!'

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
,Tak tedy, Eurylochu, si zůstaň na tomto místě,
jez jen klidně a pij blíž černé vyduté lodi!
Já však půjdu tam sám, vždyť silná mi nastala nutnost.'
Děl jsem a od své lodi a od moře kráčel jsem vzhůru.

Avšak když jsem už brzy, jda posvátným údolím oním,
přijít měl v prostorný dům, jenž náležel kouzelné Kirce,
tenkrát přišel mi vstříc bůh Hermés se zlatým prutem,
jak jsem k tomu šel domu.

Byl podoben mladému muži
s prvním na bradě chmýřím, když v nejkrásnějším je mládí.
Hermés ruku mi stiskl, a těmito promluvil slovy:
,Kam to jen, nešťastníče, tu po kopcích ostrova kráčíš,
samoten, neznalý kraje?

Jsou druzi tu v Kirčině domě
zavřeni v podobě vepřů a v chlívech stavěných pevně.
Či snad je vyprostit jdeš? — Však nemyslím, že by ses vrátil
také ty sám — spíš v místě, kde druhové, uvázneš také.

Nuž já zachráním tebe a zbavím tě pohromy zhoubné.
Tu máš! To kouzelné býlí si do domu Kirčina vezmi,
které ti od hlavy tvé den jisté odvrátí zhouby!

Avšak nyní ti povím vše kouzelné Kirčiny spády:
Připraví smíšený nápoj a přilije kouzelnou šťávu.
Tenkrát kouzlo se jí však nezdaří: zamezí čáry

bejlí, které ti dávám.

Však nyní povím ti všecko:

Jakmile kouzelným prutem tě Kirké po těle šlehne,
ihned broušený meč spěš vytasit od boku svého,
prudce se na Kirku vrhni, jak chtěl bys ji na místě zabít.
Ona tu, plná strachu, tě pobídne, jít v její lůžko.

Potom božčina lůžka už nechtěj zamítat déle,
aby ti vrátila druhy a za hosta přijala tebe.
Avšak vyzvi ji dřív, ať vyřkne ti přísahu bohů,
velkou, že pohromy zlé již nechce ti způsobit jiné,
také až odložíš oděv, ti nevezme sílu a mužnost!

Toto mi Argovrah řekl a rukou bejlí mi podal,
které byl vytrhl z půdy a ukázal vlastnosti jeho:
kořen jeho byl černý a květ byl bílý jak mléko,
móly je bohové zvou — však těžko je vytrhnout z půdy,
aspoň smrtelným lidem — než bohům všecko je možno.

Hermés po těchto slovech se odebral na širý Olymp
oním ostrovem lesním, však já jsem v Kirčino sídlo
kráčel, a po cestě té v mé hrudi mi bouřilo srdce.

Stanul jsem před vchodem domu té bohyně pletenců krásných,
kdež jsem se hlasitě ozval, a hlas můj slyšela božka.
Odemkla lesklé dveře a z komnaty vystoupila rychle,
dovnitř mě zvouc, já šel jsem s ní, v mém srdci jsa sklíčen.
Nymfa mě zavedla dovnitř a na křeslo stříbrnohřebé
pozvala, úpravné, krásné, jež vespod podnožku mělo.
Nápoj v zlatou mi číš pak nalila, abych jej vypil,
v srdci však smýšlejíc zmar, tam přidala záhubné šťávy.
Avšak když mi to dala, já vypil a selhaly čáry,
kouzelným prutem mě šlehla a takto se ozvala ke mně:
,Jdi teď v prasečí chlívek a lehni si k ostatním druhům!'

Řekla, já broušený meč jsem od své vytasil kyčle,
prudce jsem na ni se vrh', jak chtěl bych ji na místě zabít.

Ona tu hlasitě vykřikla, a podběhši, objala moje
kolena, hlasitě štkajíc, a pravila perutná slova:
,Kdopak a odkud jsi rodem?! Kde město a rodiče tvoji?!
Žasnu, že's okouzlen nebyl, když vypil's ten čarovný nápoj!
Dosud vůbec nikdo ten nápoj nesnesl jiný,
kdokoli z mužů ho pil, jak přešel mu ohradou zubů —
avšak ve hrudi tvé jest nějak nezlomná mysl! —
Že's ty ten zchytralý rek, syn Láertův, o němž mi řekl
Argovrah se zlatým prutem, že jednou s korábem černým
zavítá na ostrov můj, až vracet se od Tróje bude!
Ty však ten svůj meč vraz do pochvy — my však si nyní
vystupme na lůžko mé, ať na něm společně oba
ve styk vstoupíme družný a máme již důvěru k sobě!'

Řekla, já na její řeč jsem dal jí odpověď tuto:
,Kirké, jak můžeš jen chtít, bych já byl přítulný k tobě,
když jsi mi soudruhy mé přec ve vepře změnila v domě,
mne pak, smýšlejíc lest, chceš zdržet tady a vábíš
s tebou v komnatu jíti a na tvé vstoupiti lůžko,
abys, až odložím oděv, mi odňala sílu a mužnost.
Já však na lůžko tvé bych nikterak vstoupiti nechtěl,
leč bys přísahou velkou mi ráčila, bohyně, vyřknout,
ty že mi pohromy zlé již nechceš způsobit jiné.'

Děl jsem, a bohyně hned, jak žádal jsem, přísahu vyřkla.

Když pak se zařekla Kirké a přísahu skončila řádně,
tu jsem už na lůžko vstoupil, jež překrásně zdobeno bylo.

Zatím Kirčiny služky, jež byly tam zaměstnány,
čtyři, jí v jejím domě své služebné konaly práce.
Ovšemže rod těch služebných děv jest z hájů a zdrojů,
z posvátných řek, jež v mořskou tůň své vlévají vody.
Jedna z těch služebných nymf tam na křesla koberce kladla,

krásné, nachové, navrch, a lněné pokrývky vespod,
druhá před každé křeslo jim stavěla po jednom stolku,
stříbrném — na každý z nich jim zlatý dávala košík,
třetí z těch služebných nymf zas v stříbrném měsidle krásném
sladké mísila víno a zlaté stavěla číše,
čtvrtá snášela vodu a pod velkou trojnoží potom
rozžehla planoucí oheň, a zakrátko voda se hřála.

Ale když v lesklém kotle se voda již počala vařit,
zvala mě do vany sednout, a z trojnože čerpajíc velké,
příjemnou smíchala směs, již na hlavu lila a plece,
dokavad úmorné mdloby mi s údů nesňala zcela.

Když pak mě umyla v lázni a natřela olejem mastným
Kirké a krásným pláštěm a sukní mi oděla tělo,
potom mě zavedla dovnitř a na křeslo stříbrnohřebé
pozvala, úpravné, krásné, jež vespod podnožku mělo.

Vodu pak v konvici zlaté, a překrásné, přinesla služka,
vlila ji v stříbrnou mísu, bych mohl si umýti ruce,
hlazený velice krásně pak stavěla přede mne stolek.

Klíčnice ctná pak přinesla chléb, jež na stolek dala,
přidavši jídel hojně, jež ochotně ze zásob nesla.
Potom mě pobídla jíst — však mému se nechtělo srdci:
mělť jsem myšlenky jiné, a duch můj záhubu tušil.

Jakmile spatřila Kirké, že sedím a nikterak nechci
vztáhnout po jídle dlaň, než silnou žalost mám v duši,
ihned přistoupla ke mně a pravila perutná slova:
,Copakže, Odyssée, jak němý takhle tu sedíš,
zármutkem tísníš ducha a jídla a pití se netkneš?
Či snad z nějakých lstí máš strach? Přec není už třeba
nějaké obavy mít, vždyť mocnou jsem přísahu vyřkla.‘

Řekla, já na její řeč jsem dal jí odpověď tuto:
,Kirké, kterýpak muž, jenž řádným chtěl by se zváti,

mohl by toho být schopen, by požil jídla a pití,
nežli by vyprostil druhy a na vlastní oči je spatřil?
Pakliže upřímně chceš, bych požil jídla a pití,
kouzla je zbav, bych spatřil tu sám své soudruhy věrné.'

Děl jsem, a ihned Kirké se vzdálila z komnaty oné,
majíc v pravici prut. Pak vyhnala, odemkši chlívěk,
druhy.

Ti devítiletým svou postavou podobni vepřům,
shlukli se naproti sobě, a Kirké sama jich středem
chodíc, každého z nich zas kouzlem jinačím třela.

Hned z nich štětiny spadly, jež dříve jim na těle vzrostly
po onom zhoubném kouzle, jež mocná dala jim Kirké.
Stali se opět lidmi, a mladšími, než byli dříve,
také hezčími mnohem a na pohled většími vzrůstem.

Ihned mě poznali všichni, a každý tiskl mi ruce.
Rázem se radostný pláč v nich probudil — strašlivým nářkem
celý se ozýval dům, až pojal i bohyni soucit.

Ona tu přistoupila ke mně a pravila, bohyně jasná:
,Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný,
na mořský břeh teď' pospěš a k rychlému korábu svému:
nejdřív na suchou zem svůj koráb vyvlecte z moře,
jmění do slují dejte a lodní nářadí všechno,
potom se sám sem navrať a přived' i soudruhy věrné!'

Řekla, a mužný můj duch byl poslušen vyzvání toho:
na mořský břeh jsem vyšel a k rychlému korábu svému,
tam pak při lodi rychlé jsem našel soudruhy věrné,
kterak žalostně lkali a hojné ronili slzy.

Podobně telátka polní se ke kravám rodného stáda,
kdykoli vrátí se v dvůr, když hojné se napásly trávy,
tulí a vstříc jim běží — a chlěvy jich nemohou déle
zdržet — a bučice zvučně, kol milých rodiček skáčí,

nejinak druhové moji, jak zhlédli mě na vlastní oči,
s pláčem shlukli se ke mně, a *tak* jim na mysli bylo,
jako by do své vlasti a do města rodného přišli
v drsné ithacké zemi, kde zrozeni byli a vzrostli.

Hlasitě naříkajíce, mi pravili perutná slova:
,Stejně, ó živený Diem, se těšíme z návratu tvého,
jak bychom v otcovskou zem zas připluli, v Ithaku rodnou. —
Teď však vypravuj nám, jak zhynuli ostatní druzi!'

Řekli, a já zas k nim jsem promluvil vlídnými slovy:
,Nejdřív na suchou zem svůj koráb vyvlecme z moře,
jmění do slují dejme a lodní nářadí všechno,
sami však popilte honem a se mnou společně pojd'te,
abyste viděli druhy, jak v posvátném Kirčíně domě
vesele jedí a pijí a hojnost mají tam všeho!'

Děl jsem a poslechli hned mé pobídky druhové moji.

Jediný Eurylochos mi zdržoval veškery druhy.
Tento se ozval takto a pravil perutná slova:
,Kam to, ó nebozí, jdem, proč toužíte po těchto strastech
v komnatu Kirčínu jít teď chtějíce? Tato pak jistě
podobu lvů neb vlků vám dá neb dokonce vepřů,
abychom veliký dům jí střehli i proti své vůli.
Jako nás uvěznil Kyklóps, když naši tam druhové přišli,
v obrovu stáj — též Odysseus sám, jenž velmi je smělý,
neboť jen *zpozdilost jeho i jim* byla příčinou zkázy!'

Takto jim děl, však já jsem se jal v své rozmýšlet mysli,
měl-li bych břitký meč naň vytasit od silné kyčle,
mečem hlavu mu stítni a pak mu ji pod nohy hodit,
ačkoli blízký to byl můj příbuzný, ale tu všichni
druzi mi se všech stran v tom bránili vlídnými slovy:
,Tedy ho, vládyko jasný, tu nechejme, svolíš-li k tomu,
ať si tu při lodi mešká a na strážu u lodi čeká,
nás však, vůdcem jsa nám, veď v posvátné Kirčino sídlo!'

Řekli a od své lodi a od moře kráčeli vzhůru.

Ale ni Eurylochos se nezdržel u lodi duté,
nýbrž šel též — má výhrůžka v něm již vzbudila hrůzu.

Zatím v paláci svém mé ostatní soudruhy Kirké
kázala vykoupat s péčí a natřít olejem mastným,
načež huňatým pláštěm a sukní jim oděla tělo.
Tam jsme je našli všechny, jak hodují v Kirčině sídle.

Jakmile tváří v tvář druh spatřil druha a poznal,
propukli v hlasitý pláč, až v domě se ozýval nářek.

Ona tu přistoupila ke mně a pravila, bohyně jasná:
,Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný,
déle tu prudký pláč již nebud'te! Vímtě já sama,
jaké množství běd vás soužilo na moři rybném,
kolik i nepřátel dav vás pohubil na pevné zemi.
Teď však se nasyťte jídlem a k tomu se napijte vína,
až byste ve hrudi své zas nabyli statného ducha,
jako když první jste den kdys kvapili z otcovské země,
z drsné ithacké vlasti. Teď ochablí duchem a zhublí
na těžké bloudění své jen myslíte — radosti nikdy
žádné nemá váš duch, vždyť tolik jste zkusili strastí!'

Řekla, a mužný náš duch byl poslušen vyzvání toho.

Tamo pak dlíce den ze dne, až do konce plného roku,
nadbytek masa jsme jedli a pili jsme lahodné víno.

Odysseus v podsvětí⁹

Když však se naplnil rok, když nové se vrátily Hóry
mizením měsíců mnohých a dlouzí zas počali dnové,
tehdy mě vyzvala ven má věrná družina, pravíc:

---

⁹ Zpěv X, XI.

„Bloude, již konečně jednou si vzpomeň na rodnou zemi,
jestli ti souzeno jest, bys, zachráněn, opět se vrátil
v dům svůj s vysokým stropem a do své otcovské země!“
Řekli a mužný můj duch byl poslušen vyzvání toho.

Takto pak po celý den tam tehdy až k západu slunce
nadbytek masa jsme jedli a pili jsme lahodné víno.

Když však zapadlo slunce a nastal večerní soumrak,
ostatní druhové moji si v stinných ložnicích lehli,
já však v Kirčino lůžko jsem vstoupil, zdobené krásně,
tam jsem ji u kolen prosil, a hlas můj slyšela božka.
K ní jsem se ozval takto a pravil perutná slova:
„Kirké, již vyplň mi slib, jež sama's mi slíbila přece,
že mě zas propustíš domů — můj duch již velice touží,
jakož i ostatních druhů. Ti milé srdce mi trápí,
vedouce nářek kol mne — jen jakmile někam se vzdálíš!“

Děl jsem, a bohyně jasná mi bez dlení pravila toto:
„Zchytralý Odyssée, ty z Láerta vládyko jasný,
nedlete tedy již děl v mém obydlí proti své vůli!
Jinou však musíte pouť dřív vykonat, vstoupiti totiž
ještě i v Hádovo sídlo a hrozné Persefoneie,
thébského Teiresia se v podsvětí po věštbě zeptat,
onoho slepého věštce, jenž pořád má vědomí jasné,
neboť mu Persefoneia i po smrti vědomí dala,
aby byl při smyslech sám, když druzí jsou kmitavé stíny.“

Takto mi pravila Kirké a moje se sklíčilo srdce;
na lůžku sedě jsem plakal, a duše má nepřála sobě
děl již na světě žítí a vidět sluneční světlo.

Když jsem se naplakal dosti a v jejím se nazmítal lůžku,
tehdy jsem ujal se slova a řekl jí odpověď tuto:
„Kdo však takové cesty, ó bohyně, bude mi vůdcem?
Žádný přec k Hádovi muž v své černé se nedostal lodi.“

Děl jsem a bohyně jasná mi bez dlení odvece takto:
,Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný,
o to ty neměj péče, kdo bude ti korábu vůdcem,
jenom stožár si postav, a bílé rozepna plachty,
sed' jen, a Boreův dech tvůj koráb pohánět bude.
Jakmile však tvá loď již propluje Ókean proudný,
najdeš pobřeží nízké, kde háj jest Persefoneiin,
vrby, jež tratí plody, a topoly veliké výšky.
S korábem v Ókeanu pak přistaň, hlubokovírném,
sám pak vstoupiti hled' v dům Hádův dusnoty plný,
v místě, kde do Acherontu se vlévá Pyriflegethón,
spolu i Kókýta proud, jenž styžské vody je výtok:
jest tam skála a stok dvou proudů hučící mocně.

Tam pak s lodí se zastav, ó hrdino, jak ti to radím,
na břehu vyhrabej jamku, as na loket na dél a na šíř,
okolo úlitbu lij všem duším zemřelých lidí,
prvou z mléka a medu, pak druhou z libého vína,
třetí konečně z vody, v niž ječné přisypej mouky,
matné pak zemřelých hlavy hled' vzývat vřele a slibuj,
jakmile v Ithaku přijdeš, že jalůvku, nejlepší ze všech,
skláš jim v domově v obět' a vzácné dary jim spálíš,
nadto pak Teiresiu že za obět' berana zvláště
úplně černého skláš, jenž ve vašem vyniká bravu.
Až pak těmito sliby již vznešené zástupy mrtvých
poprosíš, ovečku černou a berana z korábu vezmi,
k temnu je otoč a skol, sám stranou přitom se odvrát'
k proudům Ókeanovým — i budou za krátkou dobu
zesnulých nebožtíků už četné přicházet duše.

Tehdáž soudruhům svým hled' rozkaz dáti a výzvu,
s ležících na zemi ovcí a tvrdým zabitých mečem
stáhnout kůži, je spálit a vroucně se pomodlit k bohům,
k Hádrovi velmocnému a k hrozné Persefoneii.

Sám však broušený meč hled' vytasit od boku svého,

u jamky čekej a zabraň, by matné zemřelých hlavy
nepřišly ke krvi dřív, než Teiresia se optáš!

Věštec zakrátko sám, ó vládyko lidu, se zjeví,
aby ti naznačil směr tvé cesty a dalekost její,
též jak v rodnou se zem zas vrátíš po rybném moři.
Řekla a zlatotrúnná se pojednou zjevila Zora.

Potom v sukni a plášť mé tělo mi oděla Kirké,
ve velkou bělostnou řízu se sama pak oděla nymfa,
velice jemnou a lepou a pás kol boků si dala,
krásný, skvoucí se zlatem, a na hlavu vzala si závoj.

Sám jsem procházel domem a veškery soudruhy svoje,
ke všem přistoupiv zvlášť, jsem vlídnou pobízeli řečí:
,Přátelé, neležte déle a sladkým nespěte spánkem,
pojďme, vždyť mocná Kirké již dala mi na cestu návod!
Děl jsem, a mužný jich duch byl poslušen vyzvání mého.

Avšak beze všech ztrát jsem nevedl druhů ni odsud:
Byltě tam Elpénór kýs, všech nejmladší, který ni v půtce
nebýval silný příliš, ni zvláštním rozumem nadán.
Ten tam, po chladu touže, a vzdáliv se od druhých přátel,
na střeše Kirčina domu, jsa opilý vínem, si lehl.
Když pak vstávali druzi, tu uslyšev lomoz a kroky,
ze spánku vyskočil kvapně a ve své zapomněl myslí
na schody vysoké vkročit a nazpět sestoupit po nich,
nýbrž zřítel se přímo, hned se střechy. Tu se mu rázem
z obratlů vylomil vaz, duch sešel v Hádovo sídlo.

Když již hodlali jíti, tu k druhům toto jsem řekl:
,Mníte, že jdeme snad domů a do milé otcovské země?
Nikoli! Jinačí pout' nám nyní určila Kirké:
sestoupit v Hádovo sídlo a hrozné Persefonie,
thébského Teiresia se v podsvětí po věštbě zeptat.'
Takto jsem promluvil k druhům, a těmto se sklíčilo srdce.

Ihned na místě sedli a lkali a rvali si vlasy,
avšak docela nic jim neprospěl žalostný nářek.

Zatím co k mořskému břehu a k rychlému korábu svému
kráčíme, truchliví v srdci a hojné roníce slzy,
odejde také i Kirké a k černé přiváze lodi
černého berana pevně a spolu i ovečku černou,
úplně tiše nás minouc.

Kdo mohl by někoho z bohů
uzříti bez jeho vůle, když sem neb jinam se běře?

ZPĚV XI

Ale když ke své lodi a k hladině mořské jsme sešli,
nejdřív jsme na jasnou tůň svůj koráb s pobřeží stáhli,
potom jsme dávali stěžeň a plachtoví do lodi černé,
pak jsme si vzali ty ovce a na loď je dali a sami
vešli jsme, truchlivi v srdci a proudem roníce slzy.
Kirké tu pletenců krásných a mluvící bohyně mocná
za lodí temné přídy nám poslala příznivý vítr,
průvodce výborného, by lodní nám nadouval plachty.
Když již nářadí všechno jsme v korábu zřídili pracně,
sedli jsme. Loď hnal vítr a kormidla správce ji řídil.
Plula tak po celý den, své plachtoví napjato majíc.
Zapadlo jasné slunce a stíny již halily cesty,
loď když k hlubokým proudům již připlula Ókeanovým.

V krajině té má kimmerský lid svou zemi a město:
V mlhu a hustý mrak jest ponořen; s nebeské klenby
přenikdy zářivé slunce naň nehledí paprsky svými,
ani když od země stoupá a kráčí k hvězdnému nebi,
ani když s oblohy zpět zas dolů se obrací k zemi,
nýbrž zhoubná noc jest rozpjata nad lidem bídným.
Tamo jsme připluli s lodí a přistali, pak jsme ty ovce
vzali a kráčeli dále dle pobřeží Ókeanova,
až jsme se dostali k místu, jež dřív nám určila Kirké.

Euryloch s Perimédem se chopili obětních zvířat,
já pak broušený meč jsem vytasil od boku svého,
jím jsem vyhrabal jamku, as na loket na dél a na šíř,
kolem jsem úlitbu lil všem duším zemřelých lidí,
prvou z mléka a medu, pak druhou z libého vína,
třetí konečně z vody, v níž ječné jsem přisypal mouky.

Matné zemřelých hlavy jsem vyzýval vře a slíbil,
jakmile v Ithaku přijdu, že jalůvku, nejlepší ze všech,
sklám jim v domově v oběť a vzácné dary jim spálím,
nadto pak Teiresiu že za oběť berana zvláště
úplně černého sklám, jenž v našem vyniká bravu.

Když jsem těmito sliby a modlitbou zástupy mrtvých
poprosil dost, ten brav jsem vzal, pak podřal mu hrdlo.
Do jamky temná krev hned prýštila — ejhle tu duše
zesnulých nebožtíků se scházely z temnoty ke mně:
nevěst a mládenců dav, též starců, zkoušených těžce,
nevdaných děv, jímž mladistvý bol byl zarmoutil srdce,
přišlo i množství těch, jež ranilo kované kopí,
padlí to mužové v boji i s oružím zbroceným krví.

Mnoho jich s různých stran kol jamky se počalo sbíhat,
náramný činíce lomoz, a bledá mě jímala hrůza.

Tehdáž soudruhům svým jsem dával rozkaz a výzvu
z ležících na zemi ovcí a tvrdým zabitých kovem
stáhnout kůže, je spálit a vroucně se pomodlit k bohům,
k Hádovi velmocnému a k hrozně Persefoneii.

Sám však broušený meč jsem vytasil od boku svého,
seděl jsem u té jamky a matným zesnulým hlavám
bránil jít ke krvi dřív, než Teiresia se optám.

*Rozmluvy Odysseovy s dušemi mrtvých v podsvětí.¹⁰
Elpénór*

Nejdřív přistoupil k nám náš Elpénór, zesnulý soudruh.
Pod zem širokých cest až dosud pohroben nebyl,
neboť v Kirčině domě jsme nechali mrtvolu jeho
bez pláče, bez pohřbu ležet, když jiná nás nutila práce.

---

¹⁰ Zpěv XI.

Spatřiv jej, zplakal jsem nad ním, a soucit pojal mě v srdci.

Tu jsem se ozval takto a pravil perutná slova:

„Jakpak přišel jsi sem, můj příteli, v temnotu chmurnou?
Dříve's tu pěšky než já, jenž s lodí černou jsem připlul!“

Takto jsem děl, ten zalkal a toto mi v odpověď pravil:

„Zchytralý Odyssée, ty z Láerta vládyko jasný,
božský neblahý osud mě zmámil a nemírné víno.

Lehnuv si na střechu domu, jsem ani si nevzpomněl na to,
abych na schody vkročil a dolů sestoupil po nich,
nýbrž spadl jsem přímo, hned se střechy: tu se mi rázem
z obratlů vylomil vaz — duch sešel v Hádovo sídlo.

Nyní tě při milých tvých však prosím, vzdálených doma,
při tvé choti a otci, jenž pěstil tě, dokud's byl malý,
při tvém mileném synu, jenž bez tebe doma ti zůstal,
neboť dobře to vím, až z Hádova odejdeš sídla,
svoji že úpravnou loď zas přiženeš k aiajské výspě,
tam pak, vládce, tě prosím, si račiž vzpomenout na mne!
Nechtěj na oné výspě mne bez pláče nechat a pohřbu,
bera se pryč, sic božský hněv pak stihne tě pro mne,
nýbrž mě se zbrojí mou dej spáliti, kterou jsem nosil,
potom mi nasypej hrobku tam na břehu zpěněné tůně,
mužovi nešťastnému, ať o mně i potomci zvědí!
Přání toto mi vyplň a zatkni mi do hrobu veslo,
kterým jsem vesloval živ, když ještě jsem s přáteli býval!“

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:

„Všecko to, nešťastný druhu, ti splním a vykonám řádně.“

Takou jsme truchlivou řeč tam navzájem mluvili k sobě,
se strany jedné já, meč nad krví v pravici drže,
s druhé přítelův stín, jenž ještě mi vyprávěl mnoho.

Teiresiés

Vtom však přistoupila již mé zemřelé matere duše,
chrabrého Autolyka to rozenka, Antíklea,
kterou jsem opouštěl živou, když k posvátné Tróji jsem táhl.

Spatřiv ji, zplakal jsem nad ní, a soucit pojal mě v srdci,
ale ni tak jsem nedal jí přec, byť velmi se rmoutě,
přistoupit ke krvi dřív, než Teiresia se optám.

Potom přistoupil blíž duch thébského Teiresia,
zlaté nesa si žezlo, mě poznal a toto mi řekl:

„Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný,
copakže, nešťastníče, teď opustiv sluneční světlo,
přišel jsi sem, bys mrtvolý zřel v těch truchlivých místech?
Teď však se od jamky oddal a meč svůj broušený odvrát,
abych se napil krve a neklamnou pravdu ti řekl!“

Takto mi děl, já couvnuv vzad meč stříbrnohřebý
vrazil jsem do pochvy zpět.

Když temné krve se napil,
tehďáz ujal se slova a pravil neklamný věstec:
„Hledáš, vládyko slavný, svůj přesladký do vlasti návrat,
božstvo ti učiní jej však přetěžkým — nemyslímt', že bys
unikl Poseidonu, jenž na tebe zanevřel v srdci,
z hněvu, že milého syna's mu nadobro připravil o zrak.

Přec však byste i tak, byť v útrapách, mohli se vrátit,
jestliže úmysl máš jak svou, tak soudruhů chtivost
zadržet, jakmile jednou bys koráb úpravný přihnal
k ostrovu Thrínakii, až unikneš modrému moři.

Tučných ovcí a krav tam najdete na pastvě stáda
Hélia, který vše vidí a všecko i na světě slyší.
Těchto-li bez újmy necháš, jsa pamětliv návratu svého,
tuť byste v ithackou zem, byť v útrapách, mohli se vrátit,
pakli je přepadat budeš, tu zvěstuji záhubu tobě,
lodi i soudruhům tvým, však sám-li bys unikl zhoubě,

pozbudeš všechněch druhů a vrátíš se pozdě a bídně
na lodi úplně cizí a pohromu nalezneš v domě,
muže to nadmíru zpupné, již doma ti mrhají jmění,
za dary chtějíce mít tvou manželku bohyním rovnou.
Ty však přijdeš domů a zpupné jich násilí ztrestáš.

Ale až ve svém domě ty zpupníky se světa shladíš,
ať již potajmu lstí, ať veřejně, ostřeným kovem,
uchop příhodné veslo a potom se na cestu vydej,
až bys dostal se v kraj, v němž neznají hladiny mořské,
aniž pokrmu jedí, s nímž solná jsou smíšena zrna.
Neznají ovšem ti lidé ni lodí červených boků,
neznají vhodných vesel, jež lodím za křídla slouží.

Znamení docela zřejmé ti naznačím — poznáš je jistě:
Až totiž pocestný jiný se s tebou na cestě potká,
jenž by se vyslovil k tobě, že na pleci věječku neseš,
tehdy to příhodné veslo hned na místě do země zatkni,
vladaři Poseidonu tam krásnou vykonej oběť,
berana totiž a býka a kance, jenž plodí nám vepře!
Potom se navrať domů a svaté slavnostní žertvy
bohům nesmrtným vzdej, již sídlí na nebi širém,
po řadě, každému zvlášť, pak daleko hladiny mořské
konečně dočkáš se smrti, však lahodné, která tě zkosí
slabého blahým stářím, a kolem dokola všude
šťastný ti bude žít lid — jest neklamná pravda, co pravím.'

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
,Takový tedy as los jest od bohů samých mi určen,
avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni!
Zesnulé mateře své teď vidím tu před sebou duši:
sedí tu poblíž krve a nemluví, aniž si troufá
pohledět synovi v oči ni hovor začít se mnou;
pověz tedy mi, vládce, jak pozná, já že jsem tady!'

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
,Snadné je, co ti teď povím a do tvého srdce ti vložím:
Komu bys svolení dal z těch mrtvol zesnulých tady
přistoupit ke krvi té, ten poví ti neklamnou pravdu,
komu však svolení nedáš, ten nazpátek odejde zase.'

Toto mi děl, pak v Hádův dům zas nazpátek krácel
vládyka Teiresiés, když božské soudy mi zjevil.

Matka

Já však seděl tam ještě a čekal jsem. Konečně matka
temné požíla krve, a hned pak poznala syna,
načež, hlasitě štkajíc, mi pravila perutná slova:
,Jakpak přišel jsi sem, můj synáčku, v temnotu chmurnou,
ještě jsa živ? — vždyť místa ta zřít jest nesnadno živým!
Neboť mohutné řeky a hrozné proudy jsou v cestě,
především Ókean sám, jež není nikterak možno
projít pěšimu chodci, leč má-li kdo úpravný koráb.
Cožpak teprve teď sem z Ília přicházíš, bloudě
s korábem dlouhou dobu, a s přáteli? V Ithace's ještě
nebyl a manželku svou až dosud neviděl's v domě?'

Řekla, já na její řeč jsem zase jí odvětil takto:
,Matičko má, sem v Hádův dům jsem nutností veden,
thébského Teiresia se v podsvětí na věštbu zeptat.

Dosud v achajský kraj jsem nevkročil, ani jsem v naši
nevešel zem, než pořád mám strast, jak po světě bloudím,
co jsem s Agamemnonem se do války vypravil slavným
do Tróje bohaté koňmi, bych válčil s národem trójským.
Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
jakou měla jsi smrt, jež stihla tě, zármutku plná?
Zdali snad dlouhá nemoc, zda Artemis, střelkyně šípů,
žití tě zbavila vráz, svým libým tě střelivši šípem?

Dej mi i o otci zvěst, též o synu, nechaném doma!
Zdalipak dosud mají mou důstojnost, či ji snad jiný
má již muž, snad v návrat můj již nevěří národ?

Konečně řekni mi též mé manželky mysl a vůli,
dosud-li u syna žije a všecko mu bezpečně chrání,
či si ji vzal již jiný, kdo z Achaiů přední je šlechtic?'

Děl jsem a velebná máť zas tuto mi odpověď dala:
,Ovšemže manželka tvá, ač trpí velice v srdci,
dosud je ve tvém domě, a v žalosti plyne jí řada
strastných nocí a dní, ana hojné prolévá slzy.

Nemá nižádný muž tvou důstojnost — užívá klidně
korunních statků tvůj syn.

Ten při všech hostinách řádných
jídá, jako je slušno, by soudce se účastnil hostin,
neboť všickni ho zvou.

Tvůj otec na venku mešká,
nechodě do města nikdy a nemá za lůžko k spánku
postel, ni pokrývek nemá a žádných koberců lesklých,
nýbrž za doby zimní si lehá s čeledí v domě
poblíž ohniště v prach, jen v chatrné roucho jsa oděn.

Když pak nastane léto a jeseň kypící plody,
tenkrát na všech místech mu po svahu vinného sadu
z listí spadlého s větví jsou na zemi prostřena lůžka,
na která, souže se, lehá a zármutek zvyšuje v duši,
po tvém návratu touže, a těžké stáří ho tíží.
Tak jsem zhynula také a došla jsem osudu svého.

Nikoliv Artemis v domě, ta střelkyně bystrého zraku,
žití mi nevzala vráz, svým libým mě střelivši šípem,
také žádná nemoc mne nestihla, kterážto nejspíš
žalným ubytím sil nám z údův odnímá život.

Velká však po tobě touha, tvá rozvaha, vládyko jasný,
a tvá laskavá mysl mi sladké odňaly žití.'

Řekla, a já jsem chtěl, v své mysli to uváživ dobře,
duši své milé matky, již umřelé, v náručí pojmout.
Třikrát jsem vyrazil vpřed, pln chtivosti v náruč ji pojmout,
třikrát jak sen neb stín zas vymkla se z objetí mého
matka, a trpký bol v mém duchu se po každé vzbudil.

Tu jsem se ozval takto a pravil perutná slova:
,Pročpak mi unikáš, matko, když toužím tě v náručí pojmout,
bychom i v Hádově sídle se pojmouce v objetí milé,
oba dva kvílením bolným se nalkat dosyta mohli?

Či to snad nějaký přízrak mi velebná Persefoneia
poslala sem, bych ještě i víc měl stesku a nářku?'

Děl jsem, a velebná máť zas tuto mi odpověď dala:
,Ach, můj milený synu, ty nejvíc ubohý z mužů,
nikterak Diova dcera tě nemámí, Persefoneia!

Taký je člověka los, jak jednou se světa sejde,
neboť není už svazů, jež drží maso a kosti,
poněvadž planoucí oheň je silou mohutnou stráví,
jakmile jednou duch jest z bílých odloučen kostí.
Avšak duch se jak sen jen mihotá, odletěv z těla.

Rychle však usiluj jít zas na světlo, to však si všecko
pamatuj, abys i pak své choti to povědět mohl!'

Takou jsme navzájem řeč tam mluvili.

Slavné ženy starověku

Ejhle, tu přišly
ženy, jež Persefoneia mi poslala, velebná božka,
které bývaly kdys bud' dcery neb manželky knížat.

Všecky kol temné krve se najednou hromadně sešly,
já však přemýšlet počal, jak zvlášť bych každé se optal.
Konečně myšlenka tato se zdála mi nejlepší ze všech:

abych břitký meč, jenž u statné kyčle mi visel,
vytase, nedal jim všem z té temné krve se napít.
Ony se každá zvlášť pak blížily, každá mi zvláště
líčila vlastní svůj původ, a já se jich vyptával všechněch.

Tehdy jsem vysokorodou z nich nejdřív uviděl *Týru*.
Řekla, že Salmóneus král byl jejím bezvadným otcem,
Krétheus pak, Aiolův syn, jak pravila, mužem jí býval.

Enípeus, božský proud, kdys vroucí v ní probudil lásku,
nejhezčí ze všech řek, jež proudí na půdě zemské.
Dívka pak chodila často, kde luzný Enípeus tekł.
Bůh, jenž objímá zemi, vzav na sebe podobu jeho,
Zemětrás, objal ji v lásce, kde vírná ústila řeka.
Vzdula se nad nimi vlna, kol dokola, podobná hoře,
ve velký oblouk se pnouc, jenž ukryl boha i ženu.
Pás jí panenský rozpjal a v spánek pohřížil dívku.

Avšak jakmile bůh již dokončil milostné dílo,
pravici vřele jí stiskl a tato k ní promluvil slova:
,Z lásky se mé, ó dívčino, těš! Již průběhem roku
slavné porodíš dítky, vždyť nebývá nadarmo bohů
milostný styk, však pěstuj a živ své rozence s láskou!

Teď již domů se vrať, buď zticha a jméno mé zataj!
Ty však slyšet je smíš: jsem Zemětrás Poseidáón.
Řekl a vrhl se v tůň, jež velice zvlněna byla.

Týró stala se matkou a Pelia s Néléem počla,
které pak veliký Zeus měl za své statečné sluhy.
V prostranném Iaólku z nich jeden sídlo si zvolil,
Peliés bohatý bravem, a Néleus v písečném Pylu.

Kréthéu královna žen pak zrodila ostatní syny:
byli to Aisón a Ferés a jezdecký Amytháón.

Viděl jsem *Antíopu*, jež Asópem zplozena byla,
která se chlubila poctou, že v náručí Diově byla,
dva pak mu zrodila syny, již Amfíón sluli a Zéthos.

Thébám o sedmi branách byl od nich položen prvních základ a stavěny hradby, vždyť bez hradeb nebylo možno bydlet v prostranné Thébě, ač silní to rekové byli.

Těž jsem *Alkménu* zřel, jež bývala Amfitryóna vládky choť, z níž hrdina lví byl Héráklés zrozen, srdnatý rek, když velký ji Zeus byl v náručí pojal.

Viděl jsem *Megaru* též, již chrabrý Kreión dal život, kterou syn Amfitryónův měl za ženu, nezmorně silný.

Sličnou též *Epikastu*, z níž Oidipús vzešel, jsem spatřil, která strašlivý čin kdys spáchala z nevědomosti: vzalať si za choť syna.

Ten zabiv vlastního otce, za choť ji vzal, však bozi ten čin hned roznesli v lidstvu.

Oidipús v rozmilé Thébě, ač veliké útrapy snášel, Kadmovcům vladařil dále dle zhoubné úrady bohů.

Mát však sestoupla k Hádu, jenž silný je dozorce brány, zvysoka na stropní rámeček si připjavši z provazu smyčku, v záchvatu hrozného žalu — a jemu jen zůstalo příště útrap mnoho a mnoho, jež matčina přináší kletba.

Zřel jsem i *Chlóridu* krásnou, již mocný vládky Néleus pro krásu za choť si vzal, když bez počtu darů dal za ni, ze všech nejmladší dceru, již Íasův Amfíón zplodil, vladař nad Orchomenem, kdys mocným minyjským městem.

Ona pak nad Pylem vládla a slavné mu porodila dítky: Chromios, Nestor to byli a hrdý Periklymenos.

Statnou též porodila Péru, všem lidem to hotový zázrak. Každý ji v okolí muž chtěl za ženu — Néleus ji nechť nikomu dát než tomu, kdo silnému Ífiklu stádo lesklé, širokých čel, zas vezme a z Fylaky nazpět

přižene — těžký to čin.

Jen věštec bezvadný slíbil
odehnat skot, však božský los jej zadržel krutý:
pouta to nadmíru tuhá a venkovští pastýři skotu.

Když pak pořadím dnové a měsíce ke konci spěli
opětným oběhem roku a tytéž doby zas přišly,
silný Ífiklos jej zas propustil, když mu byl zjevil
veškeren božský soud — tak Diova dála se vůle.

Také *Lédu* jsem spatřil, již Tyndareus za ženu pojal,
z ní pak se jejímu muži dva synové zrodili statní,
Kastór krotitel koní a Pollux, zápasník pěstní.

Dárkyně plodů, země, je skrývá oba dva živé,
neboť takovou čest též pod zemí od Dia mají,
jeden že živi jsou den, však druhý opět jsou mrtvi,
pospolu — božskou ctí jsou bohům nesmrtným rovni.

Zřel jsem též *Ífimedeu*, kdys manželku Alóeovu,
která se chlubívala, že Poseidon v lásce ji objal,
z něhož měla dva syny, však oba dva krátkého věku,
Ota to rovného bohům a slavného Efialta.
Nebylo větších obrů, již ze žírné vyrostli země,
nebylo krásnějších lidí krom slavného Óríóna.
Neboť, ač devítiletí, přec devět už měřili loket,
na šíř, však výškou těl již dorostli devíti sáhů.
Ti však si troufali hrozit i nesmrtným olympským bohům,
oni že válečný ryk jim roznítí, divoký vřavou:
Na Olymp postavit Ossu a na Ossu vyvalit chtěli
Pélion chvějící listím, by nebe jim dostupno bylo.

Byli by provedli všecko — jen dospět jinošství míry,
Apollón však, syn Diův a Látóny kadeří krásných,
oba je sklál, než první vous jim na líci ještě
vzrostl a mladistvá skrář jim zahoustla pučícím chmýřím.

Prokridu zřel jsem i *Faidru* a spanilou *Ariadnu*,
Mínóa, zhoubného vládce to rozenku, kteroužto *Théseus*
k pahorku posvátných Athén si přiváděl s otrova *Kréty*.
Nic však neužil jí, vždyť dříve ji *Artemis* sklála
na Díi oblité mořem, když *Bakchos* jí pověděl o ní.

Klymenu zřel jsem a *Mairu* a ohavnou *Erifýlu*,
která za svého muže, tak milého, přijala zlato.

Agamemnón, Achilleus, Aiás

Všech bych nemohl vyčíst ni zevrubně povědět jména —
kolika tehdáž reků jsem dcery a manželky spatřil.
Dříve by božská noc nám uběhla. Čas je už k spánku,
ať bych šel k průvodcům v lodi, neb ať bych při vás tu zůstal.
Avšak bohům i vám má výprava na péči bude.“

Pravil, i umkli všichni, a úplné nastalo ticho
v králově komnatě stinné, a divně je pojalo kouzlo.

Áréta bělostných loktů tu první počala mluvit:
„Jakým tento zde muž vám připadá, faiéčtí plavci,
velkostí těla i krásou a uvnitř rozvážnou myslí?
Hostem sice je mým, však pocty je účasten každý.
Pročež nekvapte tak jej vypravit, nešetřte darů,
jichž tak potřeben jest, vždyť každý zajisté z knížat
hojný majetek má v svém paláci po vůli boží!“

Po chvíli hrdinský kmet k nim promluvil, *Echenéos*,
který byl věkem starší než každý z *Faiéků* druhých:

„Zajisté, přátelé milí, ted' mluvila královna moudrá,
jak je i mínění naše i úmysl. Učiňte takto!

Tuhle však vládyka sám ať rozhodne slovem i skutkem!“

Na to pak *Alkinoos* mu odvětil těmito slovy:

„Ovšem, všecko se staň, jak pravila, jakože vskutku

já jsem doposud živ, všem plavcům Faiékům vládna.

Host ať se odhodlá k tomu, ač dychtí domů se vrátit, přec jen ještě tu být až do zítřka, co bych mu dary obstaral úplně všecky — než výprava starostí bude občanů všech, však nejmíc mou, jenž v domě jsem pánem.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Vladaři velikomocný a nad lidi veškery slavný,
kdybyste přáli si toho, bych celý rok se tu zdržel,
avšak mi chystali odjezd a skvostné mi dávali dary,
raděj i to bych volil, vždyť mnohem lépe by bylo,
kdybych s plnější rukou se do milé otčiny vrátil.
Tím jen vážnosti více a přízně bych věru si zjednal
u všech, kteří mě uzří, až v ithackou zemi se vrátím.“

Na to zas Alkinoos mu odvětil těmito slovy:
„Nemůžem, Odyssée, se domnívat, na tebe zříce,
že bys darmotlach byl, muž prohnaný, jakých je nazbyt
černou živeno zemí, a světem plno jich chodí,
snujíce lživé řeči, z nichž nemožno poznati pravdu.
Ty máš i půvab mluvy i rozum nadmíru bystrý.
Tak jak nějaký pěvec jsi příhody mistrně líčil:
veškerých Achaiů strasti a vlastní útrapy žalné.“

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
spatřil-li's některé druhy tam v podsvětí, podobné bohům,
kteří s tebou šli k Tróji a došli tam osudu svého.
Dlouhá nyní je noc, jest bez konce — doposud není
na spaní v ložnici čas — jen vypravuj divné ty věci!
Ano, až do samé Zory bych vydržel, kdyby ses jenom
odhodlal útrapy své nám vyprávět v komnatě tady.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Vladaři velikomocný a nad lidi veškery slavný,
čas jest k dlouhým řečem, však čas jest také již k spánku.“

Kdybys však ještě i dál chtěl poslouchat, nechci se vzpírat, jiné, nežli jsou tyto, ti vyprávět žalnější ještě útrapy soudruhů svých, již později se světa sešli, kteří z trójské vřavy, tak žalostné, unikli sice, původem manželky své však při svém návratu zašli.

Agamemnón

Ale když útlých těch žen již veškeré zesnulé duše na povel Persefoneie se rozešly na různé strany, tehďáž přistoupil k nám duch vévody Agamemnona, pohroužen v žal — s ním družina těch, již v průvodu jeho v paláci Aigisthově kdys zabiti osudu došli.

Ihned poznal mě rek, jak temné krve se napil. Propukl v hlasitý vzlykot a hojně proléval slzy, vztahuje za mnou ruce a dychtě mě v náručí pojmout. Avšak neměl už sil, těch pevných, křepkosti oné, jaké, ovšem dříve, mu ve svižných bývaly údech.

Spatřiv jej, zplakal jsem nad ním, a soucit pojal mě v srdci. Tu jsem se ozval takto a pravil perutná slova:

„Přeslavný Átreův synu, ty vladaři Agamemnone, jakou měl jsi to smrt, jež stihla tě, zármutku plná? Zdali bůh Poseidáón tě na tvých zahubil lodích, vzbudiv zuřivé větry a jejich vichřice zhoubné? Zdali tě nepřátel dav snad zničil na pevné zemi, když jsi jim odháněl krávy a ovcí úhledná stáda, nebo když o jejich město a o ženy jejich jsi válčil?“

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto: „Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný, ani bůh Poseidáón mne na mých nezhubil lodích, vzbudiv zuřivé větry a jejich vichřice zhoubné, ani dav nepřátelský mne nezničil na pevné zemi.“

Zato mi zhoubu a smrt zlý Aigisthos nastrojil v domě.
Zabil mě s manželkou kletou, když dříve mě do domu pozval,
při hodech, jako když býk jest nad svým zabíjen žlabem.

Tak jsem přebídnou smrtí byl sklán — kol přátelé drazí
napořád vraždění byli jak vepřové bělostných zubů
u muže zámožného, jenž velikým majetkem vládne,
kláni jsou k svatbě neb k hodům neb k nějaké hostině skvělé.

Tys přec zajisté byl již přečasto při vraždě mužů,
ať již v souboji někdy, či v zuřivé válečné seči —
kdybys však tohle byl spatřil, tu v duši bys žalostně zalkal,
jak jsme tam u měsidla a u stolů plných jídla
leželi v hodovní síni, a podlaha od krve vřela.

Nejžalnější hlas jsem zaslechl od Priamovny,
Kassandry, kterou lstná tam zabila Klytaiméstra,
kleslou přes tělo mé — já k obraně zvedaje ruce,
spustil jsem k zemi je zpět, byv proboden.

Nestyda ta se
odvrátí, nechtíc ani, ač měl jsem už do Hádu jíti,
rukama zavřít mi ústa a naposled zatlačit oči.

Pročež hroznějších tvorů ni drzejších nad ženu není,
která takové činy by ovšem smýšlela v duši,
jakož byla to ona, jež mrzký ten smyslila skutek,
zabivši manžela z mládí! — —

Vždyť já jsem vždycky si myslil,
že k svým vlastním dítkám i k čeledi domů se vrátím
k radosti všem — však žena, všech krutostí nad jiné znalá,
pohanu zjedнала sobě, i pro všechny budoucí časy
útlým ženštinám všem — též takové, která je čestná.'

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
'Aj! Toť pochyby není, že na rod váš zanevřel hrozně
Kronovec vidoucí v dálku skrz lestné úklady ženské,
od dávných dob: z nás mnozí jsme hynuli — Heleně kvůli,
tobě pak Klytaiméstra, kdy pryč byl's, chystala úklad.'

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto:
,Proto se chraň — byť manželce své — být přespříliš oddán!
Každé myšlenky své jí nesvěřuj, jež ti je známa,
nýbrž jedno jí zjev, však druhé skryto si podrž!

Ty ovšem vraždy se neboj, můj příteli — od choti aspoň,
poněvadž Íkariovna je nadmíru rozumná žena,
moudrá Pénélopeia, a dobré má myšlenky v srdci.
Mladou ještě tvou choť té doby jsme nechali v domě,
když jsme se do války brali, a chlapečka u prsou měla,
malého — ovšem už nyní as zasedá ve sboru mužů,
šťastný — vždyť milý otec, až vrátí se domů, ho spatří,
k otci se milý syn zas přitulí, jak to je slušno.

Mně však zmařila choť, bych zrakem se nemohl více
pokochat v milém synu, mne samého zabivši dříve.

Jinou ti věc však povím, ty na mysli přemýšlej o ní!
Potajmu, nikoli zjevně, k své milé otcovské zemi
lod' svou řídití hled', vždyť ženám věřiti nelze!

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
víte-li o mém synu, že někde je naživě dosud,
zdali snad v Orchomenu či v písečném Pylu je někde,
nebo snad v širé Spartě se zdržuje u Meneláa:
jistěže Orestés slavný mi nezhybnul na zemi ještě!

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
,Pročpak to, Átreův synu, chceš věděti? Nevím přec ani,
zdali je mrtev či živ — jest nehezké do větru mluvit.'

Takou jsme smutnou řeč tam navzájem mluvili k sobě,
stojíce, truchliví v srdci a hojné roníce slzy.

Achilleus

Vtom však přistoupil ke mně duch Achilla Péléovce,
přišel Patroklos také a hrdinský Antilochos,

Aiás, bojovný rek, jenž postavou těla i krásou nejlepší z Danaů byl krom hrdiny Péléovce.

Achilla rychlého v běhu mě ihned poznala duše, načež hlasitě štkajíc, mi pravila perutná slova: „Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný, odvážný, jaký to ještě si vymyslíš smělejší skutek!? Jakpak sis troufati moh' jít do Hádu, ve kterém bydlí mrtví zbavení smyslů — jen obrazy zesnulých lidí?“

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto: „Achille Péléovče, ty z Achaiů nejstatnější, za věštbou Teiresiovou sem přicházím, zda by mi radu nějakou dal, jak v ithackou vlast bych skalnatou přišel. Dosud v achajský kraj jsem nepřišel, ani jsem v naší nevkročil zem, než pořád mám strast.

Však nad tebe, reku, nebyl šťastnější dříve, ni později, ni žádný člověk: neboť dokud's byl živ, jak boha jsme všichni tě ctili, teď, když v podsvětí dlíš, zas velkým jsi vladařem mrtvých, proto se nijak nermuť, že zemřel's, Achille slavný!“

Děl jsem, on ihned se ozval a řekl mi odpověď tuto: „Prosím tě, vládyko slavný, jen smrti mi velebit nechťej! Oráčem být bych raděj si přál, chtěl jinému sloužit, mužovi nebohatému, jenž mnoho by majetku neměl, nežli tu v Hádově sídle být všechněch zesnulých vládcem.

Teď však pravdivou zprávu mi o statném synu mém pověz, také-li do války přišel, by vynikal v boji, či nešel, pověz, zdali co víš též o mém hrdinském otci, dosud-li královská pocta mu náleží u Myrmidonů četných, či v Helladě širé a ve Fthíi ctí ho nechťi, protože velké stáří mu poutá ruce a nohy.

Kdybych mu já tak pomoci moh' tam pod září slunce,

takový, jaký jsem byl kdys v širé krajině trójské,
když jsem nejlepší z všech tam pobíjel, Argeiů bráně!

Kdybych, taký jsa muž, v dům otcův jen nakrátko vskočil
tu by as leckdo mé síly a nezdolných rukou se zděsil,
kdo mu tam násilí činí a královskou hodnost mu bere!'

Pravil, já na jeho řeč jsem řekl mu odpověď tuto:
,O tvém hrdinském otci jsem bohužel do této chvíle
žádné neslyšel zprávy, však o tvém mileném synu
zcela ti pravdivou zvěst teď povím, jakož mi velíš.
Vždyť já zajisté sám jej k Achaiům holení krásných
na duté souměrné lodi jsem přivezl s ostrova Skýru.
Kdykoli před městem Trójou jsme společně porady měli,
mluvil po každé první a nikdy se nemýlil v radě,
lepší jen já jsem býval a Nestor podobný bohům.

Když pak na pláni trójské jsme opět válčili zbraní,
nikdy se nezdržel v řadách ni uprostřed zástupu mužů,
nýbrž vybíhal vpřed, svou silou za nikým nejsa,
mnohé muže tam sklál, když hrozná zuřila bitva.

Všech bych nemohl vyčíst ni zevrubně povědět jména
nepřátel, které tam sklál, když národa Danaů bránil.
Jen jak Télefův syn byl poražen od něho kopím,
hrdinský Eurypylos a četní druzi kol něho,
Két'ané, pobiti jsou v tom zápase pro dary ženské.
Po slavném Memnonu já jsem hezcího neviděl muže!

Když pak do koně vjíť, ježž Epeios zrobil, jsme chtěli,
z Argeiů šlechtici přední, a mně bylo svěřeno všecko,
abych pevnou tu skrýš dřív otevřel, pak ji však zavřel,
tehďáz ostatním všem, kdož vůdcové byli a vládci,
s tváří splývaly slzy a každému chvěly se údy,
jeho však vůbec nikdy jsem neviděl na vlastní oči,
že by kdy krásnou tvář měl pobledlou, že by byl s tváří
jedinou setřel slzu, však žádal mne, snažně mne prose,

aby směl vyjít z koně, a držadla meče a kopí
těžkého kovem se chápal a zamýšlel Trojanům zhoubu.

Když pak jsme Priamův hrad již konečně zbořili strmý,
podíl a vzácný dar k své lodi si odnášel z války,
úrazu prost, vždyť břitký hrot jej neranil nikdy,
zdáli, ni nablízku meč, jak lidem často se stává
ve vřavě litého boje — bůh Arés zuřívá slepě.'

Když jsem toto mu děl, duch hrdiny rychlého v běhu
po louce asfodelové se ubíral kročejem dlouhým,
radosti pln, když syn byl nazván ode mne slavným.

Aiás, syn Telamónův

Ostatní duše tam stály a čekaly, truchlivé v srdci,
zesnulých nebožtíkův, a po svých ptaly se milých.

Ze všech jediný duch stál samoten, ode mne stranou,
Aiás, syn Telamónův, jsa rozhněván z vítězství mého,
jehož dobyl jsem nad ním, když měli jsme u lodí rozpor,
o výzbroj Achilleovu, již určila v odměnu matka.
Od trójských synů ten spor byl rozhodnut s Palladou božskou.

Kéž bych nebyl se já stal vítězem za takou cenu!
Neboť pro tuto zbroj nám zem tam přikryla hlavu
Aianta, který krásou a hrdinstvím nejlepší vždycky
ze všech Danaů byl, krom hrdiny Péléovce.

Tehdy jsem oslovil reka a mluvil líbeznou řečí:
,Aiante Telamónův, ty nikterak odložit nechceš,
ani jsa mrtev, svůj hněv, jímž pro zbroj zahořel's na mne,
kletou? — toť bohové byli, již dali ji Argeiům k zkáze.
Ty's totiž, mocný jich štít, jim zahynul, pro tebe každý

z Achaiů po všechen čas byl zarmoucen, nejinak nežli
pro hlavu Péléovce — a jiný nikdo tím nebyl
vinen než Zeus, jenž veškereň voj vzal v nenávisť hroznou
Danaů kopiníkův a připravil zhoubu i tobě.
Proto již, vládyko, pojď, bys hovor a sdělení moje
slyšel. — Ó ukrot' svou zášť, ó ukrot' mužné své srdce!

Toto jsem děl — rek neřekl nic — však k ostatním duším
zesnulých nebožtíků se ubíral v temnotu nazpět.

Snad by byl promluvil přec, byť rozhněván, nebo já k němu,
avšak vlastní můj duch již toužil v milených prsou
zesnulých nebožtíků i ostatní spatřiti duše.

Mínós

Vtom jsem Mínóa zhlédl, jenž Diův je rozenec slavný,
kterak zlaté má žezlo a soudí mrtvoly, sedě.
Ty pak při vládci jsouce, a stojíce, sedíce vůkol,
v Hádu tam s širokou branou se po svých tázaly právech.

Óríón

Potom jsem obrovského tam uviděl Óríóna,
po louce asfodelové jak shání zvířata ona,
která zabil kdys sám, když živ byl, po horách pustých,
v rukou kovový kyj, jenž býval nezlomitelný.

Muka Tityova, Tantalova a Sisyfova

Také jsem Titya zřel, jenž syn jest přeslavné Země,
kterak na zemi ležel a devět pokrýval lánů.

Stojíce s obou stran dvě supů mu sžíralo játra,
z nitra je bránice rvouce, a rukama nemoh' jich zahnat.

Byl' on Diovu choť kdys zneuctil, vznešenou Létu,
právě když do Pýthy šla skrz Panopeus ku plesům vhodný.

Také jsem Tantala zřel, jak kruté útrapy snáší:
stál tam v jezerní tůni, jež šplíchala jemu až k bradě.
Vidět bylo, jak žíznil, a přece se nemohl napít:
kdykoli starý ten muž chtěl sehnout se k vodě a pítí,
po každé stáhla se nazpět a zmizela, kolem pak nohou
tmavá se zjevila půda, a bůh ji zas vysušil vždycky.

Stromoví s vysokým listím mu sklánělo ovoce k hlavě,
marhany, hruškové kmeny a jabloně s ovocem skvostným,
smokvoně sladkých plodů a olivy rostoucí bujně.
Když však pozvedl ruce, by ovoce toho se chopil,
vždycky je vyšvihl vítr a k stinným je oblakům zvedl.

Také jsem Sisyfa zřel, jak kruté útrapy snáší,
obrovskou balvanu tíž tam rukama dovrchu vale.

Opřen jsa oň, vším napětím sil jak rukou, tak nohou,
kámen strkal vzhůru, však když jej už překulit hodlal
přes onen vrch, vtom po každé tíž jej zvrátila velká,
rázem se v rovinu zpět zas kutálel drzý ten kámen.
Znova tu ze všech sil jej do výše strkal a s údů
proudem tekl mu pot, mrak prachu mu od hlavy stoupal.

Héráklés

Po něm spatřil jsem tam též silného Hérákléa,
přízrak — Héráklés sám jest ve sboru nesmrtných bohů,
v rozkoších, jeho pak choť jest Hébé půvabných kůtků,
zplozená velkým Diem a Hérou v opáncích zlatých.

Lidí zesnulých šust zněl kolkolem, jako když ptáci
na všechny strany se plaší — on temné podoben noci,
holý v levici luk, šíp na struně namířen maje,
zíral hrozivě kol, jak šíp by již vystřelit hodlal.
Strašný závěsní pás měl viseti okolo hrudi.
Zlatem skvěl se ten řemen, a divná jej zdobila díla:
medvědi, diví kanci a lvové ohnivých zraků,
kruté seče a bitvy a rubání mužů a vraždy.
Kdokoli takový pás svým umělým zhotovil duchem,
marně by podobný jiný se snažil zhotovit příště.

Ihned poznal mě rek, jak pohlédl pozorně na mne,
načež, hlasitě štkaje, mi pravil perutná slova:
,Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládyko jasný,
ubohý! Ty tedy též kys osud si neblahý vlečeš,
jaký jsem vlekl si já, když žil jsem pod září slunce!
Kronovec Zeus byl rodiel můj, však přesto jsem musil
snášet bez konce žalu, vždyť muži jsem poroben býval
o mnoho špatnějšimu, jenž těžké mi ukládal práce.
Také pro psa mi sem jít poručil, neboť si jiné
nemohl vymyslit práce, jež nad tuto byla by těžší.
Já však jej odvekl přece a vyvedl z Hádovy říše,
neboť mě provázel Hermés i Pallas jiskrných zraků.'
Toto mi děl, pak v Hádův dům zas nazpátek krácel.

Návrat. Pohřeb Elpénorův¹¹

Já však pořád i pak stál na místě, přijde-li ještě
některý z oněch reků, již před časy se světa sešli.
Snad bych po přání svém byl spatřil hrdiny dávné,

---

¹¹ Zpěv XI, XII.

Thésea, Peirithoa, již bohů jsou přeslavné plémě,
dřív však zástupy mrtvých se počaly bez počtu sbíhat,
náravný činíce lomoz, a bledá mě jímala hrůza,
že by snad Gorgóny hlavu, té nestvůry hrůzostrašné,
velebná Persefoneia mi poslat z podsvětí mohla.
Z příčiny té k své lodi jsem šel, bych pobídl druhy
vstoupit na rychlý koráb a odvázat od břehu lana.
Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli.

Po proudu Ókeanově mi koráb pudila vlna
nejdřív údery vesel, pak libý nesl jej větřík.

ZPĚV XII

Ale když vyjela loď již z proudův Ókeanových,
mořem jsme širokých cest zas mořskými vlnami přišli
nazpět k aijské výspě, kde s jitem se rodící Zora
má své sídlo a tance, a kde jsou i východy slunce.
Tamo jsme přistali s lodí a vyjeli na písek březní,
načež na mořský břeh též sami jsme z korábu vyšli.

Tam jsme se oddali spánku a jasné jsme dočkali Zory.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
tenkrát soudruhy své jsem do domu Kirčina poslal,
přinést nám Elpénora, již mrtvého, neboť tam umřel.

Rychle jsme štípali dříví, kde břeh čněl nejvýš, a pohřeb
strojili, truchliví v srdci a hojné roníce slzy.
Když pak vzplálo už tělo a na těle oruží všecko,
pak jsme mu zřídili hrobku a na tuto vyzdvihše kámen,
na samém vrcholku jejím jsme příhodně zabodli veslo.

Rady Kirčiny

Toto jsme konali všecko — a ovšem neušlo Kirce,
že jsme už nazpět z Hádu. I přišla tam v ústrojí zdobném
zakrátko. Zároveň s ní nám přinesly služebné ženy
chleba i hojné maso a rudé jiskrné víno.
Potom do středu vstoupila a pravila bohyně jasná:
,Smělci, vždyť zaživa ještě jste vstoupili v Hádovo sídlo —
dvojí to smrt, vždyť veškeren lid jen jednou zmírá.
Teď však jezte už jídlo a k tomu se napijte vína,
po celý den se tu zdržte — však po ránu, s úsvitem Zory

odplujte! Řeknu vám cestu a všechno vám podrobně povím, sic byste na cestě domů snad nějakým úskokem trapným na suché zemi neb moři pak strastmi se utrápit mohli.' Řekla a mužný náš duch byl poslušen vyzvání toho.

Takto pak po celý den tam tehdy až k západu slunce nadbytek masa jsme jedli a libé pili jsme víno.

Když pak zapadlo slunce a nastal večerní soumrak, tehdy si u lodních lan již ke spánku ulehli všichni, Kirké mě za ruku vzala a podál druhů mě sednout zvala, pak přisedla ke mně a ptala se na všechny věci, já pak bohyni zas jsem patřičně vykládal všechno. Potom však mocná Kirké se ozvala těmito slovy: 'To's tedy vykonal všechno, však nyní mě pozorně poslyš, co ti chci povědět dál — sám bůh ti to uvede v paměť!

K Seirénám nejdřív tvá loď vás přiveze. Bohyně tyto každého člověka mámí, ať kdokoli z lidí k nim přijde. Kdokoli z nevědomosti k nim přijde a uslyší hlasy Seirén, k tomu se žena ni malá robátka jeho neshluknou radosti plny — vždyť nikdy se nevrátí domů, neboť Seirény lstné, jež sedí na břehu v trávě, jasným jej omámí zpěvem.

Tam velké hromady kostí
leží tlejících mužů a na nich zvětrává kůže.

Pročež mimo žeň loď — svým druhům však do uší vlípní zhnětený medový vosk! Z tvých druhů nižádný nesmí slyšet jich hlas — však chceš-li, ty sám jej slyšeti můžeš. Nechat' na lodi rychlé ti sváží ruce a nohy u stěžně lodního stojmo a lanem tě přitáhnou k němu, abys rozkoše pln hlas Seirén slyšeti mohl.

Kdybys však soudruhů prosil a lano jim odvázat kázal,
mnohem ať tužšími pouty tě přitáhnou k lodnímu stěžni!

Ale až druhové tví již přeplují obydlí Seirén,
potom ti nebudu dál již dávat zevrubnou radu,
kterou si z obou cest máš vybrat — rozumem vlastním
uvažuj sám — já obojí směr tvé cesty ti povím:
Strmé tam s jedné strany jsou skaliny, obrovské vlny
bohyně temných zraků k nim rachotí, Amfitrity.
Proto i *Odrazné skály* je blažení bohové zovou.
Jimi se nepustí pták, ba ani ne holubi plaší,
od nichžto ambrosie je snášena Diovi otci,
neboť hladká ta skála i z těchto vždy jednoho zchvátí.
Avšak jiného Zeus tam posílá v náhradu za něj.
Žádný koráb s lidmi tam neprojel, který tam připlul,
nýbrž lodní prkna i mrtvoly zhynulých mužů
mořská roznáší vlna a zhoubného příboje vření.

Jenom jediná loď tam proplula, brázdící moře,
Argó, proslulá světem, když od krále Aiéta plula.

Ale i touto by proud byl mrštil do velkých skalin,
ji však provedla Héra, jíž Iésón býval vždy milý.

Naproti nim jest skalisek dvě, z nichž jedno až k nebi
ostrým vrcholem ční, jsouc temnou nahoře kolem
zastřeno mhou, jež nemizí s ní: tam nezáří nikdy
na jejím vrcholu jasno ni v podzimní dobu ni v létě.

Žádný ji nezleze muž — vždyť nelze ni vystoupit na ni,
kdyby i ruk měl dvacet a noh měl tolikéž dvacet,
neboť je hladká ta skála a jakoby tesaná vůkol.
Uprostřed skaliny té jest jeskyně ztemnělá mlhou,
směrem k západu hledíc v říš temnoty.

Podle té skály
budete dutý koráb as říditi, vládyko jasný.

Kdyby snad z duté lodi i bujarý z lučiště mládec
vystřelil, v dutou tu sluj přec nikdy by nevzlétla střela.

V jeskyni obývá Skyllé, jež hlasem strašlivým štěká.
Její sic hlas zní tak, jak kňučení zlíhlého právě
štěněte, sama však zlá jest potvora. Skilly by nikdo
neviděl rád, byť třeba sám bůh s ní v boji se utkal.
Skyllé dvanácte noh má na těle, nestvůrné všecky.
Krků předlouhých šest má Skyllé, a na každém krku
hlava je plná hrůzy. Jsou v každé zubů tři řady
hustých, velice četných, a černá zhouba z nich zírá.

V duté jeskyni té až do půl těla se kryjíc,
toliko nahýbá ven z té hrozně prohlubně hlavy.
Tam pak ve vodách loví, kol skaliny číhající všude,
delfíny, tuleně mořské a někdy i polapí větší
stvěru, jichž bez počtu šumná má v hlubinách Amfitrité.
Žádný se nechlubí lodník, že bez újmy tudy by proplul
s lodí, vždy každou hlavou si unáší jednoho muže
z korábu temné přídy, jež po každé uchvátí Skyllé.

Druhá ta skála je nižší, jak uvidíš, vládyko slavný,
jedna je nablízku druhé, že šípem bys dostřelit mohl.
Na ní planý fík jest veliký, porostlý listím,
pod ním pak temný vír jest vpíjen Charybdou božskou:
třikráte každý den jej chrlí, třikráte vpíjí,
strašný to zjev! Kéž nepřijdeš k ní, až vpíjeti počne,
neboť ni Zemětřas sám z té zkázy by nevyrval tebe!
Pročež Skyllině skále se raděj přiblíž a rychle
koráb podle ní žeň, vždyť mnohem věru je lépe
šesti jen soudruhů zbýt, než najednou ztratiti všecky!'

Řekla, já na její řeč jsem zase jí odvětil takto:
,Nuže, ó bohyně ctná, teď pověz mi neklamnou pravdu,
zdali bych Charybdě zhoubné se nějak vyhnouti mohl,

avšak se ubránil Skylle, až bude mi soudruhy loupit!

Děť jsem, a bohyně jasná mi ihned pravila toto:
,Smělá to řeč! — Již zas máš na mysli válečné činy,
nový zas boj — což nechceš ni bohům ustoupit věčným?
Není to smrtelný tvor, jest nesmrtná pohroma Skyllé,
hrozná a plná trudu a divá, nezmořitelná.

Síla tu nezmůže nic — jest nejlíp utéci od ní!
Neboť kdybys tam meškal a chystal se u skály k boji,
strach mám, že vyrazí opět a zas tvůj zastihne koráb
stejným počtem hlav, jež tolikéž mužů ti vezmou.

Proto ty ze všech sil pluj kupředu, vyzýváje hlasně
Krataii, Skyllinu matku, jež lidem ji zrodila k zhoubě.
Tato ji zadrží potom, by znova se nevrhla na vás.

Přijdeš pak na Thrínakii. Jest ostrov to, na kterém četná
tučných ovcí a krav má Hélios na pastvě stáda.
Skotu je sedm tam stád, též krásných ovcí je tolik,
v každém je padesát kusů, a tyto se nemnoží nikdy,
avšak se nemenší též. Jsou jejich pastýřky nymfy,
bohyně pletenců krásných, a Zářná a Světluše slovou,
které Hyperionu se zrodily z Neairy jasné.

Když pak se zrodily nymfy a vyrostly, mocná je matka
poslala na Thrínakii, by bydlily na výspě dálné,
aby tam otcovy ovce a lesklé hlídaly krávy.
Těchto-li bez újmy necháš, jsa pamětliv návratu svého,
tu byste v ithackou zem, byť v útrapách, mohli se vrátit,
pakli je přepadat budeš, tu zvěstuji záhubu tobě,
lodi i soudruhům tvým, však sám-li bys unikl zhoubě,
pozbudeš všechněch druhů a vrátíš se pozdě a bídně.'

Řekla a zlatotrúnná se pojednou zjevila Zora.

Kirké se ostrovem zpět zas vrátila, bohyně jasná,
ale já sám k své lodi jsem šel, bych pobídl druhy

vstoupit na rychlý koráb a odvázat od břehu lana.
Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli,
veslem zpěněnou tuň pak tepali, sedíce řadou.
Kirké pletenců krásných a mluvící bohyně mocná
za lodí tmavé přídy nám poslala příznivý vítr,
průvodce výborného, by lodní nadouval plachty.
Když pak náradí všecko jsme zřídili po celé lodi,
sedli jsme; loď hnal vítr a řídil ji kormidla správce.

Seirény

Tehdáž k soudruhům svým jsem promluvil, truchlivý v srdci:
,Nesmí, přátelé, znát jen jeden nebo toliko dva z vás
božské vzkazy, jež Kirké mi sdělila, bohyně jasná.
Proto je povím i vám, ať zemřeme, vědouce o nich,
aneb ať uniknem smrti a vyhnem se osudu svému.
Nejprv bohyně velí, ať Seirén, božských to pěvkyň,
hledíme uniknout hlasu a jejich květnaté louce.
Jedině já jich zpěv mám slyšeti, avšak mě máte
svázat do tuhých pout, bych pevně v nich upoután zůstal,
u stěžně lodního stojmo, a lanem mě přitáhnout k němu.
Avšak kdybych vás prosil a lano vám odvázat velel,
mnohem tužšími pouty mě přivažte k lodnímu stěžni!
Já tedy o tom všem jsem mluvil a vykládal druhům.

Zatím úpravná loď, již pudil příznivý vítr,
k onomu ostrovu Seirén již rychlým připlula letem.
Vtom však zklidnil se vítr, a najednou na moři byla
bez větru hladina mořská — vše vlnění ztišilo božstvo.
Ihned soudruzi vstali a svinuli plachtoví lodní,
potom je na dutou loď zas složivše, sedli a všichni
chopili hlazená vesla a mořskou pěnili vodu.

Já ale ostrým nožem jsem rozkrájel na malé kousky velký voskový kotouč a rukama silnýma hnětl: Rychle se měkčil vosk, jež velká tlačila síla, jakož i Hélia žár, jenž syn jest Hyperiónův. Tím pak soudruhům všem jsem po řadě zalepil uši. Oni zas na lodi rychlé mi svázali ruce a nohy u stěžně lodního stojmo a lanem mě přitáhli k němu, sami pak zpěněnou tuň zas tepali, sedíce řadou.

Když pak jsme od břehu byli, co člověk by dokřikl hlasem, střelhubitě letíce vpřed — jim koráb neušel kvapný, kterak zblízka se hnal. Hned jasným zpívaly hlasem: ‚Přeslavný Odyssée, ty velká Danaů pýcho, sem pluj a zastav svou loď, bys hlas náš uslyšet mohl! Neboť dosavad nikdo tu neprojel s korábem černým, dokavad z našich by úst dřív neslyšel přesladkých hlasů, nýbrž vrací se pak, pln rozkoše, moudřejší mnohem, neboť vše je nám známo, co v trójské krajině širé trójský i achajský lid kdys vytrpěl po vůli boží, víme i každou věc, jež děje se na zemi žírné!‘

Tak zněl překrásný hlas, když zpívaly; proto mé srdce přálo si poslouchat dále, i velel jsem, obrvím kyná, aby mě zbavili vazby — ti schýleni mávali vesly. Kvapně tu Perimédés a Euryloch, povstavše s lavic, v tužší mě vázali pouta a ještě mě svírali pevněj.

Když pak rychlá loď již přeplula, ani už potom nebylo Seirén zpěv již slyšeti, ani jich hlasy, nakvap si veškeren vosk zas vyňali soudruzí věrní, jímž jsem jim zalepil uši, a mne též pustili z vazby.

Odrazné skály (Plankty)

Když pak jsme měli ten ostrov už za sebou, najednou zase kypění vln jsem spatřil a dým — též rachot jsem slyšel. Přejel soudruhy mráz, až z rukou jim vypadla rázem vesla a zašplíchla v proud — vtom stanul na místě samém koráb, vždyť ostřená vesla ho v rukou nehnala dále.

Sám jsem procházel lodí a veškery soudruhy svoje, ke všem přistoupiv zvlášť, jsem vlídnou pobízela řečí: „Přátelé, útrap zlých přec nijak neznalí nejsme: větší jistě tu strast nám nehrozí, nežli když Kyklóps v prostorné jeskyni své nás věznil násilím hrubým, ale i z ní nás statný můj duch, má chytrost a důvtip vyrval — i těchto zde hrůz, jak myslím, pomníme někdy. Pročež nyní se tím, jak povím vám, spravujme všichni! Vy teď v hluboký příboj svým veslem tepejte rázně, sednouce každý si z vás k svým kolíkům, zdali by Zeus nám dopřál uniknout šťastně a ze zhouby této se vymknout. Tobě zas, kormidla správce, teď ukládám — proto si dobře v srdce to vštěp, vždyť dutou tu loď nám kormidlem řídíš — opodál od toho dýmu a vlnění odvracej koráb, ke skále spíš jej přihnati hled', sic náhle ti onam zajede dutý koráb, a takto nás v záhubu vrhneš!“

Děl jsem, a poslechli hned mé pobídky druhové moji.

Skyllé a Charybdis

O Skyllé dále už nic jsem nemluvil, nezdolném trudu, ježto by samým strachem snad úplně přestali koráb veslem kupředu hnáti a v lodi se hleděli ukrýt. Sám však ve chvíli té jsem trapného zákazu nedbal, který dala mi Kirké, bych nijak se nezbrojil k boji.

Naopak, skvostnou zbroj jsem na sebe oděl a rukou chopil dva oštěpy dlouhé a vstoupil na krytbu přídy lodní, neboť jsem myslel, že tam se mi nejprve asi ukáže skalní Skylle, mým druhům záhubu nesouc. Nikde však jí tam nebylo zřít, ač mdlely mi oči, kterak se všech stran jsem po vzdušné skále se díval.

Takto jsme, lkající hlasně, se plavili úžinou onou: neboť *zde* byla Skylle a *onde* zas Charybdis božská strašlivě solný vír zas počala do sebe vpíjet. Když jej chrlila zpět, jak měděnec na ohni prudkém, všecka se zdýmala varem a hučela, do výše pěna stříkala k vrcholům skal, jež, padajíc, kropila zase. Ale jak solnou vodu zas počala do sebe vpíjet, uvnitř se v zející vír hned stáčela všecka a kolem strašlivě hučela skála, a odspodu viděti bylo pískem sinavou půdu, a hrůzou bledly nám tváře. Rázem tu každý z nás tam pohlédl, zhouby se leknuv.

Zatím soudruhů šest nám Skylle vyrvala z duté lodi, co rukama svýma i silou nejlepší byli.

Když pak jsem na rychlý koráb a na druhy pohlédl věrné, již jsem soudruhů svých jen nohy a nad nimi ruce zahlédl nesených vzhůru. Ti, ubozí, křičíce strašně, jménem volali mne — již naposled, zoufalí v srdci.

Jako když předlouhým prutem muž rybář s výběžku skály v nadidlo hází rybám, těm drobným, v nástrahu lestnou, do moře házeje rourku, jež z rohu je polního býka, potom polapiv jednu, ji vytáhne, třepoucí sebou, tak sebou třepali též, když ke skalám zdvihání byli. Žrala je v otvoru sluje, kdež v děsném zápase smrti druhové křičeli hrozně a za mnou vzpínali ruce. To bylo nejžalnější, co na své oči jsem spatřil, ze všeho, co jsem kdy zažil, když mořské dráhy jsem zkoumal.

*Stáda Héliova na Thrínakii.
Smrt soudruhů Odysseových*

Když pak jsme unikli skalám a Charybdě hrozná a Skylle,
přišli jsme za krátký čas k té nádherné bohově výspě,
na níž širokočelé a krásné krávy se pásly
Hélia Hyperíona, a tučné přehojné ovce.

Byl jsem na moři ještě a na černé lodi se plavil,
když již bučení krav jsem zaslechl v ohradě jsoucích,
jakož i mečení ovcí. — A tenkrát slepého věštce,
thébského Teiresia, mi vstoupil na mysl výrok,
jakož i aiajské Kirky, jež přísně mi na srdce kladla,
Hélia, útěchy lidstva, se ostrovu nadobro vyhnout:

Pročež k soudruhům svým jsem promluvil, truchlivý v srdci:
,Druhové, slyšte má slova, ač mnohé snášíte strasti,
abych vám prorocví děl, jež thébský věstec mi řekl,
jakož i Kirčina slova, jež přísně mi na srdce kladla,
Hélia, útěchy lidstva, se ostrovu nadobro vyhnout:
tam prý pohroma zlá nás čeká, nade vše hrozná.
Pročež mimo ten ostrov teď veslujte na lodi černé!'

Tak jsem promluvil k druhům, a těmto se sklíčilo srdce.

Ihned tu Eurylochos mi smutnou odvětil řečí:
,Ukrutný's, Odyssee, ty silou kypíš, a nikdy
nejsou údy tvé mdlé, toť železné na tobě všecko —
když teď soudruhům nedáš, ač umdleným prací a bděním,
vstoupit na suchou zemi, kde jednou bychom zas mohli
na výspě oblité mořem si chutné připravit jídlo.
Naopak po celou noc nás po moři blouditi nutíš,
kvapnou, a od výspy pryč nás ženeš na mlžné moře.
S nocí se vichrové zlí přec zdvihají, zhoubci to lodí!
Jakpak potom někdo by náhlé záhubě ušel,
jestliže vichoru vztek nás na moři přepadne náhle,

Zefyros dující ostře, neb Notos, kteřížto zvláště
tříští plující koráb i bez vůle vládnoucích bohů!?
Teď už je černá noc — nuž poslechněm! Ať si však každý
připraví k večeři jídlo a čeká při lodi rychlé!
Zrána pak do lodi vstoupnem a vyplujem na širé moře!

Takto děl Eurylochos, a druhové svědčili k tomu.
Tehdy jsem poznával již, jak bůh nám záhubu chystá.
Proto jsem ozval se takto a řekl mu perutná slova:
,Ovšem mě, Eurylochu, teď nutíte, jednoho všichni,
vy však vesměs, teď hned, se mi zavažte přísahou mocnou,
stádo-li nějaké skotu neb ovcí veliké hejno
najdeme, ne aby někdo — snad zhoubnou zpupností zmámen —
porazil nějakou krávu neb ovečku, nýbrž ať klidně
onu jen potravu jí, již dala nám nesmrtná Kirké!'

Děl jsem, a druhové hned, jak žádal jsem, přísahu vyřkli.
Když pak se zařekli všichni a přísahu skončili řádně,
v zátoce sevřené zevšad jsem zastavil úpravný koráb,
poblíže sladké vody. I vystoupili druhové moji
z korábu na břeh mořský a chystali večeři zručně.

Když pak žízeň i hlad již nadobro zahnali všichni,
vzpomněli milých druhův a plakali nad nimi hořce,
které vyrvala z lodi a potom je sežrala Skyllé.
Tak tam plakali stále, až pojal je sílivý spánek.

V poslední třetině noci, když byly už zapadly hvězdy,
Kronovec, sběratel mraků, nám rázem roznítíl prudkou
vichřici s hroznou bouří a úplně zahalil mračny
zároveň moře a zemi a s nebe se prostřelo temno.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
rychle jsme spustili kotvy a koráb do sluje vtáhli,

duté, v níž rejiště krásná a sedadla mívaly nymfy.
Tehdy jsem svolal schůzi a druhům toto jsem pravil:
,Přátelé, dost jest jídla i nápojů na lodi rychlé,
zdržme se tedy těch krav, sic něco nás postihne zlého!
Tučných těch ovcí a krav jest pánem vznešené božstvo,
Hélios, který vše vidí a všecko i na světě slyší.'

Děl jsem a mužný jich duch byl poslušen vyzvání toho.
Pořád pak po celý měsíc vál Notos, a nižádný jiný
nechtěl zavanout vítr, než toliko Euros a Notos.

Dokud potravu měli a rudé na lodi víno,
potud šetřili krav — vždyť na živu zůstatí chtěli.

Ale jak v rychlé lodi už došel veškeren pokrm,
když již, nuceni nouzí, si lovem hleděli chytit
kdejakou rybu a ptáka, již právě jim do rukou přišli,
na hroty křivých udic — vždyť hlad jim žaludek týral,
tehdy jsem vzdálil se sám tím ostrovem, poprosit bohů,
zdali by některý z nich nám ukázal k odplutí možnost.
Když pak, kráčeje výspou, jsem sešel soudruhům s očí,
umyv ruce si v místě, kde jistý byl od větru úkryt,
prosil jsem všechněch bohů, již v Olympu obydlí mají.
Ti však sladký spánek mi rozlili po víčkách očních.

Zle zatím Eurylochos svým druhům začínal radit:
,Druhové, slyšte mou řeč, vždyť mnohé snášíte strasti!
Každá zajisté smrt jest hrozná nebohým lidem,
nejhůř je zemřít však hladem a svého tak osudu dojít!
Proto si z bohových krav sem přižeňme nejlepší kusy,
dejme je za oběť bohům, již sídlí na nebi širém!
Jestliže v ithacký kraj zas přijdeme, v otcovskou zemi,
ihned bohatý chrám tam zřídíme Hyperionu,
také dáme mu dary, i skvostné, i mnohé i krásné.

Kdyby se rozhněval na nás a za skot s přímými rohy

chtěl nám zničit koráb, a bozi s ním zajedno byli,
raděj bych na jeden ráz chtěl zahynout, zalkna se vodou,
než se tu po dlouhý čas tak mořit na pusté výspě.’

Takto děl Eurylochos, a druhové svědčili k tomu.

Hned tedy z bohova skotu si přihnali nejlepší kusy,
které u temné přídy se pásaly korábu mého,
krávy to širokočelé a krásné, zahnutých rohů.
Druzi je obstoupili kolem a vroucně se modlili k bohům,
s dubů s vysokým listím si jemné strhavše listí:
nebylť bílý ječmen již na lodi pokryté pevně.
Když pak skončili prosbu a potom je skláli a stáhli,
vyřízli ze stehen maso, jež potom pokryli lojem,
v dvojí je složivše vrstvu, a čerstvé maso naň dali.
Avšak neměli vína, jež lili by na žhoucí žertvy,
proto je kropili vodou a potom pekli si droby.
Když pak už útroby snědli a spálili ze stehen maso,
krájeli ostatní části a na rožně nabodli kusy.

Tu teprv sílivý spánek mi s očních uletěl víček.
Na mořský břeh jsem vyšel a k rychlému korábu svému.
Když pak, kráčeje zpět, jsem k prohnuté lodi se blížil,
tehdy mě horký dým svou vůní ze žertvy ovál.
Zalkav, k nesmrtným bohům jsem počal hlasitě volat:
,Zéve i ostatní bozi, co žijete věčně a blaze,
vskutku jste na můj zmar tím zhoubným mě uspali spánkem,
poněvadž hříšný čin byl soudruhy vymyšlen zatím!’

K Héliu Hyperíonu se nakvap s poselstvím vznesla
Světluše dlouhého roucha, že *my* jsme mu zabili krávy.
Bez dlení, rozhněván v srdci se ozval k nesmrtným bohům:
,Zéve i ostatní bozi, co žijete věčně a blaze,
soudruhy Odysseovy přec přísným stihněte trestem,
kteří mi zrupně můj skot teď zabili.

Nad tímto já jsem

cítil po každé slasti, když k hvězdnému nebi jsem stoupal,
i když s oblohy zpět jsem dolů se obracel k zemi.
Jestliže náhrady žádné mi nesplatí za moje krávy,
sestoupím v Hádovu říši a mrtvým budu tam svítit.‘

Kronovec, sběratel mraků, zas těmito odvětil slovy:
,Hélie, sviť jen dál nám bohům nesmrtným v nebi,
jakož i smrtným lidem, co bydlí na zemi žírné!
Však já v rychlou lod’ jim vprostřed třpytného moře
udeřím zářivým bleskem a zcela ji rozbiju záhy! ‘
Kalypsó krásných vlasů mi o tom podala zprávu,
které řekl to zas, jak pravila, průvodce Hermés.

Ale když k rychlé lodi a k hladině mořské jsem sešel,
přistoupiv, každému zvlášť jsem domlouval — žádnou však pomoc
nalézt nebylo možná, vždyť krávy už pobity byly.

Všaktě i znamení zlá jim současně dávali bozi:
vlekly se stažené kůže a na rožních bučelo maso,
pečené, syrové též, jak živé krávy by řvaly.

Po šest za sebou dní tam potom soudruzi věrní kvasili,
z bohova stáda si nejlepší přihnavše kusy.

Když však Kronovec Zeus již sedmé rozžehl jitro,
vichr tu, zuřivý bouřkou, se najednou na moři ztišil.
Rychle jsme do lodi vstoupili a vypluli na širé moře,
lodní vztyčivše stěžeň a bílé napjavše plachty.

Když nám už daleko mizel ten ostrov, a docela žádnou
nebylo pevninu zřít než toliko moře a nebe,
tehďás Kronovec Zeus nám nad naším korábem dutým
temné rozestřel mračno, že pod ním ztemnělo moře.
Lod’ již dlouhý čas nám neplula: náhle se přihnal
Zefyros s ohromným jekem a prudkou zuřivý bouřkou.
Hrozný vichoru vztek nám přední zpřetrhal lana,

oboje — stožár spadl a s ním též provazy všechny
sletěly na spodek lodní, a na zádi do hlavy praštil
stožár kormidla správce a veškery kosti mu v hlavě
rozdrtil jedním rázem, a ten jak potápěč sletěl
dolů s paluby lodní a z kostí mu vyletěl život.
Zároveň Kronovec zahřměl a mrštil do lodi bleskem:
koráb celý se zvrátil, jsa udeřen Diovým bleskem,
sirného zápachu pln — vtom vypadli druhové z lodi.
Oni jak rackové mořští kol černého korábu všichni
vlnami zmítáni byli, však bohem byl návrat jim odňat.

Odyseus zahnán k nymfě Kalypse

Po lodi své jsem pobíhal sám, až nárazem vlny
stěny mi urvány s kýlu, jenž holý byl odnášel vlnou.
Ke kýlu stožární kmen byl povalen, zadní pak lano,
pletené z hovězí kůže, až posud viselo na něm.
Provazem tím jsem k stožáru kýl hned přivázel pevně,
pak jsem se posadil na ně a hnán byl zhoubnými větry.

Tenkrát Zefyrův vztek již potuchl, zuřivý bouřkou,
avšak přikvapil Notos a duši mé přinášel strasti,
abych donucen byl zas proplout Charybdou zhoubnou.

Celou jsem noc byl hnán, až zároveň s východem slunce
opět k Skyllině skále a k Charybdě hrozné jsem přiřplul,
právě když solný vír zas počala do sebe vpíjet.

Já se však vyšvihl vzhůru a na fík vysoký vskočil,
na něm přimknut jsem tkvěl jak netopýr, neboť jsem neměl,
kde bych se nohama opřel, neb na co bych bezpečně vkročil.
Kořeny hluboko tkvěly, a do výše pjaly se větve,
dlouhé a nadmíru velké, že stínily Charybdou celou.
Tam jsem pořád se držel, až Charybdis vyvrhne opět
z hlubiny stožár s kýlem. Ty konečně vítány přišly,

pozdě, kdy z náměstí muž již k večeři vrací se domů,
sudí, jenž přemnohý spor tam soudil proucíh se mužů.
Tou as dobou ty trámy se zjevily z Charybdy nazpět.
Tehdáž ke skoku shůry jsem od stromu ruce a nohy
spustil a vedle těch dřev jsem dolů do vody šplíchl,
pak jsem se posadil na ně a vesloval rukama vírem.
Otec však bohů a králů již nedal Skyllu mi spatřit,
neboť tenkráté již bych neušel záhubě náhlé.

Hnán jsem byl po devět dní, až v desátém v noci mě bozi
zahnali na Ógygii.

Jest ostrov to, na kterém bydlí
Kalypsó pletenců krásných a mluvící bohyně mocná,
která mě hostila vlídně a pěstila.

Nač bych to dlouze
líčil, když včerejší den jsem v paláci vyprávěl o tom
tobě i mocné choti — a již se mi opravdu přičí
znova to vyprávět zas, když zřejmě to řečeno bylo.“

ZPĚV XIII

Faiéci dovezli Odyssea do jeho vlasti na ostrov Ithaku

Pravil, i umkli všichni a úplné nastalo ticho
v králově komnatě stinné, a kouzelný pojal je dojem.

Na to zas Alkinoos mu odvětil těmito slovy:
„Poněvadž, Odyssee, jsi v dům můj s kovovým prahem,
s krytem vysokým, přišel, již nebudeš od cíle zahrán,
nýbrž vrátíš se domů, když tolik jsi zakusil útrap.
Já však každému z vás teď velím a toto mu pravím,
kteří jiskrné víno v mém paláci pijete denně,
dávané starším lidu, a slýcháte pěvcovu píseň:
Obleky již náš host má složeny v hlazené truhle,
rovněž i zlaté skvosty a veškery ostatní dary,
které faiéctí rádcí mu sem již přinéstí dali.
Teď však velkou trojnož a také kotel mu dejme,
muž jak muž, vždyť každý si z nás zas sebere z obce
náhradu, neboť je těžké, by dary kdo ze svého dával.“

Takto děl Alkinoos, a návrh všechněm se líbil.
Ti se již rozešli domů, a každý se uložil k spánku.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
v loď mu ty nádoby nesli, jež bývají ozdobou mužů.
Vladař bujaré síly je s péčí pod příčky vložil,
samoten kráčeje lodí, by nemohly lodníkům vadit,
až budou loď svou hnáti a kvapem mávati vesly.
Šli pak v královský palác, by pomohli chystati hody.
Vladař bujaré síly jim kázal zabítí krávu
Diovi v temných mračnech, jenž panuje nad celým světem.

Spálili ze stehen maso a skvostné slavili hody,
sedíce, radostni v duších, a božský pěvec jim zpíval
Démodikos, jenž v lidu byl ctěn.

Však hrdina přece
k slunci, jež zářilo jasně, svým zrakem se obracel často,
přeje si, aby už zašlo — vždyť odplout velice dychtil.

Jako si rolník přeje, by pojedl, kterému hnědí
býkové po celý den pluh pevný úhorem táhnou,
on pak s radostí zří, jak zapadá sluneční světlo,
ježto je k večeri čas, vždyť nohy mu klesají v chůzi,
stejně byl Odysseus rád, když zapadlo sluneční světlo.

Tu již nemeškal déle a pravil k Faiékům plavcům,
avšak ke králi zvlášť svou řečí se obrátil takto:

„Vladaři velikomocný a nad lidi veškery slavný,
ulijte, zdrávi tu buďte, a bezpečný průvod mi dejte!
Konečně splněno jest, čeho milé srdce si přálo,
průvod i milé dary, jež račte mi, nebeští bozi,
požehnat milostí svou! Ó kéž, až vrátím se domů,
bezvadnou naleznu choť, své milé živý a zdravý!
Vy pak s bohem tu buďte a všemožnou radostí blažte
manželky z mládí a dítky, a bohové račte vám dáti
všemožný zdar, kéž žádná strast vás nestíhá v zemi!“

Řekl, a všichni tu řeč hned schválili, každý byl pro to,
aby byl vypraven host, jenž patřičná promluvil slova.

Vladař bujaré síly se ke svému héroldu ozval:
„Měsidlo, Pontonoe, teď naplň a v komnatě všechněm
rozdej lahodné víno, ať modlitbu Diovi otci
vzdáme a milého hosta ať do země otcovské pošlem!“

Řekl, a Pontonoos jim chutné namísil víno.
Potom je po řadě všem hned roznesl, oni pak v obět'
ulili blaženým bohům, co sídlí na nebi širém,

každý se svého místa.

Tu vstáváje Odysseus slavný,
chopil dvouuchý pohár a kněžně jej do ruky dával,
potom se ozval takto a pravil perutná slova:
„Šťastna tu, královno, žij čas veškeren, až by tě jednou
stáří stihlo a smrt, jež ovšem jsou společny lidem!
Já však domů již půjdu. Ty šťastna se v paláci raduj
z národa, milých dítek i z vladaře Alkinoa!“

Pravil tak Odysseus slavný a přes práh komnaty přešel.

Vladař bujarých sil s ním poslal hérolda svého,
aby mu k mořskému břehu a k rychlé lodi byl vůdcem,
Áréta zároveň s ním též služebné poslala ženy,
jednu, jež sukni a plášť, jež vyprány byly, mu nesla,
s ní pak poslala druhou, by nesla mu truhlici pevnou,
krmě a rudé víno mu třetí do lodi nesla.

Ale když k rychlé lodi a k hladině mořské již sešli,
rychle to přijali od nich a v duté složili lodi
statní průvodci jeho, i veškero jídlo a nápoj,
potom prostřeli plátno a dali mu koberec k tomu
na krytbě duté lodi, by nerušen na zádi mohl
spát.

Rek sám tam vkročil a ihned si ulehl k spánku,
mlčky. Hned po dvou mužích si k veslovým kolíkům sedlo
v řadách, když vytáhli lano, jež v pobřežním kameni tkvělo.
Plavci se skláněli nazad a veslem vířili vodu.

Ihned sílivý spánek se snášel na jeho víčka,
pevný, nanejvýš libý, a nejbliž podobný smrti.

Nejinak na rovném poli, kde čtverospřež komoňů hřebců
společně vyrazí vpřed, jsouc šlehána údery bičů,
vysoko zvedá hřbety a kvapem dráhu si razí,
tak se i korábu zád' jim zdvihala, vzadu pak velká

vlna se bouřila vrouc, jež kypěla v hučícím moři.
Nerušen letěl koráb a trvale; krouživý sokol,
nade vše rychlý pták, tak rychle by sotva byl letěl.
Loď tak letěla kvapně a mořské brázdila vlny,
nesouc hrdinu muže, jenž moudrostí bohům byl roven,
který bez počtu běd již vytrpěl, trudě se v duši,
zápasy sváděje s muži a strašnými vlnami pluje.
Teď však pokojně dřímá, vše útrapy vypustiv z mysli.

V době, kdy přejasná hvězda se zjevila, kterážto nejmíc
s jitem se rodící Zory svým východem zvěstuje světlo,
tehdy se k Ithace loď již blížila, hladinu brázdíc.

Forkýna, mořského kmeta, se rozkládá v ithacké zemi
jakási zátoka mořská: dvě vyčnělých břehů a srázných
vybíhá naproti sobě a k zátoce mořské se kloní,
o něž příboje vln, jež bouřné zdvihají větry,
lámou se na straně vnější, však uvnitř i bez lana jist jest
koráb pokrytý pevně, když dopluje přístavu cíle.

Na samém zátoky konci jest oliva podlouhlých listů,
poblíže ní jest viděti sluj, jest rozkošná, tmavá,
svaté to bydliště nymf, jež vodní víly se zovou.
Ve sluji měsidla stojí a dvouuché kamenné džbány,
ve kterých včeliček roj jim medovou potravu strojí.
Jsou tam i kamenné stavy, a předlouhé, na kterých nymfy
roucha, jež nachová jsou, tam tkávají — hotový zázrak.
Jsou tam i živé zdroje, a dva jsou do sluje vchody:
k severu jeden je z nich, jímž lidé vcházeti mohou,
jižní vchod jen pro bohy jest — jím nemůže vstoupit
žádný smrtelný muž — jen bohům tudy je přístup.
V přístav, jež znali už dřív, loď vehnali.

K suché tu zemi
kvapně se přihnál koráb a téměř do půle délky

vyjel na suchou zem — vždyť tací jej veslaři hnali.

Vyšli pak z přepevné lodi a vystoupše na suchou zemi, nejprve Odyssea i s plátnem a pokrývkou skvostnou z dutého korábu zdvihli a pak jej vynesše na souš, složili na břehu v písku, an hlubokým spánkem byl zmožen. Potom i poklady zdvihše, jež dali mu Faiéci statní, když se již k domovu chystal, jak přála si srdnatá Pallas, ke kmeni olivy, na zem, je hromadně složili všecky, poněkud od cesty dále, by z lidí pocestných někdo, přijda, ho nebral o vše, než hrdinu opustí spánek, sami se k domovu zpět zas vraceli.

Zemětřas vládce

nepustil z paměti hrozbu, již rekovi rovnému bohům rozhněván pohrozil dřív.

Teď zkoumal Diovu vůli:

„Budoucně, otče ty Zéve, už nebudu požívat pocty ve sboru nesmrtných bohů, když nectí mne smrtelní lidé, Faiéci, jejichžto rod přec pochází z plemene mého. Vždyť jsem já přec myslil, že Odysseus vrátí se domů teprv po mnohých strastech — já nechtěl vzítí mu zcela návrat, který's mu sám byl přislíbil, přikývnuv hlavou. Ti teď na rychlé lodi jej spícího vezouce mořem, složili v Ithace na břeh a skvostné dali mu dary, hojnost zlata i bronzu a tkaná mu přidali roucha, tolik, co ze samé Tróje by Odysseus nedobyl nikdy, byť se i ve zdraví vrátil a dostal z kořisti podíl.“

Kronovec, sběratel mraků, mu na to dal odpověď tuto:
„Podivno, Zemětřase, ty přemocný, co jsi to řekl?
U bohů v neúctě nejsi! — To nikterak! Není to možno!
Nejstarší, nejlepší bůh přec nemůž' být zlehčován nectí!
Pakli ti některý člověk, jsa sveden silou a mocí,
nevzdává čest, máš úplnou moc, byť pozděj, se pomstít.

Udělej, jakkoli chceš, jak tvému se zlíbilo srdci!“

Zemětřas Poseidáón mu na to zas odvětil takto:

„Hned bych to, vladaři mraků, byl udělal, jak jsi to řekl,
já však vždycky mám strach z tvé nevole, již se chci vyhnout.
Avšak *ted'* jsem rozhodnut již. Já překrásný koráb,
plovoucí z výpravy zpět, jim rozbiji na mlžném moři,
aby už ustali jednou a přestali voziti lidi,
město pak s obou stran jim velkým pohořím sevrů.“

Kronovec, sběratel mraků, mu na to dal odpověď tuto:

„Takhle to, milý bratře, jak myslím, nejlépe bude:
Až již veškeren lid ten koráb uvidí z města,
kvapící vpřed, hned v kámen jej změň již nablízku souše,
podobný rychlé lodi, by nad tím trnuli lidé,
město pak s obou stran jim velkým pohořím sevři!“

Zemětřas Poseidáón, jak uslyšel výpověď tuto,
ihned k Scherii šel, jež Faiékům rodnou je vlastí,
čekaje. Nablízku lod' vtom příplula, hladinu brázdíc,
střelhbitě pužena vpřed.

K ní přistoupiv Zemětřas vládce,
skalinu učinil z lodi a vespod ji upevnil na dně,
shora ji udeřiv dlaní, a opět potom se vzdálil.

Oni tam perutnou řeč, druh ke druhu, mluvili spolu,
Faiéci s dlouhými vesly a mořskou proslulí plavbou.
Takto pak pravil ten onen a na svého pohlédli druhu:
„Nastojte! Kdopak tu lod' nám spoutal na moři v běhu,
kdy se už vracela domů? Vždyť bylo ji úplně vidět!“

Tak tam mluvil ten onen, však nevěděl, co se to stalo.

Ale tu Alkinoos k nim promluvil těmito slovy:

„Aj, toť dávná věštba mě nyní postihla právě:

Otec často mi říkal, že Poseidon zanevřel na nás,
poněvadž všechněm lidem jsme bezpeční průvodci mořem.
Pravil, že nastane den, v němž překrásný faiécký koráb
plující z výpravy zpět nám rozbije na mlžném moři,
město pak s obou stran nám velkým pohořím sevře.
Takto mi kmet ten pravil, a teď se to splňuje všecko.
Pročež nyní se tím, jak poradím, spravujme všichni!
Přestaňte převážet již, ať kdokoli v budoucnu přijde
z lidí do města k nám!

Teď dvanáct vybraných býků
zabijme Poseidonu, zda chtěl by nám milostiv býti,
město pak s obou stran nám nesvíral pohořím velkým!“

Pravil, je pojala hrůza, i počali chystati býky.

Tak se tam modlili všichni a prosili vladaře moře
národa faiéckého i vládcí i vůdcové lidu,
stojíce okolo žertev.

**POMSTA
NAD ŽENICHY**

Odysseus doma

Tu procitl Odysseus slavný
ze spánku na milé půdě své otčiny, aniž ji poznal.
Vždyť tak dlouho byl vzdálen, a Pallas, Diova dcera,
rozlila hustý vzduch kol hrdiny, chtějíc ho takto
učinit nepoznatelným, by všecko mu vysvětlit mohla —
aby ho nepoznal dříve ni měšťan, ni přítel, ni žena,
dokud by za všecken pych těch ženichů nestihl pomstou.

Všecko se z příčiny té teď vladaři jinačím zdálo:
pěšiny běžící v dálku i zátoky příhodné lodím,
rovněž i strmé skály, i stromoví rostoucí bujně.

Povstal tedy a stanul a na zemi otcovskou hleděl.
Potom zaúpěl žalně a udeřil dlaněmi pádně
odshora na obě stehna, a běduje, promluvil takto:
„Proboha! Jakých to lidí jsem opět se do země dostal?
Jsou to snad násilníci a divoši neznalí práva?
Či to jsou pohostní muži a mají pobožnou mysl?
Kam teď zanéstí mám své poklady? Kam mám i sám jít?
Raděj jsem u Faiéků měl zůstat na jejich výspě,
nebo jsem k jinému zas měl přijít mocnému králi!
Ten by mě hostil s péčí a poslal do země rodné.

Nechápu teď, kam skrýti to mám, však tady těch darů
nenechám též, vždyť jiným by v plen pak připadly jistě.

Bohužel, nedbali práva — a nebyli rozumní také
slavní Faiéků vůdci a vládcové — naprosto ve všem,
ježto mě zavezli sem, v kraj neznámý, slibivše přece
v Ithaku, patrnu z dálky, mě vézt — však nestáli v slově!
Za to je potrestej Zeus, štít prosících, neboť on hledí
také na jiné lidi a trestá je, kdykoli zhřeší.

Ted' však spočtu své věci a takto se přesvědčím o tom,
zdali mi nevzali něco, než odjeli na duté lodi.“

Taková promluviv slova, ty překrásné trojnože sčítal,
kotly i zlaté šperky, i oděvy půvabně tkané.
Ovšem shledal je všechny.

Pak po zemi otcovské tesknil,
vleka se po břehu mořském, kde hučící šumělo moře,
Odysseus, hlasitě lkaje.

Vtom zblízka mu Athéna přišla,
mladíku, pastýři ovcí, jsouc podobna postavou těla,
velice bujného vzrůstu, jak bývají synové vládců,
majíc dvojitý háv kol ramenou, úpravy krásné,
opánky na nohou bílých a ve své pravici oštěp.

Odysseus, radosti pln, ji spatřil, a naproti vyšed,
ihned se ozval takto a pravil perutná slova:
„Když jsem tě spatřil nejdřív, ó příteli, na tomto místě,
vítán mi buď! — Však s úmyslem zlým sem ke mně se nebliž!
Těchto zde věcí mi chraň. Též *mne* chraň! K tobě se právě
obracím jakoby k bohu a při tvých tě kolenou prosím.

Také tohle mi řekni — a pravdivě — abych to věděl:
Která to země a národ? A kteří lidé tu žijí?
Ostrov snad patrný z dálky to jest? Snad výběžek jakýs
pevniny velikohrudé, jenž kloní se k hladině mořské?“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Bláhový's, cizinče, muž, neb z krajin jsi dalekých přišel,
jestliže na tuto zemi se ptáš — tak naprosto přece
ve světě neznáma není, a velice mnozí ji znají.
Ví o ní veškeren lid, jenž bydlí k Zoři a Slunci,
také veškeren lid, jenž k chmurnému západu bydlí.
Arci je drsná to země a není pro koně sjízdná.
Zcela však nuzná není, však nikterak rozlehlá příliš,
obilí velice hojné v ní vyrůstá, v ní se i víno

daří, a rosa i déšť jí hojně dodává vláhy.
Výbornou skotu a koz jest pastvinou, všeliké druhy
stromů tu jsou, též po celý rok jest vody tu hojnost.

Proto též Ithaky jméno i do Tróje, cizinče, přišlo,
která daleko prý jest vzdálena achajské země.“

Zaplesal Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
těše se z rodné země, své Ithaky, jakož mu řekla
bohyně Athénská Pallas, jež bouřného Dia je dcera.

Potom se ozval takto a pravil perutná slova —
avšak neřekl pravdu a slova svá zadržel v ústech,
neboť ve své hrudi měl chytré zámysly stále:
„Ovšem jsem o zemi této i v širé krajině trójské
daleko za mořem slýchal a nyní s těmito tuhle
věcmi jsem přišel i sám.

Já, zanechav tolikéž dětem,
prchám, když Ídomenéu jsem zabil milého syna,
rychlého Orsilocha, jenž nad lidi výdělku chtivé
vynikal v širé Krétě svým během nadmíru rychlým,
poněvadž o mou kořist mě zamýšlel připravit všecku,
trójskou, pro kterou já jsem vytrpěl útrapy v duši,
zápasy sváděje s muži a strastnými vlnami pluje,
poněvadž neměl jsem chuť, bych sloužil pod otcem jeho
v Tróji a raději sám jsem velel jinému mužstvu.
Toho jsem kovaným dřevcem, když domů vracel se s pole,
zabil poblíže cesty, kde s jedním druhem jsem číhal.
Obloha noční tmou byla zakryta, nižádný vůbec
člověk neviděl nás — já život tajně mu odňal.

Avšak sotva jsem jej svým břitkým oštěpem zabil,
ihned na rychlou loď jsem k slovutným Foiníkům prchl,
prosil jsem jich, když libou část jsem z lupy jim vydal,
aby mě na loď vzali a zavezli do země pylské,
aneb k Élidě skvělé, kde epejský panuje národ.

Avšak vichřice silná je zahnala od oné země
na velkou mrzutost jejich, vždyť neměli vůle mě podvést.
Odtud pak zahnáni byvše, jsme za noci připluli semo.

V přístav jsme přihnali loď jen s obtíží, aniž si někdo
vzpomněl na jídlo z nás, ač velmi jsme po jídle prahli,
nýbrž jsme vystoupili z lodi a všichni jsme ulehli k spánku.
Tehdáž námahou mdlý jsem libým byl přemožen spánkem.
Lodníci majetek můj pak z duté vynesše lodi,
složili na břeh v písku, kde já jsem ve spánku ležel,
sami však do lodi vstoupili a k Foinícku, lidnaté zemi,
odpluli, já jsem tu sám však zůstal, v srdci jsa sklíčen.“

Pallas jiskrných zraků se usměje po těchto slovech,
přítom jej pohladí rukou, jsouc podobna postavou těla
veliké ženě a krásné a skvostná znající díla,
načež takto se ozve a praví perutná slova:
„Lišák musil by býti, a prohnáný, kdo by tě předčil
v kdejakých úskocích lstných, byť bůh měl s tebou se potkat.
Čtveráku, nádobo lstí, ó ferino — ty tedy ještě,
když se tu ve vlasti své již nacházíš, nevzdáš se klamu,
nenecháš šalebných slov, jež z hloubi jsou srdce ti milá.

Nyní však o věci té již nemluvm!

Oba jsme mistři

ve lsti: ty ze smrtných lidí jsi daleko nejlepší ze všech
řečmi a důvtipem svým, však já zas nad bohy bystrým
umem a lstivostí svou jsem proslulá — nyní však přece
Palladu, Diovu dceru, jsi nepoznal, která ti pořád,
ve všech svízelných tvých jsem po boku, stále tě chráníc.
Také Faiékům všem jsem vstúpila přátelství k tobě.
Teď jsem přišla zas sem, bych s tebou zde ukula plány,
ukryla majetek tvůj, jež dali ti Faiéci statní
z vůle a chytrosti mé, když do své vlasti ses vracel,
řící ti chtíc, jak mnoho ti běd jest osudem snésti

ve tvém úpravném domě — ty trp jen i proti své vůli!

Nikomu ze žen ni z mužů ni slovem se nezmiňuj o tom, vůbec, že z bludných cest ses navrátil, ale jen mlčky mnohé útrapy snášej a podstup násilí mužů!“

Důvtipný Láertův syn jí těmito odvětil slovy:

„Těžko tě člověk pozná, ó bohyně, sejda se s tebou, kdyby i zkušený byl, vždyť v každou se podobu měníš. To však předobře vím, jak dřív jsi mi přízniva byla, dokud jsme v Tróadě válku, my synové achajští, vedli. Když pak Priamu králi jsme strmé zbořili město, a když pluli jsme domů, a bůh nám rozštěpil vojsko, pak jsem už, Diova dcero, tě neviděl, aniž kdy shledal, že bys mi sestoupla v loď, chtíc odvrátit útrapy moje, nýbrž pořád jsem bloudil a v hrudi měl rozryto srdce, až jsem konečně přec byl božstvem soužení zbaven, dříve než v krajině žírné, jež náleží faiéckým mužům, moje jsi zmužila srdce a v jejich mě přivedla město.

Nyní tě při otci tvém však prosím — myslímt', že nejsem v Ithace patrné z dálky, než pořád v nějaké jiné zemi se plahočím zas, však ty mě jen na posměch majíc, tohle mi říkáš jen tak, bys mysl mou uvedla v omyl. Řekni mi, vskutku-li již jsem přišel do milé vlasti!“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:

„Stále jen ve tvé hrudi tě takové myšlenky souží!
Proto tě v neštěstí tvém ted' nemohu opustit přece,
ježto's přítulné myslí a důvtipný, rozumný člověk. —

S jakou radostí každý, kdo z bludných cest by se vrátil, toužil by ve svém domě i dítky i manželku spatřit!
Dosud však nejevil's přání, bys optal se, chtěje to slyšet.
Sám chceš prozkoumat dřív svou manželku, která ti stále

zůstává ve tvém domě, a v žalosti plyne jí řada
strastných nocí a dní, ana hojné prolévá slzy.
Nikdy však pochyby já jsem neměla, nýbrž jsem v duchu
věděla, že se zas vrátíš, až všechněch pozbudeš druhů.

Já však sváděti boj jsem nechtěla se Zemětřasem,
rodným otcovým bratrem, jenž na tebe zanevřel v srdci,
prudký chovaje hněv, že syna's mu oloupil o zrak.

Nyní však, abys mi věřil, ti vysvětlím ithacké sídlo:
Forkýna, mořského kmeta, se rozlévá zátoka tuhle,
na konci zátoky tamhle jest oliva podlouhlých listů,
poblíž ní jest viděti sluj — jest rozkošná, tmavá,
svaté to bydlíště nymf, jež vodní víly se zovou:
To je ta prostorná sluje a klenutá, ve které kdysi
slavnostní úspěšné žertvy jsi nymfám konával mnohé.
Tamhleten vysoký vrch — tot' Nériton porostlé lesem.“

Řekla a rozvála mlhu, a kraj se mu objevil jasně.

Zplesal tu Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
těše se ze své země, a žírnou políbil půdu.
Ihned se k rusalkám vod jal modliti, pozdvihnuv ruce:
„Rusalky, Diovy dcery, té naděje nikdy jsem neměl,
že vás uvidím zas, teď' zdravím vás modlitbou libou,
také dary jak dřív vám opět budeme dávat,
jestli mi popřeje žít v své milosti Diova dcera,
kořistná bohyně Pallas a požehná synovi mému.“

Pallas jiskrných zraků mu dala zas odpověď tuto:
„Vzmuž se a o tuto věc v svých prsou starosti neměj!
Teď' ti však majetek tvůj kdes v zákoutí ohromné sluje
složíme, ihned nyní, by bezpečně zde ti byl ukryt,
sami pak v úvahu vezmem, co zvláště by na prospěch bylo.“

Toto mu Pallas řekla a ihned do sluje tmavé

vešla a tajnou skrýš tam hledala.

Odysseus všecko
přinášel sám, jak nezlomný bronz, tak zrobená krásně
roucha i zlaté šperky, jež Faiéci dali mu darem.
To tam složila s péčí a ke vchodu vložila balvan
bohyně, Athénská Pallas, jež bouřného Dia je dcera.

Potom k olivě svaté si ke kmeni usedli oba,
spolu, a smlouvali smrt všech ženichů nadmíru zpupných.

Pallas jiskrných zraků tu počala mluvit takto:
„Zchytralý Odyssee, ty z Láerta vládýko jasný,
uvaž, jak pravici svou na ty nestoudné ženichy vztáhneš,
kteří třetí již rok v tvém domě si na pány hrají,
za dary chtějíce mít tvou manželku bohyním rovnou.
Ona však pro návrat tvůj jest pořád teskliva v srdci,
všem jim naději dává a každému slibuje zvláště,
poselství vzkazujíc jim, však v duši má myšlenky jiné.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Aj, toť pochyby není, že měl jsem ve vlastním domě
zahynout osudem zlým jak vládýka Agamemnón —
nebýt, bohyně, tebe, jež všecko's mi patřičně řekla.

Nyní zosnuj však plán, jak pomstou stihnu je samé,
sama však ke mně se postav a odvážnou sílu mi vdechni,
jako když třpytné hradby jsme bořili dobyté Tróje!
Kéž bys mi, Jiskrnozraká, i tady tak po boku stála!
Pak bych i proti třem stům chtěl s odvahou pustit se v zápas,
s tebou, bohyně mocná, jen budeš-li ochotně se mnou!“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Ovšem, budu ti já stát po boku, aniž tě pustím
s očí, až tuhleten boj pak počneme.

Leckterý, myslím,
potom prostornou zem svou krví skropí a mozkiem
z ženichů těch, již jmění ti tvé jen mrhají v domě.
Avšak způsobím dříve, by nikdo tě nepoznal z lidí:
nejdřív na svižných údech ti svraštím krásné tvé tělo,
rusé ti odstraním vlasy a na tvé obleku tělo
hadry, že kdo by tě spatřil, se od tebe odvrátí s hnusem.
Zkalený bude tvůj zrak, jenž předtím půvabem zářil,
abys takto se zdál všem ženichům ohyzdou velkou,
choti i synovi svému, ježž tady jsi zanechal v domě.

Sám však ze všeho nejdřív se vyprav k pastýři vepřů,
vrchnímu dozorcí stád, jenž pořád je stejně ti oddán,
miluje Téletmacha i rozumnou Pénélopeiu.

Nalezneš jej, jak při vepřích jest, jak tito se krmí
poblíž Krkavčí skály a u zdroje Arethúsy,
žerouce žaludy s chutí a pijíce z pramene tmavou
vodu, čímž kypící sádlo se vepřům zakládá hojně.
U něho pak tam zůstaň, a přisedna, na vše se vyptej!

Já zatím do Sparty zajdu, kde krásné ženy se rodí,
Téletmacha ti zpět zas zavolat, milého syna.
Ten jel k Meneláovi, jenž v prostorném Lakónsku bydlí,
do Sparty, po zprávě pátrat, zda posud jsi naživu někde.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Proč's mu jen neřekla nic, když v mysli ti všecko je známo?
Proto snad, by se i on kdes plahočil, snášeje strasti,
po mořské nezmorné pláni, a jiní mu mrhali živnost?“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Netřeba o syna mít tak přílišnou na srdci starost.
Já jsem sama s ním jela, by příznivé pověsti nabyt,
že se byl vydal až tam. Však nemá nouze — on klidně
u Átreovce si sedí a má tam nadbytek všeho.“

Ovšem číhají naň teď mladíci na lodi černé,
chtíce ho zabítí dřív, než do země otcovské přijde.
Z toho však nemám strachu, spíš leckoho pokryje země
z ženichů těch, již jmění ti tvé jen mrhají v domě.“

Řekla a kouzelným prutem se Pallas hrdiny dotkla.
Nejdřív na svižných údech mu krásné svaštila tělo,
rusé mu odňala vlasy, a na celém povrchu těla
vetchého starocha kůži mu po všech prostřela údech,
potom mu zkalila zrak, jenž předtím půvabem zářil.
Jiný chatrný hadr a sukni mu za oděv dala,
děravé, plné špíny a nečisté ohyzdným kouřem,
navrch velikou kůži mu z rychlého jelena dala,
odřenou, do ruky hůl, pak na plece ošklivou mošnu,
děravou na mnohých místech, a provaz mu za popruh sloužil.

Oba se po radě té zas rozešli.

Athéna potom
pro syna Télemacha se vydala do skvělé Sparty.

ZPĚV XIV

Odysseus u pastýře Eumaia

Odysseus z přístavu vyšel a kráčel po drsné stezce krajem lesnatým vzhůru, kde Pallas mu udala sídlo vzorného pastýře vepřů, jenž nejvíc o jeho jmění pečoval ze všech sluhů, jež Odysseus slavný si získal.

Shledal, jak v předsíni sedí.

Kol dokola celého dvorce vysoká ohrada stála, a zevšad bylo ji vidět, velice krásná a velká, kol dokola, kteroužto vepřům pastýř o sobě sám, když pán byl v cizině vzdálen, zbudoval bez své paní, i Láerta, starého krále, z kamenů přivlečených, jež trním obsázel kolem. Zvenčí pak, se všech stran, tam řadou navrážel kolů dubových, hustých a četných, s nichž tmavou oloupal kůru. Uvnitř ohrady dvorní pak dvanáct prasečích chlévů postavil za nocleh vepřům, a jeden druhému blízko. Padesát s mlád'aty prasnic, jež na zemi líhají s nimi, v každém zavřeno měl, však před chlévy líhali kanci, skrovnější mnohem než dřív — jich počet byl zmenšován hody ženichů rovných bohům, jimž pastýř posílal denně po každé nejlepší kus, jež z tučných vybíral vepřů. Na tři sta šedesát vepřů mu tenkrát zbývalo ještě.

Podobní divokým šelmám mu při stádech líhali čtyři psové, jež pastucha sám byl vychoval, pastuchů vůdce.

Hovězí řezal kůži, jež úhledně barvena byla, robě si na nohy své z ní opánky.

Pastýři druzí každý na pastvu jinam se vzdálili se stády vepřů,

tři, však čtvrtého z nich dnes do města, donucen, poslal, aby tam zahnal vepře a ženichům nadmíru zpupným odevzdal, aby jej skláli, a chtíč se jim ukojil masem.

Najednou Odysséa však spatřili štěkaví psové, spustili řev, jak vrhli se naň — však hrdina rázem odhodil hůl svou na zem a honem si z chytrosti sedl.

Tenkrát by pohromu zlou byl zakusil — ve vlastním dvoře! Pastýř však chvatným krokem se mžikem rozehnal za psy, vyběhnuv z předsíně v dvůr, až kůže mu vypadla z ruky. Hlasitě vykřikl na psy a zahnal je na všechny strany, házeje kamením četným.

Pak pravil k pánovi toto:

„Starochu, bezmála již bys býval rozsápán od psů, náhle, a pak bys jistě mě hojnou zasypal hanou! Dost již bolů a stenů mi bohové nebeští dali! Pro pána rovného bohům tu lkám, pln stesku a nářku, sedě tu chovám vepře, a pro cizí lidi je krmím, k hodům, ale můj pán, snad nemaje dáti co do úst, u lidí cizí řeči se plahočí zemí a městem, je-li kde naživu ještě a vidí sluneční světlo.

Pojď však a do chýše mé teď' pospěšme, abys i ty zas, jakmile jídlem a vínem se ve své občerstvíš duši, řekl mi rodiště svoje, a kolik's vytrpěl strastí.“

Pravil pastucha vzorný a napřed do chýše krácel, uvnitř pak sednout ho zval, když husté mu podestřel chrastí, z divého huňáče kozla pak prostřel na chrastí kůži, vlastní to pokrývku svou.

Měl radost Odysseus z toho, že jej přijal tak vlídně, a takto pak promluvil k němu: „Zeus ti dej, hostiteli, i druzí nesmrtní bozi, čeho si nejvíc přeješ, že s takou's mě ochotou přijal!“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Hoste, vždyť nelze mi přec, byť přišel i nad tebe horší,
hostovi odepřít poctu, vždyť od Dia zajisté všichni
hosté i žebráci jsou — jim dar, byť malý, však milý,
můžem my sluhové dát — vždyť takhle to s čeledí bývá,
která vždycky má strach, když nad ní pánové vládnou
mladí — a vladaři mému byl božstvem zamezen návrat!
Ten by mě choval s péčí a ještě mi majetek přidal,
pole a obytný dům, též manželku dal by mi sličnou,
jako to laskaví páni svým sluhům zpravidla činí,
když jim pracují pilně a bůh jich konání žehná,
jakož i konání mému je žehnáno, jemuž jsem oddán.
Proto mně zestárlému můj pán by dal odměnu hojnou.
Zhynul však už.

Necht' náhlý pád rod Helenin stihne,
rod to, jenž mnohým mužům už dávno byl podkosil údy:
Odpluť Agamemnonu též Odysseus urážku pomstít
do Tróje s krásnými koňmi, by válčil s národem trójským.“

Toto mu Eumaios pravil a pásem rychle si sukni
sepjal a do chlévů šel.

Tam selat měl zavřena stáda.

Dvě tam selata vybral a k jídlu je zařízl obě,
ožehl, na drobno zkrájel a na rožně nabodl kusy,
potom je opekl všecky a předložil hostovi svému,
horké ještě i s rožni a ječnou je posypal moukou.
Potom i sladké víno mu mísil v dřevěné číši.
Sám si mu naproti sedl a takto jej pobízel k jídlu:
„Jez jen nyní, ó hoste, co služebník podati může,
podsvinče, krmený vepř jen ženichům jídlem tu bývá,
kteří na boží tresty a šetření nemyslí nikdy.
Každý však násilný čin jest nemilý blaženým bohům,
kteří práva si váží a řádného jednání lidí.

Vždyť přec i nepřítel sám, muž zpupný, který by vpadl
někam do cizí země, a Zeus by mu kořisti dopřál,
ihned vrací se domů, jak lodi si naplní zbožím,
neboť před boží mstou též jemu strach do duše padá.

Tito však vědí as něco a hlas snad slyšeli boží
o jeho žalné smrti, že o choť se ucházet nechťí
řádně ni odejít domů k své rodině, nýbrž tu zpupně
s klidem majetek pánův jen mrhají bez šetrnosti:
Kolik nocí a dní jest od Dia do roka dáno,
nikdy tu po jednom kuse, neb po dvou, nevelí zabít,
víno pak čerpají stále a pořád jím plýtvají zpupně.

Ovšemže majetek ten jest nesmírný, ni žádný jiný
šlechtic nemá ho tolik, co na tmavé pevnině bydlí,
žádný v Ithace samé — ni dvacet souhrnem pánů
nemá takého jmění.

Nuž já ti je vyložím řádně:

Dvanáct hovězích stád má na souši, tolikéž ovčích,
tolikéž vepřů a koz, jež všechny mu porůznu pasou
na souši hlídači cizí i vlastní pastýři jeho.
Zde pak jedenáct stád se mu celkem porůznu pase,
kozích po kraji břehu, a střehou jich mužové zdatní.
Každý pak z nich, den ze dne, jim po jednom přihání kuse,
který z tučných koz jim jeví se nejlepším ze všech.
Já, jenž tuhle těch vepřů zde pořád střehu a chráním,
musím vždy nejlepší kus jim vybrat a do města poslat.“

Řekl — on horlivě pil své víno a pojídal maso,
hltavě, ale byl tiše a chystal ženichům zkázu.

Když pak už pojedl dosti a pokrmem občerstvil ducha,
pohár, z kterého píval, mu pastýř dolil a podal,
plný až po samý vrch — rek přijal to, těše se v srdci,
potom se ozval takto a pravil perutná slova:
„Příteli, kdopak je ten, jenž koupil tě z vlastního jmění,

muž tak velice mocný a bohatý, jako mi praviš?
Tvrdíš, že Agamemnonu chtěl zjednat pomstu a zhynul.
Řekni to jen! Snad poznal bych jej, když takový býval,
neboť je Diovi známo i druhým nesmrtným bohům,
mohu-li o něm dát zvěst, když tolik jsem po světě bloudil.“

Jemu zas pastýř vepřů dal odpověď, pastuchů vůdce:
„Starochu, ničí zpráva, kdo světem bloudě sem přijde,
nenajde u choti víry, ni jejího milého syna.
Lid totiž potulný mluví, jsa potřeben jídla a šatu,
zbůhdarma, nejdeť mu o to, by podal pravdivou zprávu.
Kdokoli na bludných cestách kdy do obce ithacké přijde,
předstoupě před paní mou, jí žvatlá šalebné zprávy.
Ona ho přijme a hostí a po všech věcech se táže,
při čemž žalostně vzdychá a s víček slzy jí kanou,
jako to u žen bývá, když manžel v cizině zemře.

Honem nějakou báj bys také si, starochu, smyslíl,
kdyby jen sukni a plášť chtěl někdo ti za oděv dáti.

Jemu však rychlí psové neb dravé ptactvo již asi
s kostí strhali kůži, a duše mu vylétla z těla,
nebo snad od mořských ryb byl pohlcen, kosti pak jeho
někde as na břehu leží a kryty jsou hromadou písku.
Tak tam našel smrt, svým přátelům po sobě žalost
zůstavil všem, však nejvíce mně, vždyť nenajdu nikde
pána tak dobrého srdce, ať kamkoli na světě přijdu,
kdybych i k vlastnímu otci a mateři domů se vrátil,
kde jsem se nejprv zrodil, a oni mě pěstili sami.
Přec však ni pro ně tak nelkám, ač přál bych si z celého srdce
spatřit je na vlastní oči a žít zas v otcovské zemi,
jako mě po pánu mém, jenž pryč jest, pojímá touha.

Věru i jménem ho zvát mám ostych — třeba tu není,
neboť mě miloval vřele a starostliv o mne byl v srdci.
Proto i baťuškou svým jej nazývám, třeba byl vzdálen.“

Jemu děl Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Poněvadž popíráš vůbec a připustit nechceš, můj milý,
že by kdy přišel domů — tvé srdce jen nerado věří —
nechci to tvrdit jen tak, než přísahou ztvrdím, že jistě
Odysseus vrátí se domů, a odměnou za tuto zprávu —
hned však, jakmile on zas do svého domu se vrátí —
dáš mi pak sukni a plášť, ať pěkně si oděju tělo.

Dřív bych ničeho nevzal, ač velmi jsem potřeben šatů.
Vždyť jak Hádova brána se taký člověk mi hnusí,
který z pouhé nouze by tlachal šalebné zprávy.
Z bohův obzvláště Zeus buď svědkem a hrdinského
vládky pohostný stůl, též ohniště, k němuž jsem přišel,
jistěže splní se všechno, co nyní tuto ti pravím:

*Tohoto samého roku se vrátí Odysseus domů!
Zatím co nynější měsíc už zachází, nastává nový,
domů se opět vrátí a pomstí se nad každým strašně,
kdo mu tu manželku jeho i statného znectívá syna.“*

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Nedám ti tedy ni já tvou odměnu za dobrou zprávu.
Nikdy se Odysseus k nám již nevrátí! —

Raději klidně
pij! — Ted' na jinou věc zas mysleme! Nikdy už o tom
nemluv!

Ve hrudi mé jest nadmíru sklíčeno srdce,
kdykoliv o drahém vládcu kdo učiní nějakou zmínku.
Stranou však přísahu tvou ted' nechejme!

Kéž by se vrátil
Odysseus náš, jak přeji si já, choť Pénélopeia,
Láertés věkem starý i syn jeho podobný bohům!

Nyní zas pro Télemacha, jež vládky Odysseus zplodil,
trvale lkám. —

Když bozi mu vzrůst jak stromečku dali,
když jsem už naději míval, že nebude v národě menší,
než byl milený otec, jsa vzrůstem i krásou mu roven,
tehdy mu některý bůh zas pomátl rozvážnou mysl,
neb snad některý člověk: ont' odplul po otci pátrat
do Pylu posvátného, a zpupní ženiši po něm
pasou, až vracet se bude, by zmizelo Arkeisia,
bohům rovného, plémě — by z Ithaky zmizel i s jménem.
O něm raději však již nemluvmе — zhyne či ujde
zhoubě, a pravici svou syn Kronův mu k ochraně vztáhne.

Nyní však, starý muži, mi vypravuj o vlastních trudech!
Také tohle mi řekni, a pravdivě, abych to věděl:
Kdopak a odkud jsi rodem? Kde město a rodiče tvoji?
Která byla to loď, v níž připlul jsi? Kterak tě plavci
přivezli v ithackou zemi? A kýmž se pyšnili býti?
Neboť nemyslím přec, že's přišel na ostrov pěšky.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Já ti to povím tedy a skutečnou pravdu ti řeknu.
Kdybychom na dlouhý čas všech jídel zásobu měli,
k tomu i sladkého vína, a kdybychom ve vnitřku chýše
seděli při hodech klidně a jiní dělali práci,
potom i celý rok bych mohl ti vyprávět snadno.
Přece však všech svých bēd bych nemohl úplně vyčíst,
co jsem všelikých strastí už vytrpěl po vůli boží.

Rodem pocházím z Kréty, jak pyšním se, z prostranné země,
otec byl zámožný muž — však jiní ještě a četní
synové zrozeni byli a vzděláni v obydlí našem,
praví a z manželky řádné. — Mě koupená zrodila matka,
vedlejší choť, však stejně mě ctil jak syny své pravé
Kastor, Hylakův syn. Jak pyšním se, z něho jsem zrozen,
který v lidu jak bůh byl tenkrát na Krétě vážen
pro svůj blahobyť, jmění, a pro své proslulé syny.

Avšak konečně přec jej zavlekly sudičky smrti
v Hádův pochmurný dům.

Pak statek si rozvrhli v díly
zpušní synové jeho a losem se dělili o něj.
Mně však dali jen málo a obydlí přidali k tomu.

Já však pojal jsem choť, jež z lidí zámožných pošla,
získav ji přednostmi svými — já nijak jsem ničemný nebyl,
také ne zbabělý v boji — ted' ovšem zbaven jsem všeho.

Již jen strnisko zříš, však bývalé poznáváš, tuším,
vlastnosti mé — ted' množství běd jsem velikým svírán.

Ovšemže odvahu velkou mi Arés i Athéna dali,
sílu, jež rozráží voj.

Když někdy jsem v zálohu vybral
výkvět šlechtických mužů a strojil jsem odpůrcům zkázu,
nikdy můj mužný duch v těch bojích mi nehleděl na smrt,
nýbrž první z všech jsem s ostrým vybíhal kopím,
každého z nepřátel hubě, kdo slabší byl v rychlosti nohou.

Taký jsem ve válce byl, však nikdy jsem o polní práce
nestál ni o hospodářství, jež pěstí výborné dítky,
nýbrž koráby s vesly mi bývaly milejší vždycky,
bitevní vřava a šípy a oštěpy hlazené krásně,
věci, z nichž ostatní lid má po každé velikou hrůzu.
To mi vždy bývalo milé, jak bůh mi to do srdce vštípil.
Každý zajisté muž má zálibu v činnosti jiné.

Dříve než na břeh trójský jsme synové achajští vstoupili,
devětkrát velel jsem mužstvu a korábům rychlým v plavbě
na muže v cizích zemích a hojnou kořist jsem míval.
Já jsem si po vůli své z ní vybíral, pozděj jsem hojný
dostával díl — můj bohatl dům.

Z té příčiny brzy
velké moci a úcty jsem nabyl v národě krétském.

Když mi tu výpravu trpkou syn Kronův vidoucí v dálku

určil, v níž přemnohý muž byl zbaven života svého,
mne též pozvali tehdáž, i slavného Ídomenóa
koráby k Íliu vésti — a nijak nebylo možno
odmítnout: z pomluvy strach nás tísnil velice těžce.

Válku jsme po devět let tam synové achajští vedli,
v desátém zbořivše město, jež patřilo Priamu králi,
pluli jsme s koráby domů a bůh nám rozštěpil vojsko.
Mně jen nešťastnému syn Kronův pohromu strojil.
Měsíc jsem sám byl doma a ze svých dětí se těšil,
ze své manželky z mládí a z majetku — ale hned potom
zase mě podnítil duch, bych k Aigypstu podnikl plavbu,
řádně si vystroje lodi a s průvodci rovnými bohům.
Devět jsem vystrojil lodí, a rychle se scházelo mužstvo.

Po šest napořád dní tam potom soudruzi věrní
kvasili, já pak sám jsem hojný jim dobytek dával
k oběti blahým bohům a na hody soudruhům samým.
Sedmého sedli jsme v lodi a vypluli ze širé Kréty.
Boreés ostrého dechu, a příznivý, poháněl plavbu,
lehounko, jakoby proudem. Ni jediný z korábů našich
nevzal pohromy žádné: my seděli úrazu prosti,
zdrávi, a lodi hnal vítr a řídili kormidel správci.
K Aigypstu krásných proudů v den pátý konečně přípluv,
prohnuté koráby své jsem zakotvil v Aigypstu vodách.

Já sic důtklivý rozkaz jsem dával soudruhům věrným,
na místě při lodích býti a na stráži u lodí čekat,
potom na hlídky též jsem slídiče rozeslal všude.
Oni však podlehli pýše a na svou se spolehše statnost,
ihned překrásná pole šli mužům aigyptským plnit.
Také brali jim ženy a malá robátka jejich,
vraždíce každého muže.

Ryk záhy byl uslyšen v městě.

Ti tedy slyšíce křik, hned po ránu, s úsvitem Zory, přišli a celá se pláň jen hemžila mužstvem a vozy, leskem se třpytila zbraň.

Vtom Kronovec bleskovládce poslal na druhy mé zlou zděšenost. — Odvahy neměl nikdo se postavit vstříc, vždyť zevšad nastala zhouba. Tenkrát přemnohý z nás byl břitkým usmrčen kopím, jiné zaživa vlekli, by rabské jim konali práce.

Avšak Kronovec sám v mé srdce mi myšlenku tuto vstřípil: — Ó kéž bych tenkrát byl osudu došel a zemřel v oné aigyptské zemi, vždyť útrapy čekaly na mne! Přílbici kovanou krásně jsem nakvap s hlavy si strhl, také s ramene štít, též kopí jsem odhodil z ruky, sám pak před králův vůz jsem přímo se naproti vrhnuv, líbal jsem kolena králi.

On vyrval mě smrti a spasil, na svůj mě posadil povoz a odvážel — plného pláče.

Ovšem přemnozí z nich svým kopím se vrhali na mne, chtějíce mě sklát, vždyť náramný hněv jim naplnil srdce. Avšak vladař jim bránil a strach měl z Diova hněvu, který je pohostný bůh, jenž na zlé skutky se horší.

Tedy jsem po sedm let byl v Aigyptě — přemnoho statků sebral jsem v aigyptském lidu, a všichni mi dávali vesměs.

Ale když osmý rok již nastoupil oběhem času, tehdy zavítal k nám muž Foiničan, prohnáný v šalbě, šejdř, jenž přemnoho běd již napáchal na světě lidem. Tento mě přemluvil chytře a odvážel, až jsme se posléz dostali do Foiníkie, v níž dům měl a majetky svoje. Tamo jsem u něho zůstal až do konce plného roku.

Když pak pořadím dnové i měsíce ke konci spěli,
opětným oběhem roku a zase vrátily Hóry,
na loď brázdící moře mě přibral a k Libyi cílil,
klamnou smysliv si lež: prý lodní s ním povezu náklad.
Zatím však hodlal mě prodat, by nesmírný výdělek získal.
Plul jsem, donucen, s ním, ač podvod jeho jsem tušil.
Boreés ostrého dechu, a příznivý, prostředkem moře
koráb hnal opodál Kréty — však Zeus nám zamýšlel zhoubu.

Když nám v daleku Kréta již zmizela, aniž kde jakou
vidět pevninu bylo než jenom moře a nebe,
tehďáš Kronovec Zeus nám nad naším korábem dutým
temné rozestřel mračno, a pod ním ztemnělo moře.
Zároveň Kronovec zahřměl a mrštil do lodi bleskem.
Koráb celý se zvrátil, jsa udeřen Diovým bleskem,
sirného zápachu pln — vtom vypadli druhové z lodi.
Oni jak rackové mořští kol černého korábu všichni
vlnami zmítání byli — a bůh jim zamezil návrat.

Avšak Kronovec sám, když v duši jsem úzkostí trnul,
z korábu temné přídy mi stožár k zvládnutí těžký
vložil do rukou mých, bych ze zhouby vyváznout mohl.
Já jsem stožár ten objal a hnán jsem byl zhoubnými větry.

Hnán jsem byl po devět dní, až v desátém, za tmavé noci,
velká mnou zmítala vlna a přihnala k thesprótské zemi.
Ve svou mě ochranu vzal král Feidón, thesprótský vládce,
hrdinský, výkupné nevzav, vždyť milý rozenec jeho
v otcův vedl mě dům: Když mdloba a zima mě zmohly,
zdvihl mě, za ruku chopiv. Když do domu otcova přišel,
dal mi hned sukni a plášť, v něž moje mi oblékl tělo.

Těž jsem se o pánu tvém tam dověděl: vladař mi řekl,
že jej přijal a hostil, když vracel se v otcovskou zemi.
Také mi ukázal skvosty, jež Odysseus po světě sebral:

ze zlata zrobené věci, i z železa, jakož i z mědi.
Z toho by mohl být živ též desátý potomek ještě —
tolik pokladů vzácných měl v paláci vládcově ležet!

Odysseus sám prý v Dódónu šel — chtělť z božího stromu,
z dubu to s vysokým listím, se doslechnout Diovy vůle,
jak by se vrátil domů a do žírné ithacké země,
když tak dlouho byl pryč — ať každému zjevně, ať tajně.

Přisáhl přede mnou samým a bohům uléval přitom,
loď že je spuštěna v tůň, též průvodci hotovi k plavbě,
kteří konečně již jej dovezou do milé vlasti.
Mne však vypravil dřív, vždyť koráb thesprótský právě
odjížděl do Dúlichia, kde hojná pšenice roste.
Tamo on k Akastu králi mě s lodí dopravit kázal,
pečlivě, úrada zlá však plavcům se líbila v srdci,
abych v úplnou již byl vržen pohromu bídy.

Když byla loď, jež brázdila tůň, již daleko břehu,
tehdáž thesprótský lid den poroby počal mi chystat:

Lupiči nejdříve šat, jak plášť, tak sukni, mi svlékli,
jiný chatrný hadr a sukni mi za oděv dali,
plnou děr, jak vidíš to sám teď na vlastní oči.
Večer připluli k polím zde v Ithace patrné z dálky,
lanem krouceným pevně mě potom svázali ztuha
na lodi pokryté pevně, pak ze svého korábu sami
vystoupili na mořský břeh, kdež večeri narychlo snědli.
Mne však zbavili pout těch provazů bohové sami,
snadno.

Tu v bídný ten šat jsem honem si zahalil hlavu,
kormidlem kvapně jsem slezl a k mořské hladině zticha
přiložil hrud', pak hned jsem plul, svou obojí paží
vesluje.

Za krátký čas jsem vystoupil daleko od nich.
Tam jsem vykročil na břeh, kde houšť jest listnatých stromů.
V ní jsem, schouliv se, ležel.

Ti velmi mě proklínajíce,
běhali kol, však ježto se přec jim neradno zdálo,
ještě mne hledati dál, zas raděj kvapili nazpět
k dutému korábu svému.

Mě ukryli bohové sami
snadno a přivedli k chatě, v níž má své obydlí nyní
zkušený muž, vždyt' ještě mi žít jest patrně dáno.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's odvětil na to:
„Ach, ty můj ubohý hoste, jak hluboce dojal's mi srdce,
tohleto všecko mi líče, jak's trpěl a štván jsi byl světem!
To však nebylo, mním, co's vyprávěl o Odysséu
správné, nevěřím tomu. — Nač třeba ti, když jsi tak bídný,
lháti tak nazdařbůh?

Stran návratu Odysséova
dobře to vím já sám: on všechněm se zprotivil bohům,
zcela, že v krajině trójské mu zhynout nedali v boji,
aneb v náručí přátel, když ke konci přivedl válku.
Byl by mu vysoký rov lid veškerých Danaů zřídil
k počtě, a velkou slávu by synovi v budoucnu zjednal.
Takto však vichoru vztek jej beze vší uchvátil slávy.

Já však při vepřích žiju zde samotén.

Do města nikdy
nechodím, ledaže někdy mi paní rozkáže přijít,
moudrá Pénélopeia, když poselství odněkud přijde.

Přisedne k nám pak domácí lid, jenž na vše se táže,
stejně kdo smutkem je sklíčen, že vladař dlouho je vzdálen,
jako kdo cítí radost, že jmění mu bezplatně tráví.

Nic však nechci teď já již zvědět, na nic se optat,
co mě kýs aitólský muž svou smyšlenkou ošálil bajkou,
který usmrtiv muže a bloudiv po světě širém,
přišel také k mé chýši, a já jsem ho přátelsky přijal.
Pravil, že v krétské zemi jej u krále Ídomenéa
lodi si spravovat spatřil, jež v bouřích mu pohromu vzaly.
Tvrdil, že najisto přijde buď k létu neb k podzimní době
s průvodci rovnými bohům a poklady hojně si veza.

Ty též, žalostný starče, když ke mně tě přivedlo božstvo,
nechtěj snad nějakou lží se mi zavděčit, ničím mne nevnad'!
Nemíním proto tě já přec pohostit ani tě poctit,
nýbrž k tomu mě soucit a pohostný Kronovec vedou!"

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Tyť máš v prsou srdce, jež nějak nerado věří,
když jsem tě přísahou svou, bys věřil mi, nemohl přimět!

Slyš však, my úmluvu zvlášť teď' pospolu učiňme oba,
svědky nám buďtež bozi, co v Olympu obydlí mají!
Jestliže velitel tvůj zas do svého domu se vrátí,
potom mi daruješ šat, dáš plášť mi a sukni a ještě
pošleš mě do Dúlichia, kam jít se mi zlíbilo v srdci.
Pakli se velitel tvůj již nevrátí, jakož ti tvrdím,
lid svůj pobídni na mne a s vysoké skály mě svrhni,
aby i jiný žebrák se chránil vymýšlet šalby!"

Na to mu pastucha vzorný zas těmito odvětil slovy:
„Inu, toť náramnou slávu a čest bych takto si zjednal
u všech lidí i nyní i po všecky budoucí časy,
kdybych tě do chýše pozval a ve všem tě pohostil řádně,
potom však v chýši tě zabil a milý život ti odňal —
pak se však — jakoby nic — chtěl k Diovi Kronovci modlit!

Teď však je k večeri čas. —

Než měli by doma už býti

druhové, abychom chutné zde v chýši si zřídili jídlo.“
Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Vtom však vepři již přišli i mužové, pastýři vepřů.
Ihned je zavřeli v chlévy, jak obvykle, aby si lehli:
Náramný ozval se chrochot, když vepři již ve stáji byli.

Avšak pastucha vzorný svým druhům hlasitě velel:
„Přižeňte nejlepší kus, ať hostovi z dalekých krajin
sklám jej, a sami ať také si pojíme — vždyť my se přece
pro vepře bělostných zubů již dlouho tu trudíme prací,
cizí pak z mozolů našich — a beze vší náhrady — tyjí.“

Pravil, vzal sekyru tvrdou a našťípal k topení dříví.
Vepře tu pěti už let tam přihnali, tučného velmi,
do chýše, k samému krbu.

A ovšem nespustil pastýř
bohů s paměti své, vždyť šlechtná byla v něm mysl.
Stříhal mu na hlavě srst, již v oběť do ohně házel,
kancovi bělostných zubů, a ke všem bohům se modlil,
aby se ve svůj dům již chytrý Odysseus vrátil.
Vepře pak polenem praštil, jež, štípaje, odložil celé.
Zhynul — hned podřízli jej, pak přižehli, ale pak rychle
v drobné jej dělili části.

Pak v tučné poručil sádlo
syrové odřezky klást, jež ze všech vykrojil údů.
Ty tedy do ohně házel, když ječnou je posypal moukou.

Zkrájeli ostatní maso a na rožně nabodše kusy,
pozorně upekli všecko a potom, stáhše je s rožňů,
hromadně na stoly kladli.

Tu vstával pastucha vepřů,
aby je krájel v díly — ont' uměl to vykonat správně.
Nejdřív rozkrájel všecko a rozdělil na sedm dílů.
Nymfám nejprve jeden a Hermovi, Maiinu synu,

odložil, modle se přitom, to ostatní rozdělil druhům.
Avšak rozsáhlý hřbet dal ku poctě Odysséovi,
z vepře to bělostných zubů, a potěšil vládcovu mysl.

Odyseus, důvtipný vládce, se ozval a toto mu pravil:
„Kéž bys tak milým se stal, můj Eumaie, Diovi otci,
jako jsi mně — když takto mě ctíš, ač taký jsem chud'as!“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Jez jen, nešťastný hoste, a dobře si pochutnej na tom,
jak to tu mám — bůh jedno nám dá, však druhé zas nedá,
jak je to v mysli mu vhod, vždyť bohům všechno je možno.“

Bohům žijícím věčně pak spálil z prvotin kusy,
zkropiv je jiskrným vínem. Pak pohár ten do ruky podal
hostovi, záhubci měst.

Ten při svém poháru seděl.

Mesaulios pak chléb jim roznesl. Tohoto sluhu
pastýř o sobě sám, když pán byl v cizině vzdálen,
koupil si bez své paní i Láerta, starého krále:
od mužů Tafiů totiž jej koupil z vlastního jmění.
Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.
Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
pokrmu Mesaulios zas odnesl. Z pastýřů každý
na lůžko odcházel kvapně, jsa nasycen chlebem a masem.

Zlá pak a bez lunny noc jim nastala: Kronovec deštil,
prudký po celou noc vál Zefyros, deštivý vždycky.

Tehdy k nim Odyseus pravil, chtě zkusit pastuchu vepřů,
zda by mu dal svůj plášť neb vyzval někoho k tomu
jiného z čeledi své, bylt' velice starostliv o něj:

„Eumaie, nyní mě poslyš i ostatní druhové všichni!
Něco bych rád — cos říci bych chtěl: jsemť mámivým nutkán
vínem. I rozvážný člověk se vínem i ke zpěvu někdy
strhnouti dá, též v bujný smích — snad dokonce v tanec,

zdali by od lodi chtěl nám víc sem poslati mužů?’

Řekl, i zvedl se Thoás, syn vládky Andraimona.
Ve spěchu vstal, svůj nachový plášť pak s ramenou shodiv,
k lodím narychlo spěl.

Pln radosti ležel jsem v jeho
plášti, až zlatotrúnná se zjevila konečně Zora.

Kéž jsem nyní tak mlád, ó kéž mám sílu tak pevnou!
Pak by tu v stáji mi plášť dal některý z pastuchů vepřů,
ať by to učinil z přízně či z vážnosti k statnému muži.
Teď však zhrdají mnou — mámť špatné na sobě roucho.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto’s mu odvětil na to:
„Chvála, již vyprávěl’s nám, jest beze vši, starochu, hany,
jako’s daremně dosud a neslušně nemluvil nikdy.

Nebude chybět ti oděv, ni ostatní, čeho by každý
prosebník, snáší-li strast, měl dostati, sejda se s námi,
pro dnešek, avšak ráno si svoje zas přehodíš hadry.
Neníť tu výměnných plášťů ni sukni zajisté nazbyt
k převleku nám, máť každý tu muž plášť toliko jeden.
Ale až milý se syn zas navrátí Odysseův,
sám ti on nějakou sukni a plášť pak daruje za šat,
potom tě vypraví tam, kam volá tě srdce a duše.“
Takto mu pravil a vstal. Pak při ohni lůžko mu zřídív,
kozí a ovčí kůže mu ke spánku položil na ně.
Na to si Odysseus lehl.

Však potom ještě mu přidal
huňatý velký plášť, jenž k ruce mu k převleku býval,
kdykoli venku by bouř snad povstala obzvláště hrozná.
Tak se tam Odysseus tehdy šel uložit. Po boku jeho
lehli si mužové mladí.

Než Eumaios, pastucha vepřů,
nechtěl lůžka tam míti a lehnout si, vepřů jsa vzdálen,
nýbrž chystal se ven zas vyjítí.

Těšil se vládce,
ježto, ač sám byl vzdálen, mu pečoval o jeho živnost.
Nejdřív si ostrý meč dal na své mohutné plece,
pak si vzal huňatý plášť, jenž od větru tělo by chránil,
potom z tučného kozla, a velkého, oblekl kožich,
vzal si pak ostré kopí, jímž psům by se bránil a lidem,
potom si odešel lehnout, kde vepřové bělostných zubů
v dutině pod skalou spali, kam Boreés přístupu neměl.

ZPĚV XV

Návrat Télemachův

Bohyně Athénská Pallas se vydala v prostornou Spartu
synovi chrabrého vládce chtíc vštípit, statnému reku,
v paměť, by se už vrátil a do své odešel vlasti.
Tenkráté Télemachos i Nestorův potomek statný
u vládce proslaveného si v předsíni hověli v lůžku.
Ale jen Nestorův syn byl lahodným přemožen spánkem,
přítele sladký spánek však nepoutal: o otce starost
za doby božské noci mu spánek plašila s očí.

Pallas jiskrných zraků tu přistoupila k němu a řekla:
„Teď by už nebylo dobře, bys toulal se, z domova vzdálen,
opustiv všecko své jmění a zanechav ve vlastním domě
muže tak nadmíru zpupné. Ti všecko ti mezitím stráví,
tvoje si rozdělí statky — a cesta tvá bude pak marná.
Ty ale o to se přičiň, by vladař mohutný hlasem
pustil tě domů co nejdřív, bys ještě se s bezvadnou matkou
shledal, vždyť otec její i bratři jí důtklivě radí
provdat se za Eurymacha, jenž vyniká nad druhé svými
dary, jež nabízí za ni a zvyšuje manželské věno,
sice pak bez tvé vůle ti z majetku odnese něco.
Víš přece, jaký as duch jest v ňadrech ženiných ukryt:
tomu chce zvýšit jmění, kdo za ženu sobě ji vezme.
Na své dřívější dítky a milého manžela z mládí
nemyslí již, když zemřel, a dále se po něm už neptá.
Ty se však sám již navrať a odevzdej veškero jmění
ze služek té, jež tobě se zdá být nejlepší ze všech,
dokud vznešenou choť bys nenašel s pomocí boží.

Jinou však vážnou ti věc teď prozradím — uvaž ji v mysli:
Kdo jsou z ženichů přední, ti po tobě číhají bděle
mezi skalnatým Samem a Ithakou v průlivu mořském,
chtíce tě zabít dřív, než do země otcovské přijdeš.
Z toho však nemám strachu: spíš leckoho pokryje země
z ženichů těch, již jmění ti tvé jen mrhají stále.
Ty však svou úpravnou loď hled' vzdalovat od oněch výsep,
pluj též po celou noc, vždyť pošle ti příznivý vítr
za lodí onen z bohů, jenž pořád tě střeže a chrání.
Jakmile v ithacké výspě se doplavíš k prvnímu břehu,
loď svou do města pošli i s jejím veškerým mužstvem,
sám však ze všeho nejdřív se vyprav k pastýři vepřů,
vrchnímu strážci jich stád, jenž pořád je stejně ti oddán.
Prodli tam u něho noc, pak do města pastýře pošli
k moudré Pénélopei, by o tom podal jí zprávu,
ty žes docela zdrav již domů se navrátil z Pylu!“

Toto mu pravila Pallas a odešla na širý Olymp.

Přítele Télémachos pak vzbudil z libého spánku,
patou se mladíka dotknuv, a počal mluvit takto:
„Probud' se, Nestorův synu, a koně své, ve běhu hbité,
zapřáhni do svého vozu, ať můžem se na cestu vydat!“

Na to mu Peisistratos, syn Nestorův, odvětil takto:
„Není naprosto možno, ač velice kvapíme odjet,
jeti teď noční tmou — však brzo již vysvitne Zora.
Proto jen strpení měj, než dary nám naloží na vůz
hrdinský Meneláos, syn Átreův oštěpem slavný,
nežli tě potěší vlídně a opět domů tě pošle,
neboť na toho host den ze dne si vzpomíná potom,
kdo jej za hosta přijal a s láskou k němu se choval.“

Řekl, a zlatotrúnná se pojednou zjevila Zora.
Blíže tu vládyka sám k nim přistoupil mohutný hlasem,

povstav se svého lůžka a od choti kadeří krásných.

Milý syn Odysseův, jak vládyku před sebou spatřil,
ihned suknicí skvostnou si na tělo oblekl spěšně,
potom si veliký plášť dal na svá mohutná plece,
hrdina, z předsíně vyšel, a přistoupej, toto mu pravil,
miléný Télemachos, ježž božský Odysseus zplodil:
„Vladaři živený Diem, ty mocný vládyko lidu,
do milé otcovské vlasti mě ted' již na cestu vyprav,
neboť už touží můj duch, by vrátil se do země rodné!“

Vladař mohutný hlasem mu odvětil těmito slovy:
„Nechci tě, Télemachu, tu zdržovat po dlouhou dobu,
když již vrátit se toužíš, vždyt' mám to i jinému za zlé,
mužovi pohostnému, jenž příliš najevo dává
lásku i zášti příliš — jest ve všem zachovat míru!
Stejně je nemístná věc, když hosta kdo posílá domů,
třeba by zůstati chtěl, neb zdržuje toho, kdo spěchá —
častuj ho, dokud tu jest, však pust', když vrátit se touží!
Avšak strpení měj, než na vůz naložím dary,
krásné, ať vidíš je sám! Též ženám služebným v domě
řeknu, by z hojných zásob ti k snídani schystaly jídlo.
Neboť slávu a lesk má hostitel, posilu hosté,
kdykoli pojedí řádně, než do světa širého vyjdou.

Jestliže prostředkem Arga a Helladou vydat se hodláš,
žádaje průvodu mého, dám zapřáhnout do vozu koně.
Též bych tě do měst lidí chtěl zavésti. Zajisté nikdo
nepustí nás jen tak, však dar dá alespoň jeden:
buďto dá nějakou trojnož neb nádobu z vzácného kovu,
nebo i spřežení mezků neb ze zlata zrobenou číši.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Vladaři živený Diem, ty mocný vládyko lidu,
raději hned bych vrátit se chtěl, když žádného doma

dozorce nad svými statky jsem nenechal, bera se z vlasti.
Ať jen nezhyne sám, když hledám rovného bohům
otce! Ať nějaký skvost z mých komnat se neztratí vzácný!“

Vladař mohutný hlasem, jak uslyšel výpověď tuto,
ihned manželce milé a ženám služebným v domě
kázal, by z hojných zásob mu k snídani schystaly jídlo.
Vtom již Boéthův syn k nim přistoupil, Eteóneus,
povstav se svého lůžka, vždyt' nebydlil daleko odtud.
Vladař mohutný hlasem mu velel na krbu oheň
vznítit a upéci maso. Ten, slyše to, poslechl ihned.
Sám však v pokladní síň šel vládyka, klenutou pevně,
s ním šel i Megapenthés i Helena, manželka jeho.

Když pak přišel až k místu, kde poklady složeny byly,
krásný dvouuchý pohár syn Átreův do ruky chopil,
synovi Megapenthovi pak velel měsidlo nésti
stříbrné.

K truhlicím svým pak královna Helena přišla,
v nichž byly pestré řízy, jež Helena zrobila sama.
Z těch tam vybrala jednu a nesla ji vznešená paní,
tu, jež největší byla a nejkrásněj vyšita ze všech,
záříc jak na nebi hvězda, a ležela poslední vespod.
Potom se kupředu brali a k hostovi kráčeli domem.

Rusý tu Átreův syn pak promluvil těmito slovy:
„Kéž by ti vyplnil Zeus, choť Héřin mohutně hřmící,
návrat do vlasti tvé, jak ve své myslí si žádáš!
Z darů, jichž v paláci mém jest velké složeno množství,
ze všech ti nejvzácnější a nejhezčí daruji tento:
měsidlo, umělé dílo, ti dám — jest z ryzího stříbra
celé, a okraj jeho je vrouben dokola zlatem,
Héfaistovo to dílo, a mně je zas sídónský vladař,
hrdinský Faidimos dal, jenž pod svou střechu mě přijal,

když jsem tam, domů jda, přišel — a to teď daruji tobě.“

Pravil a dvouuchý pohár mu dával do jeho rukou
hrdinský Átreův syn.

Tou dobou měsidlo třpytné
udatný Megapenthés mu vložil dopředu vozu,
stříbrné.

Královna též tam přistoupila, Helena sličná,
v rukou nesoucí roucho a těmito pravila slovy:
„Tento ti dar zas podávám já, můj milený synu,
rukou to památku mých. — Až v hodině budoucí svatby
ať si je vezme tvá choť, však zatím u matky milé
v pokladní síni je měj!

Však ty se teď radostně navrať
ve svůj výstavný palác a do své otcovské země!“

Do rukou dala mu roucho, a jinoch je s radostí přijal.
Hrdinský Peisistratos pak přijal dary a dal je
příteli do korby vozu a všechněm divil se v mysli.

Rusý rek Meneláos je uváděl do nitra domu,
oni pak pořadem všichni si na křesla sedli a židle.
Vodu vtom v konvici zlaté, a překrásné, nesla jim služka,
lila ji v stříbrnou mísu, by mohli si umýti ruce,
načež hlazený stůl jim každému stavěla vpředu.
Klíčnice ctná jim přinesla chléb, jež na stolky dala,
přidavši jídel hojně, jež ze zásob ochotně nesla,
maso pak Boéthův syn jim krájel a rozdílil stejně,
vladaře proslaveného pak potomek naléval víno.
Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
tehdy již Télemachos a Nestorův rozenec slavný
opět zapřáhli koně a, na vůz vkročivše zdobný,
vyjeli z průjezdu domu a z ozvučné podsíně dvorní.

Rusý Átreův syn pak před dům za nimi vyšel,
krásný ze zlata pohár, v němž sladké se perlilo víno,
ve své pravici nesa, by před cestou ulili bohům.
Vykročil před jejich povoz a takto jim na pozdrav pravil:
„Bud'te mi, jinoši, zdrávi a Nestoru, vladaři lidu,
pozdrav vyřid'te můj, onť laskavým otcem mi býval,
dokud jsme v Tróadě válku, my synové achajští, vedli!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Ovšem, živěný Diem, my rádi mu, jak jsi nám řekl,
povíme tohleto všecko, až přijedem.

Kěž bych i já tak,
až se zas v Ithaku vrátím, a stihnu-li v paláci otce,
říci mu moh', jak vracím se již, byv pohoštěn tebou
s láskou a pokladů dost, tak vzácných, si od tebe nesu.“

Toto když děl, vtom zprava jim pták tam přiletěl, orel,
který v pařátech svých měl bílou ohromnou husu,
chovanou ve dvoře, krotkou, a s křikem hnali se za ním
ženy i mužové z dvorce.

Pták přiletěv k povozu zblízka,
napravo před koně vzletěl.

Když spatřili tohoto orla
mužové, zplesali v hrudi a všechněm se rozhrálo srdce.

Tehdáž Nestorův syn k nim počal mluvit takto:
„Vladaři živěný Diem, ty mocný vládyko lidu,
řekni, zda bůh jen tobě, či nám též to znamení poslal!“

Bojovný Meneláos pak počal přemýšlet v srdci,
jak by to uvážil v myslí a zjev ten mu vyložil správně.

Helena dlouhého roucha však dříve se ujala slova:
„Poslyšte, já vám tu věc teď předpovím, jak mi to právě
do myslí vnukají bozi, a to se i vyplní, myslím:
Jako tu krmenou husu teď na dvoře uchvátil orel,
přiletěv s vysokých hor, v nichž původ a plémě je orlův,

tak, když přemnoho běd byl zakusil, přemnoho bloudil, Odysseus opět se vrátí a pomstí se. — Snadže už přišel domů a ženichům všem již chystá pohromu strašnou.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Kéž mi to vyplní Zeus, choť Hěřin, mohutně hřmící!
Pak bych tě jistě i tam den ze dne jak bohyni vzýval.“

Pravil a do koní švihl, a tito pak velice rychle městem se do klusu dali a kvapili na širé pole. Koňové po celý den svým jařmem na šíjích třásli.

Zapadlo jasné slunce a stíny již halily cesty, když již do města Fér, v dům Dioklův, přijeli s vozem, syna to Orsilochova, jenž rodem z Alfeia posel. Strávili u něho noc, král jídlem a pitím je hostil.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá, opět zapřáhli koně a na vůz vkročivše zdobný, vyjeli z průjezdu domu a z ozvučné podsíně dvorní. Bičem do koní švihl — ne neradi pádili tito.

Ku Pylu, strmému městu, když rychlým přijeli klusem, tenkráté Télemachos se ozval k příteli svému:
„Mohl bys, Nestorův synu, mi slíbit a také mi splnit přání? Vždyť po všechny časy se pyšníme přátelé býti. Rodiče přátelé jsou — též oba jsme stejného věku! Avšak tahleta cesta nás k spólnému přátelství svede. Nevoz mne mimo mou loď, než tady mě, živený Diem, zanech — sic proti mé vůli tvůj otec mě v paláci zdrží, ještě mě hostit chtěje — už musím honem se vrátit.“

Řekl, a Nestorův syn vzal na potaz vlastní svůj rozum, jak mu má učinit slib, jak patřičně přání mu splnit. Když tak přemýšlel o tom, tu uznal vhodnějším toto: Koně hned k rychlé lodi a ku břehu mořskému zahnal,

vyndal ty hezounké dary a na zád' lodní je skládal:
veškeré zlato a šaty, jež obdržel od Meneláa.
Pak jej pobídl k spěchu a pravil perutná slova:
„Honem do lodi vejdi a vybídni k tomu i druhy,
dřív než domů se vrátím a kmetovi o tom dám zprávu!
Neboť dobře to vím, jak ve své myslí, tak v srdci,
kterak Nestorův duch jest prudký — nepustí tebe,
nýbrž sám sem přijde, by pozval tě. Nemyslím také,
že by se naprázdno vrátil, vždyť velmi se horšiti bude.“

Když byl toto mu řekl, hned do koní půvabné hřívý
švihl a k Pylu se vracel a rychle se k domovu blížil.

Soudruhům Télemachos pak dával důtklivý rozkaz:
„Druhové, náradí k plavbě již připravte na lodi černé,
sami pak do ní vstupme, ať můžeme odplouti rychle!“
Oni ho slyšeli rádi a ochotně poslušni jsouce,
nakvap vstoupili všichni a k veslovým kolíkům sedli.

Když pak se u zádi modlil a oběť Palladě pále,
úlitbou bohyni ctil, vtom člověk přistoupil k němu,
prchaje z dálných krajů, až z Argolska, usmrtiv muže,
věštec.

Melampús slavný byl praděd rodiny jeho,
který v Pylu kdys dřív měl bydliště, v otčině bravu,
velmi jsa zámožný člověk a v paláci nádherném bydle.
Do země jiných lidí pak přišel, prchaje z vlasti,
k Néleu chrabrého ducha a slavnému nade vše lidi,
jenž měl v držení svém až do konce plného roku
násilně majetek jeho.

On v paláci Fylaka vládce
svázán byl do tuhých pout, v nichž kruté útrapy snášel
pro dceru Nélea krále a těžkou zmatenost myslí,
kterou Erinýs krutá mu vložila do jeho ducha.

Přece však unikl smrti a odehnal bučivé krávy
z Fylaky v pylský kraj.

Tak ztrestal za skutek mrzký
Nélea rovného bohům a manželku bratrovi svému
přivedl do jeho domu. Pak odešel do jiné země,
do Arga, pastviště koní, vždyť losem bylo mu dáno
stálé sídlo tam míti a četným Argeiům vládnout.
Tam si vzal choť, tam dům též vystavěl s vysokým krytem,
život dal Antifatéu a Mantiu, mohutným synům.
Oiklés chrabrého ducha se narodil z Antifatéa,
z Oikleia Amfiaráos pak vzešel, buditel boje,
kterého Kronovec bouřný i Apollón všemožnou láskou
miloval z celé duše — však nedospěl ku prahu stáří,
nýbrž před městem Thébou byl zabit pro dary ženské.
Alkmáón, Amfilochos, dva synové, od něho posli.
Mantios dvě měl synův, i Kleita i Polyfeidea.
Kleita pak zlatotrúnná si unesla za muže Zora
pro jeho velkou krásu, by sídlil ve sboru bohů.
Chrabrého Polyfeidea pak učinil Apollón věštcem,
nejlepším ze všech lidí, když zahynul Amfiaráos.

Z hněvu však na otce svého se stěhoval v Hyperésii,
v které pak měl své sídlo a věstil veškerým lidem.

Syn jeho tehdy tam přišel a jméno měl Theoklymenos.
Přikročil k Télemachovi a spatřil jej, kterak tam právě
bohům ulévá víno a modlí se u lodi černé.

Ihned takto se ozval a pravil perutná slova:

„Spatřiv tě ulévat víno, ó příteli, na tomto místě,
prosím tě pro tuto oběť a pro božstvo, k němuž se modlíš,
prosím tě pro tvou hlavu a soudruhy, kteří jsou s tebou,
odpověz na dotaz můj — však neklamně, ničeho nekryj!
Kdopak a odkud jsi rodem, kde město a rodiče tvoji?“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:

„Cizinče, já ti to povím a skutečnou pravdu ti řeknu:
Rodem z Ithaky jsem, můj otec se Odysseus zove —
ačli kdy byl, však žalná as smrt jej zbavila žití.
Z příčiny té, vzav soudruhy své, jsem na černé lodi
vyplul, bych po otci svém jel pátrat, vzdáleném dlouho.“

Jemu zas Theoklymenos dal odpověď, podobný bohům:
„Tak jsem vzdálen i já své otčiny, usmrtiv muže,
rodáka. Přemnoho má jak rodových bratrů, tak přátel
po Argu, pastvišti koní — ti vládnu Achaiům mocně.
Smrti a černé zhoubě, jež od nich mi hrozila, ušed,
prchám, vždyť můj je to los, bych světem po lidech bloudil.
Avšak vezmi mě na loď, když, prchaje, k tobě jdu s prosbou,
aby mi nevzali život, vždyť jsou mi již patrně v patách!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Nemíním, když za to žádáš, tě od lodi souměrné odbýt.
Nuže tak pojď, jak možno je nám, chcem rádi tě hostit!“

Tak tedy promluvil k němu a převzal mu kované kopí,
které nahoru na kryt své prohnuté položil lodi,
načež za ním i sám šel do lodi brázdící moře.
Sedl si na lodní kormu a současně Theoklymena
posadil po svém boku — lid pospíchal odvázat lana.

Soudruhům Télemachos pak dával důtklivý rozkaz
připravit nářadí lodní — ti rozkazu poslušni byli.

Vyzdvihli smrkový stěžeň a v zářezu příčného trámu
vztyčili na lodi vzhůru a ku přídě přitáhli lany,
řemením pleteným pevně pak vytáhli bělostné plachty.

Pallas jiskrných zraků jim poslala příznivý vítr,
pučící s jasných nebes, a prudký, aby co nejdřív
přes mořskou solnou vodu se dostal letící koráb.
Opluli s korábem Krúny a Chalkidu půvabných proudů.

Zapadlo jasné slunce, a stíny již halily cesty.
Opodál Féj plul koráb, jsa poháněn Diovým větrem,
pak plul k Élidě skvělé, kdež epejský panuje národ,
odtud pustil se dále a směřoval k běžícím výspám
v bázni, zda unikne zhoubě, či přece jí postižen bude.

Rozmluvy Odysseovy s Eumaiem

Odysseus za té doby a vzorný pastucha v chýši
pospolu večeri jedli a druzí mužové s nimi.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
takto k nim Odysseus pravil, chtě zkoušet pastuchu vepřů,
chce-li jej hostit s péčí a ještě ho vybídne zůstat
navenku v salaši jeho, či zdali ho do města pošle:
„Eumaie, nyní mě poslyš, i ostatní druhové všichni:
zítra, jak vysvitne den, mám přání již do města jíti
žebrot — nechci tě dél již vyjídat, ani tvé druhy.
Ty však dobře mi porad' a přidej mi řádného vůdce,
aby mě zavedl k městu. Tam sám již choditi budu
z nouze, zda někdo by chléb neb koflík vína mi podal.
Do domu božského vládce bych též snad zajítí mohl,
k moudré Pénélopeii, bych o muži zprávu jí podal,
mohl bych též snad zajít i k ženichům nadmíru zpupným,
zdali mi uštedří oběd, když bez počtu jídel tam mají.
Hbitě bych vykonal všecko, i obratně, co by jen chtěli.
Něco ti nyní řeknu, ty poslyš a dobře to zkoumej!
Z milosti průvodce Herma, jenž všemu, co konají lidé,
po každé dopřává zdaru a v krásnou to odívá lepost,
žádný z ostatních lidí mi není v posluze roven.
Oheň rozdělám zručně a rozštípu palivo suché,
také rozkrájím maso a upeku, naliju víno,
služby, jež poddaný lid svým pánům vznešeným koná.“

Velice popuzen tím, děl's Eumaie, pastucho vepřů:
„Jakpak, milý můj hoste, tě napadla myšlenka tato?
Či snad tužba je tvá, bys nadobro v záhubu padl,
vskutku-li úmysl máš jít k onomu ženichů davu,
jejichžto zpupnost a pýcha až k železným nebesům sahá?
Takoví, jako jsi ty, jim nejsou k posluze starci!
Musí být mlád, mít sukni a plášť, být ustrojen vkusně,
vlasý a sličná tvář být pořád od masti lesklé
toho, kdo ženichům slouží — a stolečky hlazené musí
chlebem a hojným masem a vínem být obtěžkány!

Zůstaň! Nikdo z nás tím, žes přítomen, obtížen není,
ani já sám, neb jiný můj druh, jenž bydlí tu se mnou.

Ale až milý se syn zas navrátí Odysseův,
tento ti nějakou sukni a plášť pak daruje za šat,
potom pošle tě tam, kam volá tě srdce a duše.“

Odvětil Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Kéž bys tak milým se stal, můj Eumaie, Diovi otci,
jako jsi mně, vždyť svízelnů zlych's mě zbavil a toulky!
Neníť horšího nic, než pořád světem se toulat!
Avšak žaludek kletý je zdrojem neblahých útrap
lidem, musí-li bloudit a bolest a bída je stíhá!
Když však mě zdržuješ nyní a vybízíš počkati na něj,
prosím tě, zprávu mi dej též o matce božského vládce,
jakož i o jeho otci, ježž opustil na prahu stáří,
zda snad ještě jsou živi a dýší pod září slunce,
či již podlehli smrti a do domu Hádova sešli!“

Jemu zas pastýř vepřů dal odpověď, pastuchů vůdce:
„Já ti to povím, hoste, a skutečnou pravdu ti řeknu.
Živ jest Láertés ještě a denně se k Diovi modlí,
aby mu život z údů již ve vlastním vymizel domě.
Nesmírně nad synem svým jest zarmoucen, vzdáleným dlouho,

nad svou manželkou z mládí, vždy rozumnou, která svou smrtí ve velkou vrhla jej žalost a přivedla v předčasné stáří, neboť ji pro syna bol byl zachvátil proslaveného, smrtí žalosti plnou.

Tak nikdo at' neumře z lidí zdejších, jež miluji v srdci a dobré skutky mi činí! Dokud naživě byla, ač ovšem zármutek majíc, dotud mi bývalo milé se na leccos optat a pátrat, poněvadž se svou dcerou mě ve svém chovala domě, s Ktímenou dlouhého roucha, již nejmladší zrodila z dítek. S tou jsem vychován byl. Jen ctíla mě o něco méně. Ale když mladý věk, nám oběma žádoucí, přišel, do Samy provdali dceř, když dostali bez počtu darů. Tehdy mi sukni a plášť má královna za oděv dala, oboje obzvlášť krásné, a přidavši na nohy obuv, poslala navenek sem, tím více mě milujíc v srdci.

Toho však v nynější čas již postrádám, zato však nyní při práci, které jsem oddán, mi žehnají blažení bozi, z které jsem jídal i píval i čestným lidem jsem dával.

Nyní však od paní naší už není slyšeti nikdy vlídného slova ni skutku, co zhouba jí do domu vpadla, muži to nadmíru zpupní.

A přece jen čeládka prahne svobodně před paní svou smět hovořit, na vše se zeptat, dostat jídlo a pití, a také ještě si leccos navenek nést, čímž čeládky duch jest potěšen nejvíc.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy: „Ach, jak tenkrát's byl mlád, ó Eumaie, pastucho vepřů, když jsi byl od své vlasti a rodičů daleko zahrán!

Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni, město-li širokých tříd snad docela zbořeno bylo, v němž tvá velebná matka i otec měli své sídlo,

či snad tě nepřátel dav, když sám jsi byl u krav neb ovcí,
odvlekl na svých lodích a na prodej odvezl potom
do domu tohoto muže, jenž velkou dal za tebe cenu?“

Jemu zas pastýř vepřů a pastuchů vůdce děl toto:
„Hoste, když po věci té ses tázal, zvědět ji chtěje,
sed' jen a poslouchej mlčky a s chutí popíjej víno!
Teď již zajisté noc jest bez konce: ovšem lze spáti,
lze však poslouchat také a bavit se. — Netřeba tobě
ulehat dřív než čas — též dlouhý spánek je obtíž.
Jestli však srdce a duch z vás někoho pobízí k tomu,
může si odejít spát, však po ránu, s úsvitem Zory,
nechat' snídani pojí a vyžene pánovy vepře.
My však zůstanem v chýši a budem jísti a píti,
starostmi, jaké máme, se bavíce, plnými smutku,
vzpomínkou — později muž též z útrap zábavu mívá,
jestliže přemnoho běd již zakusil, přemnoho bloudil.
Já však povím ti přec, nač ptal jsi se, zvědět to chtěje:
Syrié, slyšel-li's o ní, se nazývá jakýsi ostrov,
v místech, kde nad Ortygií jsou denní obraty slunce.
Není přelidněn příliš, však půdu má velice plodnou,
pastvy a bravu má dost, též vína i pšenice hojnost.
Lidé nemají hlad v té krajině, ani se nikdy
žádná strašlivá nemoc tam nedotkne ubohých lidí.

Když však lidský rod již přemůže po městě stáří,
Apollón stříbrnoluký a s ním též Artemis přijdou,
zavají je života v ráz, svým libým je střelíce šípem.

Dvě jest na výspě měst — tam na dvě všecko se dělí —
nad těmi oběma městy můj otec vládkou býval,
Ktésios, Ormenův syn, muž rovný nesmrtným bohům.
Jednou foinický lid tam příplul, proslulý plavbou,
šejdíři, bez počtu tret v své tmavé vezouce lodi.

Jakous foinickou ženu jsme tenkrát v otcově domě měli, i krásnou i velkou i skvostná znající díla.
Tu tedy počali tehdáž ti foiničtí prohnanci mámit.

Jednou, když přišla tam prát, z nich jeden při duté lodi vstoupil s ní v družný styk, což nejvíc svádívá mysl útlým ženštinám všem — též takové, která je čestná. Pak se jí tázal, kdo jest, z čí krajiny na ostrov přišla. Dívka jim udala hned dům otcův s vysokým krytem: ,Sídón je, bohatý kovy, jak pyšním se, kolébkou mojí, otec můj Aribás jest, jenž býval nadmíru bohat, mne však loupežný lid tam zajal z Tafiů vzešlý, když jsem se vracela s pole, a potom tady mě prodal do domu tohoto muže, a ten pak draze mě koupil!‘

Na to jí odvětil muž, jenž potajmu s ní se byl scházel: ,Chtěla bys ve svou se vlast zas navrátit pospolu s námi, otcův a matčin dům chtíc uvidět s vysokým krytem? Uvidíš rodiče své, jsouť živi a zámožni slovou.‘

Žena pak pravila k němu a tuto mu odpověď dala: ,Proč by to nemohlo být? Však jenom, chcete-li, plavci, přísežnou záruku dáti, že bez újmy připlují domů.‘
Řekla, a lodníci hned, jak žádala, přísahu vyřkli.

Když pak se zařekli všichni a přísahu skončili řádně, žena se ozvala opět a plavcům pravila toto: ,Ticho! Ať žádný z vás teď nemluví se mnou ni slova z ostatních druhů vašich, když buďto mě v ulici potká, nebo snad u studně kdes, sic někdo by starcovi o tom donesl do domu zprávu, a ten by mě, úklady tuše, uvázal do tuhé vazby a vám též připravil zhoubu. Návrh ten v paměti mějte a pospěšte koupit si zboží! Ale až nákladu pln váš koráb konečně bude, rychle ať o tom zprávu mi do domu přinese někdo!

Odnesu nádoby zlaté, jež právě mi do rukou padnou.

Ještě však jiný plat bych ráda vám za dovoz dala:
Chlapečka na péči mám, jež vznešený otec má v domě —
taký to čipera malý, jenž za mnou ze dveří běha. —
Toho bych přivedla na loď — on získá vám nesmírnou cenu,
když jej prodáte někam, kde cizí řečí se mluví.'

To jim pravila služka a v krásný odešla palác.

Ještě se po celý rok tam lodníci zdrželi u nás,
na dutém korábu jsouce, a hojně sháněli zboží.

Když měl dutý ten koráb už odplout, nákladu plný,
tehdyž poslali posla, by dívčině o tom dal zprávu.
Přišel prohnáný muž k nám do domu, nesa tam řetěz,
který byl ze zlata zroben a proložen z jantaru články.

V ženské komnatě služky a s nimi i velebná matka
řetěz do rukou braly a, dychtivě hledíce na něj,
nabídly kupní cenu.

On na dívku potajmu kývl.

Když pak na ni už kývl a k duté odkvapil lodi,
služka mě za ruku vzala a z otcova paláce vedla.
Přední komnatou jdouc, tam našla stolky a číše
mužů, již jídali tamo a společně bývali s otcem,
tehdy však na schůzi kmetů a na sněm národa vyšli.
Tři tam poháry vzala a honem skryvši je pod šat
nesla je ven. Já šel jsem s ní v své prostotě dětské.

Zapadlo jasné slunce, a stíny již halily cesty,
když již ve vzorný přístav jsme přibyli kročejem rychlým
v místo, kde foinická loď již vyplout se chystala rychlá.
Oni tu do lodi vešli a vlhkou se plavili drahou,
na koráb vzavše i nás. Zeus za nimi posílal vítr.

Po šest napořád dní, jak ve dne, tak v noci, jsme pluli.
Když však Kronovec Zeus již sedmé jitro nám poslal,
Artemis, střelkyně šípů, tu ženštinu střelila tehdy.

Slétla jak potápka mořská, až bouchlo to, do vody na dně,
mužstvo ji hodilo v tůň, chtíc rybám a tuleňům mořským
v kořist ji dát, já sám tam zbyl, v svém srdci jsa sklíčen.

Vítr a přívál vln jich koráb k Ithace přihnal.

Tam pak Láertés vládce mě koupil z vlastního jmění.

Tak tedy tento zde kraj jsem spatřil na vlastní oči.“

Odysseus, vládyka jasný, zas odvětil pastýři takto:

„Velice, Eumaie milý, jsi dojal srdce mi v hrudi,

tohleto všecko mi líče, co útrap vytrpěl's v duši.

Avšak k nehodám těmto ti přec jen i propůjčil štěstí
Zeus, když, vytrpěv mnoho, ses dostal do domu muže

hodného, který ti dá též potřebný pokrm i nápoj,

řádne, že možno ti žít s ním příjemně.

Já ale chudák

bloudím od města k městu a nyní přicházím k tobě.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Potom se oddali spánku, ne na dlouho, nýbrž jen krátce:
Jitřena zlatotrúnná se zjevila.

Télemachos u Eumaia. Setkání s otcem¹²

Sklonili stožár

druhové Télemachovi a snímali u břehu plachty,
chvatně, a na stanoviště svůj koráb přihnali vesly.

Potom spustili kotvu a vázali ku břehu kormu,

---

¹² Zpěv XV, XVI.

načež na mořský břeh též sami se z korábu brali.
Tam pak si strojili jídlo a mísili jiskrné víno.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni, rozumný Télemachos k nim počal mluvit takto:
„Přátelé, rovnou k městu teď veslujte s korábem černým, já se však na pole vydám a také k pastuchům zajdu, večer, až pozemky shlédnu, se opět do města vrátím. Ráno pak příští den vám v odměnu za průvod cesty dobrý předložím kvas jak masa, tak libého vína.“

Jemu zas Theoklymenos dal odpověď, podobný bohům:
„Ale kam já, můj synu, mám jít, v čí obydlí vstoupit zdejších velmožů mám, již na skalné Ithace vládnou? Či k tvé matěri přímo a do domu tvého se vydat?“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Jistě bych jindy tě rád též do domu našeho pozval, neboť tam jídla je hojně, i nápojů, ale ty sám bys měl se tam hůř. Já odejdu teď, má matka tě ani nespatri: velice zřídka se mužům ukáže v domě, nýbrž tkanivo tká, jich vzdálena, v komnatě horní. Jiného muže ti však teď naznačím, k němuž bys došel: Eurymachos to jest, syn statného Polyba slavný. Na něho ithacký lid teď s úctou jak na boha hledí: Jest on nad jiné přední a ze všech nejvíce hledí matku si za ženu vzít a důstojnost otcovu získat.

To však jediný ví tam na nebi Olympský vládce, zdali snad záhuby den jim nesešle před svatbou ještě.“

Toto když děl, vtom zprava jim pták tam přiletěl, jestřáb, Foibův to rychlý posel.

Ten ve vzduchu holuba nesa, škubal jej ve svých drápech a peří s tohoto ptáka shazoval v střed mezi koráb a samého Télemacha.

Rychle tu Theoklymenos jej zavolal opodál druhů, pravici vřele mu stiskl a těmito promluvil slovy:
„Nikterak bez vůle bohů ti pták ten nesletěl zprava, neboť pohleděv naň, jsem poznal věštného ptáka: Nad váš není tu rod, jenž mohl by v ithacké zemi býti kdy královským více, vy na věky budete mocni!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Kéž by jen, milý hoste, ta řeč tvá splněna byla! Pak bys za krátký čas mou přízeň a přehojné dary poznal, a kdo by tě potkal, by každý velebil tebe.“

K Peiraiu, věrnému druhu, pak promluvil těmito slovy:
„Peiraie, Klytiův synu, i v ostatních věcech's mne nejvíc poslušen ze druhů mých, již se mnou do Pylu pluli, proto i teď v svůj dům hled' zavést cizince toho, tam jej pečlivě hosti a uctívej, nežli se vrátím!“

Peiraios oštěpem slavný, mu zase dal odpověď tuto:
„Kdybys i dlouhý čas tam zůstával, cizince já ti ošetřím, nebude tam mít o dary pohostné nouzi.“

Takto mu děl, pak vstoupiv v loď, svým soudruhům velel vstoupiti na svůj koráb a odvázat od břehu lana. Druhové vstoupili kvapně a k veslovým kolíkům sedli.

Na nohy Télemachos si krásné opánky připjal, vzal si své silné dřevce, jež ostrým se končilo hrotem, s pokrovu korábu svého.

Ti spěchali odvázat lana, na vodu strčili koráb a do města pluli, jak velel milený Télemachos, ježž božský Odysseus zplodil.

Nohy, jak kráčel rychle, jej nesly až do jeho dvorce, ve kterém množství vepřů měl nesmírné. Bydlil tam u nich pastýř, vzácný to muž, jenž láskou pánům byl oddán.

ZPĚV XVI

Odysseus za té doby a vzorný pastucha v chýši
za jitra vznítily oheň a strojili k snídani jídlo,
načež poslali ven své pastuchy se stády vepřů.

Okolo Télemacha se lísali štěkaví psově,
neštěkající, když šel.

Hned postřehl Odysseus slavný,
kterak se lísají psově, a kroky mu pronikly k sluchu.
Rychle se k pastýři ozval a pravil perutná slova:
„Jistěže nějaký druh, sem návštěvou, Eumaie, přijde,
nebo i jiný známý, vždyť ze psů neštěká žádný,
nýbrž se lísají k němu, a slyším zároveň kroky.“

Nebyla skončena řeč, když milý rozenec jeho
stanul v předsíni chýše.

Tu, užasnuv, vyskočil pastýř,
rázem nádoby z rukou mu vypadly — směšovat' právě
s vodou jiskrný mok.

Hned naproti pánovi běžel,
na hlavě zlíbal ho vřele a na obou spanilých očích,
jakož i na obou rukou, a proudem mu vytryskly slzy.

Jako když vítá otec, pln něžnosti, vlastního syna,
který se v desátý rok zas ze země zámořské vrací,
jediný miláček srdce, když mnoho proň vytrpěl smutku,
pána tak rovného bohům ten vzorný pastucha vítal
— jako by smrti byl ušel — jej objal a celého zlíbal.

Potom s hlasitým pláčem mu pravil perutná slova:
„Přišel jsi, sladké ty světlo, můj miláčku, já jsem už myslil,
že tě tu nespátřím víc, když odplul's do Pylu s lodí.
Teď však do chýše vstup, mé dítě, at' okřeju v srdci,
opět na tebe patře, kdy z ciziny právě ses vrátil,

neboť stává se zřídka, bys k pastýřům na venek přišel,
nýbrž doma jsi radš, vždyť tak se ti zlíbilo v srdci,
na onen záhubný dav těch zpupných ženichů hledět.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Tak je to, tatíčku, tak! Jen tobě sem přicházím kvůli,
spatřit tě na vlastní oči a uslyšet od tebe zprávu,
matka-li v paláci mém jest doposud — či si ji někdo
jiný z mužů již vzal — však postel snad jejího chotě,
nemajíc ložního prádla, je hnusných pavučin plna.“

Jemu zas pastýř vepřů dal odpověď, pastuchů vůdce:
„Ovšemže rodička tvá jest se srdcem oddaným věrně
dosavad ve tvém domě, a v žalosti plyne jí řada
strastných nocí a dnů, ana hojné prolévá slzy.“

Tak tedy promluvil pastýř a převzal mu kované kopí.

On pak dovnitřku kráčel a přes práh kamenný přešel.
Ihned mu ustoupil s místa, jak vstupoval, Odysseus otec,
Télemachos však bránil a těmito slovy se ozval:
„Sed' jen, cizinče, sed'! Též jinde si sedadlo najdu
v salaši té, neb tento mi muž zas připraví jiné.“

Řekl. Ten sedl si opět, však Eumaios, pastucha vepřů,
podestlal zelené chvojí a navrch rozestřel rouno.
Milý syn Odysseův se potom posadil na ně.

Talíře s pečeným masem jim předložil pastucha vepřů,
které předešlý den jim na večer od jídla zbylo.
Potom pečivo též jim v košících předkládal kvapně,
také sladké víno jim mísil v dřevěné číši,
sám pak božskému vládci si pastýř naproti sedl.

Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
tenkráté Télemachos se k vzornému pastýři ozval:
„Odkud ti přišel ten host, ó tatíčku, kterak ho plavci

přivezli v ithackou zemi, a kýmže se pyšnili býti?
Neboť nemyslím přece, že přišel na ostrov pěšky.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Já ti to povím, synu, a všecko ti pravdivě řeknu.
Rodem pochází z Kréty, jak pyšní se, prostorné země.
Chodil prý od města k městu a mnoho prý po světě bloudil
na cestách svých — prý takový los byl bohem mu určen.
Nyní z korábu zas prý uniknuv thesprótských mužů,
přišel k salaši mé. — Však nyní jej odevzdám tobě;
udělej, jak se ti líbí — on *k tobě* se obrací s prosbou.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Velmi je bolestná řeč, již nyní's, Eumaie, řekl!
Jakpak mohl bych já vzít do domu cizince toho?
Sám jsem doposud mladý a nemám té důvěry v paže,
abych se ubránil muži, jenž prvý křivdu by spáchal!
Srdce pak mateře mé jest dosud v rozpacích v hrudi,
má-li tu se mnou zůstat a dům můj spravovat dále,
šetříc mužova lůžka a dbajíc posudku lidí,
či již za někým jíti, kdo z Achaiů, přední jsa šlechtic,
v domě se uchází o ni a nejvíc darů by podal.

Já však cizinci tomu, když jednou ti do domu přišel,
dám teď sukni a plášť, ať pěkně si oděje tělo,
dám mu i dvojsečný meč, též opánky na nohy přidám,
ale pak pošlu ho tam, kam volá ho srdce a duše.

Ty však, jestliže chceš, jej podrž v chýši a pohost',
já pak pošlu ti oděv i potravu potřebnou k jídlu —
nechci, by host tě tu dál již vyjídal, ani tvé druhy.
Tam však, k ženichům těm, bych nemohl dopustit nikdy,
aby tam šel, vždyť naduti jsou až příliš ti muži,
mohli by z něho mít posměch, a to by mě bolelo hrozně!
Těžko je pořádit něco, když člověk se s přesilou potká,
byť byl i silný muž — jsouť mnohem mocnější nad nás.“

Jemu děl Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Příteli, ježto snad smím též já své mínění pronést —
opravdu — tohle když slyším, mi puká milené srdce,
jaké to zpupné skutky v tvém paláci — proti tvé vůli —
páš ženiši oni, když přece jsi takový statný!

Řekni, zda jařmu se sám chceš poddávat, čili snad na tě
nevraží po zemi lid, byv božským vybídnut hlasem!
Či snad na bratry své máš stížnosti, na které přece
v boji se spoléhá muž, byť velký zápas mu nastal?
Při této statnosti své bych *tvá* chtěl mladá mít léta,
vládcovým synem tu být, neb hrdinským vládkou samým.
Kéž by již ze světa přišel!

— A možná ještě v to doufat.

Ha! Necht' na místě hned muž cizí srubne mi hlavu,
kdybych se ženichům těm pak nestal záhubou všechněm,
jakmile v králův dům bych zavítal — Láertovcův!
Kdybych však — jediný, sám, byl potřen přesilou jejich,
tu bych raději chtěl v svém obydlí, usmrčen v boji,
po smrti být, než den jak den zřít mrzkosti tyto:
hosté jak v domě tu mém jsou trýznění, služebné ženy
potupně stále sem tam jsou smýkány po domě krásném,
víno se vypíjí do dna a všecko se vyjídá jídlo,
drže a beze vší míry, a žádného konce to nemá.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Já ti to povím, hoste, a skutečnou pravdu ti řeknu:
Nikterak veškeren lid, pln nevole, nevraží na mne,
aniž na bratry své mám stížnosti, na které přece
v boji se spoléhá muž, když velký mu nastane zápas.

Synem vždy jediným Zeus nám udržel rodinu naši:
jednoho Arkeisios měl potomka, Láerta totiž,
jednoho, Odyssea, měl Láertés, Odysseus zase
jednoho zanechal, mne, však dosud mne neužil pranic.

Proto teď v paláci mém jest nepřítel nesmírné množství:
kolik tu šlechticů jest, již na blízkých ostrovech velí,
na Samě, na Dúlíchiu i Zakynthu porostlém lesy,
rovněž i veškerá šlechta, jež na skalné Ithace vládne,
všichni ti za matkou mou sem chodí a jmění mi tráví.

Ona té odporné svatbě se nemůže vzepřít a také
nijak ji nemůže provést — a oni jen jedí a maří
majetek můj — již zakrátko sám snad pohlcen budu.
Avšak tahleta věc jest ovšem v pravici boží.

Ty však, tatíčku, prospěš a rozumné Pénélopei
vyříd', že docela zdrav jsem domů se navrátil z Pylu!
Já však zůstanu tady. —

Ty oznam to jedině matce,
hned však domů se vrať! — Necht' žádný z Achaiů druhých
nezví docela nic! — Z nich mnozí strojí mi zhoubu.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Rozumím, přemýšlím o tom, mám na mysli, co mi tu velíš.
Avšak toto mi pověz a skutečnou pravdu mi řekni,
měl-li bych na cestě té též k Láertu s poselstvím zajít.
Chudák! Až po tuto chvíli, ač velmi se pro syna rmoutil,
dohlížel na polní práce a se svou čeledí v domě
společně jídal a pil, když v prsou srdce si přálo.
Nyní však od té doby, co's ty zas do Pylu odplul,
on prý nechce nic jíst, nic pít, jak činíval dříve,
nedbá o polní práce, než kvíleje stále a pláče,
sedí a lká, kol kostí mu plet' již na těle chřadne.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Ach, tím hůř — však nechme ho přec, byť truchliví v srdci!
Kdybychom mohli my lidé dle přání všechno si volit,
nejdřív návratu den bych volil milému otci.

Ty však se vrať, jak vyřídíš vzkaz, vždyť potřeba není,
aby ses plahočil za ním kdes po polích, matce však řekni,
že má klíčnici služku co nejdřív poslati k němu,
tajně, a *ta* by ten vzkaz pak kmetovi vyříditi mohla.“
Taký rozkaz mu dal.

Ten do rukou opánky chopil,
načež, rychle je obuv, šel do města.

Postřehla dobře
Pallas, jak od chýše své šel do města pastucha vepřů.
Přistoupši k chatrči jeho, jsouc podobna postavou těla
krásné a velké ženě a skvostná znající díla,
stanula před vchodem chýše, však zjevná jen Odysseovi,
zato však vladařův syn jí neviděl, aniž co tušil,
neboť nikterak všechněm se bohové nedají vidět.

Sám ji jen Odysseus spatřil — a psové.

Ti neštěkajíce,
dvorem se v opačný směr kams rozběhli, kňučíce strachem.
Bohyně obrvím kývla.

To postřehl Odysseus slavný.
Vyšed z pastýřské chaty dle vysoké ohrady dvora,
přímo se postavil před ni.

Tu Athéna pravila k němu:
„Zchytralý Odysseé, ty z Láerta vládyko jasný,
vše teď synovi pověz a docela nic mu již netaj,
abyste zhoubu a smrt všem ženichům umluvit mohli!
Do města slavného jít pak pospěšte! — Ani já sama
nebudu vzdálena vás již nadlouho, po boji dychtíc.“

Řekla a zlatým prutem se Pallas hrdiny dotkla:
davši mu sukni a plášť kol ramenou, vyprané čistě,
zvýšila postavu jeho a dala jí mladistvou svěžest.
Na lících ztmavěla barva a vrásek pozbyly tváře,
okolo brady mu vous hned ztemněl černavou barvou.

Když pak to skončila všecko, zas odešla.

Odysseus vešel

do chýše zas.

Hned milený syn, pln strnutí nad tím,
zrak svůj obrátil stranou, jsa polekán, že to snad bůh jest,
načež takto se ozval a pravil perutná slova:
„Jiným nyní se jevíš, ó cizinče, nežli's byl dříve,
jiný máš na sobě šat, tvá pleť jest docela jiná.
Jistěže's některý z bohů, co sídlí na nebi širém!
Avšak milostiv budiž! — My libé ti oběti vzdáme,
skvostná i ze zlata díla — ó smiluj se nad námi, prosím!“

Řekl mu Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Nejsem ti žádný bůh! Proč rovnáš mě k nesmrtným bohům?
Jsem však já tvůj otec! — Ty pro mne tu vzdychaje bolně,
mnohé útrapy snášíš a podstoupil's násilí mužů.“

Řekl a políbil syna, a současně s tváře mu dolů
na zem skanula slza, již dusil stále a stále.

Syn však nechtěl věřit, že byl by to opravdu otec,
opět se ujal slova a řekl mu odpověď tuto:
„Nejsi ty Odysseus, nejsi — můj rodiťel — nýbrž mě šálí
nějaký bůh, bych ještě i víc měl stesku a nářku.
Žádný smrtelný člověk by nemohl dokázat tohle
vlastním rozumem svým! — Sám bůh by jen, osobně přijda,
lehounko, kdyby si přál, moh' přetvořit starce neb mládce!
Starochem byl's — jest malý to mžik — byl's ošklivě oděn,
teď však roven jsi bohům, co sídlí na nebi širém!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Netřeba, Télémachu, tak nad tím přílišně žasnout,
ani se nadmíru divit, že milý otec je doma,

neboť nikdy ti sem již nepřijde Odysseus jiný.
Já jsem to, jak tu teď stojím, jenž přemnoho zkusiv a bloudiv,
konečně v dvacátý rok jsem do země otcovské přišel.
Avšak proměna má jest kořistné Athény dílem,
která mě takým činí, jak přeje si — jí je to možno —,
jednou mě v žebráka měníc, a jindy zas v mladého muže,
kterýžto v krásný šat jest na svém oblečen těle.
Neboť snadno je bohům, co sídlí na nebi širém,
vzezření smrtných lidí buď zvelebit nebo je zhyzdit.“
Taková promluviv slova, zas usedl.

Pak teprv otci
statnému v náručí padl, a vzlykaje, proléval slzy.
Tehdáž v srdci jich obou se vznítla po nářku touha,
plakali hlasitým pláčem, a zvučnějším, nežli je ptáků,
supův to křivých drápů neb orlů, kterýmžto mladé
vyberou rolníci z hnízd, než ještě jim naroste peří.
Takové žalné slzy jim kanuly s obrvů jejich.

Snad by i západ slunce je zastihl při pláči ještě,
kdyby se Télemachos byl neozval narychlo k otci:
„Na jakém, milý otče, tě korábu lodníci nyní
přivezli v ithackou zemi, a kýmž se pyšnil býti?
Neboť nemyslím přec, že's přišel na ostrov pěšky.“

Jemu děl Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Já ti to povím, synu, a skutečnou pravdu ti řeknu:
Faiéci proslulí plavbou mě přivezli, kteří i jiným
lidem dávají průvod, ať kdokoli k sídlu jich přijde.
Ti tedy na rychlé lodi mě spícího vezouce mořem,
složili v Ithace na břeh a skvostné dary mi dali,
hojnost zlata i bronzu a tkaná přidali roucha.
Všecko to v blízkou sluj jest ukryto po vůli boží.

Teď jsem přišel ti sem, jak Pallas dala mi návod,
abychom nepřítel zkázu zde pospolu ujednat mohli.
Proto mi ženichy popiš a počet jejich mi udej,
abych poznal jich množství a jací oni jsou muži!
Já pak v statečné mysli chci nejdřív přemýšlet o tom,
abych posoudit mohl, zda můžeme s nimi se měřit,
bez jiných, my jen sami, či máme-li shánět i jiné.“

Rozumný Télémachos mu na to dal odpověď tuto:
„O tvé veliké slávě jsem ovšem slýchával vždycky,
otče, že's válečník paží a velice rozvážný v radě.
Příliš však mnoho jsi děl, jsem překvapen — nemůžet' přece
bojovat mužů jen dvě s tak velkým zástupem silných!
Nenít' ženichů těch jen desítka přesně neb dvě snad.
Těch jest o mnoho víc! Jich počtu hned nyní se dovíš:

Z ostrova Dúlichia jsou vybraní šlechtici tady
počtem padesát dva, šest sluhů přišlo sem s nimi,
potom čtyřiadvacet je v paláci ze Samy mužů,
dále tu z Zakyntské výspy je achajských šlechticů dvacet,
z Ithaky jest jich dvanáct, a tito jsou šlechtici vesměs.
Také héraold Medón a božský pěvec je s nimi.
Dva jsou tu sluhové též, již v krájení masa jsou zběhlí.

Jestli se s těmito všemi, co v domě jsou, utkáme bojem,
ať jen ta tvá pomsta se neskončí hrozně a trpce!
Tobě-li jest však možno, bys někoho k obraně sehnal,
uvažuj, kdo by nás dvou chtěl chránit s ochotnou myslí!“

Řekl mu Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Dobrá, já ti to řeknu — ty uvažuj! Teď však mě poslyš!
Rozvažuj ve své mysli, zda Pallas s otcem svým Diem
stačí, či jiného mám snad vymyslet k obraně naší!“

Rozumný Télémachos mu na to dal odpověď tuto:

„Vzácní zajisté jsou nám obránci, o kterých mluvíš!
Sedí vysoko sice, až v oblacích, avšak i jiným
vládnou: veškerým lidem i bohům žijícím věčně.“

Jemu děl Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Nebudou bohové oni již dlouhou zajisté dobu
vzdálení tuhé pŕtky, až silný povede Arés
v paláci rozhodný boj mezi ženichy těmi a námi.

Ty však zítra se vrať, hned po ránu, s úsvitem Zory,
domů a přidruž se zas k těm ženichům zpupnosti plným!
Mne však pastucha vepřův až pozděj povede k městu
v podobě sešlého starce a žebráka plného bídy.

Budou-li v domě mě mém pak tupiti, milé tvé srdce
v hrudi to snes, když trpěti tam zlé útrapy budu!
Kdyby i z paláce mého mě za nohy vláčeli dveřmi,
kdyby i házeli po mně, ty, vida to, přece to snášej!

Ty je měj ovšem k tomu, by nechali ztřeštěných skutků,
domluvou lichotných slov, však nijak tě nebudou chtíti
poslušni být — jest osudný den jim docela blízko.

Jinou ti věc však povím, ty na mysli přemýšlej o ní!
Jakmile rozvahy plná mi Pallas vloží to v srdce,
hlavou na tebe kývnu, ty ihned, zrakem to spatře,
veškeru válečnou zbraň, jež leží v komnatě mužské,
odnes do zbrojní síně a v zákoutí tajně ji ulož!
Odneseš jí úplně všecku a ženichy lichotně chláchol,
bude-li někdo se z nich ptát po zbraních, nevida jich tam:
„Z dýmu jsem odnést je dal, vždyť nejsou již podobny oněm,
jaké zanechal tady, když odcházel, Odysseus k Tróji,
nýbrž je zohyzdil kouř, kam s ohniště doletět mohl.

Ještě však vážnější věc syn Kronův v srdce mi vnukl,
že byste, zpítí vínem, se vespolek do sebe dali,
druh pak pobodal druha, a námluvy takto a hody

zhanobil, poněvadž kov sám sebou strhuje muže.'

Jenom tam oběma nám dvou kopí a také dvou mečů ponechej, též dvou štítův, ať rukám našim jsou blízko, abychom vzít si je mohli a útočit.

Odpůrce potom
oslabí Athénská Pallas a všemoudrý rozenec Kronův.

Jinou ti věc teď povím, ty na mysli přemýšlej o ní:
Jsi-li ty syn můj vskutku a z naší pocházíš krve,
žádný uslyšet nesmí, že mešká Odysseus v domě,
nesmí ni Láertés otec ni pastýř vepřů to vědět,
také z čeládky nikdo, ni máť tvá, Pénélopeia,
nýbrž ty jen a já.

Dřív poznáme smýšlení služek,
také prozkoumat můžem i leckoho z čeledi mužské,
kdo si nás obou váží, a kdo se nás obává v mysli,
nebo kdo nemá studu a nectí tě, statného takto.“

Na to mu slavný syn zas těmito odvětil slovy:
„Doufám, že smýšlení mé též pozděj s jistotou poznáš,
otče, vždyť docela nic přec nejsem malátný duchem.
Já však s jistotou myslím, že prospěch z pátrání toho
nevzejde tobě ni mně — nuž radím ti přemýšlet o tom:
Budeš dlouho a marně kol bloudit a každého zvláště
zkoumat, po polích chodě, co zpupně ti ženiši v domě
s klidem majetek tvůj nám mrhají bez šetrnosti.
Ovšem smýšlení žen bych radil zkoumati v domě,
které tě nemají v úctě, a které viny jsou prosty.
Mužů však alespoň já bych neradil po dvorcích všude
zkoumati teď — toť v pozdější čas nám na péči bude,
jestliže opravdu znáš kės znamení bouřného Dia.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Nové úklady ženichů

Zatím se úpravná loď již blížila k Ithace městu,
loď to, jež Télemacha i soudruhy přivezla z Pylu.
Když pak konečně loď již v přístav hluboký vploula,
nejdřív na suchou zem svůj černý vytáhli koráb,
potom nářadí lodní jim odnesli druhové statní,
načež v Klytiův dům jim zanesli překrásné dary.

Avšak v knížecí dům byl héraold od lodi poslán
k moudré Pénélopei, by o tom zprávu jí podal,
milý že syn již na venku jest, však druhům že velel
s lodí do města plouti, že nemá již královna statná
ve svém srdci se báti a drobnou roniti slzu.

Oni se potkali oba, i héraold i pastucha vzorný,
tutéž nesouce zvěst, již královně vyříditi měli.

Když pak v překrásný dům již vkročili božského krále,
uprostřed služebných žen děl héraold královně toto:
„Královo, milý tvůj syn teď právě se navrátil z Pylu.“

Pastucha, přikročiv blíž, pak vyřídil Pénélopei
všecko, co milý mu syn dal rozkaz povědět matce.
Ale když poselství své již vyřídil úplně všecko,
odcházel nazpět k vepřům a z komnaty vyšel i dvora.

Ženichy sevřela úzkost a ve své strnuli mysli.
Ihned z komnaty vyšli dle vysoké ohrady dvorní,
potom přistoupili k vratům a před nimi sedli si k radě.

Tamo k nim Eurymachos, syn Polybův, mluvití počal:
„Přátelé, troufalý čin byl proveden smělostí drzou
od Télemacha — ta cesta — my myslili, že se mu zmaří.
Na moře černou loď teď vtáhněme, nejlepší ze všech,
s veslaři námořníky, ať druhům co nejdříve možná
donesou vzkaz, nechť do domů svých již rychle se vrátí.“

Nebyla skončena řeč, když postřehl Amfinomos

v hluboké zátoce loď, když s místa se ohlédl svého.
Spatřilť, jak svinují plachty a v rukách vesla už nesou.
Proto se vesele zasmál a pravil k soudruhům toto:
„Ted' již netřeba jest jim vzkazovat — vždyť jsou už tady!
Bud'že to nějaký bůh jim pověděl, nebo snad zhlédli
loď, jak mimo ně pluje, však již jí nemohli stihnout.“

Řekl, ti ihned vstali, a přišedše k mořskému břehu,
nakvap na suchou zem svůj černý vytáhli koráb,
načež náradí lodní jim vynesli druhové statní.

Sami pak, hromadně všichni, šli k poradě, nikdo však jiný
nesměl zasednout s nimi, ať věkem mladý, ať starý.

Tamo k nim Antinoos, syn Eupeithův, promluvil takto:
„Aj, jak divně ten muž byl božstvem záhuby zbaven!
Po kopcích šlehaných větry přec seděli zvědové ve dne,
pořád nablízku sebe, však jakmile zapadlo slunce,
žádný nestrávil z nás noc na souši — na moři stále
s rychlým korábem svým až do jasné Zory jsme pořád
číhali na Télemacha, vždyť chytit a zabít jsme chtěli
samého jej — tot' nějaký bůh jej přivedl domů.

Tady však žalnou mu smrt ted' připravme, Télemachovi,
na souši zde! Ted' nesmí nám uniknout, ježto se, myslím,
dokud je naživě on, náš záměr nezdaří jistě.
Sám jest přece už chytrý a v mysli má důvtip a rozum!
Také ithacký lid již není nám naskrze oddán!
Vzchopte se, přátelé, již, než na schůzi Achajce svolá,
neboť nemyslím věru, že nějak by váhati mínil,
nýbrž že setrvá v hněvu, a povstana, ve sněmu řekne,
jak jsme mu náhlou smrt ted' chystali — že nám však ušel.
Jistě to neschválí sněm, jak doví se zločinu toho.
Snadže i pohromou zlou nás postihnou, nebo nás ještě
vyženou z otčiny naší, a my se pak v cizině octnem.

Proto ho zabijme dřív, hned na venku, opodál města,

aneb na cestě někde, a živnost a jmění si nechme sami a patřičným dílem si rozdělme navzájem všecko, dům pak mateři dejme a onomu, kdo si ji vezme!

Pakliže není vám vhod můj návrh a raději chcete, aby byl naživě nechán a měl své otcovské statky, potom mu netravme již ten rozkošný majetek jeho, chodíce sem, spíš každý z vás ať z vlastního domu dary si hledí ji získat, a královna naše si vezme toho, kdo daruje nejvíc a osudem určen jí přijde!“

Pravil, i umlkli všichni, a úplně nastalo ticho.

Na to zas Amfinomos se ujal slova a mluvil, slavný to rozenec Nísa, jenž z vladaře Aréta vzešel. Ženichů z Dúlichia, kde hojná pšenice roste, travného, náčelník byl. Ten nejvíc Pénélopeii líbil se hovorem svým, vždyť šlechtná byla v něm mysl.

Tento, muž moudré myslí, se ujal slova a pravil: „Já aspoň, přátelé milí, bych nijak si vládcova syna netroufal sklát — vždyť královský rod jest nadmíru hrozné vraždit. —

Ze všeho nejdřív se poptejme po vůli boží! Schválí-li veliký Zeus ten skutek výroky svými, sám ho chci života zbavit — ba pobídnu ostatní všecky. Pakli však bohové brání, tu radím raději ustát.“

Takto děl Amfinomos, a návrh všechněm se líbil. Ihned povstali z rady a vstoupili v královský palác, všichni pak v komnatu vešli a na křesla hlazená sedli.

Moudrá Pénélopeia zas jiný si smyslila záměr: ženichům zpupné pýchy se opět v komnatě zjevit. Dostalať v komnatě zprávu, že synovi chystají zhoubu. Všecko jí vyrazil Medón, jenž jejich záměry slyšel. Kvapila do mužské síně i její služebné ženy.

Když pak vznešená paní již ke sboru ženichů přišla,
stanula ve dveřích síně, jež důkladně stavěna byla,
avšak zastřela dřív svůj obličej závojem lesklým.
Plísnila Antinoa a tato mu pravila slova:
„Zpupný ty Antinoe, ty zlostrůjce! — Každý tu říká,
ty že's v ithacké zemi prý nejlepší radou i řečmi
z druhů stejného věku — však nikdy's takový nebyl!
Vzteklivče! Zhoubu a smrt ted' chystáš synovi mému!?
Cožpak ni prosebníků, jichž Kronovec přece je svědkem,
nedbáš? — Nenít' zbožné, když lidé si chystají zhoubu.
Nevíš-li již, jak, prchaje, k nám tvůj přikvapil otec,
dostav z národa strach, jenž hněvem strašlivým vzplanul,
ježto se k lupičům on kdys přidruživ, tafijským mužům,
nadělal Thesprótům ztrát, již našimi spojenci byli?
Ti jej zahubit chtěli a milé srdce mu vyrvat,
také jmění mu strávit, jež libé bylo a hojné.
Odysseus jim však bránil a zdržel dychtivost jejich.
Zato mu vyjídáš živnost — a bezplatně — za ženou chodíš,
syna mu zabítí hodláš a mne tím bolestně rmoutíš.
Zvu tě však: nech toho vůbec a vybízej k tomu i jiné!“

Na to jí Eurymachos, syn Polybův, odpověděl takto:
„Rozenko Íkariova, ty moudrá Pénélopeio,
vzmuž se a o tuto věc v svých prsou starosti neměj!
Není na světě člověk — a nebude, aniž se zrodí,
který by na Télemacha směl sáhnout, na syna tvého,
dokud na zemi žiju a dokavad očima hledím.
Neboť tohle ti řeknu a také to splněno bude:
rázem mu temná krev kol kopí vytryskne mého,
z rány, vždyť bořitel měst kdys *mne* si též, Odysseus, často
posadiv na svůj klín, kus pečeně při hodech v domě
do mých položil rukou a rudé mi přidržel víno.
Z příčiny té tvůj syn jest nejvíc milý mi ze všech
mužů, a vybízím jej, ať nijak se nebojí smrti,

od nás ženichů aspoň, vždyť od bohů nelze jí ujít.“

Takto jí dodával srdce, a zatím chystal mu zhoubu.

Do skvostné komnaty horní pak vystoupila Pénélopeia, plakala nad milým mužem, až konečně na víčka oční Pallas jiskrných zraků jí libý vložila spánek.

Večer se k Odysseovi a synovi pastucha vzorný vrátil. Ti oba tam stáli a večeri chystali sobě, ke které roční vepř byl poražen.

Zatím však Pallas

Athéna přistoupila blíže a stanuvši u Odyssea, kouzelným prutem jej šlehla a zas jej změnila v starce, tělo mu oděla v šat již zchátralý, aby ho pastýř nepoznal, pohlédna na něj, by k rozumné Pénélopeii nešel zprávu jí dát, v svém srdci to nemoha ztajit.

První tu Télémachos se ozval k pastýři takto:

„Přišel jsi, Eumaie vzorný. Co říká se po městě našem? Zdalipak ženiši zpupní jsou nazpět z nástrahy doma, či snad čekají ještě, až v domov budu se vracet?“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odpověděl na to:

„Ani jsem nevzpomněl věru, bych zvědál a na to se zeptal, když jsem po městě šel. Mé srdce mě pudilo velmi, poselství vyřídit rychle a nazpět vrátit se domů.“

Ke mně se od druhů tvých tam rychlý přidružil posel, hérold, který tu zvěst tvé mateři vyřídil první.

Vím však ti jiného něco! To na vlastní oči jsem viděl: Již jsem se nad městem octl, kde Hermův pahorek stojí, kráčeje zpět, když rychlou loď jsem vjížděti spatřil v přístav zde náš — též veliký dav jsem na lodi viděl. Koráb byl naplněn štíty a oštěpy se dvěma hroty. Mněl jsem, že oni to jsou, však úplně jistě to nevím!“

Télemach bujaré síly se usmál po těchto slovech,
na otce obrátiv zrak, však střehl se pastuchy vepřů.

Jakmile skončeny práce a jídlo již hotovo bylo,
jedli, a z hostiny duch měl radost, dělené stejně.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
ihned se na lůžka brali, by užili lahody spánku.

ZPĚV XVII

Odysseus ve svém domě.¹³

Řádění ženichů

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila růžovoprstá,
tehdy si na své nohy již uvázal opánky krásné
milény Télemachos, ježž božský Odysseus zplodil,
vzal si i mohutný oštěp, jenž do dlaně dobře se hodil,
chtěje se do města vydat, a oslovil pastuchu svého:

„Tatíčku, v město se já již vypravím, aby mě matka
spatřila, neboť se bojím, že nenechá, jak si já myslím,
lkání hrozného dřívě a kvílení plného pláče,
nežli mne samého spatří.

Však tobě zas ukládám toto:
tohoto nešťastného mi cizince do města zaved!
Tam ať si za jídlo žebrá! Tam podá mu, komu se zachce,
koflík vína i chléb. Já nemohu kdejaké lidi
na starost přece si brát — mámť vlastních svízelů nazbyt!
Kdyby se cizinec ten chtěl nad tím horšiti příliš,
bylo by pro něj tím hůř — jest milé mi, mluvíti pravdu.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Netoužím ani já sám, můj milý, meškati tady.
Žebráku mnohem je líp, když žebrá o jídlo městem,
než když na venku jest. Tam podá mu, komu se zachce.
Nejsemť věru již mlád, bych ve stájích trvale bydlil,
tam pak byl poslušen ve všem, co vykonat poručí správce.
Jdi jen! Tento mě muž tam zavede, jak mu to velíš,
co jen se u ohně zhřeji, a venku až nastane teplo.

---

¹³ Zpěv XVII–XXIII.

Hrozně už tento můj šat jest chatrný, snadno by mohl
zničit mě za jitra mráz — jest město prý daleko odsud.“

Řekl, a Télemachos se dvorem na cestu vydal,
kráčeje chvatným krokem — a chystal ženichům zkázu.
Když pak ve vládcův dům již vstoupil k bydlení vhodný,
postavil ratiště svoje a o sloup je vysoký opřel,
sám pak do nitra krácel a přes práh kamenný přešel.

Pěstounka Eurykleia jej ze všech spatřila nejdřív,
na křesla zdobená krásně tou dobou dávajíc rouna.
S pláčem přímo šla k němu — též druhé se sbíhaly služky,
které ve svém domě měl Odysseus, ztužilý v duši.
Všecky ho vítaly vroucně a líbaly hlavu a plece.

Moudrá Pénélopeia se blížila z komnaty ženské,
sličností Artemidě neb zlaté Kypřance rovná,
objala milého syna, a z očí jí vytryskly slzy.
Hlavu mu zlíbala vřele a obě dvě spanilé oči,
radostí hlasitě štkajíc. Pak pravila perutná slova:
„Přišel jsi, sladké ty světlo, můj synáčku! Já se už bála,
že tě tu nespátřím víc, když do Pylu s lodí jsi odplul,
tajně a bez mé vůle, bys pátral po milém otci.
Teď však přesně mi vylož, co všechno jsi na cestě viděl!“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Nebud', matičko má, teď nářku a srdce mi v prsou
nebuř! Já náhlé zhoubě jen stěžím jsem unikl šťastně!
Teď se však umyj v lázni a čisté roucho si vezmi,
vystup v komnatu horní a s tebou i služebné ženy!
Bohům nesmrtným příslib, že účinné slavnostní žertvy
vykonáš, zdali by Zeus chtěl provést odvetné skutky!
Já však jdu na shromaždiště a cizince do domu pozvu,
který se přidružil ke mně, když domů jsem z ciziny spěchal.

Toho jsem poslal napřed i s průvodci rovnými bohům,
rozkázav Peiraiovi, by vzal si jej do svého domu,
tam jej pečlivě hostil a uctíval, nežli se vrátím.“

Taková promluvil slova, a rozkaz byl vykonán mlčky.
Ihned se umyla matka a čisté roucho si vzavši,
slíbila všechněm bohům, že účinné slavnostní žertvy
vykoná, zdali by Zeus chtěl provést odvetné skutky.

Avšak vladařův syn hned potom komnatou vyšel,
kopí si vzav — dvě rychlých psů s ním běželo cestou.

Tehdáž božský vděk kol jinocha rozlila Pallas:
s podivem hleděli naň, když přicházel, veškeří lidé.
Ihned ženiši zpupní kol něho se kupili všichni,
přátelsky mluvíce s ním, však v srdci mu strojili zhoubu.
Avšak vládcův syn jich četnému davu se vyhnul,
tam však, kde Halithersés i Antifos seděl a Mentór,
kteří již od počátku mu po otci přáteli byli,
kráčel a sedl si u nich — ti na všechny věci se ptali.

Zblízka tu Peiraios k nim tam přistoupil, oštěpem slavný,
s hostem na sněmovišťě jda po městě. Potom už déle
nemeškal Télemachos a vyšel přivítat hosta.

První k Télemachovi se ozval Peiraios takto:
„Honem děvečky své hled' poslat do mého domu,
abych ti poslal dary, jež dostal's od Meneláa!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Peiraie, nevíme přec, jak nakonec dopadne všecko.
Jestliže ženiši zpupní mi v paláci připraví zhoubu,
tajně, a jmění moje si vespolek rozdělí všecko,
chtěl bych, bys raděj ty sám než kdokoli z těchto ho užil.
Pakliže naopak já jim připravím osud a zhoubu,
potom mi přineseš v dům mé poklady — šťastnému šťastný.“

Řekl a nešťastného si cizince do domu vedl.

Když pak ve vládcův dům již vstoupili k bydlení vhodný,
v komnatě nejdřív pláště si na křesla dali a židle,
ve vanách hlazených krásně se umyli, vstoupivše do nich.
Když pak je umyly služky a olejem natřely potom,
a když huňatým pláštěm a sukni jim oděly těla,
oba již vystoupili z vany a potom si na židle sedli.

Vodu vtom v konvici zlaté a překrásné přinesla služka,
vlila ji v stříbrnou mísu, by mohli si umýti ruce,
načež hlazený stůl jim každému stavěla vpředu.
Klíčnice ctná jim přinesla chléb, jež na stolky dala,
přidavši jídel hojně, jež ze zásob ochotně nesla.

V komnatě, u samých dveří, jim naproti, sedla si matka,
opřena o své křeslo a jemné předivo předla.

Po jídlech předložených, a schystaných, zvedali ruce.

Když pak žízeň a hlad již nadobro zahnali všichni,
moudrá Pénélopeia tu počala mluvit takto:
„Já teď už, milý synu, zas vystoupím v komnatu horní,
lehnout si na lůžko své, jež budí ve mně jen nářek,
slzami máčeno stále, co Odysseus k Íliu odplul
zároveň s Átreovci.

Však ty jsi mi o otci dosud —
nežli ti ženiši zpupní by opět do domu vešli —
nedal podrobnou zvěst stran návratu — slyšel-li's o něm.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Já ti to povím, matko, a vyložím skutečnou pravdu.
Jeli jsme do města Pylu a k Nestoru, vladaři lidu.
Ve svém vysokém domě mě Nestor přivítal vlídně,
hostil s velikou péčí jak otec vlastního syna,
který se za dlouhý čas zas vrátil z ciziny právě —
takto mě hostil s péčí i slavní synové jeho.
O mém však ztužilém otci prý od lidí pozemských nikdy

neslyšel, žije-li dosud, či zdali už podlehl smrti.
Avšak Meneláovi, jenž kopím je slavný, mě poslal
se svými vlastními koni a s vozem stavěným pevně.
Ve Spartě Helenu též jsem spatřil, pro kterou mnoho
trójský i achajský lid kdys vytrpěl po vůli boží.
Ihned pak Meneláos, muž mohutný hlasem, se tázal,
čeho si od něho žádám, že přišel jsem do skvělé Sparty.
Já jsem mu pověděl všecko a vyložil veškerou pravdu.

Tehdy se ujal slova a řekl mi odpověď tuto:
.Aj, toť pochyby není, že lehnout chtěli si v lůžko
hrdiny chrabrého ducha, ač sami jsou zbabělé myslí.

Jako když uloží laň svá mlád'ata, vylíhla právě,
sající, v houšť, v níž silný lev má obydlí svoje,
sama pak úbočí hledá a úvaly porostlé travou,
za pastvou — zatím se lev zas ve své obydlí vrátě,
lani a mlád'atům jejím tam bídnu připraví zhoubu,
podobně ženichům on kdys bídnu připraví zhoubu.

Kéž by jen, otče ty Zéve i Athéno, kéž by jen, Foibe,
takový, jaký býval, když na Lesbu, vzdělaném dobře,
povstal a s Filomélovcem se do půtky o závod pustiv,
o zem praštil jím prudce — i zplesali Achajci všichni.
Kdyby se Odysseus nyní — jsa takový — s ženichy potkal,
všichni by rázem zašli, a chuť by jim k ženění zhořkla!

O tom však, nač se mne ptáš, zač prosíš mne, nikdy ti jinou
od pravdy odchylnou zvěst bych neřekl, aniž tě přelstil,
nýbrž co mořský kmet, jenž omylu nezná, mi řekl,
z toho ni jednoho slova ti zatajit nechci ni zakrýt.
Na výspě prý jej zřel, jak kruté útrapy snáší,
v obydlí Kalypsy nymfy jsa poután proti své vůli.
Avšak není mu možno, by do země otcovské přišel.
Nemát' korábu s vesly, ni soudruhů, kteří by cestou
po širém mořském hřbetě mu při plavbě průvodci byli.'

Pravil tak Meneláos, syn Átreův, oštěpem slavný.

Skončiv to, plul jsem nazpět. I poslali příznivý vítr bozi, a v otčinu svou jsem brzy byl přiveden milou.“

Tak své mateři pravil a vzbudil jí naději v srdci.

Slova též Theoklymenos se ujal, podobný bohům: „Ženo vši vážnosti hodná, již Odysseus nazývá choť, věř, ten dobře to neví, však poslyš tuto mou věštbu! Jistou ti věc teď předpovím já, však neskryji pranic. Z bohův obzvláště Zeus buď svědkem a hrdinského vládyky pohostný stůl, též ohniště, k němuž jsem přišel: Jistě tu *jest* již vládyka sám v své otcovské zemi, sedě neb chodě tu kdes. — Ten hrozné to řádění v domě zkoumá a ženichům všem již chystá pohromu strašnou. Z toho to znamení soudím, jež na lodi pokryté pevně sedě, jsem poznal jasně a synovi řekl je nahlas.“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala: „Kéž by jen, milý hoste, ta řeč tvá splněna byla! Pak bys za krátký čas mou přízeň a přehojné dary poznal, a kdo by tě potkal, by každý velebil tebe.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Ženiši za té doby se před domem Odysseovým bavili házením disku a vrháním oštěpů lovčích, na půdě zdupané pevně, kde zpupně si vedli i jindy.

Zatím byl k obědu čas. Již brav jim z venkova přišel, se všech stran — jej přivedl lid, jenž jindy ho vodil. Tu k nim promluvil Medón, jenž ze všech héraidů nejvíc všechněm se ženichům líbil a účast při hodech míval. „Pánové, když jste už hrou v svých duších okřáli dosti, vejděte do domu opět a k hodům strojme si jídlo! Nenít to špatná věc, být zavčas posilněn jídlom!“

Řekl, a ihned vstali a poslechli pokynu jeho.

Když pak ve vládcův dům již vstoupili, k bydlení vhodný,
v komnatě nejdřív pláště si na křesla dali a židle,
kláli pak tučné kozy a kláli i berany velké,
kláli též krmené vepře a k tomu i jalůvku stádní,
takto si strojíce kvas.

Tou dobou z venkova právě
Odysseus s pastuchou vzorným již spěchali do města jíti.

Eumaios, pastuchů vůdce, tu počal mluvit takto:
„Když tedy dychtíš už dnes, jak vidím, milý můj hoste,
do města jít, jak velel můj pán — já sám bych si ovšem
mnohem raději přál, bys hlídačem stáju tu zůstal.
Avšak bojím se pána a ostýchám, aby mi potom
nečinil nějakých výtek — jsouť trpké domluvy pánů!
Teď však už musíme jít, vždyť den již pokročil značně.
Jakmile nastane večer, tu hned pak ti chladněji bude.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Rozumím, přemýšlím o tom, mám na mysli, co mi tu velíš,
nuže, už jděm! Bud' průvodcem mým až na konec cesty!
Dej mi též nějakou hůl, ač máš-li ji uťatu někde,
abych se opírat moh', jest kluzká cesta, jak díte.“

Řekl a ošlivou mošnu si přehodil okolo plecí,
děravou na četných místech, a provaz mu za popruh sloužil.
Eumaios podal mu hůl, jež byla mu velice milá.
Vyšli. Psi hlídali stáje i ostatní pastýřští muži,
kteří zůstali doma.

On do města uváděl pána,
v podobě sešlého starce a žebráka plného bídy.
O hůl se opíral v chůzi a v zchátralé roucho byl oděn.
Chodci se kupředu brali, a cestou skalnatou jdouce,
přišli již poblíž města, až ke zdroji ladného toku,
který byl vrouben krásně. Tam měšťané brali si vodu.
Ithakos kdysi jej zřídil a Néritos, Polyktór posléz.

Kolem z topolů háj tam vyrůstal živených vodou,
do kruhu se všech stran. Tam seshora z rokliny skalní
stékala studená voda, a na vrchu skály byl zřízen
oltář nymf, kdež pocestný lid jim konával obět'.

Melantheus na místě tom, syn Doliův, cestou je došel:
přihánělt' před sebou kozy, jež ze stáda nejlepší byly,
na hody záletníkům, a dva měl pastevce s sebou.
Spatřiv je počal jim láti a hned k nim promluvil tuto
hroznou potupnou řeč, jíž pobouřil vládyku v srdci:
„Aj, toť náramný lump jest lumpovi po cestě vůdcem,
jakož zajisté bůh jen rovného k rovnému druží!
Kampak špinavce toho, ty ničemný pastucho, vedeš,
žebráka obtížného, jenž zbytečně oškliví hody!?
K mnohým se bude drát dveřím a opírat o ně svá záda,
žebraje za kousek sousta a nikoli za meč a pánev.

Kdybys tak chtěl mi ho dát! Ten mohl by stáda mi hlídat,
mohl by zametat chlívy a nosit kůzlatům listí!
Tu by pak žinčící píval a silná stehna by dostal.
Ježto však učil se on jen špatností, nebude chtít
dělat nějakou práci — on raději krajem se toulat
v úmyslu má, vždyť chce si jen cpát své bezedné břicho.

Avšak tohle ti řeknu a také to splněno bude:

Jakmile vstoupí v dům, jenž náleží božskému vládci,
rázem tu se všech stran jej podnožky tepati budou
z rukou tamějších mužů, a mnohá mu rozdrťí žebra.“

Řekl a přiskočil k němu a patou ho do kyčle kopl,
šílenec ten, však docela nic jím nepohnul s cesty.
Odysseus nehnutě stál, však počal přemýšlet v srdci,
má-li se na něj vrhnout a holí život mu vzít,
nebo mu zvednout hlavu a potom jí o zemi praštit.
Zdržel se však, svůj ukrotiv hněv.

Však pastucha vepřů

do očí počal mu lát. Pak modlil se, pozdvihnuv ruce:
„Rusalky vod, jichž otec je Zeus, ó jestliže někdy
ze stehen maso můj pán vám spálil z jehňat a kůzlat,
v tučný je obaliv tuk, mé žádosti vyhovět račtež:
Kéž by se vrátil ten muž, kéž bůh jej přivede nazpět!
Ten by tu nadutost tvou pak rázem rozehnal všecku,
kterou na odiv stavíš, pln zpupnosti, marně se městem
toulaje, zatím co brav tví špatní pastevcí hubí!“

Melantheus, pastucha koz, zas takto mu odvětil na to:
„Aj aj! Cože ten pes nám povídal, úskoků znalý?!
Však já na lodi černé, a pokryté pevně, ho jednou
odvezu v dálnou zemi, by hojně jmění mi získal.
Ó kéž Stříbrnoluký by Télemacha tak jistě
usmrtil v domě — už dnes — neb ženichů rukou ať padne,
jako že návratu den již v cizině Odysseus ztratil!“

Pravil a tam jich nechal. Ti volným kráčeli krokem.
Sám však vykročil rázně a rychle se k paláci blížil.
Vkročil hned v komnatu mužskou a ve sboru ženichů sedl
naproti Eurymachovi, jež nejvíc míval vždy v lásce.
Bez dlení služebníci část masa mu přinesli k jídlu,
klíčnice ctná pak přinesla chléb, jež na stolek dala,
k jídlu.

Vtom Odysseus sám tam přišel s pastuchou vzorným,
avšak stanuli venku. Vtom náhle jim pronikl k sluchu
dutého varyta zvuk, když Fémios počínal zpívat.

Pastýře za ruku chopil a počal mluvit takto:
„Eumaie, krásný ten dům jest najisto Odysséův!
Každý jej pozná snadno, i z mnohých, na první pohled:
K síni tu pojí se síň, jest dvůr tady opatřen silnou
stěnou a římsami svrchu, a vrata jsou stavěna pevně,

dvojkřídla: žádný muž té brány by nemohl zvrátit.
Poznávám též, jak mužové vnitř jsou při hodech četní.
Z jídel je cítit vůni a zvučí po celém domě
loutna, jež za milou družku jest od bohův určena hodům.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Snadno jsi poznal všecko — i jinak velmi jsi chytrý.
Avšak považme již, jak dále si počínat máme!
Bud'to se odebeř sám v ten palác k bydlení vhodný,
tam pak k ženichům přístup — a já zatím zůstanu tady.
Chceš-li však, ty si zde zůstaň, a já tam nejprve vstoupím.
Avšak neváhej dlouho, sic kdyby tě někdo tu spatřil,
snad by tě zranil neb bil — nuž radím ti přemýšlet o tom!“

Řekl mu Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Rozumím, přemýšlím o tom, mám na mysli, co mi tu velíš.
Jdi jen do domu dříve, a já zatím zůstanu tady,
neboť všelikých šlehův a úderů neznalý nejsem.
Duch můj trpěliv jest, vždyť mnoho jsem zakusil zlého
v boji i v mořských vlnách, ať přidá se k tomu i toto!
Jest však nemožná věc svůj žaludek utajit chtivý,
zhoubný, jenž příčinou jest všem lidem mnohého zlého.
Neboť žaludku kvůli i přepevné koráby krouží
po mořské nezmorné pláni a nosí odpůrcům zkázu.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Pes vtom, který tam ležel, i hlavu i uši své vzpřímil,
Argos, jež Odysseus sám kdys vychoval, ztužilý duchem,
avšak ho neužil nic, vždyť k posvátné Tróji se dříve
odebral. Mužové mladí jej potom vodili s sebou
na honbu divokých koz neb zajíců plachých neb srnek.
Teď tam zavržen ležel, když pán byl z domova vzdálen,
na hnoji mezkův a krav, jenž ve velmi velikém množství
opodál nádvořních vrat byl nakupen, až by ho jednou
vyvezla vládcova čeleď, chtíc velké pohojit pole.

Tam tedy ležel pes Argos, jsa celý posetý klíšťmi.

Jakmile seznal pes Argos, že pán jest nablízku něho,
zavrtěl ohonem sice a dolů svěsil své uši,
avšak přikročit blíž už nemohl ke svému pánu.
Ten však pohlédl stranou a s očí slzy si utřel,
snadno to Eumaiu skryv, pak tázal se těmito slovy:
„Eumaie, věru je divné, že pes ten na hnoji leží.
Postavou jest tak hezký! Však nevím s jistotou o tom,
zdaliž k postavě té byl také ve běhu rychlý,
či jen takový byl, jak bývají u stolu psové,
jaké si chovají páni, by mohli se chlubiti jimi.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's odvětil na to:
„Ovšem, pes ten je pánův, jenž daleko v cizině zhynul.
Kdyby však takový byl jak výkony svými, tak krásou,
jakým doma ho nechal, když odcházel Odysseus k Tróji,
hned by ses podivil velmi jak síle, tak rychlosti jeho.
Neboť nižádné zvíře mu nemohlo v hlubokých lesích
prchnout, když za ním se hnál — ten dobře se vyznal v jich stopách.

Teď však špatně se má, když pán jeho daleko vlasti
zhynul, a líné služky ho nechaly beze vší péče.
Nemát služebný lid, když páni už nevládnou nad ním,
potom už valnou chuť své povinné konati práce,
neboť hodnoty půl vždy odnímá vidoucí v dálku
člověku Zeus, jak poroby den jej postihne jednou.“

Pravil a ve vládcův dům hned vešel, k bydlení vhodný.
Kráčel komnatou přímo a mířil k ženichům zpupným.

Arga však postihl osud a černé podlehl smrti,
jakmile Odysseá zas uviděl v dvacátém roce.

Télemach podobný bohům si pastuchy nejdříve všiml,
kterak komnatou kráčel, a rychle mu pokynuv hlavou,
zval jej přistoupit blíž. Ten pohlédnuv kolem, se chopil
prázdného sedadla rychle, kde sedával kraječ a hojně

ženichům krájíval masa, když v paláci mívali hody. Toto si postavil v místo, kde Télemach za stolem seděl, načež se posadil sám vstříc pánovi. Héroid tu ihned masa mu předložil podíl a přidal z košíku chleba.

Vtom již vstoupil za ním i Odysseus do mužské síně, v podobě sešlého starce a žebráka plného bídy, o hůl se opíral v chůzi a v zchátralé roucho byl oděn.

Ihned ve dveřích síně si na práh z jasanu sedl, o podvoj z cypřiše opřen, jež kdysi byl tesařský mistr sekyrou otesal zručně a srovnal přímo dle šňůry.

Rychle tu Télemachos vzal z krásného košíku bochník, celý, a tolik z masa, co pojmout rukama mohl, zavolal pastuchu vepřů a rozkaz tento mu dával:

„Zanes to cizinci tomu a dej mu to, při čemž ho vyzvi, aby ty ženichy všecky si obešel, žebraje u nich, poněvadž není dobře, když nuzný člověk se stydí!“

Řekl a pastucha šel, když pánův uslyšel rozkaz. Přistoupil k hostovi tomu a pravil perutná slova: „Tohle ti Télemachos teď posílá, vzkazuje tobě, sám abys ženichy teď šel poprosit, každého zvláště, poněvadž není prý dobře, když žebravý člověk se stydí.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy: „Zéve, ať Télemachos je na světě požehnán statky, splň se mu každá věc, již ve své mysli si žádá!“

Pravil a pokrmů oněch se oběma rukama chopiv, ihned před sebe, k nohám, je na mošnu ohyzdnou složil. Dokud Fémíův zpěv zněl komnatou, pojídal stále.

Právě když dojedl všecko, tu pěvec přestával božský. Ženiši v komnatě křik pak spustili.

Zatím však Pallas

Athéna přistoupila blíže, a stanuvši u Odysseá, zvala ho k ženichům jíti a u všech chleba si sbírat,

aby tak poznat mohl, kdo zlý je, a který je slušný.
Nechtěla ovšem ni tak z nich nikoho záhuby zbavit.

Odysseus vykročil vpravo, by žebрал na každém muži,
všude k nim vztahuje dlaň, jak byl by již žebrákem dávno.
Oni tu, soucitem jati, mu dávali, žasnouce nad ním,
druh se tu tázaje druha, kdo *jest* to a odkud tam přišel.

Melantheus, pastucha koz, k nim také promluvil takto:
„Ženiši královny slavné, ted' poslyšte, co vám chci říci
o tomto cizinci tuhle! Já sám jej viděl už dříve,
před chvílí, když šel sem. Jej přiváděl pastucha vepřů,
já ho však neznám dobře, ni odkud pyšní se rodem.“

Zvolal tu Antinoos a plísnil pastuchu vepřů:
„Pastucho — vždyť my tě známe — proč přivedl's člověka toho
do města sem?! —

Což není tu dost již tuláků jiných,
žebráků obtížných nám, již zbytečně oškliví hody.
Nemáš-li dost, když plno je těch, již pánovo jmění
tráví, chodíce sem — tys ještě i tohoto pozval?“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's mu odvětil na to:
„Ačkoli vznešený's muž, přec není hezké, co mluvíš.
Kdopak by cizince volal — a ještě si sám proň přišel?
Ledaby pocházel z těch, již pracují ve prospěch obce:
lékař nemocí zlých neb věštec, tesařský mistr,
bohem nadaný pěvec, by zpěvem ducha nám blažil.
Jenom takový lid jest volán po širém světě!
Kdo by si žebráka zval k své vlastní do domu trýzni?!
Ty ale o mnoho hůř než druzí ženiši všichni
s pánovou čeledí jednáš, zvlášt' se mnou, já ale na to
nedbám, dokud je živ v svém paláci podobný bohům
syn jeho Télemachos a moudrá Pénélopeia.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Přestaň a s mužem tímto se dlouhými nehádej řečmi!

Antinoos má zvyk svým hovorem zlovůle plným jiné jízlivě dráždit a druhé sváděti k tomu.“

Řekl, i k Antinoovi se ozval perutnou řečí:

„Inu — jak o syna otec máš krásné starosti o mne, jestliže k tomu mě zveš, bych slovem násilným hosta vyháněl ze svého domu — to nerač dopustit, bože! — — Jenom mu dej! Já nebráním přec — spíš vybízím k tomu! Také, co toho se týče, se neboj matky ni sluhů v domě již Odysseově tu bydlí, božského vládce!

Avšak tahleta starost tě nikterak nesouží v hrudi! *Sám* to chceš raději sníst než někomu jinému dáti.“

Na to zas Antinoos mu odvětil těmito slovy:

„Příliš zvysoka mluvíš — a bezuzdně. Co's to jen řekl? Kdyby mu tolik co já též druzí ženiši dali, jestě by do domu tvého tři měsíce nepáchl potom!“

Řekl a pod stůl sáhl a podnožku odtamtud zdvihl, o kterou, při hodech sedě, si lesklé opíral nohy.

Druzí mu dávali všichni, že zakrátko mošnu měl plnou chleba i hojného masa.

A brzy již Odysseus hodlal

opět se ku prahu vrátit, by okusil Achaiů dary.

Stanul však u Antinoa a těmito slovy se ozval:

„Také mi, milený, dej, vždyť nijak se nejhorším nezdáš z Achaiů být, spíš nejlepším ze všech — tyť králi se rovnáš!

Pročež měl bys mi dát spíš víc než kdokoli jiný jídla, a za to tě já pak proslavím po světě širém.

Však jsem kdysi i já měl zámožný příbytek v zemi,

byl jsem majetný muž, jenž dával žebrákům často,

ať to byl kdokoli chtěl, ať v čemkoliv o pomoc žádal.

Sluhů nesmírné množství a jiného mnoho jsem míval,

z čeho lze blaženě žíti a zámožným člověkem slouiti.

Kronovec Zeus však všecko mi vzal — snad chtěl to tak míti.

On pak pokyn mi dal plout s lupiči, bludnými, světem,
v aigyptskou zem, bych dlouhou tu pouť k své záhubě konal.
Prohnuté koráby své jsem zakotvil v Agyptu vodách.
Já sic důtklivý rozkaz jsem dával soudruhům věrným,
na místě při lodích býti a na strážu u lodí čekat,
potom na hlídky též jsem slídiče rozeslal všude.
Oni však podlehli pýše, a vlastní puzeni vášní,
ihned překrásná pole šli mužům aigyptským plnit,
zároveň brali jim ženy a nemluvná robátka jejich,
vraždíce každého muže. — Ryk záhy byl uslyšen v městě.
Ti tedy slyšíce křik, hned po ránu, s úsvitem Zory,
přišli, a celá se pláň jen hemžila mužstvem a koni,
leskem se třpytila zbraň.

Vtom Kronovec bleskovládce
seslal na druhy mé zlou zděšenost. Odvahy neměl
nikdo se postavit vstříc, vždyť zevšad hrozila zhouba.
Tenkrát přemnohý z nás byl břitkým usmrcen kovem,
jiné zaživa vlekli, by rabské jim konali práce.
Mne však na Kypros vzal kýs cizinec, právě tam přišlý,
Dmétór, Íasův syn, jenž nad Kyprem vladařil mocně.
Nyní ze země té sem přicházím snášeje strasti.“

Na to zas Antinoos se ozval a odvětil takto:
„Který d'as ten svízel sem přivedl, hostiny trýzeň?
Hybaj do středu tamhle — a opodál od mého stolu,
abys s Aigyptem trpkým a Kyprem se neshledal záhy.
Jaký's to nadmíru drzý a obzvlášť nestoudný žebrák!
Po řadě, před každým zvláště, se zastavíš, každý ti dává
slepě, zde není míry, zde není šetření vůbec,
neboť se z cizího dává, a všeho je nadbytek tady.“

Poněkud dozadu couvnuv, mu důvtipný Odysseus pravil:
„Nastojte! Tedy tvůj duch jest neroven postavě krásné!
Ty ani zrníčka soli bys žebráku ze svého nedal,
když teď, při cizím sedě, ses nemohl odhodlat, z jídla

kousek vezma, mi podat — a přec je tu nadbytek všeho.“

Řekl, a Antinoos tím více se rozlítil v srdci.

Posupně pohleděl na něj a pravil perutná slova:

„Teď, jak za jisto mám, již nikterak z komnaty této nevyjdeš bez újmy zlé, když ještě i urážky mluvíš.“

Pravil a podnožku svou hned chopil a v pravé ho plece praštil do vrchu zad. On nehnutě stanul jak skála, neboť docela nic jím nehnul s místa ten úder.

Mlčky jen zakýval hlavou a v srdci mu osnoval zhoubu.

Pak šel ku prahu nazpět a sedl si: Plničkou mošnu vedle si položil na zem a pravil k ženichům takto:

„Ženiši královny slavné, teď popřejte svého mi sluchu, abych promluvil k vám, jak duch v mé hrudi mi velí.

Žádná zajisté bolest ni zármutek netísni duši, kdykoliv raněn je muž, jenž válčí za svoje statky, ať již za stádo skotu či za své bělostné ovce, nyní však Antinoos mě pro bídný žaludek ranil, zhoubný, jenž příčinou jest všem lidem mnohého zlého.

Mají-li žebráci též své bohy a bohyně pomsty, smrtí ať Antinoos — a před svatbou ještě — je stížen!“

Jemu zas Antinoos, syn Eupeithův, odpověděl takto:

„Cizince, jez, sed' klidně, neb jinam se odebeř odsud! — jinak za ruku ven neb za nohu odvedkou tebe jinoši za to, co mluvíš, a celé tělo ti odrou!“

Toto mu děl, čímž náramný hněv jim rozbouřil v myslích.

Takto pak leckterý mluvil z těch mládců zpupnosti plných:

„Není to hezká věc, že's bídného žebráka ranil!

Proklatče! — Aby to byl pak některý z nebeských bohů!

Neboť bohové též svým časem se zjevují v městech,

všelijak měníce tvářnost a cizincům podobni jsouce.

Tam pak na lidský pych neb na jejich zákonnost hledí.“

Taková byla jich mluva — on nedal však na jejich slova.

Zato však Télemachos měl velký zármutek v srdci,

otec že poraněn byl, však slza mu nepadla s víček,
mlčky jen zakýval hlavou a v srdci mu osnoval zhoubu.

Jakmile slyšela zprávu, že host byl v komnatě raněn,
moudrá Pénélopeia, hned ke svým pravila služkám:
„Jeho ať udeří tak bůh Apollón, lučištník slavný!“

Klíčnice Eurynomé pak pravila k vládkyni toto:
„Kéž by se našim kletbám již dostalo splnění jednou!
Potom by krásnotrúnné z nich nikdo se nedožil Zory!“

Moudrá Pénélopeia jí na to zas odpověď dala:
„Matko, jsou všichni mi hnusní, vždyť špatné věci tu páší,
Antinoos však zvlášť jest podoben Moraně černé.
Nešťastný cizinec jakýs tu obchází po našem domě,
žebraje po mužích kol, vždyť nuzota nutí ho k tomu.
Ostatní všichni mu dali a jídlem ho nasytit chtěli,
on však podnožku chopil a v pravé plece ho praštil.“

Takovou mluvila řeč k svým služkám Pénélopeia,
v ženské komnatě sedíc — a zatím Odysseus jedl.

Vzorného pastuchu vepřů si zavolat dala a řekla:
„Pospěš si, Eumaie vzorný, a pobídni cizince toho,
aby šel sem: chcít od něho cos, zvlášť na to se zeptat,
o mém-li ztužilém choti se dověděl něčeho někde,
či ho snad očitě spatřil — bylt' patrně daleko v světě.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's jí odvětil na to:
„Kdyby jen, královno ctná, již Danajci přestali hlučet!
Ten jak vyprávět umí, by jistě ti okouznil srdce.
Tři jsem ho noci měl doma a tolikéž dní jsem ho zdržel
v chýši. On uniknuv z lodi, se nejdřív uchýlil ke mně,
avšak neštěstí své až dosud mi neřekl celé.
Muž jak na pěvce zrak svůj upírá, který se kdysi
od bohů naučil zpívat a pje teď lahodné písně
lidem, ti trvale chtí jej poslouchat, kdykoli pje,

stejně mě dojímá též ten cizinec, v chýši mé sedě.
Tvrdí, že po vlastním otci byl spřátelen s vladařem naším,
na Krétě obydlí máje, jež vlastní je Mínóa krále.
Nyní že ze země té sem přichází, snášeje strasti,
pořád se plahoče světem, a s jistotou tvrdí, že slyšel,
blízko že v žírném kraji, v němž bydlí thespróttí muži,
vládce je živ, též pokladů dost prý domů si veze!“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Pospěš ho zavolat sem, nechť sám mi to do očí řekne!
Ti at' se baví, kde chtí, bud' sedíce před vchodem síně,
nebo i v komnatě tady — jsouť nadmíru veselé myslí!
Každý nezkrácen má svůj majetek ve vlastním domě,
jídlo a libé víno — to jí sic čeládka jejich,
oni však den jak den sem do domu našeho chodí,
dávají porážet krávy i tučné kozy a ovce,
strojí tu veselé hody a pijí jiskrné víno,
zbůhdarma — mnoho z těch věcí jest mařeno. — Nenít' tu muže,
jaký Odysseus býval, by od domu odvrátil zhoubu.

Kdyby se Odysseus vrátil a do země otcovské přišel,
rázem by se synem svým těch mužů násilí ztrestal!“

Pravila. Télemachos vtom hlasitě kýchl, že vůkol
bouřlivě zaduněl dům. —

Hned kněžna se usmála tomu,
ke svému pastýři vepřů pak pravila perutná slova:
„Jdi tam pro toho hosta a přiveď ho — před oči takto!
Neslyšel's, jak můj syn ted' ke všem slovům mým kýchl? —
ted' je to docela jisté, že záhuba ženichy stihne,
všechny, a nikdo se z nich již nevyhne osudu smrti.
Jinou ti věc však povím, ty na myslí přemýšlej o ní!
Seznám-li, že mi on sám dá úplně neklamnou zprávu,
dám mu pak sukni a plášť, at' pěkně si oděje tělo.“

Řekla, a pastucha šel, když královnin uslyšel rozkaz.
Hned pak přistoupil k němu a pravil perutná slova:
„Moudrá Pénélopeia tě volá, tatíčku hoste,
matka to Télemachova. Ji velice pobádá mysl,
zeptat se po choti svém, ač velké ji starosti stihly.
Sezná-li, *ty* že jí sám dáš úplně neklamnou zprávu,
dá ti pak sukni a plášť, jichž zajisté ze všeho nejvíc
potřebu máš, vždyť chléb jest možno si vyžebrat v lidu,
aby se zapudil hlad — tam dá ti jej, komu se zachce.“

Jemu děl Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Eumaie, velice rád hned nyní bych Íkariovně,
moudré Pénélopeii dal úplně neklamnou zprávu,
neboť mnoho vím o něm — my stejnou jsme snášeli trýzeň!
Z davu však ženichů zlých jsem velkou byl uchvácen bázni,
jejichžto zpupnost a pýcha až k železným nebesům sahá.
Když totiž onen mě muž svým úderem bolestně ranil,
jak jsem komnatou kráčel a nespáchal zcela nic zlého,
tu ani Télemachos ni jiný mne nehájil nikdo.
Pročež Pénélopeiu teď vybídni počkati ještě
v komnatě, jakkoli spěchá, až večer zapadne slunce.
Potom však ať se mne ptá stran mužova návratu domů,
velíc, bych přisedl k ní blíž ohniště, neboť mám roucho
chatrné, jak víš sám, vždyť k tobě jsem nejdříve přišel“

Řekl, a pastucha šel, když vybídku uslyšel tuto.

Jakmile přes práh přešel, tu pravila Pénélopeia:
„Ty mi ho nevedeš dovnitř? Co vzal si to do hlavy žebrák?
Či snad veliký strach má z někoho? — Či by snad jinak
v domě ho přemáhal stud? — Jest hanba, když žebrák se stydí.“

Eumaie, pastucho vepřů, zas takto's jí odvětil na to:
„Rozumně mluví ten host — též jiný by jistě tak soudil,
svévůli uniknout chtěje těch mužů zpupnosti plných —
pročež prosí tě počkat, až večer zapadne slunce.“

Ale i samé tobě by, královno, vhodnější bylo,
samotna s cizincem mluvit a také řeč jeho slyšet.“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Rozumně soudí ten host, jak všecko by dopadnout mohlo,
neboť po širém světě bys nenašel smrtelných lidí,
kteří tak zpupně si vedou a páchají nezbedné skutky.“

Toto mu královna řekla, a vzorný pastucha vepřů
kráčel v ženichů dav, když podrobně oznámil všecko.
Hned pak se k pánovi ozval a pravil perutná slova,
hlavou skloniv se níže, by druzí to nemohli slyšet:
„Já již, milený, půjdu, bych vepře a ostatní hlídal,
jmění tvoje i své, však ty tu zas opatruj všecko!
Sebe však především chraň — bud' pozoren — sice tě stihne
neštěstí! Achajci mnozí tvou záhubu na mysli mají.
Zeus at' je vyhubí dřív, než *nám* by se pohromou stali!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Tak by se, tatíčku, stalo! Teď posvač a odejdi domů!
Ráno však přijď sem zase a přiveď zvířata pěkná!
Mně však tohleto všecko a bohům na péči bude.“

Na židli hlazenou krásně se opět posadil pastýř.
Potom, když úplně hlad již zapudil jídlem a pitím,
odcházel nazpět k vepřům a opustil dvorec a jizbu
kvasících ženichů plnou. Ti všichni se tancem a zpěvem
bavili, až se jim den zas k večeru znenáhla schýlil.

ZPĚV XVIII

Žebrák Íros

Přišel tam potulný žebrák, jenž po městě ithackém denně žebrol, jsa každému znám svým žaludkem po jídle vzteklým.

Pořád jen jedl a pil, však neměl svalů ni síly, avšak postavou těla byl na pohled náramně velký.

Žebrák ten Arnaios slul: tím jménem jej od narození nazvala velebná máť, však mládež mu říkala všecka Íros — byt' po každé poslem, když někdo ho požádal o to.

Přišel a Odyssea chtě vypudit z obydlí jeho, takto si na něj vyjel a pravil perutná slova:

„Táhni mi od dveří, dědku! Ať za nohu od vlečen nejsi!
Cožpak nevidíš přec, jak všickni už mrkají na mne, abych vlekl tě ven? Však přec jen se ostýchám dosud.
Hybaj! Sic za krátký čas též na zápas rukama dojde!“

Posupně pohleděv naň, děl důvtipný Odysseus takto:
„Zbėsilče! — Zlého ti nic přec nedělám slovem ni skutkem!
Nežehráám též, když někdo ti dar, byt' značnější, podá.
Oběma nám ten práh přec postačí! Netřeba tobě, abys mi cizího nepřál, vždyt' zdáš se být takový žebrák jako jsem já — jen jediný bůh dát majetek může.
Příliš mne na pěstní boj však nedráždi, ani mne nezlob, abych ti, ač jsem dědek, tu nezbarvil prsa a pysky krví! — Tím spíš bych zítřejší den měl před tebou tady pokoj! — Já s jistotou myslím, že po druhé sotva bys asi nazpět se v králův dům zas navrátil, Láertovcův.“

Na to zas, zahořev hněvem, mu tulák odvětil Íros:
„Aj! Jak špinavec ten svou hubou čiperně tluče, zrovna jak kamnářská bába! — Však já ho tu šeredně zřídím

úderý obou pěstí a na zem mu vyrazím všecky
z čelistí zuby jak vepři, když ožírání osení v poli.
Hybaj! Přivaž si pás, ať vidí přítomní všichni
zápasit nás! — Jak můžeš jen chtít, bys měřil se s mladším?“

Když tak prudkým hněvem se sáпали naproti sobě,
zuřivě, při prahu hladkém, ne daleko vysokých dveří,
zaslechl Antinoos, muž bujaré síly, jich hádku.
Ihned se vesele zasmál a mluvil k ženichům takto:
„Přátelé, takého něco se dosud nestalo tady.
Jakou švandu to bůh nám přivedl do toho domu!
Íros a cizinec onen se vespolek pustili v hádku,
zvouce se na pěstní boj! — Nuž honem je seštveme k půtce!“
Pravil, ti vypukli ve smích a se svých sedadel vstavše,
ihned se kupili v kruh kol žebrákův oděných špatně.

Tedy k nim Antinoos, syn Eupeithův, promluvil takto:
„Nyní, ženiši mužní, mě poslyšte, něco vám řeknu:
Tadyhle žaludky kozí jsou na ohni, které jsme dali
naplnit krví a tukem a uložit na večer k jídlu.
Kdo z nich vítězem bude a v zápase nabude vrchu,
vstana, dle libosti své z těch žaludků jeden si vyber!
S námi pak po všechen čas bude jísti, a nikdy už jiný
žebrák nebude smět sem chodit a za jídlo žebrat.“
Takto děl Antinoos, a návrh všechněm se líbil.

Tenkrát, smýšleje lest, jim důvtipný Odysseus řekl:
„Milení, není možno, bych s mladším zápasil mužem,
stařec, zmožený bídou, však nyní mě k zápasu nutí
zlořádný žaludku chtíč, bych těžkým se podrobil ranám.
Vy však všichni, teď hned, se mi zavažte přísahou mocnou,
nikdo že Írovi kvůli mne nebude pravici pádnou
násilně bít, čímž jemu by vrch byl přesilou zjednán.“
Řekl, a ženiši hned, jak žádal, přísahu vyřekli.

Když pak se zařekli všichni a přísahu skončili řádně, po nich hned Télemachos, muž bujaré síly, jim řekl: „Cizinče, když tvé srdce a mužná mysl tě nutká, bránit se v zápase s ním, pak neboj se Achaiů druhých, neboť, kdo by tě bil, ten s přesilou bojovat bude. Hostitel přece jsem já, jest zajedno Antinoos se mnou, i Eurymachos, dva mužové velice moudří.“ Řekl, a všichni tu řeč hned schválili.

Odysseus ihned

uvázav z hadrů si pás kol kyčlí, odhalil stehna velice krásná a velká. I vystoupla ramena silná, široké plece a mocná hrud'. Též bohyně Pallas poblíž přistoupla k němu a údům dodala síly.

Všecky tu ženichy v ráz jal nad tím nesmírný úžas. Takto pak pravil ten onen a na svého pohlédl druha: „Aj! Ted' svévolnou zhoubu ten Íros-Neíros najde! Jaká to objemná bedra ten stařec tu odkrývá z hadrů!“ Řekli, a Írův duch byl rázem zachvácen hrůzou. Přec však jej oděli pásem a mocí ho k zápasu vedli sluhové.

Strachem se chvěl, kol těla se maso mu třáslo.

Antinoos ho plísnil a těmito slovy ho káral: „Neměl bys naživu býti, ty chlubiči, ani se zrodit, vskutku-li takhle se třeseš a takou hrůzu máš před ním, starcem, zmoženým bídou, jež takovou měrou ho tísní! Avšak tohle ti řeknu a také to splněno bude: Muž ten-li vítězem bude a v zápase nabude vrchu, na loď černou tě vrhnu a poručím na pevnou zemi zavézt tě k Echetu králi, všech lidí strašnému zhoubci. Ten ti pak uši a nos dá tvrdým uřezat kovem, z těla ti vytrhne hanbu a psům ji pak uvrhne k žrádlu.“ Pravil, a tím jen více se údy mu zachvěly hrůzou.

Pak jej do středu vedli. Tam pozdvihli pravice oba.

Odysseus na vahách byl, jenž tolik zápasů přestál,
měl-li by *tak* jej ranit, by klesl a vypustil ducha,
či ho má udeřit zlehka a jenom povalit na zem.
Když tak přemýšlel v duši, tu uznal vhodnějším toto:
slabou jen ránu mu dáti, by nebyl Danajci poznán.

Když pak pozvedli ruce, tu v pravé jej udeřil plece
Íros, on pod uchem v týl jej praštiv, kosti mu dovnitř
vrazil a rudá krev v té chvíli mu vyhrkla ústy.
Zachroptěv do prachu padl a zařal bolestí zuby,
kopaje do země patou.

Tu ženiši, pozdvihše ruce,
bezmála zmírali smíchem. Však Odysseus žebráka ihned,
padlého, za nohu chopil a na dvůr předsíní vlekl
k samým průjezdu vratům a posadil k ohradní stěně
dvora. Tam opřel jej o zed', a klacek mu do ruky vtisknuv,
takto se ozval k němu a řekl mu perutná slova:
„Tady ted' sed', všem vepřům a psům sem zamezuj přístup!
Ty však cizinců pánem a žebráků býti si nepřej,
bídny jsa tvor, sic ještě bys hůř moh' postižen býti!“

Řekl a ošklivou mošnu si přehodil okolo plecí,
děravou na četných místech, a provaz mu za popruh sloužil.
Pak šel ku prahu nazpět a sedl si.

V komnatu oni
vcházeli s veselým smíchem a touto jej vítali řečí:
„Zeus ti rač, cizinče, dáti, i druzí nesmrtní bozi,
čeho si nejvíc přeješ, a co se ti zlíbilo v myslí!
Neboť tomuhle žroutu jsi konečně zamezil toulky
po kraji. Za krátký čas jej totiž na pevnou zemi
zavezem k Echetu králi, všech lidí strašnému zhoubci.“
Řekli, a z blahých těch slov měl radost Odysseus slavný.

Potom hned Antinoos mu předložil žaludek velký,

plný tuku a krve, a také ještě mu podal
Amfinomos dva chleby, jež vyňal z krásného koše,
zlatou mu připíjtel číší a těmito slovy se ozval:
„Zdráv buď, tatíčku hoste, kéž nabudeš, pro příště aspoň,
šťěstí — ovšemže nyní jsi svírán četnými strastmi!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Zdá se mi, Amfinome, že člověk jsi opravdu moudrý.
Však jsi i z takého otce! — Já slavnou slyšel už pověst,
Nísos že, Dúlichian, je řádný a zámožný člověk.
Tento je prý tvůj otec, a zdáš se být přítulným mužem.
Pročež něco ti řeknu, ty uvaž to! Nyní mě poslyš!
Zajisté křehčího nic, než člověka, neživí země,
vůbec ze všeho tvorstva, jež na zemi dýše a chodí,
neboť nemyslí nikdy, že později stihne ho trýzeň,
dokud mu bohové přejí, a kolena jeho se hýbou.
Když však blažení bozi naň konečně útrapy sešlou,
potom snáší i tyto, byť s nevolí, statečný v srdci.
Takový zajisté duch jest ve všech pozemských lidech,
jaký je den, jež otec všech lidí a králů jim sešle.
Vždyť kdys měl jsem i já být na světě požehnán štěstím,
mnohou však zpupnost jsem spáchal, jsa sveden silou a mocí,
na otce spoléhaje a také na vlastní bratry.
Proto ať žádný muž již není bezprávný nikdy,
nýbrž ať užívá těch všech darů dávaných bohy!

Vidím, jak nezbedné skutky ti ženiši páchají tady:
mrhají vládcovo jmění a manželku v neúctě mají
muže, jenž od svých přátel a od své otcovské země
nebude vzdálen už dlouho. — Jest nablízku! — Tebe však božstvo
vyvést k domovu rač! —

Ty hled' však jemu se vyhnout,
až by se vrátil domů a do milé otcovské země!
Neboť se sotva, jak mním, pak rozejdou bez mnohé krve

záletníci a on, jak jednou pod střechu vstoupí!“

Řekl, pak ulil bohům, a napiv se sladkého vína,
opět do rukou dal ten pohár Amfinomovi.

Ten pak komnatou šel, v svém milém zarmoucen srdci,
cestou kýval hlavou, a duch již předvídal zhoubu.

Smrti však neušel přec — též jeho tam zdržela Pallas,
aby pak dřevcem a rukou byl zabit Télemachovou.

Na křeslo, s kterého povstal, se potom posadil opět.

Pallas jiskrných zraků tou dobou Íkariovně,
moudré Pénélopeii zas úmysl do duše vnukla
ženichům na oči jíti a blahou nadějí ducha
oblažít ženichům všem, chtěc větší vážnosti nabýt
u svého otce a syna, než předtím kdykoli měla.

S líčeným úsměvem v tváři pak pravila těmito slovy:
„Srdce teď, Eurynomo, mi touží — dříve však nikdy —
ženichům na oči jíti, ač všichni se v srdci mi hnusí.
Synovi něco bych řekla, co spíš by mu na prospěch bylo:
k ženichům zcela se nic již nedružit, nadmíru zpupným,
kteří sic úlisně mluví, však za zády smýšlejí zhoubně.“

Klíčnice Eurynomé zas tato jí pravila slova:
„Všecko to pravdivé jest, co's pravila, milené dítě,
jdi jen a synovi svému to pověz a ničeho netaj!
Dříve však umyj si tělo a potom nalič si tváře!
Nemůžeš takto k nim jít, jsouc na svých zrosena tvářích
slzami — je to tím hůř, když pořád kdo nesmírně truchlí.
Vždyť jest přece tvůj syn již dospělý, jako sis vřele
od bohů žádala zřít, až synu by narostly vousy.“

Moudrá Pénélopeia jí na to zas odpověď dala:
„Jakkoli, Eurynomo, jsi pečlivá, k tomu mne neměj,
abych koupala tělo a mastí si líčila tváře!
Krásu mi zmařili bozi, již v Olympu obydlí mají,
jakmile Odysseus můj v své duté lodi se vzdálil.

Nyní však Autonou a Hippodameiu mi pošli,
aby mi po boku stály, až do mužské komnaty vstoupím!
K mužům nemohu přec jít samotna, neboť se stydím.“

Řekla, a stará služka zas odešla komnatou onou
ženám oznámit rozkaz a vyzvat je, aby tam přišly.

Pallas jiskrných zraků zas jiný si smyslila záměr:
na dceru Íkariovu že sladký rozlije spánek.

Usnula, klesnuvši zpět, když všecky jí ochably údy,
tak, jak seděla v křesle.

A zatím bohyně jasná
božské jí dávala dary, by Achajci užasli nad ní:
lícidlem z ambrosie jí nejdřív obličej sličný
zkrášlila, jakým právě se Kypřanka s členkou krásnou
líčí, když v úmysl má jít na ples Charitek vlnadný.
Vyšší na pohled vzrůst, též silnější tělo jí davši,
jasnější běl než řezaná sloň jí na líce vdechla.
Když pak to skončila všecko, zas odešla bohyně jasná.

Komorné bělostných loktů se přihnaly z komnaty ženské,
s hlukem běžíce k ní.

Vtom sladký ji opustil spánek:
rukou si otřela tváře a potom pravila toto:
„Jaký to lahodný spánek mě objal, sklíčenou trpce!
Kéž by tak lahodnou smrt ctná Artemis poslala na mne,
raději hned! Kéž nemusím dél, tak tesklivá v srdci,
věk svůj mařiti stále a po ctnostech všemožných toužit
milého manžela svého, jenž nejlepší z Achaiů býval.“

Z lesklé komnaty horní pak sestoupla Pénélopeia,
avšak nikoli sama, dvě děv s ní kráčelo cestou.

Když pak vznešená paní již ke sboru ženichů přišla,
stanula u dveří síně, jež důkladně stavěna byla,
avšak zastřela dřív svůj obličej závojem lesklým.
Zároveň po každý bok k ní přistoupla pečlivá služka.

Ženichům kolena klesla, pud lásky je okouzлил v mysli,
neboť zatoužil každý, by stala se manželkou jeho.
Ona pak k Télemachovi se ozvala, milému synu:
„Nyní už není tvůj duch tak pevný ani tvé smysly!
Dokud's byl hoch, tuť spíš měl's mnohé chytrosti v mysli,
ted' však, když jsi už velký a dospíváš jinošství míry,
když by i kdokoli řekl, že z člověka šťastného's posel,
cizinec, jenž tvou krásu a velikost těla by spatřil —
tu již není tvůj duch tak patřičný, ani tvé smysly!

Jaký to tuhle ten čin v mém paláci nyní byl spáchán!
Vždyť tys našeho hosta tu nechal potupit takto!

Jakpak kdyby ten host, jenž v našem paláci mešká,
z trapného vláčení toho byl nějakou pohromou stížen?!
Tobě by ostuda z toho i potupa u lidí vzešla!“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Nikterak ten tvůj hněv, má matičko, nemám ti za zlé.
Já však duchem už chápu a obé je dobře mi známo,
co jest dobré, co zlé — však dřív jsem dětinský býval.
Přec však nemožno jest, bych ve všem rozhodl správně,
neboť jsem uváděn v zmatek, že všude tu okolo sedí,
zhoubu mi chystají zlou, však nikdo mi pomocen není.
Cizincův souboj s Írem se ovšem vydařil jinak,
nežli si ženiši přáli — onť silou vynikal nad něj.

Kéž by jen, otče ty Zéve i Athéno, kéž by jen, Foibe,
veškeří ženiši tito, co meškají v paláci našem,
tak své chýlili hlavy, zde pobiti — na dvoře jedni,
jiní ve vnitřku domu, a každému ochromly údy,
jak ted' tuhleten Íros zde na dvoře, u samé brány,
sedí a hlavou kývá, jak dělají opilí lidé,
na nohou svých již nemoha stát neb s místa se vzdálit
k domovu, odkud přišel, vždyť milé mu ochromly údy!“

Taková byla jich řeč, jíž navzájem mluvili k sobě.

Na to zas Eurymachos se vyjádřil k Pénélopeii:
„Rozenko Íkariova, ty moudrá Pénélopeio,
kdyby tě spatřili všichni, kdo bydlí v Íasském Argu,
ještě by ženichů víc sem chodilo do vašich síní,
k hodům, od rána denně, vždyť nade vše vynikáš ženy
velkostí těla i krásou a uvnitř rozvážnou myslí!“

Moudrá Pénélopeia mu dala zas odpověď tuto:
„Přednosti, Eurymachu, i postavu těla i krásu
tenkrát vzali mi bozi, když vstupoval do země trójské
argejský voj, s nímž Odysseus též, můj manžel, se vzdálil.
Kdyby však on se mi vrátil a chránil života mého,
potom i pověst moje by větší a krásnější byla.
Teď mám žal, vždyť tolik mi bůh dal svízeľů trapných!

Když totiž odcházel tenkrát a opouštěl otcovskou zemi,
ruku mi v zápěstí chopil a takto se vyjádřil ke mně:

„Obavu, manželko, chovám, že Achajci holení krásných
všichni se z trójské země již nevrátí do vlasti zdraví,
neboť i Trójané jsou, jak praví se, bojovní muži,
umějí oštěpem házet a šípem výborně střílet,
s vozů válčítí rychlých, jež velký s odpůrci zápas
každé společné války vždy rozhodnou za krátkou dobu.
Nevím, zdali mě bůh zas propustí, čili zda tamo
zahynu v trójské zemi.

Ty tady zas opatruj všecko,
pečuj mi o mou matku i o otce v paláci našem,
stejně jak teď, snad ještě i víc, když já budu vzdálen!

Avšak jakmile spatříš, že synovi narostly vousy,
opuť tento můj palác a vezmi si, koho si zvolíš!
Toto mi řekl můj manžel, a teď se to splňuje všecko.

Nastane jednou noc, v níž odporná svatba mě stihne,
nešťetím stíženou ženu, když Zeus mi mé odnímal blaho.

Tento však hrozný žal mé srdce i mysl mi svírá:
Dosud nebylo zvykem, by ženiši takto si vedli!
Kdykoli výbornou dívku a velkého boháče dceru
chtějí si za ženu vzíti a závodí vespolek o ni,
tučné ovce a krávy tu darem přiznou sami
k hostině příbuzným jejím a skvostné dávají dary —
ne však jmění cizí a beze vší náhrady tráví.“

Zplesal tu Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
kterak srdce jim vnadí a láká dovedně dary,
mluvíc k nim lichotnou řeč, však duch jí po jiném touží.

Jí zase Antinoos, syn Eupeithův, odpověděl takto:
„Rozenko Íkariova, ty moudrá Pénélopeio,
dary, jež každý by z nás dal rozkaz domů ti přinést,
přijmi, vždyť odmítnout dar jest zajisté pramálo slušné.

My však do domů svých dřív nepůjdem, ani kam jinam,
dokud si nevezmeš toho, kdo z Achaiů přední je šlechtic.“
Takto děl Antinoos, a návrh všechněm se líbil.

Hned pak hérolda svého jí každý pro dary poslal:
Velký překrásný háv byl přinesen Antinoovi,
pestrý, jenž dvanáct jehlic měl celkem na sobě zlatých,
které do oblých rourek se příhodně zasunout daly.

Řetěz pak úpravy krásné byl přinesen Eurymachovi:
ze zlata byl jak slunce a obložen z jantaru články.
Sluhové náušnic dvě zas přinesli Eurydamantu,
zrnitých, s perlami třemi, a ladný zářil z nich půvab.

Z paláce Peisandra vládce pak přinesli, Polyktorovce,
skvostný na hrdlo kruh, jenž velice krásným byl šperkem.

Takto jí z Achaiů každý dal darem jinačí vzácnost.
Potom v komnatu horní zas vystoupila vznešená paní,
s ní pak kráčely služky a nesly ty překrásné dary.

Oni se oddali tanci a libému zpěvu a takto spolu se bavili všichni a čekali na příchod šera. Takto se bavili stále, až večerní nastalo šero.

Hned pak v komnatě mužské tři pánvice stavěly služky, aby jim svítiti mohly. Vně vložily praskavé dříví, dávno už vyschlé a zprahlé a sekyrou štípané právě, mezi něž dávaly dračky. I nítily střídavě plamen služky, jež ve svém domě měl Odysseus, hrdina chrabrý.

Vtom k nim vládyka jasný, sám důvtipný Odysseus, pravil: „Služebné Odysseá, jenž dlouho je vzdálen, váš vladař, vraťte se v komnatu ženskou, kde ctná jest královna vaše, točte jí vřetenem nitě a přitom hled'te ji bavit, sedíce v komnatě s ní, neb rukama česejte vlnu! Já pak ženichům tuhle bych pečoval o světlo všechněm. Kdyby i na krásnotrůnnou tu čekat mínili Zoru, to mne přec neznává nic — jsemť velice uvyklý práci.“

Řekl — ty vypukly ve smích a vzájemně na sebe hlédly. Jenom Melanthó sličná si na něj vyjela hrubě, kterou Dolios zplodil a pěstila Pénélopeia: chovala ji jak dceru a libé jí dávala hračky, přece však panin žal jí soucitu nevzbudil v srdci. Naopak — s Eurymachem se k tajné scházela lásce.

Ta tedy hanlivou řečí si vyjela na Odysseá: „Jistěže, cizáku bídný, jsi nějak ztřeštěný v mysli! Copakže netáhneš spát buď do dílny kovářské někam, neb kams do noclehárny, a tady nám obšírně řečníš, drže, ač tolik tu panstva?! — Ty nemáš před nikým vůbec ostychu! — Jistěže's vínem už pomaten — nebo to vězí trvale ve tvé mysli, že žvaníš takové tlachy! Či tě snad jímá závrať, že skolil's žebráka Íra? Jenom ať nevstane někdo, kdo silnější bude než Íros! Hlavu ti s obou stran pak roztluče silnými pěstmi,

hojnou krví tě zbrodí a potom tě vyhodí z domu!“

Posupně pohleděv na ni, děl důvtipný Odysseus takto:
„Hned jdu a pánovi tvému, ty nestydo, povím, co mluvíš,
tamhle — ten na místě tady tě rozseká na samé kousky!“

Toto jim Odysseus řekl a řečí tou zaplašil ženy:
kvapily komnatou mužskou a všechněm zchromly hned údy
úzkostí — myslilyť věru, že myslí slova ta vážně.

On však vzněcoval světlo a u pánvic planoucích ohněm
potichu stál — kol na všecky zřel — však o jiných věcech
ve své přemýšlel myslí, jež také vskutku se staly.

Avšak nechtěla Pallas, by nechali ženiši zpujní
potup bolestných duši, by do srdce Láertovci
zaryl se o mnoho hloub hrot zármutku, Odysseovi.
Proto k nim Eurymachos, syn Polybův mluvíti počal,
posměch z vládky maje, a druhé tím popudil k smíchu:
„Ženiši královny slavné, teď popřejte svého mi sluchu,
abych promluvil k vám, jak duch v mé hrudi mi velí!
Nepřišel v králův dům ten člověk bez vůle boží.
Pohleďte! Jak se mi zdá, zář pochodní plápolá jemu
s hlavy — vždyť nemá vlasů — ni jednoho chloupku tam nemá!“

Současně bořitel měst tím mužem byl osloven takto:
„Cizinče, neměl bys chuť být sluhou? Já bych tě přijal
u hranic území svého. — A odměnu budeš mít slušnou.
Tam bys mi sbíral trní a vysoké stromy mi sázel,
já pak potravu dost jsem stále ti ochoten dávat.
Dal bych ti také šatstvo a přidal na nohy obuv. —

Ježto však učil ses vždycky jen špatností, nebudeš chtít
dělat nějakou práci — ty raděj krajem se toulat
v úmyslu máš, vždyť chceš si jen cpát své bezedné břicho.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Kdyby jen, Eurymachu, nám nastaly závody v práci,
v jarní čas, když počíná den zas nabývat délky,

v trávě, a já měl srp v své pravici, zahnutý ladně,
ty však bys měl jej také, a oba se zkusili v práci,
lační, až do plné noci, a pořád by tráva tam byla.

Aneb kdybych měl hnáti i spřežení, nejlepší voly,
lesklé, postavy velké, a oba dva vypaslé travou,
téhož věku a sil, jichž schopnost je nezměřitelná,
na poli o čtyřech jitrech, a pluh by se hluboko vrýval,
tu by ses podíval na mne, zda dlouhou bych vyoral brázdu.

Aneb kdyby zas Zeus snad roznítil odněkud válku,
třeba hned dnes — ó kdybych měl štít, dvě oštěpů k tomu,
přilbici celou z kovu a ke skráním přilehlou dobře,
tu by ses podíval na mne, jak v přední řadě bych válčil!
Pak bys mi o břichu mém již nemluvil, výtku mi čině.

Tys však nadmíru zpupný a duch tvůj vlídnosti nezná.
Snad též o sobě mníš, že's nějaký obr a silák,
ježto jen s malým počtem — a nijak statnými — býváš.

Kdyby se Odysseus vrátil a do země otcovské přišel,
brzy by tuhleten vchod, jenž velmi má velikou šířku,
úzký ti byl, jak předsíní ven bys řítit se odsud!“

Řekl, tu o mnoho víc v svém srdci se rozlítit onen,
posupně pohleděl na něj a pravil perutná slova:
„Počkej, já ti teď povím, ty bídáku, za to, co mluvíš,
drze, ač tolik tu panstva! Ty nemáš před nikým vůbec
ostychu. — Jistěže víno ti ovládá mysl — či stále
takové smýšlení chováš, že vskutku tak naprázdno mluvíš?
Nebo snad dokonce třeštíš, že skolil jsi žebráka Íra?“

Tak tedy promluviv k němu, vzal podnožku — Odysseus k nohám
sedl si Amfinomovým, jenž vladařil nad Dúlíchiem,
zhroziv se Eurymacha.

Ten udeřil do pravé ruky
číšníka — konev mu spadla, a řinkot se po zemi ozval.
Číšník bolestí zalkal a naznak do prachu padl.

Ženiši náramný křik vtom spustili v komnatě stinné.
Tu pak pravil ten onen a na svého pohlédl druha:
„Měl ten cizí muž kdes zahynout, nežli sem přišel,
ve světě — takový lomoz by nebyl mohl tu ztropit!
Takhle v nás budí tu svár teď žebráci! Ani už rozkoš
nebude z hostiny skvělé. Teď vítězí špatnější věci.“

Tehdy i Télemachos, muž bujaré síly, jim řekl:
„Ztřeštěnci, posedlí jste! Však dobře je na vás už vidět,
moc že jste jedli a pili! Či dráždí vás některý z bohů?
Již jste se najedli dost! Teď jděte už domů se vyspat —
ačli vás pobídl duch — já nikoho vyhánět nechci!“

Řekl, a ihned všichni se do pysků zakousli zuby,
s podivem hledíce naň, jak smělá slova to mluvil.

Na to zas Amfinomos k nim ve schůzi mluvití počal,
slavený rozenec Nisa, jenž z vladaře Aréta posel:
„Přátelé, není slušno, když někdo by promluvil pravdu,
nad tím pohoršen býti a vzdornou řečí se sápat:
Nebudiž cizinec tento ni žádný už ze sluhů trýzněn,
kteří v domě tu žijí a božskému vladaři slouží.

Avšak nyní číšník ať k oběti naleje v číše,
abychom ulili bohům, než domů odejdem k spánku!
V paláci Odysseově pak ponechme cizince toho
na starost vládcovu synu, když v milý dům mu již přišel!“

Řekl, a návrh jeho se líbil ženichům všechněm.

Múlios, svobodný rodem, jim namísil v měsidle víno,
hérold to z Dúlichia, jenž druhem byl Amfinomovým,
potom je, přistoupiv k nim, hned roznesl. Oni pak v obět'
ulili blaženým bohům a sladké vypili víno.

Ale když ulili bohům a pili dle libosti srdce,
všichni pak odešli k spánku a každý k domovu spěchal.

ZPĚV XIX

V komnatě jedině on byl doposud, Odysseus slavný,
neboť ženichům smrt tam s Palladou Athénou strojil.

Nakvap k synovi svému tam pravil perutná slova:
„Potřeba jest, můj synu, ty válečné uklidit zbraně.
Odnes je úplně všechny a ženichy lichotně chláchol,
bude-li někdo se z nich ptát po zbraních, nevida jich tam:
Z dýmu jsem odnést je dal, vždyť nejsou už podobny oněm,
které zanechal tady, když odcházel, Odysseus k Tróji,
vždyť je tu zohyzdil kouř, kam s ohniště doletět mohl.

Ještě však vážnější věc kys bůh v mou mysl mi vnukl,
že byste, zpiti vínem, se vespolek do sebe dali,
druh snad pobodal druha a námluvy takto a hody
zhanobil, poněvadž kov sám sebou strhuje muže.“
Řekl, a Télemachos byl milého poslušen otce.

Zavolav Eurykleiu, svou pěstounku, toto jí pravil:
„Služky, ó matičko milá, mi v ženské komnatě zadrž,
zatím co do zbrojní síně bych uložil otcovy zbraně,
krásné! Zde hyzdí je kouř. Vždyť nikdo se nestará o ně,
poněvadž otec je pryč — já dosud jsem dětinský býval.
Teď je chci uložit tam, kam kouř již nepřijde z ohně.“

Na to mu pěstounka milá zas pravila, Eurykleia:
„Kéž bys konečně již, můj synáčku, rozvahy nabyl,
abys měl o dům péči a všechen si majetek hlídal.

Kdo však s tebou má jíti, by při chůzi světlo ti nesl,
služky když nesmějí ven, jež měly by cestou ti svítit?“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Tuhleten host! — Já nečinnost těch přec nebudu trpět,

kteří můj chleba chtějí jíst, byť z krajin dalekých přišli.“

Taková promluvil slova a rozkaz byl vykonán mlčky.
Ihned zavřít šla sň, jež vhodná k bydlení byla.

Vládce a slavný syn pak kvapně se vzchopivše s místa,
nosili z komnaty přilby a pavézy vypouklé v středu,
jakož i ostrá kopí.

Šla před nimi bohyně Pallas,
svícen ze zlata nesouc, a šířila překrásné světlo.

Tenkráté Télemachos se ozval narychlo k otci:
„Veliký div, můj otče, tu vidím na vlastní oči:
všude tu v komnatě stěny i krásné sloupoví příční,
jedlové stropní trámy a vysoko čnějící sloupy
svítí před zrakem mým — toť jako by oheň tu hořel! —
Že tu je některý z bohů, co sídlí na nebi širém!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Mlč! Hleď na uzdě mít své myšlenky — na nic se neptej!
Toť jest obyčej bohů, co v Olympu obydli mají.
Jdi však na lože své, však já tady zůstanu ještě,
abych služebné ženy a matku tvou podrobil zkoušce,
která na všecko zvláště se bude mne tázati, lkajíc.“

Řekl a Télemachos hned potom komnatou vyšel
za svitu hořících smolnic, jda do své ložnice k spánku,
v které si lehal i jindy, kdy sladký ho pojímal spánek.
Tamo si lehl i tenkrát a čekal na jasnou Zoru.

V komnatě jedině on byl doposud, Odysseus slavný,
neboť ženichům smrt tam s Palladou Athénou strojil.

*Rozmluva Odysseá-žebráka s Pénélopeiou.
Noc. Ráno*

Moudrá tu Pénélopeia se blížila z komnaty ženské,
sličností Artemidě neb zlaté Kypřance rovná.

K ohni, kde sedala jindy, jí komorné lenošku daly,
zdobenou stříbrem a sloní kol dokola.

Kdysi ji zrobil
umělec Ikmalios a připojil podnožku vespod,
k židli ji připevniv ztuha — a navrch se dávalo rouno.

Moudrá Pénélopeia si na tuto lenošku sedla.

Služebné bělostných loktů tam vkročily z komnaty ženské,
chtějíc pokrmy hojné i stolečky uklidit z jizby,
poháry, ze kterých právě ti mužní ženiši pili.

Třísky, jež doutnaly v pánvích, pak házely na zem a hojnost
čerstvého daly tam dříví, by světlo a teplo tam bylo.

Melanthó jala se lát, již po druhé, Odysseovi:
„Cizáku, ještě i teď nás budeš tu za noci trápit,
domem se pořád motat a po nás ženštinách mžourat?

Táhni mi ze dveří odsud, ty bídáku! Spokoj se jídlem,
sice tě polenem praštím, že odsud vylítneš naráz!“

Posupně pohleděv na ni, děl důvtipný Odysseus takto:
„Co tak dorážíš na mne, ty vzteklice, zuřivá hněvem?!
Že se tu nelesknu mastí a špatné mám na sobě roucho,
že snad po kraji žebrám? Vždyť nutnost k tomu mě vede.
Žebráci takoví jsou — též lid, jenž po světě bloudí!

Však jsem kdysi i já měl zámožný příbytek v zemi,
byl jsem majetný muž, jenž dával žebrákům často,
ať to byl kdokoli chtěl, byt' v čemkoli pomoci žádal.
Sluhů nesmírné množství a jiného mnoho jsem míval,

z čeho lze v přepychu žít a zámožným člověkem slouti. Kronovec Zeus však všecko mi vzal — snad chtěl to tak míti.

Jenom ať ty též, ženo, pak najednou neztratíš někdy všecku tu spanilost svou, již nad druhé vynikáš služky, jestli se vládkyně tvá kdys na tebe rozpálí hněvem, nebo až Odysseus přijde — vždyť možná ještě v to doufat. Pakliže však již zemřel, a nazpět nelze ho čekat, ejhle, již Télémachos mu zmohutněl Foibovou přízní, takový syn! Ten každou z žen v svém paláci poznal, která nezbedná jest — vždyť nemá dětská už léta.“

Moudrá Pénélopeia však zaslechla hostovu hrozbu, plísnila služebnou dívku a tato k ní pravila slova: „Nijak, drzá ty psino — a nestoudná — není mi tajno nezbedné jednání tvé, jež vlastní zaplatíš hlavou. Vždyť přec věděla's všecko a slyšela ode mne samé, já že jsem tohoto hosta se hodlala v paláci tady zeptat po choti svém, jsouc bolestně sklíčena v srdci.“

Klíčnici Eurynomě pak pravila vládkyně toto: „Vzchop se a židlici přines a navrch rozestři rouno, aby se posadil na ni a mluvil ke mně a slyšel, co mu chci povědět já, vždyť hodlám mu otázky dávat!“

Řekla a Eurynomé jí přinesla velice hbitě židlici hlazenou krásně a navrch prostřela rouno. Sedl si Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál.

Moudrá Pénélopeia pak počala mluvit takto: „Na jednu věc, můj hoste, já sama se nejdřív tě zeptám. Kdopak a odkud jsi rodem? Kde město a rodiče tvoji?“

Důvtipný Láertův syn jí odpověděl těmito slovy: „Není nikoho z lidí, ó královno, na celém světě, kdo by tě pohanět směl — tvá sláva až do nebe sahá.

Takovou slávu má král, muž bez vady, pobožné myslí,
který jsa četných mužů, a silných, v národě vládcem,
vždycky je ochráncem práva.

I nese mu ornice černá
pšenici hojnou a ječmen, a stromy jsou ovoce plny,
brav se mu napořád rodí a ryby mu dodává moře,
ježto je šlechetným vládcem a lidem dobře je pod ním.

Proto se na jinou věc teď vyptávej ve vlastním domě,
nikoli na můj původ a na mou otcovskou zemi,
sice bys ještě i víc v mém srdci mi vznítla bolu
vzpomínkou tou — jsemť žalosti pln. — Též příhodné není
v cizím obydlí sedě, se rozplývat v nářku a slzách.
Jestli horší to věc, být pořád nesmírně truchliv.
Leckterou ze služek tvých bych rozmrzel, ano i tebe,
já že se rozplývám v slzách, jsa na mysli obtížen vínem.“

Moudrá Pénélopeia mu dala zas odpověď tuto:
„Spanilost, milý hoste, i postavu těla i krásu —
tenkrát mi odňali bozi, když odcházel do země trójské
argejský voj, s nímž Odysseus též, můj manžel, se vzdálil.
Kdyby však on se mi vrátil a chránil života mého,
potom i pověst o mně by větší a krásnější byla.

Teď mám žal, vždyť tolik mi bůh byl svízelů seslal.
Kolik tu šlechticů jest, již na blízkých ostrovech vládnou,
na Samě, na Dúlíchiu i Zakynthu porostlém lesy,
každý, kdo obydlí své má v Ithace patrné z dálky,
za mnou k nevoli mé sem chodí a jmění mi tráví.

Proto ni prosebníků ni hostů si nemohu všímat,
nedbám héraoldů též, již veřejně pracují pro lid,
nýbrž po choti toužím a v milém srdci se trápím.
Ženiši na svatbu kvapí — a já zas jim nástrahy strojím:

Rubáš nějaký bůh v mou mysl mi nejprve vnukl.
Napjavši osnovu velkou, jsem počala v komnatě tkáti

velkých to rozměrů roucho, a hebounké, jim jsem však řekla:
,Pánové, ženiši moji, když zahynul Odysseus slavný,
počkejte nějakou chvíli a nekvapte na ten můj sňatek,
co by jen pohřební háv — ať příze mi nepřijde nazmar —
Láertés, vládyka náš, měl hotový, až by ho jednou
zhoubný úmrtí los měl zachvátit, zármutku plný,
aby mi některá z žen pak neměla v Achajsku za zlé,
kdyby tak zámožný muž měl bez roucha ležeti v hrobě!‘

Řekla jsem, mužný jich duch byl poslušen vyzvání toho.
Opravdu velký ten háv jsem tkávala, ale jen ve dne,
v noci jej párala opět a loučí si svítla k tomu.

Tak jsem tři léta tu lest jim skrývajíc, šálila všechny.

Nastal čtvrtý již rok, zas tytéž se vrátily doby
mizením měsíců mnohých — když mnozí kol oběhli dnové —,
tehdy mě zradily služky, ty nestoudné bez citu psiny.
Oni mě dopadli při tom a s pokřikem na mne se vrhli.
Tuť jsem musila již, byť nerada, dotkati roucho.

Již však nemohu nyní ni uniknout sňatku ni jiné
žádné si nevím rady: již rodiče velmi mě nutí
k sňatku, a mrzut je syn, když jmění mu ženiši tráví,
neboť to sám již vidí, jsa mužem už docela schopným
dům svůj na péči míti, a Kronovec dává mu štěstí.

Ale i tak mi svůj rod hled’ povědět, z kterého’s pošel!
Vždyť jsi se nezrodil ze skal ni zajisté z bájného dubu!“

Důvtipný Láertův syn jí těmito odvětil slovy:
„Ženo, vší vážnosti hodná, již Odysseus nazývá chotí,
nikterak ustat nechceš a po mém rodě se tážeš.
Já ti jej povím tedy, však ty mi tím způsobíš bolest,
větší, nežli už mám. — Tak bývá vždycky, když někdo
od vlasti takový čas jest odloučen, jako se já teď
plahočím od města k městu a velké útrapy snáším.
Já však povím ti přec, nač ptáš se a vyzvídáš na mně.

Krétská jakási zem jest ve středu třpytného moře,
krásná, obteklá mořem a úrodná. Lidé tam bydlí
mnozí a nesmírně četní, a měst je tam devadesáte.
Každý kmen má jinačí řeč — směs jazyků různých:
Achajci, Kydónů kmen, též Prakréti chrabrého ducha,
Dórové o třech kmenech a slavný Pelasgů národ.

Knósos, veliké město, tam jest, v němž slovatný Mínós,
důvěrník velkého Dia, jen devět vždy kraloval roků,
statného Deukalióna to otec, mého to otce,
neboť tento mě zplodil a vladaře Ídomenóa.
Ten však na křivých lodích se vzdálil do země trójské
zároveň s Átreovci.

Mé slavné jméno je Aithón.

Já byl mladší než bratr — on starší a nade mne lepší.

V Knósu jsem také spatřil a pohostil manžela tvého,
neboť na Krétu též byl zahnán vichřicí prudkou,
odehnán od mysu Malej, když kvapil do země trójské.

Odysseus v Amnísu přistal, kde sluji má Eileithýia,
v přístavě nebezpečném, a stěží unikl vichrům.
Hned pak do města šel, kdež po mém bratru se tázal,
tvrdě, že jeho je přítel i milý i hodný vší úcty.

Avšak deset už dní, již jedenáct uteklo právě,
bratr co na křivých lodích se vzdálil do země trójské.
Já tedy sám jej do domu vzal, jej pohostil vzorně,
slouže mu s velkou péčí, vždyť zásob měli jsme hojně.
Také soudruhům jeho, co zároveň do Tróje pluli,
jiskrné víno i mouku jsem dal, již v obci jsem sebral,
jakož i k zabití krávy, by úplně okřáli v duchu.

Tenkrát dvanácte dní tam zůstali, Achajci slavní.
Borrás je, vichřice zlá, tam zadržel: nemohlit' ani
vzpřímeně stát — toť nějaký bůh jej podnítil hrozný.
Třináctý den však ztichla, a oni pak brali se dále.“

Bájl množství lží, však velice podobných pravdě,
při čemž přemnoho slz jí kanulo, vlhly jí líce.

Jako se rozplývá sníh, jež na horách strmících k výši
Zefyros nasype všude a pak jej rozpustí Euros,
ale když nastane tání, tu řeky se zvlíní a proudí:
takto se jí též máčela tvář, když ronila slzy
nad mužem svým, jenž přítomen byl.

Však hrdina sice
se svou plačící chotí měl soucit v hlubinách srdce,
přece však oči jak roh neb železo ztuha mu stály
nehnutě v očních víčkách — on z úmyslu ukrýval slzy.

Když byl manželčin duch již nasycen kvílením slzným,
opět se ujala slova a řekla mu odpověď tuto:

„Nyní úmysl mám, ó cizinče, zkoumati tebe,
vskutku-li v krétské zemi jsi s průvodci rovnými bohům
pohostil manžela mého, jak právě's mi vyprávěl o tom.
Pověz, jaký byl šat, v něžž tělo měl oděno tenkrát,
pověz, jaký byl sám, též kteří s ním soudruzi byli!“

Důvtipný Láertův syn jí těmito odvětil slovy:
„Královno, těžko je toho, kdo vzdálen je taková léta,
popsat — vždyť dvacátý rok již mívá od oné doby,
co se byl odtamtud vzdálil a odešel z rodiště mého.
Já však povím ti přec, jak posud mi na myslí tane:
Nachový vlněný plášť měl na sobě Odysseus slavný,
dvojitý, na plášti tom pak ze zlata zrobena byla
jehlice s rourkami dvěma, a vpředu byl umělý výtvar:
v předních pařátech psích byl svírán skvrnitý jelen,
pevně, ač vyrvat se dychtil.

I hleděl s podivem každý,
kterak, ač ze zlata jen, ten pes jej zardousit hleděl,
jelen pak nohama třepal a hleděl psovi se vymknout.

Potom suknici lesklou jsem spatřil na jeho těle:
Jaká slupina jest, jež cibuli pokrývá uschlou,
tak byla jemná ta sukně a svítila jasně jak slunce.
Veliké množství žen jen s podivem hledělo na ni.

Jinou ti věc však povím, ty hled' si ji do mysli vštípit!
Nevím, zda takový šat již v domově Odysseus nosil,
či mu jej dal kýs druh, když na lodi odcházel rychlé,
či snad pohostný přítel, vždyť mnohých zajisté lidí
přátelství Odysseus měl, však málo měl Achaiů rovných.
Plášť jsem také mu já dal nachový, dvojitý, krásný,
bronzový meč jsem přidal a suknici vroubenou kolem.
Na lodi pokryté pevně jsem potom ho propustil s úctou.

Také provázel jej kýs héraold, o něco starší
věkem.

Tohoto též, jak vypadal, popíšeš tobě:
Okrouhlá ramena měl, byl snědý, kadeří hustých,
Eurybatés slul jménem, a Odysseus zvláště si ho vážil
nad jiné soudruhy své. Byl pánovi upřímně oddán.“

Řekl a roznítil v ní tím větší po nářku touhu,
jakmile poznala znaky, jež přesně jí Odysseus popsal.

Když již manželčin duch byl nasycen kvílením slzným,
tehdy se ujala slova a řekla mu odpověď tuto:

„Zajisté od této chvíle, ó cizince, dříve tak bídný,
budeš velice milý a ctěný v paláci našem.
Šat ten sama mu já kdys poskytla, o kterém mluvíš,
z šatnice, složila jej — též přidala jehlici třpytnou,
aby mu ozdobou byla.

Však jeho už nespátřím více,
neboť se nevrátí domů a do země otcovské nikdy.
Nešťastná hodina ona, kdy odplul na duté lodi
spatřit tu kletou Tróju, již bez žalu vyslovit nesmím.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Ženo vší vážnosti hodná, již Odysseus nazývá choť,
nehzdi již svou krásnou tvář, již nesužuj srdce,
lkajíc pro svého muže — ač nijak ti za zlé to nemám.
Mnohá pro muže lká, jenž jejím chotěm byl z mládí,
dítky mu zrodilš v lásce — i kdyby tak výtečný nebyl
jako byl Odysseus tvůj, jenž bohům roven prý býval.
Avšak přestaň už lkát!

Teď poslyš, co ti chci říci!

Povím ti neklamně všechno a ničeho zatajit nechci:
Odysseus *vrátí se* zas — já sám jsem vyprávět slyšel,
blízko že v žírném kraji, kde bydlí thesprótsí muži,
žije tvůj choť. — Též pokladů dost, prý vzácných, si veze,
které po kraji shání.

Však pozbyl na moři třpytném
všechněch soudruhů věrných a s nimi duté své lodi,
plavě se od Thrínakie.

Bylť Kronovec rozhněván na něj
prudce, a Hélios zvláště, když druzi mu pobili krávy.
Na moři bouřlivých vln zlá záhuba stihla je všechny.

On však na trámu lodním byl vlnou vyvržen na břeh
ostrova faiéckých mužů, již rodem blízcí jsou bohům.
Tito jej přijali rádi a poctili, jako by bůh byl,
mnohé dary mu dali a chtěli ho vypravit sami
bezpečně k domovu zpět.

Již dávno by Odysseus tady
najisto byl — však mnohem se líp as v mysli mu zdálo
chodit po mnohých zemích a sbírat poklady hojně.
Tak totiž nad jiné lidi je Odysseus pamětliv toho,
z čeho je hojný prospěch — a žádný není mu roven.

Tuto mi pověděl zvěst král Feidón, thesprótský vládce.
Přísahal přede mnou samým a bohům uléval v domě,
lod' že je spuštěna v moře a druhové hotovi k plavbě,

kteří ho zavezou domů a do milé otcovské země.

Mne však vypravil dřív, vždyť koráb thesprótský právě odjížděl do Dúlichia, kde hojná pšenice roste.

Také mi ukázal skvosty, jež Odysseus po světě sebral. Mohl by živ z nich býti i desátý potomek ještě.

Tolik pokladů vzácných měl v paláci vládcově ležet.

Odysseus sám prý v Dódónu šel: chtělť z božího stromu, s dubu to s vysokým listím, se doslechnout Diovy vůle, jak se má navrátit teď v svou milou otcovskou zemi, když tak dlouho byl vzdálen, zda každému zjevně či tajně.

Zdráv jest tedy tvůj manžel a do své se vlasti už vrátí, brzy, a od svých přátel a od své otcovské země nebude vzdálen už dlouho — však přece ti přísahu složím: Svědkem mi zvlášť buď Zeus, bůh nejvyšší, nejlepší ze všech, vládyky hrdinského i ohniště, k němuž jsem přišel, jistěže splní se všecko, co nyní tuto ti pravím:

*Tohoto samého roku se vrátí Odysseus domů,
zatím co nynější měsíc už končí a nastává nový!“*

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:

„Kéž by jen, milý hoste, ta řeč tvá splněna byla!
Pak bys za krátký čas mou přízeň a přehojné dary poznal, a kdo by tě potkal, by každý velebil tebe!“

Já však na mysli své mám tušení — jakž se i stane: ani se Odysseus můj již nevrátí, ani se tobě nemůže průvodu dostat, vždyť není tu velitel taký, jakým Odysseus byl kdys v národě — býval-li někdy, který by cizince ctné k nám vítal a posílal domů.

Teď však jej umyjte, služky, a potom mu upravte k lůžku postel a pokrývky teplé a také koberce lesklé, aby tak v pěkném teple se dočkal zlatotruunné

Jitřeny. Ráno pak časně jej umyjte, natřete mastí,
aby pak s Télémachem zde v paláci posnídat mohl,
v mužské komnatě sedě.

Tím hůře se povede tomu,
kdo by ho lstí chtěl klamat, a sužovat — potom už tady
nesvede docela nic, byť velice nad tím se horšil.

Jakpak bys poznal, hoste, že nějak nad jiné ženy
vynikám rozumem bystrým a rozvážnou moudrostí myslí,
když bys chatrně oděn a nemyt v paláci našem
jedl — vždyť kratičkový věk jest určen smrtelným lidem.
Kdokoli sám jest tvrdý a tvrdé smýšlení chová,
na toho svolává lid jen pohromy pro příští časy,
dokud je na světě živ — však mrtvého za posměch mají.
Ale kdo sám jest dobrý a dobré smýšlení chová,
o tom v daleký svět pak hosté roznesou chválu,
po všem na světě lidstvu, a mnozí ho šlechetným nazvou.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Ženo vši vážnosti hodná, již Odysseus nazývá choť,
nechci už pokrývek teplých ni lesklých koberců vidět,
dávno, už od té doby, co od krétských pohoří sněžných
na lodi o dlouhých veslech jsem domů se na cestu vydal.
Nech mne jen spát, jak trávil jsem dřív své bezesné noci!
Neboť přemnohou noc již často jsem na lůžku bídném
strávil, až krásnotrúnné a jasné Zory jsem dočkal.

Avšak i umytí nohou ne zrovna bych s radostí viděl,
nechci, by některá z žen mých nohou měla se dotknout,
z těchto, jež ke své službě si chováš, královno, v domě,
leč bys stařenku měla, již letitou, pečlivou ženu,
která by tolik co já již prožila v životě strastí,
tu bych se nebránil ovšem, by ona se dotkla mých nohou.“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Milý hoste — vždyť žádný, tak rozumný, v paláci našem

z krajin dalekých host až dosud mi nebyl tak milý —
kterak rozumně všechno a s velkou rozvahou mluvíš! —
Skutečně stařenku mám, jež velmi je rozumné myslí,
od níž nešťastník ten byl s péčí živen a pěstěn,
odevzdán v náručí její, jak jednou ho zrodila matka.
Ovšemže jest už slabá — však nohy ti umyje přece.

Rozumná Eurykleio, teď povstaň a cizince umyj,
který vládky tvého je vrstevník.

Odysseus možná

také takové nohy už má, má takové ruce;
lidé stárnou záhy, když neštěstí ubohé tiskne!“

Řekla, tu stará služka si rukama zakryla líce,
vřelé jí vytryskly slzy, a žalná pravila slova:
„Jak mi tě, synáčku, žel, mně ubohé! Nad jiné lidi
pojal tě v nenávisť Zeus, ač duch tvůj býval vždy zbožný.
Diovi bleskovládci přec žádný nespálil tolik
tučného ze stehen masa a vybraných slavnostních žertev,
jako's dával mu ty, když prosil jsi, aby ti dopřál
dožít blahého stáří a vychovat slavného syna.

Teď však návratu den jen tobě byl nadobro odňat! —

Tak snad pošklebky kdes též z něho si tropily služby
cizinců dálných krajin, když někam do domu přišel,
jako si z tebe ty psiny tu vesměs pošklebky tropí.
Jejich potupám mnohým a pohanám chtěje se vyhnout,
nechceš dáti se umýt, a mne tedy Íkariovna,
moudrá Pénélopeia teď vyzvala — k radosti mojí.

Proto ti umyju nohy i po vůli královny samé,
avšak i po vůli tvé — vždyť hněv se mi v hlubinách srdce
vzbouřil.

Teď výpověď mou však vyslechni, kterou ti řeknu:
Přišlot' přemnoho k nám již cizinců zkoušených těžce,

avšak podoby té, jak myslím, nižádný neměl
s vladařem, jako je tvoje, i nohama, vzrůstem i hlasem.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Stařenko, všichni tak dí, kdož na vlastní viděli oči
oba, že jeden i druhý prý stejnou podobu máme,
jako sis *ty* též všimla, jak právě's pravila sama.“

Odysseus poznán od služky Eurykleie

Řekl, a stará služka se třpytné chopila mísy,
na které mývala nohy, a vlila tam studené vody
hojně, pak přilila horké.

Však Odysseus slavný si sedl
poněkud od krbu dále a rychle se obrátil k přítmí,
neboť tušení zlé jej pojalo, až se ho dotkne,
ihned že pozná ránu, a všecko že najevo vyjde.

Přistoupila k pánovi svému a myla jej — poznala ihned
ránu, již bílým klem kdys divý mu zasadil kanec,
tenkrát, když na Parnésos se odebral k strýcům a dědu,
statnému matčinu otci, jenž dovedl veškery lidi
oklamat přísahou lstnou — sám bůh jej naučil tomu,
Hermés — vždyť Autolykos mu pálil z jehňat a kůzlat
vítané ze stehen maso — a on pak ho ochotně chránil.

Jedenkrát Autolykos, když do žírné Ithaky přišel,
zastal tam dceřina synka, jenž právě se narodil na svět.
Tehdáž Eurykleia mu na klín vložila dítě,
právě když dojídal pokrm, a tato mu pravila slova:
„Nyní mu jméno *ty* sám hled' vymyslit, které bys přiřkl
milému dceřinu synku, jenž velmi je žádoucí tobě!“

Na to pak Autolykos se ozval a promluvil takto:

„Přijmím, zeti i dcero, jej nazvete, které teď řeknu:
Poněvadž jsem k vám přišel, jsa rozhněván na mnoho lidí,
mnohé muže a ženy, co žijí na zemi žírné,
proto mu název Hněvoš bud' příjmením.

Ale až jednou
věkem dospěje hoch, necht' ve velký mateřský palác
zavítá na Parnésos, kde hojné mi poklady leží.
Z těchto mu věnuji dar, s nímž v radosti pošlu ho domů.“

Proto též Odysseus přišel, by skvostné mu udělal dary.
Tehdy mu Autolykos i synové Autolykovi
podali k pozdravu ruce a vlídnou ho vítali řečí.
Vroucně ho matčina máť též objala, Amfitheá,
na hlavě zlíbala vřele, i na obou spanilých očích.

Slovutným rozencům svým pak vladař hlasitě velel
přichystat hostovi hody — ti rozkazu poslušni byli.
Synové pětiletého tam přivedli silného býka,
ihned stáhli mu kůži a celého dělili zhruba.
Krájeli nadrobno zručně, a nabodli na rožně kusy,
pozorně upekli všecky a hostům podíly dali.
Takto pak po celý den tam tehdy až k západu slunce
jedli, a z hostiny duch měl radost, dělené stejně.
Když pak zapadlo slunce a nastal večerní soumrak,
tu již lehli si všichni a užili údělu spánku.

Zora když, s jitem se rodíc, se zjevila, růžovoprstá,
vyšli a brali se na lov — i jejich psové i sami
synové Autolykovi, a slavný Odysseus s nimi.
K Parnésu, strmé hoře, se vydali, porostlé lesem,
záhy pak vystoupili výš až k roklinám šlehaným větry.

Teprve paprsky slunce již počaly na role padat
od proudův Ókeanových, jež klidně a hluboko tekou.

Lovcové k úvalu hor již kráčeli — před nimi psové

slídící po stopách zvěře, hned za nimi Autolykovci, s nimiž šel Odysseus slavný a dlouhým oštěpem stinným ve své pravici mával a poblíž ohařů krácel.

Právě se veliký vepř tam válel v doupěti hustém: — nemohl větrový proud jím proniknout, vanoucí vlhkem, nemohla sluneční zář jím proniknout paprsky svými, aniž kdy pronikl dešť tou houštinou: tak byl ten úkryt hustý, a hromada listí tam ležela nesmírně velká.

Dupot mužův a chrtův tu kancovi pronikl k sluchu, jak se tam za lovem brali. — Vepř zježiv štětiny šjíjí, naproti vyrazil z houští, a ohněm mu svítily oči. Stanul poblíže nich.

Svou pravicí Odysseus pádnou dlouhé napřáhl kopí a první se rozehnal po něm, dychtiv zabít jej.

Vepř, vyskočiv, hrdinu dříve nad samým kolenem kousl a vyrval mu velký kus masa, vrhnuv se od boku naň, však do kosti nevnikly zuby.

On však bodl ho dřevcem a do plece pravého ranil. Lesklého oštěpu hrot skrz naskrz projel mu tělem. Zachroptěv, do prachu padl, a z těla mu vyletěl život.

Královi synové milí se ihned na kance vrhli. Na ránu vítězného a bohům rovného reka obvaz pak dovedně dali a kouzelným říkadlem temný zdrželi krve mu proud. Pak v otcův se vrátili domov.

Léčil ho Autolykos i synové Autolykovi. Když pak ho zhojili řádně a skvostné dary mu dali, s chvatem do vlasti zpět jej poslali, šťastného šťastní, do rodné ithacké země.

Tu otec a velebná matka

plesali z návratu jeho a na všechny věci se ptali,
odkud ránu tu má — on všechno jim vyložil správně,
jak mu ji bílým klem byl na lovu zasadil kanec,
tenkrát, když na Parnésos se vypravil s Autolykovci.

Ránu tu stará služka, když rukama chopila nohu,
poznala hned, jak dotkla se jí — —

Hned pustila nohu:

na mísu dopadlo lýtko a kovový řinkot se ozval;
zvrhla se na druhou stranu, a voda se vylila na zem.

Stejně ji radost i žal hned naplnil, slzami rázem
zalil se stařeně zrak — hlas radosti uvázl v hrdle.

Dotkla se pánovy brady a takto se ozvala k němu:
„Najisto Odysseus ty’s, můj synáčku! — Neznala jsem tě,
poněvadž nemohla dřív má ruka tě ohmatat řádně.“ —

Řekla a na svou paní v tu chvíli se ohlédla zrakem,
chtějíc jí znamení dáti, že milý manžel je doma.

Té však nebylo možná tam pohledět ani nic tušit,
ježto jí odvrácen duch byl Palladou.

Odyseus rychle

rukou jí nahmatal hrdlo, a pravicí pevně ji chopiv,
levicí přitáhl k sobě a těmito slovy se ozval:

„Pročpak mě zničit chceš, má matičko? — Sama’s mě přece
chovala na těchtoňadrech!

Já mnohé vytrpěv strasti,
konečně v dvacátý rok teď v otcovskou zemi jsem přišel.
Když však’s to poznala již, když bůh ti to do srdce vštípil,
mlč mi, ať vůbec nikdo se o tom nedoví v domě!
Neboť tohle ti řeknu — a také to splněno bude:
Jestliže pobije bůh mou pravicí ženichy zpučné,
potom, ač chůva jsi moje, tě dokonce nebudu šetřit,
jiné až služebné ženy v svém paláci pobíjet budu.“

Rozumná Eurykleia mu dala zas odpověď tuto:
„Jaká to, dítě, ti řeč teď vyklouzla z ohrady zubů?
Víš přec, jaký můj duch jest pevný a ústupu nezná!
Pevná jak tvrdý kámen neb tuhé železo budu.
Jinou ti věc však povím, ty na mysli přemýšlej o ní!
Jestliže pobije bůh tvou pravici ženichy zpupné,
tu já jména ti žen pak vypočtu sloužících v domě,
které tě nemají v účtě, a které viny jsou prosty.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Načpak je, matičko má, chceš jmenovat? — Nebude třeba.
Vždyť já poznám je sám — já každou prozkoumám dobře.
Teď však nemluv už o tom, a zatím to ponechej bohům!“

Řekl a stará služka zas odešla komnatou onou,
aby mu přinesla vodu, když dříve se rozlila všecka.
Když však mu umyla nohy a natřela olejem mastným,
Odysseus vzal zas židli a k ohni ji přitáhl blíže,
chtěje se u něho zhřát, však jizvu si do hadrů zakryl.

Moudrá Pénélopeia v jich středu pak počala mluvit:
„Na tohle ještě, můj hoste, já sama se krátce tě zeptám,
neboť libého spánku již brzy se dostaví chvíle —
kdo totiž oddat se může, byť v zármutku, libému spánku.

Mně však nezměrný žal jest od boha údělem určen:
Pokud je bílý den, já žalem hlasitě štkajíc,
pohledem na své práce a na práce služek se těším.
Jakmile noc však přijde a všichni se oddají spánku,
já jen bez spánku ležím, a souží mě stísněné srdce,
četné útrapy trpké, a já pak žalostně sténám.

Nejinak Pandareovna, jež plavým se slavíkem stala,
zpívá velice krásně, když nové nastává jaro.
Sedne si na stinný strom, jenž pln jest hustého listí,
občas změňujíc tón, své zvučné vydává zpěvy,

synáčka Ityla želíc, tak milého, kterého kdysi,
rozence vládky Zétha, ač omylem, zabila mečem.

Na dvě takto můj duch jest rozdělen, semo i tamo,
zdali mám u syna býti a všecko tu bezpečně chránit,
majetek svůj, svou čeleď i palác s vysokým krytem,
šetříc mužova lůžka i dobré pověsti lidské,
či již za někým jíti, kdo z Achaiů přední jsa šlechtic,
v domě se uchází o mě a podá nesmírné dary.

Dokud rozenec můj byl malý a rozumem slabý,
nebylo možno se vdáti a odejít z mužova domu.
Teď však, když je už velký a dospívá jinoštvím míry,
přeje si dokonce sám, bych nazpět se vrátila domů,
mrze se pro jmění své, jež mrhají achajští muži.

Teď mi můj sen však vyložit hled! Nuž nyní mě poslyš!
Dvacet mi na dvoře hus jest krmeno pšeničným zrním
z vody, v níž máčeno jest — mám radost, na husy hledíc.
S hor vtom přiletěl orel a rázem zobákem křivým
všem jim zakroutil krky a zabil je. Na dvoře husy
ležely hromadně mrtvy — on vyletěl k obloze jasné.

Avšak já jsem lkala, a plakala, třeba jen ve snách.
Achajky pletenců krásných se tenkrát scházely ke mně,
když jsem žalostně lkala, že orel mi zadával husy.
On však přiletěl nazpět a na příční vyčnílý trámec
sedl, a takto se ozvav, mě lidskou konejšil řečí:
,Slavného Íkaria ty rozenko, dobré bud' myslí!
Není to sen! Toť skutečný zjev, jenž tobě se splní.
Husy — toť ženiši jsou, já sám, jenž dříve byl orlem,
manžel jsem tvůj, jenž nyní domů se vracím,
abych hanebnou smrt všem ženichům připravil tady.'

Toto mi řekl ten pták — vtom sladký mě opustil spánek.

Ihned se ohlédnou kolem — a na dvoře všechny mé husy
zobaly pšenici zas tam ze žlabu jako vždy jindy!“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Nemůže, královno ctná, když sen tvůj kdo vykládá správně,
jiný smysl mu dát: sám Odysseus označil tobě,
kterak to hodlá provést.

Již blíží se ženichům zkáza,
všechněm, a nikdo se z nich již nevyhne osudu smrti.“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Cizince, vždyť přec temní a záhadní smyslem nám chodí
snové, a také všechno se lidem nesplní vždycky.

Dvě jest zajisté bran, z nichž matní chodí nám snové,
ze sloně jedna je z nich, však druhá zase je z rohů.
Jestliže některý sen nám ze sloně řezané přijde,
ten nás pokaždé mámí a nosí nesprávné zvěsti.
Naproti tomu zas ten, jenž vychází z hlazených rohů,
ve skutek uvádí všechno, co lidem zjeví se ve snách.

Avšak sen můj trapný as nevyšel z rohové brány,
ač bychom, já i můj syn, jej vítali s radostí velkou.

Jinou ti věc však povím, ty hled' si ji do mysli vložit!
Hled', již proklaté jitro jest nablízku, které mě navždy
vzdálí z mužova domu:

Ted' hodlám zavéstí zápas,
totiž sekyry ony, jež Odysseus stavíval řadou
asi jak korábní koly, zde v paláci, dvanácte celkem,
potom se daleko vzdáliv, skrz otvory sekyr těch střílel.

Nyní pak zápas tento chci uložit ženichům v domě.
Kdokoli manželův luk z nich nejsnáž rukama napne,

kdo z nich prostřelí šíp skrz otvory dvanácti sekыр,
s tím jsem hotova jíti a s tímto se rozloučit domem,
manželským, obzvlášť krásným, jenž hojným zbožím je bohat,
na nějž si často, jak mním, pak vzpomenu, třeba jen ve snách.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Ženo, vší vážnosti hodná, již Odysseus nazývá chotí,
nechtějž odkládat dél ten zápas v paláci tady,
neboť vrátí se dřív tvůj důvtipný Odysseus domů,
než by kdo hladký ten luk z těch ženichů, zkuse ho v rukou,
ohnul, tětivu napjal a prostřelil sekыry šípem.“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas pravila toto:
„Kdybys ty ochoten byl, v mé komnatě, sedě, mě těšit,
hoste, tu po mých víčkách by sotva se rozestřel spánek.
Avšak není možno, by pořád bez spánku byli
lidé, vždyť ve všem míra je zajisté od bohů dána
nesmrtných, smrtelným lidem, již bydlí na zemi žírné.
Hodlám z příčiny té již vstoupit v komnatu horní,
lehnout si na lůžko své, jež budí ve mně jen nářek,
slzami smáčené stále, co Odysseus z domova odplul
spatřit tu kletou Tróju, již bez žalu vyslovit nesmím.
Na to si lehnout půjdu, ty lehni si v tomto zde domě,
ať si už lehneš na zem, či lůžko ti ustláno bude.“

Do lesklé komnaty horní pak vystoupla Pénélopeia,
avšak nikoli sama, i jiné s ní kráčely služky.

Vystoupla v komnatu horní i její služebné ženy,
plakala nad milým mužem, až konečně na víčka očí
Pallas jiskrných zraků jí libý vložila spánek.

ZPĚV XX

Odysseus, slavný rek, však lehl si v předsíni domu, syrovou hovězí kůži si podestlav, na kterou ještě množství roun dal z ovcí, jež Achajci napořád kláli, pokrývku, když byl už v lůžku, mu přidala Eurynoma. Tam tedy Odysseus ležel a vymýšlel ženichům zhoubu v duchu a nemohl spát.

Vtom ze ženské komnaty služky, které, jak často už dříve, se stýkaly s ženichy v lásce, kvapily, hlučně se smály a budily veselou mysl.

Nad tím vzkypěl mu duch, jenž v prsou milených bouřil. Živě tu přemýšlet počal i ve svém srdci a v mysli, má-li se vrhnout na ně a pobít je do jedné všecky, či jich nechati má jít k ženichům nadmíru zpupným, posledně, posledně ovšem, a srdce mu štěkalo v nitru.

Jako as štěkává fena, kol útlých běhajíc štěnat, na muže neznámého, a dychtí zápasit za ně, takto mu štěkalo srdce, an na zlé skutky se horšil. Potom se udeřil v prsa a káral takto své srdce: „Snes to jen, milé srdce, vždyť sneslo's hnusnější skutek v onen strašlivý den, když Kyklóps nezdolný silou statné druhy mi žral — ty's trpělo, až tě tam odtud vyvedla zchytralost má, když myslilo's, že ti je zhynout.“

Takto se vyjádřil rek, své milé káraje srdce: Toto se ztišilo tedy a dál již poslušno bylo, trvale.

Hrdina sám však zmítal se vpravo i vlevo. Nejinak na prudkém ohni si člověk žaludkem točí, plným krve a tuku, a točí jím vpravo a vlevo,

kvapem, velmi jsa dychtiv, by žaludek záhy se pekl,
stejně se, starosti pln, tam zmítal vpravo i vlevo,
kterak by pravici svou na ty nestoudné ženichy vztáhl,
jediný na taký dav.

Vtom zblízka tam Athéna přišla,
sestoupši s nebeských výšin, jsouc postavou podobna ženě.
Stanula nad jeho hlavou a tato mu pravila slova:
„Copakže zas již bdíš, ó nejvíc ubohý z mužů?
Vždyť přec tuhle máš dům, jest v domě ti manželka tvoje,
syn. — Jak mnohý by chtěl mít také takého syna!“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Všecko to pravdivé jest, cos pravila, bohyně milá.
Jenom mi tahleta věc teď budí rozpaky v duši,
jak mám pravici svou na ty nestoudné ženichy vztáhnout,
docela sám, když v paláci mém jsou hromadně stále.

Ještě je vážnější věc, jež budí mi rozpaky v duši:
Kdybych milostí tvojí a Diovou přece je pobil,
jak pak prchnouti mám — nuž radím ti přemýšlet o tom.“

Pallas jiskrných zraků mu na to zas odvece takto:
„Bláhový, vždyť přec leckdo i slabšímu soudruhu věří,
který je smrtelný jenom a tolik důvtipu nemá.
Bohyně však jsem já, jež po všechny časy tě chráním
ve všech svízelných tvých — nuž řeknu ti docela zjevně:
Kdyby i padesát čet nás kolem dokola chtělo
obstoupit, smrtelných mužův, a v řeži nás usmrtit oba,
tučných ovcí i krav bys přece jim odehnal stádo.

Avšak i spát bys konečně měl — též hlídat je svízel
po celou dlouhou noc — vždyť z bídy již vyvázneš brzy!“

Řekla a po víčkách očních v tu chvíli mu rozlila spánek,
sama pak, bohyně jasná, se vrátila na širý Olymp.

Právě ho pojímal spánek, jenž konejší útrapy srdce,
úkojný — vtom se mu choť zas vzbudila, pečlivá žena.
Ihned na lůžku měkkém si sedla a plakala hořce.
Když pak pláčem tím v svých prsou se nalkala dosti,
nejprve k Artemidě se modlila vznešená paní:
„Artemis, Diova dcero, ty vznešená bohyně mocná,
v srdce mi šíp již konečně střel, můj život mi vezmi,
ihned teď, neb zuřivá bouř ať prudce mě zchvátí,
z paláce odnese s sebou a odvléče po chmurných cestách,
ke vtoku Ókeana, jenž opět se do sebe vlévá!

Nejinak prudký vítr kdys odnesl Pandareovny.
Bozi jim rodiče vzali, a ony pak, nebohé, zbyly
ve svém domově siré. Je pěstila Afrodíta
sladkým medem a sýrem, i vínem lahodné chuti.
Héra pak nad ženy všechny jim darem poskytla krásnou
postavu těla a vtip, ctná Artemis dala jim štíhlost,
umění vzácných děl jim vštípila bohyně Pallas.

Ale když Afrodíta se vydala na širý Olymp,
splnění mladé svatby chtíc žádat pro dívky ony,
k Diovi bleskovládci, vždyť tomuto všecko je známo:
šťastný i nešťastný los, jenž určen je smrtelným lidem,
zatím obě ty dívky jí bouřné odnesše vichry,
Lítícím, bohyním hrozným, je vydaly do jejich moci.
Tak nechť shladí mě bozi, již bydlí v olympských domech!

Artemis pletenců krásných mě zahubiž, abych se s mužem
shledala, kdybych i pod zem, tak strašlivou, vydat se měla!
Jenom ať horšího muže se nemusím útěchou státí!

Ještě lze takovou strast však snášeti, kdykoliv někdo
slzí, pokud je den, v svém srdci jsa bolestně sklíčen,
avšak za noci spí, vždyť spánek vypudí z mysli
všecko, i dobré i zlé, jak jednou víčka mu zastře.
Mně však vidění zlá sem ve snách posílá božstvo:
Někdo mi tuto zas noc spal po boku, podobný jemu,

jaký byl on, když do války šel. Mé srdce mi velmi plesalo: nikoliv sen, já zřela již skutečnost pravou!“

Řekla a zlatotrúnná se pojednou zjevila Zora.

Zaslechl manželčin hlas, jak plakala, Odysseus slavný. Přemítal zprvu, co to — však tak mu to připadlo v mysli, že ho již poznává žena — a stojí u hlavy jeho.

Sebral pokrývku honem i s kůžemi, na kterých ležel, složil je na křeslo v jizbě, a potom i hovězí kůži vyvlekl ze dveří ven. Pak modlil se, pozdvihnuv ruce: „Jestli jste v milosti své, ó Zéve, mě souší á vodstvem přivedli do země mé, když dřív jste mě zkrušili tolik, někdo ať z lidí, co bdí, ted' věštné pronese slovo uvnitř, a nějaké venku se od Dia znamená zjeví!“

Těmito prosil slovy a Zeus jej všemoudrý slyšel.

Z jasných olympských vrchů hlas hromu se pojednou ozval, z vysoka, z oblasti mraků — i zaplesal Odysseus slavný. Slovo pak v obydlí svém zas pronesla služebná mlečka, zblízka, kde ruční mlýny měl zřízeny vládyka mužstva. Ženy se okolo nich tam točily, dvanácte celkem, melouce ječnou mouku, i pšeničnou, sílu to mužů.

Druhé ženy už spaly, když semlely pšenici všecku, jediná dosud mlela, jež ze všech nejslabší byla.

Ta ted' přestala mlíti a pravila — v znamení vládci: „Kronovče, otče nás všech, jenž vladaříš bohům i lidem, jak jsi to zahřimal ted', tak mohutně, s hvězdného nebe! Není nikde ni mráčku — toť znamení někomu dáváš! Splň ted' přání, jež mám, já ubohá, které chci vyřknout: V tento ať ženiši den tam v komnatě vladaře mého posledně, posledně již jsou veseli při hodu libém, za to, že lopotou trudnou mně ubohé klesají údy, když jim semílám ječmen — ať posledně večeři jedí!“

Řekla, a z věštných slov měl radost Odysseus slavný,
jakož i z Diova hromu — teď doufal zlosyny ztrestat.

Po ránu v komnatu krásnou se opět scházely služky,
hromadně ke krbu jdouce, by vznítily nezmarný oheň.

S lůžka tu zvedal se již syn vladařův, podobný bohu.
Oblekl šat, pak břitký meč k svým zavěsil plecím,
potom na nohy lesklé si přivázav opánky krásné,
uchopil silný oštěp, jenž ostrým hrotem se končil.
Šel pak, na prahu stanul a promluvil k Eurykleii:

„Jakpak, matičko milá, jste cizince uctily v domě
dobrým lůžkem a jídlem, či leží beze vší péče?

Takhle to dělává máť, ač jinak velmi je moudrá:
naslepo jednoho ctí, když někdo sem zavítá z lidí,
horšího — lepší však muž jest pouštěn bez pocty z domu.“

Rozumná Eurykleia mu dala zas odpověď tuto:
„Nyní bys neměl, dítě, jí dávat, nevinné, vinu!
Vždyť přec popíjel vína, zde usazen, co si jen žádal,
jídla že nechce už víc, děl sám, když matka se ptala.
Potom velela služkám, by ihned mu ustlaly postel,
kdykoliv na odpočinek a na spánek pomýšlet bude.
On však jak nějaký bídny a docela nešťastný člověk
nadobro odmítl v lůžku a na měkkých kobercích ležet,
nýbrž na ovčích rounech a hovězí syrové kůži
usnul v předsíni domu, a my jsme mu pokrývky daly.“

Řekla, a Télemachos hned potom komnatou vyšel,
kopí si vzav, dvě rychlých psů s ním běželo cestou.
Odešel na sněmoviště a k Achaiům holení krásných.

Na služky Eurykleia, ta vzorná zvolala žena,
která se zrodila z Ópa, a toho byl Peisénór otcem:
„Honem! Dělejte, služky! Ted' vy tady vyčist'te palác,
pak jej vykropte dobře a koberce nachové klad'te

na křesla zrobená krásně — a vy zas houbami tuhle
otřete každý stůl, též měsidla vymyjte čistě,
rovněž i dvouuché číše, a umělé, ale vy druhé
pro vodu dojděte k studni — už běžte — a ať jste už tady!
Nebudou dlouhý čas již ženiši vzdáleni z domu,
naopak, přijdou časně, vždyť mají tu společnou slavnost.“

Ony to slyšely rády a ochotně poslušny byly.
Některé, počtem dvacet, šly k prameni ztemnělé vody,
druhé zůstaly doma a obratně konaly práci.

Dělníci ženichů též tam vkročili. Tito pak dříví
štípali dobře a zručně. A zároveň služebné ženy
s vodou od zdroje přišly.

Též přišel tam pastucha vepřů,
tři tam vháněje vepře, již ze všech nejlepší byly.

Ty tam prozatím nechal, ať běhají po pěkném dvoře,
potom promluvil k pánu a řekl mu vlídnými slovy:

„Cizinče, zdali se líp již Danajci chovají k tobě,
či snad tě v neúctě mají zde v paláci, jako už dříve?“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Kéž už jednou božstvo těch ženichů potupy ztrestá,
kteří tak zpupně si vedou a nezbedné páchají skutky
v obydlí cizího muže — a za mák nemají studu!“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Zblízka tu pastucha koz k nim přistoupil, Melanthios,
vháněje před sebou kozy, jež ze stáda nejlepší byly,
na hody záletníkům, a dva měl pastevce s sebou.

V ozvučné podsíni dvorní ta zvířata uvázal pastýř,
sám ale oslovil pána a mluvil jizlivou řečí:

„Cizáku, ještě i teď nás budeš po domě trápit,
žebraje po všech mužích, a netáhneš ze dveří odsud?“

Vůbec sotva, jak myslím, se od sebe rozejdem tady,

dokud nezkusíš pěsti, vždyť správné nikterak není
tohleto žebrání tvé — též jinde jsou Achaiův hody!“

Pravil, však důvtipný vladař mu neřekl na to ni slova,
mlčky jen zakýval hlavou a v srdci mu záhubu strojil.

Přišel i Filoitios, již třetí, pastuchů vůdce,
ženichům jalovou krávu a tučné tam vháněje kozy.
Plavci je přivezli právě, již ve své lodi i jiným
lidem dávají průvod, ať kdokoli k nim by již přišel.

V ozvučné podsíni dvorní ta zvířata uvázal pastýř,
sám pak, přistoupiv blíže, se otázel pastuchy vepřů:
„Kdopak je, pastucho vepřů, ten cizinec, který sem nově
do domu našeho přišel, a z kterého býti se pyšní
lidu, kde jeho je původ a kde má otcovskou půdu?
Chudák! — A přec svým vzrůstem se podobá vladaři králi.
Lidé však bludní světem jsou od bohů vrháni v bídu,
kdykoliv určí jim strast, byť třeba i na trůně byli.“

Pravil, pak přistoupil blíže a ruku mu na pozdrav podal,
při čemž takto se ozval a pravil perutná slova:
„Zdráv buď, tatíčku hoste! Kéž nabudeš, pro příště aspoň,
štěstí — ovšemže nyní jsi svírán četnými strastmi.

Není nad tebe, Zéve, ni jediný krutější z bohů,
nemáš soucitu s muži, ač sám's jim přece dal život,
neboť vrháš je v strasti a útrapy zármutku plné! —

Zalil mě pot, když viděl jsem jej, proud slz se mi vylil,
vzpomínkou na Odysséa, vždyť také onen je možná
oděn v takové hadry a světem po lidech bloudí,
je-li kde naživu ještě a vidí sluneční světlo.

Pakliže podlehl smrti a do domu Hádova sešel —
ó jak, hrdinský vládce, tě lituji, který jsi určil
v území Kefallénů mě malého dozorcem skotu!
Teď, když množí se tolik, že nijak by nemohl nikde
dobytek širokých čel být množen člověku více,

jiní lidé mi velí, bych pořád jen přiháněl krávy
k hodům.

Docela nic tam na syna nedbají v domě.
Obavy božský trest v nich nebudí — ano již pánův
statek si rozdělit chtějí, když vladař dlouho je vzdálen.

Avšak v milených prsou mi přecho často přemýšlí srdce:
Byla by špatná to věc, když dědic statku je v domě,
do cizí krajiny jít a odvésti celé to stádo
k mužům cizího kmene — však horší je zůstat tady,
hlídat cizincům stáda a přitom v srdci se trápit.

Však bych věru již dávno byl k jinému mocnému králi
odešel odtud a prchl, vždyť snášet déle to nelze!
Dosud však v mysli mi jest ten nebožák. Kdyby tak přišel!
Ha, jak v paláci svém by ty ženichy rozehnal rázem!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Pastucho, ježto se nezdá, že zlý jsi neb nemoudrý člověk,
také poznávám sám, jak důvtip v srdce ti vniká,
proto ti povím něco a ztvrdím to přísahou velkou.
Z bohův obzvláště Zeus buď svědkem a hrdinského
vládky pohostný stůl — též ohniště, k němuž jsem přišel,
ještě co pobudeš tady, se vrátí Odysseus domů!
Potom, budeš-li chtít, jej vlastníma očima spatříš,
jak bude ženichy klát, již tady si na pány hrají!“

Na to mu pastýř krav zas těmito odvětil slovy:
„Kéž by jen, milý hoste, tu řeč tvou Kronovec splnil!
Pak bys teprve poznal, co síla a ruce mé zmohou!“

Také pastýř vepřů se modlil k veškerým bohům,
aby se ve svůj dům již důvtipný Odysseus vrátil.
Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Ženiši zhoubu a smrt však zatím Télemachovi
chystali.

Vtom však pták tam přiletěl od levé strany,
orel vysokoletý a holuba plachého držel.

Tenkráté Amfinomos se ujal slova a pravil:
„Nikterak úmysl náš, ó přátelé, nedojde cíle,
usmrtit Télemacha — nuž chutě se do jídla dejme!“
Takto děl Amfinomos, a návrh všechněm se líbil.

Do domu božského vládce se ženiši vrátili opět.
V komnatě nejdřív pláště si na křesla dali a židle,
kláli pak tučné kozy a kláli i veliké ovce,
kláli i krmené vepře a k tomu i ze stáda krávu.
Potom pekli z nich droby a dělili, v měsídlech víno
mísili.

Pastýř vepřů pak rozdal poháry hostům,
Filoitios pak chléb jim roznášel, pastuchů vůdce,
v krásných košicích všechněm, a Melantheus naléval víno.
Po jídlech předložených, a zchystaných, zvedali ruce.

Lstivě tu syn dal rozkaz, by otec zaujal místo
v komnatě stavěné krásně, však při samém kamenném prahu,
přistaviv nevelký stolec a nevzhlednou židlici k němu.
Rozkázal podíl drobů mu předložit, nalíti vína
v krásnou ze zlata číši a potom toto mu řekl:
„Tady sed' od této chvíle a s pány tu popíjej víno!
Sám já posměchu tebe i útoků chrániti budu
naproti ženichům všem, vždyť není to obecní přece,
nýbrž dům Odysséův, jež on přec získal si pro mne.
Ale vy záletníci svou chtivost potupy zdržte,
zvláště však útoků rukou, ať nevzejde sváda a hádka!“

Pravil, a ihned všichni se do pysků zakousli zuby,
s podivem hledíce naň, jak směle tam před nimi mluvil.

Potom k nim Antinoos, syn Eupeithův, promluvil toto:
„Ačkoli drsná to řeč, přec chceme ji od Télemacha,
Danajci, snést. —

Jak naproti nám teď s pohrůžkou vyjel!
Nedal nám Kronovec Zeus své svolení — sic bychom dávno
v domě mu zavřeli ústa, byť sebe byl ráznější řečník.“

Takto děl Antinoos — on nedbal na jeho slova.

Zatím pro bohy žertvu již městem héroldi vedli,
lid pak kadeří dlouhých se zevšad hromadně scházel
v místo, kde stinný háj měl Foibos, nemylný střelec.

Opekše vrchní maso a dolů s rožňů je stáhše,
každému podíl dali a skvostné slavili hody.

Také Odysséu se od sluhů dostalo dílu,
stejného, jaký i jim byl přidělen, neboť to velel
milény Télemachos, ježž božský Odysseus zplodil.

Avšak nechtěla Pallas, by nechali ženiši zpupní
potup bolestných duši, by do srdce Láertovci
zaryl se o mnoho hloub hrot zármutku, Odysséovi:

Byl tam jakýsi muž mezi ženichy, zločinů strůjce.
Jménem Ktésippos slul, své obydlí na Samě maje,
který jméním jsa hrd, jež nesmírně veliké bylo,
chtěl mít vládcovu choť, když tento již dlouho byl vzdálen.

K ženichům nadmíru zpupným se tehdáž vyjádřil takto:
„Nyní, ženiši mužní, mě poslyšte! Něco vám řeknu:
Host náš dostal svůj díl už před chvílí, jako je slušno,
stejný, vždyť není hezké, ni správné, činiti újmu
hostům Télemachovým, když některý do domu přijde.
Já bych také mu dar chtěl poskytnout, aby i on zas
obdařil lážeňskou služku neb jiného z ostatních sluhů,
kteří v domě tu žijí a božskému vladaři slouží!“

Pravil a hovězí hnát naň hodil pravicí pádnou,
který z koše si vzal — však Odysseus slavný se uhnul,

málo jen uchýliv hlavu, a ve svém nitru se zasmál,
s děsným úšlebkem v duchu — hnát vletěl do pevné stěny.

Ktésippa Télemachos pak pokáral těmito slovy:
„Ktésippe, přísámbůh, že měl's teď veliké štěstí!
Chybil ses cizince toho! On sám tvé ráně se uhnul!
Věřuže ostrý hrot bych přímo ti do srdce vrazil!
Potom namísto sňatku by otec chystal ti pohřeb
tady!

Poznávám již — jest obé dobře mi známo,
co jest dobré, co zlé — však dřív jsem dětinský býval.

Přece však snáším ještě, ba dokonce na to se dívám,
jak mi je vybíjen brav, jak moje se vypíjí víno,
vyjídá chléb — jest těžko, by jeden zadržel mnohé.
Vy mi tu v úmyslu zlém již nikomu nečiňte křivdy!

Pakli již úmysl máte mě samého zabítí kovem,
raděj i to bych volil — vždyť mnohem lépe by bylo,
mrtev už být, než den jak den zřít ohavné skutky,
hosté jak v domě tu mém jsou týráni, služebné ženy
způsobem mrzkým sem tam jsou vláčeny po domě krásném.“

Pravil, i umlkli všichni a úplné nastalo ticho.

Po chvíli Ageláos se ozval, Damastorovec:
„Přátelé, není slušno, když někdo by promluvil pravdu,
nad tím pohoršen býti a vzdornou řečí se sápat.
Nebudiž cizinec tento a žádný sluha již týrán,
kteří v domě tu žijí a božskému vladaři slouží!

Já bych však Télemachovi i mateři jeho dal návrh,
přátelský — bude-li jen jim v srdci se oběma líbit:
Dokud ve hrudi duch vám choval naději ještě,
opět že důvtipný zas v svůj palác se Odysseus vrátí,
nikdo jí neměl za zlé, že čeká a odkládat hledí
ženichy v paláci svém, vždyť *tak* by to bývalo lépe,

kdyby se Odysseus vrátil a přišel zas do domu svého.
Avšak teď je už zřejmo, že nazpět nelze ho čekat.

Pročež přisedni k matce a hled' jí učinit návrh,
toho, kdo nejvíc podá a přední je šlechtic, si vzítí,
abys po otci statků k své radosti užívat mohl,
jedl a pil, však jiného dům ať spravuje matka!"

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Při Diu, Ageláe, a útrapách milého otce,
který daleko vlasti buď zhynul neb dosavad bloudí,
vdavkám mateře své já nebráním, nýbrž jí radím,
koho si zvolí, si vzítí, a přidat chci nesmírné dary.
Mne však zdržuje stud, bych máteř násilnou řečí
vyháněl, nechce-li sama — to nerač dopustit, bože!"

Domluvil Télemachos.

Vtom vznítla Athénská Pallas
v ženiších bezuzdný smích, vždyť rozum jim nadobro zmátla:
Čelisti, jak se tam smáli, jim všechněm pitvorně zkřivly,
při čemž hltali maso, ač dosud krvavé bylo,
zrak se jim slzami plnil, a nárek dral se jim z duše.

Slova tu Theoklymenos se ujal, podobný bohům:
„Jaké to neštěstí vás, ó nebozí, postihlo právě?
Hlavy jsou zastřeny temnem, i tváře i kolena vespod,
nárek tu hlasitě zní, jest obličej slzami máčen,
krví jsou ztřísněny stěny, i krásná sloupová chodba,
pln jest zemřelých dvůr, jest předsíň zemřelých plna,
toužících v podsvětí jíti a v temnotu. Sluneční světlo
s oblohy zmizelo zcela, a hrůzná se rozlévá chmura.“

Pravil a nad tou řečí se od plic zasmáli všichni.

Tehdy k nim Eurymachos, syn Polybův, mluvití počal:
„Blázen je cizinec ten, jenž odkuds právě sem přišel!

Hned tedy, jinoši, vstaňte a honem ho vyved'te z domu, ať si jde na sněmoviště, když tady má takové temno!“

Jemu zas rovný bohům dal odpověď Theoklymenos: „Nikterak, Eurymachu, tě nežádám za vůdce cesty. Mám své oči a uši a mám též obě dvě nohy, rozum pak ve hrudi mé jest zdatný, bezvadný ve všem. S těmito odejdu ven, vždyť vidím valit se na vás neštěstí — tomu se z vás již nevyhne, neprchne nikdo ze všech ženichů vás, již v paláci rovného bohům vládce si vedete zpupně a pášete nezbedné skutky.“ Privil a z komnaty ven hned vykročil, k bydlení vhodné, načež k Peiraiu šel, jenž rád jej do domu přijal.

Hned pak ženiši všichni si navzájem hleděli v líce, dráždili Télémachu a z hostů si tropili posměch. Takto pak leckterý děl z těch mládců zpupnosti plných: „Horších hostů než tady by opravdu nenašel nikde! Jakého dotěrného to tamhle máš tuláka v domě, který se po jídle shání a po víně, zato však v práci zručnosti nemá ni sil — jen marné to břemeno země! Druhý tamhle zas povstal, by hlásil budoucí věci.

Kdybys mne poslechnout chtěl, což mnohem lépe by bylo! Na loď s četnými vesly ty cizince naložme oba, načež je k Sikelům pošlem, a mnoho bys vyzískal na nich.“

Taková byla jich řeč — on nedbal však na jejich slova, nýbrž pohlížel tich jen na otce, čekaje pořád, kdy již pravici svou na ty nestoudné ženichy vztáhne.

Královna naproti nim svou krásnou židli si dala, rozenka Íkariova, ta moudrá Pénélopeia, hovor poslouchat chtíc, jež každý v komnatě mluvil.

Oběd za smíchu ještě si ženiši připravit mohli,
lahodný, velice hojný, a množství zabili zvířat,
večeře žádná jiná jim nemohla nastati trpčí,
jakou za krátký čas jim Pallas a hrdina silný
připravit měl, vždyť mrzké dřív tam páchali skutky.

ZPĚV XXI

Zápas v lukostřelbě

Pallas jiskrných zraků tou dobou Íkariovně,
moudré Pénélopeii, zas úmysl do duše vnukla,
ženichům lučiště dáti a železné sekery sivé
k zápasu v mužově síni — a k počátku záhuby jejich.

Na schody vysoké stoupla, jež v jejím paláci byly,
půvabně zahnutý klíč v své silné pravici nesouc,
krásný, tepaný z bronzu, a z kosti měl slonové střenku.
Potom šla k pokladní síni, i její služebné ženy,
k nejzazší, ve které měl své poklady složeny vládce,
hojné zlato i bronz, též železo kované pracně.
Také byl dvojpjatý luk tam zavěšen, byl tam i toulec,
ve kterém žalostných střel měl složeno veliké množství.
Obé pohostný přítel mu daroval v lakónské zemi,
Ífitos, Eurytův syn, muž rovný nesmrtným bohům.

V messénský kraj kdys přišli a spolu se potkali v domě
statného Orsilocha, kamž také Odysseus právě
přišel si pro svůj dluh, jež celý mu národ byl dlužen,
neboť messénští muži mu odvezli na mnohoveslých
lodích na tři sta ovcí, i s pastýři, z ithacké země.

K nim jak vyslanec přišel a dlouhou podnikl cestu
Odysseus, ještě jsa mlád, když poslal jej otec a kmeti.

Ífitos přišel tam též: šelť hledat ztracené koně,
dvanáct to statných klisen, jež kojily robotné mezky,
které zhoubu a smrt pak také přinesly jemu,
jakmile k Diovu synu, jenž silný byl hrdina, přišel,
k rekovi Hérákléu, jenž o těch zločinech věděl.

Tento, ač hostem mu byl, jej zabil ve vlastním domě,

bezbožník, odplata boží ni stůl v něm nebudil úcty,
který mu předložil dřívě, a pak jej samého zabil.
Klisny však silných kopyt měl u sebe v paláci vlastním.
Po těch se Ífitos sháněl, a setkav se s Odysseem,
dal mu svůj luk, jež Eurytos rek kdys nosíval, velký,
pak jej však synovi dal, když v paláci vysokém zmíral.

Odysseus ostrý mu meč zas daroval s oštěpem silným
v počátek družného svazku a přátelství, avšak se potom
nesešli u stolu již — bylť usmrčen Hérákléem
Ífitos, Eurytův syn, muž rovný nesmrtným bohům.

Ten mu to lučiště dal.

Však nikdy ho Odysseus slavný
nebral, když na lodích černých se plavil do války k boji,
nýbrž na témže místě byl na paměť přítele jeho
milého uschován v domě. Jen ve své zemi ho nosil.
Ona když, vznešená paní, se ocitla u této síně,
vstoupila na práh, z dubu, jež kdysi byl tesařský mistr
sekyrou otesal zručně a srovnal přímo dle šňůry,
na něm pak vztyčil prahy a lesklé připojil dveře.

Rychle tam odpletla řemen, jenž na kruhu přivázán visel,
potom vsunula klíč, chtěc odstrčit závory dveřní,
naproti přímo se oprouc.

I zařvaly, jako když v travě
zabučí na pastvě býk.

Tak prudkým nárazem klíče
krásné zařvaly dveře a rychle se rozlítly před ní.

Na patro vystoupila potom, ač vysoké, na kterém stály
truhly, v nichž ležela roucha a libou šířila vůni.
Odtud pravici vztáhla a dolů s hřebíku sňala
lučiště ono i s pouzdrem, jež celé je halilo, svítíc.

Pak si tam na místě sedla a na klín složivši pouzdro,
propukla v hlasitý pláč, když vládcovo lučiště brala.

Když již manželčin duch byl nasycen slzavým nářkem,

kráčela v komnatu mužskou, a míříc k ženichům zpupným,
držela pružný luk v své pravici, spolu i toulec,
na šípy schráň, v němž množství střel měl složeno žalných.
S paní kráčely služky a nesly jí truhlu, v níž bylo
množství sekyr a šípů, zbraň zápasní tohoto vládce.

Když pak vznešená paní již ke sboru ženichů přišla,
stanula u dveří síně, jež důkladně stavěna byla,
avšak zastřela dřív svůj obličej závojem lesklým,
zároveň po každý bok k ní přistoupila pečlivá služka.
Hned pak se ujala slova a ženichům přednesla návrh:
„Nyní, ženiši zpupní, mě poslyšte, co jste mi vpadli
v dům, v němž stále a stále jen strojíte hody a pitky,
když tak dlouho je pryč můj muž — však docela žádné
záminky jednání svého jste nemohli vymyslet jiné,
nežli že chcete mě mít, svou ženou mě učinit chtíce.
Nuž, teď, ženiši, vzhůru, teď o to vám nastává zápas!
Zde jest veliký luk, ježž božský Odysseus nosil.
Kdokoli manželův luk z vás nejsnáz rukama napne,
kdo též prostřelí šíp skrz všechněch dvanácte sekyr,
s tím jsem hotova jíti a s tímto se rozloučit domem,
manželským, obzvláště krásným a bohatým hojnými statky,
na něž si často, jak mním, pak vzpomenu, třeba jen ve snách.“

Řekla a Eumaia zvala, jež vzorný byl pastucha vepřů,
ženichům sekyry sivé a také lučiště dáti.
Pastucha chopil je s pláčem a k ženichům složil je na zem.
Zalkal i pastýř skotu, když pánovo lučiště spatřil.

Antinoos je plísnil a těmito promluvil slovy:
„Je to ten venkovan hloupý a toliko na dnešek myslí!
Hlupáci! Copak tu pláč zas spouštíte, bouřice takto
v prsou královně srdce?! Vždyť beztoho srdce jí v hrudi
noří se ve velký žal, když milého ztratila chotě!

Bud' však sed'te tu zticha a hodujte, nebo se klid'te
odtud a plačte si venku!

Však lučiště zanechte tady
k zápasu neškodnému nám ženichům, neboť si myslím,
tento že hlazený luk tak snadno se napnouti nedá,
poněvadž takový muž z nás všechněch jistě tu není,
jaký Odysseus býval.

Já sám jsem kdysi ho viděl.
Dobře ho na mysli mám, ač hoch jsem byl maličký ještě.“

Takto mu děl, však ve hrudi duch měl naději jistou,
strunu že přec jen napne a prostřelí sekyry šípem.

Ovšemť ostřený šíp měl první zakusit z rukou
statného Odysseá, jež tenkrát v neúctě choval
ve vlastním paláci jeho a popouzel k tomu i druhé.

Tehdy i Témachos, muž bujaré síly, jim řekl:
„Aj! Toť Kronovec Zeus již všecken rozum mi odňal!
Milá matka mi dí — jež přece je velice moudrá —
s jiným že volna je jíti a s tímto se rozloučit domem,
já však směji se jenom a v bláhové mysli se těším.

Nuž, ted', ženiši, vzhůru! Ted' tento vám nastává zápas
o ženu, jaká nyní se nenajde v achajské zemi,
nenajde v posvátném Pylu, ni v Mykéně slavné, ni v Argu,
nenajde v Ithace samé, ba na celé pevnině černé.
Vy však to také víte — nač vlastní mám chváliti matku?

Pročež vytáček nechte, i odkladů, ani se také
nebraňte dlouhý čas luk napínat — chceme to vidět.

Však bych se také i já měl pokusit lučiště napnout!
Jestliže vskutku je napnu a prostřelím sekyry šípem,
nemusím být již truchliv, když dům ten velebná matka
opustí, za jiným jdouc, když já, jenž ostanu tady,
krásnou otcovou zbraní jsem schopen dovedně vládnout!“

Takto děl Télemachos. Pak odložil, vyskočiv zpříma, nachový plášť, pak břitký meč s svých ramenou sundav, postavil sekyry nejprv, když v podlaze vyhloubil rýhu — dlouhou, společnou všem, již srovnal přímo dle šňůry, kolem pak udupal zemi.

To vidouce, užasli všichni, kterak je postavil rovně, ač nikdy to neviděl předtím. Šel pak a na prahu stanul a lučiště rukama zkoušel. Třikrát sice jím hnul, jak dychtil přitáhnout konce, třikrát mu ochabla síla, ač pořád měl naději v mysli, strunu že přec jen napne a prostřelí sekyry šípem. Snad by ji byl již napjal, když po čtvrté silně ji táhl, avšak kývl naň otec a zdržel dychtivost jeho.

Zase tu Télemachos, muž bujaré síly, jim řekl: „K d'asu! Toť budu i pak jen slaboch beze vsí síly! Či jsem snad příliš mladý a nemám té důvěry v ruce, abych se ubránil muži, jenž prvý křivdu by spáchal?

Ale teď ten, jenž nade mne z vás jest přednější silou, zkusit ať hledí ten luk — chcem ke konci přivést ten zápas.“

Takto jim děl, pak z pravice luk zas na zemi složiv, o dveře sklížené pevně a hlazené krásně jej opřel, také rychlý šíp tam podepřev o lepší kroužek, na křeslo, s kterého vstal, hned potom se posadil opět. Na to pak Antinoos, syn Eupeithův, toto jim řekl: „Nuže, teď pořadem vpravo, ó přátelé, vstávejte všichni, počnouce s onoho místa, kde číšník nalévá víno!“ Takto děl Antinoos, a návrh všechněm se líbil.

První Leiódés povstal, syn Oinopův, se svého místa, dozorce jejich žertev, jenž při krásném měsidle vždycky na místě nejzazším sedal a jediný s nevolí hleděl na jejich zpučné skutky a na všechny velmi se horšil.

Ten tedy rychlou šipku a lučiště uchopil první,
šel pak a na prahu stanul a lučiště rukama zkoušel,
avšak ho nemohl napnout, vždyť dříve mu zemdlely ruce,
měkké, neotužené.

I pravil k ženichům toto:

„Přátelé, nejsem s to! Necht' jiný lučiště chopí!
Neboť tento zde luk tak mnohé ženichy přední
života zbaví i duše!

Jest opravdu o mnoho lépe
po smrti být než žít a toho se minouti cíle,
za kterým chodíme sem, den ze dne však čekáme marně.
Leckdos ještě i teď má naději v srdci a touží
za svou ženu si vzít choť vládcovu, Pénélopei.

Kdo však luk ten zkusí a jednou prohlédne dobře,
— ó pak raději jinou si Achajku, oděnou krásně,
za dary získati hled'!

Necht' královna naše si vezme
toho, kdo dá jí nejvíc a osudem určen jí přijde!“

Tak jim Leiódés děl. Pak z rukou lučiště složiv,
o dveře sklížené pevně a hlazené krásně je opřel,
také rychlý šíp tam podepřev o lepý kroužek,
na křeslo, s kterého vstal, hned potom se posadil opět.

Antinoos jej plísnil a těmito promluvil slovy:
„Jaká ti, Leióde, řeč teď vyklouzla z ohrady zubů,
hrozná, budící bol!

Já slyše to, velmi se horším,
vskutku-li tuhleten luk má mnohé šlechtice přední
života zbavit a duše — že *ty* jej nestačíš napnout!
Ty ovšem z velebné matky ses nezrodil takovým mužem,
abys napínal luky a uměl stříleti šípy.

Avšak jiní jej napnou, co nejdřív, ženiši statní.“

Pravil a pastýři koz dal rozkaz, Melanthiovi:
„Honem, pastucho, dělej! — Ted' rozžehni v komnatě oheň,
k němu dej stolicí velkou a navrch rozestři rouno,
potom ze zásob v domě sem přines lojový kotouč!
Budem lučičtě hřátí a lojem je, jinoši, třítí,
potom se zkusíme v luku a ke konci přivedem zápas!“

Řekl, a pastýř koz hned rozžehl nezmarný oheň,
k němu tam postavil židli a navrch rozestřev rouno,
veliký kotouč loje tam přinesl, který byl v domě.
Jinoši, hřejíce luk, jej zkoušeli, přece však nikdo
nemohl lučičtě napnout, vždyť mnoho jim scházelo síly.

Antinoos jen čekal a Eurymach podobný bohům,
ženichů náčelníci, svou zdatností nejlepší ze všech.

Pobití ženichů

V tutéž se potkali dobu a kráčeli pospolu z domu
pastevci božského vládce, i pastýř skotu i vepřů.
Za nimi z paláce ven šel také Odysseus slavný.

Když pak za dveřmi síně a potom i za dvorem byli,
tu se k nim Odysseus ozval a mluvil vlídnými slovy:
„Pastýři vepřův a skotu — ted' rád bych něco vám řekl —
či to snad zamlčet mám? — Však srdce mi velí to říci:
Jakpak — šli byste s pánem, a přispěli, kdyby snad takto
najednou před vámi stál, kýms bohem přiveden náhle? —
Šli byste ženichům přispět — či raději Odysseovi?
Rcete to upřímně tak, jak velí vám srdce a duše!“

Na to mu pastýř krav zas těmito odvětil slovy:
„Račič, ó otče ty Zéve, nám žádost vyplnit tuto:
Kéž by se muž ten vrátil, a bůh jej přivedl nazpět!
Pak bys teprve poznal, co síla a ruce mé zmohou!“

Taktéž pastýř vepřů se modlil k veškerým bohům,

aby se ve svůj dům již důvtipný Odysseus vrátil.
Teprve když byl jist, jak věrné je smýšlení jejich,
opět se ujal slova a řekl jim odpověď tuto:
„Tady jsem, doma, já sám, jenž vytrpěv útrapy mnohé,
konečně v dvacátý rok jsem do země otcovské přišel.
Vidím, že oběma vám jsem přišel milý a vítán,
jediným ze všech sluhů, z těch druhých jsem nikoho dosud
neslyšel, že by si přál, bych přišel nazpátek v domov.
Dřív však pravdivý slib vám vyjevím, jakž se i stane:
Jestliže pobije bůh mou pravici ženichy zpupné,
potom chci oběma vám dát majetek, přivésti ženu,
dům vám výstavný dám blíž paláce, budu vás míti
za druhy Télemachovy a jakoby za jeho bratry.

Teď však znamení jiné vám ukážu, docela zřejmé,
byste mě poznali dobře a v srdci svém nabyli víry:
ránu, již bílým klem kdys divý mi zasadil kanec
tenkrát, když na Parnésos jsem přišel s Autolykovci.“
Řekl a vetčný šat s té velké rány si shrnul.

Když pak ji pastýři zhlédli a úplně poznali všecko,
statného Odyssea hned rukama objali s pláčem,
oba ho vítali vroucně a líbali hlavu a plece.
Nejinak Odysseus sám jim zlíbal hlavu i ruce.

Snad by i západ slunce je zastihl při pláči ještě,
kdyby jich Odysseus sám byl nezdržel, takto se ozvav:
„Od nářku ustaňte nyní a kvílení, aby nás někdo
neviděl z komnaty vyjda, a druhým to neřekl dovnitř!
Vraťte se! Každý však zvlášť tam půjdeme, nikoli všichni:
nejprve já, pak vy!

Však toto vám pokynem budiž:
ostatní totiž všichni, co tady jsou, ženiši zpupní,
nesvolí, aby ten toul též *mně* byl s lučištěm podán.
Ty ale, Eumaie vzorný, to lučiště komnatou nesa,

do mých rukou je vlož! Pak rozkaž služebným ženám,
dveře by u ženské síně šly zavřít, přilehlé těsně!
Kdyby pak některá z nich bud' sténot mužů neb dusot
slyšela z komnaty naší, ať žádným způsobem nejdou
ze dveří ven, nechť při práci své tam zůstanou zticha!
Tobě pak, Filoitie, zas ukládám závorou pevně
zavřít u dvora vrata a uzel zadrhnout rychle.“

Řekl a v knížecí dům zas vešed, k bydlení vhodný,
na židli, se které povstal, se potom posadil opět.
Pak hned v komnatu vešli dva sluhové božského vládce.

Zatím již Eurymachos to lučiště otáčel v rukou,
snaže se se všech stran je zahřáti. Ale ni takto
nemohl přec ho napnout a sténal v pyšném svém srdci.
Potom, nevole pln, k nim promluvil těmito slovy:
„Ach, toť bolná je věc, jak pro mne, tak ostatní všecky!
Ani tak pro sňatek sám bych nelkal, jakkoli truchliv —
jiných achajských žen jest nadbytek v krajině naší,
v Ithace oblité mořem i v jiných kdekoli městech —,
avšak jestliže vskutku jsme o tolik slabší než býval
Odysseus rovný bohům, že napnout nemůžem ani
luk — toť potomkům našim, až zvědí to, na hanbu bude.“

Jemu zas Antinoos, syn Eupeithův, odpověděl takto:
„Nijak se, příteli můj, tak nestane — sám to víš dobře.
Vždyť tady veškeren lid dnes světi Foibovu slavnost,
posvátnou — kdo by tu luk chtěl napínat? Složte je klidně!
Avšak sekyry všechny tu můžem prozatím nechat
stát — vždyť nikdo jich přec, jak myslím, nevezme odsud,
byť se i v králův dům snad dostavil, Láertovcův.
Avšak nyní číšník ať k oběti naleje v číše,
abychom ulili bohům a schovali lučiště křivé.
Po ránu pastýři koz pak rozkažte, Melanthiovi,
kozy sem hnát, jež ze všech stád jsou nejlepší kusy,
Foibovi, slavnému střelci, ať spálíme ze stehen maso.

Potom se zkusíme v luku a ke konci přivedem zápas.“

Takto děl Antinoos, a návrh všechněm se líbil.
Ihned héroldi jejich jim nalili na ruce vody,
vína až po samý vrch jim jinoši v měsidla vlivše,
dali je po řadě všem, když z pohárů ulili bohům.

Když pak už ulili bohům a pili dle libosti srdce,
tehďáž, smýšleje lest, jim důvtipný Odysseus pravil:
„Ženiši královny slavné, ted' popřejte svého mi sluchu,
abych promluvil k vám, jak duch v mé hrudi mi velí!
Eurymacha však zvláště a zároveň Antinoia,
rovného bohům, chci prosit — vždyť udělal rozumný návrh,
ted' již nechati luku, a zatím to ponechat bohům,
neboť po ránu bůh dá vítězství, jak se mu zlíbí.

Ted' mi ten hlazený luk však podejte! — Před vámi tady
zkusit chci paží a sil, nechť uvidím, zdali mám ještě
křepkost, jež v dřívější čas v mých svižných bývala údech,
či snad už dlouhé toulky a špatná je zchromila péče.“

Toto jim děl, čímž nesmírný hněv jim rozbouřil v mysli,
neboť je pojala bázeň, že hlazené lučiště napne.

Antinoos jej plísnil a těmito promluvil slovy:
„Jakže, ty cizáku bídny — což nemáš smyslu ni za mák?
Cožpak spokojen nejsi, že klidně tu hoduješ s námi,
velmoži — z každého jídla máš díl, smíš dokonce ještě
poslouchat hovory naše a rozmluvy, ačkoli žádný
žebrák a žádný host náš hovor poslouchat nesmí!
Sladké víno tě dráždí, jež také jiného mámí,
kdo by je hltavě požil a nedbal píti je s mírou.
Vínem i Eurytión byl omámen, přeslavný Kentaur,
v paláci Peirithoově, jenž chrabrým hrdinou býval,
tehdy, když k Lapithům přišel.

Ten vínem zmámiv si mysl

z opilství v knížecím domě se špatných dopustil činů.
Řeků zmocnil se žal.

Hned povstali se svého místa,
vlekli jej předsíní ven, kdež krutým uřízli kovem
opilci uši a nos.

Ten, protože smysly si zmámil,
vlastní vinu si svou pak v zbloudilé odnášel myslí.
Z toho se Kentaurů boj pak s Lapithy vyvinul, hrozný.
On však nejdřív sám vzal pohromu, opiv se vínem.
Také tobě ten zmar teď' zvěstují: Kdybys měl napnout
tuhleten luk, pak vlídnosti již bys nenašel nikde
v celém národě našem.

My na svém korábu černém
pošlem tě k Echetu králi, všech lidí strašnému zhoubci.
Odtamtud nikterak zdráv už nevyjdeš. Raději klidně
píj, však s mladšími muži se nechtěj pouštět v zápas!"

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Opravdu není hezké a správné činiti újmu
hostům Télemachovým, když některý do domu přijde.
Myslíš, že tento zde host, byť skutečně rukama napjal
mužův veliký luk, svým důvěře rukám i síle,
že by mě odvedl domů a učinil manželkou svojí?
Jistěže ani on sám té naděje nechová v hrudi!

Proto ať žádný z vás již při této hostině tady
nijak se nermoutí v duši — toť nemožno, nemožno přece!"

Na to jí Eurymachos, syn Polybův, odvětil takto:
„Rozenko Íkariova, ty moudrá Pénélopeio,
že by si tento tě vzal, toť nemníme — nelze to myslit!
Řeči však mužů a žen nás velkou obavou plní,
aby snad z Achaiů kdos, byť nižší, neřekl o nás:
Toť jsou slaboši přec! Sic chtějí mít výborného

hrdiny choť — však hlazený luk jim napnouti nelze!
Avšak jakýsi žebrák, jenž, bloudě, sem do domu přišel,
napjal jej docela snadno a prostřelil sekyry šípem.
Takto by mluvili lidé, a nám by se stalo to hanbou!“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Naprosto možná není, by z dobré pověsti v lidu
mohl se těšiti muž, jenž bezectně vyjídá jmění
hrdiny výborného — a *tohle* teď za hanbu máte?
Vizte, jak cizinec ten jest velký, složitých údů!
Také z vzácného otce, jak pyšní se, pochází rodem.

Proto mu hlazený luk jen podejte — chceme to vidět!
Neboť *tohle* vám řeknu, a také to splněno bude:
Jestliže luk ten napne, a dá-li mu Apollón slávu,
dám mu pak sukni a plášť, ať pěkně si oděje tělo,
ostré i kopí mu dám, jímž psům by se bránil i lidem.
Dám mu i dvojsečný meč, též opánky na nohy přidám,
potom pošlu ho tam, kam volá ho srdce i duše.“

Rozumný Télemachos jí na to dal odpověď tuto:
„Nad lukem, matko, krom mne, přec není tu z Achaiů nikdo
pánem a mohu jej dát neb nedat, komu mi libo —
nikdo však ze všech těch, kdož na skalné Ithace vládnou,
na všech tu ostrovech kolem až k Élidě, pastvišti koní.

Z těchto mne nezdrží nikdo násilím — proti mé vůli,
kdybych to lučiště chtěl, byť navždycky, hostovi dáti.

Jdi však v komnatu ženskou a vlastní spravuj si práce,
kužel a stav, kaž služebným svým, ať bedlivě všechny
prací hledí si svých — než luk, ten starostí bude
mužů, však nejvíce mou, jenž ve svém domě jsem pánem!“

Ona tu užasla velmi a odešla v komnatu ženskou,
neboť synovu řeč v své srdce si vštípila moudrou.
Vystoupila v komnatu horní, i její služebné ženy,

plakala nad milým mužem, až konečně na víčka oční
Pallas jiskrných zraků jí libý vložila spánek.

Chopiv křivý ten luk, jej nesl mu pastucha vzorný.

Ženiši, hromadně všichni, naň křičeli po celé síni.
Takto pak leckterý děl z těch mládců zpupnosti plných:
„Kampak to lučiště křivé, ty proklatý pastucho, neseš?
Zmatenče! U tvých vepřův a daleko od lidí záhy
rychlí tě sežerou psové, jež krmíval's, jestliže Foibos
ráčí nám milostiv býti a druzí nesmrtní bozi!“

Takto mu děl — ten v místě, kde byl, luk položil na zem,
strachem, vždyť veliký dav naň křičel po celé síni.

S pohrůzkou Télemachos naň s druhé vykřikl strany:
„Tatíčku, nes luk dál, sic pochodíš velice špatně,
budeš-li poslouchat všech!

Já kamením poženu tebe
na venkov. Jsem sic mladší, však silou nad tebe předčím.
Kéž bych vynikal tak, jak nad tebe, silou a rukou
nad tyto ženichy všecky, co v našem meškají domě,
šeredně zajisté já bych brzy z nich mnohého vyhnal
z našeho paláce ven, vždyť špatné věci tu páší!“

Vzkřikl, a nad tou hrozbou se od plic rozesmál všechen
ženichů sbor — čímž prudký hněv z nich znenáhla mizel —
na Télemacha.

Tu pastucha luk zas komnatou nesa,
přistoupil k chrabrému vládci a hned mu jej do rukou vložil.

Pěstounku Eurykleiu pak zavolav, toto jí pravil:
„Velí ti Télemachos, bys, rozumná Eurykleio,
veřeje přilehlé těsně šla u ženské komnaty zavřít.“

Kdyby snad některá z žen buď sténot mužů neb dusot slyšela z komnaty naší, ať žádným způsobem nejdou ze dveří ven, než při práci své ať zůstanou zticha!“

Takto se vyslovil k služce, a rozkaz byl vykonán mlčky. Rychle šla komnatu zavřít, jež vhodná k bydlení byla.

Potichu Filoitios pak odkvapil z komnaty mužské uzavřít příchod dvorem, jenž kolem byl ohrazen pevně. Ležel tam v podloubí dvora kus provazu z prohnuté lodi, z byblu. Tím přivázal vrata a potom vrátiv se dovnitř, na židli, se které povstal, se potom posadil opět, zíraje na Odysseá.

Ten lučiště obracel v rukou,
toče jím na všechny strany a zkoumaje semo i tamo,
není-li rozžráno červy, když Odysseus z domu byl vzdálen.

Takto pak pravil ten onen a na svého pohlédl druha:
„Jaký to zkoumač luku — jak poťouchlý — z něho se vyloup!
Že on v domově svém má také takový ležet!
Či by si podobný chtěl snad zhotovit? Kterak jím v rukou
otáčí semo i tamo — ten poběhlík v špatnostech zběhlý!“

Jiný takto zas děl z těch mládců zpupnosti plných:
„Jenom ať takový zdar jej potká v životě jeho,
jakože on, ten dědek, kdy takové lučiště napne!“

Taková byla jich slova.

Však Odysseus důvtipně myslí,
hned jak lučiště zdvihl a zevšad prohlédl dobře —
jako si pokaždé muž, jenž loutny a zpěvu je znalý,
lehounko natáhne strunu a napne ji na nový kolík,
tětivu z ovčího střeva si na obou připevně koncích,
tak ten veliký luk též Odysseus lehounko napjal.
Potom tětivu chopil a pravou rukou ji zkoušel:
krásný vydala tón, jsouc vlašťovce podobna hlasem.

V ženiších veliký žal byl probuzen. Všechněm tu rázem pobledla tvář.

Dal znamení Zeus svým zahřměním silným.

Zaplesal Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
že mu syn Istivého Krona tím zahřměním znamení dává.
Rychlý tu uchopil šíp, jenž ležel na stole před ním,
vyňatý. Ostatní střely až dosud ve vnitřku toulce
vězely. — Za krátký čas jich Danajci zakusit měli.
Luk ten za ohbí chopil a strunu i zářezy táhl,
na židli, na které seděl, a vypustil s lučiště šipku,
přímo jí před sebe míře. I nechybil sekyry žádné.
Naopak, otvorem prvním a všemi pak prolétl veskrz
těžký, kovaný šíp.

Pak pravil k synovi takto:

„Télemachu, ten cizák ti nikterak nedělá hanbu,
v domě jsa tvém. Já cíle se nechybil. Těž jsem se dlouho
nepachtil napjetím luku. Mám pevnou doposud sílu,
ne jak ženiši tady mne pořád nectí a haní.

Avšak nyní je čas již večeri Achaiům strojit,
dokud je den, však potom je čas též jinak se bavit,
zpěvem a varyta hrou, neb tyto jsou okrasou kvasu.“

Řekl a obrvím kývl.

Tu ostrým se opásal mečem
miléný Télemachos, jež božský Odysseus zplodil,
kopí do ruky chopil a potom se postavil otcí
u samé lenošky po bok, jsa lesklou opatřen zbraní.

ZPĚV XXII

Důvtipný Láertův syn však shodiv se sebe hadry, skočil k velkému prahu a luk měl v rukou a toulec, který plný byl střel, pak rychlé vysypal šípy na zemi ke svým nohám a pravil k ženichům toto: „Teď již tento váš zápas je skončen beze vší škody. Já se však o jiný terč, v nějž dosud nemířil nikdo, pokusím, zdali jej trefím, a dá-li mi Apollón slávu.“
Pravil a ostrý šíp hned namířil na Antinoa.

Jinoch překrásnou číš chtěl k ústům pozvednout právě, dvouuchou, celou zlatou, a již ji i obracel v rukou, aby se napil vína — však o smrti tušení neměl v duši — kdo myslit by mohl, že uprostřed hodův a hostů, jediný, v takém počtu, byť sebe byl silnější člověk, mohl by černý osud a smrt mu tam připravit strašnou: Odysseus, namířiv šíp, jej střelil do hrdla přímo. Rázem pronikl šíp skrz naskrz měkounkým hrdlem. Ihned skácel se naznak, byv zasažen, z ruky mu sama na zem vypadla číše, a současně temný proud krve vyzrazil jinochu z nozder.

Hned odstrčil od sebe stolec, udeřiv do něho nohou, a shodil pokrmu na zem. Krví se maso i chléb tím třísnily.

Ženiši všichni po domě ztropili hluk, když klesnout viděli muže. Každý tu, úděsu pln, hned se své vyskočiv židle, po domě, po pevných stěnách se rozhlížel na všechny strany, nikde však nebylo štítu ni oštěpu, jež by si vzali.

Tu pak ho plísnilo všichni a hněvná mluvili slova:
„Cizáku, toť jest hrozné! Ty po mužích střílíš! — Však v žádný
nikdy už nevejdeš boj — teď najisto zahyneš náhle!
Vždyť jsi už teď nám jinocha sklál, jenž přední byl ze všech
šlechticů v ithacké zemi — a *zde* tedy supi tě snědí!“

Smýšlel tak každý muž, vždyť s jistotou mínili všichni,
nerad že jinocha sklál, však bláhoví neměli zdání,
že též ostatním všem jsou určena osidla zhouby.

Posupně pohleděv na ně, děl důvtipný Odysseus toto:
„Ó vy psi! Z vás každý to měl již za pravdu jistou,
já že se nevrátím z Tróje — a moje jste mrhali jmění,
násilím tady v mém domě jste sváděli služebné ženy,
ano i ženu jste mou, ač živ jsem, nutili k sňatku,
pranic se nelekše bohů, co sídlí na nebi širém,
ani že později lid vás hanou stíhati bude.
Nyní za to vám všem jsou určena osidla zhouby.“

Toto jim Odysseus řekl, a bledá je pojala hrůza.
Každý se rozhlížel kol, kam náhlé záhubě ujít.

Jediný Eurymachos mu odvětil těmito slovy:
„Vskutku-li Odysseus ty's, ten z Ithaky, který se vracíš,
pravdivě všecko jsi řekl, co Achajci páchali tady,
mnohý nezbedný skutek zde v paláci, mnohý i venku.
Ten však mrtev už leží, kdo zavinil tohleto všecko,
Antinoos, vždyť on to byl sám, jenž činy ty ztropil,
ne že by po sňatku tom tak horlivě toužil a prahl.
Jiný úmysl měl — však Kronovec zabránil tomu:
královskou moc chtěl míti zde v Ithace vzdělané krásně
sám — jen proto ti chtěl též úkladně zavraždit syna.
Ten však už teď jest po právu sklán — nuž národa šetři
svého, my v pozdější čas chcem sebrat ti náhradu z obce,
za to, co vypito bylo a sněděno v paláci tady.

Mimoto každý zvláště ti v hodnotě dvaceti volů
odškodné dá, jak zlato, tak bronz, až tvoje ti srdce
zplesá — tvůj nynější hněv mít za zlé ovšem ti nelze.“

Posupně pohleděv naň, děl důvtipný Odysseus toto:
„Kdybyste, Eurymachu, mi otcovský majetek dali,
celý, jež nyní máte, a odjinud přidali ještě,
přece ni tak svou dlaň bych nezdržel od vraždy dříve,
dokud bych za všečen pych vás ženichů nestihl pomstou.
Teď vám na vůli jest buď bojem zápasit se mnou,
nebo se na útěk dáti, kdo ušel by osudu smrti.
Avšak žádný se, mním, již nevyhne záhubě náhlé!“
Řekl, a v okamžik ten jim kolena klesla i srdce.

Na to pak Eurymachos k nim mluvil po druhé zase:
„Přátelé, tuhleten muž již nezdrží nezdolných rukou,
nýbrž, jakmile toulec a hlazené lučiště chopil,
u prahu hladkého stane a po nás stříletí bude,
až nás pobije všechny — nuž s chutí pomněme půtky!
Meč svůj vytaste všickni a zdvihněte před sebe stolky
naproti smrtícím střelám a útočme na něho všichni,
hromadně, zda bychom mohli jej zahnat s prahu a dveří,
potom proběhnem městem, by poplach nastal co nejdřív,
však by pak tuhleten muž již naposled vystřelil šipku!“

Takou promluvil řeč. Pak meč svůj vytasiv ostrý,
z bronzu, jenž s obou stran byl nabroušen, vrhl se na něj,
strašný vyraziv křik.

Tou dobou Odysseus slavný
vystřelil šíp, jímž ranil ho v hrud' blíž bradavky prsní.
Do jater rychlý šíp byl zaražen.

Z pravice rázem
na zemi upustil meč — pak překotem přes stůl se skácev,
upadl, v půli se prohnul, a shodil pokrmy na zem,

shodil i dvouuchou číši a čelem do země tloukl,
úzkosti pln v své duši, a oběma nohama třásl
křeslem, patama bije, a mlha mu zastřela oči.

Na vládce proslaveného se rozehnal Amfinomos.
Vyskočil vstříc, svůj od boku meč naň vytasiv ostrý,
zda by mu ze dveří couvl — však dřív než doběhnout mohl,
odzadu Télemachos v něj vrazil kované kopí,
doprostřed obou plecí, a ostřím prsa mu prohnal.
Padl, až duněla zem, jak čelem do půdy vrazil.
Odskočil Télemachos a zanechal stinný svůj oštěp
v mrtvole Amfinomově — vždyť kdyby snad vytáhnout hleděl
stinné ratiště z rány, měl obavu, že by ho někdo
mečem z Achaiů ťal neb probodl — nakloněného.

Ihned se do běhu pustil a kvapem pospíchal k otci,
potom přistoupil k němu a pravil perutná slova:
„Nyní již pro štít, otče, a pro dva ti oštěpy dojdu,
pro přilbu celou z kovu a ke skráním přilehlou pevně,
také si sám dám na tělo zbroj, pak vyzbrojím také
pastýře vepřů a krav — jest výhodné vyzbrojen býti.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Honem, dokavad mám k své obraně dostatek šípů,
sic by mě, kdybych byl sám, z těch dveří zahrnutí mohli!“

Řekl, a Télemachos byl milého poslušen otce,
kvapil do zbrojní síně, kde vzácné mu ležely zbraně.
Odtud čtyři vzal štíty a dřevcí také vzal osm,
kované přilbice čtyři, jež husté chocholy měly.
Nesl je ze zbrojní síně a kvapem pospíchal k otci.
Ze všech nejdříve sám vzal na sebe kovovou výzbroj.
Zároveň v oruží krásné se oblekše pastýři oba
přišli, kde Odysseus stál, rek zmužilý, důvtipu plný.

Dokud k obraně své měl vladař dostatek šípů,
dotud ženichy střílel, vždy po jednom, ve vlastním domě,
po každém obzvlášť míře, a takto druh za druhem padal.
Když pak vladaři šípy, an pořád střílel, už došly,
o veřej lučiště opřel té komnaty stavěné pevně,
u stěny velice jasné, by zatím tam opřeno stálo;
sám pak čtyřvrstvý štít dal před svá ramena obě,
potom na silnou hlavu dal přilbici kovanou pevně,
na které chochol z žíní se s vrcholu strašlivě kýval.
Vzal pak dvě silná kopí, jež končila kovovým hrotem.

Ve stěně stavěné pevně tam byla kás hoření dvířka.
Do úzké postranní chodby byl každému člověku v domě
přístup, a zavřený vchod jej chránil, přilehlý těsně.

Vzornému pastýři vepřů dal vchod ten vládyka domu
hlídat a u něho stát — jen tam byl do chodby přístup.

Promluvil Ageláos a všechněm vykládal toto:
„Nechtěl by k horním dvířkům, ó milení, vystoupit někdo,
honem říci to lidu, by poplach nastal co nejdřív?
Však by pak tuhleten muž již naposled vystřelil šipku!“

Melantheus, pastucha koz, zas takto mu odvětil na to:
„Nikterak, živený Diem! Tot' nemožno! — Strašlivě blízko
krásný je do dvora vchod — jest obtížno uniknout z chodby:
všecky by jediný muž moh' zadržet, kdyby byl silný.
Ale já sám vám přinesu zbroj, jež v zbrojnici leží,
byste se ozbrojit mohli — jen do ní, jistě ne jinam
vládce a slovný syn svou výzbroj složili všecku.“

Pravil tak pastucha koz. Pak z komnaty odcházal rychle,
v zbrojnici Odysséovu, skrz úzké otvory jizby.
Odtud dvanácte štítů jim vynosil, tolikéž kopí,
tolikéž kožených přilb, jež husté chocholy měly.
Poté odkvapil zpátky a rychle je ženichům rozdál.

Tenkrátě Odysséu i kolena klesla i srdce,
jakmile zřel, jak berou si zbroj, jak rukama svýma
mávají dlouhými dřevci — bylť zřejmý zuřivý zápas.

Nakvap k Télemachovi pak pravil perutná slova:
„Jistěže některé z žen ted' vzněcuje v komnatě ženské
naproti nám ten zuřivý boj neb Melantheus kozák!“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Nikoli, v tom já sám jsem pochybil. Nikdo tím není
jiný vinen než já, jenž dveře jsem, přilehlé těsně,
otevřel u zbrojní síně! To vyčíhal nějaký slidič.
Jdi tedy, Eumaie vzorný, a uzavři u zbrojní síně
dveře a vypátrat hled', zdaž některá žena to páše!
Či by to Doliův syn byl, Melantheus, jakož si myslím?“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Opět pastucha koz šel nazpět do zbrojní síně,
přinést chtě krásnou zbroj.

Jej zahlédnuv pastucha vzorný,
chvatně děl k Odysséovi, jenž stál tam nablízku něho:
„Zchytralý Odyssée, ty z Láerta vládyko jasný,
zas ten záhubný chlap, jak sami jsme tušili dřívě,
spěchá do zbrojní síně!

Ted' pověz mi neklamnou pravdu,
zdali ho zabítí mám, když nad ním zvítězím ovšem,
či ti ho mám sem přivést, by za své přestupky pykal,
četné, jež ničema ten v tvém paláci zosnoval dosud!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Prozatím s Télemachem zde veškery ženichy zpupně
zdržíme uvnitř bytu, ač velmi jsou dychtivi boje.
Vy však dozadu za hřbet mu nohy a nad nimi ruce
zkruťte, jej v zbrojnici vhod'te a přivažte za sebou dveře,
načež pletený provaz kol těla mu obvažte pevně,
do výše po dlouhém sloupě ho táhněte ke stropním trámům,

aby byl naživě dlouho a kruté útrapy snášel!“

Řekl, i poslechli hned, vždyť velmi to slyšeli rádi.
Odešli do zbrojní síně.

Jsa uvnitř, netušil jejich
vstupu a v zákoutí síně se sháněl po zbroji právě.
Oni tam stanuli venku a číhali po stranách vchodu.
Právě když pastýř koz již vycházel, Melanthios,
přes práh a v jedné ruce si odnášel přilbici krásnou,
v druhé široký štít, již vetchý, zpuchřelý plísni,
který za mladých let kdys vladař Láertés nosil,
tehdy však pohozen ležel a pustily v řemenech stehy —
oni vtom vrazili naň, jej chytli a do nitra vtáhli,
za vlasy, o zem jím smýkli, ač celý byl zoufalý v srdci,
potom ruce a nohy mu trapným svázali poutem,
pevně je zkroutivše nazad, a tak, jak rozkázal právě
Odysseus, Láertův syn, jenž tolik zápasů přestál.
Potom pletený provaz kol těla mu utáhše pevně,
do výše po dlouhém sloupě ho vytáhli ke stropním trámům.

Posměch z něho si tropě, jsi pravil pastucho vepřů:
„Tak teď náramně krásně tu přes noc, pastucho, probdíš,
na lůžku, jak sis je chystal, jsa uložen, obzvláště měkkém,
nezaspíš Zlatotrůnnou, až od proudů Ókeanových
zasvitne, s jitem se rodíc, kdy honíš obvykle kozy
z venkova záletníkům, by v paláci chystali hody.“

Tak tam zůstaven byl, tou krutou jsa utážen vazbou.
Oni pak oblekše výzbroj a lesklé zavřevše dveře,
šli zas, kde Odysseus stál, rek statný, důvtipu plný.
Stály tam, dýšíce silou, dva tábory naproti sobě,
na prahu jenom čtyři, však uvnitř četní a vzácní.

K nim pak přistoupla Pallas, jež velkého Dia je dcera,
Mentoru podobna jsouc jak postavou těla, tak hlasem.

Odysseus radosti pln jej spatřil a toto mu pravil:

„Odvrať, Mentore, zmar, buď pamětliv milého druha!
Vždyť jsem ti činil vždy dobře a téhož věku jsi se mnou.“

Toto mu řekl a tušil, že Pallas to, budící k boji.

Ženiši s druhé strany však v komnatě křičeli hlučně,
nejdřív však Ageláos ji pokáral, Damastorovec:
„Mentore, nedej se slovy, jež mluví ti Odysseus, navést,
abys s ženichy válčil a pomoc přinášel jemu,
neboť se úmysl náš, jak myslím, vyplní takto:
Jak jen zabijem oba, i otce i potomka jeho,
pak bys s nimi i sám byl zahuben za to, co hodláš
konat v paláci tomto, a vlastní hlavou to splatíš.
Jakmile oštěpy svými vám všechněm vezmeme sílu,
všecken majetek tvůj, jak v samém městě, tak venku,
s oním, ježž Odysseus má, pak sloučíme, ani tvým synům
žít pak v paláci tvém už nedáme, ani tvým dcerám,
ani tvé manželce vzácné zde chodit v ithackém městě.“

Řekl, a bohyně Pallas tím více se vznítla v srdci,
plísnila Odysseá a mluvila hněvnými slovy:
„Není zmužilost tvá již pevná, nejsi už silen,
jako když za běloloktou jsi Helenu vysokorodou
s Trojany po devět let kdys válčil stále a stále,
mnohé muže jsi sklál, když hrozná zuřila bitva,
město pak širokých tříd svou lstí's tam Priamu zbořil.
Čímpak to jest, když v statky a dům ses navrátil vlastní,
lítost že máš, když ženichům vstříc máš hrdinou býti?!

Sem však, rozmilý, ke mně, a pohled' na moje činy,
abys poznati moh', jak v zápase s odpůrci svými
Mentor, Alkimův syn, zná odplácet za dobré skutky!“

Řekla, však nechtěla ještě mu rozhodné vítězství dáti,
nýbrž chtěla jej zkoušet, jak statný a silný je v boji
nejenom Odysseus sám, než také syn jeho slavný.

Sama pak na stropní trámeč si v komnatě od sazí černé usedla, vzletěvši vzhůru, jsouc vlaštovce na pohled rovna.

Pobídl Ageláos sbor ženichů, Damastorovec, zároveň Amfimedón i Eurynom s Déoptolemem, Peisandros Polyktorovec a Polybos, hrdina statný. Byliť z ženichů všech svou chrabrostí nad jiné přední, kteří naživě byli a za život sváděli zápas, neboť četnými šípy a lukem druzí již padli.

Promluvil Ageláos a ke všem takto se ozval:
„Přátelé, jistě ten muž své nezdolné zadrží ruce, vždyť se i Mentor sám již vzdálil, marně se chlubiv!
Oni pak v popředí dveří jsou necháni docela sami.
Nyní však dlouhých kopí už nebudem najednou házet.
Dřív ať tuhletěch šest hrot vymrští, zdali by Zeus nám popřál vládyku skláti a velké slávy si dobýt.
Druhých se netřeba bát — jen kdyby byl usmrčen tento!“

Řekl, i hodili v ráz své oštěpy, jakož jim velel, chtivě, však každý hod jim zmařila bohyně Pallas: jeden kopí své vt'al v sloup komnaty stavěné pevně, jinému zaletěl hrot zas do dveří přilehlých těsně, jasan kováním těžký se zaryl jinému do zdi.

Avšak když již všichni se vyhnuli ženichů kopím, Odysseus počínal mluvit, jenž tolik zápasů přestál:
„Teď bych já měl vás, ó přátelé, vybídnout také mrštit v ženichů dav své oštěpy, neboť se snaží všecky tu vyhubit nás — k svým špatným dřívějším skutkům.“

Řekl, a na jeden ráz své ostré oštěpy vrhli, míříce naproti nim: sám Odysseus Déoptolema, Elata pastucha vepřů a Télemach Euryala, také pastýř krav svým kopím Peisandra zabil.

Všichni tu v prostornou půdu se najednou zakousli zuby,

načež ženichů zástup až k pozadí komnaty couvl.
Ti pak se za nimi vrhli a z mrtvol vytáhli kopí.

Potom ženiši zas své ostré oštěpy vrhli,
chtivě, však většinu hodů jim zmařila bohyně Pallas:
jeden kopí své vřal v sloup komnaty stavěné pevně,
jinému zaletěl hrot zas do dveří, přilehlých těsně,
jasan kováním těžký se zaryl jinému do zdi.

Toliko Amfimedontem byl na ruce v zápěstí raněn
Télemachos, však zlehka — jen kůži mu sedřelo kopí.
Eumaios dlouhým dřevcem byl na pleci Ktésippem škrábnut,
přes svůj štít — hrot letěl však dál, až dopadl na zem.

Ti zas, jež Odysseus vedl, rek statný, důvtipu plný,
opět v ženichů dav své ostré oštěpy vrhli.
Odysseus, bořitel měst, tam zasáhl Eurydamanta,
Télemach Amfimedonta, a Polyba pastucha vepřů,
současně pastucha krav svým kopím Ktésippa zabil,
vrazil mu do hrudi oštěp, a volal, jása je nad ním:
„Potomku Polythersův, pln posměchu, příště se nikdy
sveden hloupostí svou již nehonos, nýbrž vždy raděj
úmysl ponechej bohům, vždyť mnohem jsou mocnější nad nás!
Tu máš za onen hnát, dar pohostný, který's dal kdysi
vladaři rovnému bohům, když ve svém paláci žebрал!“

Pastýř lesklých krav tak promluvil. Odysseus vládce
ranil Damastorovce, jsa nablízku, oštěpem dlouhým,
Leiókrita pak syn zas probodl Euénorovce,
dřevcem do středu slabin a hrotem naskrz ho prohnal:
ihned skácel se na tvář a čelem do země vrazil.

Pallas pozdvihla vtom svou aigidu záhubnou lidem
s výšin stropního trámu — jich mysl se zděsila hrůzou.
Oni jak stádní skot hned prchali komnatou plaše,

na který mrštný střech se vrhne a rozplaší všechny
v jarní čas, když počíná den zas nabývat délky.

Jako když s horských vrchů se přiženou supové náhle
s křivými zobci a drápy a na jiné ptáky se vrhnou,
tito pak prchají z mračen a strachem se k rovině ženou,
supi se vrhají na ně a dávi je — nikde jim není
obranu, útěku nikde — a diváci těší se z lovu:
podobně v ženichů zástup se v komnatě vrátili oni,
napořád vůkol je bili, a hrozný nítel se sténol,
jak jim rubali hlavy a podlaha od krve vřela.

Vtom se tam Leiódés přihnul a chopiv se vládcových kolen,
prosil za slitování a pravil perutná slova:

„Šetř mne, ó vroucně tě prosím, a slituj se nad mnou, vládce!
Vždyť jsem se žádné ženy ni nezbedným slovem ni skutkem
nedotkl v paláci tvém — já naopak vždycky jsem bránil
všechněm ženichům zdejší, když páchali takové skutky.
Ti však si nedali říci, by od křivd zdrželi ruce.
Proto teď za svou zpupnost jsou stíženi hanebnou smrtí.
Mne-li pak, dozorce žertev, jenž nejsem ničeho vinen,
též má stihnouti smrt — pak zásluhám vděčnosti není.“

Posupně pohleděv naň, děl důvtipný Odysseus toto:
„Jestliže pyšníš se tedy, že jejich jsi dozorcem žertev,
potom pochyby není, že často ses v paláci modlil,
aby můj sladký návrat mi daleko splnění zůstal,
milá šla choť má s tebou i aby ti zrodila dívky.
Pročž bolestné smrti už nijak utéci nelze.“

Takto mu Odysseus děl. Pak pádnou pravicí chopil
meč, jež Ageláos, jsa vražděn, z pravice pustil.
Meč ten pravicí chopil a do středu hrdla mu vrazil.
Vyrazil poslední výkřik, a hlava se smísila s prachem.

Ještě jen Fémios pěvec se černé vyhýbal smrti,
Terpiův syn, jenž zpíval, jsa ženichy ke zpěvu nucen.

Stál tam a ve svých rukou měl zvučné varyto svoje
poblíž hořených dvířek a na dvě se rozmýšlel v srdci,
měl-li by z komnaty prchnout a k oltáři krásnému sednout
Kronovce, ohrady strážce. Byl oltář to, na kterém hojně
býčí ze stehen maso kdys Odysseus páčil i otec,
či snad, přiskoče k vládci, se kolenou chopit a prosit.
Když tak přemýšlel o tom, tu uznal vhodnějším toto:
kolenou Láertovce se uchopit, Odysseových.
On tedy dutou loutnu se rozhodl položit na zem,
k sedadlu stříbrných hřebův a k měsidlu libého vína,
sám pak přiskočil k vládci a chopiv se kolenou jeho,
prosil za slitování a pravil perutná slova:
„Šetř mne, ó vroucně tě prosím, a slituj se nade mnou, vládce,
neboť pozděj i sám bys litoval, kdybys ted' pěvce
usmrtil, který bohům i lidem smrtelným zpívám.
Já sic jen samouk jsem, však bůh mi ty všeliké písně
vštípil do mysli mé — mněť zdá se, když před tebou zpívám,
jako bych před bohem pěl — z té příčiny nechtěj mne stíti!
Vždyť mi i milý tvůj syn, sám Télémach, dosvědčit může,
já že jsem nikterak rád, neb dokonce z nějaké touhy
nechodil do domu tvého, bych ženichům po jídle zpíval.
Lidé četní a silní mě vždycky sem násilím vlekli.“

Řekl a Télémachos, muž bujaré síly to slyšel.
Chvatně děl ke svému otci, jenž stál tam nablízku něho:
„Zadrž, nevinen jest — nuž nechtěj bodat ho kovem!
Rovněž i hérold Medón buď zachován, poněvadž vždycky
o mne se pečlivě staral, zde v paláci, když jsem byl chlapcem,
ačli ho nezabil již buď pastýř skotu neb vepřů,
nebo se nesrazil s tebou, když bouřil's po domě našem.“

Rozumný hérold Medón však zaslechl přímluvu tuto,
neboť pod křeslem ležel, jsa schoulen, a v hovězí kůži
obalen staženou právě, chtě černé smrti se vyhnout.

Zpod křesla vylezl rychle a shodiv se sebe kůži,
přiskočil k Télemachovi a chopiv se kolenou jeho,
prosil za slitování a mluvil perutná slova:
„Miláčku, tady jsem já, ó zadrž a vybídni otce,
aby mne, přesilný rek, svým ostrým nezabil kovem,
rozhněván na záletníky — vždyť oni mu mrhali stále
majetek v paláci jeho a bláhoví nectili tebe.“

Důvtipný Láertův syn zas s úsměvem odvětil jemu:
„Neboj se nic! Můj syn již zachránil tebe a spasil,
abys v duši to poznal a také jiným to řekl,
kterak šlechtný čin jest mnohem lepší než špatný.
Vy však z komnaty ven teď vyjděte, z dějiště vraždy!
Na dvůr pak s Fémiem pěvcem si zatím, Medonte, sedni,
abych, čeho mi třeba, si zařídil v paláci tady!“

Řekl, ti odběhli kvapně a na dvůr z komnaty vyšli
k oltáři velkého Dia a u něho sedli si oba,
všude se ohlížejíce, a pořád čekali smrti.

Rek pak se rozhlížel všude, zda některý z mužů se ještě
neskrývá potajmu živý, chtě černé smrti se vyhnout,
avšak nadobro všecky je spatřil v krvi a prachu
ležet ve velkém počtu, jak na mořském pobřeží ryby,
které ze sivé tůně si rybáři pletenou sítí
vytáhnou na nízký břeh. Tam veškeré chycené ryby
touží po vlnách mořských a leží hromadně v písku,
avšak sluneční žár jim zakrátko odejme život.
Tak tam na jedné kupě se váleli ženiši všichni.

Důvtipný Láertův syn děl tehď k Télemachovi:
„Zavolej Eurykleiu, mou pěstounku, milený synu,
abych řekl jí věc, jež právě mi na mysli tane!“

Řekl a Télemachos byl milého poslušen otce,

zabušil na dveře jizby a pravil pěstounce toto:
„Sem pojď, babičko stará, a pospěš si — ty jsi už dávno
našich služebných žen nám hlídačkou v komnatě ženské,
pojď, můj otec tě volá — má úmysl něco ti říci!“

Taková promluvil slova, a rozkaz byl vykonán mlčky.
Ihned šla otevřít jizbu, jež vhodná k bydlení byla.
Vyšla, a Télemachos šel před ní, kráčeje dovnitř.

Spatřila Odysseá, jak uprostřed zabitých mužů
všecek je potřísněn krví a pokálen, lvovi jsa roven,
který nasycen kráčí, když polního nažral se býka;
tvář jeho po obou stranách a celá mohutná prsa
lvovi se od krve rdí — jest hrůza mu pohledět v oči:
tak měl zbroceny on své nohy a nad nimi ruce.

Služka jak nesmírnou krev, jak všecky ty mrtvoly zhlédla,
ihned zajásat chtěla, když viděla velké to dílo.
Odysseus však jí bránil a zdržel dychtivost její.
K stařence ozval se takto a pravil perutná slova:
„V duši jen, stařenko, plesej, buď zticha a nejásej hlasně!
Nebyl by pobožný čin chtít jásat nad smrtí mužů!
Tyto zde božská vůle a hrozné zhubily činy,
neboť nectili nikdy ni jednoho z pozemských lidí,
ať byl dobrý ať zlý, ať kdokoliv mezi ně přišel.
Proto teď za svou zpupnost jsou stíženi hanebnou smrtí.
Ty však jména mi žen teď vypočti, sloužících v domě,
které mne nemají v úctě a které viny jsou prosty!“

Na to mu pěstounka milá zas pravila, Eurykleia:
„Já ti to povím, synu, a vyložím skutečnou pravdu.
Celkem padesát žen jest ve tvém paláci tady,
služek, které my samy jsme vzdělaly k domácím pracím,
česati ovčí vlnu a snášeti služebné práce.
Z těch je jen dvanácte žen, jež nestoudné páchaly činy,

mne tady nectíce pranic — ni samotnou Pénélopeiu.
Teprve dorůstal syn — z té příčiny nechtěla matka
synovi svolení dáti, by služkám rozkazy dával.
Jest však nyní už čas, bych do skvělé komnaty horní
zprávu šla dát tvé ženě, již nějaké uspalo božstvo.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Nikoliv, ještě ji nebud', spíš poruč služebným ženám
přijít sem, jež v domě tu dřív zlé páchaly skutky!“

Řekl, a stará služka zas odešla komnatou od nich,
ženám oznámit rozkaz a vyzvat je, aby tam přišly.

Odysseus synovi svému a pastýři skotu a vepřů
kázal přistoupit blíže a řekl jim perutná slova.
„Počňte mrtvé nosit a služebné vyzvete k tomu!
Avšak potom jim kažte, by překrásná křesla a stoly
houbami dírkovatými a vodou umyly čistě!
Ale až celý dům již docela v pořádku bude,
z komnaty stavěné pevně ty ženštiny vyved'te na dvůr,
na místo uprostřed kůlny a pevné ohrady dvora,
chopte se břitkých mečů a bijte je, až byste všechněm
služkám odňali život, by nadobro zašla jim láska,
kterou k ženichům plály a tajně se scházely s nimi!“

Řekl a služebné přišly a všecky se v hromadu shlukly,
hrozné vedouce nářky a proudem roníce slzy.

Nejdřív nosily ven těch zabitých ženichů těla,
kladly je v podloubí dvora, jenž kolem byl ohrazen pevně,
těsně je kupíce k sobě, a Odysseus rozkazy dával,
sám je tam k prospěchu nutě; ty nosily — proti své vůli.

Potom služebné ženy i překrásná křesla i stoly
houbami dírkovatými a vodou čistily pilně.

Avšak Télemachos i pastýř skotu a vepřů
škrabadly podlahu jizby, jež důkladně stavěna byla,

drhli, a služkami kal byl vynášen ze dveří domu.

Když pak celá ta jizba již úplně v pořádku byla, z komnaty stavěné pevně ty ženštiny vyvedli na dvůr, na místo uprostřed kůlny a pevné ohrady dvora, hnali je v úzký kout, zkad nebylo uniknout možno.

Rozumný Télemachos tu počal mluvit takto:
„Vzdálena myšlenka bud', bych čestnou odpravil smrtí ženy, jenž na hlavu mou jen pohanu sypaly vždycky, jakož i na matku naši, a s ženichy líhaly tajně.“

To tedy služebným děl. Pak provaz sinavé lodi přivázal k velkému sloupu, a napjav jej ke klenbě kůlny, ztuha jej do výše zdvihl, by nohy jim nepřišly k zemi.

Jako když holubi někdy neb kvíčaly širokých křídel, do svých se ženouce hnízd, svým letem se zapletou náhle do tenat napjatých v křoví, a hrozná je uvítá lůžko, nejinak hlavy těch děv tam visely řadou a hrdla všechněm visela v smyčkách a přebídnou zemřely smrtí — ještě jen trhaly nohou, však nakrátko, nikterak dlouho.

Potom pastucha koz byl na dvůr předsíní veden. Tam mu pak uši a nos svým tvrdým uťali kovem, z těla mu vytrhli hanbu a psům ji pak syrovou vrhli, naposled, zuřiví hněvem, mu uťali ruce a nohy. Konečně po všem tomto si umyvše ruce a nohy, kvapili k vladaři v dům, když všečen skončen byl úkol.

Vladař tu k Eurykleii, své pěstounce milé, se ozval:
„Přines, stařenko, síru, zla léčivo, přines i oheň, abych vykouřil jizbu, a sama jdi k Pénélopeii, vyzvi ji sestoupit dolů i její služebné ženy.

Také domácí služky at' všechny se shromáždí tady!"

Na to mu pěstounka milá zas pravila, Eurykleia:
„Všecko to po právu jest, jak's pravil, milený synu.
Dřív však dojdu ti pro plášť a pro sukni, aby ses oděl,
abys těmito hadry jsa pokryt na statných plecích,
nestál v komnatě takto — vždyť to by ti dělalo hanbu.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Oheň ze všeho nejdřív mi v komnatě rozdělán budiž!“

Poslechla Eurykleia, ta milá pěstounka jeho,
ihned síru a oheň mu přinesla.

Odysseus rychle
vykouřil komnatu mužskou i ostatní palác a dvorec.

Stařenka Eurykleia skrz vládcovu komnatu krásnou
ženám šla oznámit rozkaz, by ke svému vladaři přišly.

Služebné z komnaty vyšly a v rukou světlo si nesly,
všecky se skupily kolem a vítaly Odysseá:
ihned ruce mu tiskly a líbaly hlavu a plece,
vlídně ho pozdravujíce.

Tu sladká ho jímala touha,
že až vzlykal a slzel a všechny je poznával v mysli.

ZPĚV XXIII

Odysseus a Pénélopeia se poznají

Stařena v komnatu horní tu vstoupila, jáсотu plná,
dát své vládce zprávu, že milý manžel je doma.
Kolena sebou šklubla a o závod kvapily nohy.

Stanula nad její hlavou a tuto jí hlásala zprávu:
„Probud' se, Pénélopeio, ať uzříš, milené dítě,
vlastníma očima svýma, co bývá denně ti touhou!
Přišelť Odysseus tvůj již do domu, třebaže pozdě,
pobil ženichy zpupné, již mrhali majetek jeho,
jmění mu vyjídajíce, a násilně týrali syna.“

Moudrá Pénélopeia jí na to zas odpověď dala:
„Bohové, matičko milá, tě pomátli, kteřížto mohou
rozum člověku vzíti, i kdyby byl velice moudrý,
jindy i nerozvážný jest přiveden k rozvážnosti.
Ti teď zmátli i tebe, ač dřív's byla velice moudrá.

Pročpak mě za posměch máš, když mysl má žalu je plna,
takto jen do větru mluvíc — a ještě mě ze spánku budíš,
libého, který mě spoutal a milá víčka mi zastřel?!
Takhle jsem nespala ještě, co Odysseus z domova odplul
spatřit tu kletou Tróju, již bez žalu vyslovit nesmím.
Teď však sestoupni dolů a vejdi zas v komnatu ženskou!

Kdyby však některá jiná mi ze služek, co jich mám v domě,
přinesla takovou zprávu a z mého mě vytrhla spánku,
šeredně zajisté já v ten mžik bych hnala ji odsud
do ženské komnaty zpět — však tvoje ti prospěje stáří.“

Pěstounka Eurykleia jí na to zas pravila toto:
„Nijak tě za posměch nemám, než opravdu, milené dítě,
vrátil se Odysseus tvůj již do domu, jak jsem ti řekla,
onen cizinec totiž, jímž v paláci zhrdali všichni.
Dlouho již syn tvůj věděl, že *on* se to nachází v domě,
veden však opatrností, ti otcovy úmysly skrýval,
dokud by neztrestal pych těch ženichů zpupnosti plných.“

Řekla. I zplesala kněžna, a honem skočivši s lůžka,
objala starou služku, a slza jí vytryskla z víček.

Potom se ozvala takto a pravila perutná slova:
„Nuže, ó matičko milá, ted' pověz mi neklamnou pravdu!
Jestliže, jakož mi díš, již vskutku se do domu vrátil,
jak jen pravici svou na ty nestoudné ženichy vztáhl,
docela sám, když hromadně vždy v mém paláci byli?“

Na to jí pěstounka milá zas pravila, Eurykleia:
„Ničeho z pohledu nevím ni ze sluchu, bylo jen slyšet
sténot vražděných mužů. My v komnatě stavěné pevně
s hrůzou sedly si v kout — vchod přilehlý těsně nás věznil.

Teprv když Télemachos mě konečně z komnaty ženské
volal, milý tvůj syn, jež otec pro mne byl poslal,
našla jsem Odysseá, jak uprostřed pobitých mužů
stojí, a ženichů dav tam leží na tvrdé zemi,
na sobě.

Vidouc to všechno, bys bývala okřála v mysli,
kterak je potřísněn krví a pokálen, lvovi jsa roven.
Nyní mrtvoly všech jsou u samých nádvorních dveří
na sobě, překrásný dům pak čistí vládyka sírou,
zanítiv veliký oheň.

Mě poslal zavolat tebe.

Nuže, už pojď, ať cele se zas své oddáte slasti
oba dva milým srdcem, vždyť mnoho jste zkusili zlého!
Nyní konečně přec jest dávné vám splněno přání:

Přišel ti sám! jest živ! jest v domově, nalezl *tebe*,
našel v paláci *syna* — a ony, kdo křivdili jemu,
ženiny nápadníky, již všechny ted' potrestal v domě!“

Moudrá Pénélopeia jí opět pravila toto:
„Dosud, matičko milá, tak neplesej, jáсотu plna!
Sama přec víš, jak na radost všech v svůj palác by přišel,
nejvíc však na radost moji i synovu, našeho dítěta!
Není však tahle tvá zvěst tak jistotná, jako to tvrdíš,
nýbrž nějaký bůh sklál všechny ty ženichy zpupné,
rozhněván pro jejich pýchu a trapné zločiny jejich.
Neboť nectili nikdy ni jednoho z pozemských lidí,
ať byl dobrý, ať zlý, ať kdokoli mezi ně přišel.
Pročež za zpupnost svou ted' zhynuli.

Odysseus pozbyl
návratu daleko vlasti a pozbyl i života svého.“

Na to zas pěstounka milá jí pravila, Eurykleia:
„Jaká to, dítě, ti řeč ted' vyklouzla z ohrady zubů,
kdyžtě ted' o muži díš, jenž doma již u krbu mešká,
že už nepřijde domů — tvé srdce jen nerado věří.
Ted' však znamení jiné, a docela zřejmé, ti řeknu:
ránu, již bílým klem kdys divý mu zasadil kanec,
tu jsem, myjíc jej, našla a hned jsem se chystala tobě
říci tu zvěst, však rukama hned má ústa mi zakryv,
nedal z chytrosti mysli ti o tom povědět zprávu.
Nuže, už pojd', já životem svým dám záruku tobě:
tvrdím-li nějaký klam, pak zabij mě přebídnou smrtí!“

Moudrá Pénélopeia jí dala zas odpověď tuto:
„Těžko je, matičko milá, bys bohů žijících věčně
zkoumat zámysly chtěla, ač velmi máš zchytralou mysl.
Přec však k synovi pojd'me, vždyť ráda bych viděla sama
mrtvolu ženichů padlých, i onoho, který je pobil!“
Scházela z komnaty horní, a počala přemýšlet v duši,

zda snad zpodáli jen má zkoumat milého muže,
či má přistoupit k němu a zlíbat mu hlavu a ruce.

Když pak vstoupila dovnitř a přes práh kamenný přešla,
sedla si naproti muži, kde svítily paprsky ohně,
opodál, u druhé stěny.

On před sloupem vysokým seděl,
sklopen maje svůj zrak: bylť zvědav, zdali co řekne
statná manželka jeho, až očima pohlédne na něj.
Dlouho však seděla mlčky, a úžas jí pronikal srdcem:
někdy se sice jí zdálo, že zrakem ho poznává v tváři,
pak ho zas nemohla poznat — mělt' špatně na sobě roucho.

Télemachos ji plísnil a tato k ní promluvil slova:
„Matko, tys nematka zlá — máš tvrdé ve hrudi srdce!
Copak se odvracíš takto, a pročpak mému se otci
nechceš posadit po bok, a nezvídáš, neptáš se na nic?
Žádná jiná žena by s tvrdým nesnesla srdcem
takto se stranit muže, jenž, vytrpěv útrapy mnohé,
konečně v dvacátý rok zas do země otcovské přišel.
Tobě však po všechem čas jest tvrdší nad kámen srdce!“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Milý synu, můj duch jest plný úžasu v ňadrech.
Nemohu vůbec nic teď promluvit, ani se zeptat,
ani se tvářív v tvář naň podívat.

Pakli to vskutku
Odysseus jest, jenž vrací se k nám — ó jistěže my se
poznáme sami a líp, vždyť jistá znamení máme,
která také jen nám jsou známa, však jinému tajna.“

Usmál se slavný rek, jenž tolik zápasů přestál.
Nakvap k Télemachovi pak mluvil perutná slova:
„Nech jen mateře své, ať zkoumá mě, milený synu,

v paláci mém! — Však za krátký čas tím lépe mě pozná.
Nyní, že špinavý jsem, mám špatné na sobě roucho,
proto si málo mne váží a myslí si, já že to nejsem.
My však v úvahu vezměm, co zvlášť by nám na prospěch bylo!
Neboť když jednoho jen kdos zabije v národě muže,
jestliže těch má málo, kdo za ním by k ochraně stáli,
prchne a příbuzné svoje i otcovskou opustí zemi.
My však záštitu obce a přední jsme pobili ze všech
šlechticů v ithacké zemi — nuž o tom ti přemýšlet radím.“

Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Sám jen, milený otče, to uvažuj, neboť tvůj věhlas
ze všech na světě prý jest nejlepší. Pochyby není,
nikdo že ze smrtných lidí by nemohl závodit s tebou.
Horlivě půjdem s tebou, a nebudeš, jako si myslím,
postrádat ochrany naší — co ovšem stačí nám síla.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Dobrá, řeknu vám tedy, jak nejlíp zdá se mi v srdci:
Nejdřív se umyjte všichni a vezměte na sebe roucha,
vyzvěte domácí služky, by vzaly si slavnostní šaty,
avšak božský pěvec ať zvučné varyto maje
v rukou, na ně nám hraje a k veselým tancům nás vábí,
takže, kdo tudy by šel neb v blízkém okolí bydlil,
slyše to, mohl by říci, že slaví se v paláci svatba.
Nechci, by naším městem se pověst roznesla dříve
o vraždě záletníků zde v paláci, nežli my sami
na statek stromoví plný se vydáme, ve kterém chceme
v úvahu vzít, co Zeus nám spasného do duše vnuke.“

Oni to slyšeli rádi, a ochotně poslušni jsouce,
nejdřív se umyli všichni a oblekli na sebe roucha.
Ženy se oděly též. Pak božský uchopil pěvec
dutou do ruky loutnu a ve všech roznítil touhu

po hudbě lahody plné a požitku ladného tance.
Celý ten velký palác se ozýval dupotem hlasně
mladíků v tanečním reji a dívek s krásnými pásy.

Takto se ozval ten onen, kdo poslouchal před domem venku:
„Pojalt' z ženichů kdos již královnu žádanou všemi,
odvážně. Nemělat' chuť již vlastního manžela z mládí
chránit veliký dům až dokonce, až by se vrátil.“

Tak tam mluvil ten onen, však nevěděl, co se tam stalo.

Mezitím Eurynomé jej umyla v obydlí jeho,
chrabrého Odysseá, a natřela olejem také,
načež krásným pláštěm a sukní mu oděla tělo.
Athéna po jeho hlavě mu velkou prostřela krásu,
vyšší na pohled vzrůst, též větší mu tělnatost dala,
s hlavy pak spustila vlas, jak z ladného kosatce květy.
Jako když dovedný muž kol stříbra si obkládá zlato,
jemuž Héfaiostos sám byl mistrem a bohyně Pallas
v různých umělých pracích, že lepá vytváří díla,
taký mu rozlila vděk kol hlavy a okolo plecí.

Odysseus, vystoupiv z vany, jsa bohům postavou roven,
na křeslo, s kterého vstal, hned potom se posadil opět
naproti manželce své, k níž promluvil těmito slovy:
„Ukrutná z útlých žen, zvláště tobě jest kamenné srdce
do hrudi vloženo bohy, již sídlí v olympských domech.
Žádná jiná žena by trvale nesnesla v srdci,
takto se stranit muže, jenž vytrpěv útrapy mnohé,
konečně v dvacátý rok zas do země otcovské přišel!
Lůžko však, matičko milá, mi přichystej, abych si lehl,
třebas i sám, vždyť železný duch jest v hrudi mé ženy!“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Bláhový, nikterak pych, též zhrdání tebou to není,

také nežasnu příliš. Víím předobře, jaký jsi býval
tenkrát, když odjížděl's odsud, jsa na lodi o dlouhých veslech.
Ty ale, Eurykleio, mu pevně hled' ustlati lůžko
na místě jiném než ono, jež sám si byl vystavěl kdysi.
Tamo mu pevné lůžko dej zařídit, položit na ně
rouna i pokrývky teplé a k tomu i koberce lesklé.“

Řekla to, manželka tím chtíc zkoumati.

Na to jí pravil

Odysseus, nevole pln, své manželce, pečlivé ženě:
„Velmi je bolestná věc, již nyní's, manželko, řekla!
Kdože mi postel dal jinam? To každému bylo by těžko,
kdyby i dovedný byl!

Sám bůh by jen, osobně přijda,
mohl ji, kdyby si přál, dát lehounko na jiné místo —
živoucí muž však žádný. I kdyby byl ve květu mládí,
přec by jí nepohnul lehce, vždyť v úpravné posteli oné
tajemství jest. Já zrobil ji sám, však nižádný jiný.

Oliva podlouhlých listů mi uvnitř ohrady vzrostla,
bujný to, vysoký kmen: byl tlustý jak nějaký pilíř.
Ložnici okolo ní jsem budoval, až jsem ji skončil
z kamenů spojených hustě a svrchu ji pečlivě sklenul,
k ní jsem přilehlé těsně, a sklížené, připojil dveře.
Z olivy podlouhlých listů jsem tenkrát zutínal větve,
odspodu osekal kmen, jej přihladil teslicí ostrou,
celý, dobře a zručně, a srovnav přímo dle šňůry,
zřídil jej za nohu k loži a vrtadlem navrtal všude.

K ní jsem budoval lůžko, až úplně hotovo bylo,
zdobě je uměle zlatem i slonovou kostí a stříbrem.
Uvnitř hovězí řemen jsem napjal, červený, lesklý.

Takto ti tajemství své teď vykládám.

Nevím však ještě,

dosud-li nehnuto jest mou postelí.

Či by snad jiný
muž ji byl vynesl jinam, a olivu podřízl vespod?“

Řekl, a v okamžik ten jí kolena klesla i srdce,
jakmile poznala znaky, jež přesně jí Odysseus popsal.
S pláčem přiběhla k němu a padla mu okolo krku,
vřele mu zlíbala hlavu a takto pak mluvila k němu:
„Nezlob se, Odyssee, vždyť býval's moudrý i jindy,
ze všech nejvíce lidí!

Nás bohové stíhali trýzní,
kteří nepřáli nám být pospolu u sebe stále,
užít mladého věku a dospět ku prahu stáří.
Právě se proto ty teď již nezlob a neměj mi za zlé,
takto že's uvítán nebyl, když prvně jsem spatřila tebe,
neboť v milených prsou se vždycky mé hrozilo srdce,
aby mne některý muž snad nezmámil, ke mně se vloudě,
řečmi — jsou mnozí lidé, již nekalé úskoky strojí.

Jistě by Helena z Argu, jež dcera je Kronovce Dia,
s mužem nevešla v styk, jenž přišel z krajiny cizí,
kdyby jí bývalo známo, že achajští synové statní
nazpět ji přivedou domů a do milé otcovské země.
Ji však přimělo božstvo, by ohavný spáchala skutek.
Neboť by dříve ten blud v svou nebyla pojala mysl,
zhoubný, z kterého žal též na nás nejprve přišel.

Teď, když znamení tajná a docela zřejmá's mi řekl
lůžka, jež žádný jiný až dosud neviděl člověk,
nýbrž jenom my oba a Aktoris jediná jedna
služka, již otec mi dal, když k vám jsem se z domova brala.
Ta pak k ložnici vchod nám hlídala, stavěně pevně.
Teď jsi mi přesvědčil srdce, jež bylo tak nevlídné k tobě.“

Řekla a vznítla v něm tím větší po nářku touhu;
plakal a milenou choť měl v náručí, pečlivou ženu.

Jako se k radosti těm, kdož plavou, objeví země,
kterým úpravnou loď bůh Poseidon úplně rozbil
na moři zuřivým větrem a prudkými vlnami hnanou —
málo se z pěnivých vln jich dostane na suchou zemi
plavbou, a solný kal jest na těle usazen hojně;
s radostí vystoupí na souš, když uniknou hrozící zkáze —
takto i jí byl k radosti choť, když hleděla na něj,
pořád bílými lokty jej držíc okolo krku.

Snad by se růžovoprstá jim při pláči zjevila Zora,
Pallas však jiskrnozraká si jiný smyslila záměr:
zdržela západ noci, co nejdéle, zdržela východ
zlatotrúnné Zory a nedala na Ókeanu
zapřáhnout rychlé koně, již nosí smrtelným světlo.
Slovou Světloš a Zářný a vozí ji, koňové mladí.

Důvtipný Láertův syn pak ke své manželce pravil:
„Ke konci svízelů všech však nijak jsme nepřišli dosud,
nýbrž ještě i příště mi nastane nezměrná práce,
dlouhá, velice těžká, již musím podstoupit celou.
Neboť duše tu věc kdys řekla mi Teiresiova
v onen den, když v Hádův dům jsem sestoupil temný,
hledaje návratu den svým druhům i samému sobě.
Pojď však, manželko má, již na lůžko, bychom už také
konečně sladkým spánkem se na loži občerstvit mohli!“

Moudrá Pénélopeia mu dala zas odpověď tuto:
„Lůžko tu v každý čas jest po ruce, kdykoli budeš
v duši si přát, když dopřál ti bůh, že's vrátil se opět
v dům svůj stavěný pevně a do své otcovské země.
Když však ses rozhodl o tom, a bůh ti to do mysli vštípil,

onen svízel mi řekni, ač ovšem i později asi
zvím jej, však nebude hůře, když ihned dovím se o něm.“

Důvtipný Láertův syn jí odvětil těmito slovy:
„Pročpak mě opět nutíš, ty bláhová, abych ti tohle
řekl?

Nuž já ti to povím a ničeho zatajit nechci.
Nebude ovšem tvůj duch tím potěšen, radosti nemám
ani já sám. Byl rozkaz mi dán, bych do četných sídel
lidí se na cestu vydal a v ruce měl příhodné veslo,
až bych dostal se v kraj, v němž neznají hladiny mořské,
aniž pokrmu jedí, s nímž solná jsou smíšena zrna.
Neznají lidé oni ni lodí červených boků,
neznají vhodných vesel, jež lodím za křídla slouží.

Znamení, které mi děl, jest patrné, neskryju ti ho:
Až totiž pocestný jiný se se mnou na cestě potká,
jenž by mi děl, jak na pleci svém mám věječku statném,
tehdáž rozkaz mi dal, bych veslo to do země zatkl,
vladaři Poseidonu pak krásnou tam vykonal obět',
berana totiž a býka a původce plemene, kance.
Potom vrátit se domů a svaté slavnostní žertvy
bohům nesmrtným vzdát, již sídlí na nebi širém,
po řadě, každému zvlášť, pak daleko hladiny mořské
docela klidná mě smrt prý postihne, která mě zkosí,
slabého blahým stářím a kolem dokola všude
šťastný mi bude žít lid, což všecko, jak řekl, se stane.“

Moudrá Pénélopeia mu na to zas odpověď dala:
„Vskutku-li bohové tedy ti udělí šťastnější stáří,
můžeš s jistotou doufat, že ujdeš veškerým strastem.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Zatím Eurynomé a pěstounka chystaly lůžko,
jemné to lůžkové prádlo, a přitom louče jim plály.

Když pak, pílíce kvapně, jim pevné už ustlaly lůžko,
stařena, chtějící spát, zas do domu odešla nazpět.
Komorná Eurynomé jim k ložnici vůdkyní byla,
ani se na lůžko brali, a v rukou světlo jim nesla.
Když pak je zavedla k lůžku, šla nazpět, a vládci se brali
radostně spolu k místu, kde dávné lůžko jim stálo.

Tehdy už Télemachos a pastýři skotu a vepřů
přestali v komnatě tančit, a přestaly tančit i ženy.
Sami pak odešli k spánku a v stinné si ložnici lehli.

Oni když rozkošné lásky již dosyta užili oba,
řečmi se bavili spolu, a vyprávěl jeden i druhý:
manželka, vznešená paní, co útrap v paláci snesla,
na onen drzý dav těch zpupných ženichů hledíc,
tučných jak ovcí a krav tam dávali porážet množství
pro ni, jak velké spousty se čerpaly ze sudů vína,
on zas, vládyka jasný, jí vyprávěl, jaké kdy strasti
jiným způsobil lidem, co zkusil a žalostných útrap
podstoupil sám.

Choť ráda ho slyšela, aniž jí spánek
snášel se na milá víčka, než do konce pověděl všecko:

Začal, jak Kikonů lid byl přemožen od něho nejdřív,
potom jak do země žírné se připlavil Lótofagův,
všecko, co udělal Kyklóps, a kterak na něm se pomstil
za ztrátu silných druhů, jež jedl a soucitu neměl,
jak též k Aiolu přišel, jak tento jej s ochotou přijav,
vypravil — bránil však osud, by do milé otčiny přišel
nazpět, naopak bouř jej najednou přepadši prudká,
hnala jej na rybné moře a on tam zhluboka vzdychal.
V Télepyl laistrygonský jak potom po moři připlul,
ti mu tam zničili loďstvo i soudruhy holení krásných,

všecky, jen Odysseus sám jim na černém korábu prchl.
Také Kirčinu lstivost a úskočnost vylíčil všecku,
kterak sestoupil též v byt Hádův dusnoty plný,
thébského Teiresia se na příští osudy zeptat,
na lodi s četnými vesly, a spatřil tam soudruhy všecky,
matku svou též, jež pěstila jej, když ještě byl malý.

Kterak Seirén hlas též uslyšel, pějících libě,
jak též k Odrazným skalám a k hrozné Charybdě přišel,
k Skyllé, již neušel zdrav až dosud nižádný člověk,
líčil jí též, jak Héliův skot byl soudruhy pobit,
dále jak v rychlý koráb mu udeřil čadivým bleskem
zvysoka hřmící Zeus, jak zhynuli druhové zdatní,
všichni, a jedině on jak strašné unikl zhoubě.
Na výspě Ógygii jak k nymfě se Kalypse dostal,
kterak poutala jej, jak chtějíc ho manželem míti,
v prostorné jeskyni své jej hostila, říkajíc často,
že mu chce nesmrtnost dáti a mladost po všechny časy,
přece však v prsou jeho mu nemohla přemluvit srdce,
dál, jak vytrpěv mnoho, se dostal k faiéckým mužům,
kteří ze srdce rádi ho poctili, jako by bůh byl,
v lodi ho poslali domů a do milé otcovské země,
hojnost zlata a bronzu, i šatů mu přidavše darem.
To byl poslední pokyn, jež děl, když pojal jej spánek,
sladký, jenž klidní údy a konejší útrapy srdce.

Pallas jiskrných zraků si jiný však smyslila záměr.
Když již domnění měla, že Odysseus v mileném srdci
na lůžku manželky své již sladkým se nasytil spánkem,
Jitřenu z Ókeanu tu pobídla zlatotrůnnou
lidem světlo už nést.

Vtom slavný Odysseus také
s lůžka již měkkého povstal a dával manželce rozkaz:
„Dost již, manželko moje, jsme všelikých svízeli měli,

oba, ty's pro návrat můj, tak klopotný, plakala stále doma, mně Kronovec zase a druzí bohové také bránili v návratu mém, ač velmi jsem po vlasti toužil. Nyní když oba jsme již zas vstoupili v žádoucí lůžko, veškeré jmění, jež mám, teď spravuj v domově našem! Stád, jež ženichů sbor nám vyjedl, nadmíru zpupných, kořistí hojně si sám zas dobudu, jiná zas dají Achajci nám, až každou stáj nám naplní zase. Já ale na statek svůj teď zavítám stromoví plný, spatřit dobrého otce, jenž pro mne je bolestně sklíčen.

Tobě pak návod chci dát, vždyť vynikáš velikým vtípem: Zároveň s východem slunce se městem rozlehne pověst o smrti ženichů všech, jež ve svém domě jsem pobil. Vystup v komnatu horní a s tebou tvé služebné ženy, sed' tam, na lidi nehleď a nikoho na nic se neptej!“

Řekl a krásnou výzbroj si na své oblekl plece, vzbudil i Télemacha i pastýře skotu a vepřů, pak jim poručil všem vzít na sebe válečné zbraně. Oni ho poslechli rádi a ihned se oděli ve zbroj. Odemkli potom vrata a kráčeli — Odysseus v čele.

Na zem svítil už den — z té příčiny bohyně Pallas v husté je zakryla temno a nakvap z města je vedla.

ZPĚV XXIV

Duše padlých ženichů v podsvětí

Hermés, kyllénský bůh, již volal z paláce duše pobitých záletníků a ve svých rukou si nesl krásný zlatý prut, jímž lidem podle své vůle bdícím uspává oči a jiné zas ze spánku budí. Tím jim dav pokyn, je vedl. Ty šustíce kráčely za ním.

Jako as netopýři kdes v zákoutí ohromné sluje létají, šustíce přitom, kdy z chumáče některý spadne, se skály, na níž visí a všichni se při sobě drží, tak s ním kráčely duše a šustily. V čele jim kráčel Hermeiás, spasný bůh, jenž dusnou cestou je vedl podél Leukadské skály a proudů Ókeanových, podél krajiny Snů, pak podél sluneční brány, načež k Asfodelové se zakrátko dostali louce, na které bydlí duše, jen obrazy zesnulých lidí.

Achilleus, Péléův syn, byl nejdřív uviděn od nich, s ním byl Patroklos také a bezvadný Antilochos, Aiás, syn Telamónův, jenž postavou těla i krásou nejlepší z Danaů býval krom Achilla bezvadného.

Když se tak scházeli tam kol hrdiny Achilléa, vtom k nim přistoupil blíž duch vévody Agamemnona, pohroužen v žal. S ním družina těch, již v průvodu jeho v paláci Aigisthově kdys, zabiti, osudu došli.

Nejdřív duch Péleovcův mu pravil těmito slovy: „Mněli jsme, Átreův synu, že's Diovi bleskovládci nejvíce ze všech reků byl milý po všecky časy,

neboť četných mužů, a silných, býval jsi vládcem
v Tróji, kde tolik strastí jsme musili Achajci snášet,
přec však se zhoubný los též k tobě měl přiblížit záhy,
jemuž se žádný muž, jak zrodí se, nemůže vyhnout.
Kéž bys, když královskou hodnost měl's ve své, vladaři, moci,
tenkrát už v trójské zemi byl smrti a osudu došel!
Byl by ti zajisté rov lid veškerých Achaiů zřídil,
k poctě a velkou slávu bys synovi v budoucnu zjednal!
Takhle ti souzeno jest, bys žalostnou zahynul smrtí.“

Nato duch Átreovcův mu zase dal odpověď tuto:
„Blahý Péléův synu, ty Achille, podobný bohům,
zemřel's od Arga vzdálen, až v Tróadě! Okolo tebe
nejlepší synové trójští i achajští padali vesměs,
o tebe vedouce boj.

Ty's v hustém kotouči prachu
ležel, velikán velký, a neměl's už na mysli jízdu.
My, ač celý jsme den tam válčili, nebyli bychom
vůbec skončili zápas, až Zeus jej vichřicí skončil.
Když jsme tě ze vřavy boje pak nazpět přinesli k lodím,
mastí a teplou vodou jsme krásné ti umyli tělo,
pak jsme tě na lůžko dali a Danajci okolo tebe
vřelé ronili slzy a všichni si stříhali vlasy.

Z moře tu vystoupila matka a nesmrtné rusalky mořské,
slyšíce o tom zvěst.

Hned mořem se rozlehlo širým
nesmírné kvílení vůkol, až Achajce pojala hrůza.
Povstavše byli by prchli a vstoupili do dutých lodí,
kdyby jich nezdržel muž, jenž stár byl a nad jiné zkušen,
Nestor, který i dřív měl ze všech nejlepší rady.

Tento muž, moudré mysli, se ujal slova a pravil:
„Zadržte, Argejci, přec! Proč prcháte, Achajci jaří?
Matka to vystoupila jen, s ní nesmrtné bohyně mořské,

z hlubin, neboť si přeje být účastna synova pohřbu.
Řekl, a všecken se lid hned zastavil, hrdinské mužstvo.

Rozenky mořského kmeta pak shlukly se okolo tebe,
žalostně nad tebou lkaly, když v božská se oděly roucha.

Veškerých devět Mús tam krásným střídavě hlasem
kvílelo — nikoho bez slz bys nebyl z Argeiů tenkrát
spatřil: takový žal tam zvučná vznítla Músa.

Sedmnáct napořád dní tam pro tebe, ve dne i v noci,
plakali nesmrtní bozi i lidé smrtelní s nimi,
pak jsme v den osmnáctý tě spálili.

Okolo tebe

přemnohé tučné ovce a lesklé jsme zabili krávy.

V božském rouše jsi plál, kol stály tam ve džbánech hojných
balsám a sladký med.

V své výzbroji rekové četní
konali slavnostní průvod kol hranice, na které's hořel,
pěšky i na svých vozích, a velký se ozýval lomoz.

Když pak tě Héfaistův žár již konečně nadobro strávil,
pak tvé bílé kosti jsme, Achille, sbírali ráno,
čistým je kropíce vínem a balsámem: dalat' nám matka
zlatý dvouuchý džbán, jenž darem byl od Dionýsa,
jak nám tvrdila sama, a slavného Héfaista dílem.
V něm jsou bílé tvé kosti, ó Achille, hrdino slavný,
společně s nimi tam jsou též mrtvého Patrokla kosti,
zvláště jsou Antilochovy, jež nad jiné v úctě jsi míval
z ostatních soudruhů všech, když přítel Patroklos padl.

Velký nádherný rov kol vašich kostí jsme potom
zřídili, statný to voj nás Achaiův oštěpometců,
na strmém mořském břehu, tam na širém Helléspotu,
aby tam zdaleka již byl plavcům od moře zjevný,
lidem, již nyní žijí, i oněm, co pozděj se zrodí.

Matka tvá překrásné ceny tam složila, dary to bohů,
do středu na závodíště, by vítězům odměnou byly.

Ty's přec zajisté byl, již přečasto, při pohřbu mužů,
reků.

Když některý král kdes zahyne, po každé mládcí
berou na sebe pásy a ke hrám se závodním strojí.
Avšak, kdybys byl spatřil, tu velmi bys užasl v duši,
jaké na poctu tvou tam složila překrásné ceny
Thetis stříbrných nohou, vždyť býval's miláčkem bohů.
Takto ni po tvé smrti ti slavné nezašlo jméno,
nýbrž po všem lidstvu ti vzácná potrvá sláva.

Ale co já mám z toho, že válku jsem úplně skončil?!
Kronovec žalnou zhoubu mi při mém návratu smyslíl
pod rukou Aigisthovou a vlastní neblahé ženy.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Vtom však už Argův vrah k nim přistoupil, průvodce Hermés,
sváděje do Hádu duše, jež vládyka Odysseus pobíl.
Vyšli jim s podivem vstříc, když viděli, jak se tam blíží.

Vévoda Agamemnón, syn Átreův, na místě poznal
slavného Amfimedonta, jenž z Melanóa se zrodil,
který v Ithace bydlil, jsa pohostným přítelem jeho.

Nejdřív duch Átreovcův mu pravil těmito slovy:
„Copak se vám jen stalo, že vešli jste do temnot zemských,
veškeří stejného věku, a vybraní? Sotva by lépe
zvolil, kdo po celém městě by vybíral nejlepší mužstvo.
Zdali snad Poseidon vás zahubil na vašich lodích,
vzbudiv zuřivé větry a dlouhé na moři vlny?
Nebo vás nepřítel dav snad zahubil na pevné zemi,
když jste jim jímali krávy a ovcí úhledná stáda,
nebo když o své město a o ženy válčili s vámi?
Odpověz na dotaz můj, jsemť pohostným přítelem tobě!

Nevíš-li již, jak přišel jsem k vám kdys s podobným bohu
hrdinou Meneláem, bych přiměl vašeho vládce
na lodích pokrytých pevně se vypravit do Tróje s námi?
Plný to trvalo měsíc, než celé jsme propluli moře.
Odysseus, bořitel měst, jen stěží byl přemluven k tomu.“

Na to duch Amfimedontův mu zase dal odpověď tuto:
„Přeslavný Agamemnone, ty mocný vládyko mužstva,
všecko to, živený Diem, mám na mysli, jak jsi to řekl.
Já ti teď zevrubně povím a vyložím skutečnou pravdu,
jak nás postihla smrt, tak strašná, a kterak se stala:
Chtěli jsme vládcovu choť, když tento již dlouho byl vzdálen.
Ona se nemohla vzepřít, ni vejít v ten odporný sňatek,
černou zhoubu a smrt nám všechněm chystajíc tajně.
Na příklad tuhletu lest, krom jiných, si smyslnila v duši:
Napjala osnovu velkou a počala v komnatě tkáti
velkých rozměrů roucho, a jemňounké, nám ale řekla:
,Pánové, ženiši moji, když zahynul Odysseus slavný,
počkejte nějakou chvíli a nekvapte na ten můj sňatek,
co by jen pohřební háv — ať příze mi nepřijde nazmar —
Láertés, vládyka náš, měl hotový, až by ho jednou
zhoubný úmrtí los měl zachvátit žalosti plný,
aby mi některá z žen pak neměla v Achajsku za zlé,
kdyby tak zámožný muž měl ležeti bez rubáše!'
Řekla, a mužný náš duch byl poslušen vyzvání toho.
Skutečně velký ten háv pak tkávala, ale jen ve dne,
v noci jej párala opět a loučí si svítila k tomu.
Takto tři léta tu lest nám skrývajíc, šálila všecky.

Nastal čtvrtý již rok, zas tytéž se vrátily doby
mizením měsíců mnohých, a četní minuli dnové.
Konečně, dobře to vědouc, to zradila ze služek jedna.
Také jsme sami ji stihli, jak párala tkanivo skvostné.

Tu pak musila již, byť nerada, dotkati roucho.

Dotkala tkaninu velkou a přišla nám ukázat rubáš,
vypraný, jasnému slunci neb měsíci podobný krásou.

Tehdáž nějaký d'as tam přivedl Odysseá,
na venkov, v daleký kraj, v němž bydlil pastucha vepřů.
Přišel i milený syn, ježž božský Odysseus zplodil,
z Pylu již písečného se vracuje na lodi černé.
Ti tam strašlivou smrt nám ženichům smluvili spolu,
načež šli k slavnému městu.

Pak vládyka Odysseus přišel,
později, ale syn vládcův se dostavil o něco dříve.
Byl tam pastuchou veden a špatné měl na sobě roucho.
Také byl podoben starci a žebráku plnému bídy,
o hůl se opíral v chůzi a v bídné šaty byl oděn.
Nemohl žádný z nás jej poznati, že by to *on* byl,
jak se tak najednou zjevil — ni onen, kdo věkem byl starší.
Avšak my jsme ho láním a úhozy týrali v domě.
On se nám nějaký čas dal tupit a po sobě házet
ve svém paláci vlastním a snášel to, trpěliv v duši.

Ale když bouřný Zeus svou vůlí ho ponoukl k činu,
odnesl s Télemachem své překrásné z komnaty zbraně,
složil je do zbrojní síně a závory zastrčil v dveře.

Potom vlastní své choti dal Odysseus zchytralý pokyn,
ženichům sekyry sivé a také lučiště dáti
v zápas, nám nešťastným lidem a k počátku záhuby naší.

Ale ni jediný z nás té tětivy silného luku
nijak nemohl napnout, vždyť mnoho nám chybělo síly.

Když však veliký luk měl do rukou přijíti jemu,
tehďáž hromadně všichni jsme důtklivou volali řečí,
nedat mu do rukou luk, byť sebe ho důtklivěj žádal!
Jediný Télemachos dal rozkaz mu lučiště podat.

Chopil je Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál,
napjal je docela snadno a prostřelil sekryry šípem.
Šel pak a na prahu stanul a rychlé vysypal šípy
hrozivě zíraje kol.

Pak zastřelil Antinoa,
načež ty žalné šípy zas po jiných z lučiště střílel,
naproti po nich míře, a jeden po druhém padal.
Bylo tu znát, jak nějaký bůh jest pomocník jeho.
Ihned v komnatě oné se na svou spolehše statnost,
napořád vůkol nás kláli, a hrozný se ozýval sténou,
jak nám rubali hlavy, až podlaha od krve vřela.

Takto jsme, Átreův synu, tam zhynuli.

Ještě i nyní
v paláci Odysseově jsou bez pohřbu mrtvoly naše,
poněvadž v našich domech to příbuzní nevědí dosud,
kteří by temnou krev nám smyli a nad námi lkali,
složíce na lůžko nás, což bývá zesnulým poctou.“

Na to duch Agamemnonův mu odvětil těmito slovy:
„Zchytralý Odyssee, ty blahý Láertův synu,
opravdu velikou ctnost má manželka, kterou jsi pojal.
Jaký to šlechetný duch byl v rozvážné Pénélopeii,
rozence Íkariově! Jak na něho myslila stále,
na svého manžela z mládí! — A proto se neztratí nikdy
pověst o jejích ctnostech, a bohové vzněcovat budou
o moudré Pénélopeii vždy u lidí líbezná písně.
Ne jak Tyndareovna, jež špatné si smyslila skutky,
zabivši manžela z mládí!

I budou ošklivé písně
o ní u lidí znít, vždyť těžkou zjednala hanbu
útlým ženštinám všem, též takové, která je čestná.“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě,
stojíce v Hádově domě, jenž v temných je hlubinách zemských.

Setkání s otcem Láertem

Druzi však sestoupili z města a zakrátko na statek přišli Láertův, velice krásný a úpravný, který si kdysi koupil Láertés sám, když dříve byl pracoval těžce. Tam měl Láertés dům, kol dokola obydlí stála všude, v nichž stravu svou jedl, sedal i za noci spával nevolný robotný lid, jenž dělal mu, čeho si přával. Stařena, sikelská žena, tam sloužila, kterážto starce bedlivě na péči měla, zde na venku, opodál města.

Ihned děl k synovi svému a k pastýřům Odysseus toto: „V dům teď stavěný pevně se nyní vydejte kvapně, ihned tam nejlepšího nám k obědu zabijte vepře, já však mezitím půjdu, bych zkoumal našeho otce, zdali mě pozná ještě, až očima pohlédne na mne, či snad mne nepozná už, když dlouhá jsem léta byl vzdálen.“

Takto jim děl, pak válečnou zbraň své čeledi vydal. Tito pak v pánův dům s ní kvapili.

Odysseus slavný
k úrodné vinici kráčel a po otci bedlivě pátral.
Nenašel Dolia nikde, když do sadu velkého vcházel,
nenašel žádného z rabů ni ze synů, nýbrž ti právě
odešli sbírat trní, by vinici ohradou bylo,
při čemž Dolios kmet jim na té cestě byl vůdcem.
Jedině vlastního otce tam našel v úpravném sadě,
jak tam zarýval štěp.

Měl na sobě ohyzdný kaftan,
slátaný, plný špíny, kol lýtek slátané bídě
holínky z hovězí kůže, by unikl škrábnutí trní.
Rukávce na obou rukou ho chránily naproti ostnům,
čapku měl z kozí kůže. — Tím šatem svůj zvyšoval smutek.

Spatřiv jej Odyssees slavný, jenž tolik zápasů přestál,
kterak je stářím zmožen a velkou žalost má v duši,
pod hrušní ztepilou stanul a hojné proléval slzy.
Potom přemýšlet počal i ve svém srdci i v mysli,
měl-li by zulíbat otce a obejmout, spolu mu všecko
povědět, kterak se vrátil a do země otcovské přišel,
či se ho vypyávat dříve a po všem pátrati zvláště.
Když tak přemýšlel o tom, tu uznal vhodnějším toto:
nejdřív promluvit žertem a zkusit tak milého otce.
Tak v své rozjímal duši a kráčel ke starci přímo.

Stařeček schyloval hlavu a kypřil půdu kol stromu.
K němu tu přistoupil blíže a pravil syn jeho slavný:
„Dědoušku, nezručný nejsi, a dovedeš zahradu pěstit.
Pěkně ji na péči máš — toť zajisté rostlina žádná,
žádný strůmek, ni réva, ni oliva, fíkové stromy,
hrušky a žádný záhon ti není tu bez péče v sadě.

Jinou ti věc teď povím — ty hněvu však nepojmi v srdce!
Ty totiž sám, jak vidím, jsi zanedbán. K tomu tě tísní
stařecký věk — též špíny jsi pln, máš ošklivý oděv.
Není to pro lenost přece, že pán tvůj o tebe nedbá,
také nic otrockého se na tobě nejeví oku
v tvářnosti, velikosti tvé — tyť muži se podobáš králi!
Ty se přec podobáš muži, jenž po libé lázni a jídle
měkce si uléhá spát, vždyť taký je obyčej starců.

Avšak tohle mi řekni — a skutečnou pravdu mi pověz:
Kterého muže jsi sluha, a cí to tu vzděláváš sady?

Také tohle mi pověz, a pravdivě, abych to věděl:
Vskutku-li v ithackou zem jsem připlul — jakož mi tamhle
povídal kterýsi muž, jenž potkal mě, když jsem sem kráčel.
Nebyl však zdravé mysli, vždyť nechtěl říci mi všecko,
nechtěl vyslechnout též mé otázky, když jsem se tázal

po svém příteli zdejší, zda živ je a dosud je tady,
či již podlehl smrti a jest již v Hádově sídle.
Neboť něco ti řeknu — ty uvažuj — nyní mě poslyš:
Hostem byl mi kdys muž, v mé milé otcovské zemi,
který zavítal ke mně — a žádný v paláci našem
z krajin dalekých host až dosud mi nebyl tak milý.
Muž ten se honosil tenkrát, že z Ithaky pochází rodem,
tvrdě, že otec jeho je Láertés Arkeisiovec.
Já si ho sám hned do domu vzal, jej pohostil vzorně,
slouže mu s velkou péčí, vždyť zásob měli jsme hojně.
Těž jsem, jako je slušno, mu věnoval pohostné dary,
vzácné ze zlata skvosty, jež vážily talentů sedm,
též jsem mu z ryzího stříbra dal měsídko zdobené květy,
dvanácte prostých pláštíů a tolikéž pokrývek k tomu,
tolikéž pláštíů skvostných, a přidal tolikéž sukní,
čtyři pak dívčiny zvlášť, jež vzorné uměly práce,
hezkých těl, jež vybral si sám, jak vkus jeho žádal.“

Otec se slzou v oku mu na to zas odvětil takto:
„Ovšem, jest to ta země, ó cizinče, po níž se tážeš,
avšak násilný lid, pln zpupnosti, nad ní teď vládne.
Marně však dal's mu ty dary, jichž velké's mu daroval množství.
Ovšem, kdybys ho zastal zde živého v ithacké zemi,
jistě by splatil ty dary, a řádně tě uctil a domů
propustil zas — má poctěn být muž, jenž pohostil dříve.
Avšak tohle mi řekni a skutečnou pravdu mi pověz:
Kolikže prchlo již roků, co v domě byl od tebe přijat
ten tvůj nešťastný host, můj potomek — ačli kdy býval?
Chudák! On od svých přátel a od své otcovské země
vzdálen, buď od mořských ryb byl pohlcen, nebo snad někde
na souši šelmám a ptákům byl kořistí!

Nemohla matka

s otcem jej obléci v rubáš, ni oželet — rodného syna,

nemohla Pénélopeia, ta rozumná zámožná žena,
na lůžku, jako je slušno, se nad svým vyplakat mužem,
ani mu zatlačit oči, což bývá zesnulých poctou.

Také tohle mi řekni, a pravdivě, abych to věděl:
Kdopak a odkud jsi rodem? Kde město a rodiče tvoji?
Kde je tvá rychlá loď, jež přivezla tebe a tvoje
průvodce rovné bohům, či na lodi cizí jsi připlul,
jakožto host, však plavci, jak vystoupil's, odpluli zase?“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Všecko ti povím tedy a vyložím skutečnou pravdu:
Alybás má jest vlast, kdež bydlím ve skvostném domě,
Afeidás jest můj otec a Polypémón je děd můj,
Epéritos já sám jsem nazýván, ted' jsem však božstvem
od země síkanské k vám byl zapuzen — proti své vůli.
Koráb u břehu mám, tam na venku, opodál města.
Nyní od oněch dob již páté minulo léto,
co se byl odtamtud vzdálil a odešel z rodiště mého.
Chudák — a ptáci mu přece, když odcházel, lítali zprava,
k zdaru. Já potěšen tím, jsem pouštěl přítele z domu.
On šel s radostí též, náš duch měl naději ještě,
my že se opět sejdem a skvostné dary si dáme.“

Takto mu děl. Jej zármutku mrak vtom zahalil černý;
nabral si tmavého prachu a oběma rukama svýma
vsypal jej na šedou hlavu a hlasitě sténati počal.

Synovi chvěla se hrud'. Vtom vyrazil nozdrami jeho
rázem prudký cit, když na otce milého hleděl.
Vyskočil, objal ho vřele a zlíbal a toto mu pravil:
„Zde jsem, tatíčku, zde! — já osobně, po němž se tážeš!
Konečně v dvacátý rok jsem do země otcovské přišel.
Ted' však nářku již nech, nech vzlykotu plného pláče,
neboť ti něco chci říci — však musím se vyjádřit zkrátka:

Veškery záletníky jsem pobil v paláci našem,
trestaje zlé jich skutky a trýznivou pohanu vlastní.“

Láertés na tuto řeč zas těmito odvětil slovy:
„Vskutku-li Odysseus ty's, můj syn, jenž vrací se domů,
řekni mi nějaký znak, však zřejmý, abych v to věřil!“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Nejdřív tuto viz jizvu a vlastním se podívej zrakem,
kterou mi bílým klem kdys zasadil na Parnésu
kanec. Tam ty jsi mě poslal a zároveň velebná matka
k dědovi Autolykovi, bych obdržel od něho dary,
které mi, zavítav k nám, kdys přislíbil, přikývnuv hlavou.
Stromy ti vypočtu též, jež rostou v úpravném sadě,
které's druhdy mi dal — já sám jsem za každý žádal,
když jsem tě, ještě jsa mlád, kdys provázel. Spolu jsme v sadě
chodili stromovým tím — ty's řekl a nazval je všecky.
Dal jsi mi jabloní deset a třináct hruškových stromů,
čtyřicet fíkových kmenů, a potom slíbil's mi dáti
padesát révových řad, jež v různých obdobích zrají.
Hrozny pak všelikých druhů se daří na oněch révách,
kdykoli Diův čas nám příznivě připadne s nebes.“

Řekl a v okamžik tento mu kolena klesla i srdce,
jakmile uslyšel znaky, jež přesně mu Odysseus popsál.

Objal milého syna — a omdléval. — —

Stařečka na hrud'
přitiskl Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál.

Když však přišel zas k sobě a v hrud' se mu sebrala síla,
opět se ujal slova a řekl mu odpověď tuto:

„Dosud, ó otče ty Zéve, jste bohové v Olympu širém,
vskutku-li za zpupný pych teď ženiši ztrestáni byli.
Já však hrozný strach mám na duši, nyní že na nás
veškery ithacký lid sem vrazí a na všecky strany

po městech kefallénských že roznese poselství o tom.“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Vzmuž se a o tuto věc v svých prsou starosti neměj,
nýbrž do domu pojďme, jenž poblíž zahrady stojí!
Tamo jsem Télemacha a pastýře skotu a vepřů
poslal s rozkazem dřív, ať rychle nám připraví jídlo!“
Taková byla jich řeč, než do domu krásného vešli.

Když pak ve vládcův dům již vstoupili, k bydlení vhodný,
spatřili Télemacha i pastýře skotu a vepřů
hojné krájeti maso a mísit jiskrné víno.

Zatím sikelská služka jej umyla v obydlí jeho,
Láerta, chrabrého reka, a olejem natřevši tělo,
v krásný jej oděla háv.

Vtom bohyně, Athénská Pallas,
přistoupila k vladaři mužstva a údům dodala síly,
postavu větší než dříve a silnější tělo mu davši.

Láertés vystoupil z vany, a Odysseus užasl nad ním,
vida, jak nesmrtným bohům je krásou na pohled roven.
Potom se ozval takto a pravil perutná slova:
„Zajisté, milý otče, kdos z bohů žijících věčně,
velkost dal ti i krásu a učinil na pohled lepším.“

Láertés, rozumný muž, zas tuto mu odpověď řekl:
„Kéž bych jen, otče ty Zéve i Athéno, kéž bych jen, Foibe,
jak jsem se Nériku zmocnil, jež důkladně stavěno bylo,
mysu to pevné země — jsa vládcem nad Kefallény —
kéž bych, taký jsa muž, byl v našem paláci včera,
výzbroj na plecích maje, a mohl ti po boku státi,
válčit se záletníky! Tu mnohé bych života zbavil
ženichy v našem domě, a tobě by okřálo srdce!“

Taková byla jich řeč, již navzájem mluvili k sobě.

Jakmile ustali v práci, a jídlo již hotovo bylo,
ihned pořadem všichni si na křesla sedli a židle.
Po jídle rukama svýma již sahalo všichni, když dovnitř
vstoupil Dolios stařec a synové tohoto starce,
od práce na poli mdlí.

Ted' vyšla je zavolat matka,
stařenka, sikelská služka, jež pěstila všecky a starce
bedlivě na péči měla, když pozdní stihlo ho stáří.

Ti když vládyku zhlédli a ve své poznali mysli,
stanuli v komnatě mlčky — a trnuli.

Odysseus tedy
honem se obrátil k starci a vlídnou promluvil řečí:
„Staroušku, posad' se k jídlu! Ted' úžas vypusťte z mysli,
neboť po dlouhý čas již dychtíte po jídle sáhnout,
meškáme v komnatě této a pořád čekáme na vás!“

Řekl, i běžel mu vstříc kmet Dolios, rozepjav ruce,
chopil mu v zápěstí ruku a vládce svému ji zlíbal,
potom promluvil takto a pravil perutná slova:
„Když ses už vrátil domů, nám velice milý a vítán,
ač v to už nedoufal nikdo, a bozi tě přivedli sami,
velmi buď blažen a rád! Kéž bozi ti požehnat ráčí!
Také jistotnou zprávu mi pověz, bych dobře to zvěděl,
jistě-li moudrá choť již zvěděla, Pénélopeia,
že ses navrátil domů — či máme jí poslati zprávu?“

Důvtipný Láertův syn zas těmito odvětil slovy:
„Staroušku, ta to již ví, nač dále bys o to se staral?“

Na židli hlazenou krásně se opět posadil stařec.
Také synové jeho se shrnuli k slavnému vládci,
všichni ho vítali slovy a ruce mu upřímně tiskli,
načež k Doliu otci si pořadem usedli všichni.
Tak tam přátelský kvas byl slaven v králově domě.

Boj s povstálými Ithačany a smír

Zatím však poslice pověst již celým kvapila městem,
hlásajíc zhoubu a smrt, jež postihla ženichy strašná.

V stejný to slyšíce čas, hned se stran se sbíhali různých
k paláci Odysséovu a sténali hořce a lkali.

Odtud nosili mrtvé a každý pohřbíval svého.

Mrtvoly z jiných měst pak dávali odvážet všechny
od plavců do jejich vlastí a kladli je na lodi rychlé,
sami pak, truchliví v srdci, šli hromadně na sněmoviště.

Avšak, když se už sešli a všichni se v hromadu shlukli,
v středu jich Eueithés povstal a počal mluvit k sněmu,
neboť stálý bol měl pro syna, pro Antinoa,
na srdci svém, jež prvního sklál sám Odysseus slavný.

Pro něho proléval slzy, a těmito slovy se ozval:

„Přátelé, strašný čin ten muž nám Achaiům spáchal:

Některé s loďmi už dřív nám odvezl, četné a vzácné.

Ztratil však duté lodi a také ztratil i mužstvo,

vrátiv se, pobil zas druhé, již z Achaiů nejlepší byli.

Vzhůru však, nežli ten vrah nám kvapem do Pylu prchne,
nebo snad v Élidu skvělou, kde epejský panuje národ!

Pojďme, sic budeme vždycky, i později, vydáni hanbě,

neboť to potupa bude, až o tom i potomci zvědí,

vskutku-li za své syny a za bratry nestihnem pomstou
vrahy.

Toť věru již déle by nebylo milé mi v duši

žít, spíš přál bych si umřít a s mrtvými býti co nejdřív.

Pospěšme již, sic po moři dřív nám uprchnou oni!“

Tak k nim promluvil s pláčem, a bol jal Danajce všechny.

Tehdáž božský pěvec a hlasatel Medón k nim přišli
z paláce Odysséova, když libý je opustil spánek.

Vstoupili do jejich středu — i užasli mužové všichni.
Také rozumný Medón k nim promluvil těmito slovy:
„Nyní, ithačtí muži, mě poslyšte: Odysseus jistě
bez vůle nesmrtných bohů si takých nesmyslil skutků.
Sám jsem nesmrtného tam uviděl boha, jak stál tam
poblíže Odysseá a ve všem byl Mentoru roven.
Onen nesmrtný bůh tam blízko stál u Odysseá,
zřejmě ho vzněcuje k boji a v ženiších vzbuzuje postrach.
Zuřil v komnatě mužské, a jeden tam po druhém padal.“

Toto jim pravil héraold a bledá je jímala hrůza.

Také hrdinský kmet k nim promluvil, Halithersés,
Mastorův syn, jenž nazad i vpřed sám jediný viděl.
Tento, muž moudré mysli, k nim promluvil těmito slovy:
„Nyní, ithačtí muži, mě poslyšte, něco vám řeknu:
Přátelé, slabostí vaší se všechno to neštěstí stalo!
Nedbali jste mé rady, ni Mentora, vládky mužstva,
přimět vlastní své syny, by nechali ztřeštěných skutků,
kteří strašlivý čin svou zpupností spáchali podlou,
mařice vládcovo jmění a v neúctě majíce ženu
muže tak výborného — vždyť prý se už nevrátí nikdy.
Staň se tak alespoň nyní! Teď učiňte, jak vám to radím!
Nechod' me tam, sic smrt tam ledakdos najde svou vinou!“

Řekl, a někteří z nich hned zdvihli se s velikým křikem,
víc než polovic všech, však na místě zůstali druzí.
Jiným se v srdci ta řeč však přičila — raději chtěli
Eupeitha poslušni býti a honem kvapili pro zbraň.
Ale když třpytnou zbroj již na svá těla si vzali,
před ono prostranné město se veškeří hromadně sešli.
Těmto se Eupeithés sám, ten bláhovec, postavil v čelo:
doufale, že synovu smrt tak potrestá. Neměl se arci
domů již navrátit živ, vždyť došel tam osudu svého.

Tehdáž bohyně Pallas však pravila Diovi otci:
„Kronovče, všech nás otče, ty nejvyšší vladaři vládců,
odpověz na můj dotaz, co uvnitř mysl ti skrývá!
Chceš snad i dál zlou válku a strašlivou způsobit vřavu,
či snad přátelský smír chceš stranám oběma zjednat?“

Kronovec, sběratel mraků, jí těmito odvětil slovy:
„Dítě, proč na tu se věc teď tážeš a zvídáš ji na mně?
Nebyl-li úmysl ten kdys vymyšlen od tebe samé,
jednou že Odysseus přijde a všechny ty ženichy ztrestá?
Udělej, jakkoli chceš, já povím ti, jak je to vhodné.
Ježto se nad záletníky už slavný Odysseus pomstil,
věrnou učíňme smlouvu: ať Odysseus stále je králem,
my však na vraždu synů i bratrů vzpomínku každou
vyhadme z paměti všech. Necht' mají se vespolek rádi,
tak jak dřív, necht' mír zas mají a bohatsví hojně!“

Řečí tou roznítil snahu, již Pallas měla už dříve.
Sestoupila s olympských výšin a na zem se spustila skokem.

Oni když po chutném jídle již úplně zahnali touhu,
promluvil Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál:
„Vyjdiž někdo a pohleď, zda nejdou a nejsou už blízko!“

Řekl a Doliův syn hned vykročil, jakož byl velel,
z jizby a na prahu stanul a spatřil všechny je blízko.

Nakvap k pánovi svému pak pravil perutná slova:
„Tady, už nablízku, jsou, nuž honem vezměm si výzbroj!“
Toto jim děl, hned vstali a výzbroj na sebe brali,
čtyři kol Odysseá a šest též starcových synů.
S nimi i Láertés sám, též Dolios brali si výzbroj,
ačkoli šedí už byli a z nutnosti po zbrani sáhli.
Ale když třpytnou zbroj již na svá těla si vzali,
odemkli hned pak vrata a vystoupili — Odysseus v čele.

Vtom k nim přistoupila Pallas, jež velkého Dia je dcera, Mentoru podobna jsouc jak postavou těla, tak hlasem. Zaplesal Odysseus slavný, jenž tolik zápasů přestál, ihned se ozval takto a pravil k milému synu:
„Nyní, když osobně's přišel, to poznáš, mileny synu, kde se tu ve vřavě boje teď měří nejlepší muži, abys mi rod svých otců tu neznectil, kteřížto dříve chrabrostí v boji a silou vždy prosluli po světě širém.“
Rozumný Télemachos mu na to dal odpověď tuto:
„Uvidíš, chceš-li, můj otče, že při své chrabrosti ducha nikterak já náš rod, jak pravíš, neznectím jistě!“
Řekl, a Láertés zplesal a těmito promluvil slovy:
„Aj, jak den to je vzácný, ó bohové, jaká to rozkoš, neboť syn můj a vnuk jsou ve sporu o svoji chrabrost!“

Pallas jiskrných zraků tu přistoupila k němu a řekla:
„Láerte, ze všech přátel mi nejvíc mileny v srdci, k Palladě jiskrných zraků a k Diu se pomodli otcí, potom pravicí mávni a vymršť stinný svůj oštěp!“
Řekla to bohyně Pallas a velkou sílu mu vdechla. Vroucně se pomodlil k ní, jež velkého Dia je dcera, honem pravicí mávl, a vymršťiv stinný svůj oštěp, udeřil Eupeitha vládce skrz přilbici s kovovým čelem. Oštěpu nezdržel kov: skrz naskrz projelo ostří: padl, až duněla země, a brnění zařinklo na něm. Vládce i statný syn vtom vrazili do přední řady, ostrými meči je kláli a oštěpy o dvojím hrotu.

Tenkrát by jistě jim všem byli odňali život a návrat, avšak bohyně Pallas, jež bouřného Dia je dcera, mocným hlasem vzkřikla a zdržela veškero mužstvo:
„Občané ithačtí, dost! Již kruté zanechte bitvy, abyste bez mnohé krve co nejdřív se rozešli z boje!“

Toto jim Pallas řekla, a bledá je pojala hrůza,
přeje zástupy mráz, až z rukou jim vylítly rázem
zbraně a na zem padly, jak zazněl bohynin výkřik:
do města pádili zpět, svůj život nechtíce ztratit.

Strašlivě vykřiknuv rek, jenž tolik zápasů přestál,
vyrazil proti nim skrčen jak orel vysokoletý.

Vtom však mrštil Zeus, syn Kronův, čadivým bleskem
před oči Olbřímorodé své rozenky jiskrných zraků.

Pallas jiskrných zraků tu pravila k Odysseovi:
„Zchytralý Odysseé, ty z Láerta vládyko jasný,
zadrž a další spor hled' zastavit společné války,
aby se Kronovec Zeus pak nehněval, vidoucí v dálku!“

Takto mu pravila Pallas. I poslechl, plesaje v srdci.

Avšak nedlouho potom jim oběma sjednala smlouvu
bohyně, Athénská Pallas, jež bouřného Dia je dcera,
Mentoru podobna jsouc jak postavou těla, tak hlasem.

Homéros

Odysseia

Edice Eposy

Překlad Otmar Vaňorný

Ilustrace na obálce volné zdroje

Redakce Markéta Teuchnerová

Vydala **Městská knihovna v Praze**

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání

Verze 1.0 z 20. 11. 2018

ISBN 978-80-7602-288-1 (epub)

ISBN 978-80-7602-289-8 (pdf)

ISBN 978-80-7602-290-4 (prc)